

ЈУН

1. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈУСТИНА ФИЛОСОФА

Свети мученик Христов Јустин роди се у Сирији Палестинској, у пределима Самарије, у граду који се првобитно звао Сихем, а доцније[1] би назван Неаполис Флавија.[2] Отац његов Приск беше знатан пореклом, али незнабожац по вери; а и сам Јустин беше идолопоклоник пре но што се просвети светлошћу свете вере. Имајући од младости велику љубав за истину, он успеваше у наукама које се изучаваху у грчким незнабожачким школама, јер беше врло бистар. Изучивши беседништво, он жуђаше за философијом, и у почетку он постаде ученик једнога философа - стојика[3], желећи да упозна њихово учење. Јустин је горео од жеље да сазна истину о Богу, шта је Бог. Но проведши неко време код овог стојичког философа, он од њега не сазнаде ништа о Богу, пошто стојик овај не знађаше Бога, нити сматраше потребним учење о Богу. Стога Јустин напусти овог учитеља и оде код другога, философа - перипатетика[4], који је сматран за мудрог. Не прође много дана, а овај се философ стаде погађати са Јустином око плате, не желећи да га учи забадава. Видећи среброљубивост његову, Јустин осети презрење према њему као према среброљупцу, и изведе закључак да је он недостојан називати се философом, пошто не зна да презире световна богатства.

Тако Јустин са тих разлога одбаци стојике и перипатетике. Но жудећи силно за истинском философијом, која би га привела к

познању Бога, он приступи к неком чувеном учитељу философу - питагорејцу. А овај наложи Јустину да најпре изучава астрономију, геометрију, аритметику, музику и неке друге науке, тврдећи да су оне неопходне за овај живот. Размишљајући о томе, Јустин увиде да му је за изучавање ових наука потребно много година, а од њих нема никакве користи за душу. И пошто и од овога учитеља не чу ништа што би задовољило жељу срца његовог, које се из дана у дан све јаче распаљиваше божанском љубављу, Јустин напусти и њега.

Затим се Јустин обрати једноме од платоничара,^[5] којих се мудрост у то време веома славила и много поштовала. Овај философ платоничар обећа Јустину да га од подобија телесних предмета научи познању бестелесних, од подобија земаљских - познању небеских, од разумевања идеја - разумевању Бога. Јер претпостављани завршетак ове платоничарске философије био је: прелаз од познања идеја ка познању Бога. Блажени Јустин пристаде на то, надајући се да ће постићи циљ својих стремљења - божанску мудрост: познати Бога и испунити се благодаћу Његовом. И код овог учитеља он остаде доста времена, и убрзо изучи Платонова основна начела и поставке, и постаде међу јелинима философ савршен и славан. Али овим путем Јустин још не могаше достигнути истинско хришћанско богопознање, пошто грчки философи не прослављаху Бога као Бога, него претвараху славу вечнога Бога у обличје смртнога човека и птица и четвороножаца и гадова. Ипак Јустин имађаше извесну духовну утеху, упражњавајући се у богомислију и поучавајући се у богопознању, уколико то могаше постигнути његов ум, још непросвећен истинским учењем.

Шетајући једном сам изван града на усамљеном месту близу мора, и размишљајући о разним философским умовањима, Јустин угледа једног непознатог чесног старца, украшеног седином. Пошто он пажљиво посматраше старца, старац га упита: Да ли ме познајеш, те ме тако пажљиво посматраш? - Не познајем те, одговори Јустин, него се чудим што те видим у овом пустом месту, где нисам очекивао да сретнем никога. Старац на то рече: Рођаци моји одоше на ову страну; очекујући њихов повратак, ја им изађох у сусрет, да бих их могао угледати издалека. А ти, шта овде радиш? Јустин одговори: Ја волим усамљене шетње, да бих несметано

размишљао о философским питањима. Старац га упита: Какву корист добијаш од философије? Јустин одговори: Шта корисније може човек наћи од философије? Она је просветитељка ума, вођ и наставница свакоме расуђивању, руководитељка живота; ко је добро упозна, као у огледалу види незнање и заблуде других; без философског учења и правилне употребе разума мудрост не може постојати. Зато сваки човек треба да се учи философији, да би знао шта је корисно а шта није, чега се држати а шта одбацити. Старац упита: Но доноси ли философија блаженство човеку? Јустин одговори: Зацело доноси. Старац упита: Реци ми онда, шта је философија, и које је блаженство од ње? Јустин одговори: Философија је разумевање свега постојећег и познање истине; а њено блаженство је награда тог самог разумевања и мудрости.

Старац упита: Ако се истина познаје помоћу правилног философског разумевања, онда кажи шта је Бог? Јустин одговори: Биће које се никада не мења већ је свагда подједнако, и узрок је свега постојећег, - ето, то мислим да је Бог. Старцу се допаде овај одговор, па настави са питањима: Да ли у свему постојећем има један општи разум? За некога ко је вичан у извесном занату, каже се да разуме тај занат: било то земљомерење, морепловство или лекарство; не важи ли то исто и у погледу осталих божанских и човечанских ствари? Стога ми још реци: има ли такав разум, из кога се рађа познање и божанских и човечанских ствари? - Несумњиво има, одговори Јустин. На то старац упита: Шта онда, је ли једно и исто: разумети Бога, или разумети музику, аритметику, астрономију, или ма шта слично томе? Јустин одговори: Ни у ком случају, јер једна је ствар знати Бога, а друга - знати неку науку, занат, уметност.

На то старац рече: Добро си одговорио, јер нека знања ми добијамо или од слуха и учења или од посматрања предмета сопственим очима. Ако би ти, на пример, неко причао да у Индији постоји такав и такав звер, који не личи на друге зверове већ се по својим особинама потпуно разликује од њих, ти га не би могао знати, не видевши га својим очима, нити би могао другоме причати о њему да претходно ниси чуо казивање о њему. А сада те питам: како ваши јелински философи могу правилно разумети о Богу или што истинито рећи о Њему, када никакво познање немају о Њему,

пошто Га никада нису ни видели ни чули? Јустин одговори: Оче, сила Божанства се не гледа телесним очима, као што људи гледају извесна жива бића на земљи, него се само умом Бог може постизати, као што каже Платон, чијег сам учења следбеник.

Старац га онда упита: Постоји ли у нашем уму нека сила тако способна и толико моћна, помоћу које би могли постићи невидљиво пре но што помоћу телесних чувстава познамо и схватимо ма коју ствар? Јустин одговори: Заиста постоји таква сила; Платон је назива оком ума које је, по његовом учењу, дато човеку да би, очишћено и просвећено учењем философије, могло гледати саму истину божанску, која је узрок свима стварима, постизаваним умом. Та пак истина нема обличје, нити какво подобије, нити узраст, нити ишта што се може видети телесним очима, него је Биће изнад свих бића, непостижно, неисповедљиво, једино добро и лепо; самим тим Бићем од почетка је засађена у благородним душама жеља за познањем Њега, јер Он воли да Га те душе знају и виде.

Старцу беше пријатно слушати овакве речи, али ипак не беше сасвим задовољан овим Јустиновим расуђивањем о Богу, по учењу Платоновом, као несавршеним и, не слажући се с Платоном, рече: Ако Платон тако учи, као што ти исповедаш, зашто онда он сам не позна и не докучи истину Божју? Говорећи да је Бог невидљив и непостижан, он се видљивој твари, небу, звездама, дрвећу и камењу, истесаним у обличју човечјем, клањао као самоме Богу и, претварајући истину Божју у лаж, држао се идолопоклонства, и томе учио друге. Стога сматрам да Платон и остали јелински философи не поседују прави разум, који може постићи истинско познање Бога: "јер они залудеше у мислима својим, и помрачи се неразумно срце њихово; кад се грађаху мудри, полудеше" (Рим. 1, 21-22). Са сигурношћу рећи ћу: ум људски, не упућен Духом Светим и не просвећен вером, никако није у стању да позна и разуме Бога.

Док старац говораше то и многе друге ствари о правом богопознању и истинском богопоштовању, и о осталим божанским предметима, изобличујући заблуде јелинских философа, Јустин се дивљаше. Затим упита: Где онда, и каквог учитеља може човек наћи који би га упутио на истину, ако у Платону и у осталим философима нема истине?

Тада му старац стаде казивати о светим пророцима, говорећи: У врло давна времена, далеко пре свих философа, беху неки људи, свети и праведни и угодни Богу; испуњени Светога Духа, они предсказиваху о ономе што се сада збива. Ти људи називају се пророци. Они једини пре свих познаше истину и, објављујући је људима, они се никога не постидеше нити побојаше; и нико их ничим не могоше убедити, да макар у једној речи одступе од истине; и ташта слава их не могоше победити. Све што они у откривењима од Бога добише или видеше или чуше, они казиваху чисто, просто, тачно и неустрашиво. Њихови списи постоје и сада; ко их са вером чита, доносе му много користи и просвећују му ум к познању истине. Ови свети пророци потврђују своје речи не виспреноречивошћу или софистичким доказима или умозакључцима, већ простим говором казују саму истину. Јер они сами, без икаквих софистичких разлагања, беху најсигурнији сведоци истине, јер су веровали у јединог истинитог Бога, Створитеља свега, и унапред објављивали долазак у свет Његовог Сина, Господа Христа. И нема сумње, пророци заслужују веру, пошто се нека предсказања њихова већ испунише, а друга се сада испуњују. Истинитост пак неких својих предсказања они потврђиваху чудесима, чинећи дивна дела силом благодати Божје, даване им одозго, што лажни, не од Бога постављени пророци, никада не могоше чинити, већ само заплашише људе неким демонским привиђењима и маштаријама.

Пошто тако поразговара са Јустином, овај непознати блажени муж рече најпоследње Јустину: Пре свега моли се прилежно истинитоме Богу да ти отвори врата светлости, јер само онај може видети и разумети оно што је Божје, коме сам Бог изволи открити; а открива Он свакоме који Га тражи молитвом и приближује Му се љубављу.

Рекавши то, старац оде од Јустина и постаде невидљив: и никада потом Јустин не могаде нигде пронаћи и видети овога човека. Шта Јустин осети у срцу свом по старчевом одласку, казао нам је потом он сам у разговору свом са славним Јеврејином Трифоном: "Огањ неки разгоре се у мени, распаљујући ми дух чежњом за Богом, и порасте у мени љубав према светим пророцима и према оним

људима који су пријатељи Христови. Размишљајући о старчевим речима, ја дођох до закључка да је философија коју ми он објави - једина истинска философија, и стадох читати пророчке и апостолске књиге, и од њих постадох истински философ, то јест истински хришћанин".

Казавши то касније Трифону о себи, блажени Јустин обавести потомство о почетку свога обраћења к Богу, да од оног непознатог мужа, као с неба послатог, он би упућен на прави пут.

После тог душекорисног разговора са богонадахнутим старцем, Јустин се одмах даде на тражење хришћанских књига, и стаде са великим усрђем читати Божанска Писма. Древна пророчанства сибила[6] он упоређиваше са предказањима светих пророка о Христовом оваплоћењу од Пречисте Дјеве, о Његовом добровољном страдању, о будућем Суду и о завршетку видљивог света; и видевши потпуну сагласност међу њима, он се дивљаше, и под унутрашњим руководством Светога Духа он постепено залажаше у све савршеније и савршеније познање Бога и Сина Божја. Из дана у дан у њему се појачаваше духовна топлота к побожности и, нагињући хришћанској вери, он се подсмеваше у себи јелинском безумљу. Но у то време постојаху извесне сметње, које не мало ометаху добру намеру душе у њеном стремљењу ка хришћанском благочешћу; то беху честа и љута гоњења на хришћане, и многе срамне, стидне и нечувене клевете, које су незнабошци лажно износили против хришћана, као да хришћани на својим ноћним богослужењима, када погасе светњаке, уједно са тим гасе и свећу чистоте, узајамно се оскврњујући нечистотом, и као да, слично зверима, једу људско месо. Таквим и сличним гнусним пањкањима незнабошци и Јевреји срамоћаху невинне хришћане међу свима народима. Лажи неваљалих и безумних људи веровало се као суштој истини; и сви неверници мржаху хришћане, људе праведне и свете, гнушаху их се и ненавиђаху их као највеће безаконике, одговорне за тешке грехе, и предаваху их на љуте и разноврсне муке и смрти.

Овакве ствари спочетка одвраћаху Јустина од намере да се присаједини хришћанима; но ипак он није много веровао оптужбама, изношеним против хришћана, знајући добро да народни неразумни суд често невинне осуђује као кривце, чисте

осрамоћује као развратнике, и праведнике жигоше као грешнике. Видећи хришћане како неустрашиво одговарају на судовима, како су храбри у мукама, како сва видљива блага овога света презиру као ђубре, како се добровољно предају на муке за Господа свог, и како хитају на смрт као на пир, Јустин расуђиваше у себи овако: Није истина што се говори о хришћанима, као да они чине такве гадости, јер страстољубиви грешник, који необуздано задовољава телесне жеље и тражи насладе у једењу људског меса, боји се смрти, не подноси муке, не предаје себе добровољно на ране него их избегава; а кад допадне каквог суда, стара се на све могуће начине да се извуче, и не жали средства да се откупи од казне, да би потом могао живети безболно и, користећи се телесним здрављем, још више задовољавати своје пожуде. Но хришћани нису такви: они добровољно изабирају да страдају за Христа у кога верују, и претпостављају смрт животу, - како се онда може налазити у њима такво грехољубље?

Расуђујући тако, Јустин се брижљиво распитиваше о животу хришћана, и потпуно се убеди да они пребивају чисто и непорочно у страху Господњем, будно чувају своје целомудрије, постом и уздржањем умртвљују себе сваки дан, често се моле, и непрестано се обучавају у свима добрим делима. Убедивши се потпуно у све то, Јустин веома заволе хришћане, приљуби се уз њих свим срцем, и прими свето крштење. И постаде велики поборник Христове вере, борећи се усменом и писаном речи са јелинима и са Јеврејима. И постаде непобедив војник Христов, и силан и храбар подвижник.

Иштући спасење душа људских, блажени Јустин је обилазио разне земље, учећи и проповедајући о имену Христовом, и обраћајући неверне од заблуде њихове к Богу. Дође он и у Рим, као философ, у философској долами, са ученицима својим.

И пошто многи долажаху к њему ради учења, он основа школу, и под видом световне философије он учаше истинској хришћанској философији. Сревши тамо јеретичког првака Маркиона,^[7] он му јуначки противстаде, и написа књиге против јереси његове, као и против других јеретичких учења. Тамо у Риму бејаше неки незнабожачки философ - циник,^[8] Крискент, велики непријатељ хришћана. С овим нечестивим философом истински хришћански

философ свети Јустин непрестано вођаше борбу, препирући се с њим и пишући књиге против њега. Овај циник, проводећи поган и веома незакон живот, мрзео је хришћане због њиховог целомудреног живота по Богу, и завидео доброј слави Јустиновој, пошто је Јустин био слављен и поштован од свих Римљана због своје богонадахнуте мудрости и свог чистог и непорочног живота. У злоби својој циник је клеветао хришћане, лажно их оптужујући за многа срамна дела, да би у очима народа оцрнио Јустина и његове једноверце, и подигао народ противу њих. Слушајући то и гледајући, свети Јустин говораше: Ја желим да страдам за веру Христову и да будем убијен од неверника; и мислим да ће ме смрт снаћи преко овог циника Крискента, човека безумног, који више воли гордост него мудрост, и није достојан да се назива философом, јер се усуђује јавно тврдити ствари које не зна поуздано, како су хришћани тобож безбожници, немају Бога, и чине многа гнусна безакоња. Тако он хули на нас из мржње и злобе, и гори је од простих људи, јер се ови не усуђују говорити о стварима које не знају.

У то време цароваше у Риму Антонин Пиј (138-161 год.), наследник Адријанов. Сам Антонин не беше љут на хришћане; ипак су, на основу наредби ранијих цара, нечестиви идолопоклоници који су били на власти, гонили и убијали хришћане из велике мржње према њима, а и из користољубља, да би се дочепали њихових имања. И не толико због исповедања имена Христовог, колико због лажних клеветничких оптужби, они извођаху хришћане на суд, истјазавашу их и предаваху на разне смрти. У то време догоди се у Риму овај случај: нека жена незнабошкиња, која провођаше прљав живот, чувши од хришћана проповед о истинитом Богу и учење о целомудреном животу, о награди праведника и о мукама грешника, би ганута и поверова у Христа. Свога пак мужа, ревносног идолопоклоника, огрезлог у телесним нечистотама, саветоваше на све могуће начине са жељом да га упути на уздржавалачки живот и обрати к истинитој вери. Но када виде да га никако не може поправити, она тражаше начин да раскине брак са њим, да не би више живела заједно с њим и скврнавила себе његовом нечистотом. Муж пак, дознавши који хришћанин научи његову жену

хришћанској вери, оде код градоначелника и пожали му се на тог хришћанина, коме беше име Птоломеј. Слуга Христов Птоломеј би ухапшен, и дуго држан у смрдљивој тамници. Затим га градоначелник изведе на суд, и осуди на смрт. У време тог неправедног суђења стајаше тамо неки човек, по имену Лукије, па видевши где блажени Птоломеј би невин осуђен, рече неправедном судији: За какву кривицу, градоначелниче, предајеш на смрт човека који не заслужује смрт? Он није ни прељубочинац, ни насилник, ни убица, ни лопов, ни разбојник, нити је ухваћен у ком другом безакоњу. Његова је једина кривица што је изјавио да је хришћанин.

Грозно погледавши на њега, градоначелник га јаросно упита: Да ниси и ти из броја хришћана? Лукије одговори: Да, хришћанин сам. - Тада градоначелник нареди да и њега предаду на смрт. Но овој двојници хришћана придружи се и трећи, друг њихов, који велегласно објави да је хришћанин, те сви троје положише за Христа душе своје.

Сазнавши за ово неправедно погубљење светих, блажени Јустин се веома ожалости. И написавши Апологију (Одбрану)[9] хришћана и хришћанског учења, он је предаде цару и синовима његовим и целом сенату, неустрашиво готов на муке и смрт за Христа. Цар пажљиво прочита Апологију, удиви се мудрости хришћанског философа, и не само што се не наљути на њега и не предаде га на смрт, него чак похвали ум његов. У тој Апологији свети Јустин изобличи лажност незнабожачких богова, јасно приказа силу Христову, доказа да су клевете на хришћане лажне, и показа да је живот хришћана целомудрен и праведан. Ганут, цар издаде наредбу да хришћане не муче за исповедање имена Христова и да им не одузимају имовину, сем ако би неко био оптужен за кривицу, која заслужује суд и казну. Свети Јустин узе препис ове цареве наредбе, па отпуштен од цара, он по његовом одобрењу отпутова у Азију, где тада хришћани нарочито беху гоњени. И стигавши у Ефес у философској долами, коју до смрти своје није остављао, свети Јустин свима објави и објасни наредбу цареву, и разасла је у тамошње покрајине и градове. И настаде мир у Цркви Христовој, гоњење престаде на извесно време, и би радост велика вернима. Боравећи у Ефесу, свети Јустин имаде препирку са мудрим равиним јеврејским

Трифоном, и однесе победу над њим, позивајући се на књиге Старога Завета. О тој препирци, као и о споменутој Апологији, опширно се говори у Јустиновом спису: "Разговор са Трифоном Јеврејином".

Пошто проведе доста времена у Ефесу, понова крену натраг у Италију. И, по угледу на Апостоле, он свуда на путу проповедаше Христа, и препирући се с Јеврејима и с јелинима, он их обрађаше у свету веру, а верне утврђиваше. А кад дође у Рим, на њега се са страховитом мржњом и силном злобом окоми гореспоменути незнабожачки философ Крискент циник. Често водећи препирку са њим, свети Јустин га увек побеђиваше и пред свима посрамљиваше. Не могући одупрети се Јустину, и не знајући шта друго да ради, злобни Крискент га многим лажима оклевета пред римским судом. Свети Јустин би ухапшен и, као кривац, мучен у оковима. Но кад га судише на суду, на њему се не нађе никаква кривица. А завидљивац Крискент, бојећи се да Јустина не пунте на слободу, спреми тајно смртоносни отров, и на лукав начин отрова непобедивог војника Христовог. Али се зби оно што писаше св. Јустин у својој I Апологији: "Ви нас можете убијати, али нам не можете нашкодити".

Тако сконча[10] истински философ хришћански, свети Јустин, оставивши за собом многе списе, веома корисне Цркви Христовој, јер су испуњени мудрошћу Светога Духа. И представши подвигоположнику Христу Господу, он доби од Њега венац мученички и би увршћен међу свете Мученике, који славе Свету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа, кроза све векове, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈУСТИНА (ЈУСТА) и његове дружине

У оно време, када безбожни идолопоклоници беху по свима земљама и градовима издали безбожно наређење против побожних и благи закон држећих хришћана, да сваки који верује у Христа, буде приморан принети жртву идолима, бише ухваћени свети мученици: Јустин (Јуст), Харитон и Харита жена, Евелпист, Јеракс,

Пеон и Ливеријан, доведени у Рим, и изведени на суд пред градоначелника Рустика. И градоначелник рече Јустину: Покори се боговима и царским наређењима, да не би био осуђен. Свети Јустин му одговори: Никада не може бити осуђен нико, који се повињава заповестима Спаситеља нашег Исуса Христа. Градоначелник га упита: Којег си учења? Јустин одговори: Ја сам марљиво изучавао сва световна учења, и у свакоме знању постигао много, али се затим присајединих истинском учењу хришћанском, ма да оно није по вољи онима који блуде у неправилном умовању.

Тада Рустик рече: Та ли учења, бедниче, волиш, која су супротна нашем умовању? Свети Јустин одговори: Да, волим, јер следујем истинитом учењу хришћана. Градоначелник упита: Какво је то учење? Јустин одговори: Истинито учење које ми хришћани побожно држимо, јесте ово: знати јединог Бога, Творца и Саздатеља свега видљивога и невидљивога, и исповедати Господа Исуса Христа, Сина Божја, некада од пророка предсказаног, који ће доћи и да суди роду људском. Он је Проповедник спасења и Учитељ оних који желе да се утврде у врлини. О бесконачном Божанству Његовом, ја немоћни човек, и мањи од свих, не могу ништа како треба говорити, већ исповедам да је то ствар пророка, јер они пре много векова предсказаше долазак на земљу Онога кога ја назвах Сином Божјим.

Градоначелник упита: На ком се месту скупљају хришћани? Јустин одговори: Сваки одлази куда хоће и може. Зар ти мислиш да се сви ми сабирамо на једно место? То је неостварљиво, јер је Бог хришћански необухватљив местом, но као невидљив Он испуњава земљу и небо, и верни Му се свуда клањају и свугде се Он слави. Градоначелник рече: Ипак нам кажи, на ком се месту састајете, и где ти окупљаш своје ученике? Јустин одговори: Ја сам досада боравио близу дома неког Мартина, поред купатила званог Тимиотини; а дођох у град Рим по други пут, те и не знам друго место осим поменутог; сваког ко је долазио к мени, ја сам приводио истинитом учењу. Рустик га упита: Јеси ли, дакле, хришћанин? Јустин одговори: Да, ја сам хришћанин.

Тада се градоначелник обрати Харитону с питањем: Еда ли си и ти хришћанин? Свети Харитон одговори: С Божјом помоћу, и ја сам хришћанин. Затим Рустик упита блажену жену Хариту, да ли и она

следује Христовој вери. Харита изјави да је и она благодаћу Божјом хришћанка. Потом Рустик упита Евелписта: А ти, ко си? Он одговори: Ја сам царски роб, али као хришћанину сам ми Христос дарова слободу, и Његовим милосрђем и благодаћу и ја постадох учесник исте наде, као и ови које видиш.

После тога градоначелник упита Јеракса, да није и он хришћанин. Јеракс му одговори: Зацело, и ја сам хришћанин, јер истога Бога почитујем и Њему се клањам. Градоначелник упита: Јустин ли вас начини хришћанима? Јеракс одговори: Ја сам и био, и бићу хришћанин. А свети Пеон који је ту стајао рече: И ја сам хришћанин. Градоначелник га упита: Ко тебе научи хришћанству? Он одговори: Од родитеља примих ово добро исповедање. На то Евелпист рече: И мене моји родитељи научише да будем хришћанин, а слушајући Јустинове речи, ја се још јаче учврстих у хришћанској вери. Градоначелник га упита: А где су твоји родитељи? Евелпист одговори: У Кападокији. Онда градоначелник упита Јеракса: У којој земљи живе твоји родитељи? Јеракс му одговори: Истинити Отац наш јесте Христос, а мати - вера у Њега; земаљски родитељи моји преставише се, а ја дођох овамо из Иконије Фригијске.

Тада се градоначелник обрати Ливеријану, да и он каже, да ли је хришћанин и не мари ли за њихове богове. Ливеријан одговори: И ја сам хришћанин, почитујем јединог истинитог Бога и Њему се клањам, а ваше богове презирем.

Обраћајући се поново Јустину, градоначелник рече: Слушај ти који се називаш красноречивим и сматраш да си следбеник истинитог учења, ако од главе па по целом телу будеш покривен ранама, очекујеш ли да ћеш због тога узићи на небо? Јустин одговори: Очекујем, јер ако претрпим то мучење о коме ти говориш, онда ћу и ја добити од Господа мог ону награду која је припремљена онима који сачувају Христово учење. Сигурно знам да све, који побожно поживе и на неки начин пострадају за Бога, очекује до свршетка целог света сакривена благодат Божја. На то градоначелник Рустик рече: Ти дакле мислиш да ћеш узићи на небо и добити неку награду од Бога твог? Јустин одговори: Не мислим, него сигурно знам и надам се у то без икакве сумње.

Тада Рустик рече: Хајде да приступимо послу што је пред нама: скупите се заједно, па сви скупа принесите боговима жртву. На то Јустин узврати: Нико који је при здравој памети неће зажелети да лиши себе побожности и упадне у заблуду и безакоње. Градоначелник Рустик рече: Ако се наредбама нашим не будете покорили, бићете стављени на муке без икакве милости. Јустин одговори: Ваистину желимо да претрпимо муке за Господа нашег Исуса Христа, и да се спасемо, јер ће нам те муке издејствовати спасење и смелост на Страшном суду Његовом, коме ће сав свет по Божјем наређењу предстати. - То исто и остали свети мученици рекоше, додајући ово: Чини брзо што хоћеш; ми смо хришћани, идолима принети жртву нећемо.

Чувши то, градоначелник изрече овакву пресуду: Они који неће да боговима принесу жртву и да се покоре царској наредби, нека буду штаповима бијени, па одведени на смрт: нека им одсеку главе, као што закони римски прописују.

И тако свети мученици, славећи Бога, бише изведени на губилиште, па пошто их бише, и секиром им главе одсекоше, они завршише страдања у спасоносном исповедању. Потом неки од верника тајно узеше чесна тела њихова и на достојном месту погребеше, уз садејство благодати Господа нашег Исуса Христа, коме слава кроза све векове, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АГАПИТА ПЕЧЕРСКОГ, БЕСПЛАТНОГ ЛЕКАРА

Када преподобни отац наш Антоније Печерски би прослављен даром исцељивања, к њему дође у пештеру из Кијева овај блажени Агапит, желећи душевно исцељење кроз пострижење у монашки чин. Добивши пострижење, он свом душом следоваше ангелоподобном житију преподобног Антонија, под његовим руководством. Агапит беше очевидац како овај велики муж служаше болеснима, и молитвом их својом исцељиваше; али, скривајући дар, дат његовој молитви, он болесницима даваше биља

од своје хране тобож као лек. Видећи то, блажени Агапит се много труђаше, ревносно подражавајући светог старца у подвизима: јер, када би се ко од братије разболео, блажени је остављао своју келију у којој није било ничег што се могло украсти, одлазио к оболелом брату и служио му: подизао га, намештао, на рукама својим износио, и непрестано Бога молио за његово исцељење. А ако се понекад болест и продужавала, тиме је Господ желео да умножи веру и појача молитву слуге свога Агапита. И тако подражавајући подвиге преподобног Антонија, блажени Агапит се удостоји постати учесник и исте благодати с њим: јер молитвом својом исцељиваше све болеснике, и исто тако даваше им биље, које је варио за храну себи, због чега и би прозван лекарем. Глас о њему пронесе се у Кијеву, и многи болесници долажаху к њему, и одлажаху здрави.

У то време у граду Кијеву живљаше неки лекар, пореклом и вером Јерменин, врло вичан у лечењу, да му раније није било равног. Њему је било доста само да погледа тешког болесника, па да одмах погоди и каже дан и час његове смрти; и никада није погрешно. Један од таквих болесника, први бојарин код великог кнеза Всеволода, кога Јерменин баци у очајање предсказавши му смрт кроз осам дана, би донесен у Печерски манастир. Блажени Агапит, сатворивши молитву за њега, даде му да једе биље, које сам јеђаше, и исцели га; и одмах се слава његова пронесе по целој земљи Руској. А Јерменин, рањен стрелом зависти, стаде клеветати блаженога; и посла у Печерски манастир неког на смрт осуђеног, који је пред Агапитом имао узети отров и умрети. Видевши овог где умире, блажени Агапит му даде од биља које сам јеђаше, творећи молитву за њега, и тиме избави од смрти осуђеног на смрт. Од тада се иноверни Јерменин нарочито окоми на блаженога, и подговори своје једноверце да Агапиту даду смртоносни отров да попије; блажени попи отров, и остаде неповређен. "Јер зна Господ избављати побожне од напасти" (2 Петр. 2, 9), као што рече: "Ако и смртно што попију, неће им наудити" (Мк. 16, 18).

Потом се разболе у Черњигову кнез Владимир Всеволодович Мономах.^[11] Јерменин овај га је врло брижљиво лечио, али без успеха, јер се болест погоршавала. Налазећи се већ на умору, кнез посла молбу тадашњем игуману печерском Јовану, да блаженог

Агапита пошаље к њему у Черњигов ради лечења. Игуман призна к себи Агапита и обавести о кнежевој молби; но блажени Агапит, кога нико никада не беше видео да излази ван манастира ради лечења, смирено рече: Ако ради овога пођем кнезу, онда и к свима морам ићи. Молим те, оче, не приморавај ме да излазим ван манастирске капије ради славе људске, од које пред Богом обећах бежати до последњег даха. Ако допустиш, боље да отпутујем у неки други крај, па да се потом вратим овамо када ова невоља буде прошла.

Када изасланик кнежев увиде да неће моћи приволети блаженог Агапита да посети његовог господара, он стаде молити да му бар да од биља ради исцељења. Приморан игуманом, блажени даде изасланику од свога биља. Изасланик однесе кнезу биље. Чим кнез окуси од биља, одмах оздрави, на молитве блаженога. Тада кнез Владимир Мономах дође сам лично у Печерски манастир, желећи да види онога преко кога му Бог подари здравље, јер се никада раније није срео са блаженим, и сада је желео да му ода поштовање и да га обдари. Али Агапит, не желећи да буде слављен на земљи, сакри се. Онда кнез предаде игуману злато, донесено за Божјег угодника. Но после мало времена, исти кнез понова посла једног свог бојарина са многим даровима к блаженом Агапиту. Бојарин нађе светог Агапита у келији и положи пред њим кнежеве дарове: А блажени му рече: Чедо, ја никада ни од кога ништа не узех, пошто никада не исцељивах мојом силом већ Христовом; стога ми ни ово сада није потребно. Бојарин одговори: Оче, онај који ме посла зна да теби ништа није потребно; него преклињем те, прими ово ради утехе сину твом, коме Бог преко тебе подари здравље; а дарове подај, ако ти је воља, ништима. Старац му на то рече: Пошто тако говориш, примићу с радошћу. А ономе који те послао реци, да и остало што има - туђе је, и да ништа од тога неће понети са собом када буде одлазио из живота; стога нека и остало разда ништима, јер сам Господ, који се налази у ништима, избави га од смрти, а ја сам по себи ништа успео не бих; и молим, нека се он не оглуши о ово што му поручујем, да не би још горе пострадао.

Рекавши то, блажени Агапит узнео донесено злато и изађе са њим из келије, као да хоће да га сакрије. И изневши га ван келије, он га баци, а сам побеже и сакри се. После неког времена изиђе бојарин,

па видевши све дарове бачене пред врата, покупи их и предаде игуману Јовану. Затим, вративши се кнезу, бојарин му исприча све што виде и чу од блаженога. И сви разумеше да је он - истинити слуга Божји, који једино од Бога иште награде а не од људи. И кнез, не усуђујући се да не послуша светитеља, стаде дарежљиво раздавати своју имовину ништима.

После многих богоугодних трудова и подвига разболе се и сам овај бесплатни лекар, блажени старац Агапит. Сазнавши за то, гореспоменути лекар Јерменин дође му у посету, и стаде се расправљати са њим о лекарској вештини, питајући га, каквим се биљем лечи таква болест. Блажени одговори: Онаквим каквим сам Господ, као лекар душе и тела, подари здравље. - А Јерменин, сматрајући блаженога за велику незналицу у лекарству, рече својим пратиоцима: Овај ништа не зна у нашој вештини. - Затим, узевши га за руку, рече: Истину говорим: трећег дана умреће; ако се промени реч моја, онда ћу ја променити живљење моје, и сам ћу постати овакав монах. Блажени на то ватрено рече: Такав ли је твој начин лечења: више говорити о смрти него о помоћи! Ако си вичан, дај ми живот; ако пак тиме не владаш, зашто ме понижаваш, осуђујући ме да умрем трећег дана? Мене је обавестио Господ да ћу кроз три месеца отићи к Њему. - Јерменин му понова рече: Ето, ти си се већ сав изменио, а такви нипошто не могу да живе више од три дана.

Стварно, свети Агапит беше веома изнемогао, те се сам није могао ни покренути. Међутим, к блаженом Агапиту, који сам беше толико болестан, донесоше ради исцељења неког болесника из Кијева. А блажени, свечудесном помоћју Божјом, одмах устаде, као да није боловао, узео своје уобичајено биље, које му служаше за храну, и показа га Јерменину, говорећи: Ево биља којим ја лечим: види и разумеј! А он, погледавши, рече: Ово није од нашег биља, него мислим да је из Александрије. - Подсмехнувши се његовом незнању, блажени даде болеснику од тог биља и, помоливши се, одмах га оздрави. Затим рече Јерменину: Чедо, молим те, ако ти је по вољи, једи са мном ово биље, пошто ничим другим немам да те угостим. Јерменин му одговори: Оче, ми овога месеца постимо четири дана, и сада ја држим пост. Чувши то, блажени га упита: Ко си ти, и које си вере? Он одговори: Ниси ли чуо за мене да сам

Јерменин? Тада му блажени рече: Како си се онда усудио да уђеш овде и оскврнавиш моју келију, па ме још и држиш за грешну руку моју? Иди од мене иноверче[12] и нечестивче! - И овај посрамљен оде.

После тога блажени Агапит проживе, као што прорече, три месеца и, одболовавши мало отиде ка Господу првога јуна.[13] И пошто беше бесплатни лекар на земљи, он прими велику плату на небу, где нема болести. А братија спремише његове чесне мошти за погреб, и уз прописано опојање положише у пештери преподобног Антонија.

По престављењу светог Агапита дође Јерменин онај у Печерски манастир и рече игуману: Одсада напуштам јерменску јерес и правилно верујем у Господа Исуса Христа, коме желим да служим у светом чину монашком. Јер мени се јави блажени Агапит и рече: Ти си обећао да примиш монашки образ; ако слажеш, са животом погубићеш и душу. Ја верујем да је он свет; и да је хтео дуго живети на земљи, Бог би му то даровао.

Ја сам држао да он неће преживети три дана, а Бог му додаде три месеца; а да је желео, живео би и три године. Но ја сада мислим да он сам, као свети, зажеле да нас остави, жудећи за царством светих; и ако га је Бог престабио из привременог живота у овој обитељи, Он му је даровао живот вечни у небеским обитељима. Зато желим да што пре испуним наређење овог светог мужа.

Игуман, саслушавши Јерменина, постриже га у монашки свети чин, и дуго поучаваше лекара туђих тела, да он, угледајући се на блаженог Агапита, буде вичан у лечењу своје душе. А Јерменин, подвизавајући се богоугодно, проведе остатак живота свог у Печерском манастиру, а ту дочека и блажену кончину своју, предавши душу своју у руке лекара душа и тела - Господа нашег Исуса Христа, слављеног са беспочетним Оцем Његовим и са пресветим, благим и животворним Духом Његовим, сада и увек и кроза све векове, амин.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ДИОНИСИЈА ГЛУШИЦКОГ**

Рођен у Вологодској губернији; од младости подвизавао се као монах у Спасокаменом манастиру на Кубенском језеру. Одатле заједно са иноком Пахомијем, иштући пустињачко усамљеништво, он пређе на Свету Луку, и ту обнови запустели општежићни манастир. Године 1403. он се удаљи на реку Глушицу, основа ту општежићни манастир, а на пет километара од ње - други манастир, назван Сосновац. Преподобни вођаше суров подвижнички живот, изнуравајући тело постом и бдењем, непрестано боравећи у молитви и налажући на себе тешке подвиге. Свето, строго подвижничко живљење и духовна мудрост преподобнога привлачаху к њему људе разних звања и узраста; и многи остајаху код њега и примаху монашки чин и подвиге. Народ је гледао на њега као на богопосланог пастира и учитеља. Преподобни бејаше вичан живописац, ковач и кројач. Радећи све својим рукама, он ни један минут не провођаше без рада; а храну узимаше само онда када би потпуно малаксао од изнурености. На седам година пре своје смрти, преподобни ископа себи гроб у Сосновцу, и сваки дан долажаше к њему, непрестано подсећајући себе на смрт, и често би по читаву ноћ провео крај ископане раке на мразу размишљајући о томе како да избегне ледену хладноћу таме најкрајње. Упокоји се преподобни 1437. године. Свете мошти његове покоје се у Сосновацком манастиру.

СПОМЕН СВЕТИХ ДЕСЕТ ХИЉАДА МУЧЕНИКА

Пострадаше у Антиохији за време безбожног цара Декија Трајана (249-251.године).

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА

ПИРА

Епископ; у миру се престадио у Господу своме.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ФИРМА

Примораван да се одрекне Христове вере и принесе идолима жртву, он јуначки одбио и неустрашиво веру своју исповедио. Зато га: тукли жилама, месо му парче по парче кидали, кичму му ломили, кости му из тела чупали, голенице пребили, кукове сецкали, камењем засипали, и најзад му главу одсекли.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕСПЕСИЈА

Родом из Кападокије. Због исповедања вере у Христа примораван од царског управитеља Кападокије, да принесе жртву идолима, а он исмеја идоле и наружи. Због тога му тело резаше; затим га у ужарену пећ вргоше, а он чуван благодаћу Христовом остаде неповређен. Затим га одведоше у идолски храм пред жртвеник, а он сруши жртвеник. Онда га бацише у казан вреле смоле, зејтина и оцта, у коме два дана остаде; и изиђе одатле без икакве опекотине и плика на телу. То многе незнабошце привуче вери Христовој. Напослетку га изведоше ван града, и главу му одсекоше. И блажена душа његова венценосна узиђе на небо.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЕРМИЛА И СТРАТОНИКА

који пострадаше код Београда[[14](#)]

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ХАРИТОНА, ХАРИТЕ ДЕВОЈКЕ, ЕВЕЛПИСТА,
ЈЕРАКСА, ПЕОНА И ЛИВЕРИЈАНА**

Ови свети мученици пострадаше мачем посечени од епарха Рустика заједно са светим мучеником Јустином (Јустом).

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ГЕРАСИМА**

НАПОМЕНЕ:

1. У првом веку после Христа, када Римљани освојише Палестину.
2. Садашњи Наблус.
3. Оснивач стојичког учења - Зенон, трећи век пре Христа; циљ стојичког учења беше практичног карактера: научити се господарењу над страстима и равнодушности према свему што се збива.
4. Перипатетици - следбеници Аристотела (четврти век пре Христа), учили су да свако познање има свој основ у искуству.
5. Платон (четврти век пре Христа) учио да су идеје о Богу, о души, о истини, о добру, урођене, и да су оригинали земаљских духовних стварности у небеском свету.
6. Сибиле - предсказивачице будућности код Грка и Римљана.
7. Маркион је припадао јеретицима - гностицима; учио је, да је видљиви свет створен не Богом, него нижим Силама Његовим; одбацивао је Стари Завет.

8. Циници (оснивач учења - Антистен, 4. век пре Христа) су доводили до крајности учење о простоти у животу, одбацујући науку, уметност и сву спољну културу.
9. Познате су две Апологије св. Јустина: прва, написана не пре 150 године, има 68 глава, у њој се он стара да хришћанима издејствује покровитељство цара Антонина; друга, написана око 162. године, њоме жели да цара Марка Аврелија приволи на блажије поступање према хришћанима. У својим Апологијама св. философ говори "у име неправедно мржених и гоњених хришћана".
10. Свети Јустин скончао 165-166. године.
11. Мономах је затим кнезовао у Кијеву од 1114. до 1125. године.
12. Јермени су приврженици монофизитске јереси, која је осуђена на Четвртом Васељенском Сабору у Халкидону (451. год.), и одбацују све потоње Васељенске Саборе. Суштина монофизитске јереси састоји се у овоме: У Христу су после оваплоћења две природе сједињене у једну. Ако би остале две, веле они, онда би у Христу морала бити два лица. (Ми православни исповедамо две природе у Христу а једно Лице). Једна група монофизита држала је да тело Христово није било подложно немоћима људске природе: и кад је жеднео, и гладнео, и плакао, и замарао се, - све је Он то чинио зато што је хтео, а не по неопходности природе. Друга екстремна група монофизита тврдила је да се тело Христово, од тренутка свога сједињења са Логосом, има сматрати не само за нетрулежно наго и за нестворено.
13. Свети Агапит упокоји се око 1095. године.
14. О њима видети опширно под 13. јануаром.

2. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ НИКИФОРА ИСПОВЕДНИКА, ПАТРИЈАРХА ЦАРИГРАДСКОГ

Велики поборник побожности свети Никифор родио се у Цариграду од побожних и богобојажљивих родитеља, Теодора и Евдокије. Отац његов удостоји се исповедничког венца, претрпевши ране и прогонство због поштовања светих икона. За царовања Копронима[1] био је у звању нотарија тајне архиве царске.[2] И он би оптужен злочестивом цару да он побожно почитује свете иконе, клања се икони Спаситеља, Пречисте Богомајке и свих Светих. Цар одмах призва к себи блаженог Теодора, подврже га саслушању и, убедивши се да је оптужба истинита, он га дуго примораваше да се одрекне молитвеног поштовања икона. Но пошто се слуга Христов не покори царској вољи, би жестоко бијен, па онда послат на заточење у град Молин. Тамо би бачен у најужаснију тамницу; и у њој он страдаше за правоверје. После неког времена он би понова призван у Цариград, и још упорније примораван на цареву јерес; али он остаде као дијамант тврд у побожности, пристајући радије на ране и на смрт, него да црквене законе и предања светих Отаца

наруши. Онда по наређењу безаконог цара он би немилосрдно и на разне начине мучен, па понова послат у прогонство; и пошто проведе у Никеји шест година у оковима и страшном злостављању, он пређе ка Господу на вечну слободу у блаженом животу. А супруга његова, чесна Евдокија, беше учесница у свима невољама и страдањима свога мужа: она му следоваше у изгнанствима, и састрадаваше у оковима, не одвајајући се од њега ни телом ни духом. После мужевљеве кончине она се поврати у Цариград, и провођаше дане своје богоугодно, као што и доликује хришћанској удовици. За то време син њен Никифор, пошто најпре изучи науке, би постављен у царском двору у звању у ком је раније служио његов покојни отац. И не умре блажена Евдокија док не виде свога сина, најпре у монашком, па онда у епископском чину; и узневши благодарност Богу, она се повуче у женски манастир, постриже се у монаштво, и пошто веома угоди Богу, престави се к Њему у дубокој старости.

Таквих родитеља беше пород овај блажени Никифор, о коме је реч, - свети изданак светог корена: од пелена васпитаван у побожности, одгајан у доброј нарави, и упућиван на богоугодни живот, он провођаше године своје младости целомудрено, у великом уздржању. И беше испуњен мудрости спољашње и унутрашње, то јест световне и духовне, јер је до савршенства знао не само књиге јелинских философа него и Свето Писмо; поред тога он беше красноречив говорник, украшен свима врлинама, уман и добродушан, због чега су га сви волели и поштовали. А када постаде пунолетан, Никифор би за царовања Копронимовог сина Лава^[3] удостојен звања царског саветника; и чуваше правоверје усред зловерних, клањајући се светим иконама, и друге приводећи томе својим богомудрим саветима. Када пак, после смрти Копронимовог сина Лава, за царовања његовог сина Константина и Константинове мајке Ирине,^[4] би у Никеји сазван 787. године Седми Васељенски Сабор против иконоборачке јереси, блажени Никифор, онда још световњак, указа велику помоћ светим Оцима саборским својом мудрошћу и изврским познавањем Светога Писма; и као човеку великог угледа, њему би поверено да на Сабору говори у име цара. И он се пре свог епископства показа исповедник и учитељ

православља, надвлађујући и посрамљујући јеретике при расправљању спорних питања, због чега га свети Оци саборски величаху и благосиљаху.

После Сабора Никифор остаде још неколико година у високом звању царског саветника. Затим, убедивши се да службе сујетном и метежном свету није корисно по душу, - он виде да у двору почиње раздор између сина и мајке - он напусти свој високи положај и, презревши сву сујетну славу, повуче се из града и настани у једном усамљеном и тихом месту на Босфору Тракијском.[5] Ту он стаде насамо служити једино Богу, у молитвама и пошћењу стремећи се своме спасењу. Са временом он подиже цркву, сабра иноке и образова манастир, ма да и сам још не беше инок, али се иначки труђаше, испитујући себе, да ли може понети подвиг многотрудног житија иначког. И тако он проведе много година, све до половине Никифорова царовање. (Цар Никифор царовао је од 802-811 г.).

Када свјатјејши патријарх цариградски Тарасије (784- 806 г.) оде ка Господу, тада би изабран за патријарха овај блажени Никифор, иако по изгледу мирјанин али по животу савршени монах. Одмах по избору прими чин монашки, и све остале чинове редом; а потом, против своје воље, на наваљивање цара Никифора, он би узведен на архијерејски престо на сам пресветли дан Васкрсења Христовог. И украшаваше он свету Цркву учитељском речју и врлинским животом, исправљајући покварене, утврђујући праве, и одгонећи јеретике од духовног стада као вукове. Тих година вођаше се рат између Грка и Бугара, и цар Никифор, отишавши у рат, погибе. После њега ступи на престо његов син Ставрикије, но царова кратко, свега два месеца, па умре. После овога зацари се добри цар Михаил, прозвани Ранкава, који раније имађаше чин старешине дворске страже, но владаше само две године, докле га Лав Јерменин не обори и не прогна. Овоме отмичару, пре но што се круниса за цара, патријарх Никифор посла по неким епископима књигу о Православном Вероисповедању, молећи новог цара да је својом руком потпише, по обичају пређашњих благочестивих царева, што се сматрало заклетвом да ће неизменљиво држати и бранити догмате свете вере, изложене у том Вероисповедању. Лукави и лицемерни цар на речима се показа врло расположен према

благочешћу, и обећа да ће потписати Књигу, али не пре крунисања. "Потписаћу, рече, када на мене буде стављена царска круна".

И повероваше овоме лисцу. Одложивши да потпише књигу Православног Вероисповедања, овај лисац тајно потписа књигу коју му донеше јеретици, потчињавајући се радије њему сличним грабљивим вуцима него истинским пастирима. Затим он са великом гордошћу и царским сјајем дође у саборну цркву свете Софије; и када се обављаше прописани чин крунисања за цара, и свјатјејши патријарх стављаше круну на његову недостојну главу, откри Бог пресветом патријарху какав ће то бити цар: јер се царска круна у рукама патријарха претвори као у трнов венац и оштро му и болно бодијаше руке; и разумеде патријарх да то означава гоњење и насиље које ускоро предстоји Цркви од овога цара. И патријарх казиваше то своме клиру уздишући.

Сутрадан по крунисању свети Никифор посла к цару, да испуни своје обећање и потпише Исповедање правоверја, као што и пређашњи благоверни цареви потписиваху. Но овај то одлучно одби, у самом почетку каљајући лажју царску порфиру. Затим после неког времена цар стаде отворено хулити свете иконе, окомивши се, не на непријатеље који су одасвуд надирали у Грчку и пустошили је, него на иконе Христа, Пречисте Богородице и свих Светих, и на оне који им се клањају. Па окупивши к себи у Цариград све епископе и презвитере, који су за разне кривице били правилно одлучени од служења божанственом олтару, он им даде места у царским палатама, и, товећи их као вепрове, он је на тај начин задобијао наклоност оних "којима је Бог трбух" (Флб. 3, 19); и често разговараше цар са њима, учећи се иконоборачкој јереси; и саветоваше се с њима, на који начин да обнови онај богохулни догмат против икона, који би одбачен Седмим Васељенским Сабором. Да би их што лакше придобио на своју страну, он им обећаваше, не само да им поврати пређашња звања којих су били лишени, него да им да још веће почести. А они, горди због толике цареве наклоности према њима, стадоше свесрдно помагати цара, и ствараху пометњу по свима црквама гонећи правоверне. И обилазећи свуда, они у име цара скупљаху књиге; и накупивши безбројно мноштво књига они их заједнички прегледаху: и кад би

нашли коју јеретичку књигу, написану против икона, они су је с љубављу као чесно Еванђеље издвајали, и чували је код себе; а кад би нашли коју књигу, написану против иконоборачке јереси, одмах су је као гадост неку у огањ бацали и спаљивали.

Потом нареди цар свима грчким епископима да се саберу у Цариград на сабор (815 г.). Епископи су се, допутовавши из својих места у Цариград, по обичају јављали пресветом патријарху Никифору. Цар нареди да те епископе одмах похватају и у тамницу бацају. А оне од њих који, из страха од грозног гнева царевог и претњи, пристајаху на јеретичко једномислије са царем, цар ослобађаше уза и тамнице, и удостојаваше почести. Оне пак који беху непоколебљиви у правоверју цар срамно угњетаваше у тамници и мораше их глађу и жеђу. Тако, врло многи из страха пристадоше на једномислије са царем, и јеретичко збориште показа се веома јако. И стадоше лажни учитељи смело и несметано ширити по свима црквама своја хулна учења, приволевајући народ на непоштовање светих икона. Истинске пак учитеље православља они изгоњаху из цркава, злостављаху, па чак се труђаху да и самог пресветог патријарха, богогласну трубу, приморавају на ћутање, и да му забране улазак у саборну цркву.

Чујући и видећи све шта се ради, служитељ Божји, свети Никифор непрестано се мољаше Богу са сузама, да Цркву своју сачува непорочном и стадо своје очува неповређеним од јеретика. И призивајући к себи многе правоверне он их саветоваше, мољаше, упућиваше: да се не друже с јеретицима; да се чувају квасца њиховог; да од учења њиховог беже као од уједа гујиног; да се не страше опаких времена ових, и да се не боје претње мучитељеве који убија тело а не душу. "Ако и сав народ, говораше свети патријарх, пође за царем путем јереси, и мало њих остану верни правој вери, то ни онда нека их не смућује њихова малобројност, јер Господ благоволи не мноштву: Он благоволи и погледа на једнога који стрепи и боји се речи Његових, већма него на мноштво оних који не маре за страх Божји, као што и сам у Еванђељу каже: Не бој се, мало стадо, јер би воља Оца нашега да вам да царство (Лк. 12, 32)".

Затим свјатјејши патријарх позва код себе најугледније архијереје: Емилијана кизичког, Јевтимија сардијског, Јосифа

солунског, Евдоксија аморејског, Михаила синадског, Теофилакта никомидијског, Петра никејског, и многе друге свете оце, међу којима беху Теодор Студит, Никита, игуман мидикијски, и други правоверни мужеви. После дугог разговора с њима о побожном поштовању светих икона, на основу Божанског Писма и предања светих Отаца, он с вечери пође у саборну цркву свете Софије, и поче свеноћно бденије, саборно молећи Бога за умирење Цркве и за избављење од јереси. Сазнавши за то, цар се узнемири од страха, јер се много народа беше слегло у цркву на свеноћно бденије, па се бојаше цар да не би патријарх дигао народ против њега: злочестивац знађаше да је патријарх веома омиљен у народу, и да су сви готови да га послушају, па чак и умру за њега. И рано зором цар посла патријарху у цркву овакву поруку: Зашто ствараш пометњу у народу и кујеш заверу против цара, који жели мир и једномислије међу свима? Зашто безумне људе подстичеш на буну, и хоћеш да крвљу међусобне борбе залијеш престоницу?

Пресвети патријарх одговори царевим изасланицима: То што ви говорите, ми ни помислили нисмо; нити нам је икада на ум пало то што о нама мисли цар који вас је послао. Ми смо се сабрали у дом Божји, не ради неког договора против цара, већ ради славословља Божјег, ради мољења и молитве: да се смиљује Бог и огради миром Цркву Своју, цара и сав народ; да уништи јеретичке насртаје, и утврди све у једномисленом правоверју.

На то цареви изасланици рекоше: Не, није тако као што говориш, јер једно говориш устима, а друго помишљаш у срцу свом, и то што помишљаш, хоћеш да приведеш у дело. Но пошто је очигледно да се припремаш устати против цара, онда ти сам и твоји једномишљеници, чим се раздани, отидите у царску палату, па тамо одговарајте самоме цару на питање које ти је цар упутио преко нас, да би се сам цар тачније упознао са намерама вашим.

Рекавши то, изасланици отидоше. Сви пак који беху у цркви, видевши и чувши то, разумеше шта ће се догодити: какво ће гоњење и злостављање служитеља Божјег и целе Цркве Христове настати, - па се стадоше још усрдније молити са многим сузама и уздасима. По завршетку свеноћног бденија, свјатјејши Никифор изиђе на сред цркве и стаде говорити да сви чују: О саборе, сабрани Духом

Божјим! ко је очекивао да ће на Цркву наићи такве невоље какве ми сада видимо? Уместо радости она доживљава жалост, и од спокојства улази у пометњу. Она која на доброј паши напаса духовно стадо, трпи плен од изопачених; и Мајка која сву децу своју упућује на сложено једномислије - раздире се на делове! Она Црква, коју Христос стече скупоценом крвљу Својом, коју сачува чистом од свакога порока, коју огради апостолима, пророцима, мученицима и светитељима свих врста, и показа је као рај бедемима ограђен и осигуран, - какве сада невоље подноси од оних, који по спољашности изгледају наши, а уствари далеко стоје од нас, и постадоше нам непријатељи, и у злоби својој дођоше дотле, да са иконом бешчесте и Изображеног на њој, и заједно са намаланим на дасци ликом Христовим одбацују и самога Христа: јер како чест тако и бешчешће, указивани икони, односе се на онога који је изображен на икони. Сада непријатељи истине уништавају древно предање Цркве о поштовању светих икона, а озакоњују ново, супротно пређашњем, измишљено од јеретика, и тиме смућују душе верних. Браћо и децо, не будимо плашљиви и малодушни! Претње њихове нека не застрашују срца наша, него очекујмо помоћ Божју. Они који непријатељују против нас и паште се да истину униште у Цркви, слични су онима што пливају уз матицу речну, јер се они најзад, изнемогли, даве. Јер, истина је непобедива, и увенчава оне који је поштују, а побеђују оне који ратују против ње. Ко се држи ње, он ће и ненаоружан савладати противника; а ко се лишио ње, биће лако побеђен, па макар био војник наоружан за рат. Сведоци наших речи су они о којима говоримо: они немају никакво познање истине, њих исмевају чак и деца која буквар уче, јер они у умовањима својим противрече сами себи и, слично бесомучницима, једу тело своје. Разумете ли, браћо, што говорим?

Сви у цркви повикаше: Знамо и убеђени смо, пресвети оче, да је православна вера наша истинита, и сви смо готови умрети за њу! - Патријарх на то рече: Онда, браћо, треба да останемо сложни и једнодушни, да противници наши не би могли отргнути ни једнога од нас ка своме зловерју, јер благодаћу Христовом нас је више него њих.

Народ опет, громко вичући, даваше чврсто обећање да ће стајати за Цркву до саме смрти. После дугог разговора с народом у цркви пресвети патријарх, на освитку дана, метну на себе омофор, па се са присутним епископима, игуманима и целокупним клиром упути у царску палату, праћени мноштвом народа. Када стигоше до дворске капије, сви бише задржани, само патријарх пуштен унутра. При патријарховом улазу цар му не указа уобичајено поштовање: јер је код грчких царева био обичај да узимају благослов од патријарха, при чему су узајамно један другоме целивали десну руку у знак духовне љубави. А злочестиви цар Лав Јерменин погледа грозно на улазећег патријарха, не потражи благослов од њега, па му чак не предложи ни да седне, већ му стаде говорити с гневом:

"Какав је то раскол настао међу вама, и против царске власти завера и устанак, јер без нашег знања сазивате саборе, стварате пометњу у народу, и подстичете га на неред и метеж? Сазивати саборе без нашег пристанка и договора с нама, и ширити по народу глас како се ми држимо тобож зловерја а не црквеног учења, није ли отворено непријатељство и почетак раздора? Ако бисмо ми хтели да искоренимо праве, древне прописе, као што ви говорите, онда би нас могли у своје време хулити, унижавати и за зловерну јерес оптуживати; сада пак, када ми, обузети љубављу према правоверју, желимо да истребимо раздоре и несугласице, и све приведемо у сложено једноверје, зашто нас хулите, и непријатељствујете против нас, и говорите како ми тобож вређамо Цркву, док се ми међутим старамо о њеном миру и спокојству? Зар ти не знаш да се много народа помете и од Цркве се отрже зато што се иконе малају и постављају; и они који су се отргли од Цркве доносе књиге и показују у њима речи из Божанскога Писма, којима се забрањује празновање и поштовање икона? И ако на питања која су они покренули, не буде одговора, онда шта је то што ће спречити да не наступи расцеп у вери, после чега вера никад неће доћи до јединства? Зато је потребно да ви, ради оних чији су умови узнемирени и недоумицом пометени, одмах приступите расправљању питања са онима што су се отргли од Цркве због икона. Наша власт жели и наређује, да или ви њих победите у том спору и приведете вашем умовању, или да, побеђени од њих, ви се покорите њима; тада ћемо и ми, видевши

где је истина, прићи бољој страни и учврстити је нашом царском влашћу, да би она на тај начин стајала непоколебљиво".

Свјатјејши Никифор одговори цару: Не, молим твоје величанство, не сматрај нас за виновнике раскола и метежа. Ми се нисмо користили ни молитвом, као оружјем против твоје царске власти, јер се из Божанског Писма научисмо да се за цара молимо а не да му зла желимо (1 Тм. 2, 2). Исто тако, ми не преобраћамо здраве речи и учење вере у јеретичко умовање и погибао, јер оне који се усуђују чинити такве ствари, учитељ истине свети Јован Богослов наређује да у кућу не примамо и да се с њима не поздрављамо (2 Јн. 10). Добро је познато не само нама него и свакоме коме је ум ма и најмање просвећен, да су мир и тишина - ствар веома добра. А ако ко постане виновник нарушењу мира, њега с правом сви треба да назову злочинцем. Онај цар је добар који уме ратове преобраћати у мир и метеже у тишину; а ти си са својим једномишљеницима намислио да Цркви, која је у миру, наметнеш рат; и, оставивши свете законе, по којима се Крст Христов прославља и побожност обасјава светлошћу васељену, ти си предложио да се уведе помрачено учење пагубних људи, које ни једна од Цркава не прима: јер ни Јерусалим, ни Рим, ни Александрија, ни Антиохија не одбацују иконе Христа, Пресвете Богородице, апостола и осталих угодника Божјих, већ их побожно, по предању светих Отаца, поштују. Који од Васељенских Сабора, утврђујући Духом Светим догмате православне вере, одобри и прими иконоборачка умовања? Стога ни ти, царе, не обнављај ту одбачену јерес и не уводи у свету Цркву већ осуђено умовање. Ми нећемо никакве расправе да имамо са јеретицима; јер каква је потреба препирати се о ономе што је већ од светих Отаца саборски и саборно оповргнуто, одбачено и анатемисано?

Тада цар рече свјатјејшему патријарху: Није ли Мојсију рекао Бог: Не гради себи лика резана нити какве слике од онога што је горе на небу, или доле на земљи, или у води испод земље. Немој им се клањати нити им служити (2 Мојс. 20, 4-5). А ви, с каквом памећу правите иконе, и оно поштовање, које доликује једино Богу одајете ликовима и иконама које сте сами направили и насликали? Што идолопоклоници чињаху у старини, то исто и ви сада чините,

пренебрегавајући заповест Божју, дату Мојсију, а преко њега и свима људима, не само древним старозаветним, већ и нама новоблагодатним, верним хришћанима.

Свјатјејши Никифор одговори: Зар ти не знаш ради чега Израиљцима, после њиховог изласка из Египта, би дата заповест од Бога да не граде себи резане ликове нити какве слике? Ради тога што су Израиљци, живећи у Египту, били навикли на незнабожје и идолопоклоничко многобожје Египћана, који боготвораху и неке људе, давно већ умрле, и неке птице небеске, и неке зверове земаљске, гмизавце, рибе, и нека чудовишта, па грађаху њихове ликове и клањаху им се као истинитоме Богу. Желећи дакле да код Израиљаца искорени идолопоклонство на које они беху навикли у Египту, Бог им даде ту заповест о неграђењу ликова резаних нити какве слике, али не забрани прављење чесних ликова и икона, који служе не на унижење већ на умножење богопоштовања. Јер, по заповести тог истог Бога не начини ли Мојсије скинију, и окова одасвуд златом Ковчег завета, у коме су чуване таблице, жезал Ааронов и мана? Исто тако, не нареди ли Бог да се направе златни херувими и поставе над кивотом у скинији? И зар на завесама скиније не беху извезена лица херувима? А све то зар Израиљци не поштоваху као чесно и божанствено? И пред свим тим зар се Израиљци не клањаху Богу и не приношаху жртве? И кад се клањаху и жртве приношаху пред скинијом, и кивотом, и херувимима, они се клањаху и жртве приношаху не скинији, ни кивоту, ни херувимима, него самоме Богу који на небесима живи; а скинију и кивот са оним што беше у њему, и слике херувима, они поштоваху чесно као предмете божанске, а не обоготвораване, као што и ми сада поступамо клањајући се светим иконама, палећи пред њима свеће и прислужујући им кандила. Ми се клањамо не дасци и не бојама, већ самом лику Христа оваплоћеног Бога, изображеног на икони; и ми маламо на икони не Божанство, - јер је Оно као невидљиво и непостижно исто тако и неизобразиво, - већ човечанство Христово, човечанску природу Христову, која је некада гледана људским очима и пипана рукама; и ми икону Христову не називамо Богом, већ изображењем лица Христа Бога. Ми се дакле Христу Богу пред светом иконом Његовом клањамо као Богу, а

икону Христову поштујемо као предмет божанствени, али је не обоготворујемо. Слично треба рећи и о икони Пресвете Богородице, и о иконама осталих Светих, у којима се поштује сам Бог, диван у Светима Својим. Но почевши са старозаветним, ми не довршисмо. Зар не заповеди Бог Мојсију да подигне бакарну змију у пустињи, да би људи, уједани од змија, прибегавали к њој и погледали на њу? И не беше ли та бакарна змија чудотворни лик који је чудесно исцељивао оне које уједаху живе змије? А ова змија имађаше целебну силу не од себе већ од Онога чији праобраз она беше, јер она праобразоваше Христа Спаситеља нашег, који се имао подићи на дрво крсно, по речи, изреченој потом самим Христом у Еванђељу: Као што Мојсије подиже змију у пустињи, тако треба Син Човечији да се подигне (Јн. 3, 14). И шта је чудновато што и сада свете иконе бивају чудотворне, када још у Старом Завету бакарна змија беше чудотворна? И као што она, не собом него силом Онога кога праобразоваше, чињаше онаква чудеса: тако и свете иконе бивају чудотворне силом лица изображенога на њима. Сетимо се још и храма Соломоновог: да ли Бог уписа Соломону у грех то што он у подигнутом храму начини друге, сем Мојсијем начињених, велике златне херувиме, и ликове њихове изобрази по зидовима и стубовима и вратима, и сали "бакарно море" које стајаше на дванаест извајаних волова (3 Цар. 7, 23-25)? Не само Бог не уписа то Соломону у грех, него Му то беше врло пријатно, што Он показа када Сам посети тај храм и што је у њему, јер стоји написано: Слава Господња испуни храм Господњи, те свештеници не могаху стајати да служе од облака (3 Цар. 8, 11). Тако дакле, царе, заповест закона Божјег о неграђењу никаквих слика, дата Мојсију, а коју ти најпре спомену, уништава само многобожачко идолопоклонство, а не нашу хришћанску побожност - поштовање светих икона. А када би Бог том првобитном Својом заповешћу исто тако потпуно забрањивао ма какво изображавање и ликова чесних лица, као што је забрањивао изображавање незнабожачких, онда би Он противречио сам себи, пошто је потом наредио Мојсију, као што би речено да начини скинију и њене принадлежности, па још и да бакарну змију подигне. Али, тако говорити није лепо, јер Бог не противречи сам себи, и као што је веран у свима речима Својим, тако је и свет у свима делима Својим. Не градити незнабожачке идоле, Он то

нареди речју; а изображавати свете иконе за украшавање цркава и за славу Божју, Он томе научи делом, када Сам томе научи Мојсија, заповедивши му да изобрази ликове херувима.

То и много друго говораху цар и патријарх о светим иконама, најпре насамом, а затим у присуству епископа и клирика, који бише пуштени унутра. А уђоше и многи сенатори. Усто, тамо се по царевом наређењу појавише и наоружани војници, са исуканим мачевима, да би се заплашили они који се не слажу са царем. А шта тамо би, какви разговори, и какву смелост и храброст показаше неустрашива срца, описано је у Житију преподобног Теодора Студита под 11. новембром, и у Житију светог Никите Исповедника под 3. априлом. Све се то заврши гневом и јарошћу царевом, који са бешчашћем отера из царске палате патријарха и сву дружину његову. Епископи који беху при свјатјејшем Никифору, одмах бише послати на заточење у разна места, а патријарха оставише на свом месту још за неко време, једино стога што се стиђаху да га одмах почну злостављати, а друго - што се бојаху да се народ не побуни због патријарха. Клирике пак и многе монахе они мучаху по тамницама и затворима, и мораху их глађу и жеђу, приморавајући их на јерес.

Свјатјејши патријарх, видећи да је цар сасвим отпао од правоверја, и да је Црква у великој пометњи, и да се духовништво гони и злоставља, писа царици саветујући је да предложи цару користан савет да престане од таквога зла, а писа и градоначелнику Евтихијану, царевом једномишљенику и његовом првом саветнику. Понесен апостолском ревношћу и пророчким духом, он додаде и ову строгу опомену: Ако не престанете кварити праве путеве Господње, ето одмаздитељске руке Господње скоро на вас.

Али свети патријарх не само не могаде усаветовати упорне, него их подстаче на још већу јарост. Цар посла патриција Тому да одузме патријарху управљање саборном црквом свете Софије, и да не допушта патријарху да служи у њој и да проповеда народу. И беше свјатјејши патријарх у своје патријаршијском дому као у затвору, не излазећи никуда. Поред тога, он нешто од туге, нешто од многих подвига изнеможе телом, разболе се и лежаху на болесничком одру, очекујући свој крај; а јеретичка руља не престајаше са смутњом

и тражаше да се препире с патријархом. Онда би од цара и његових једномишљеника послат свјатјешему патријарху царичин брат Теофан, царев маченосац, да га позове на њихов скуп ради препирке с њима. Светитељ одговори изасланику: Пастир, лишен оваца, не излази у борбу против вукова, и који иште себи здравља не бори се са зверовима. Зашто ви, одузевши ми поверене ми од Христа овце, позивате мене на препирку, да се ја један борим са јеретцима као са вуцима? Ако то желите, онда ми вратите моје овце, пустите из затвора и тамница свештенике и клирике, и нека сваки заузме своје место; нека буду враћени из прогонства архијереји и понова заузму своје престоле, а јеретички лажноепископи који се сада налазе на њиховим местима, неканонски постављени, нека буду свргнути; и сви правоверни, који су гоњени и злостављани, нека буду пуштени на слободу; - тада, ако Бог хоће и ако ја оздравим, бићемо готови да саборно изобличимо јеретичка зла и недела. А сабор и разговор о вери треба да буду у саборној великој цркви, где сам Христос Бог присуствује у пречистим Тајнама Својим, а не у царским палатама, јер о црквеном ваља расправљати у цркви, а у палатама нека се решавају грађанске ствари.

Са таквим одговором Теофан се врати онима који га беху послали. А ови се још више наљутише на светитеља, па му понова упутише неке из свога зборишта, да га сада позову не на препирку већ на суд. Њима свети патријарх одговори: Ко ме позива на суд? Да ли који патријарх: римски, александријски, антиохијски или јерусалимски? А ако њих нема на вашем сабору, онда коме идем? Ви ли позивате мене - патријарха? Ви ли ћете, незаконити, судити мени, законитом пастиру? Ја нећу отићи к отвореним непријатељима мојим, који се као љуте звери спремише да ме невиног растргну. А и како ћу поћи болестан, када не могу ни са постеље да устанем? Осим ако ме са постељом не узмете и не однесете?

И ови се изасланици вратише празни. Тада јеретичко збориште, испуњено превелике злобе, незаконито осуди на свргнуће невиног, светог и богоугодног мужа, патријарха Никифора, и предаде га анатема, док је само то збориште заслуживало хиљаде свргнућа и анатема; па не само светог Никифора, него и

претходнике његове, пресвете патријархе правоверне: Тарасија и Германа, који блаженом кончином отидоше ка Господу, ово збориште предаде анатеми. Тиме и завршише своје лукаво зборисање (815. године).

Касно увече цар посла војнике да светог Никифора изведу из патријаршијског двора и одведу у заточење. Свирепи војници наиђоше на дом са оружјем и с кољем, вичући и грдећи свјатјејшег Никифора и његове претходнике патријархе, Германа и Тарасија. Чувши то, патријарх заплака, и заблагодари Богу што се удостоји таквих грдњи за православље. Гореспоменути патриције Тома, коме од цара би поверена саборна црква свете Софије, а који тада беше и чувар патријаршијског дома, запрети војницима и нареди им да престану са виком; па закључавши чврсто улазна врата патријаршијског дома, оде к цару и рече му: Господару, није потребно много војске, да се не би народ, чувши галаму, слегао и учинио неко зло; пошаљи само два мужа и са њима неколико слугу, да патријарха изнесу на рукама, јер је тешко болестан и не може да иде сам.

Цар тако и уради: нареди војницима да се повуку од патријаршијског двора, а кроз један сат посла два мужа из свога дворца; и свјатјејши Никифор би изведен, или тачније - изнесен из свога дома. Желећи пак да се помоли у својој великој престоној цркви свете Софије, уђе у њу подржаван двојицом, и наредивши да се запале свеће и тамјаном окади, он се крстолико простре на земљу и дуго се мољаше, ридајући и земљу сузама квасећи. Затим устаде са земље и, угледавши неке православне који у то време беху дошли у храм и плакаху за патријархом, он их благослови, и опраштајући се са њима рече им: Чеда, затекох вас као правоверне хришћане, као правоверне хришћане и остављам вас.

И изађе из цркве. Војници га онда посадише у кола, и у поноћ, када сви спаваху, одвезоше на морску обалу. Ту га укрцаше у лађу и превезоше у Хрисопољ,^[6] у неко место звано Волује, где беше манастир. Тако, без икакве кривице би прогнан са престола свог велики угодник Божји, свјатјејши патријарх Никифор, после деветогодишњег управљања Црквом Христовом. После не много времена он би одаслан даље на острво Проконис,^[7] у манастир

светог великомученика Теодора. А када га на лађи превозаху ка том острву, пролазећи мимо краја где обитаваше преподобни Теофан, игуман Великог села,^[8] они прозорљивим очима угледаше један другога и поздравише на овакав начин: преподобни Теофан, налазећи се у својој келији нареди своме ученику да стави жар у кадионицу, па упаливши свеће и метнувши тамјан у кадионицу, поклони се до земље, говорећи као к некоме лицу које је пролазило мимо. А кад га ученик упита: Шта то радиш, оче? Ко ме се поклони и коме говориш? Преподобни одговори: Ево, свјатјејши патријарх Никифор, неправедно прогнан за правоверје, одлази у заточење пролазећи лађом сада мимо овог краја; због тога запалисмо свеће и тамјан, да патријарху одамо потребно поштовање. - А провиде то и свјатјејши патријарх Никифор налазећи се на лађи: јер изненада преклони колена, поклони се светоме старцу узајамно, па пруживши руке у ваздуху, благосиљаше. А један од оних што са свјатјејшим беху на лађи упита га: Кога благосиљаш, свјатјејши оче, и пред ким се поклони преклонивши колена? Патријарх одговори: Ево, Теофан Исповедник, игуман Великог села, поздрави нас и одаде нам поштовање запаљеним свећама и тамјаном, а и ја му се са своје стране поклоних, јер ће и он за кратко време пострадали слично нама. - То се ускоро и зби.

Пошто светитељ Христов Никифор стиже у место свога заточења, он проведе тамо тринаест година у беди и у лишењима сваке врсте и у честим болестима, па пређе ка Господу на вечити одмор. А престављајући се ка Господу, он радосне душе изговори ове давидовске речи: Благословен Господ који нас не даде зубима њиховим у плен! Душа се наша избави као птица из замке ловачке; замка се раскиде, и ми се избависмо (Пс. 123, 6-7). Рекавши то, он предаде душу своју у руке Господа свог, 2. јуна 827. године.

И ридаху за њим верни, а јеретици се радоваху. Чесно тело његово би погребено у цркви светог великомученика Теодора. Потом, када јересијарси изгинуше, и када иконоборачка тиранија престаде, и када понова сину тишина и правоверје, чесне мошти његове бише пренете у Цариград 13. марта 846. године, за царовања Теофилова сина Михаила^[9] и матере његове Теодоре,^[10] и чесно

положене у саборној цркви свете Софије,[\[11\]](#) у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ЈОВАНА СОЧАВСКОГ, Пострадалог у Аспрокастру

Много је светих људи који врлински и богоугодно поживеше и нама примере за подражавање оставише; међу њима се налази и овај угодник Божји, иако последњи по времену, но не мањи од претходних. Јер Господ Христос удостоји венца не само мученике првих векова, него и сада, у последња времена, отвара врата онима који то ишту, и удостојава их исте славе и дарова. Дакле, од тога почињемо повест о светом Јовану, храбром војнику Христовом, испуњеном благодати Светога Духа, - ко беше он, и одакле, и на који се начин удостоји лика и венца мученичког.

Овога мужа даде Трапезунт, град славан и велики, који се налази на Истоку, близу Асирије и граница велике Јерменије. Изобилујући свим што је потребно, овај град је подесно пристаниште за лађе које одасвуд упловљују у њега; житељи његови, као приморци, баве се трговином и морепловством, од чега и добијају довољно средстава за живот. Тако се и блажени Јован бављаше трговином, због чега често путоваше морем у разне градове. Једном му се догоди да се са много робе укрца у лађу једног иностранца, који пореклом беше Фрјаг,[\[12\]](#) вере не православне, по нарави груб, немилосрдан и нечовечан. За време светитељеве пловидбе са овим човеком, стаде враг ђаво завидети богоугодном животу Јовановом: јер враг не могаше подносити врлински живот Јованов, видећи како се он често моли Богу, како се пости, како је добродушан и свакоме приступачан, како је милосрдан према оскуднима на лађи и према онима који се разболе. Слуга Христов тешаше такве, дајући им све што им треба и у свему их дарежљиво помажући; са очима пуним суза он говораше себи: Ако се покажеш

милостив према страдајућем брату, бићеш и сам помилован; и ако утешиш тужнога, бићеш и сам удостојен утехе од Бога.

Видећи то, невидљиви враг завиђаше светитељу и жељаше да га омете и одврати од пута спасења. И намисли враг да га најпре отргне од благочестиве вере. Зато он нахушка против њега видљивог врага, управитеља лађе, човека друге вере, те стаде правоверном слози Христовом ружити православну веру. У многобројним препиркама о вери, које они вођаху за време путовања лађом, свети Јован, као човек врло mudar и искусан у књижној науци, увек побеђиваше Фрјага и посрамљиваше његово неправилно умовање; а овај се љућаше на непобедивог војника Христовог, и беснијаше, и много га вређаше; па у том непријатељском расположењу свом смисли да му учини зло. Док такво непријатељство пламћаше у њему, пристадоше уз обалу код Бјелограда (Аспрокастрон), близу Босфора. Тамо овај зли лађар изађе из лађе, и оде код градоначелника тога града, Персијанца по пореклу и вери, који беше ревносни чувар предања својих отаца, и изнесе пред њих овакву клевету на светог Јована: Начелниче, са мношћом је на лађи допутовао овамо један човек, који хоће да се одрекне своје хришћанске вере и да приступи вашој вери; он ме за време пловидбе обавести о томе, и многим заклетвама потврди да неће променити своју намеру. Стога се ти што пре постарај да га приведеш вашој вери, да би ти стекао велику похвалу од твога народа, јер је тај човек врло образован и красноречив, и међу угледним велможама града Трапезунта није последњи.

Чувши то, градоначелник се испуни радости; па пошто седе на обичном судишном месту, он нареди да му с чешћу приведу блаженог Јована Трапезунћанина. Када му га приведоше, он му рече: Много сам о теби слушао, извршни човече, како си заволео нашу веру и хоћеш да јој приступиш. Наша вера има за предмет размишљања скупотцене ствари, и запаљује љубављу према себи срца оних који је разумеју; а који је с радошћу примају, њима даје срећан и дуговечан живот; хришћанска пак вера заслужује исмевање. Стога, одлични пријатељу, не оклевај да је одбациш далеко од себе, и пред овим свенародним скупом похули громким гласом хришћанске законе и предања, јер се ради тога и слеглоше

овде сви, заједно са женама и децом, пошто чуше да желиш постати исповедник наше светле и преславне вере. Приступи дакле, дивни човече, стани заједно с нама, и најјаснијим гласом прослави светозарно сунце, одај поштовање звезди што претходи сунцу, и принеси жртве небеским светилима која обасјавају васељену, па ћеш се удостојити многих почести и великих чинова од цара нашег, а нама ћеш бити искрени брат и наживаћеш се живота који је сладак свима људима.

Док ове лукаве речи Персијанац говораше са злурадошћу и подмуклошћу, свети Јован, уперивши к небу своје мислене очи, призиваше у помоћ Господа који је рекао: Када вас поведу пред царева и кнезове имена мога ради, не брините се унапред шта ћете говорити или шта одговарати у онај час, јер ће се вама дати реч којој неће бити у стању противити се сви ваши противници (ср. Мк. 13, 11). Затим, погледавши својим телесним очима на мучитеља и смело испруживши руку, он одговори:

Мени изгледа да ти отворено лажеш, начелниче! јер ја нисам говорио да хоћу да се одрекнем Христа мога. Не било тога са мном! И нека Господ мој Исус Христос не допусти да ми то икада и на ум дође! То су замисли непријатеља истине - Сатане, оца твога. Јер, ушавши у тебе, као у свој властити сасуд, он кроз тебе разговара са мном, надајући се да ме привуче погинути, и приморава ме да отступим од истинитог Бога, Створитеља како свих видљивих и невидљивих твари, тако и самог тог сунца које ти поштујеш као Бога, пошто си опседнут тамом прелести, и у безумљу указујеш твари оно поштовање које приличи узносити једино Богу. Не прелашћуј ме, дакле, да скренем ка лажи, него напротив, ти сам, сазнавши од мене тајну истине, одагнај маглу незнабожја која ти притискује душу, и удостоји се постати син светлости, сијајући јаче од сунца светлостима божанског крштења. Не сматрај Богом видљиво сунце на небу, него знај да је то светило огњене природе, створено у четврти дан и одређено од Створитеља Бога на службу људима. А створење зар може бити Богом?

Рекавши то, свети Јован подиже и очи и руке к небу, па кликну да сви чују: Нека се не одрекнем Тебе, Христа Спаситеља мога, са беспочетним Твојим Оцем и са Пресветим Духом слављенога Бога!

Нећу се поклонити сунцу, нити ћу послужити огњу, нити ћу жртву принети звезди, коју грчка митологија назива Венером, која је имењак са блудном страшћу!

Док мученик тако говораше смелим гласом и радосним лицем, мучитељ се често мењаше у лицу, распаљиван у срцу огњем гнева, и не могући да дуго трпи човека који говораше супротно њему, - јер свети Јован слављаше Христа кога незнабожни начелник хуљаше, и усред огромне масе народа исповедаше да је Христос истинити Бог, а безбожну веру начелникову као заблуду унижаваше и потпуно побијаше, - нареди војницима да са мученика скину одело, што ови за трен ока учинише, и светитељ стајаше наг но - у Христа обучен. Затим начелник нареди да се пред мученика стави мноштво тојага, па рече мученику: Ти си обећао, не да нам басне причаш него да се некорисне вере своје одрекнеш, и усрдно си желео да приступиш светлој вери нашој и да се украсиш законима нашим. Стога, мани своје дуге злоречиве говоре, па испуни што си обећао: поклони се светозарном сунцу. Ако то не учиниш, онда - тако ми изврсне вере наше! - ја ћу ти овим тојагама не само тело здробити, него ћу те ставити и на друге најљуће и неподношљиве муке, па ћу те најпоследати на најгорчу смрт.

Свети мученик на то одговори: О мучитељу, испуњени сваког неваљалства! Нисам ја приповедач басни, већ сам слуга и проповедник истинитог, у Тројици слављеног, Бога, у кога се научих веровати од мојих родитеља и предака; и сада се Њему Јединоме клањам, и Њему приносим жртве хвале; Њега признајем и исповедам за Саздатеља свега; Њега очекујем као Судију живима и мртвима: Он ће доћи да свакоме плати по делима његовим, у оно време, када се ово видљиво сунце, које је одређено на службу људима, по заповести Његовој буде помрачило. Стога се не надај да од мене чујеш што друго, јер што у почетку рекох, то и сада говорим: докле год ума имам и владам својим разумом, дотле никада нећу успоштовати твар уместо Творца, нити се поклонити створењу уместо Створитељу. Не оклевај дакле, делатељу неправде, него обелодани скривану у теби псећу и нечовечну нарав, и ослободи себе брига око измишљања мука за мене: ма каквом врстом мучења и смрти пошаљи ме моме Господу Богу, за којим

жудим. Што намераваш чинити, чини брзо, да у мојим ушима не би сувише дуго одјекивале твоје безбожне речи, за које пророк рече: отров је аспидин у устима њиховим (Пс. 139, 3), и да очи моје не би дуго гледале свегадно лице твоје. Ево, пред тобом је наго тело моје, готово на муке од тебе. Биј тојагама, спаљуј огњем, утопи у води, или мачем искасапи; и ако имаш које друге, још љуће муке, немој се лењити да ми их нанесеш: све сам готов радосно поднети за љубав Христа мог.

Чувши ове мученикове речи, свирепи мучитељ се запали гневом, па нареди да мученика одмах испруже на земљу, и немилосрдно бију чворовитим тојагама. Слуге тако свирепо бише страдалца Христовог, да многа парчад меса од његовог издробљеног тела одлетаху у ваздух заједно са моткама; и обagri се крвљу сво место, где мучаху светитеља. А храбри страдалник јуначки подношаше такво мучење и, подижући к небу очи ума свог, говораше: Благодарим Ти, Господе Боже, што ме удостоји да се крвљу својом очистим од грехова својих, који ме, по немоћи људској, снађоше после светог крштења.

А синови погубили, чујући молитву мученикову к Богу, још се више разбеснеше, па га све дотле жестоко тукоше док глас његов не умуче. У сумрак начелник нареди да мученика, који је једва дисао, окују у двоје вериге, па вргну у тамницу и тамо га чувају до сутрадан за још страшније мучење. Но пошто мученик од љутих рана не могаше ићи сам, то га као неку мрцину одвукоше и вргоше у тамницу.

Сутрадан завероподобни мучитељ седе на судишту и нареди да му доведу мученика Јована. Страдалник Христов стаде пред њега светла лица и радосне душе. Погледавши у мученика и угледавши његово светло и радосно лице, нечестиви судија се веома зачуди, како се после тако љутог мучења налази душа у њему, и он је весео као да никаква мучења није претрпео. И рече му судија: Видиш ли, Јоване, до каквог те бешчешћа доведе твоја непокорност? Умало се ти не лиши слатког живота, који је свима људима милији од свега. Но, ако се покориш моме паметном савету, онда ти је готово и здравље: јер за неколико дана биће излечено твоје изранављено тело, пошто ми имамо врло искусне лекаре који су дошли из Индије

и Персије. Ако пак хоћеш да и надаље останеш у хришћанству, онда знај да те чекају још врло многа зла.

Свети мученик одговори: О изранављеном телу свом ја се ни најмање не бринем, судијо! Јер, уколико се наш спољашњи човек распада, утолико се унутрашњи обнавља, као што говори велики апостол Господњи (2 Кор. 4, 16). Ја само о једном бринем: да муке на које ме ти стављаш претрпим до краја, крепљен Христом, који је рекао: Који претрпи до краја, тај ће се спасти (Мк. 13, 13). Стога, ако си измислио неке нове муке за мене, хајде, стављај ме на њих, јер оне прве, на које си ме ставио, ја не сматрам низашта.

Посрамљен овим мудрим речима светитељевим, безумни мучитељ уздрхта од гнева и, рикнувши као звер, он нареди да мученика поново простру по земљи и још свирепије бију. И слуге дуго бијаху страдалца непоштедно, смењујући се, те му и унутрашњост би веома изранављена; а он, шапћући устима, молитву твораше к Богу. А када малаксаше војници бијући тело ове дијамантске душе, и људи свих узраста, који се беху скупили да посматрају мучење, стадоше викати на неваљалог судију, осуђујући његову бездушност и свирепост, тада мучитељ нареди да доведу коња нејакана и љута, да му чврсто привежу за реп ноге мученикове, па да један војник узјаше коња и што јаче јури по улицама градским, вукући страдалца Христова. И тако би светитељ вучен по целом граду; и беше то потресан приказ за очи благочестивих. А када јакач јураше улицама у којима живљаху Јевреји, гомиле Јевреја се ругаху вученом мученику, и кежаху се на њега и викаху, и бацаху се на њега свачим што им беше у рукама, кикоћући се лудо и ружно. Најзад један од Јевреја утрча у кућу, дохвати го нож, па стигавши вученог светитеља одсече му чесну главу. И тако овај добри војник Исуса Христа заврши свој мученички подвиг, предавши свету душу своју у руке Господа свог, 2. јуна 1492. године у Бјелограду (Аспрокастрон). А чесно тело његово војник онај одвеза од репа коњског и остави га ту на том месту, и оно лежаху са отсеченом главом непогребено и нечувано, и нико од хришћана не смејаше да га се дотакне, бојећи се јарости незнабожаца.

А кад наступи ноћ, над телом мучениковим догоди се дивно чудо које се јасно видело: многа кандила јасно гораху, и три

светлоносна човека певаху неисказане свештене песме, и кађаху, и огњени стуб дизаше се над моштима светитељевим. Ово чудо видеше многи. А један Јеврејин, чија кућа беше близу места на коме лежаше многострадално тело, мислећи да су то хришћански свештеници дошли да узму тело и да га по свом обичају сахране, узе лук са стрелом, привуче се тамо и, желећи да устреми једнога од тих тобожњих свештеника, он упери стелу и затеже лук што јаче могаше. И када хтеде да пусти стрелу, стрела са тетивом прилепи му се за прсте десне руке, а лук се прилепи за леву руку, те он не могаше ни стрелу пустити нити своје руке од лука и стреле ослободити; и тако се сву ноћ мучаше тај Јеврејин, тај змијин пород. А кад стаде свитати, они необични људи постадоше невидљиви; и огњени стуб, и кандила, скрише се. И људи свих узраста, стичући се на ово место, посматраху бедног стрелца како са натегнутим луком и стрелом стоји као укопан, свезан невидљивом силом Божјом као железним оковима. И против своје воље Јеврејин тај казиваше подробно о свему што виде над мучениковим телом, и како га снађе одмазда од Бога за дрски покушај злобног дела. После довољног посведочења овога чуда, руке се његове одрешише и он се ослободи казне. Сазнавши за то, градоначелник се веома уплаши, и нареди хришћанима да узму мучениково тело и погребу. Хришћани га узеше и чесно погребаше крај своје цркве.

После не много дана онај Фрјаг који предаде светитеља на мучење, зажеде да украде чесно тело његово и однесе у своју постојбину, јер се већ беше покајао за недело своје. И једне ноћи, изабравши згодно време, он дође са својим друговима ка гробу мучениковом, раскопа гроб, отвори ковчег и хтеде да узме чесне мошти. Но у то време војник Христов јави се у сну свештенику те цркве и рече му: Устани и брзо иди к цркви, јер хоће да ме украду.

Свештеник одмах устаде, отрча к цркви, нађе гроб раскопан, ковчег отворен, и светитељево тело умало не однесено. Тада он сазва побожне људе, исприча им шта се догодило, и сви прославише Бога који прославља Своје светитеље; па узевши чесне мошти светог мученика, унесоше их у цркву и положише у олтару крај светог престола. И свете мошти лежаху ту више од седамдесет година, и често биваху над њима разне чудесне појаве ноћу и дању: јер некада

се показиваше нека чудна светлост, некада стуб огњени, некада неисказани миомир излажаше из гроба, и даваху се исцелења.

Глас о томе дође до благочестивог и христољубивог великог војводе Александра, који је у то време владао Молдовлахијом и приморјем, човека који беше украсио себе многим врлинама и беше мученикољубац; и он силно зажеле да има код себе ту пребогату ризницу - чесне мошти мученика Христова светог Јована. Пошто се посаветова са свјашчењејшим архиепископом Јосифом, он посла у Бјелоград неколико својих велможа са доста војске, и они убрзо донеше отуда мученикове мошти. У сустрет изађе велики војвода са свима велможама, и свјашчењејши архиепископ са свим духовенством, и сав народ, радосно дочекујући мученика са свећама, кадионицама и миомирисним миром. И велики војвода, припадајући к светитељевом кивоту, грљаше многострадалне мошти његове, и прислањајући своје очи и усне на чесне руке мученикове, он роњаше сузе од велике радости, и мољаше светог мученика да буде заштитник државе његове. И тако са великом чешћу положише чесне мошти мученикове у свјатјејшој митрополији, у престоном граду Молдовлахијске државе Сочави. О исцелењима која се догодише тада, и касније, и која се даваху и дају од мученикових моштију разним болесницима, остављамо, - вели описатељ, - тим самим исцељеницима, да они причају о тим добротинствима светог мученика. А овде је доста изложити: каква је мучења претрпео свети Јован, како је постидео нечестивог градоначелника, каква је јунаштва показао у подвигу, и како доби венац из руке подвигоположника Христа. Таква би дивна зарада светога Јована: мало даде а много заради, оставивши зломном мучитељу тело своје као бремене, устреми се, не у Трапезунт, него у небески Јерусалим, - у Мученички лик као мученик, у крило Авраамово, у насеља Светих, у пристаништа блага, у двореве неразориве, где предстаде Трисветој и Надбожанственој Тројици, Којој слава, моћ, част, сјај и поклоњење, сада и у бескрајне векове, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА

ЕРАЗМА ОХРИДСКОГ

Овај светитељ беше родом из Антиохије Сиријске и живљаше у време цара Диоклецијана и Максимијана (284-305 г.). Водио подвижнички живот на гори Ливанској, и достигао такво савршенство да је преко гаврана добијао храну од Бога, и био обдарен од Бога даром чудотворства. И преко воље своје он би постављен за архијереја. Пун божанске ревности он је апостолски путовао много, свуда проповедајући Еванђеље и чинећи многобројна чудеса. Стигавши у град Охрид (Лихнида), он молитвом својом васкрсе сина некога човека по имену Анастасија, и крсти овога. Том приликом Еразмо крсти и многе друге незнабошце и разори у Охриду жртвенике идолске. Због тога буде оптужен цару Максимијану, који се у то време бавио у Илирији. Цар посла по Еразма своје људе који му га доведоше. На царско питање, ко је и каквом се богу клања, светитељ не одговори. Разјарен, тиранин нареди да га бију по лицу. Светитељ упита, зашто га бију. Тиранин одговори: Зато што се не клањаш боговима. - А којим боговима да се клањам? упита мученик. Ја се клањам и служим Господу мом Исусу Христу; а ти ми реци, коме Богу још да се клањам.

Обрадован овом речју, цар одведе мученика у храм Зевсов. Помоливши се Богу, светитељ упита цара: А коме богу велиш да се поклоним? Цар му показа бакарни кип Зевсов, који беше дванаест стопа висок а шест широк. Свети Еразмо погледа мрко у кип, и - о чуда! - кип тог тренутка паде и разби се у парампарче, а из идола изађе страшна аждаја, која поплаши народ. Цар се постиђен врати у свој двор, а врло многи људи, њих двадесет хиљада, повероваше у Христа, и бише крштени од светитеља.

Затим светитељ опет учини силу, и аждаја погибе. Обавештен о свему, цар нареди војницима да посеку свих двадесет хиљада људи који примише хришћанску веру. Односно светог Еразма цар издаде заповест да му обуку ужарено бакрено одело, али благодаћу Божјом оно се намах расхлади и постаде као лед. Затим свети Еразмо би бачен у тамницу, али му се у тамници јави свети Архистратиг Михаил и ослободи га тамнице, као што некада ослободи апостола Петра.

Потом овај слуга Божји оде у Кампанију, где проповедаше Еванђеље људима. И тамо приведе многе вери у истинитог Бога. Затим се овај равноапостолни подвижник Христов врати опет у град Хермелију, где се повуче у једну пештеру, да се у њој до смрти подвизава. Пред смрт трипут се поклони према истоку и с уздигнутим рукама мољаше се Богу, да Бог опрости грехе и дарује живот вечни свима онима који са вером буду призивали његово име. По свршетку молитве чу се глас с неба: "Тако нека буде како си молио, целебниче мој Еразмо!" Сав радостан погледа светитељ још једном у небо и виде венац славе како се спушта на њ, и виде хорове анђела, пророка, апостола и мученика, који прилажаху да приме његову свету душу. Најзад узвикну он: "Господе, прими дух мој!" и издахну, око 303. године. Пештера с црквицом светога Еразма и данас стоји недалеко од Охрида, и од ње се и до данас пројављује велика сила угодника Божјег, Еразма свештенмученика.

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА КОНСТАНТИНА

Свети Константин родио се на острву Митилини, у селу Псилометопон, од мухамеданских родитеља. Али Бог, који гледа не на лица него на срца људска, провиде у овом детету, док оно још беше у утроби материној, да ће оно имати добро срце, због чега га унапред изабра за Свога изабраника. То се може видети из тога, што одојче већ од првих дана показиваше своје будуће призивање, јер сисаше само једанпут на дан, и што за све време свога одојчаштва беше тихо и никада не заплака, чак ни онда када биваше гладно. И ово Богом изабрано детенце задивљаваше не само своју мајку него и све суседе. И тако оно растијаше до свога дечаштва.

Међутим свезлобни ђаво, исконски непријатељ рода људског, предосећањем својим предвиде да ће ово дете, иако рођено као Турче, Бог привући к себи добротом Својом због његовог доброг и незлобивог срца. Зато се и наоружа да га уништи. У том циљу он подстаче зло срце једне сусетке да убије несрећно дете. И једнога дана ова сусетка дође у посету Константиновој мајци и замоли је да

јој да сина да прошета са њим. Не подозревајући у томе ништа, мајка јој даде сина, и они одоше у шетњу. Када изиђоше изван града, жена даде детету раније спремљене са отровом слаткише. Чим их дете поједе, отров стаде деловати: Очи му силно оболеше, тако да ништа не виђаше, а и цело му тело изнеможе. Када пакосна жена доведе мајци болесно и изнемогло дете, она се зачуди од чега се тако брзо разболе син њен. Сматрајући да је то случајно обољење, она позва лекаре; лекари употребише разне лекове, али, видећи да лекови ништа не помажу, одусташе од даљег лечења. И тако дете боловаше три године. Али на ову невољу наиђе друга: јадно дете разболе се од богиња, и потпуно изгуби вид. Болест се толико погорша, да су болника већ spremали за смрт. Но свемогући Бог, видећи невиност и трпљење дететово, благоволе спасти га по великој милости Својој, извевши га из таме муслиманске и привевши га к истинитој светлости хришћанске вере. И то Бог учини на следећи начин:

Једна побожна хришћанка, која становаше недалеко од куће Константинове мајке, дође у посету болеснику. Тешећи болесника и његову тужну мајку она, побуђена одозго и покренута сажаљењем, стаде молити детињу мајку да јој допусти да њено болесно дете однесе у хришћанску цркву и тамо га загнури у свету воду. Ја сам уверена, рече притом ова побожна жена, да ће га Бог наш, који је створио небо и земљу, исцелити. Мајка, сломљена болом, пристаде на њен предлог. Жена онда одмах узе дете, однесе га у цркву, и уми га светом водом. После тога дете потпуно оздрави и прогледа на једно око, али му друго остаде донекле затворено, по неиспитаном промислу Божјем који све премудро уређује. И дете, које на рукама донеше у цркву, врати се на својим ногама кући, где га задивљена мати срете и, прославивши Христа Бога, промени жалост у радост.

После неког времена мати Константинова, која већ неколико година беше удовица, удаде се за другог, па се са мужем и децом пресели у Анатолију, у град Магнисију. Али се у том граду не задржаше дуго, пошто се поочим показа пијаница и опаке нарави, и често је свирепо тукао своју пасторчад. Због ове породичне неслоге мајка ове јадне деце одбаци свадљивог мужа, па се са својом децом пресели у Смирну.

У Смирни старији брат Константинов постаде јувелир, а он - разносач поврћа и воћа. Као такав, он је доста често залазио у митрополију, и тамо понекад ступао у разговор, или слушао друге где разговарају, те је на тај начин научио грчки језик. Имајући сталне везе са хришћанима он, уз помоћ благодати Божје, стаде у срцу свом осећати наклоност према хришћанској вери. Коначна пак одлука да поверује у Исуса Христа створи се у њему при следећим околностима:

Једном се у митрополији Константин сrete са једним духовником и замоли га да му што прочита из хришћанских књига. Духовник испуни младићу жељу, прочита му нешто из Светога Писма, и то као варница паде у младо срце, и запали у њему огањ божанске љубави; и од сладости те љубави он донесе чврсту одлуку да одбаци муслиманску веру и приступи Христовој Цркви.

У то исто време у Смирни беснијаше силна куга. Бојећи се заразе, Константин са своја два друга хришћанина, које је братски волео, оде у цркву светог великомученика Георгија, верујући да ће тамо бити спасени и од заразе и од смрти. И стварно, вера их спасе од смрти: али, на жалост, лукави враг улови једног Константина те он паде у блуд. После пада у блуд он више не осећаше у своме срцу пређашњу топлину, него се место ње појави нека хладноћа и пустота, које ипак не потрајаше дуго. Јер човекољубиви Бог не остави свога изабраника него му пружи руку помоћи, те несрећни младић брзо дође к себи. И осетивши пустоту у срцу, он се стаде кајати и горко оплакиваше губитак радости духовне и девственичке чистоте. А да се по други пут не би занео и пао у сладострашће, он, не казавши никоме, отпутова у Свету Гору Атонску.

У Светој Гори он се заустави у Новом скиту; ту проведе петнаест дана, па обелодани једноме иноку да је мухамеданац и жели да прими хришћанску веру. Инок одмах крену у обитељ светог Павла и исприча тамошњим старцима о Константину и о његовој жељи да ступи у Христову Цркву. Старци због неких разлога отклонише од себе ту ствар и саветоваше иноку да се Константин обрати лаври светог Атанасија. Када то чу, јадноме младићу би тешко; но, покоравајући се нужди, он се упути у Лавру. Пропешачивши неко време, он осети умор и, руковођен промислом Божјим, сврати у

Капсокаливски скит, где с родитељском љубављу би примљен од старца Гаврила. Видећи умиљатост и доброту побожног старца, Константин му откри своју намеру: да се крсти. Не бој се, синко, рече старац, Бог ће испунити твоју жељу, само ти имај стрпљења. - И старац одмах сазва скитске старце, изложи им младићеву намеру, и затражи од њих савет. Но старци одлучише да младића упуте у Лавру пошто је у питању врло важна ствар, а њихова обитељ и они зависе од Лавре. Међутим у Лаври, чим дознадоше да је Константин Турчин, не усудише се да га крсте бојећи се турских власти, него га упутише у Иверски манастир, код прогнаног свјатјејшег патријарха Григорија V, који тамо борављаше у молитвеном тиховању и самавању (види 10. април).

Наилазећи свуда на сметње, младић заплака горко и сву ноћ проведе у сузама и без сна, и тек се у свитање донекле смири. И заспавши, он види у сну: к њему приступа Пресвета Дјева Богородица, блистајући неисказаном светлошћу, и тихо му говори: "Не тугуј, него иди опет у Капсокаливски скит; о теби се брине сам Бог, Син мој, ка коме ти желиш да дођеш, и Он ће све устројити на добро". - Од ових речи младић се пробуди, али никога већ не беше пред њим. И не часећи ни часа, он оде у скит, и исприча старцу Гаврилу о свом виђењу. Удивљен младићевим казивањем и тронут његовим сузама, старац га са једним скитским братом упути к патријарху.

Када младић стиже у Иверски манастир и изађе пред светитеља Григорија, паде пред ноге патријарху и стаде га са сузама молити да га крсти у хришћанску веру. Патријарх, желећи да стави на пробу његову намеру, рече му: "Зашто си, младићу, дошао к нама - угњетаванима? Шта ти тражиш од нас овако бедних? Нисмо ли ми униженији од свих народа? Није ли у вашим рукама власт, слава и сва земаљска блага? Како си то ти једини незадовољан и презиреш она привремена земаљска уживања, која тако ишту остали? Боље је, дакле, предомисли се, да не би после жалио и кајао се".

Не одговарјући ништа светитељу, младић је погнуте главе горко плакао и лио сузе... "Зашто ништа не одговараш?" упита га патријарх, желећи да још боље испита његову намеру. Уместо одговора младић стаде ридати. Ово ридање дирну светитеља, и он

му умиљато рече: "Умири се, чедо, и иди натраг у Капсокаливски скит, па се тамо спремај за крштење, које ћу ја сам извршити над тобом. Само до тога дана не казуј никоме ко си". - После тога патријарх га огласи, и при оглашењу даде му име Михаил.

По повратку у Капсокаливски скит, Михаил проведе шест месеци у припремању себе за велику тајну крштења. У току тих месеци ђаво му никако није давао мира, смућујући му помисли и сејући по њима страх, да би га натерао да бежи из Свете Горе. Још је наводио на њега и привиде. Али сва та вражја искушења не нашкодише Михаилу још и стога што су к њему често долазили братија, па га тешили и крепили у тој борби. Да би ту помоћ братије отклонио, ђаво се појави на очевидан начин. Тако, једне вечери Михаила посети брат Герасим; и после дугог разговора Михаило замоли брата Герасима да остане код њега и преноћи. Брат пристаде. И када Герасим стаде читати Свето Писмо ради утехе Михаилу, демон зачуца на врата молећи да га пусте унутра. Мислећи да је то неко од братије, они изађоше, но, не угледавши никога, они се смутише, па се вратише у келију, и Герасим настави прекинуто читање. Међутим, након мало времена ђаво поново дође и сада већ сам покушаваше да отвори врата, што њих двојицу нехотице уплаши. И када они отворише врата и изиђоше, опет тамо не беше никога. Тада они, познавши у томе лукавство ђавола који је хтео да их застраши, падоше пред иконом Богомајке и помолише се пред њом. Затим, штићени окриљем Богородице, они легоше да спавају, и мирно проведоше ноћ.

А када наступи одређени за крштење дан, Михаил се испуни радости. За време свете Тајне крштења, при погружавању Михаила у купељ и изговарању речи молитве: "крштава се слуга Божји Константин у име Оца и Сина и Светога Духа", лице његово тако засија, да се није могло гледати у њега, и око, којим дотле ништа видео није, потпуно се исцели. Видећи то, братија узнесоше благодарност и хвалу Богу који твори дивна чудеса.

Извесно време после крштења, Константин замоли старца за благослов да посети Иверски манастир, да би се поклатио икони Богомајке Вратарке и, по обећању, запалио свећу пред њом. Добивши благослов, он оде тамо са једним иноком од скитске

братије. При повратку отуда он сврну у Претечин Скит, пошто беше чуо да тамо молитвено тихује и самоћује велики старац - духовник, који је недавно послао ка Господу три своја ученика, пострадалих за исповедање имена Христова, и да се делови светих моштију њихових налазе у том Скиту. Видевши свете мошти, Константин им се побожно поклони и целива их, и у том тренутку њему радосно заигра срце и обузе га жеља да пође путем ових преподобномученика, да подражава њихово живљење, а затим да пострада за љубав Господа Христа који га је извео из мрака на светлост познања истине. Духовник пак, разговарајући са Константином о користи душевној, исприча му, поред осталог, и о страдањима светих преподобномученика, његових ученика. То још више загреја Константиново срце и утврди га у намери да пострада за Христа.

Вративши се у скит к своме старцу, Константин беше утучен због свега што виде и чу. Опитни старац примети то, и упита га што је тако утучен. - О, оче! одговори Константин са уздахом, како да не будем утучен, и како могу бити спокојан, када истинске слуге Христове крвљу посведочише своју веру, а ја, шта ћу принети као дар Господу мом Исусу Христу? Какви су плодови моје вере, моје љубави, према Њему? Признајем ти, оче, откако бејаш у Претечином Скиту и целивах свете мошти преподобномученика, донесох одлуку: да следујем њиховим стопама. Та ми мисао не да мира, и стално ме гони. Стога, благослови, оче, и мене да пострадам за Христа! - Благословен Бог, чедо, одговори старац Гаврило. Ако је то угодно Богу, онда ће Он сам, на својствени Му начин, испунити твоју жељу. - Али Константин остаде упорно при својој одлуци. Тада старац, видећи да је тешко разуверити младо срце, у које је запала и разгорела се мисао о мучеништву, одреди Константину да проведе четрдесет дана у затвору, подвизавајући се у бдењу, посту и молитви, са надом да ће за то време сам Бог открити Константину оно што је корисно по њега.

Истински послушник с радошћу прими старчеву заповест, усели се у безмолвну келију, и свим срцем смирено мољаше промислитеља Бога да му открије, да ли је његова намера пријатна Његовој светој вољи. И у прву ноћ свога затворништва, када после

дуге и усрдне молитве заспа, он усни ово: као да се налази у цркви Свете Софије; одједном се отвори црквено кубе, и он угледа на облацима Господа Христа, окруженог мноштвом анђела. Један од тих анђела се одвоји, долете ка Константину, узе га за руку и хтеде да га узнесе ка Господу. "Остави га", чу се глас Господа Христа, "још је рано". - И Константин се пробуди. - Када овај сан он исприча старцу, старац му кратко примети: "Из тога се види, да још није воља Божја да ти узмеш на себе подвиг мучеништва". И посаветова му старац да се подвизава и да буде у послушању, чиме се и без мучеништва човек може спасти.

И тако се Константин покори старцу и смири на дуго време. Али једном када беше у цркви и слушаше читање, у његово срце западоше пророкове речи: Ако одвојиш што је драгоцено од рђавога, бићеш као уста моја (Јерем. 15, 19). Ове свештене речи он примени на себе, а тајна мисао дошаптаваше му да иде у град Магнисију, и да обрати у хришћанску веру своју рођену сестру која живи у том граду. Ова му мисао не даваше мира, и он је откри своме старцу, као и жељу да ту мисао приведе у дело. Али старац, налазећи да је та ствар изнад његових моћи, посла га у скит свете Ане к духовнику јеромонаху Јоасафу. При томе му рече: "Ма шта ти казао духовник, прими као из Божјих уста, и поступи потпуно по његовом савету".

Константин оде к духовнику Јоасафу и откри му своје намеру. Духовник га не само не одврати од добре намере, него га с љубављу благослови да изврши добри подвиг. На ово се саосећајно сагласи и патријарх Григорије. И они му, сем благослова, дадоше препоручна писма за представнике цркве у Магнисији, нарочито за Кидонијског наставника Григорија, да би он с очинском љубављу примио Константина и помогао му да успешно оконча похвално дело.

Опростивши се са старцима, Константин напусти Свету Гору и ускоро стиже у Кидонију. Тамо предаде препоручна писма, и преко њих се упозна са неким хришћанима. А пошто у то време не беше лађе која би пловила у Анатолијске крајеве, Константин се у међувремену стаде бавити пиљарењем. Док се он бавио тиме, једном га распознаде чиновник Кидонијског аге, који га је познавао израније док је он још био мухамеданац. Но да се не би преварио, Турчин се

стаде тајно распитивати за њега код његовог суседа, који се такође бавио пиљарским послом. Али овај избеже да да јасан одговор и рече да га уопште не познаје. А увече, када сви стадоше одлазити својим кућама, сусед поче тајом распитивати Константина, да ли је истина да је он по рођењу Турчин, као што тврди агин чиновник. - Није истина, одговори Константин збуњено, он се преварио; вероватно се пребацио, а ја сам чист хришћанин.

Овај догађај толико узнемири Константина, да он сву ноћ не могаде заспати од страха, и у зору реши да бежи из овога града. И чим свану, он оде на морско пристаниште. Тамо нађе морнаре са брода који је пловио за Смирну, погоди се с њима, и скочи у чамац који га је имао одвести до лађе. Али у то време разлеже се са обале глас неког Турчина који је захтевао од морнара да му предаду Константина. Уплашени морнари без речи предадоше Константина Турцима. Чим Турци доведоше Константина к аги, овај га упита: "Ко си ти; откуда си дошао у наш град, и како се зовеш?" - Ја сам из далека, одговори Константин, путујем у Анатолију, исповедам хришћанску веру, а име ми је Константин. - А ако се овде нађе човек који ће доказати да си ти Турчин? - Тако нешто једва је могуће, јер сам ја хришћанин.

У том тренутку приступи агин чиновник, и обраћајући се Константину рече: Узалуд се напрежеш да докажеш како ниси Турчин! Та зар ти ниси брат смирнског Турчина - јувелира? Ја то врло добро знам, и нико ме не може разуверити у томе. - Видећи да се све десило по Божјем промислу, Константин одговори храбро: Да, заиста сам био Турчин, али сам кратко провео у безаканој муслиманској вери, јер ме Господ мој Исус Христос, по великој милости Својој, изведе из таме и приведе к истинитој светлости. Сада пак ногама газим вашу веру са свима обредима, јер она све своје следбенике одводи у вечну погибао.

Чувши хулу на своју веру, ага нареди да Константин избију, па онда закључају у тамницу, док не смисли шта ће даље радити с њим. И ага написа писмо к Мосхониском паши, молећи га да одмах дође због једне веома важне ствари. Паша дође хитно, и одмах сабра судије да суде Константину. - Јеси ли се, несрећниче, предомислио? упита га паша. Ако останеш у нашој вери, онда ишти што год

хоћеш: богатство, почести, и остало; све ће ти се дати, само остани веран великом пророку.

- Смешно је то и слушати! одговори мученик с осмехом. Ви сте људи великодостојници, а такве бесмислице говорите, да их и дете не би изрекло. На пример: ви називате великим пророком оног лажова који пропаде; а пропашће и сви они који му следују и верују у њега као у пророка. Но ја га проклињем; а ваше богатство и почести које ми обећавате, сматрам низашта, пошто је богатство моје, почести и слава моја - Исус Христос, од кога ме нико и ништа одвојити не може.

- Ако је тако, грозно викну паша, онда ћемо ми умети приморати тебе да напустиш своју заблуду. - И нареди да мученика бију штаповима по табанима, па да га затим баце у тамницу. У тамници страдалца Христовог посећиваху кришом од Турака неки хришћани, који га тешаху и сокољаху да благодушно подноси мучење и да чврсто стоји у исповедању имена Исуса Христа, који му већ припрема мученички венац и царство небеско.

У то време чу за Константиново страдање један циганин, ковач, познат са своје зверске злоће. Он зажеле да се наруга Божјем човеку, па се јави аги и рече му: Ако ми даш под моју власт тог хришћанина кога сте јуче мучили, уверавам те да ће се он одрећи свога Христа и поверовати у великог пророка Мухамеда. Огледи моји заслужују пуно поверење, јер сам их десет година опробао на једном хришћанину Георгију, који, иако се не одрече Христа, ипак умре најужаснијом смрћу.

Ага са задовољством пристаде на циганинов предлог и предаде му на располагање страдалца Христова. Зли циганин стаде вршити своје огледе: најпре натаче на главу светом мученику усијани гвоздени шлем, од чега дим излажаше страдалцу из ноздрва; затим му оловним куглама тако стеже следе очи и лобању, да мученику испадосе очи из очних дупља. Све ове паклене муке светитељ трпљаше благодушно: срце његово, обузето љубављу према Господу Христу који га је крепио, беше туђе страдању тела; љубав Божја заглушиваше љуте патње од мучења, стога мученик остајаше чврст и непоколебљив.

После ових мука опет бацише мученика у другу тамницу, у мрачном подземљу, па му забише ноге у тешке кладе. Док се ту налазио, неки хришћани видеше ноћу јарку светлост, која је излазила из храма светог новомученика Георгија и продирала у тамницу Константинову. Након неколико дана свети мученик би опет изведен на суд пред агу. Ага га упита: Да ли ћеш нам сада рећи ко си, и јеси ли се предомислио односно наше вере? - Уместо одговора, светитељ као са прекором рече судијама: Јесте ли ви људи или зверови? Довели сте на суд човека потпуно окованог и везаног, или се бојите да ћу вам побећи из руку? Успокојте се! Ја сам сав пред вама; чините са мном што хоћете: режите, пеците тело моје, но ја остајем при исповедању праве вере, и све ћу поднети за љубав Господа мог Исуса Христа. Одвезите ми, дакле, руке, па ћете онда видети ко сам ја. Када му одвезаше руке, Константин се прекрсти пред свима. И громко викне: Сада видите ко сам ја!

Овако неустрашиво исповедање вере од стране светог мученика толико разјари мосхониског пашу, који беше ту, да он скочи са свога места, потеже мач и зари га крстолико у груди мученику, вичући: Зар се тако разговара са судијама? - У тренутку када се од удара мачем поцепа мучениково одело, на прсима његовим сину као муња златни крст. Видећи то, судије се још више разбеснеше, и наредише да га бичевима бију. Затим му цело тело од ногу до самога врата оковаше у тешке ланце, па бацише у тамницу.

Свирепо мучење светога мученика силно је потресало Кидонијске хришћане, који су страховали да млади страдалац не малакше духом. Нарочито је у том погледу страховао учитељ Григорије, па је ради утехе и окрепљења светога паћеника, тајно слао к њему у тамницу свога ученика Јована, који је пре тога живео неколико година на Светој Гори Атонској.

Страховање благочестивих хришћана било је потпуно оправдано, јер се сем телесних страдања на мученика Христовог беше окомио и свезлобни ђаво, изводећи против њега, особито ноћу, нека плашила, еда би га поколебао. Тако, понекад се ђаво јављаше пред њим у облику жене, понекад у облику црнца, пса и бика. Али све те сатанске привиде непобедиви војник Христов одбијаше јуначки. А кад к њему дође Јован, онда он, после разговора

с њим, још ништавнијима сматраше све замке ђавоље. Благочестиви пак хришћани усрдно твораху молитве за њега по црквама Божјим, да Господ укрепи мученика да до краја изврши подвиг свој. Следеће ноћи свети мученик би удостојен посете Богоматерине. Јавивши му се у неисказаној светлости и небеској слави, Богомајка му рече кротким и тихим гласом: "Радуј се, Константине, верни служитељу Сина мог и мој изабраниче! Молитва је твоја услишена: ја сам дошла да те утешим и известим, да је Сину мом жеља да ти страдалачки подвиг свој завршиш не овде већ у Цариграду. Житељима пак овога града објави, да они моле Бога не за тебе него за себе, јер греси њихови превазиђоше дуготрпељивост Божју, и Син мој по праведном суду Свом одлучио је да их истреби са лица земље, као некада Содом и Гомор, пошто греси њихови вапију на небо; и гнев Божји неће закаснити, свепагубност огња већ је близу. Ти грешници се моле због суше и за кишу, али ради молитава твојих киша ће им се послати на земљу, када ти ступиш на лађу да би отпловио у Цариград".

Предсказање Своблагословене се стварно испуни; јер Кидонијски градоначелник, не желећи да сам решава мученикову ствар, упути мученика у Цариград вишој власти; и чим свети мученик ступи на лађу, удари пљусак.

По доласку у престоницу, светитеља послаше на робију, где се рађаху најтежи радови и подношаху највеће муке. А када надзорник сазнаде да је он раније био мухамеданац па примио хришћанску веру, нареди да га штаповима бију по табанима и онда вргну у тамницу. Седећи у тамници, свети мученик је молио хришћане који га тајно посећиваху, да му пошаљу духовника. Духовник убрзо дође да посети мученика. Но видећи да је младић изнемогао, духовник се побоја да неће моћи до краја издржати, па му рече: Константине, добро је исповедање имена Исуса Христа, али мучења која Турци приређују ужасна су. Стога, испитај себе, па ако се страшиш мука, ми ћемо те, с помоћју Божјом, избавити одавде. - Шта ти говориш, духовни оче! са чуђењем одговори светитељ. Погледај на моје тело, - и откривши ноге он их показа духовнику. Духовник нехотице уздрхта, када виде његове искидане ноге и ране од клада у које су их забијали. Па и само лице његово, и табани на ногама беху у ранама

од батинања. Видећи ране и мушко трпљење мучениково, духовник се удиви подвигу младога страдалца.

- Пази, оче! строго рече мученик духовнику, ни помислити немој да ме ослобађаш златом и поклонима. Нека вас Бог сачува од тога! Притом знај, ја ћу кроз неколико дана завршити свој подвиг, као што ми то откри Пресвета Богородица. А тебе молим: отиди до патријарха Григорија,[\[13\]](#) који ме зна и моли се за мене. Кажи му да си ме видео и да ћеш ме опет видети касније. - После тога духовник даде благослов мученику, па се растадоше у миру.

Сутрадан понова изведоше светог мученика на суд. И судија, видећи да мученик, и после свирепих мучења и обећања свих могућих блага, остаје чврст у своме вероисповедању, осуди га на смрт вешањем. И тако свети страдалац Христов Константин заврши свој мученички подвиг другог јуна 1819. године, и света душа његова, као миомирисна ружа, процветала усред трња, одлете у небеске обитељи, оставивши своје многострадално тело које су мучитељи мучили читавих четрдесет дана.

Да би уништили сваки траг на подвиге светог мученика, Турци узеше свето тело његово и тајно сахранише на муслиманском гробљу. Вест о мученичкој кончини светог Константина убрзо стиже и до Свете Горе Атонске, и благочестиви старац мучеников из Капсокаливског Скита Гаврило посла једног од својих ученика у Кидонију, да покупи податке о страдањима светог страдалца. Овај покупи потребне податке у Кидонији, па одатле отпутова у Цариград. Али тамо, при свем старању свом, он на жалост не могаде пронаћи свете мошти мученикове, а нађе само једно парче од његовог одеда, и са тим, као са скупоценим благом, допутова у Свету Гору у Капсокаливски Скит, где се свети мученик подвизавао.

Господ Бог, слављен у успомени Светих Својих, дарова и овом угоднику свом дар чудотворства, и то парчету његовог одеда, обогреном крвљу. Тако, једног послушника Капсокаливског Скита, силно заболе глава баш у време када парче мученикова одеда би донесено у Скит. Брат који донесе ту светињу у Скит, сазнавши за главобољу послушникову, оде к њему, зави му главу тим парчетом, и он тако проведе сву ноћ, а ујутру му главобоља потпуно престаде. Други брат, патећи од зубобоље, са вером призва у молитви име

светог мученика, и тог часа би исцељен. А један јеромонах, чије умне способности беху толико растројене да је он био близу потпуног лудила, чим додирну са вером одећу светог Константина, он потпуно оздрави.

Молитвама светог мученика Константина, нека Господ Бог удостоји и нас да добијемо царство небеско. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ДИМИТРИЈА

Свештенички син из Филадельфије у Малој Азији, Димитрије рано остаде без оца, и мајка га одгаји у вери и страху Господњем. Скроман, леп и врло мио дечак, Димитрије би отет од стране Турака. Разним поклонима и застрашивањима Турци најзад преварише Димитрија, те се он по својој детињској памети одрече Христа. Од тада он живљаше у дому најугледнијег Турчина у Филадельфији. За неколико година он се веома обогати; и ожени се једном од првих девојака у граду. Када му би двадесет пет година, Бог га посети милошћу својом, те се Димитрије стаде сећати своје прародитељске вере, које се одрекао, и увиђати лаж муслиманске вере. Уздишући из дубине срца он са сузама говораше себи: О, пагубног незнања мог! о, несреће твоје свекукавни Димитрије! Одрекао си се Господа свог, и толико година већ налазиш се у овом мраку! Али, ти мораш поново исповедити Господа свог Христа пред људима! У томе ће ти помоћи многи ранији свети Мученици, који су то исто били учинили.

Доневши такву одлуку, и наоружан благодаћу и силом Духа Светога, Димитрије одмах крену путем мучеништва. Оде код градоначелника, окруженог големашима, и неустрашиво му са жаром рече: Чуј ме, управитељу овога града! Већ је дванаест година откако ослепих и не видех светлост православне вере моје; а сада, ум је мој озарен Духом Светим, и ја јасно сазнајем и видим да је Господ Христос једини истинити Бог; међутим, ваша агарјанска вера је лаж и обмана и нема у њој спасења, зато је се одричем и одбацујем је; обожавам Христа као истинитог Бога, и ево хришћанин сам, као

што и пређе бејаш, и зовем се Димитрије. Из љубави према Христу готов сам ево на сваку жртву и на сваку смрт за Њега. Зато, ни часа не оклевајте, него искасапите тело моје. Верујем у Христа Господа који ме је спасао, а вашег пророка ни у шта не сматрам и одбацујем.

Кад то чу градоначелник и остали агарјански големаши, одмах наредише те Димитрија на земљу повалише и триста петнаест батина му ударише. Бијен, мученик се радоваше и громко певаше: Слава Теби, Боже наш, слава Теби! Свети Димитрије, свети Георгије, помозите ми! Свети Никола, притекни ми у помоћ! - После тога мученика вргоше у тамницу, надајући се да ће се предомислити. Наредне ноћи Турци послаше к Димитрију своје најученије људе са једним арапским магом, да мученика на сваки начин, чак и мађијама, приволе да се одрекне хришћанске вере. Али им све то би узалуд, јер мученик Христов остаде чврст и непоколебљив у својој вери. Након извесног времена, пошто се градоначелник смири, он пусти светитеља из тамнице на слободу.

Тужан што остаде без мученичког венца, за којим је толико чезнуо, Димитрије оде у једно тулбе, пуно Турака, и поче их на сав глас изобличавати говорећи: О бедни Агарјани! што уображавате да је вера ваша права и истинита! Та ви сте у заблуди! ви сте заведени, триклети! Ах, у каквом сте мраку, и не видите светлост и истину. А ја - верујем у Христа, истинитог Бога и истинитог човека, који узима на себе све грехе света. Њему јединоме служим. - Рекавши то, Димитрије скиде чалму са своје главе и зелено одело са себе, и газећи их ногама рече: Као што газим ове ознаке ваше вере, тако газим и веру вашу и закон ващ, и одричем их и одбацујем их.

На те речи Турци скочише као разјарени лавови: једни га стадоше тући штаповима, други бацаху камење на њега, па га полумртва газеше по земљи, и многи мишљаху да је издахнуо. Међутим мученик, крепљен Христом, мољаше се умом. А када чу где се Турци договарају да га мртвог спале, он прекину своју молитву, усправи се и рече им: Не мислите да сам умро, јер Господ мој Христос даје ми снаге. Ево, имам новаца да вам дам: купите дрва и спалите ме.

Бесни од муке што виде Димитрија жива, Турци му трипут зарише ханџар у леђа, и сва три пута му изађе на прса. Али мученик

Христов не сконча, јер га сила Божја држаше у животу. Онда га одведоше на губилиште. Тамо га један Турчин удари мачем посред главе и расече му је на две половине; али, гле чуда и силе Божје, мученик рукама својим ухвати обе половине своје главе, приљуби их једну уз другу, па подиже очи к небу и призва у помоћ светог Димитрија, и тог часа се обе половине срастоше, и глава постаде читава и здрава. Видевши ово чудо, исти обесни Турчин му поново расече главу на две половине, али је свети мученик поново исцели и очитави на исти начин, при чему ниједна кап крви не кану, нити остаде на глави икакав ожиљак од рана, нанесених мачем.

Гледајући оваква потресна чуда, бесни Турци уместо да се тргну, још бездушније навалише на светог мученика, и стадоше га вући на спалиште. А свети мученик се са сузама мољаше громко: Господе наш Исусе Христе, ка Теби идем данас као жртва Тебе ради, и у свете руке Твоје предајем дух свој. - Међутим проклетници, не могући гледати светог мученика, одсекоше му обе ноге, и тако дивни јунак Христов окончача свој земаљски живот и доби венац мучеништва. Турци онда довукоше дрва, наложише ватру, и бацише у огањ мртво тело светитељево. И гле чуда! огањ се раздвоји, и не додирну тело светог мученика, и оно остаде цело целцато. Видевши ово чудо, Турци се још више разбеснеше, донеше пет крчага зејтина, излише у огањ, али и овога пута ватра не нашкоди светом телу светог мученика. Тада, не знајући шта да раде, Турци дохватише сатаре и исекоше на комаде свето тело мучениково. Но после тога свете мошти светог мученика учинише многа чудеса, и непрестано их чине дајући исцељења свима који са вером притичу светом мученику, чијим молитвама нека се и ми удостојимо Царства небеског. Амин.[14]

СПОМЕН СВЕТИХ

ДВАДЕСЕТ ХИЉАДА МУЧЕНИКА

Они преко светог Еразма повероваше у Христа.[15]

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАЈКЕ СА ТРИ ДЕТЕТА ЊЕНА

Пострадаше за Христа Господа мачем посечени.

СПОМЕН СВЕТИХ ТРИДЕСЕТ ОСАМ МУЧЕНИКА

Затворени у веома загрејаном купатилу, ови се свети мученици угушише, и тако за Господа пострадаше.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАРИНА ВАНА

За овог преподобног пише Гедеон у Византијском Еортологиону да беше родом из Цариграда од знаменитих родитеља, друнгарија Никифора и Марије. Би одгојен у побожности у Визији тракијској и пострижен у монаштво од свог брата Симеона. Беше веома благочестив, строг подвижник и искрени давалац милостиње. Преподобно поживевши престадио се у миру. Чесне су му мошти биле положене у манастир Пресвете Богородице звани Корона.

НАПОМЕНЕ:

1. Константин V Копроним царовао од 741. до 775. године.
2. Нотарије уствари значи брзописац. У првим вековима после Христа тако су се називали царски секретари. Под

Константином Великим основана је била тајна канцеларија, у којој су нотарији водили протоколе најважнијих државних већања. Секретари Цариградског патријарха такође су се називали нотарији.

3. Лав IV Хазар царовао од 775. до 780. године.
4. Због непунолетства свога сина, цара Константина Порфирородног, државом је у почетку управљала Ирина (обоје царовали 780-802 г.).
5. Босфор или Цариградски мореуз спаја Црно Море са Мраморним; назван Тракијским за разлику од других истоимених мореуза.
6. Хрисопољ - у Витинији близу Византије, сада Скутари.
7. Проконис - острво у Мраморном Мору; сада Мармара.
8. Видети о њему и о овом догађају под 12. мартом.
9. Царовао од 855. до 867. године.
10. Св. Теодора - од 842. до 855. године. (Слави се 11. фебруара).
11. Спомен преноса моштију Св. Никифора слави се 13. марта.
12. Фрјагом су у старо време називали у Русији првенствено житеље Западне Европе.
13. У то време паријарх Григорије V беше враћен на свој престо (о њему видети под 10. априлом).
14. Свети мученик Димитрије пострада у Филадельфији 1657. године.
15. Видети о њима под данашњим даном: Спомен преподобног свештенумученика Еразма Охридског.

3. ЈУНИ

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

ЛУКИЛИЈАНА и са њим четири дечака:

КЛАВДИЈА, ИПАТИЈА, ПАВЛА И ДИОНИСИЈА,

и девице ПАВЛЕ

Свети мученик Лукилијан, који пострада у време римског цара Аврелијана,^[1] прво живљаше у незнабожном многобоштву и беше угледан идолски жрец, и као такав остаре. Живљаше он недалеко од Никомидије,^[2] служећи у идолиштима поганим боговима. Затим, благодаћу Христа Бога нашег, који жели да нико не погине него да се сви спасу, он увиде демонску обману и заблуду многобоштва, дође у познање истине, поверова у јединог истинитог Бога - Господа нашег Исуса Христа, одбаци и попљува идоле, и обнови се у

старости, као орлу, младост његова: јер се препороди светим крштењем, и сав се приљуби љубави Христовој свом мишљу својом и свом душом својом. А доказиваше он и осталим многобошцима ништавност и пагубност њиховог безбожја, и упућиваше их на спасење, својим учењем приводећи их Христу. И он многим постаде пример обраћења к Богу. Месни пак Јевреји, видећи Лукилијанов прелаз из идолопоклонства у хришћанску веру, и посматрајући како многи по његовом примеру и учењу напуштају идолослужење, присаједињују се хришћанима и примају свето крштење, испунише се гнева и мржње. И они, потајне и опаке богоубице, из зависти оклеветаше Лукилијана и предадоше на суд многобошцима.

И слуга Христов би изведен на суд пред управника Никомидије Силвана. Управник силно примораваше старца да се одрекне Христа и поново врати идолослужењу, али он нипошто не хте да пристане. То разјари управника и он нареди да Лукилијана муче на разне начине: поломише му вилице, мотком га немилосрдно тукоше, стрмоглавце обесише, па затим, после дугог и љутог мучења, у тамницу вргоше. У тамници свети Лукилијан затече четири дечака: Клавдија, Ипатија, Павла и Дионисија, због вере у Христа затворених. Обрадова се старац дечацима, и разговараше с њима о Христу Богу, и сокољаше их на подвиг мученички: да се, ради вечне награде на небесима, не плаше привремених мука; да се, ради будућег живота, не боје смрти, нити да штеде цвет младости своје ради Христа, који им припрема неостариво блаженство у Царству Свом. И сви се скупа и дању и ноћу мољаху Богу, и утешаваху себе надом Христовом.

Пошто прође много дана, свети Лукилијан би понова мучен, сада заједно са дечацима, и у ужарену пећ с њима бачен. Но свемогући Бог показа на њима чудесну милост Своју, као некада на јеврејским младићима у вавилонској пећи, јер се огањ претвори у хлад, пламен - у росу, и велика киша, проливши се одозго, потпуно угаси сву пећ, и свети Лукилијан и дечаци изиђоше неповређени. Незнабошци, ослепљени неверјем и злбом, приписиваху ово преславно чудо Божје, не Божјој сили него врацбинама хришћанским. Тада неправедни судија осуди свете мученике на

смрт и посла их у Византију,^[3] да се тамо изврши над њима смртна казна. Када они стигоше у Византију, четири света дечака: Клавдије, Ипатије, Павле и Дионисије, бише мачем посечени, а свети Лукилијан, распет на крсту, прикован за њега клинцима по целом телу, предаде дух Богу. А распет он би на крсту од Јевреја, што се види из треће песме канона који му је посвећен.

Њиховом мученичком венцу придружи се и света девица Павла. Рођена од хришћанских родитеља, и од младости одушевљена пламеном љубављу према Христу, она чуваше своје девичанство Бесмртном Женику и стараше се да се покаже достојна небеских дворова. Оставши сироче после смрти својих родитеља, и поседујући велико имање, она обилажаше тамнице, и посећиваше свете сужње који страдаху за Христа, код којих добијаше приступ дајући злато тамничким стражарима. И она служаше слугама Христовим, снабдевајући их свима потребама од своје имовине: моренима глађу и жеђу она доношаше јело и пиће, нагима даваше одећу, лечаше изранављена и гнојава тела мученика, умивајући их, отирући, лекове стављајући, и чистим завојима их повезујући. Целивајући им ране за Христа добијене, она их са сузама мољаше да се помоле за њу Христу Богу, да је не лиши Своје милости. Ова одабрана невеста Христова долажаше и к светом Лукилијану, затвореном са дечацима у тамници у Никомидији, и наслађиваше се корисним поукама његовим. А када мучаху светитеља и дечаке, она беше сведок њиховог подвига, и тајно се у срцу свом усрдно мољаше за њих Христу, да укрепи слуге Своје и да им подари трпљење и помоћ, да би истрајали у мукама до краја, ради славе светог имена Његовог. А када се народ разилазио са гледалишта, она прилажаше месту где светитељи беху мучени, скупљаше крв њихову по земљи проливену, и чуваше је код себе као велику светињу. Тако, када старца и четири дечака вођаху у Византију на смрт, она их праћаше служећи им. А када свети дечаки бише посечени, ова света девица сабра чесна тела њихова и побожно их погребе. После кончине светог Лукилијана и светих дечака, она се опет врати у Никомидију, и настави свој ранији посао. Но незнабошци приметеше да је она хришћанка, ухватише је и доведоше пред управника града Силвана. Овај покуша да је придобије многим саблажњивим ласкама и

грозним претњама, али увидевши да је она непокорна, он нареди да је обнажену дуго и немилосрдно бију моткама и штаповима. А кад она од многих рана изнеможе телом но не духом, јави се Анђео Господњи и исцели је. Добивши телесно исцељење, мученица се показа још смелија и храбрија у мукама. Затим би жестоко бијена по устима, зато што тешко укори мучитеља.

После тога мученица би вргнута у тамницу, па понова изведена на мучење. И би бачена у силно усијану пећ; но она изађе из пећи без икакве повреде, јер и за њу, као и за пређашње свете мученике, сила Божја расхлади силу огња, да се пламен огњени не косне невесте Христове. После свега тога мучитељ је осуди на смрт: да буде посечена мачем. И посла је у Византију, да тамо прими смрт, где сконча и свети Лукилијан са светим дечацима. И када мученица Христова би доведена на место где свети Лукилијан прими за Христа крсну смрт, она много благодараше Бога што је удостојава мученичког венца и општења са светима. И помоливши се усрдно Господу, она радосно приклони под мач девичанску главу своју; и пошто би посечена, она пређе из доње у горње, и уђе у небеске дворе, у радост Господа свог, овенчана од премилог Женика свог, Господа нашег Исуса Христа, двоструким венцем: венцем девства и венцем мучеништва.

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ЛУКИЈАНА

Помињати победе преславних мученика над ђаволом и његовим слугама и страдалачке подвиге Христових подвижника, значи објављивати славу Христа Бога нашег и проповедати силу Његову, јављену у доброљубивим мученицима који су страдали за славу пресветога имена Његовога. Јер у свима сам Христос беше победитељ, као што је и рекао: Не бојте се, јер ја победих свет (Јн. 16, 33). И најпре се Он сам борио са врагом; а свети мученици, страдајући после Њега, као уди Његови (ср. 1. Кор. 12, 27; Рм. 12, 5), допуњују, по речи апостола, недостатак невоља Христових на телу свом (Кол. 1, 24). И уколико мученици, борећи се за пресвето име

Његово, умиру непобеђени, утолико се у њима Христос јавља као победитељ, јер у њима Он страда као у удима тела Свог, у њима показује и славље Своје над противником и, прослављајући се, Он заједно са Собом прославља и Своје удове који су страдали за Њега, то јест свете мученике, који су Му утолико ближи од свију у слави, уколико су били подражаваоци Његови у страдањима. Стога треба да славимо и похвалама обасипамо добре војнике Христове, чијим учењима и примером јуначких подвига Црква Христова сија у целој васељени; а сами они почивају у блаженом животу, под олтаром, одевени у беле хаљине, властитом крвљу њиховом обагрене а Христовом убељене (ср. Откр. 6, 9.11).

Лику светих мученика припада и свети Лукијан. Чим га благодат божанска обасја бањом крштења, одмах се могло видети на њему да ће бити велики и славан међу људима. Његови родитељи по телу дадоше му име Лукије, у част великог проконзула Лукија, од кога вођаше порекло. Затим, благодаћу Светога Духа, и по обичају светих Отаца, то његово име у крштењу би промењено на боље. Назван од родитеља Лукије, то јест сјајан, он са умножењем у њему Божјих дарова доби савршено име: Лукијан, што значи светлозарни. То указиваше да ће он у светлости нове благодати постати светлост света у Господу. Родом Римљанин, благородног порекла, он се још више облагороди препородом хришћанским, јер се обреће усињен Вечноме Цару. Он са великим успехом изучи философију, научи грчки и латински језик, али савршену мудрост стече од учења светог апостола Петра; јер се он прилепи уз светог апостола, и беше његов ученик, и би напојен од њега небеском мудрошћу. Од светог апостола он се научи апостолским трудовима и навикама; и после мученичке кончине апостола он пропутова многа места у Италији, сејући семе речи Божјих.

Лукијан већ беше постао савршен у мудрости Божјој, када вођен Богом дође у Рим свети Дионисије Ареопагит, желећи да посети свете сужње, апостоле Петра и Павла, али их не затече међу живима. У то време блажени Климент^[4] беше папа и управљаше апостолским престолом. Он с љубављу и великом чешћу прими Дионисија због светости његове и због пређашње међу њима дуготрајне љубави духовне у Христу; и Дионисије се задржа код њега

не мало времена. И они тешаху један другог узајамним лицезренијем, и наслађиваху се душекорисним разговорима, и крепљаху један другога не само речима него и примерима врлине. Једном блажени Климент, испуњен Духа Светог, рече: Видиш ли, о возљубљени брате мој Дионисије, како је међу незнабошцима обилна жетва сетве Господње, а мало посленика у проповедању речи Божје? А пошто си ти изврсно упућен у православној вери и савршен у свима врлинама хришћанског закона, то те молим, крени у западне земље ради имена Господа нашег Исуса Христа, као Његов добар војник ударај на Његове непријатеље, и побеђуј силом Бога који ти моћи даје.

Свети Дионисије свесрдно пристаде на то. Тада блажени Климент стаде му тражити и прикупљати побожне и мудре помоћнике и саслужитеље који светле светим животом. Међу њима изабра и светог Лукијана, постави га за епископа и придружи светом Дионисију, да му буде сапутник и саподвижник у проповедању речи Божје, а осталима - отац у Духу Светом, учитељ и наставник. Све то тако уредивши, блажени Климент срдачним речима сокољаше изабране, говорећи: Идите, премила браћо! идите, непобедиви војници Христови; и као што Господ беше са светим оцима нашим Апостолима и са њиховим саподвижницима, тако нека буде и са вама, проповедницима светог имена Његовог: јер ћете ви неизбројно много људи од незнабожаца придобити Господу и увести у Његов тор. - После дугог разговора с њима, свети Климент се срдачно опрости с њима, благослови их и отпусти с миром. И они одоше сви заједно, и проповедаху Христа најпре по целој Италији.

Када се они приближаваху граду Тицину, блажени Лукијан на једном месту званом Парма благовешћаваше реч Божју народу и одвраћаше га од бесмисленог идолослужења. А месни житељи, врло ревносни идолопоклоници, не подносећи увреде својих богова и не обраћајући пажњу на благовешће речи Божје, дохватише светог Лукијана и, пошто га дуго злостављаше, вргоше га у народну тамницу. Улазећи у њу, блажени веома весело певаше: Покажи ми, Господе, пут Твој, и ићи ћу у истини Твојој (Пс. 85, 11); Господе, утврди стопе моје на стазама Твојим, да не залазе кораци моји (Пс. 16, 5).

И тако радујући се у Господу, свети муж борављаше у тамници као у сенци крила Божјих и, поверивши свега себе нади у заштиту Христову, он се мољаше Њему овако: Господе, изведи из тамнице душу моју, да објављујем име Гвоје (Пс. 141, 8), јер мене чекају они који ће постати праведници, да се преко мене, Христе Спаситељу света, обрате к Теби они од незнабожаца који су предодређени за живот вечни.

Када светитељ од свег срца узношаше ову молитву, и сличне њој, молитва његова одмах прође небеса и дође до ушију Господњих: јер он мољаше да не буде на путу лишен својих саподвижника, са којима је желео да иде на страдања и да стигне онамо куда је послан. За ово мољаше прекрасни војник Христов, не што се бојао умрети за Господа свог него што је желео да најпре умножи Господу духовни род, па пошто сабере обилну и благополучну жетву, да заједно са друговима својим прими мученички венац и награду за трудове своје. И убрзо би му послата помоћ Божја: јер неки тамошњи хришћани, сазнавши шта снађе овог светог мужа, из љубави према Христу дођоше к тамници, и на неки начин избавивши Лукијана окова дадоше му могућност да слободно отпутује са својим светим друговима.

Ова света дружина, вођена Господом, срећно стиже у славни град Италијанске земље Тицин, друкчије називан Павија. Пошто се ту одморише мало од трудова, они продужише увеличавати славу Божју, много и неуморно проповедајући реч Божју у разним местима, тако да се на њима могло видети испуњење пророчких речи: Како су красне ноге оних који благовесте мир, који благовесте добро (Ис. 52, 7). Немогуће је изразити како много хиљада људи за кратко време они обратише ка Христу, благовестећи свима реч спасења: њима сила Божја толико помагаше, да су они који су их гледали, мислили да виде небеске грађане, јер знамењима и чудесима сијаху усред свих, просвећујући душе изабраника Божјих.

Потом они напустише Италију и, дошавши на морску обалу, укрцаше се у лађу и кренуше куда их Дух Свети упућиваше. И радосно пристадоше у пристаништу града Арелата, искрцаше се из лађе, и бише чесно и пријатељски примљени од житеља тога града. Пошто се ту одморише они, по примеру светих апостола, стадоше

избирати себи земље за проповедање речи Божје. Да би проповеђу Еванђеља Христова распространили и умножили Цркву Божју свуда међу незнабошцима све до Британског океана, свети Маркелин са малим бројем братије пође у Шпанију, а свети Днонисије са блаженим Лукијаном и са осталима одоше у Париске крајеве. Одатле свети Лукијан са презвитером Максијаном и ђаконом Јулијаном отпутова у Белгију на проповед. Напојен и испуњен благодаћу Светога Духа, он тамо у име Господње побеђиваше вражију силу, насађиваше Христову Цркву и руковођаше народ ка спасењу не мање примером врлинског живота него речју. Поред тога, њему беше дата од Бога сила да чини чудеса: и он исцељиваше сваку болест и сваки недуг по људима; а над ђаволима доби толику власт да су они, чим би само чули његово наређење, одмах бежали из људи које су мучили. Проповедајући Христа непрестано и дању и ноћу, он пребиваше у молитвама и бдењима, у свакодневном посту, у уздржању, и у сваком умртвљивању тела, којима непрестано мучаше себе док, по апостолској речи, не даде себе у жртву живу, свету, угодну Богу (Рм. 12, 1). Његова свакодневна храна беше: једно мало парче хлеба, зеље и вода, - јер га сила Божја засићиваше и благодат Христова укрепљаваше његове изнурене удове. И он изгледаше као да је већ умро свету. Крст свој он ношаше свагда идући за Христом Господом. Он знађаше да мучење бива двојако: једно тајно, друго јавно; и он, пре но што би ушао у подвиг јавног мучеништва, и био од Господа увенчан неувењљивим венцем, тајно мучаше себе умртвљивањем тела свог, ма да његово уздржање беше свима познато. Он дакле беше умртвљивањем тела изможден, трпљењем украшен, чудним смирењем угошћен, кротости испуњен, и достиже у такво савршенство врлина, да он, живећи на земљи у телу, духом већ, изгледаше, живи са Анђелима на небу. Отуда лице његово беше светло и мило, ум спокојан; украшен дивном седином, он по свему беше земни анђеол и небески човек.

Када се слава Лукијанова пронесе по целој Белгији, к њему стаде долазити народ, желећи да се крсти. И крштаваху се од њега у име Оца и Сина и Светога Духа, а идоле своје уништаваху, које раније обожаваху. А исконски непријатељ - ђаво, видећи себе исмејана од оних које Христос привлачаше к Себи преко Својих слугу, сва своја

лукавства и ђаволије усредсреди на разорење свете Цркве Божје, те Домицијана,^[5] који после погинулог Нерона беше дигао друго гоњење на хришћане, подстаче на силан гнев и мржњу против хришћана, и наговори га да широм целог римског царства приморава хришћане: или да приносе жртве киповима богова, или да их на разне муке стављају и у смрт отерују. И Домицијан разасла по свима градовима и селима свога царства нечестиву наредбу: да сви народоначелници приморавају хришћане да се клањају идолима и да им приносе жртве, а непокорне да погубљују стављајући их на разне муке.

Тада бише послани у Галију гонитељи имена Христова да траже војнике Христове, а нарочито оне што беху дошли из Рима, чија се слава недалеко беше пронела, да би заједно с њима истребили у Галији и само име Христово. Тамо бише послани три гонитеља, који се зваху: Латрин, Арије и Антор. Њима беше дато посебно наређење: да нарочито потраже светог слугу Божјег Лукијана, да га ухвате и доведу на суд пред ћесара, или да га сместа посеку мачем, ако не буде хтео принети жртву идолима. Гонитељи обиђоше градове и села по Галији, али нигде не пронађоше онога кога тражаху. Потом допре до њих глас, да човек Божји Лукијан просвећује белгијски народ проповедајући Еванђеље вечног царства. Чувши то, гонитељи просто побеснеше од гнева и јарости, па појурише у Белгију. И пре но што тамо стигоше, свети Лукијан откривењем Духа Светога сазнаде за њихов скори долазак, и остаде на месту где поучаваше народ речима живота, и са њим бејаше врло много људи који његовом проповеђу већ беху обраћени ка Христу. Препун наде у славу вечноблажене награде, он их са превеликим усрђем саветоваше, говорећи: Возљубљена у Христу браћо и чеда! Господ мој Исус Христос већ хоће да ми за плодове мојих трудова да награду, раније обећану. О мили, будите чврсти и непоколебљиви у вери Христовој! Ја сам већ стар и заморен, и радујући се мученичком венцу, ја журићу да отидем ка Господу од вас, а ви останите постојани у благодати Божјој коју примисте. Нека вас страх од мучитеља не одврати од вере Христове; нека вас не устраше претње; нека вас не намаме ласке; нека вас не отргну обећања никаквих почести и богатстава, - да бисте се наслађивали вечне

радости у будућем животу, где су вам спремљене неисказане награде. К њима хитам и ја пун наде, и зато се не плашим јарости гонитеља.

Рекавши то, свети Лукијан подиже очи к небу и, благодарећи Бога што га удостојава удела светих мученика и не одваја од другова, рече: Благодарим Ти, Господе Исусе Христе, Сине Бога живота, што си ме спријатељио са блаженим Дионисијем и са саподвижницима кончине његове, и изједначио ме с њима у трудовима; молим Те, удостој ме да с њима заједно будем и у Царству небеском.

Изговоривши то, он изиђе из града Белвака,^[6] не што је избегавао мучење од страха, него да би, по заповести Господњој која наређује да бежимо од гонитеља (Мт. 10, 23), дао пример своме стаду. И тако путујући са блаженим састрадалцима својим, презвитером Максијаном и ђаконом Јулијаном, он за све време путовања не престајаше са душекорисним разговором и молитвом, док не стиже до врха планине на коју је ишао и која се налазила близу реке Таре која тече са запада, а удаљена је од града три потркалишта. Када дође тамо, он се, као град који на врху горе стоји, не могаше сакрити, пошто се и сама та планина, која се живописно дизала над реком, видела издалека. Тамо блажени, ставши чврсто као на отвореном гледалишту, одлучи да чека мученички венац.

Стигавши у град и не нашавши у њему светог Лукијана, гореспоменути мучитељи се стадоше врло марљиво распитивати куда је отишао. И би им речено да он недалеко од града поучава народ. Они одмах на брзим коњима одјурише и стигоше на планину, где се човек Божји налажаше с народом и са ученицима својим. Тамо они најпре узеше служитеље Божје Максијана и Јулијана, да би њиховим мукама и смрћу уплашили светог Лукијана и привукли га поштовању идола. Овој двојици мученика они стадоше грозно наређивати и претити да принесу идолима жртву, говорећи: Ако не принесете жртву нашим бесмртним боговима, ми ћемо вас одмах погубити мачем. - Но чврсти у вери мученици неустрашиво одговараху: Никада се нећемо поклонити идолима, јер су они ништавни и дела су руку људских: а ми познадосмо јединог истинитог Господа Исуса Христа, Сина Бога живог, за чију смо веру готови умрети.

Чувши то, злочестивци их тог часа погубише мачем пред очима светог Лукијана. И тако свети мученици примише обећане им од Господа венце, и бише придружени лику светих мученика. А свети Лукијан, радујући се и славећи Бога за њихов подвиг, рече пред свима: Радујем се и веселим се са Тебе, Господе Боже мој, што видим да ме чеда моја престогише у добијању венца славе Твоје.

Тада Латрин, Арије и Антор, с јарошћу и гневом као једним устима повикаше свирепо к блаженоме: Јеси ли то ти тај што мађијама заводиш народ да се не покорава наредби непобедивог ћесара и римском сенату, и да бесмртним боговима не приноси благопријатне жртве? Блажени Лукијан им одговори: Ја нисам мађионичар већ слуга Исуса Христа, научен не врачању него божанској мудрости, којом људима Божјим показујем пут истине, и поучавам их како ће без сметње ићи за Господом мојим Исусом Христом, који с неба на земљу сиђе, да пречистом крвљу својом откупи саздање своје од робовања врагу, и да га одврати од клањања идолима, или боље рећи - демонима, и да подари спасење онима који се из таме зловерја приводе у истиниту светлост: јер је право да они врат срца својих приклањају једино Ономе који благоизволе распет бити и умрети за избављење свих.

Мучитељи на то рекоше: Како ти исповедаш Богом онога кога називаш не само умрлим него и распетим? Свети Лукијан им одговори: Ма да ваше неверје и не заслужује да чује тајне Небеског Цара, ипак због мноштва овде присутних верних ја ћу нешто рећи укратко: Бог истинити, Син Бога истинитога, који од вечности свагда беше са Оцем, на крају векова, желећи обновити род људски, погинули због Адамовог преступа, благоизволе родити се нетљено и неисказано од Пречисте Дјеве, да би био истинити Бог и истинити човек, у једном лицу двоструке природе један Христос: истинити Син Божји и Син Човечији. И Он, нестрадалан Божанством и свагда пребивајући са Оцем, постаде не само видљив него и подложен, по човечанској природи, страдањима за нас: ради искупљења нашег он постаде послушан Богу Оцу до саме смрти крсне. Јер да Син Божји не узажеле постати Сином Човечјим, и да се не обуче у обличје смртнога, онда ни род људски не би добио опроштај од Бога, нити би се смртни обукли у бесмртност.

Ове и многе друге речи блаженог Лукијана силно разјарише мучитеље, и они рекоше: Ти си већ зашао у дубоку старост, те је крајње време да престанеш са детињским празнословљем. Но пошто те велика сујета држи у заблуди и превелико брбљање залуђује, зато се ти без икаквог колебања усуђујеш ићи на смрт, зато се и не плашиш. Истину ти кажемо: ако се скоро не покајеш, и не напустиш своје безумље и смелост, и не принесеш бесмртним боговима нашим благопријатне жртве, одмах ћемо старост твоју непоштедно предати на љуте муке.

Затим мучитељи седоше, и на суров начин стадоше га испитивати: Хајде, брзо нам кажи своје име и порекло. Војник Христов им одговори: Моји родитељи били су ми дали име Лукије, а на светом крштењу, којим се препородих за вечни живот у Христу, ја бих назван Лукијан. По рођењу сам Римљанин; овакво порекло поштује се у целом свету. Али ја се не хвалим тиме што сам Римљанин, већ тиме што сам слуга Господа мог Исуса Христа, што и ви можете јасно видети у мени: јер нема мени другог живота и славе осим Господа мог Исуса Христа, и умрети за Њега мени је добитак.

Тада мучитељи рекоше: Ми истину говорасмо: ти си мађионичар и саблазнитељ оних који те слушају; а нарочито се показујеш горд, јер не престајеш говорити бестидно, нити штедиш своју изнурену старост. Ако си пак Римљанин, зашто си онда безумно одступио од поштовања римских богова, којима се клања ћесар са целим римским сенатом и сав свет? Свети Лукијан одговори: Благодаћу Христа у кога се крстих, и кога познадох као истинитог Бога, ја се вером својом одрекох не само ђавола и идола него и свих дела његових. А оно што ја говорим и исповедам о Христу Господу, ви нећете ни да слушате ни да памтите, јер неверје ваше ослепи вас и ћесара вашег заједно са целим сенатом његовим, од којих ви донесте такву наредбу, да ми људи, разумна створења, приносимо жртву ђаволима и приклањамо главе своје пред безосећајним идолима, који су направљени рукама људским.

Не подносећи ружење богова својих и ћесарових, Латрин, Арије и Антор метнуше руке своје на светитеља, и везаног предадоше војницима. Поваливши мученика; војници га страшним бичевима дуго тукоше немилосрдно. У том мучењу, Христовог војника нити

болови савладаше, нити претње уплашише, него остаде чврст у вери Христовој. Изнемогле од старости и изранављене удове он толико крепљаше бодрошћу духа, да му се ни лице ни ум не изменише, и он не престајаше громким гласом исповедати име Христово, говорећи: Никада нећу престати да срцем, и вером, и устима хвалим Христа Сина Божија.

Тада мучитељи, још више разјарени, наредише да светог мученика мачем погубе. Онда један војник извуче мач и, ударивши њиме у већ припремљени за посечење врат светитељев, одсече пречесну главу његову. А када свето тело његово без даха лежаше и још се трзаше, сви видеше па и саме убице, где над њим засија велика светлост с неба, и заједно са светлошћу чу се глас одозго који говораше: Радуј се, добри слуго Лукијане, који се ниси устрашио да крв своју пролијеш за мене. Ходи и прими раније обећани ти венац, и настани се на небу са светима. Ходи и наследи обитељ вечне славе, уготовљену ти са Анђелима.

Овај глас би не ради светитеља, који је свагда чврсто био убеђен у своју награду, обећану му од Бога, већ ради присутног народа, да би се још јаче утврдио у вери у Господа нашег Исуса Христа, коју му је тако дуго проповедао свети Лукијан. А све се ово догоди у суботни дан, на гореспоменутој гори, три попришта удаљеној од града. Видећи то и слушајући, људи, како они који вероваху тако и они који не вероваху, сви бише обузети великим страхом. Стога неки побегоше одатле, а неки се с радошћу дивљаху, видећи себе ослобођене од замки ђаволских. Али пошто не беху у стању да гледају у блистање појављене светлости, они мало одступише од тог места. А мртво тело светитељево, на чудесан начин добивши од Бога неку силу живог кретања, подиже се са земље и стаде на ноге. Затим, узевши у руке своју пречесну одсечену главу, светитељ несметано крену, вођен благодаћу живећег у њему Светога Духа и помоћју Анђела, и као жив телом стаде чврстим корацима ићи, носећи своју свету главу, као што то учини и друг његов, свети Дионисије у граду Паризу. Ишавши тако око три попришта, и прешавши по води гореспоменуте реке Таре, човек Божји стиже до места које изабра себи за погреб, леже на земљу и с миром се упокоји у Господу.

Побожни људи, који беху обраћени ка Христу мучениковом проповеђу, дођоше и свето тело његово помазаше мирисима, обавише чистим платном и са великим почастима погребоше, не без присуства Анђела: јер када се свето тело његово предаваше гробу, осети се осим земаљских мириса још и неки други диван и неисказан мирис. Сви присутни чудећи се, питаху се међу собом: Шта је ово? Затим рекоше: Слава Теби, Господе Исусе Христе, што си нас удостојио да помиришемо такав мирис, какав никада ноздрве наше не омирисаше! Слава Теби, Христе Спаситељу, јер се тако насладисмо овим мирисом, да сматрамо да се убудуће нећемо лишити никаквог блага!

И док они то говораху, дотле им се даваше тај божанствени мирис; и то беше несумњив доказ присуства светих Анђела, који од почетка мученикова страдања па све до смрти његове и погребња беху недоступно покрај њега. Обавивши чесни погреб, побожни погребљаци се поклонише до земље, кличући скрушеним срцем: Верујемо, Исусе Христе, да си Ти истинити Син Божији, који са Оцем и Светим Духом царујеш на небесима, као што од светог мученика твог Лукијана ушима слушасмо, и научисмо се срцем веровати.

Мноштво људи, који се из околних градова и села беху слегли на погреб, видећи то, разнежише се у срцима својим, и тог дана поверова у Господа нашег Исуса Христа Сина Божјег око пет стотина душа. А пре тога учењем светог Лукијана било је у тој земљи обраћено ка Христу до тридесет хиљада људи обојега пола и свакога узраста, који, оставивши идоле, исповедише Бога Оца нерођеног и Сина Његовог Јединородног, заједно са Светим Духом, у Тројици истинитог и једног Бога. Потом неки од њих с усрђем саградише цркву над гробом мучениковим, у славу Божију а у част угодника Његовог, светог Лукијана. Тела пак светих мученика Максијана и Јулијана бише погребена на гори, где беху погубљени, но касније, када се хришћани намножише, бише одатле пренета и положена заједно са телом блаженог Лукијана. И молиоцима се даваху тамо многа добра од Господа нашег Исуса Христа посредовањем светих мученика Његових. Као што у њих беше једна вера, једна љубав, и једно исповедање у страдањима, тако, ми верујемо, и у вечном блаженству једно им је сажиће и наслеђе вечног царства.

Стога благодаримо Саздатеља нашег, што три сведока Његова, исповедајући Тројицу, мучеништвом достигоше савршенство. Ми их побожно поштујемо, знајући да прогледања слепих, прохођења хромих, ослобођења од демона, и многобројна исцељења од разноврсних болести бивају њиховим светим молитвама, а благодаћу Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом, част и слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

ДИМИТРИЈА,

Царевића руског

Свети Димитрије би мучки убијен од властољубивог Бориса Годунова у осмој години свога живота 1591. године у граду Угличу. Јавио се после смрти неке монаху и прорекао, да ће се појавити лажни Димитрије, који ће убици Борису Годунову проузроковати смрт, што се после и догодило. Безбројна чудеса дешавала су се на гробу убијеног царевића. Његове мошти после 15 година буду откривене целе и нетљене, пренете свечано у Москву, и сахрањене у цркви св. Арханђела Михаила.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ

ЈЕРИЈЕ

Удовица римског сенатора; најпре била незнабошкиња, но преподобна Февронија је својим поукама обрати Христу. Посветивши сав живот подвизима побожности и уздржања, света Јерија се у миру упокоји око 320. године, и би погребена крај гроба свете Февроније, у Месопотамији.[7]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ

ПАПА (ИЛИ ПАПИЈА)[8]

У миру се престадио у Господу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АТАНАСИЈА ЧУДОТВОРЦА

Преподобни отац наш Атанасије, који испуни чудесима Трајанов манастир, беше син родитеља осредњег порекла и богатства, родом из Кивиреотског краја. Када одрасте, он напусти свет, оде у пустињу, имајући на себи само једну хаљину; и идући од места до места он посећиваше духовне мужеве, упијајући у себе као сунђер врлине њихове. Пошто испуни себе сваком врлином и духовним расположењем, преподобни Атанасије оде у Трајанов манастир крај реке Сангарије, и постаде монах и свештеник. Он служаше божанску службу, и бављаше се преписивањем књига. И пошћаше се сваки дан до вечера. Ревносном послушношћу и исповедањем својих тајних помисли, он се ослободи од страсти и достиже у бестрашће - εἰς τὴν ἀπάθειαν. Али од многог рада на преписивању књига њему се очи покварише. Стога, затворивши се у тесној келији, он се овако мољаше Господу и говораше: "Господе, ако сам достојан, подари ми очњи вид као што га имах у почетку, и благодаћу Твојом дај ми снаге за писање, еда бих том зарадом хранио просјаке и сиромаше". И молитва му би услишена. И од тада он преписиваше књиге двадесет осам година, и више, и сав новац који је добијао од тога он даваше сиротињи. И светитељ овај стално борављаше у колиби својој, и не излажаше из ње, нити виђаше кога, нити разговараше с ким, сем суботом и недељом. А кад стиже у дубоку старост, он отиде ка Господу, вођен на небо светим апостолима Андрејем и Јованом, као што то виде један свети прозорљиви духовник. Јер овај светац виде два муњезрачна страшна мужа - споменуте Апостоле, којима Господ беше наредио да сиђу у Трајанов манастир и узму игумана његовог, овог преподобног Атанасија. - Одмах после овог виђења овај свети прозорљивац посла човека у Трајанов манастир, и овај затече блаженог Атанасија где се упокојио.

Преподобни Атанасије још за живота у телу изрече многа пророчанства, која се сва испунише. А и после смрти он учини безбројна чудеса у славу човекољубивог Бога, дивног у свецима Његовим.

НАПОМЕНЕ:

1. Аврелијан царовао од 270. до 275. године.
2. Никомидија - град у малоазијској области Витинији, на обали Мраморног Мора.
3. Византија - мегарска колонија, основана 658 год. пре Христа на европској страни Босфора, заузимала главни положај на тесном мореузу што спаја Црно Море са Мраморним. Године 330. Константин Велики, после победе над Ликинијем, пренео туда престоницу Римске царевине, и Византија се стала називати Константинопољ = Цариград.
4. Св. Климент епископовео у Риму од 91. до 101. године. Спомен његов 25. новембра.
5. Домицијан царовао од 81. до 96. године.
6. Сада Бове у Француској.
7. Видети о светој Јерији под 25. јуном: Житије и страдање свете преподобномученице Февроније.
8. Можда је ово исти онај свети Пап (или Папије), који се спомиње 24. октобра као епископ Хитре (Китреје) на Кипру, и који је хиротонисао св. Епифанија Кипарског (в. 12. мај).

4. ЈУНИ

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ МИТРОФАНА, Патријарха цариградског

Свети отац наш Митрофан живљаше у време Константина Великог, првог цара - хришћанина. Он беше син Римљанина Дометија, човека царскога рода, јер Дометије беше брат римског цара Прова.[1] Благоразуман, овај Дометије увиде обману и заблуду идолопоклонства, и уверивши се да је хришћанска вера права и истинита, он се одрече лажних богова и поверова у истинитог Бога - Господа нашег Исуса Христа. А пошто у то време беснијаше у Риму велико безбожје идолопоклоничко и свакодневно убијање многобројних невиних хришћана, Дометије напусти Рим и отпутова у Византију са два сина своја, Провом и Митрофаном. Тада у Византији беше епископ богоугодан и свети човек Тит:[2] код њега се настани Дометије са својим синовима, учећи са вери Христовој и закону Господњем, и васпитавајући се у врлинском животу. Видећи да се Дометије свим срцем и свом душом приљубио Христу и пламеним духом служи Господу, епископ га уврсти у црквени клир, рукоположивши га за презвитера. А када се епископ Тит престави ка Господу, Дометије доби његов епископски престо.[3] После

кончине блаженог епископа Дометија, на епископски престо ступи његов син Пров.[4] По престављењу пак Прова на архијерејски престо визинтијски би доведен овај свети Митрофан, син Дометијев а брат Провов.

У то време цар Константин Велики допутова у Тракију и задржа се у Византији. Видевши ту светитеља Митрофана, он из разговора са њим увиде да је Митрофан велики угодник Божји; и дивећи се много његовом врлинском животу и мудрости, он га веома заволе. Но желећи да се наслађује његовим богоиадахнутим речима, цар га одведе са собом у Рим.

Убрзо после тога у цара Константина се појави жеља да свој престо пренесе из Рима у Византију, јер му се ово место веома допадало, како због своје лепоте тако и због свог положаја. Налазећи се између Европе и Азије, на обали Босфорског мореуза који спаја Црно Море са Средоземним, ово дивно место је обиловало прекрасним путевима који су се стицали у њега и са сува и са мора, и притом је изобиловало разноврсним плодовима земаљским. Све је то утицало на цара Константина, те је одлучио да ту пренесе престо царевине. Нову престоницу цар украси дивним грађевинама и назва је Нови Рим. Но град се често, по имену свога оснивача, називао Константинопољ, а као престоница царева - Цариград. Преместивши престоницу царевине у Византију, цар Константин преведе тамо из Старога Рима и светог Митрофана, и назва га својим оцем, и издејствова му од светих Отаца Првог Васељенског Сабора назвање патријарха. И тако он би првим патријархом Константинопољским.

У време Првог Васељенског Сабора (325. г.) свети Митрофан већ беше старац од 117 година, па не могавши због престарелости и телесне немоћи узети учешћа у пословима Саборским, он одреди за свога заменика свог хроепископа Александра, човека честитог, светог и старог, који беше много труда уложио око црквеног мира у Тракији и Илирији. Он на Сабору замењиваше свога патријарха Митрофана и бораше се против Арија.

По завршетку овог Васељенског Сабора благочестиви цар Константин Велики замоли све саборске Оце, да заједно с њим пођу у Константинопољ и посете болесног патријарха Митрофана који се

налазио на самртном одру. И једне недеље сви они са царем дођоше к патријарху Митрофану, и дуго разговараху с њим. Том приликом цар рече светитељу: Свечасни оче, видим да си изнемогао од старости и од болести, па те молим, реци нам, ко је достојан да буде твој наследник? Свети Митрофан радосна лица одговори цару: Заиста Дух Свети говори сада кроз твоја уста. Јер када пре седам дана размишљах о томе, Господ ми откри да ћу после десет дана отићи из овог света; а после мене ће доћи на престо мој саслужитељ Александар - ваистину достојан избора и дара Духа Светога; после пак Александра наследник престола биће Павле, који је сада чтец.[5] - Затим, погледавши у божанственог Александра, патријарха Александријског, рече му: Брате, и ти ћеш после себе оставити изврсног наследника. - Па, узевши за руку архиђакона његовог Атанасија, изговори: Ево храброг војника Христовог; он ће наследити тебе;[6] и он ће не само јуначки устати, заједно са мојим братом Александром, против аријанског безбожја, него ће и у велике подвиге ући, и њега, са срчаним Павлом, очекују многа страдања.

Тако светитељ изрече ово пророчанство, и десет дана после откривења Господњег он сконча у миру 4. јуна 325. године, пошто поживе сто седамнаест година. А сада светитељ живи у бесконачном животу, стојећи пред престолом Великог Архијереја који је прошао небеса - Христа Спаса нашег, коме слава вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА КОНКОРДИЈА

У време цара Антонина[7] настаде тако велико гоњење на хришћане у граду Риму, да нико није могао ништа ни купити ни продати, ако боговима не принесе жртву. Тада у Риму живљаше неки човек Конкордије, високородног порекла. Његов отац Гордијан бејаше у свештеном чину - презвитер. Имајући сина Конкордија, Гордијан га одлично научи разумевању Светога Писма и вери Христовој. Зато Конкордије би произведен за ипођакона од

епископа римског Пија, који би мучен за Христа у време цара Марка Аврелија.[8] Овај блажени муж Конкордије и отац његов упражњаваху се дан и ноћ у постовима и молитвама, и милостињу даваху убогим. А молише Господа да им да могућности да избегну свирепости гонилаца хришћана.

Једном блажени Конкордије рече своме оцу: Господине мој, ако хоћеш, дај ми благослов да отидем к светом Евтихију и да се настаним с њим на кратко време, док не престане свирепост непријатеља нашег, цара Антонина. Отац му одговори: Чедо, боље је да останемо овде, да бисмо и ми добили од Господа венце мученичке. На то му блажени Конкордије рече: Венац мученички ја могу добити свуда где на то буде воља Господа Христа, стога ми допусти да идем.

После ових речи отац га пусти, и он отиде к своме рођаку, светом Евтихију, који се тада налазио на свом имању крај Саларијског пута, у близини града Требула. Примивши Конкордија са великом радосћу, блажени Евтихије узнесе благодарност Богу. И они живљаху заједно на том месту, упражњавајући се у молитвама и постовима. Ту к њима долажаху многи болесници који су патили од разних болести. А они молећи се, даваху им исцељења у име Исуса Христа. И слава њихова шираше се по народу. Чу за њих управитељ Турске области Торкват, који тада обитаваше у граду Сполету, па позва к себи светог Конкордија, и упита га: Како се зовеш? Он одговори: Хришћанин сам. На то му управитељ рече: Ја те питам за име твоје, а не за Христа твог. Свети Конкордије одговори: Ја ти већ рекох да сам хришћанин и да Христа исповедам. Управитељ му онда рече: Принеси бесмртним боговима жртву, и буди наш пријатељ, па ћу те сматрати као цара, и замолићу господара мог, цара Антонина, да те постави за жреца боговима. Свети Конкордије му одговори: Боље, нека богови твоји остану с тобом. Управитељ продужи наговарати га: Послушај ме и принеси бесмртним боговима жртву. Свети Конкордије одговори: Боље, ти мене послушај и принеси жртву Господу Исусу Христу, да би могао избећи вечне муке. Не будеш ли то учинио, бићеш мучен у вечном огњу ти и боговн твоји.

Тада управитељ нареди да га моткама бију, и баце у општу тамницу. Ноћу дође код Конкордија блажени Евтихије са светим Антимом епископом. Пошто Антим беше друг управитељу Торквату, умоли Торквата да сужња Конкордија пусти к њему на неколико дана. И Конкордије би пуштен ноћу из тамнице, и проведе код Антима не мало дана. За то време Антим рукоположи Конкордија за јереја, и они, живећи заједно, упражњаваху се у молитвама и постовима.

После неког времена Торкват посла по Конкордија, и упита га: Шта си смислио односно здравља свог? Свети Конкордије одговори: Здравље моје јесте Христос, коме ја свакодневно приносим жртву хвале; а ти и богови твоји горећете у паклу.

Тада Торкват нареди да Конкордија обесе о мучилишно дрво. Но светитељ с неописаном радосћу клицаше: Слава Теби, Господе Исусе Христе! А управитељ настојаваше: Принеси жртву великоме богу Зевсу.^[9] Блажени пак Конкордије одговараше: Ја нећу принети жртву глумом и немом камену, јер имам Господа мог Исуса Христа коме служи душа моја.

Тада управитељ, разгневивши се, посла Конкордија у најстрашнију тамницу, и нареди да му се на руке и око врата ставе окони, и забрани да нико не улази код њега, јер жељаше да светитеља умори глађу. Но блажени Конкордије, затворен у тамници, стаде узносити благодарност свемоћноме Богу и говорити: Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља. - И гле, њему се у поноћи јави анђео Господњи, и рече му: Не бој се, него неустрашиво се држи, јер сам ја с тобом.

После три дана управитељ посла у поноћи к њему своја два оружјеносца, наредивши им: Идите и реците сужњу да он, или принесе жртву боговима, или ће му упротивном глава бити одсечена. - Оружјеносци дођоше код Конкордија са идолом бога Зевса, и упиташе га: Јеси ли чуо шта је наредио управитељ? Свети мученик одговори: Ја не знам. Они му рекоше: Или принеси жртву богу Зевсу, или ћеш бити обезглављен. - Тада блажени Конкордије, благодарећи Бога, рече: Слава Теби, Господе Исусе Христе! - и пљуну у лице Зевсу. Видећи то, један од војника извуче мач и одсече

главу светитељу. И тако, блажени Конкордије, исповедајући Господа, испусти дух.[10]

После тога дођоше у тамницу два клирика и неки побожни људи, узеше тело светитељево, па га положише недалеко од града Сполета, на месту где извире много воде. Ту, крај гроба блаженог мученика, слепи прогледају, болесни се исцељују, демони се изгоне молитвама светог мученика Конкордија, који предстоји Господу нашем Исусу Христу, који са Оцем и Духом Светим живи и царује кроза све векове, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА ФРОНТАСИЈА, СЕВЕРИНА, СЕВЕРИЈАНА И СИЛАНА

Свети Фронтасије, Северин, Северијан и Силан беху послани од првог Петрагоријског епископа Фронтонa[11] да проповедају реч Божју. За време проповеди њих ухвати обласни управитељ Сквиридон, и стаде их испитивати: Реците ми, одакле сте, ко сте и како се зовете? Јер ви не само што не принесосте боговима жртве, него и многе друге одвратисте од тога, па и храмове богова порушисте. Реците, каквом влашћу ви то чините? Фронтасије одговори: Ти, управитељу, лишен божанствене врлине, зашто нас испитујеш, када се паштиш да сву истину уништиш? Но размисли најпре, ко ти је створио душу и тело, па ћеш сазнати истину. Незнабожачки идоли су дело руку људских, и не могу нити себи користити нити другима помагати. Сквиридон на то рече: Видим да сте дрски и многоговорљиви, чему се од Учитеља вашег научисте. Северин и Северијан одговорише: Наше речи су испуњене истином, а ти почитујеш идоле, који су камење, од демона понамештено, камење глуво, немо, ништавно. Сквиридон их прекиде: Манте се својих расуђивања, него ако желите да останете у животу, принесите жртву боговима! На то свети Фронтасије одговори: Нама је добитак - живети и умрети за Христа.

Тада управитељ, обраћајући се Силану који је знао свирати у разне инструменте, упита га: А ти, младићу, зашто не приносиш боговима жртву? Свети Силан одговори: Ја приносим жртву

Господу мом Исусу Христу, који благодаћу крштења свог уми свет од греховне прљавштине. Управитељ упита: На који начин уми? Силан одговори: Господ мој Исус Христос рекао је својим ученицима: Идите и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа. Који узверује и крсти се, спашће се; а ко не верује, осудиће се (Мт. 28, 19; Мк. 16, 16). Тако и ти, игемоне, ако поверујеш у Христа и крстиш се, бићеш спасен; а ако не поверујеш, бићеш осуђен.

Разљутивши се, игемон нареди да их одведу изван града на губилиште и подвргну најљућим мукама. Притом мучитељи, имајући у виду Спаситеља нашег Исуса Христа, трновим венцем увенчаног, укуцаше мученицима у главе гвоздене клинце правећи облик трновог венца, па мученике приковаше уза стуб. У глави сваког мученика беше по девет клинаца. Но поред свега тога, јарост мучитељева не могаде ни на који начин војнике Христове одвратити од Христа. И пошто игемон ни таквим мучењима не могаде савладати свете мученике, он напослетку донесе смртну пресуду: да им се одсеку главе.

Тада свети мученици, преклонивши на земљу своја колена и препоручивши Богу своје душе, подметнуше вратове своје целатима и примише мученичку смрт за Христа. Незнабожни војници, одсекавши главе мученицима, бацише тела њихова на земљу непогребена ради поруге. Тада божанствена сила, која беше присутна у њиховим светим телима, учини овакво чудо: тела светих мученика, када изненада наиђе на њих Свети Дух, оживеше, и свако тело, узевши у своје руке своју главу, без икакве помоћи људске устаде на своје ноге, и тако дођоше до реке зване Ил. Ступивши ту на воду, оживела тела светих мученика иђаху по њој као по суву, не оквасивши ноге. А кад пређоше реку, на запрепашћење многих који их посматраху, они изиђоше на високи брежуљак. И дошавши ту до цркве Пречисте Богоматере Дјеве Марије, у којој се свети Фронтон мољаше, свети мученици уђоше унутра. И преклонивши колена, они метнуше главе своје пред ноге светог епископа, а тела своја крстолико распростреше на земљи, и она поново постадоше мртва. Тада свети епископ Фронтон, са презвитером Анијаном и уз учешће многобројног народа, сахрани у том храму Фронтасија, Северина и

Силана, чесно и уз небеске песме које су се чуле у ваздуху. Северијана пак, на молбу неке благочестиве жене, он чесно погребне на другом месту, које се налазило на њеном имању, недалеко од светих састрадалника његових.

Ови свети мученици пострадаше у време римског цара Клавдија,[\[12\]](#) прославивши својим делима Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом част и слава вавек, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЗОСИМА, епископа вавилонског (у Египту)

Преподобни Зосим, прозван Киликс, пошто је био родом из Киликије,[\[13\]](#) од младости заволе Бога, одрече се света, оде на Синајску Гору, обуче се тамо у монашки чин, и стаде усрдно упражњавати богоугодне подвиге. Ипак он не остаде дуго на Синају. Чезнући за потпуно безмолвним животом пустињачким, он још у младим годинама отиде са Синајске Горе у Либијску област,[\[14\]](#) и тамо се настани у пустом месту званом Амонијак. Ту он стаде живети потпуно усамљено, служећи једино Богу. А ходећи по тој пустињи, он обрете некога старца, одевеног у оштри кострет. Приближивши се к старцу, Зосим хтеде да му се поклони и да по обичају затражи од њега благослов. Али га старац предупреди, рекавши му: Зашто си дошао овамо, Зосиме? Иди одавде, јер ти не можеш овде остати. А Зосим, мислећи да га старац познаје одавно, поклони му се и, измоливши благослов од њега, упита га: Учини ми ту љубав, оче, па ми кажи, откуда ме познајеш? Старац му одговори: Пре два дана јави ми се неки човек необичног изгледа, и рече ми: Ето, к теби иде један инок са Синаја, по имену Зосим; немој му дати благослов да остане у овој пустињи с тобом, јер хоћу да му поверим цркву Вавилонску што је у Египту.

Рекавши то Зосиму, стари пустињак се удаљи од њега на дomet баченог камена и стаде на молитву, подигнувши руке своје к Богу. Моливши се тако око два сата он, завршивши своју молитву, опет дође к Зосиму, па загрливши га очински, пољуби га у лице и рече:

Чедо моје мило, добро је што си дошао овамо, јер те Бог доведе к мени, да тело моје предаш земљи. Зосим онда упита старца: Колико година, оче, боравиш на овом месту? Старац одговори: Навршује се четрдесет пет година откако сам овде. - Док старац говораше то, лице његово засија као огањ. И обраћајући се понова Зосиму, стари подвижник рече: Мир теби, чедо, моли се за мене. Рекавши то, он леже на земљу, и отиде ка Господу. А блажени Зосим ископа гроб, погребче чесно тело тог великог подвижника; и проведши на том месту два дана, он се врати на гору Синај славећи Бога.

За време боравка његовог у манастиру на Синају, к њему дође један разбојник молећи га и говорећи: Смилуј се на ме, аво,[\[15\]](#) и прими ме у монаштво, да бих у безмолвију, у молитвеном самовању и тиховању, оплакао грехе своје. Ја многа убиства починих, и сада хоћу да одустанем од свих злих дела мојих и да се кајем у све дане живота свог. - Пошто га поучи, преподобни Зосим га обуче у иночки образ. Но после кратког времена преподобни рече покајаном разбојнику: Веруј ми, чедо, теби је немогуће остати овде. Јер ако који великодостојник сазна да си овде, ухапсиће те; исто тако, ако који од непријатеља твојих дозна, убиће те. Зато послушај мене, и ја ћу те одвести у неки удаљенији манастир.

Инок пристаде, и свети старац га одведе у киновију[\[16\]](#) аве Доротеја, која се налазила у близини Газе.[\[17\]](#) Сместивши га у тој обитељи, Зосим се врати у свој манастир на Синајску Гору. А брат овај проведе у киновији аве Доротеја девет година. Но пошто изучи Псалтир и навикну на све монашке трудове, он се понова врати к преподобном Зосиму и рече му: Учини ми ту милост, оче, дај ми натраг моје световно одело, а монашко узми од мене. Преподобни га са тугом упита: Због чега, чедо? Инок му одговори: Као што сам знаш, оче, ево девет година проведох у општежићном манастиру, и колико могох постих се, и живех у уздржању са сваком кротошћу, ћутањем и страхом Божјим, покоравалући се свима, у нади да ће ми Бог по бескрајној доброты својој и по неисказаном милосрђу свом опростити мноштво грехова мојих. Али, поред свега тога, ја свагда видим пред собом дете које ми говори: "Зашто си ме убио"? И то видим не само у сну, него и на јави: и када у цркви стојим, и када Божанственим Тајнама приступам, и када у трапези са братијом

једем. Просто ме ни на један тренутак не оставља на миру: куда год ишао, ја пред собом видим то дете, које ми непрестано говори једно и исто: "Зашто си ме убио"? Због тога, оче, ја сам одлучио да идем онамо где сам разбојништво извршио, да би ме ухватили и предали суду. Ја морам да умрем за безумно убиство тога детета.

И тако, узевши од преподобног оца световно одело, инок га обуче и оде у свет. А када дође у град Диоспољ,^[18] он би ухваћен и другог дана му мачем одсекоше главу. Тако он отиде к Богу, пошто крвљу својом опра грехе своје.

Ускоро после тога преподобни Зосим, непрекидно мучен неодољивом жељом за животом у пустињском безмолвију, молитвеном тиховању, и тишини, далеко од људи, поново намисли да напусти Синајску Гору. И он, узевши са собом свог ученика Јована, отпутова у пустињу Порфирион. Путујући по тој пустињи, они среташе два пустињака: један од њих, по имену Павле, беше родом из Галате,^[19] а други, Теодор, из Мелитинске области,^[20] који се постригао у манастиру аве Јевтимија Великог. И један и други подвижник имађаху на себи одећу од бивоље коже. Преподобни Зосим се са својим учеником настани у близини ових пустињака, око два попришта далеко од њих, и проживе тамо две године. Но једнога дана ученика Зосиминог Јована уједе змија: отров се разли по целом телу његовом, и Јовану удари силна крв из очију, носа, ушију, и он умре.

То веома ожалости блаженог Зосима, и он пође к споменутој двојници пустињака. А они, угледавши га утученог и силно ожалостеног, и пре но што им Зосим ишта проговори, упиташе га: Шта, аво Зосимо, умре ли брат твој? А он, удививши се њиховој прозорљивости, исприча им на који начин умре његов брат, што је њима и без тога већ било познато. Тада оба подвижника устадоше и са Зосимом пођоше к брату Јовану. А када угледаше мртвог брата где лежи на земљи, они рекоше Зосиму: Не тугуј, аво Зосимо, Бог ће ти помоћи.

После ових речи они се громким гласом обратише мртвацу: Брате Јоване, устани, јер си потребан твојме старцу. - И тог часа мртвац оживе, и устаде са земље. Онда старци потражише змију, па кад је нађоше, растргоше је на двоје. Затим рекоше преподобном

Зосиму: Аво Зосимо, ми ти несумњиво саопштавамо вољу Божју: иди на Синајску Гору, јер Бог хоће да ти повери епископство цркве Вавилонске што је у Египту.

Чувши то, преподобни Зосим узе благослов од тих светих пустињака, па се са својим учеником Јованом поново врати на Синај. Но после неког времена ава Синајске Горе[21] посла блаженог Зосима, и друга два брата с њим, у Александрију ради неких послова Синајских манастира. Александријски патријарх блажени Аполинарије задржа их и рукоположи за епископе: једнога у Илиопољ, другога у Леонтопољ, а Зосима у Вавилон Египатски. Јер у старини беху два Вавилона: први - знаменитији и древнији, налазио се у Халдејској земљи, у њему су царовали Навуходоносор и остали халдејски цареви, а други - мање познат и са много мање житеља, налазио се у Египту. Овај град су основали на обали Нила пресељеници из древног Вавилона, и дали му име своје остављене постојбине (= Каиро).

У овом дакле Египатском Вавилону преподобни Зосим, по вољи Божјој и по пророштву светих пустињака, прими архијерејски престо и стаде пасти Христово стадо. Он добро управљаше светом црквом, служећи за пример стаду речју и животом. И проведе он на престолу доста година, и многе упути на пут спасења. А када светитељ зађе у дубоку старост, онда он, видећи своју изнемоглост и очекујући блиску смрт, остави епископски престо и поново се врати на Синај, место свога првобитног боравка. Поживевши ту мало, он сконча у Господу,[22] и сада у хору светих јерараха предстоји Владици нашем, Господу Исусу Христу, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АСТИЈА, епископа драчког

Пострадао у време цара Трајана, у почетку другог века. Најпре би бијен оловним прUTOвима и животињским жилама, а потом обнажен и наг распет на дрво. Наго тело његово би намазано медом, да би га осе и стршљенови изуједали. У највећим мукама свети

Астије славећи Бога издахну, и прими два венца, и као мученик, и као јерарх.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАЈКЕ НАШЕ СОФИЈЕ

Ова светитељка беше из Енона; кћи побожних и знаменитих родитеља у том крају. Када Софија одрасте, родитељи је удадоше, и она роди у браку шесторо деце. Иако се налажаше усред брига и трзавица овога света, ипак она делима својим показа да бриге и трзавице овога света нису уопште сметња да угоди Богу онај који хоће, ако само извршује заповести Господње и негује богољубиве врлине и дела. Стога ова блажена Софија не изостајаше од цркве Божје; а код своје куће она сву ноћ провођаше у бдењу и молитвама. Пошто јој помреше деца, она постаде мајка свима сирочадима и велика помоћница удовицама. А кад имовину своју раздаде сиротињи, она од тада провођаше живот подвижнички: храна јој беше сув хлеб, а пиће - вода; сузе не престајаху из очију њених; псалми Давидови беху непрестано у устима њеним; не малаксаваше, нити се лењаше у молитви; смиреност њена пред сваким човеком, па и оним најмањим, беше неизмерна; милостиња коју она чињаше свима сиромасима, беше радосна и обилна. Ова блажена подвижница сматрала је да пре треба себе да лишава потребнога него да остави сиромаша без своје помоћи; и више се радовала када је давала него када је примала.

Стога је њу пратило необично чудо: она имађаше један суд пун вина, из кога је давала вино сиромасима; кад год је из тог суда давала сиромасима, увек је видеала дивно чудо: суд је стално остајао пун вина; и док је она скривала то чудо и није га обелодањивала другима, налазила је суд пун вина кад год га је отворила. Али када она, жељна да покаже моћ и величину Божју, обелодани то чудо једној својој рођаци, она више не нађе суд пун као раније већ празан. То веома

ожалости блажену Софију. И видећи у томе недостојност своју, она се одаде још већем подвижништву, и толико осуши и изнури тело своје, да је једва могла дисати.

У таквим подвизима, усред животних брига и тешкоћа, блажена Софија проведе тридесет и четири године. На крају свога земаљског живота она се постриже и постаде монахиња. И у педесет трећој години свога живота она пређе ка Господу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АЛОНИЈА

Египћанин; савременик преподобног Агатона и Пимена Великог. Он се у миру престадио у петом веку. Неке његове духовне поуке сачуване су у "Евергетиносу".

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ЈОВАНА

Игуман свете обитељи Монагријске, близу Кизика.^[23] Због поштовања светих икона он за владе Константина Копронима (741 - 775. г.) би бачен у море; и тако пострада за Господа Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ МИРОНОСИЦА МАРТЕ И МАРИЈЕ, Лазаревих сестара

Ове две свете сестре Лазареве, из Витаније крај Маслинске Горе, веровале су у Господа Христа још пре но што Он васкрсе њиховог

брата Лазара, као што о томе опширно говори свети Апостол и Еванђелист Јован (Јн. 11, 1-45). После васкрсења Лазаревог, а на шест дана пре Пасхе, Господ Христос је био у Витанији на вечери код Симона прокаженог, и ту Му је Марта служила а Марија помазала скупоценим миром ноге и власима главе своје отрла (Јн. 22, 1-8; Мат. 26, 6-13; Мр. 14, 3-9). Марта и Марија су и раније угостиле Господа у дому своме, где им је Господ одржао дивну поуку о "једином што је на потребу" (Лук. 10, 38-42). По вазнесењу Господа Христа свети Лазар је отишао да проповеда Еванђеље у разним местима. У овоме су му помагале свете сестре његове, Марта и Марија. Обе оне у миру су скончале, али се не зна где. (О светом Лазару видети опширно под 17. октобром).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МЕТОДИЈА ПЈЕШНОШСКОГ

Пријатељ и саиспосник светог Сергија Радонежског. Са благословом светог Сергија, жељан усамљеничког подвизавања, он се удаљио на реку Јахрому, у Московској губернији. И ту, у храстовој шуми, окруженој барама начинио себи келију за пустињачке подвиге. Брзо се прочуо, и пустињељупци се слегли к њему. С благословом светог Сергија он 1361. године основа општежићни манастир на ушћу реке Пјешноше у реку Јахрому. После дугих и строгих монашких подвига, преподобни Методије у дубокој старости престаји се 1392. године. Свете мошти његове почивају у његовој обитељи.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ ЕЛЕАЗАРА И НАЗАРА

Олонецки чудотворци. Дошавши из Грчке, они осно вали Претечев манастир у Олонецком округу. Мирно упокојили у петнаестом веку. Свете мошти њихове покоје се у храму њиховог манастира.

НАПОМЕНЕ:

1. Пров или Проб царовао је од 276. до 282. године.
2. Св. Тит био на византијском епископском престоу од 242. до 272. год.
3. Дометије био епископ Византије од 272. до 303. године.
4. Пров епископствовао од 303. до 315. године.
5. После св. Митрофана патријархом цариградским стварно би св. Александар (од 325. до 340. год.), а после њега св. Павле, који је са извесним прекидима патријарховао од 341. до 350. године.
6. После св. Александра, који се налазио на александријском престоу од 312. до 328. године, св. Атанасије стварно постаде патријарх александријски, и био је на александријском престоу од 328. до 373.. Он је многа гоњења поднео од аријанаца и аријанствујућих царева. Неколико пута се скривао из града, и спасавао на Западу и у пустињи; понекад су га аријанци изгонили из Александрије. Исте судбине са њим био је и св. Павле, патријарх Константинопољски.
7. Римски цар Антонин, прозван од незнабожаца Пијем, тј. Побожним, царовао од 138. до 161. године.
8. Марко Аврелије био на римском царском престоу од 161. до 180. године.
9. Зевс, по римски Јупитер, сматран је за главно божанство, за оца богова и људи, и за господара неба и земље, громава и муња, ветрова и киша.
10. То је било око 175. године.

- 11.Петрагоријски епископски престо називао се друкчије Перичским. Град Перич находио се у јужној Галији.
- 12.Царовао од 41. до 54. године.
- 13.Киликија - област у Малој Азији, граничи Сиријом а јужно обалом Средоземног Мора.
- 14.Либија - покрајина у северној Африци, западно од Египта.
- 15.Ава - сиријска реч, значи отац. Овај назив се обично давао старешинама манастира, а и старијој братији. Инок почетник такође се обраћао овом речју своје духовнику, под чијим се руководством налазио.
- 16.Киновија = општежиће, општежићни манастир; од грчких речи: κοινος = општи, βιος = живот.
- 17.Град Газа - на источној обали Средоземног Мора, на крајњем југу Палестине, недалеко од Египта; у то време важан трговачки град; о ави пак Доротеју видети под 5. јуном.
- 18.Диоспољ - палестински град, на северном путу од Јерусалима ка Јопи (= Јафи), касније назван Лида.
- 19.Галата - Галатија, мала али родна покрајина Мале Азије, између Витиније, Понта и Кападокије.
- 20.Мелитина - област у северном делу Мале Јерменије, недалеко од реке Еуфрата.
- 21.Манастири Синајске Горе налазили су се под управом једног заједничког старешине - аве Синајске Горе.
- 22.Скончао крајем шестогa века.
- 23.По некима преп. Јован је био игуман на Кипру.

5. ЈУНИ

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
ДОРОТЕЈА,
епископа тирског**

У време незнабожног цара римског Диоклецијана (284- 305. г.) свети Доротеј бејаше епископ града Тира. Када Диоклецијан диже љуто гоњење на хришћане, свети Доротеј остави свој престо и скриваше се по непознатим местима. Но када се зацари Константин Велики, и у Цркви настаде мир, свети Доротеј се опет врати у Тир на свој престо, и с успехом пасаше стадо духовних оваца, приводећи к Богу многе из идолопоклоничке заблуде. И продужи се живот светог Доротеја чак до цара Јулијана Одступника.[1] Ступивши на престо, Јулијан спочетка не гоњаше Цркву отворено већ потајно, наредивши својим једномисленим управитељима обласним да муче и убијају хришћане. Тада свети Доротеј видећи ново велико гоњење хришћана, поново остави престо Тирске цркве, уклањајући се на тај начин од руку мучитеља и дајући места гневу, јер Господ заповеди не утрчавати у јавне опасности, припремљене од гонитеља, него их избегавати: Када вас гоне у једном граду, бежите у други (Мт. 10, 23).

Отишавши из Тира, свети Доротеј дође у Малу Азију, али се и тамо не могаде сакрити од идолослужитеља, пошто га је Бог призивао к мученичком венцу. Он би ухваћен од Јулијанових улака у граду Удском.[2] Претрпевши ту разноврсна мучења и тешка страдања, он у мукама предаде блажену душу своју у руке Господу Христу, у сто седмој години свога живота. Пострада 361. године.

Пошто је у потпуности био изучио и световне и духовне науке, свети Доротеј је, као врло учен и мудар човек, оставио после себе разне списе, веома важне за хришћане, и то на грчком и латинском језику које је одлично знао. Између осталог он је саставио житија пророка и апостола, и друга веома корисна дела и повести. И сада, будући сам записан у књизи живота, он борави на небу са оним светитељима, чије је животе описао.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ТЕОДОРА,
епископа тирског[3]**

Беше муж духоносан и врло образован, живљаше у време царева Диоклецијана, Ликинија и Константина Ве ликог. Био епископ у граду Тиру и много пострадао за веру. Упокојио се у дубокој старости.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОДОРА ПУСТИЊАКА

Преподобни отац наш Теодор беше ушкопљеник од младости своје. Он остави свет, постаде монах и отиде у пустињу Јорданску. Трудећи се да угоди Богу, он многе трудове узео на себе, због чега и доби од Бога дар чудотворства. Једном приликом ваљало му је ићи неким послом за Цариград. Дошавши на морску обалу, он нађе лађу која је ишла за Цариград и седе у њу. У току пловидбе лађа залута на пучини морској, и у том лутању нестале пијаће воде на лађи. Када од жеђи сви морнари и путници на лађи беху у великој бризи и очајању, преподобни Теодор подиже руке к небу и помоли се усрдно Богу који душе људске спасава од смрти. Затим с молитвом прекрсти морску воду крсним знаком, и рече морнарима: Благословен Бог! Захватите воде колико вам треба. - Када они захватише и окусише, видеше да се морска вода од горке претворила у слатку. Онда све судове напунише из мора слатком водом, па сви прославише Бога, и старцу се до земље поклонили. Но он им рече: Простите ми, господо моја! Ово чудо свемоћнога Бога догоди се не ради мене него ради вас, утучених због немања воде. Јер Бог, видевши вашу тугу и самртну муку, сажали се на вас, па слану воду морску претвори у слатку.

Убрзо после тога и лађа, молитвама светога старца Теодора, нађе свој пут, и брзо доплови до пристаништа, ка коме је ишла. Овај преподобни отац сатвори и многа друга чудеса, па се престави к Богу 583. године.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
АНУВИЈА ИСПОВЕДНИКА,
египатског пустиножитеља**

Родом Египћанин, преподобни Анувије имађаше велику веру и љубав ка Христу Богу. Када незнабожни идолопоклоници дигоше гоњење на хришћане, он неустрашиво исповеди Христа пред њима, и они га подвргоше мучењима. Но, по промислу Божјем, он би ослобођен од руку незнабожаца, и он оде у пустињу. Подвизавајући се и угађајући Богу, он се скиташе по пустињи до дубоке старости.

Преподобни Анувије сконча на овај начин. Једном се на једном месту на обали реке Нила, који наводњава Египатску земљу, састадоше три пустињака, вођени Духом Божјим: ава Сур, Исаија и Павле. Пошто распиташе један другог ко куда иде, они видеше да сви троје имају исту мисао и намеру, јер је сваки од њих био пошао к ави Анувију. Од места на коме се састадоше три пустињака, до Анувијевог манастира, беше три дана путовања, и то лађом уз реку. Пустињаци седоше на обали, чекајући да наиђе нека лађа која плови на ту страну, да би сели на њу и стигли до места где обитава преподобни Анувије. Но пошто за дуго време не наиђе никаква лађа, њих обузе туга, и они рекоше један другоме: Помолимо се Господу, да испуни жељу нашу и да нам помогне да савладамо све тешкоће на предузетом путу.

Онда Исаија и Павле рекоше ави Суру: Оче, помоли се особито ти, јер знамо да те Бог свагда слуша, па ће и сада даровати оно што будеш искао. - Сур нареди и њима да заједно с њим преклоне колена на молитву, а сам се крстолико простре по земљи, павши ничице на лице своје пред Господом. Када по завршетку молитве подвижници устадоше са земље, они угледаше лађу где стоји поред обале. Обрадовани, они заблагодарише Господу и седоше на лађу. Кренувши се, лађа пловљаше ношена ветром и управљана невидљивом силом Божјом. И она тако брзо пловљаше, да је за један

сат превалила пут, којим би она са великом муком требала да путује три дана.

Када лађа пристаде уз обалу према Анувијевој обитељи, оци изађоше на обалу. И рече отац Исаија: Господ ми показа човека ка коме идемо, где нас сусреће и казује свакоме од нас тајне што их у срцима својим имамо. А и отац Павле рече: И мени Господ откри, да ће кроз три дана узети к себи Анувија из овога света.

После тога они кренуше од обале ка манастиру, и када мало одмакоше од реке, где, у сусрет им изађе преподобни Анувије. Пошто их поздрави, он рече: Благословен Господ који сада мени показа вас у телу, а раније вас видех у Духу.

И доведши их с љубављу у своју келију, он стаде свакоме од њих казивати добра дела њихова, која су само Богу била позната: како се ко насамо подвизава, и творећи врлине угађа Владици своје - Христу Господу, и какву ко благодат има од Господа. - После тога ава Исаија рече преподобном Анувију: Пошто Господ и нама откри о теби, аво, да ће те кроз три дана узети к Себи из овог привременог живота, то те молимо да и ти нама испричаш своје испосничке трудове и подвиге, којима си угоднио Богу. Не бој се порока славољубља, јер одлазећи из овог света, ти ћеш потомцима оставити пример богоугодног живота свог, да би те они подражавали.

Тада старац стаде говорити: Не сећам се да сам учинио ишта велико и славно. По благодати Бога мог сачувах у сећању само ово: од оног времена гоњења на хришћане, када пред мучитељима исповедих име Спаситеља нашег, из мојих уста не изађе лажна реч. Јер, исповедивши једном истину, ја потом нисам хтео да изустим ништа неистинито и лажно; и заволевши једном небеско, ја нисам више хтео да волим ишта земаљско. У томе ми је помагала милост Господња, јер ми Господ дарова силу да никада не иштем ништа земаљско. Какву год храну пожелех, свети Анђели ми доношаху. И Господ не сакри од мене ништа од онога што се ради на земљи. У срцу мом не узросте жеља ни за чим другим осим за Богом. Иштући Господа Христа, кога заволе душа моја, ја нисам спавао ни дању ни ноћу, да бих очима душе своје стално гледао Њега и наслађивао се посматрањем Њега. Ја стално видим поред себе и Анђела Божјег који ми показује све силе овога света. Светлост ума мог се никада не

угаси. Све што сам искао од Господа, одмах сам добијао. Често сам виђао Анђелске војске што пред Богом стоје; виђао сам ликове светих Мученика и Исповедника, саборе монаха и свих Светих, особито оних којима за живота на земљи беше једино занимање: у простоти срца и вере непрестано славити и благосиљати Господа. Видех такође Сатану и анђеле његове, предане огњу вечитоме. И опет, на супротној страни од њих, видех праведнике који се наслађују вечитом радошћу.

То и много других сличних ствари преподобни Анувије исприча у току три дана оцима који му беху дошли у посету; исприча им не из сујете, него ради користи слушалаца. Јер, примораван њиховим молбама, он им то причаше чистом савешћу и простим срцем, и са великом смерношћу. А на истеку трећег дана он мирно и радосно предаде душу своју Богу. И одмах се појавише свети Анђели, прихватише душу његову и узношаху је у небеске висине, при чему су се у ваздуху чуле преслатке песме анђелске.

Тако се са земље пресели у небеске обитељи преподобни Анувије[4] који пред незнабошцима исповеди име Христово и због тога претрпе мучења. Сада се он пред небеским Анђелима прославља у лику Исповедника од Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом част и слава вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДОРОТЕЈА ПАЛЕСТИНСКОГ[5]

У младости се овај преподобни отац и мудри подвижнички писац (око 500 - 565 г.) много и марљиво учио, и многе науке до савршенства изучио. Пошто заволе монашки живот по Богу он отиде у општежићни манастир великог Аве Серида (слави се 13. августа) у Палестини, где нађе многе и велике испоснике безмолвнике. Међу овима беху најизврснији два велика старца: преподобни Варсануфије, и његов ученик и саподвижник Јован, звани пророк (славе се 6. фебруара). И Доротеј свим срцем предаде себе на послушност овим подвижницима и испосницима.

Док је блажени ава Доротеј живео у киновии аве Серида и проводио подвиг светог послушања, поменути свети старци нађоше за добро да отац Доротеј подигне болницу и из хришћанске љубави сам се стара о њој. Јер су братија, кад би се разболели, много патили, пошто није било никога да их гледа. И помоћу Божјом отац Доротеј подиже болницу уз помоћ свога рођеног брата по телу, који му даваше све што беше потребно за зидање. И служаше ава Доротеј болесницима са још неколицином побожне братије, јер на ту службу беше одређен од отаца.

Једнога дана дозва га к себи игуман ава Серид и повери му на руковођење некога младића у војничком оделу коме беше име Доситеј. Како је пак овог младића Доситеја духовно руководио ава Доротеј, и како га је брзо привео задобијању вечног спасења о томе се опширно говори у житију преподобног Доситеја (под 19. фебруаром). Ово пак руковођење ава Доротеј чињаше по мудрим саветима споменутих прозорљиваца Варсануфија и Јована, којима отац Доротеј би верни ученик све до саме њихове смрти. Ава Варсануфије премину пре, а ава Јован доцније. Он од њих сачува драгоцену књигу Питања и одговора, која садржи многе душекорисне и богоблагодатне поуке. После смрти свога наставника, преподобног Јована прозорљивог, ава Доротеј остави Серидову обитељ и по вољи Божјој основа свој манастир у околини Газе Палестинске. У њему он би игуман и истински руководилац у духовном животу. Упокојио се у другој половини шестог века, а иза себе оставио својим ученицима и свима нама 24 изврсне Поуке и 8 краћих писама упућених својој братији.

Каква духовна богатства садрже споменуте Поуке аве Доротеја, најбоље ће се видети ако наведемо једну од њих:

ПОУКА АВЕ ДОРОТЕЈА О НЕОСУЂИВАЊУ БЛИЖЊИХ (И О ЉУБАВИ)[6]

Старци су нас учили да морамо избегавати мале погрешке, ако желимо да се сачувамо од већих и тежих. Јер се углавном од тих

незнатних попуштања ствара у души рђава навика и неприметно се пада у све веће преступе.

Колико је само, на пример, тешка ствар осуђивање других, наших ближњих. Од тога нема ничег горег, то су и Оци говорили. А у тај велики грех упада човек баш не пазећи на те наизглед мале и ништавне ствари.

Јер чим почнемо ма и најмање подозревати другог и обраћати пажњу на оно што он ради, наш ум више не пази на своје погрешке. А после тога већ долази оговарање, осуђивање и презирање других, и на крају неминовно - падање у онај исти грех који код других осуђујемо. Баш зато што се човек не брине о својим слабостима и "не оплакује свога мртваца", како су говорили Оци, него обраћа пажњу на дела ближњих, не може напредовати у добру. Грех осуђивања је толико тежи од других, да је Христос грех ближњег назвао труном, а осуђивање - брвном (Лк. 6, 42).

Онај фарисеј, кад је говорио о својим врлинама и славио Бога због њих, није говорио неистину - и ми смо дужни славити Бога ако нам пође за руком да учинимо неко добро - и није због тога био осуђен, као ни за оно што је рекао "Нисам као остали људи"; него кад се окренуо царинику и рекао: "Или као овај цариник". Тада се подвргао осуди, јер је осудио човека, осудио његово расположење душе, читав његов живот. Зато је цариник и изашао оправдан, а не онај (Лк. 18, 11).

Збиља, зашто ми осуђујемо, и шта хоћемо од Божије твари? И без тога ми имамо о чему да се бринемо. Нека свако пази на себе. Богу једином припада право да суди и оправдава. Он једини зна моћ, обдареност и устројство тела и душе и околности свакога од нас.

Сећам се, слушао сам да се некада догодио овакав случај. У једно пристаниште пристао брод пун робља. Чувши за то, једна света девојка у том месту обрадова се веома, јер је желела да купи једну девојчицу и да је васпита тако да ова и не сазна пороке овога света. Она дознаде од сопственика брода да има на расположењу две девојчице, управо онакве какве је она желела. Одмах је откупила једну од њих и узела је код себе. Кад је брод приспео у следеће пристаниште, једна развратна жена откупи ону другу девојчицу.

И тако, ова света девојка узме девојчицу и васпита је у страху Божјем, упућујући је на свако добро. А она жена блудница, узевши ону јадницу, начини од ње оруђе ђавоље. Јер чему је она несрећница и могла научити јадно дете, него пропасти душе?

Реците ми сада: шта ми можемо рећи о њиховој страшној судби? Обе су девојчице биле мале, обе продане, не знајући ни саме куда. Али, једна се нашла у рукама Божјим, а друга је упала у канце ђавола.

Може ли неко да претпостави да ће Бог исто тражити и од једне и од друге? То је немогуће. Једна је знала за суд и за Царство Божје, даноноћно се учила речима Божјим, а друга никада није ни видела ни чула ништа добро. Како би, дакле, обе биле суђене једним истим судом? Може ли ко то сад објаснити?

Нико дакле не може ништа знати о судбама Божјим, јер једини Он све зна и једини Он може да суди.

Догађа се, на пример, да неко греши по простоти, али има извесну врлину која је угоднија Богу много више него сав твој живот, а ти га судиш и осуђујеш, обременујући тако само душу своју. Ако му се и догодило да погреши, знаш ли колико се пре тога борио и колико је труда уложио да избегне грех, и, шта знаш, можда је његово грешно дело пред Богом - дело правде. Јер је Бог видео његов труд и његову жалост, и помиловао га је. А ти знаш само његов грех. И док га Бог милује, ти га осуђујеш, и губиш душу своју. Грех си његов видео, али покајање ниси. Знаш ли колико је он суза због тога греха пролио пред Богом?

И кад бисмо бар само осуђивали... Но ми имамо обичај и да презиремо грешника и да окрећемо главу од њега, као од какве гадости. То је још много горе, и много страшније. Али се ни на томе не заустављамо, на тој својој сопственој штети, него одмах идемо и даље, и чим сретнемо кога говоримо: Знаш ли шта је учинио тај и тај, те тако и у његово срце уносимо смутњу и грех. И не бојимо се Онога који је рекао: "Тешко ономе који ближњега својега напаја водом мутном" (Авак. 2, 15).

Све пак ово ми чинимо зато што љубави немамо. Кад бисмо имали љубав, гледали бисмо на недостатке ближњега са болећивошћу и са саучешћем, као што је и написано: "Љубав

покрива мноштво грехова" (1 Петр. 4, 8); и "Љубав не мисли зла; све сноси, све покрива" (1 Кор. 13, 5).

Тако дакле, кад бисмо имали љубави љубав би покрила сваки грех. А Светитељи тако и чине када виде људске недостатке. Мислите ли да су Свети слепи и не виде? Има ли кога да више мрзи грех од њих? Па ипак, они не мрзе човека и не осуђују га, не окрећу главу од њега, него састрадавају са њим, тугују због њега, уразумљују га, лече га и чине све да би га како спасли. Дуготрпељивошћу и љубављу они га привлаче и придобијају, поступају с њиме као мајка с развратним сином, како би га временом исправила.

Ако, дакле, желимо да се сачувамо од оговарања, осуђивања и презирања, морамо умножити љубав и помагати један другога. Који се то од нас, ако има на руци или нози рану, грози самога себе и отсеца себи руку, макар била сва у гноју? Напротив, сву пажњу обраћа баш тој руци: умива је, маже је лековитом машћу, увија је чистим платном и моли да се исцели. Тако треба поступати и са грешником. Јер ми смо, вели Апостол, "једно тело у Христу" (Рм. 12, 5). Свако треба да помаже другоме према својим моћима, или поуком, или утехом, или пружањем помоћи. Сваки треба да се стара да има мир и јединство са свима. Јер уколико се човек сједињује са људима, утолико се више сједињује са Богом.

Да бих вам боље објаснио, представићу вам то једном сликом, коју су нам Свети Оци предали:

Замислите један круг, његов центар, и праве линије које полазе из центра. Претпоставите сада да је тај круг - свет, центар круга - Бог, а праве линије које иду од периферије ка центру - путеви живота људских. Уколико светитељи, желећи да се приближе Богу, улазе у унутрашњост круга, утолико постају ближи Богу и један другоме. И уколико се приближују Богу, утолико се приближују један другоме; и уколико се приближују један другоме, утолико се приближују Богу. Тако исто треба разумети и удаљавање: када се удаљују од Бога и окрећу ка спољашњости, ка периферији круга, јасно је да уколико се удаљују од Бога, утолико се удаљују и један од другога; и уколико се удаљују један од другога, утолико се удаљују од Бога. Таква је природа љубави: уколико смо ван и не љубимо Бога, утолико је сваки удаљен и од ближњег. А ако љубимо Бога, онда уколико се

приближујемо Богу кроз љубав према Њему утолико се љубављу сједињујемо и с ближњима; и уколико се сједињујемо са ближњима, утолико се сједињујемо са Богом.

Нека би нас Бог удостојио да слушамо оно што је корисно и да то творимо, јер уколико се ми старамо да испуњавамо оно што смо чули, утолико нас Бог просвећује и упућује да разумемо Његову свету вољу. Њему слава у векове. Амин".

**ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ПЕТРА КОРИШКОГ,
испосника и отшелника**

Када Српска земља и народ који живи у њој прими светлост Христовог Еванђеља, и када се апостолским делима и подвизима богоносног оца нашег Саве и осталих богоугодника српских учврсти благочешће међу Србима, тада засијаше многи богоугодни светилници по Србији и читавом Балкану. Међу таквим подвижницима особито се прослави овај преподобни и богоносни отац наш Петар, који се подвизаваше у Коришкој пустињи крај Призрена. Његов живот и подвиге описа хиландарски монах Теодосије (писац и житија Св. Саве Српског), који је на позив коришког монаха Григорија долазио у Призрен и околину и од веродостојних сведока и монаха очевидаца дознао за свети живот и богоугодне подвиге и чудеса овога преподобног. Мудри Теодосије је потом написао и службу преподобном Петру Коришком.[7]

Богоносни отац наш Петар беше родом из хвостанског краја у области Диоклитији, како се онда звала покрајина око данашње Пећи.[8] Село његово зваше се Уњемир, а то је данашњи Ујмир крај Пећи. Родитељи му беху побожни и честити хришћани, који га по рођењу крстише и дадоше да се учи светим књигама. Још у младости блажени Петар испољаваше благодат Божју која беше и која имаше бити на њему, јер од детињства беше кротак и смеран, безлобне душе и незлобива ума. Због овога он избегаваше дечје игре и све некорисне дружбе и забаве, што родитеље његове не мало

жалошћаше. Уместо свега другога Петар се усрдно труђаше у посту, молитви и похађању храма Божјег, и у учењу божанствене науке речи Божје. Из Светога Писма он схвати да ради љубави Божје треба оставити све на свету, па и саме родитеље, и зато му душа жуђаше да се посвети служењу Богу у самоћи и отшелништву. Када му ускоро умре отац он беше готов да се удаљи из дома и света, али га мајка преклињаше да њу и млађу сестрицу, коју имаше, не оставља самотне и сироте. Преподобни се смилува на мајчина преклињања и преузе на се управљање кућом, али своје подвиге поста и молитве не умањи него их напротив удвостручи. Он кротко ораше своју њиву на једном слепом волу, који по смрти преподобнога на чудесан начин препознаде палицу свога господара. Уз тело своје преподобни ношаше грубу власеницу, и то нико не знађаше осим мајке која беше приметила његово нагло телесно слабљење. Али се мајка бојаше да му ишта примети, из страха да их не остави и оде у пустињу. Но ускоро се и мајка пресели ка Господу, те преподобни могаше испунити своју давнашњу богоугодну жељу.

Оставши сам са младом сестром својом, блажени Петар је питаше хоће ли да се уда, јер је не могаше оставити тако младу и незбринуту. Но сестра такође љубљаше девственост и чистоту, и не жељаше да остави брата него га мољаше да и њу узме са собом, обећавајући му да ће се подвизима његовим поста и молитве и она подвизавати. Тада јој он смирено рече: "Воља Господња нека буде!" Затим изађе са сестром из свога села и у цркви светих Апостола Петра и Павла, недалеко од села, прими монашки постриг од једног старца монаха који је у тој цркви живео. Ту преподобни сагради посебне келије себи и сестри, где се обадвоје подвизаваху у посту и молитви. Подвизавао се преподобни врло тврдо и истрајно, и у тешкој борби с демонским искушењима показао се победоносним, као што ће се даље показати. Њима двома долажаху сродници и познаници и доносаху им што им беше потребно за живот, но блажени Петар не беше тиме задовољан и предложи сестри да се удаље на друго место, што сестра одмах и прихвати. Они се удалише у друго место, где опет беше близу црква светог Апостола Петра, али се ни ту њихова врлина не сакри од честих и многих посетилаца.[9]

Читајући Житија светих и богоносних древних Отаца преподобни жељаше да се ода већим усамљеничким, молитвено-тиховалним подвизима, али то не могаше да учини због сестре своје. Зато се у срцу реши да Бога ради остави сестру и тајно се од ње удаљи. Но када он то покуша сестра га примети и брзо га сустиже. Тако они путоваху заједно и дођоше до горе високе изнад града Призрена, поврх села које се зваше Кориша (данас Кабаш). Беху се обоје уморили и застадоше да се одморе. Од силног умора сестра одмах заспа и спаваше тврдим сном. Тад се преподобни помоли Богу и реши да оствари своју намеру: да Бога ради и већих подвига ради остави и сестру и удаљи се у неку скривену распуклу стену. У топлој молитви са сузама Богу он говораше да ово чини из љубави према Богу, Коме и препушта на бригу и заштиту своју сестру и њене подвиге девичанства и чистоте. За себе искаше да му Бог подари да почетак покајању постави, Богу послужи, и спасење задобије. После топле молитве осени сестру крсним знамењем, и удаљи се од ње плачући и сам због расанка. Пробудивши се, сестра га зваше по имену, и не нашавши га горко плакаше: "Горо Божија света, говораше она, молим да смрт у теби нађем. Макар ми ти буди милостива, прими и мене овде, и дај да не изађем из тебе до гроба. Јер у свет вратити се или у њему бити не волим, нити сам достојна да живим не видећи господина брата мојега". Плачући тако и ридајући сестра отиде међу народ и тамо тајно поживе у девствености и целомудрију, док се не престави Богу у угодности Њему како је брат беше научио. За њено престављење дознаде и преподобни и топло из срца благодараше Богу, Коме се увек мољаше за њено спасење.

Потом се преподобни Петар успе на гору врло високу и нађе у једној стени себи пећину, где се настани и своје подвиге продужи. Мразем смрзаван и сунцем опаљиван, преподобни се храњаше само дивљим биљем и горким буковим жиром, тако да у телу провођаше живљење бестелених бића. Јер он беше непоштедан и немилосрдан непријатељ телу своме, да би га од страсти очистио и у жртву чисту и живу Богу принео. Околне звери не узнемираваху преподобнога него са њим у миру живљаху, али га зато демони нападаху и преко једне змије у пештери непрестално узнемираваху. Ноћу му се

демони гласовима његове сестре јављаху, као молећи га да је од зверова избави и у своју пећину прими. Но преподобни знађаше за таква и слична лукавства бесовска, и зато непрекидно појаше псалме и песме духовне Богу. Када му најзад досади често шиштање споменуте змије у пећини, он се усрдно Богу мољаше и четрдесет дана строго пошђаше, призивајући и Анђела Господњег у помоћ, па најзад изађе из пећине и именом Христовим стаде ту љуту змију прогонити из стене. Тада се пред њим појави сјајни Анђео Господњи, а старац од сјаја његовог уплашен посрну, но Анђео га прихвати и рече: "Не плаши се од мене, ја сам Михаило, Архистратиг сила Господњих, и гле, пошто си молио, сада сам ја од Њега послан и дођох да прогнам лукаву змију, која ти пакост чини. Сада ћеш видети славу Бога нашега!". И Арханђео с мачем одмах прогна змију, а старцу рече: "Мир теби, душо која тражиш Господа! Виде ли славу Бога нашега? Гле, молбу твоју Бог преко мене испуни, и покварена и лукава змија више никада неће доћи. Пази на себе и јачај у Господу, јер ћеш многе нападе морати да поднесеш од злих духова који ти овде завиде, али их се ти немој бојати и не плаши се њихова застрашивања, него им се именом Господњим супротстави и они ће отићи посрамљени". И Архистратиг одмах постаде невидљив. Преподобни сав у трепету и великом смирењу, бијући се у прса своја, говораше: "Ко сам ја, у страстима поцрнели и у гресима огрезли и усмрдели, те си Ти, Господе, послао у помоћ мени Твог преславног и пресветлог врховног Анђела!" И ушавши у пећину он са сузама заблагодари Богу и Његовом Арханђелу за ово чудо.

По овом виђењу преподобни се даде на још веће подвиге, и достиже такву чистоту ума да је све ђаволске замке прозирао и молитвом и тиховањем их покидао. Ћјаво се особито стараше да преподобнога одагна из пећине и са стене. Једнога дана навали на њега у виду великог облака црних гавранова који хођаху да му очи ископају, но преподобни их одагна молитвама и произношењем исповедања вере (тј. читањем Символа вере). И многе друге пакости и привиђења причињаваше му лукави демон, али светитељ сва искушења и злостављања трпљаше, знајући да све то види Бог, Који ће га за трпљење наградити. Ненаситом љубављу према Богу, он ревносно улажаше у све веће борбе, тако да се и сами беси од

његовог страдалничког трпљења срамљаху. Јер они га о стене рањаваху и хтедохе му на сваки начин доћи главе, али му ништа не могаху. Они му пређаху и гоњаху га, говорећи да је стена и пећина њихово пребивалиште, и застрашиваху га у виду разних зверова и других демонских маштарија. На све њихове замке преподобни одговараше све усрднијом молитвом и мољењем Богу, а демонима говораше: "Ако би и још веће мноштво пукова ваших на мене навалило, неће се бојати срце моје. Ако ме нападнете, показашу смелост своју против вас у име Бога мојега". А к Богу вапијаше: "Господе, помози ми! Смилиј ми се, Господе, немоћан сам, и душа се моја веома збунила". И Господ милостиви свагда услишаваше молитву слуге Свога. Демони покушаваху да га наведу на помисли гордости и самопреузношења, но преподобни се ограђиваше божанским смирењем, јер свагда говораше: "Ја сам прах и пепео" (1 Мојс. 18, 27) пред Господом мојим, и ништа без Њега не могу учинити. Зато је и пост мој и трпљење моје овде у пустињи, јер је Он Бог мој, и Спаситељ мој, и Заштитник мој, и у Њега се уздам".

После ове сјајне победе над свим искушењима демонским Господ укрепи преподобнога и испуни га радости неисказане јављањима божанске светлости у пећини његовој дању и ноћу. Ово светлосно виђење потраја многодневно, тако да се свети једино њиме наслађиваше и на ионако худу храну своју потпуно заборављаше. Распаљен љубављу према Господу свом и Спаситељу, он само понављаше речи Давида псалмопевца: "Жедна је душа моја Бога јакога и живога. Када ћу доћи и јавити се пред Богом мојим?" (Пс. 41, 2). У оваквим подвизима надљудским и врлинама равноангелним преподобни проживе и остале године живота свога на земљи, увек се духовно веселећи и Богу за све благодарећи. А ђаволи се више не усудише ни да му се приближе, јер их благодат Божја која беше у преподобноме, увек далеко одгоњаше. Но преподобни се од тога нимало не погорди, већ са страхом и трепетом грађаше своје спасење, увек се сећајући речи Апостола: "Христос дође у свет да спасе грешнике, од којих сам први ја" (1 Тим. 1, 15). Он до краја живота свога себе осуђиваше и свагда пред Господом смираваше.

Но Господ не хтеде да овај светилник остане свету непознат, те упути к њему неке богољубиве иноке. Дошавши к преподобноме

они га замолише да их прими и испосничком живљењу научи, што преподобни, предвиђајући свој скори одлазак Богу, радо прихвати и благослови их да живе у пећинама испод њега. Пред смрт их замоли да му у стени у пећини усеку у камену место за гроб, где ће га по смрти његовој положити. Затим им на њихову молбу исприча своје житије и подвиге, па се онда по људској природи нешто мало разболе. Потом се причести божанским и животворним Тајнама Христовим, изговарајући ове речи: "Слава Богу за све!" Најзад се још једном топло помоли, говорећи: "Господе Исусе Христе, Сине Божји, прими у миру душу моју и удостоји ме да прођем кроз ваздух и покрај духова лукавства неузнемирено и без препреке, без опасности и њихове пакости, уз помоћ и одбрану Твојих светих Анђела, и вођен и спровођен њима тамо где ћу се Теби, Богу мојему, поклонити и од Тебе примити награду по великој милости Твојој и без осуде за многа моја зла дела". Затим даде братији последњи целив и мирно предаде душу своју у руке Господа свога, Кога је од детињства толико заволео и усрдно Му подвижнички служио до дубоке старости. Упокоји се 5. јуна 1270. (или 1275.) године за владавине српског благоверног краља Уроша. Оне ноћи кад се преподобни упокојио видела се светлост од много свећа у његовој пећини и чуло се анђелско појање. Од братије је нађен ујутро где почива у каменом гробу умотан у власеницу, сјајнога лица и пећине препуне благоуханог мириса. Господ ускоро прослави и сасушене подвизима мошти преподобнога, јер даром чудотворства и миомиром изобилно их обогати. Зато се к њима стадоше стицати многобројни верници са разних страна, и по вери својој утеху и исцељења од њих добијати.

Ускоро затим пештера преподобнога би претворена у цркву Божју, и цар Душан (1331 -1355 г.) је предаде на управу старом игуману Григорију, а потом она постаде метох манастира Хиландара. Неки делови моштију преподобног Петра бише однети у Цариград и на друга места, а крајем 16. века монаси коришког манастира скрише од Турака остатке светих моштију његових у пећинску цркву манастира у Црној Реци код старог Колашина, између Митровице, Пећи и Новог Пазара, где оне и до данас

почивају. - Молитвама преподобног оца нашег Петра Коришког нека Господ и нас помилује и спасе, као благ и човекољубив. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА МАРКА

Свети Марко новомученик Христов родио се у граду Смирни. Отац његов по имену Хаџи-Константин беше родом из Солуна, а мајка му Марија родом из Смирне. Беше ожењен, али га ђаво наведе те у граду Нови Ефес паде у грех са неком другом женом и потом се одрече Христа. Осетивши затим грижу савести отиде и са плачем и сузама исповеди се једном духовнику.

После овога он седе тајно на једну лађу (1792. г.) са женом и отпутова за Трст и Венецију. Тамо се опет исповеди и би удостојен помазања светим миром и причешћа светим Тајнама. Путујући затим по разним местима он се на крају одлучи да пострада мученички за Христа Бога кога се некада беше одрекао. Зато се врати на острво Хијос и одатле у Нови Ефес, где се поново јави своме првом духовнику и повери му своју жељу за мучеништвом. Због тадашње градње хришћанског храма у Новом Ефесу, као и због недавног мучеништва светог новомученика Георгија, Турци у граду беху веома озлојеђени на хришћане и зато духовник посаветова Марку да привремено одложи своју одлуку. Он овај савет прихвати и послуша и врати се на острво Хијос.

Дошавши на Хијос он се помоли Богу у више цркава и причести се светим Тајнама Христовим, па се затим пријави сам у турски суд и смело исповеди да се гади и одриче лажне муслиманске вере и да верује само у Христа истинитог Бога. Никаква обећања и улагивања судијина не моглоше Марка одвратити, те га Турци зато вргоше у тамницу. У тамници он претрпе страховита мучења и кињења, али за све време свога мучеништва он благодараше Бога и певаше Му псалме и химне. Када би поново изведен на суд пред судију овај му поче претити, но храбри војник Христов Марко на све те претње одговараше да га ни огањ, ни мач, нити икаква друга мука не могу раздвојити од љубави Христове. Оваква његова смелост још више

раздражи присутне Турке и они навалише на мученика, избише га и бацише низ камене степенице. После овога он би поново бачен у тамницу, за што опет благодараше и хваљаше Бога.

Хришћани мученикољупци на острву Хијосу, чувши за његово храбро стајање у вери, стадоше постити и молити се Богу за њега да га Господ подржи и укрепи, а потајно му послаше и свете Тајне у тамницу да се њима причести. Најзад свети новомученик Марко би и по трећи пут изведен на суд и опет још смелије исповеди своју веру, наду и љубав у Христа Бога и Спаситеља. Тада га турски судија осуди на посечење мачем и то би извршено 5. јуна 1801. године у среду око 8 сати, ту на истом острву Хијосу.

По његовом мученичком страдању мноштво верујућег народа и свештеника појаху у хијоским храмовима песме и похвале новомученику, благодарећи Бога што веру хришћанску узвиси над тиранима и зловернима. Јер овакво храбро страдање светог новомученика Марка за све хришћане беше знак надмоћи и победе истините вере Христове. По своме мученичком страдању за Христа свети Марко учини и многа чудеса међу верујућима на славу Бога нашег у Тројици слављенога, Оца и Сина и Светога Духа, сада и у бесконачне векове. Амин.[\[10\]](#)

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА НОНА

По Јерусалимском Канонарију његов мученички спомен празнује се у Цркви на Јелеонској Гори.

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ ИГОРА, кнеза черњиговског и кијевског

Гоњен од својих сродника, блажени Игор напусти свет и замонаши се. Кијевљани, незадовољни династијом Олговића, хтедну да је истребе. Јурну на манастир, ухвате невинога и младога схимника Игорa и убију га. Због тога злочина многе су беде постигле Кијевљане. А на гробу овога блаженога виђене су свеће, саме од себе запаљене, и то у неколико махова, а над црквом, где је сахрањен био, видео се стуб огњени. То је било 1147. године.

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ КОНСТАНТИНА, митрополита кијевског

У дане онога блаженог кнеза Игорa, када беше велика парба и смутња међу кнежевима руским, беху и у Цркви нереди и честе промене на престолима архијерејским. Тако по смрти митрополита Кијевског Михаила кнез Изјаслав доведе за митрополита неког ученог монаха Клима, не тражећи за то благослов патријарха Цариградског, супротно древном обичају. Тада патријарх посла овога Константина митрополита да извиди ствар. Константин збаци Клима и одстрани из цркве све оне клирике, које Клим беше рукоположио. Због тога се народ раздели: једни се држаху Клима а други Константина. Тада, по жељи кнежева руских, патријарх посла трећега, некога Теодора, а Клим и Константин бише уклоњени. Када умре Константин 1159. год. отворише његов тестамент, у коме он заклињаше, да га не сахрањују него да га баце у поље, да га пси поједу, пошто он сматра себе виновником смутње у цркви. Не смејући се оглушити о завештање, но ипак са великим ужасом, узму људи тело митрополитово и баце у поље, где је лежало три дана. За три дана је страшно грмело над Кијевом, муње су севале, громови пуцали и земља се тресла. Осам људи погине од грома. Над мртвим телом Константиновим појављивала су се три пламена стуба који су досезали до неба. Видећи све ово кнез Кијевски нареди те узму тело и чесно га сахране у цркви, где је био и гроб Игоров. И одмах потом наста тишина у природи. Тако Бог оправда слугу Свога смиренога.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ХРИСТОФОРА

Пореклом из Рима; скончао мачем посечен за Христа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА КОНОНА

Родом из Рима; пострадао за Господа бачен у море.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА: МАРКИЈАНА, НИКАНДРА, АПОЛОНА, ИПЕРЕХИЈА, ЛЕОНИДА, АРИЈА, ГОРГИЈА, СЕЛИНИЈА, ИРИНИЈА И ПАМВОНА

Родом Египћани; због јуначког исповедања своје вере у Христа, они под царем Максимијаном много пострадаше, и скончаше у тамници свирепо мучени глађу жеђу.

НАПОМЕНЕ:

1. Царовао од 361. до 363. године.
2. Удски град или Уд налазио се у малоазијској покрајини Мизији.

3. Спомен о њему налазм се у Патмоском кодексу бр. 266.
4. Преподобни Анувије престабио се у другој половини петого века.
5. Ава Доротеј се спомиње и 13. августа заједно са авом Серидом.
6. Поука 6. (Р. Г. 88, 1696).
7. Ово Житије објавио је Стојан Новаковић ("Гласник Српског ученог друштва", 29 (1871.), а његов српски превод А. Веселиновић ("Братство", Сарајево, 1938., 16) и Д. Богдановић ("Летопис матице српске", јули 1970.). Службу видети у Србљаку т. 1, изд. СКЗ, Београд 1970.
8. Преп. Петар Коришки родио се највероватније између 1211. и 1215. године.
9. Предање говори да је то било место Црна Река на Ибру, где се касније подвизавао и св. Јоаникије Девички (слави се 26. априла).
10. Службу св. новомученику Марку написа преп. Никифор Хијоски (в. Неон Лимонарион).

6. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВИСАРИОНА[1]

Велики међу Оцима Висарион би рођен и васпитан у Египту. Он од детињства заволе Бога, и света светлост засија у срцу његовом. И он сачува себе чиста од сваке греховне прљавштине, и не окаља духовну одежду у коју се обуче крштењем светим. Посетивши света места у Јерусалиму, он тамо виде преподобног Герасима,[2] који крај Јордана провођаше пустињачки подвижнички живот, и коме служаше лав. Исто тако он виде и многе друге подвижнике, који живљаху тамо по разним местима и сијаху својим врлинама; разговарајући с њима он извуче много користи за своју душу.

Вративши се у свој завичај, Висарион стече себи духовног оца у преподобном Исидору Пелусиоту.[3] Често долазећи к њему, Висарион добијаше од њега много корисних поука и одаваше се све строжијем и строжијем животу. Најзад, раздавши сиротињи све своје имање што му беше остало од родитеља, он се одрече света и постаде монах. И удаљивши се у једно пусто место, он провођаше живот у безмолвију, у самотном молитвеном тиховању. И изнуравајући себе многим трудовима, и умртвљујући тело своје испосничким подвизима, он се, иако у телу, уподобљаваше Бестелесним Силама. Пошћење његово беше неизмерно: понекад по читаву недељу ништа није окушао, а понекад је и по четрдесет дана проводио без хране и пића. Једном, ставши на једном отвореном месту усред трња, са рукама и очима и умом подигнутим к небу, он проведе на богомисленој молитви четрдесет дана и четрдесет ноћи, стојећи непокретно као стуб. За све то време он се нимало не помери телом с места, нити што окуси, нити што проговори с ким, нити задрема, нити малакса од природне немоћи, нити ум свој скрену ка земном, него, подражавајући Бестелесне Силе, сав устремљен ка Богу созерцаваше Га очима душе. Зато се он и

удостоји од Бога велике благодати: њему би дат толики дар чудотворства, да у томе беше сличан древним светим пророцима.

Тако се он усличи Мојсију: јер као што некада Мојсије, дрветом показаним му од Бога, претвори у пустињи горку воду у слатку, да би напојио жедни Израиљ, тако и преподобни Висарион молитвом и крсним знаком заслади горчину воде морске, да би напојио ученика свог, изнемоглог од жећи. Јер када он са учеником својим хођаше у пустињи крај мора, ученик његов веома ожедне од путног напора и силне жеге, па рече светитељу: Аво, ја сам веома жедан. Преподобни онда, сатворивши молитву и осенивши море крсним знаком, рече свом ученику: У име Господње захвати и пиј! - Ученик захвати из мора воду чутурицом коју је са собом носио, и окусивши је, виде да је слатка, укусна и хладна, као да је из планинског студенца. Пошто се довољно напи воде и расхлади, ученик захвати из мора још воде у чутурицу за пут. Опазивши то, старац рече ученику: Чедо, зашто напуни чутурицу водом? Ученик одговори: Опрости ми, оче! Ја захватих воду за пут, да ме не би понова измучила жећ. А старац му на то рече: Бог који је присутан на овом месту, присутан је и на сваком другом месту и, као овде, тако и на сваком месту Он може дати воду жедноме. - А ученику томе беше име Дула.

Преподобни Висарион усличи се и Исусу Навину: јер као што Исус Навин, побеђујући Аморејце, заустави сунце,^[4] тако учини и угодник Божји Висарион. Наиме: када он са својим учеником путоваше ка једноме старцу, и сунце стаде залазити, а још се много имало путовати, свети подвижник се помоли Богу, говорећи: Молим Ти се, Господе, нареди да сунце стане, док не стигнем к слузи Твојој. - И би тако: сунце не зађе све док преподобни не стиже к томе старцу.

Свети Висарион беше сличан и светом пророку Илији: јер у време суше он низведе с неба на земљу обилну кишу. И то он учини не једанпут, и не двапут, већ много пута.

Још и пророку Јелисеју беше сличан свети Висарион: јер као што овај Илијиним огртачем раздвојивши воду прелажаше реку Јордан, тако и свети Висарион молитвом својом претварајући природу воде у тврд пут, иђаше по води: велику реку Нил он пређе

као по суву, и свуда где год би при путовању наишао на реке, прелазио их је као по суву, не оквасивши ноге.

Једном, када преподобни Висарион борављаше у скиту, би доведен к цркви човек бесомучан; и читаху се за њега молитве у цркви, да би се избавио од духа нечистог, али бес не излажаше из њега, пошто беше веома opak. И говораху међу собом клирици: Шта да чинимо са овим бесомучником? - А неки рекоше: Овог беса не може изагнати нико сем оца Висариона. Али, ако га станемо молити да то учини, онда он неће хтети ни у цркву доћи. Зато да урадимо овако: сутра изјутра он ће први доћи у храм, но ми ћемо пре њега доћи и на његово место посадити бесног човека, па ћемо затим рећи старцу: Оче, пробуди успаваног.

Клирици тако и урадише. А кад преподобни уђе у храм, примети човека где седи на његовом месту, па не желећи да га одатле отера, он стаде близу свога места. А када се црквено правило отпоче вршити, клирици рекоше старцу: Оче, пробуди успаваног. - Свети Висарион приступи ономе човеку, гурну га и рече: Устани, и склони се одатле. - И одмах изиђе бес из човека, прогоњен речју светитељевом, а човек устаде и стаде благодарити Богу што га избави од беснила. И оздрави човек од тога часа.

На такав начин клирици изазваше светитеља да учини ово чудо: истера беса. Јер овај преподобни није желео да твори чудеса јавно, да га људи не би славили. Будући смирен, и сматрајући себе грешником, он је избегавао људске похвале.

Један брат у скиту паде у неки грех, и презвитер му нареди да изађе напоље из цркве, као недостојан да буде с братијом у црквеном скупу. А преподобни Висарион устаде и заједно са сагрешившим братом изађе из цркве, рекавши: И ја сам грешан. - Такво беше смирење светог оца Висариона.

Његови ученици казиваху о њему, да он у току четрдесет година не леже у постељу да отпочине, већ је се седећи или стојећи предавао сну на врло кратко време. Преподобни често саветоваше своје ученике да бде, да би свагда недремљиво чували себе од вражијих искушења. И говораше: Монах треба да буде сав око, као херувим и серафим; и када неко живи мирно, немајући искушења, тада баш треба да се нарочито чува и да смирава себе пред Богом, да

не би, погордивши се пао у какав страشان грех. Јер због уображености, многи су били препуштени искушењима; понекад пак, немоћи наше ради, Бог не допушта да наиђу искушења на нас, да не бисмо пропали сасвим.

Сав живот овог светог оца бејаше као живот птице небеске: јер он никада ништа земаљско не стече себи, нити имађаше своју келију, нити ма какво склониште, него прелазећи с места на место он се скиташе по пустињи, по урвинама и дубравама, као неки залутали путник. Он се уопште није бринуо за телесне потребе, нити за храну, нити за одело; на телу свом имао је само једну подерану рубину, која му је једва покривала наготу. Иако га је дању пебла сунчана жега, а ноћу мучио мраз, он се ретко кад склањао под кров, већ је обитавао по горама као птица, волећи усамљеност, и ум свој узводећи једино к Богу, и мисли своје удубљујући у Њему. Потоци суза стално су текли из очију његових, и чести уздаси отимали се из дубине срца његовог. Све дане живота свог он је провео у сузама, непрестано плачући и ридајући. А кад достиже дубоку старост, он се престаји у неостарив живот,^[5] и од плача пређе у вечно радовање са свима светима у Христу Исусу Господу нашем, коме слава вавек, Амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИЛАРИОНА НОВОГ

Блажени Иларион бејаше син Петра Кападокијанина, који је прислуживао хлеб за царском трпезом, и матере Теодосије, људи благочестивих и богобојажљивих. У младости Иларион добро изучи Свето Писмо. А кад наврши двадесет година Иларион, по еванђелској речи, остави оца и матер и кућу и богатство, и постаде монах у обитељи Исихијевој, близу Цариграда. Затим он дође у обитељ Далматску; ту прими велики анђелски образ, тојест постаде великосхимник, и би ученик светог Григорија Декаполита,^[6] који у

то време живљаше ту. Свети Иларион се подвизаваше у послушању, ћутању и великом смирењу. Његово послушање беше работа у манастирској градини. На том послушању он проведе десет година. Често прочитавајући повест о врлинском и богоугодном животу свога имењака, преподобног Илариона Великог,^[7] он се, колико могаше, труђаше да га подражава у пошћењима, у свуноћним молитвама и у свима монашким подвизима. Стога и би назван Иларионом Новим. Пошто он очисти душу своју од свих страсти, те она као сунце сијаше врлинама, он доби од Бога власт над духовима нечистим да их изгони.

Игуман обитељи постави Илариона, и против његове воље, за свештеника. У то време свети Григорије беше отишао одатле у друга места. После пак неколико година, када игуман умре, преподобни Иларион, дознавши да братија хоће да га поставе за игумана, тајно ноћу напусти манастир и оде у Византију, у нади да ће тамо наћи свога учитеља, светог Григорија. Али, овај већ беше отпутовао у Рим, и по повратку отуда настанио се на гори Олимпу.^[8] Стога Иларион у Византији настани се у једном манастиру, а монаси Далматске обитељи, дознавши за то, послаше свјатјејшем патријарху Никифору молбу, да им за игумана постави Илариона, иако он не жели. Патријарх извести о томе цара; и они, позвавши Илариона, саветоваху му да се прими за игумана Далматског манастира. Не могући се противити царској и патријарховој вољи, он се прими игуманства, и поверене му духовне овце добро пасијаше у току осам година.

Потом се зацари звероподобни тиранин Лав Јерменин,^[9] и стаде стварати пометњу у Цркви Христовој иконоборачком јересју. Он многе примораваше на ову јерес: оне пак који се нису хтели покорити њему, стављаше на муке, а многе протериваше у најудаљеније покрајине. У то време по царевом наређењу и преподобни Иларион би из Далматске обитељи приведен цару. Цар га примораваше да усвоји јеретичко учење, али добар војник Христов не само не послуша цара - јеретика, већ га смело изобличи, назвавши га безбожником и новим одступником, и тиме изазва велики гнев код цара. И злочестиви цар му нанесе много рана и стави га на неподношљиве муке, па га онда затвори у тамницу.

После неког времена цар опет изведе преда се светог Илариона и стави га на страшне муке. Али пошто тиме не постиже ништа, он га предаде своје једномишљенику, патријарху Теодоту,^[10] званом Каситер, који заузео престо пошто свјатјешји патријарх Никифор би прогнан за веру. Овај лажни патријарх учини са преподобним Иларионом исто што и цар: затвори светитеља у мрачну тамницу, и много дана мучаше га глађу и жеђу, наредивши да му се не даје ни хлеба ни воде. А монаси из манастира преподобног Илариона дођоше к цару с молбом, говорећи: Царе, врати нам пастира нашег, а ми ти обећавамо да ћемо се повињавати твојој вољи. - Цар се обрадова њиховом обећању, и одмах им пусти оца њиног.

Дошавши у обитељ своју, свети Иларион проживе ту једну годину. И једва успе да се мало одмори од претрпљених страдања и глади, он опет крену на нова страдања. Јер цар, очекујући да монаси испуне обећање, увиде да је обманут. Стога посла своје војнике у манастир. Војници избише монахе, а преподобног Илариона одведоше и у тамницу посадише. Потом цар посла преподобног у Фанејеву обитељ,^[11] и нареди да га тамо затворе у најтескобнијој тамници. У тој тамници светитељ се злопатио шест месеци, подносећи сваковрсне непријатности и увреде од суровог игумана те обитељи. Затим, по царевом наређењу, он би понова доведен у Цариград. Ту га цар и ласкама и претњама наговараше да пристане на иконоборачку јерес. Но пошто Христов страдалик не пристаде на то, цар га посла у другу обитељ, звану Кикловјејева. Ту он проведе две године и шест месеци, држан и злостављан у одвратној тамници. Отуда би светитељ опет доведен к цару. И пошто би силно бијен, посла га цар на заточење у град Протиљски.

Затим, злочестиви цар који погуби многе, и сам љуто погибе: његови сопствени војници га мачевима исекоше у оној истој цркви и на оном истом месту где се он прво наруга светим иконама и одакле прву икону уклони. Тако бедник зло изврже своју душу.

Михаило Травлос, ступивши после њега на престо, нареди да се сви правоверни пуште на слободу из окова и заточења. Тада и преподобни Иларион заједно са осталима би пуштен из тамнице, али не оде у своју обитељ, пошто иконоборачка јерес још не беше престала и на архијерејским престолима налажаху се лажни

учитељи и лажни пастири, већ се збрину код једне правоверне и побожне жене, која му на своме имању даде усамљено место, устроји му келију са градином и снабде свима осталим потребама Бога ради.

У то време врати се из заточења и отиде ка Господу преподобни Теодор Студит,[\[12\]](#) који такође претрпе за православље многа зла од јеретика. Његову свету душу, узношену Анђелима к небу, виде преподобни Иларион, као што се о томе казује и у житију светог Теодора. Онога дана у који се свети Теодор Студит престави, блажени Иларион, радећи у својој градини и појући псалме, чу неке чудесне гласове и осети неки неисказано диван мирис. Зачудивши се, он се стаде освртати откуда долази то, па погледавши увис, угледа мноштво Анђела у белим хаљинама, којима светла лица сијаху, и који с песмама силажаху с неба у сусрет некоме. Видевши све то, блажени Иларион од силног страха паде на земљу, и чу где му неко говори: То је душа Теодора, игумана Студитског манастира, који до крви пострада за свете иконе и до краја јуначки издржа муке, а сада усну, и ликујући узлази на небо, сусретан од Небеских Сила.

Удостојивши се таквог чудесног виђења, преподобни Иларион се испуни велике утехе и радости духовне; и много дана радоваше се душом, и лице његово сијаше од радости као лице анђела.

Преподобни Иларион остаде код те жене нешто више од седам година. А када после Михаила Травла ступи на престо његов син Теофил,[\[13\]](#) и сабра све исповеднике, па их стаде, као и пређашњи злочестиви цареви, приморавати на иконоборство, и непокорне мучити, тада и преподобни Иларион би узет и приведен к цару. Примораван на иконоборство, он се не покори царском наређењу, већ и овог цара изобличи као безбожника и законопреступника који руши праве догмате вере. Због тога светитељ доби сто и седамдесет батина по леђима, и би заточен на острво Афусију. Тамо имађаше ту олакшицу што га нису држали у тамници ни у оковима; и он начини себи врло малу келију, у којој живљаше све до смрти Теофилове. А када овај зловерни цар умре, царица Теодора сабра све исповеднике из прогонства у престоницу, утврди правоверје, и нареди да се свете иконе унесу у храмове Божје. Тада и преподобни Иларион би пуштен на слободу, и поново прими игуманску дужност у својој Далматској обитељи, и блисташе чудесима.

Поживевши ту три године, и богоугодно руководивши своје ученике, он отиде ка Господу, 845. год. Његова чесна и света душа би, као и њиме виђена душа светог Теодора, од Анђела однесена на небо, где у лику светих Исповедника предстоји престолу славе Оца и Сина и Светога Духа, Једног у Тројици Бога, коме слава вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦА ДЕВИЦА АРХЕЛАЈЕ, ТЕКЛЕ И СУЗАНЕ

Девство побеђује свет и укроћује телесне страсти. Оно не беше познато праматери Еви, јер њој би речено од Бога: У мукама ћеш рађати децу, и воља ће твоја стајати под влашћу мужа твога (1 Мојс. 3, 16). А девство је слободно од тога; оно не вене од много година, већ свагда цвета и краси живот децујућих; девственица постаје невестом Христовом, и улази у небеске дворе Женика свог.

Украшена чистим девством, тим скупоценим и божанственим даром, блажена Архелаја се увести Христу и показа победитељком света. Она живљаше у једном месту близу Рима, у малом и непознатом манастиру, какав се могаше имати у та, тешка за хришћане, идолопоклоничка времена.

Када безбожни цар Диоклецијан диже у Риму велико гоњење на хришћане, света девица Архелаја, са двома у Христу сестрама и саподвижницама својим, Теклом и Сузаном, из страха од гоњења напустише Рим и побегоше у Кампанију,^[14] преобукавши се у мушко одело, како их не би познали да су девице. Тамо се, недалеко од града Ноле, свете девице настанише у забаченом и пустом месту, дане и ноћи проводећи у усрдним молитвама, упражњавајући се у разним богоугодним делима, и исцељујући болести болесника, пошто тамо због чистоте и светости свога живота добише од Бога благодат чудесног исцељивања од болести. Лица њихова беху смерна, кротка и уједно с тим светла, јер се срцем својим свагда радоваху о Господу Богу свом Исусу Христу; и сам поглед њихов показиваше њихову целомудреност и светост. Хаљине њихове беху грубе, просте, подеране; и сав изглед њихов беше пустињачки и подвижнички. Косе им беху ошишане, као и код мушкараца, те их

многи држаху за мушкарце, а не за жене. Мало по мало к њима се стадоше стицати људи из околине, једни ради исцељивања, други ради духовних поука, пошто оне, сем дара исцељивања, имађаху и дар богонадахнутог учења; и оне лечаху не само тела него и душе људске, те многе паганце од многобожачког незнабожја привођаху к вери Христовој; и слава о њима шираше се по целом крају оном.

Глас о светим девственицама допре и до игемона Кампаније, Леонтија, јер војници његови беху распоређени на многим местима, да мотре на хришћане. Сазнавши за ове свете девице, војници известише игемона. Игемон нареди да их ухвате и доведу к њему у град Салерно, где су тада судили хришћанима и мучили их. Свете девице бише ухваћене, и одведене у Салерно пред игемона на ислеђење. А оне схватише то, да их њихов бесмртни и нетљени Женик, Господ Исус Христос, призива к венцу мучеништва, да би их у своје небеске дворе примио украшене не само девством него и крвљу мученичком, као неком царском порфиром. Испуњене великом смелошћу и надом у Бога, оне неустрашиво предстадоше мучитељу, па му слободним гласом казаше сву истину о себи, - ко су, и откуда су; не затајише да су по вери и животу хришћанке, и да су девственице, заручене Христу, коме су обећале очувати себе у чистоти до саме смрти. А игемон Леонтије, посматрајући их, и видећи да је блажена девица Архелаја најстарија по годинама, смелија у разговору, и да лице њено има неку нарочиту честост, обрати се њој и рече: Слушај, Архелаја! С каквим правом ти призиваш к себи људе добре и рђаве, и учиш их да се клањају Исусу Назарећанину, који ни себе сама не могаде спасти када га мучаху, нити сада може коме помоћи? Како се усуђујеш бавити се враџбинама и обмањивати људе? Како смеш, покривајући се одећом мушком, показивати се као мушкарац, док си у ствари погана и пагубна врача? Вероватно, ти си и ове две девице научила тим враџбинама. И ако те ја не погубим сада, ти ћеш све неискусне људе и жене привући својој обмани.

На то света девица одговори: Христовом силом ја потирем силу и дејства ђавола, а паметне људе учим да познаду јединог истинитог Бога, који је створио небо и земљу и море, и све што је у њима. Именом пак Господа мог Исуса Христа даје се здравље болеснима

преко мене, слушкиње Његове. Ја се не претварам да сам мушкарац, јер сам одмах и овде изјавила да сам девица и слушкиња Христова. А ове две су моје сестре у Господу, од младости са мном васпитане у вери Христовој.

Игемон онда рече: Сваки који се не покори царевом наређењу биће предан љутој смрти. Светитељка одговори: Ми имамо Цара - Господа нашег Исуса Христа; ради Њега презресмо свет и све што је у свету; Његовом се наређењу покоравамо, и очекујемо милост од Њега који влада небом и земљом и свим осталим. Игемон на то рече: Богови наши све обдржавају и свим владају; имена су њихова многа: Кронос,[\[15\]](#) Трисмегист,[\[16\]](#) Хермес,[\[17\]](#) Афродита,[\[18\]](#) Хера,[\[19\]](#) Атина,[\[20\]](#) Диј,[\[21\]](#) који је већи од свих. Ето, то су силе Божје које обдржавају васељену и управљају њома.

Девица одговори: Ти твоји богови су слепи, и слепци им се клањају и верују у њих. Игемон на то рече: Ваш је Бог један, и није у стању да заштити себе сама, јер Он би и на крсту распет, и оцтом напојен, и трновим венцем окићен, и копљем прободен. Светитељка одговори: Све то Бог наш претрпе ради спасења нашег, да ниједан који верује у Њега не погине, него да сви који верују у Њега имају живот вечни; а богови твоји нити виде, нити чују, нити говоре, нити могу себи и другима помагати.

Разгневивши се, игемон нареди да свету девицу даду гладним лавовима да је поједу, очекујући да је они одмах растргну; но зверови постадоше кротки као јагњад, и лежаху крај ногу светитељкиних. А она се мољаше Богу, говорећи: Господе Боже, Оче и Сине и Свети Душе, Ти си досада сачувао тело моје чистим од сваке прљавштине! Као што си сада укротио зверове, и дао ми да победим свирепијег од зверова игемона, тако и свагда буди неодступни помоћник мени, слушкињи Твојој.

Видећи да зверови неће ни да такну светитељку, игемон се још више разјари, и нареди војницима да истуку зверове, а да светитељку и њене другарице оковане баце у тамницу. Но у тамници њима се јави Анђео Господњи, обасјавајући их неисказаном светлошћу, и говорећи: Не бојте се, девице Христове! јер молитве ваше изиђоше пред Бога, и вама су већ припремљени венци на небу. - Ову необичну светлост у тамници видеше и

стражари, и у страху и ужасу говораху: Заиста је једини истинити Бог онај кога ове девице проповедају.

Сутрадан игемон рече слугама: Доведите ми ону врачару која јуче разним погрдама наружи мене и моје богове. - И одмах света мученица Архелаја би доведена на суд пред игемона, и рече му: Не ја, него зла дела твоја, о игемоне! руже те и срамоте, па ти још и огањ неугасиви спремај у, да у њему гориш вечито мучен заједно са боговима твојим. Желиш ли пак да избегнеш вечне муке, онда послушај моје душекорисне речи и прими мој добри савет: поверуј у Бога Оца који те је створио, и у Јединородног Сина Његовог Господа Исуса Христа, и у Духа Светог који од Оца исходи, јер је то Један у Тројици Бог, слављен и на земљи и на небу.

А игемон, сматрајући ове речи за смешне и бесмислене, узврати мученици, говорећи: Ако ти послушаш мене и поверујеш у моје богове, бићеш награђена богатствима и чашћу, и међу угледним женама римским заузећеш не последње место; а ако ме не послушаш, ја ћу те најпре дати блудницима да те осрамоте, затим ћу те жестоко мучити, па љутој смрти предати, и најзад ћу тело твоје бацити псима, зверовима и птицама да га поједу.

Светитељка му одговори на то: Мени је помоћник Господ мој Исус Христос; Он је чувар и душе моје и тела мог; Он ће ме сачувати од скврнављења које ми ти припремаш, као што је и пре мене сачувао од скврнављења многе свете девице које пострадаше; смрти пак не бојим се, јер се надам добити живот вечни у Господа мог, који ће ме удостојити бесконачне радости и уврстити међу свете Анђеле Своје.

После тога игемон нареди да свету мученицу обнаже, стружу јој железним гребенима чисто девичанско тело, и жестоко бију, а ране јој врелим уљем и смолом заливају. И би свето тело њено остругано и сагорено све до самих костију. И сви присутни, посматрајући страдање свете мученице, дивљаху се веома како девица, слабе женске природе, могаде тако љуте муке поднети и жива остати. А света мученица, подигнувши очи своје к небу и раширивши руке крстолико, говораше: Господе, погледај с неба са небеског престола Свог на верну слушкињу Твоју! Росом благодати Своје угаси горећ огањ и олакшај патње телу мом од рана које ми мучитељ задаје.

Тек што света мученица изговори ове речи, над њеном главом засија необична светлост и чу се глас који говори: Не бој се, ја сам с тобом. - А мучитељ игемон, видећи да се светитељки не може наудити, шкргуташе зубима од беса. И како у близини тога места бејаше веома велики камен, који су многи људи једва могли покренути, игемон нареди да се тај камен подигне и под њега метне мученица, еда би је камен смрвио. И кад слуге са великом муком то учинише, Анђео Господњи који је невидљиво стајао поред свете девице, брзо одгурну камен на другу страну, те овај згњечи неке мучитељеве слуге, а света мученица обрете се жива и хваљаше Бога певајући: Благословен си Господе Боже отаца наших, који спасаваш оне што се у Тебе уздају!

Посматрајући то, народ викаше: Истинит је хришћански Бог кога ова девица проповеда! А игемон упита своје: Шта да радимо са овом врачаром? Ето, она сва мучења надвлађује. Узмите је и водите изван града; са њом поведите и те две девице што је прате, па их све три мачем погубите.

Војници одмах дохватише свете мученице, везаше им руке наопако, па их ван града одведоше. Када дођоше на губилиште, и војници хтедоше да их посеку, они угледаше Анђеле, и препадоше се: јер свети Анђели, гледајући страдање светих мученица, приђоше да са славом узму мученичке душе. Угледавши у најмањој мери присуство тих Анђела, војници се ужаснуше, и стајашу дрхћући као да су ван себе. Но света Архелаја завршивши своју молитву, рече војницима: Извршите што вам је наређено! Војници јој на то одговорише: Не смемо, госпођо, јер нас је спопао страх. - Тада им све три свете девице заједно рекоше: Ако не извршите што вам је наређено, нећете имати удела с нама. - Чувши то, војници извукоше мачеве и одсекоше им главе. То би 293. године.

Тако три свете преподобне мученице: Архелаја, Текла и Сузана, чисте девице, завршивши подвиг свој, уђоше у дворе небеске и са Анђелима предстадоше Оцу и Сину и Светоме Духу, Једном у Тројици Богу, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

АТАЛА

Одрекавши се света и свега у свету, преподобни Атал постаде монах и одаде се свима подвизима: посту, бдењу и сваком другом самомучењу, јер је у два, три, па често и у пет дана, само једанпут јео. Он никада није легао да спава, већ се седећи или стојећи предавао кратком сну, тек да унеколико утеши немоћ природе. Због таквих подвига својих он доби од Господа велику благодат и би обдарен огромном силом чудотворства. И он показиваше безмерну самилост не само према људима већ и према бесловесним животињама.

У таквим подвизима и чудесима проведе блажени Атал свој живот. А када хтеде да се престави Господу, он присутнима, који се тада налажаху поред њега, даде последњи у Христу целив, и тако предаде душу своју у руке Божје.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ГЕЛАСИЈА

Када идолопоклоници дигоше гоњење на хришћане, онда блажени Геласије, понесен божанском ревношћу, раздаде сиромасима сву своју имовину, обуче бело одело, и оде к мученицима Христовим. Гледајући како их стављају на разне муке за Христа, он целиваше ране њихове, тражаше да се моле Богу за њега, и сокољаше их да буду храбри у мукама. Због тога га идолопоклоници ухватише и изведоше на суд пред игемона. Испитиван од овога, мученик исповеди да је Христос истинити Бог, и изјави да су идоли глуви и безосећајни. Игемон га најпре презриво удаљи као бедника и ништака; затим га подвргну осредњим мукама; па најзад нареди да му отсеку главу. И тако блажени Геласије прими од Господа неувенљиви венац мучеништва.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ЗИНАИДЕ

За живота чудотворила; пострадала мученички за Христа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ФИЛИМОНА

На крсту распет пострадао за Господа. Спомине се са светим мученицима Архипом и Онисимом (о којима видети под 6. јулом).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ФОТЕ

Пун светлости врлина у миру се упокојио.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПАИСИЈА, игумана покровског

У својој једанаестој години отишао у манастир код свога ујака, светог Макарија Кољазинског. Овај га замонашио, и Паисије под његовим руководством проводио монашки живот у подвизима послушања. Године 1464. преподобни Паисије основао у близини Углича општежићни Покровски манастир, и био у њему изабран за игумана. Године 1469. основао и други манастир: Никољски Грјехозаручни. Подвизавајући се у Покровском манастиру, преподобни Паисије достиже дубоку старост, и престави се 1504. године. Свете мошти његове, прослављене чудесима, почивају у Покровској обитељи.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОНЕ КЛИМЕЦКОГ

Новгородски трговац. Једном, обревши се у великој опасности од буре на Оњежском језеру, он се пламено мољаше Богу и даде обећање да ће, буде ли спасен, сав живот посветити покајању и служењу Богу. Избачен буром на Климецко острво, он се замонаши и на месту спасења свога основа општежићни манастир у име Свете Тројице, но игуманства се из смирености не хте примити. Проводећи сав остали живот у строгим подвизима поста и молитве, преподобни се упокоји 1534. године. Свете мошти његове покоје се у његовом манастиру.

НАПОМЕНЕ:

1. Овај свети спомиње се још и 20. фебруара и 29. новембра.
2. Спомен његов 4. марта.
3. Спомен његов 4. фебруара.
4. Исуса Навина, 10, 12 - 13.
5. Преставио се 466. године.
6. Спомен његов празнује се 20. новембра.
7. Спомен његов празнује се 21. октобра.
8. Олимп - гора у малоазијској области Мизији, на граници између Фригије и Витиније. На њој су били чувени манастири.
9. Царовао од 813. до 820. године.
10. Теодот I Каситер патријарховао од 815. до 821. године.
11. Фанејева обитељ налазила се између Византије и Понта.
12. Спомен његов Црква празнује 11. новембра.
13. Теофил царовао од 829. до 842. године.
14. Кампанија се налази у старој Италији и граничи са запада Лациумом, са севера Самниумом, са истока Луканијом и са југа Тиренским Морем.

- 15.Кронос, по грчкој митологији, млађи син Урана и Геје, један од титана. Сматрао се покровитељем усева и жетве, због чега се изображава са српом у руци.
- 16.Тако се називао Јупитер или Зевс.
- 17.Хермес - бог среће, напретка.
- 18.Афродита или Венера - богиња љубави и лепоте.
- 19.Хера - покровитељка бракава и порођаја.
- 20.Атина или Минерва - богиња мудрости.
- 21.Зевс или Јупитер - врховни бог старе грчке вере, родоначелник свих осталих богова и виновник свега што постоји.

7. ЈУНИ

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕОДОТА АНКИРСКОГ

Овај Христов мученик беше потајни хришћанин, и као такав помагаше цркву и сахрањи ваше чесно тела светих мученика. Тако сахрани он и тела седам девојака, пострадалих за Христа. Када дознадоше за њ незнабошци, ударише и њега на муке и погубише. Житије његово и страдање опширно је изложено са страдањем седам светих девојака под осамнаестим мајем. А седми јуни је дан у који свети Теодот би посечен за Христа.

СПОМЕН ПЕТ СВЕТИХ МУЧЕНИЦА ДЕВИЦА: МАРТЕ, МАРИЈЕ, КИРИЈЕ, ВАЛЕРИЈЕ И МАРКИЈЕ

Ове свете девице беху из Кесарије Палестинске. Научене хришћанској вери од једнога хришћанина, оне приступише вери у Христа и примише свето крштење. Од тада оне обитаваху у једној

кући, проводећи живот у безмолвију, посту, молитви и бдењу. И мољаху Бога да потпуно уништи у свету заблуду идолопоклонства, и да распростре светлост хришћанске вере по целој васељени.

Иако блажене девице живљаху сакривене, ипак их неко проказа градоначелнику Кесарије, и оне бише изведене пред њега. И пошто не хтеше принети жртву идолима, ставише их на страшне и ужасне муке, и у тим мукама оне скончаше, и примише венце мучеништва.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА

МАРКЕЛА,

папе римског,

и осталих с њим

Свети Маркел беше родом Римљанин. Отац му се звао Бенедикт. После светог мученика Маркелина он ступи на престо Римске цркве и остаде на њему пет година и шест месеци, у дане незнабожних царева римских: Диоклецијана,^[1] Максимијана Херкула,^[2] Максимијана Галерија^[3] и Максенција.^[4] У то време у Риму се догађало ово: Цар Максимијан Херкул, кога Диоклецијан одреди себи за са-цара, вративши се из Африке у Рим, и желећи да угоди цару Диоклецијану који се задржао на Истоку, стаде у његову част зидати у Риму камена купатила, такозване Терме. Пронашавши у римским пуковима мноштво војника хришћана, Максимијан их лиши војничког звања и осуди на онакав рад, на какав некада Фараон беше осудио Израиљце у Мисиру, наиме: једни су правили цигле, други креч, трећи су копали земљу и носили камен за зидање купатила. А то чињаше да би заплашио хришћане у Риму, јер је знао да многи Римљани, не само из простог народа него и из средине високородних, држе хришћанску веру, иако не отворено.

У то време живљаше у Риму један богат и честит хришћанин, по имену Трасон. Видевши да се хришћани муче на тешком раду и малаксавају од глади, он им потајно поче служити својом имовином. Изабравши за то четири богобојажљива човека: Сисинија, Киријака, Смарагда и Ларгија, он преко њих снабдеваше хришћане храном, одећом и свима осталим потребама.

Када за то сазнаде блажени папа Маркел, испуни се великом радошћу због такве милостиње светима, па дозвола к себи та четири човека. Дознавши од њих све о Трасоновој дарежљивости, Маркел му благодараше веома много, а Сисинија и Киријака постави за ђаконе римске цркве.

Једне ноћи када оба ова ђакона на својим леђима ношаху светим мученицима храну од Трасона, ухватише их безбожни идолопоклоници и приведоше трибуну Ексуперију. Угледавши их, трибун нареди да их одмах баце у народну тамницу, а трећег дана извести о њима цара Максимијана. Цар их осуди на исти рад, који и остали хришћани обављаху, и бише причислени онима што су носили песак за зидање каменог здања. Међу тим хришћанима бејаше један човек, по имену Сатурнин, који због старости не беше у стању носити одређени му тешки терет. Блажени ђакони Сисиније и Киријак стадоше помагати томе старцу, и свршаваху не само свој посао него и посао других, а устима својим непрестано слављаху и хваљаху Бога. О свему томе стражари обавестише трибуна, а трибун цара.

Цар нареди да му доведу Сисинија. Кад Сисиније би доведен, цар га упита: Како се зовеш? Светитељ одговори: Ја грешни зовем се Сисиније; слуга сам слугу Господа нашег Исуса Христа. Максимијан упита: Какве су то песме што ви певате? Вакон одговори: Када би ти схватио значај песама које ми певамо, онда би ти познао и Саздатеља твог. Цар му на то рече: А ко је наш Саздатељ, ако не непобедиви Херкул! Свети ђакон одговори: Нама је одвратно не само да изговоримо његово име него и да слушамо о њему. Цар онда рече: Бирај једно од двога: или принеси жртву богу Херкулу,^[5] или ћу огњем спалити тело твоје. Свети Сисиније одговори цару: Ја одавна желим да будем удостојен пострадавати за Христа, Бога мог, да бих добио жуђени венац мучеништва.

Разљутивши се, цар предаде Сисинија епарху Лаодикију на мучење. Овај га вргну у Мамертинску тамницу, у којој мученик проведе седамнаест дана. После тога епарх нареди да му се сужањ Христов доведе на ислеђење. И свети ђакон би из тамнице изведен најпре пред старешину тамничке страже Апронијана. Погледавши у њега, Апронијан виде где му је лице обасјано чудесном светлошћу с

неба, па још чу и глас који говораше: Ходите благословени Оца мога; примите царство које вам је приправљено од постања света (Мт. 25, 34). Престрављен и ужаснут, Апронијан паде пред ноге светом Сисинију, говорећи: Заклињем те Христом кога исповедаш, крсти ме одмах, и учини ме заједничарем твога венца.

И одмах би донета вода. Тада свети ђакон Сисиније, извршивши оглашење[6] над Апронијаном, благослови воду; затим рече оглашеном Апронијану да наг уђе у напуњени водом суд, па га упита: Верујеш ли у свемогућег Бога Оца, и у Јединородног Сина Његовог, и у Духа Светог? Он одговори: Верујем. На то свети Сисиније изговори: Нека те просвети Отац, и Син, и Свети Дух. - И онда га изведе из воде.

После тога свети Сисиније одведе новокрштеног Апронија к светом папи Маркелу. Папа помаза новопросвећеног светим миром. И одслуживши свету Литургију, он пречистим Телом и Крвљу Господа нашег Исуса Христа причести обојицу, и Сисинија и Апронија, и све присутне хришћане.

У подне тог истог дана епарх Лаодикије нареди да доведу пред њега ђакона Сисинија. Са Сисинијем дође и старешина тамничке страже, блаженн Апронијан, новопросвећени слуга Христов. Прилазећи к Лаодикију, Апронијан громко повика: Зашто вас подиже ђаво на слуге Божје, те толика зла чините невинима? Зачудивши се таквим речима Апронијановим, епарх му рече: Како видим, и ти си постао хришћанин. Блажени Апронијан одговори: Тешко мени кукавnome, што упропастих дане своје у незнабоштву, не знајући досад истинитог Бога. На то епарх викну: Заиста ћеш сада упропастити дане своје. - И нареди да му одсеку главу, рекавши: Ако овај један не погине, онда ће многи други погинути. - Војници изведоше светог Апронијана изван града за две милиарије,[7] и на Соларијском путу одсекоше му главу. Тако новопросвећени Апронијан доби венац мученички.

Светог ђакона Сисинија, и с њим гореспоменутог старца Сатурнина, епарх нареди да баце у тамницу, пошто им претходно рече: Ако не принесете боговима жртве, онда ћу вас уморити најразноврснијим мукама.

Док ови светитељи сеђаху у тамници, к њима долажаху многи незнабошци, и крштаваху се од њих без икакве бојазни. Но после четрдесет дана, чувши за то, епарх Лаодикије нареди да се у храму богиње Тељуре[8] припреми судиште. И пошто седе на судишту, он издаде заповест да доведу пред њега старца Сатурнина и ђакон Сисинија. И бише доведени пред њега сужњи Христови боси, у железним оковима. И упита их епарх: Шта дакле, нисте ли најзад напустили сујетну обману хришћанску? Зар и сада не пристајете да се поклоните боговима, којима се цареви клањају? Свети ђакон Сисиније одговори: Ми грешни клањамо се Господу нашем Исусу Христу, Сину Божјем, и никада нећемо главе своје приклонити пред ђаволом и бездушним каменом.

Тада Лаодикије рече: Нека се овамо донесу железни трonoшци, на којима се тамјан приноси боговима. И одмах бише донесени железни трonoшци са живим угљевљем. И мучитељ стаде приморавати свете, да тамјан прислужи идолима. А свети старац Сатурнин рече: Нека Господ затре идоле незнабожачке! - И тог часа се железни трonoшци расточише, и као вода разлише.

Видевши то, два војника, Папије и Мавр, громогласно повикаше: Заиста је истинити Бог - Господ Исус Христос, кога Сисиније и Сатурнин почитују! - Бесан од гнева, епарх Лаодикије нареди да свете мученике Сатурнина и Сисинија обесе о мучилишно дрво, и да жестоко бију жилама и чворовитим моткама. Мучени тако, свети узвикиваху, говорећи: Хвала Ти, Господе Исусе Христе, што се удостојисмо бити другови слугу Твојих који пострадаше за Тебе!

Тада војници Папије и Мавр, који посматраху страдање светих, опет повикаше ка епарху: Зашто вас подиже ђаво против слугу Божјих, те тако немилосрдно мучите њих невинне? - Разбесневши се на ове војнике, Лаодикије нареди да их камењем бију по устима. А када им уста поломише, он их врже у тамницу. У исто време он нареди својим слугама да мученицима, који су висили о мучилишном дрвету, свећама пале слабине. Но мученици, трпећи толике муке, светлим лицем благодаряху Бога. Тог истог дана мучитељ изрече мученицима смртну пресуду. Стога они бише

скинути са мучилишног дрвета, и изведени ван града Нумантијским путем, и мачем посечени.

Горespoменути благочестиви муж Трасон, заједно са презвитером Јованом, узео тела светих мученика и сахрани их на своме имању крај Саларијског пута.

А закључани у тамницу војници Папије и Мавр, жељни светог крштења, помолише се Господу Христу, и изађоше из тамнице на отворена врата, при чему их нико не задржа. И дошавши к свјатјешему папи Маркелу, примише од њега свето крштење. После крштења они опет отидоше и пријавише се војницима који су их тражили, а војници их одведоше к епарху на суд. Угледавши их, епарх им рече: Сада сазнадох да сте хришћани. Свети Папије одговори: Да, ми смо стварно хришћани. На то им епарх Лаодикије рече: Одбаците сујетну обману хришћанску, и поклоните се боговима којима се цареви клањају. Свети Мавр одговори Лаодикију: Нека им се поклоне сви који су изгубили душе своје, ако желе да погину заувек. А Лаодикије рече на то: Ако одмах не принесете жртве бесмртним боговима, изгубићете душе своје. Послушајте ме и учините што вам предлажем, ако желите остати у животу. Свети Папије одговори: Принеси им жртву ти, ако желиш да се вечито мучиш.

Тада епарх нареди да мученике простру по земљи и да их немилосрдно бију. А они, бездушно бијени, ништа друго не говораху сем ово: Господе Исусе Христе, помози слугама Твојим! - Затим мучитељ нареди да их бију оловним пружем. Пошто их дуго тукоше оловним пружем, они предадоше душе своје у руке Божје. А презвитер Јован, по наређењу светог папе Маркела, узео ноћу тела њихова, па их чесно погребео крај гроба раније пострадавших светих мученика Сисинија и Сатурнина.

У то време врати се у Рим цар Диоклецијан. Епарх Лаодикије поднесе Диоклецијану и Максимијану подробен извештај односно светих мученика како их је жестоко мучио и љуто погубио. Цареви се обрадоваше томе и похвалише епархову ревност.

Међутим, горespoменути ђакон свети Киријак, кога свјатјешји папа Маркел посвети за ђакона заједно са светим Сисинијем, беше са Смарагдом и Ларгијем, као и са осталим многобројним сужњима

Христовим, у тамници и на тешким радовима. Јер дању су их изводили на тешке радове, а ноћу су их затварали у тамници. Блаженом пак Киријаку би дата од Бога благодат да исцељује болести. И многи долажаху к њему и доношаху своје болеснике, које свети Киријак творећи молитву исцељиваше. И тако, молитвама његовим: слепи добијаху вид, ослабљени оздрављаху, ђаволи се из људи изгоњаху, и болесници се од сваковрсних болести исцељиваху.

Цар Диоклецијан имађаше кћер која се зваше Артемија. По попуштењу Божјем она полуде и мучаше је нечисти дух. Сазнавши за то Диоклецијан се веома растужи, и целог тог дана ништа не окуси од туге. А кад он уђе у одају своје кћери, где она борављаше као луда, онда бес повика кроз њена уста: Ја нећу изаћи одавде, и нико ме не може изагнати осим ђакона Киријака.

Диоклецијан одмах нареди да се пронађе ђакон Киријак. Пронађен у тамници, он би приведен цару са своја обадва друга, Смарагдом и Ларгијем. Цар га стаде молити да уђе у одају његове кћери, и да је паћеницу исцели. Улазећи у одају царево кћери, свети Киријак се обрати нечистоме духу који ју је мучио: У име Господа нашег Исуса Христа наређујем ти: изаћи из ове девојке! - А бес одговори на њена уста: Ако желиш да изађем из ње, онда ми дај друго обиталиште у које бих могао ући. - Ево ти моје тело, одговори свети Киријак, ако можеш ући у њега. На то бес узврати: У твоје тело не могу ући, јер је одасвуд затворено и запечаћено. Тада му свети Киријак рече: У име Господа нашег Исуса Христа распетог изаћи из ове девојке, да би она била чисти сасуд за служење Светоме Духу. - Нечисти дух онда повика, говорећи: О, Киријаче! Ако ме одавде изгониш, ја ћу удесити да ти будеш послан у Персију. - Рекавши то, нечисти дух изиђе.

Девица пак Артемија, ослободивши се демоновог насиља, рече светитељу: Заклињем те Богом кога исповедаш: крсти ме, јер ја у даљини назирем Господа кога ти исповедаш. - Стајаше ту и мати Артемијина, царица Сирена. Она се испуни двоструке радости: једно, због исцељења своје кћери, друго - због моћи Христове, јер она беше потајна хришћанка. И пошто спремише воду, сутрадан кришом од цара Диоклецијана крстише девицу Артемију у име Оца и Сина и Светога Духа.

Од тога доба свети Киријак задоби благовољење цара Диоклецијана, који њему и друговима његовим Смарагду и Ларгију подари слободу, и даде му дом у Риму близу својих Терма, обећавши му спокојан живот. А царица Сирена поучаваше своју кћер, да свим срцем љуби Христа и да верно испуњује закон Његов.

После не много времена Диоклецијану стиже писмо од персијског цара, у коме персијски цар мољаше Диоклецијана да му пошаље ђакона Киријака, пошто кћи његова демонује, при чему демон на њена уста виче говорећи: Нико ме не може истерати осим римског ђакона Киријака. - Цар Диоклецијан рече својој супрузи, царици Сирени, да позове к себи Киријака и да га умоли да отпутује у Персију к демонијачној царевићки. И свети Киријак би позван к царици; и упознат са писмом из Персије, он изјави: У име Господа мог Исуса Христа отпутоваћу неизоставно.

Снабдевен од царице свим што му је било потребно за пут, свети Киријак крену у Персију заједно са друговима својим Смарагдом и Ларгијем. Када стиже у Персију, и би уведен код демонијачне царевићке, ђаво повика на њена уста: Шта велиш, Киријаче, не натерах ли те да превалиш толики пут доде, као што ти обећах? Светитељ одговори: С помоћу Владике мог, Господа Исуса Христа, ја дођох овде, да тебе отерам одавде. Стога, именом Господа Исуса Христа наређујем ти, нечисти душе: изиђи из ове девојке и више се не враћај у њу! Бес на то рече: Но ти си се уморио од пута, Киријаче, па треба прво да се одмориш. Светитељ одговори: Помоћу Бога који све устројава ја не осећам умор. Бес продужи: Ипак ја, што хтедох то и учиних: обећах да те натерам да дођеш у Персију, и ето дошао си. Светитељ одговори: Не можеш ти, слабићу и бедниче, учинити оно што желиш, него оно што ти допусти Саздатељ наш.

Тада бес стаде мучити девојку. А свети ђакон врже себе на земљу ничице, и стаде се са сузама молити Богу. Међутим бес викаше к светитељу: Ако ме изгониш одавде, дај ми онда обиталиште у које бих ушао. Светитељ му одговори: Нигде теби нема места у саздању Божјем, о лишени! јер те одасвуд изгони непобедива и свемоћна сила Господа мог Исуса Христа. - И ђаво

одмах изиђе из девојчице, и бежећи он испуњаваше ваздух запомагањем: О, страшног Имена које ме изгони!

Од тога часа девојчица постаде здрава. Име јој беше Јовија. Она поверова у Христа, и прими свето крштење. Повероваше у Христа и крстише се многи из царевог дома, око четири стотине њих. Персијски цар нуђаше многе дарове светом Киријаку, али он не узе ништа, задовољавајући се само хлебом и водом. Пошто проведе у Персији четрдесет и пет дана он крену отуда, носећи са собом захвално писмо персијског цара римскоме цару, које Диоклецијан чесно прими. А царица Сирена и њена кћи Артемија веома се радоваху Киријаковом повратку.

Не дуго после овога Диоклецијан отпутова из Рима на Исток, а Максимијан Херкул у Медиолан. Међутим Максимијан Галерије, кога Диоклецијан најпре беше усинио, па му затим дао за жену своју старију кћер Валерију, дође у Рим и стаде гонити и убијати хришћане. Ухвати он и светог ђакона Киријака, гневан на њега што је Артемију превео у хришћанску веру, и баци у тамницу заједно са његовим друговима Смарагдом и Ларгијем. Куд год је мучитељ ишао, он је наређивао те су испред његових кола водили Киријака нага, окована у железне вериге. То је чинио, да би остале хришћане заплашио. Једном када је мучитељ ишао некуда, сrete га свети папа Маркел, па му громко довикну: Зашто убијаш слуге Божје који се моле за твоје царство?

Разљутивши се, мучитељ нареди да светог Маркела немилосрдно бију моткама, па га осуди да чува стоку. Би дакле свети папа Маркел одређен да чува стоку, а стражари мотраху на њега, да би он ревностно извршивао одређени му посао. А светог Киријака са његовим друговима цар предаде своме намеснику Карпасију, рекавши му: Ове мађионичаре, који заводе народ у хришћанство, приморај мучењем да принесу боговима жртве.

Карпасије, узевши светитеља и хришћане што са њим беху, врже их прво у тамницу. Затим, засевши на судишту у храму Тељуре, он изведе преда се на суд свете мученике: ђакона Киријака, његове другове Смарагда и Ларгија, и четвртог сужња с њима, по имену Крисцентијана, који је исто тако седео у тамници за Христа. И намесник Карпасије обрати им се оваквим питањем: Зашто не

слушате царско наређење и нећете да принесете жртве бесмртним боговима? Одговори свети Киријак и остали с њим: Ми приносимо себе саме на жртву вавек живоме Богу Исусу Христу. Карпасије онда рече Киријаку: Старост твоја начинила те је седим; но ја ћу сада твоју старост обратити у младост. - И нареди да се узаври смола, и лије на светитељеву главу. А светитељ клицаше, говорећи: Слава Ти, Господе, што удостојаваш нас слуге Твоје да уђемо на врата небеског царства!

Односно Крисцентијана мучитељ нареди да га нага обесе о мучилишно дрво, па бију жилама и моткама, стружу железним ноктима, и ребра му пале огњем. У таквим мукама, све време благодарећи Богу, свети мученик Крисцентијан предаде дух свој. Онда мучитељ нареди да се тело његово одвуче и непогребено баци псима да га разнесу; а остале свете мученике он понова вргну у тамницу. Но споменути презвитер Јован, дошавши ноћу и узевши тело мучениково, сахрани га заједно са раније поменутиим мученицима.

Четири дана после овога мучитељ, извевши преда се само Киријака, упита га: Зашто дане старости своје у љутим мукама низводиш у ад? Принеси боговима жртву па ћеш остати жив. Светитељ му одговори: Ја желим да свагда будем мучен за Христа Бога мог; а вашим боговима нека принесу жртве они који не познаше истинитог Бога, Саздатеља свога.

Разгневивши се, мучитељ Карпасије нареди да мученика обесе нага на мучилишту, и да га муче као и светог Крисцентијана, бијући га жилама и моткама, стружући га ноктима, и палећи га огњем. Трпећи све то јуначки, Христов мученик узвикиваше: Помилуј ме грешнога, Господе мој Исусе Христе! Слава Теби, Сине Божји!

Увидевши да никаквим мукама не може принудити Киријака на жртвоприношење, намесник Карпасије нареди да престану мучити Киријака, а сам отиде и обавести цара о свему односно Киријака и осталих мученика. Цар нареди да се преда на смрт Киријак и сви остали што су заједно с њим у тамници. А у тамници, у којој тамноваше свети Киријак са друговима својим, беше двадесет и једно лице обадва пола, који Христа ради беху у оковима. Извевши их све изван града, мачем их посекоше, заједно са светим Киријаком,

Смарагдом и Ларгијем. Ноћу пак тамо дође презвитер Јован са неким хришћанима, па сабравши тела светих мученика, сахрани их на истом месту где беху сахрањена тела и других мученика.

У то исто време би мучена и за Христа убијена од незнабожног мучитеља Максимијана и блажена Артемија, кћи Диоклецијанова, која тада беше у Риму. Јер несрећни Максимијан не поштеде ни блиске сроднике своје, пошто Артемија беше рођена сестра његове жене Валерије; њему пак, као усињенику Диоклецијановом, она беше сестра.

После посечења светог Киријака и осталих с њим, намесник Карпасије измоли за себе у цара Киријаков дом, који се налажаше крај Диоклецијанових Терма, а беше поклоњен Киријаку од Диоклецијана. Уселивши се у тај дом, Карпасије нађе у њему изванредан извор, начињен светим Киријаком и освећен папом Маркелом. У том извору су се крштавали многи незнабошци који су се обраћали у хришћанство. На подсмех и поругу хришћанима Карпасије претвори тај дом у јавно купатило и блудилиште; и често се сам тамо купаше, или боље рећи - каљаше: јер, веселећи се са својим друговима тамо, они се одаваху одвратним гресима телесним.

Једном нареди он да се тамо за њега приреди гозба, и он дође са дванаест својих драгих пријатеља, да једу, пију, купају се и блудниче. И када њихово недолично весеље и уживање беше у жеку, сви они изненада попадаше мртви, невидљивом силом Божјом поражени. Од тога спопаде страх све околне житеље, и они од тога времена затворише тај дом, и нико се не усуђиваше да уђе у њега.

Међутим нечестиви цар Максимијан Галерије отпутова из Рима на Исток; а престо царски у Риму, који је имао припасти Константину, заузео Максенције. У то баш време клирици римски, сабравши се ноћу, одоше у онај тор у коме свети Маркел беше одређен да чува стоку, и изведоше одатле свога архипастира.

Максенције који се отмичарски дочепа престола римског, стаде као и његови претходници гонити хришћане. У то време живљаху у Риму две жене племенитог сенаторског рода, Прискила и Лукина. Оне обе беху удовице и верне слушкиње Господа Христа, коме свим срцем служяху. Оне имађаху велика имања, од којих служяху

светима у свима њиховим потребама. На својим имањима обе оне начинише изврсне гробнице за сахрањивање тела светих мученика, јер је тада огромно мноштво хришћана било убијено за исповедање имена Христова. Прискила начини гробницу крај Саларијског пута на три попришта далеко од града, а Лукина - крај Остијског пута на седам попришта од града. Тајно ноћу оне су скупљале тела мученика, која су бацана као храна псима, зверима и птицама, и чесно их погребавале у својим гробницама. И када клирици изведоше светог Маркела из тора, где је чувао стоку, он са блаженом Лукином оде на место, где свети мученик Киријак би посечен са Смарагдом и Ларгијем, извадише из земље свете мошти њихове, намазаше их мирисима, обавише у чиста платна, па однеше у Лукинину гробницу и чесно положише у каменим гробовима.

У то исто време блажена Лукина поклони римској цркви многа имања своја: а дивну кућу своју, у центру града Рима, подари вернима, да је претворе у цркву. Папа освети ту кућу по прописаном чину црквеном, и литургисаше у њој, приносећи Бескрвне Жртве Богу, вршећи ноћна и дневна богослужења. И на тај начин дом Лукинин постаде домом Божјим и саборном црквом у Риму.

За то сазнаде незнабожни цар; разљути се на Лукину, па је као неку велику грешницу осуди на бешчесно прогонство из града, а сву њену имовину даде да се разграби. Папу пак Маркела покушаваше да склони на своје незнабожје, али без успеха. Но дознавши да је свети Маркел од пређашњег цара био осуђен да чува стоку, и он га осуди на то исто. А желећи да обешчести не само папу, него и цркву, он дивни Лукинин дом, освећен у цркву, претвори у жилиште за стоку, и нареди да се тамо држи много стоке. А светом Маркелу досуди, да у све дане живота свог, под стражом, чува стоку у том дому.

И тако овај свјатјејши пастир и руководицац душа људских девет месеци чуваше стоку; велики слуга Божји, као неки заплењени роб, беше исмеван од незнабожних идолослужитеља. Од непрестаног пословања он не имађаше ни одмора ни предаха; трпео је велику оскудицу у најпотребнијем; није имао довољно ни хране и одеће, пошто стражари нису допуштали никоме да му приђе и што

донесе. Сва одећа му је била - само једна оштра и груба власеница на телу. Због таквих трудова, страдања, оскудица, и због смрада сточног, свети Маркел се разболе, и предаде своју страдалничку душу у руке Божје.[9] А тело његово узе ноћу онај исти презвитер Јован, однесе га у Прискилину гробницу, и тамо га са клирицима чесно сахрани.

Тако оконча течење своје свјатјешти папа римски Маркел, који претходно путем мучеништва посла к Богу многа чеда своја, па за њима и сам оде да са светим јерарсима предстане престолу Великог Архијереја - Господа нашег Исуса Христа, коме слава сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА МАРКЕЛИНА, папе римског

Папа Маркелин ступи на престо после кончине свјатјештег папе Каја,[10] за царовања Диоклецијана и Максимијана, у време најљућег гоњења на хришћане, када у току тридесет дана би у Риму после сваковрсних мучења погубљено седамнаест хиљада хришћана обадва пола. Тада би ухваћен и папа Маркелин, и изведен пред Диоклецијана на ислеђење. Но, уплашивши се љутих мука, он прислужи тамјан на идолском жртвенику и у идолишту принесе жртву Вести и Изиди.[11] Желећи да га награди за то, цар га одену у скупоцену одећу и назва га својим пријатељем.

Вративши се после тога дома, Маркелин плакаше и ридаше горко, као некада и свети апостол Петар када се одрече Христа. И осуђиваше себе, и стиђаше се себе, јер он, који је многе друге у вери утврдио и на мученички подвиг побудио, сам паде љутим падом. И неисказано паћаше срцем својим због тога.

У то време у граду Синцеси у Кампанији одржаваше се помесни црквени сабор,[12] на коме учествоваху сто осамдесет епископа и презвитера. Маркелин онда похита на тај сабор. Обукавши се у врећу и посувши главу пепелом, он скрушена срца уђе к оцима на сабор. И ставши пред њима као осуђеник, он отворено исповеди свој грех пред свима, горке сузе лијући и ридајући, и просећи да му суде. А оци му говораху: Ти сам устима својим осуди себе: из твојих уста изишао је грех, нека из твојих уста изиђе и осуда. Ми знамо да се и свети Петар из страха одрекао Христа, али, оплакавши горко свој грех, он поново стече благовољење у Господа свог.

Тада Маркелин изрече овакав суд над собом: Лишавам себе свештеничког чина, кога нисам достојан. И још: нека ми се тело по смрти не погребне него баци псима. А дрзне ли се ко да га погребне, нека буде проклет!

Вративши се затим по завршетку сабора у Рим, Маркелин узне ону драгоцену хаљину коју од Диоклецијана доби, оде к Диоклецијану, баци је преда њ, изобличи га, изружи лажне богове његове и исповеди веру у Христа, а себе назва тешким грешником, при чему плакаше горко. Цар пак, испунивши се гнева, предаде га на мучење, па га затим осуди на смрт. И блажени Маркелин би поведен изван града на посечење заједно са тројицом хришћана: Клавдијем, Кирином и Антонином. За њим иђаше и презвитер Маркел, који је после њега имао заузети престо. Дозвавши га к себи, мученик Христов Маркелин саветоваше му да буде чврст у вери. А односно тела свог он објави завештање, да се нико не дрзне погребсти га у земљу, него да се баци псима. Ја нисам достојан погребати људског, изјави он; нисам достојан да ме земља прими, пошто се одрекох Господа мог, Творца неба и земље.

Када стигоше на губилиште, свети Маркелин се са надом помоли Господу Христу који прима покајане грешнике, и радосно подметну главу своју на посечење, и умре за Христа, кога се беше одрекао из страха од мучења.[13] Заједно са њим бише посечени и три споменута хришћанина: Клавдије, Кирин и Антонин. Тела њихова бише бачена непогребена крај пута. Но после неколико дана ноћу дођоше верни, узеше тела Клавдија, Кирина и Антонина, и

сахранише их. А Маркелиново тело нико се не усуди узети и сахранити, пошто он то беше забранио с проклетством. И лежаше тело његово тридесет и шест дана крај пута. Но тада се свети апостол Петар јави новоме папи Маркелу, и упита га: Зашто Маркелиново тело ниси до сада сахранио? Маркел одговори: Бојим се кетве његове, јер он све закле, да се нико не дрзне сахранити тело његово. Апостол на то рече: Зар се не сећаш онога што је писано: Који се сам понижује подигнуће се (Лк. 18, 14). Иди дакле, и чесно га сахрани.

Тада папа Маркел оде, узне чесне мошти мученикове, и сахрани их у Прискилиној гробници што је крај Саларијског пута.

Тако сконча свештенмученик папа Маркелин, оставивши образац покајања за многе који су у то време падали у сличан грех, јер су се тада многи одрицали Христа из страха од мучења. Ми пак славимо неисказано милосрђе Божје сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ПОТАМИЈЕНЕ

У време цара Максимијана ова света Потамијена, веома лепа девојка, беше робиња у једног развратног и сладострасног господара. Овај господар је често присиљаваше на срамно дело. Али пошто не могаде да је наведе на своје зло, он је, бесан од јарости, предаде градоначелнику Александрије, рекавши му: Ова млада девојка је моја робиња, али не пристаје на моје предлоге. Стога ти је ево предајем у руке да је ласкама или претњама склониш да пристане на моју жељу. Успеш ли у томе, уверавам те да ћу те достојно наградити. Ако пак она не пристане, онда је као хришћанку стави на муке, па је горком смрћу умори.

Да би је натерао да пристане на предлог свога господара, градоначелник стављаше Потамијену на разне муке. Али света Потамијена не пристајаше. Тада градоначелник одлучи да је баца у котао пун вреле смоле. Када смола стаде клокотати и кипети, немилосрдни судија предложи блаженој девици ово: Или иди, те се покори вољи свога господара, или знај, ја ћу наредити да те баце у

овај котао. - А она одговори: Боже сачувај, никада неће постојати тако неправедан судија, који би ме приморао да се покорим сладострашћу.

Разјарени судија нареди да је свуку и баце у котао; а она подиже глас свој и рече: Заклињем те животом цара, кога се ти бојиш, ако си већ пресудио да ме тако мучиш, немој наређивати да ми свуку хаљине, него заповеди да ме постепено спуштају у кипећу смолу, да би ти могао видети какво ми је трпљење даровао Христос, кога ти не знаш.

Због заклетве градоначелник нареди да је постепено спуштају у кипећу смолу. И будући спуштена у котао постепено, у току три сата, светитељка се за све то време, жива и сагоревана, мољаше Богу, и издахну када јој смола покри главу. Сви пак присутни дивљаху се сили Христовој и трпљењу девојчином.

Пострадавши за Христа на такав начин, 304. године, ова блажена и славна победоносица оде на небо.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЛУКАРИОНА

Овај свети мученик беше из града Ерме у Египту. Као хришћанин он би изведен на суд пред тамошњег кнеза. Примораван да се одрекне Христа, он нипошто не пристаде. Потом би бачен у најстрашнију и најмрачнију тамницу. А после мало дана изведоше га из тамнице и гвожђем стругаше; затим га на крст приковаше, и све му тело у ране претворише; па га онда бише, и кости му поломише, и железним шипкама прса и слабине палише; после тога га у ужарену пећ бацише, у којој светитељ проведе три дана, али благодаћу Божјом би сачуван неповређен. Потом му дадоше те попи најотровније напитке, али му они не нашкодише. Тиме свети мученик привуче вери Христовој онога који беше спремио те смртоносне отровне напитке; но овоме би одмах одсечена глава, и он доби од Господа венац мучеништва.

После тога пресекоше жиле мученику, па га бацише у усијани казан; онда му кожу са главе одераше, па му напослетку главу

одсекоше. И тако, блажени Лукарион прими неувенљиви венац мучеништва.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА ЕСИЈЕ И СУЗАНЕ

Ученице светог Панкратија, епископа Тавроменијског (спомиње се 9. фебруара и 9. јула). Мученички пострададе за Христа у огњу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДАНИЛА СКИТСКОГ

Игуман знаменитог Скита Мисирског. Ученик светог Арсенија и учитељ многих. Многе његове речи и поуке су као путеводне звезде за монахе. Једном кад су варвари напали Скит позову га братија, да заједно с њима бежи. Он им одговори: "Ако се Бог не брине о мени, нашто ми и живети?" Још је говорио Данило: "У колико се тело твоје гоји, у толико ти душа мршава". Четрдесет година подвизавао се у општежићу, а потом, 420. године, повукао се у пустињу. Он се догодио у Александрији, када је један опаки свекар убио снаху своју због њеног целомудрија, свету Томаиду (види 13. април), и он је са својим учеником и сахранио ову страдалницу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ТАРАСИЈА И ЈОВАНА

Пострадали за Господа мачем посечени.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СТЕФАНА ПРЕЗВИТЕРА

У миру се упокојио у Господу коме је служио.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
АНТИМА ПРЕЗВИТЕРА**

У миру се упокојио у Господу.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ
СЕВАСТИЈАНЕ ЧУДОТВОРКЕ**

У миру се упокојила.

НАПОМЕНЕ:

1. Диоклецијан управљао источном половином римске царевине од 284. до 305. године.
2. Управљао западном половином римске царевине од 284. до 305. године.
3. Управљао Истоком од 305. до 311. године.
4. Управљао Западом од 305. до 312. године.
5. Херкул - национални старогрчки јунак. По казивању грчке митологије Херкул је био син Зевса и Алкмене, жене тиринтског цара Амфитриона. Херкулу се приписивала велика физичка снага, због чега се он сматрао за покровитеља гимнастичара и гладијатора.

6. Оглашење - усмено поучење о истинама вере православне, давано у старој Цркви онима који су се спремали за свето крштење. Оглашени су имали право присуствовати на првом и другом делу свете Литургије, тојест на проскомидији и "Литургији оглашених", али су пред почетак трећег, најважнијег дела свете Литургије ("Литургије верних"), они морали излазити из храма, на шта их је подсећао ђакон возгласом, који се и досада сачувао у Православној Цркви при вршењу свете Литургије. Рок оглашења није био подједнак; многи су остајали као оглашени у току целог живота. У случају потребе, рок оглашења се могао скратити на неколико дана, па чак и на неколико сати.
7. Милиарија - римска миља, износила око километар и по.
8. Тељура или Геја - грчкоримска богиња земље и плодовитости.
9. Св. Маркел се упокоји 310. године.
10. Кај управљао Римском црквом од 283. до 296. године.
11. Веста - богиња код старих Римљана и Грка сматрала се покровитељком породичног огњишта и жртвеног огња. Изиде се сматрала богињом плодности.
12. Овај сабор био је око 300. год.
13. Свети Маркелин пострадао око 300. године.

9. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ КИРИЛА, архиепископа александријског

Велики учитељ црквени, свети Кирил Александријски беше родом из Александрије, од родитеља правоверних и племићског порекла, сестрић Теофила, патријарха александријског.[1] Васпитање Кирил доби изврсно: у непрекидном стицању мудрости и у страху Божјем; он до савршенства изучи грчку и римску световну мудрост, а и духовну мудрост одлично изучи, непрестано изучавајући Божанска Писма. Ујак његов, патријарх Теофил, видећи у њему велике способности и целомудрени живот, уврсти га у свој клир, поставивши младог Кирила за архиђакона. И би свети Кирил као миомирисан крин, посађен у црквеном врту, цветајући непорочном чистотом и умирисујући Цркву Христову богомудрим учењем. А би он и ученик преподобног Исидора Пелусиота.

По смрти Теофила блажени Кирил би од свију једногласно изабран за патријарха. Поставши патријарх,[2] он одмах истера из града јеретике новацијане, који беху слични фарисејима, јер се грађаху праведни пред људима, и тврђаху за себе да су чисти и далеко од свакога греха, и ношаху бело одело као знак свога тобож

непорочног живота, и учаху да човека, који је после крштења пао у смртни грех, не треба примати натраг у Цркву. Нема, тврђаху они, опроштаја смртноме греху такога човека, осим да се такав човек поново крсти.

Ова јерес води порекло од Новацијана, који за царовања Декијева[3] беше презвитер у Риму и жељаше да постане папа после смрти за Христа убијеног свештеномученика папе Фабијана.[4] Али он не успе у томе, пошто блажени Корнилије би изабран за папу.[5] Завидећи Корнилију, Новацијан се срђаше на њега и беше му противник у свему. У то време бејаше велико гоњење незнабожаца на хришћане, и многи од хришћана, уплашивши се свирепих мучења, принесоше жртве идолима; а затим, долазећи с покајањем, они исповедаху грехе своје са сузама. Видећи покајање њихово, свети папа Корнилије примаше их понова у свету Цркву, као што и Христос прими горко плачућег Петра. Међутим, презвитер Новацијан се противљаше папи, тврдећи да у Цркви Христовој не треба да се налазе они који се Христа одрекоше и демонима жртву принесоше. При томе он хуљаше на светог папу, називајући га заједничарем идолопоклоника. Онда сам прекину општење са њим и, нашавши себи неке једномишљенике, начини се другим папом у Риму. Тако пониче јерес новацијана.

Од тада се новацијанска јерес стаде ширити свуда, па дође и до Александрије, и продужи постојати тамо све до доба светог Кирила. Ту новацијани умножише противна православљу деловања: они понова крштаваху оне који из православља приступаху њима, не допуштаху други брак, и друга неразумна новачења беху у њима. - Ове дакле јеретике, заједно са епископом њиховим Теопемптом, свети Кирил протера из Александрије у самом почетку свога патријарховања.

Затим се свети Кирил наоружа и против нечистих духова, да их истера из обиталишта њихових. Јер недалеко од Александрије налазило се једно насеље, звано Коноп, а близу њега друго место, звано Манутин. Тамо се налажаше стародревно идолиште и обиталиште демона. То место беше страшно, пошто тамо живљаху многи нечисти дуси. Још и патријарх Теофил, док беше у животу, желео је да то место очисти од демона и да га освети за

славословљење Бога. Али, заузет другим пословима, он не успе да намеру своју приведе у дело. Свети Кирил пак, наследник Теофилов на александријском престолу, реши се да то учини, па се усрдно мољаше Богу да му подари вишњу помоћ и силу за победу и прогнање нечистих духова из Манутина. И јави се светом Кирилу у виђењу анђео Господњи, налажући му да у Манутин пренесе чесне мошти светих мученика Кира и Јована, да би прогнао демонску силу одатле. Свети Кирил то учини убрзо: пренесе мошти светих у Манутин, и подиже тамо цркву у име њихово. И нечисти дуси одмах бише прогнани одатле, и то место постаде извор исцељења од моштију мученичких.

Прогнавши на тај начин невидљиве демоне из предграђа Александрије, свети Кирил се много стараше да и сам град потпуно очисти од видљивих демона, какви беху христоненавидници Јевреји, којих издавна беше врло много у Александрији. Јер још од дана Александра Великог и од оснивања Александрије тамо се доселише Јевреји, и временом се намножише у велико племе. Силно ненавидећи Христа и христоимене људе, они тајно и јавно чињаху хришћанима сваковрсне пакости и непријатности. Рђави и шткодљиви беху за град гореспоменути јеретици новацијани, но несравњено гори и шткодљивији беху ови непријатељи - Јевреји, јер они не само изазиваху свађе и смутње у граду, него и многобројна убиства и крвопролића приређиваху. Призвавши к себи старешине јеврејских синагога,^[6] светитељ Божји саветоваше им да свој народ обуздају и одврате од сличних злочина. Али они не само не послушаше светитељев савет, него загазише у још већи злочин.

У граду беше велика и прекрасна црква; звана Александровом, пошто је беше подигао епископ Александар.^[7] Једнога дана Јевреји се договорише, и наоружаше се као да ће у рат. И кад се спусти ноћ, они се растрчаше по улицама градским, вичући на сав глас: Александрова црква гори! Чувши то, хришћани стадоше излетати из својих домова и трчати да гасе пожар у својој цркви. И који год хришћани излажаху из својих домова, бездушни Јевреји их одмах изненада убијаху или мачевима, или копљима, или ножевима, или нечим другим. И те ноћи би убијено мноштво хришћана.

Кад свану дан, сазнаде за тај покољ свјатјејши патријарх Кирил, и силна га жалост обузе. И захтеваше светитељ да се изведу на суд Јевреји - коловође покоља. Али градоначелник Орест, иако хришћанин по вери, помагаше Јеврејима штитећи убице, јер беше непријатељски расположен према светом патријарху. Тада се сам свети Кирил са мноштвом хришћана упути к јеврејском зборишту, истера из града све Јевреје, куће им поруши и синагогу запали. А градоначелник, пламтећи гневом на светитеља, стаде злостављати његове сроднике, као и друге угледне грађане који беху на страни патријарха. Тако он на тргу обнажи и непоштедно би честитог човека, Јеракса граматика (= научњака). И изроди се велика несугласица између градоначелника и патријарха. Јер свјатјејши патријарх штићаше хришћане, а градоначелник помагаше Јевреје. И сваки од њих писаше цару Теодосију Млађем[8] све дотле, док од цара не стиже наређење, којим се забрањује Јеврејима да живе у граду.

У то време на улицама града често су избијале побуне и метежи, у којима су понекад страдали и невини људи. У Александрији живљаше једна девојка по имену Ипатија, кћи философа Теона. Она беше побожна и врлинска, чувена по животу и мудрости, и провођаше дане своје у девичанској чистоти и непорочности. А философији би научена од оца свог Теона још у младости својој, и толики успех показа у философији, да је превазилазила све живе философе тога доба, као што тврде за њу епископ птолемаидски Сисиније и Суида, величајући је многим похвалама. Она се не хте ни удавати, да би се несметано бавила философијом и књигом, а нарочито да би из љубави према Христу чувала своје девичанство. И у Александрију се са свих страна стицаху љубитељи философије, да виде премудру деву Ипатију и чују њене мудре речи. И беше она многима учитељица. Њу поштоваху све духовне и световне власти, и сав народ, и у многеме се држаху њених мудрих савета. Желећи да измири патријарха и градоначелника, она одлажаше к обојници са кротошћу и смирењем, и мудрим речима приволеваше их на измирење. Свјатјејши патријарх и сам тражаше прилику да се измири са градоначелником, али овај, зле нарави, није хтео ни да чује за измирење. Једном када се Ипатија

однекуда враћаше колима својој кући, миромрзиви побуњеници је нападоше, па, извукавши је из кола, подераше јој хаљине и на мртво избише. Али се њихова звероподобна јарост не заустави на томе, него се они острвише и на мртво тело њено: исекоше га на комаде, па спалише на месту званом Кинарон. - Када житељи града сазнадоше за то, сви силно жаљаху Ипатију, нарочито љубитељи науке.

Међутим глас о метежу и догађајима у Александрији допре до монаха на Нитријској Гори.[9] То им испуни душу ревношћу, те се сабраше око пет стотина њих, оставише пустињу и дођоше у град са жељом да заштите патријарха. Догоди се да монаси сретоше негде градоначелника који је ишао на колима. И стадоше викати на њега корећи га и ружећи га, и називајући га јелином и идолопоклоником, јер је раније припадао јелинској вери,[10] и тек недавно беше примио крштење у Цариграду. Један од монаха баци се каменом на епарха и удари га по глави. Када се на запомагање градоначелникових слугу слеже много народа, монаси се удаљише од градоначелника, а слуге његове ухватише једнога монаха, по имену Амонија. Градоначелник пак, мислећи да је патријарх наговорио монахе против њега, силно се разгневи и стави Амонија усред града на жестоке муке, у којима овај и умре. Сазнавши за то, свјатјејши патријарх силно паћаше духом, па посла те донеше мучениково тело, и он га чесно погребе.

Јевреји пак, протерани из града, начинише себи позориште и игралиште; па да би се нарутали Христу и увредили хришћане, они направише дугачак крст, ухватише једног хришћанског дечка и нага распеше на крст. Али га за крст не приковаше клинцима, већ привезаше конопцима. И дуго му се ругаху, смејући му се и пљујући га. Затим га дотле бише док дечко не умре на крсту. И тако мученик Христов постаде подражатељ Христових страдања.

Сазнавши за овај нови злочин Јевреја, свети Кирил писмом извести о њему подробно цара. Од цара, иако не брзо, ипак стиже праведно наређење. Према том наређењу, коловође овог јеврејског злочина бише кажњене, и епарх уклоњен са дужности. А светитељ Христов Кирил, пошто уклони смутње, злобе и непријатељства

људска, на миру пасаше поверено му словесно стадо Христових оваца.

Но пошто се у Александрији утишаше описане смутње, потом настаде у целом поднебесју још већа пометња од Несторијеве јереси, и светом Кирилу је требало да покаже још већи подвиг. Јер у Цариградској цркви после кончине патријарха Сисинија,[\[11\]](#) који беше прејемник Атика,[\[12\]](#) на патријаршијски престо би подигнут Несторије,[\[13\]](#) доведен из Антиохије, човек, како се мислило, добар по животу и вери, али унутра потајни јеретик Он је сејао међу вернима семе јеретичког учења, као кукољ по пшеници, спочетка не сам лично него преко својих једномишљеника. А јерес његова беше хула на Христа Бога и на Пречисту Дјеву Богородицу, јер он бедник тврђаше ово: од Дјеве Марије родио се прост човек Христос, а не Бог, пошто утроба женска није могла родити Бога већ само човека; Бог Логос се сјединио са човеком Исусом од тренутка зачећа само благодаћу и обитавао у њему као у храму; стога Дјева Марија није Богородица већ Христородица.

Ову Несторијеву јерес ширили су по народу две његове присталице: епископ Доротеј и презвитер Анастасије, које он беше довео са собом из Антиохије. Једнога празника, говорећи поуку народу у саборној цркви цариградској, епископ Доротеј громко повика: Ко Марију назива Богородицом, нека је анатема! - Чувши то, народ се узбуни, и одмах настаде негодовање и метеж у цркви. И то би на велику саблазан вернима. Исто тако и презвитер Анастасије говораше народу: Нека нико не назива Марију Богородицом; Марија је била људско биће женског пола, а од тела човечијег како се може родити Бог?

А када поводом тога би упитан сам Несторије, он стаде јавно испољавати своје безумље, и изригну отров својих хуљења на Христа Бога и на Пречисту Матер Његову. Ја не могу, говораше он, називати Богом онога коме, зачетом у утроби жене, бројаху дане и месеце док се не наврши време да буде рођен; нити ћу назвати Богородицом жену која је родила телесног човека, једне природе са собом.

И настадоше у народу распре и свађе: једни се супроћаху јереси и не жељаху да опште са Несторијем, а други се саблажњаваху јеретичким умовањем и примаху зловерје јеретика. Та јерес узруја не

само Цариград, него и све крајеве земље, јер зловерни Несторије са својим једномишљеницима написа многе књиге у заштиту свог јеретичког учења, и разасла их у околне градове, и у најудаљеније земље, и у пустиње к монасима. Тиме он изазва такав раздор међу хришћанима, какав раније беше изазвао зловерни Арије, који ризу Христову подера:[14] јер многи од духовенства и световњака пођоше за Несторијем, као што су раније многи ишли за Аријем.

Патријарх александријски свети Кирил, сазнавши за јеретичко учење Несторијево и за успехе његове проповеди, душа га веома заболе и, као верни слуга и добар војник Христа Бога и Пречисте Матере Божје, он се наоружа против непријатеља Христовог и чврсто стаде за поштовање Бога и Пресвете Богородице. И показа да је истински пастир оваца Христових, који будно бди над својим стадом и бори се са вуком. Најпре свети Кирил љубазно писа Несторију, саветујући му да престане са таквим потхватом, и да доброверјем исправи оно што је зловерјем искварио.[15] Затим, видећи да се Несторије не поправља, он му написа строгу посланицу, изобличавајући његову заблуду. Свети Кирил исто тако писа и клиру цариградске цркве и царскоме двору,[16] да се не даду саблазнити Несторијевим учењем. После тога он упути посланицу папи старога Рима Целестину[17] и осталим патријарсима,[18] извештавајући их о јереси Несторијевој, и предлажући им и молећи их да саветују Несторију да се покаје. Поред тога, он упути писма свима епископима и властима разних земаља и градова, да се чувају од Несторијеве јереси. Чувши да је ова јерес и многе пустиножитеље захватила, он и њима писа, објашњавајући им душегубну штету ове јереси и одвраћајући их од прелашћивања њоме. Једном речју, свети Кирил не престаде викати на овога вука, док га сасвим не одагна од Христовог стада.

Међутим, Несторије се не само од Кирилових посланица не исправљаше, него у још горе ствари срљаше, јер стаде на муке стављати оне од духовенства и монаха који му се супроћаху и не пристајаху на његову јерес. Уједно с тим он се гневљаше и беснијаше на светог Кирила, гордећи се веома; иако сам јеретик, он светог Кирила називаше јеретиком. Он измисли и многе лажне и одвратне клевете против светог и праведног угодника Божјег, и шираше их по

народу, хулећи и бешчестећи име Кирилово. Но светитељ александријски не обраћаше никакву пажњу на те клевете, већ се једино стараше о спасењу самог Несторија, као и осталих душа људских, и о очишћењу Цркве од јереси.

Но и поред такве делатности светог Кирила, несторијанска јерес с дана на дан растијаше и шираше се; па и многи епископи заразише се овим душегубним учењем јеретичким и постадоше Несторијеве присталице. Међу осталима, Несторију указа извесну подршку патријарх антиохијски Јован,^[19] који, иако не одобраваше Несторијево учење, ипак моли Кирила да не придаје нарочиту важност Несторијевим речима. Но, то није могло угасити пожар који беше узео маха. Стога је било неопходно да се, ради истребљења из Цркве тако великог зла, сазове Васељенски сабор. Сазивање Сабора подједнако су желели и противници и присталице Несторијеве, јер је свака страна рачунала да ће на Сабору њено учење победити. И сам цар Теодосије Млађи, видећи да је велики раздор узео маха у Цркви, пристаде на сазивање Васељенског сабора. Одредивши малоазијски град Ефес за место где ће одржати Сабор, цар позва све митрополите и епископе царевине да се о Педесетници 431. године саберу у Ефес. При томе цар одреди комита^[20] Кандидијана за свога изасланика на Сабору.

Несторије, праћен шеснаесторицом епископа, допутова у Ефес убрзо после Ускрса; а пред сам празник Педесетнице стиже свети Кирил на челу педесет египатских епископа. Око четрдесет епископа дође из околних градова малоазијских. Папа Целестин, не могући због болести и старости сам да путује на Сабор, посла као своје изасланике два епископа и једног презвитера са наредбом да се држе светог Кирила. На Сабор допутова око двеста епископа. Но Јован антиохијски и други сиријски епископи, који су у већини били на страни Несторија, не долажаху. Епископи који су дошли на Сабор узалуд су их чекали до 21. јуна, и онда отпочеше заседања, 21. јуна 431. године. Због предности свога престола, свети Кирило постаде председник Сабора, при чему као сапредседници њему бише одређени Јувеналије јерусалимски^[21] и Мемнон ефески. Но зловерни Несторије пројави противљење састављеном Сабору и не појављиваше се на њему под изговором да ће чекати долазак Јована

антиохијског и сиријских епископа. Оци Сабора га трипут позиваше да дође на Сабор, али он упорно одбијаше. Тада Оци приступише испитивању Несторијевих списа. И пошто их пажљиво испиташе, Оци их осудише као јеретичке. Свети Кирил поднесе Сабору своја писма Несторију и другим лицима, у којима је изобличавао безбожно умовање јеретика; а поднесе и одлуке помесног сабора, одржаног пре тога у Александрији. Оци Сабора се сагласише са учењем светога мужа, признавши га православним и богомудрим, и одобрише одлуке помесног сабора александријског.

Међутим, у Ефес стиже Јован антиохијски са сиријским епископима. Сазнавши за ток рада у Сабору, он, у заштиту Несторија, састави посебни сабор, на коме учествоваше Несторије и све његове присталице. Комит Кандидијан, заражен јересју, указа помоћ томе безаконем сабору, и на њему свети Кирил би неправедно оптужен за јерес аполинаријевску, која одриче Христу истинску човечанску природу, и тврди да Христос нема човечанску душу већ уместо ње има Божанство. Клевећући лажно светитеља Божјег, и оптужујући га неправедно, присталице Несторијеве се стараху да цара придобију на своју страну. За прво време они успеше у томе. Цар поверова њиховим клеветам и нареди да се свети Кирил, заједно са блаженим Мемноном, епископом ефеским, баци у тамницу. Али потом, пошто цар понова испита целу ствар, он увиде да је праведни Кирил невин, и да су Кирилови противници лажно и злобно оклеветали Кирила, па воспостави храброг светитеља и његовог присталицу Мемнона у њиховим дужностима, величајући Кирилово трпљење и кротост; а за јеретике нареди да их обуздају.

Тако, свети Кирил понова стаде на чело светих отаца, сабраних у Ефесу ради расмотрења Несторијевих умовања. И на том Сабору свети оци исповедише и утврдише стари догмат православне вере: да је Господ наш Исус Христос, који се оваплотио од Пречисте Дјеве Марије, истинити Бог, и да је Пречиста Дјева Марија, која је Њега родила, истинита Богородица.

Када ова одредба Сабора би објављена народу, велика радост настаде међу хришћанима, и сви грађани града Ефеса слављенички клицаху, не као некада: "Велика је Дијана Ефеска!" (ср. Д. А. 19, 23 -

29), него сасвим другачије: "Велика је Пречиста Дјева Марија Богородица!"

На Сабору Несторије би осуђен као јеретик и богохулник; и не само би лишен свога чина, него и од Цркве Христове одлучен, и вечноме проклетству предат. Овој саборској одлуци придружи се потом и Јован антиохијски са сиријским епископима. Цар пак посла Несторија у прогонство у најудаљенију покрајину, која се звала Оасим. Ту он умре страшном смрћу, јер остајући у јеретичком упорству без покајања, њему за живота би од црва изеден богохулни језик његов.

Колико пак Божјој Матери беше мрско Несторијево хуљење јеретичко, сведочи догађај о коме казује преподобни Јован у својој књизи "Луг духовни".^[22] Једном, пише он, ми дођосмо к презвитеру Коломанске лавре^[23] ави Киријаку. И он нам исприча ово: Једнога дана ја видех у сну где пред вратима моје келије стоји светозарна, прекрасна Дјева, у порфиру обучена, и са њом два световидна човека. И ја распознадох да је то Владичица наша, Пречиста Дјева Богородица, а два човека с њом - свети Јован Крститељ и свети Јован Богослов. И одмах изиђох из своје келије и, поклонивши се, молих је да уђе унутра и благослови моју келију, али она не хтеде. Но ја Је дуго молих, и говорих: Нека слуга Твој, о Владичице! не отиде од Тебе унижен и посрамљен! - И многе друге молбе ја Јој упутих. А она, видећи моје усрдно мољење одговори ми: Ти имаш у својој келији непријатеља мог, - како онда можеш желети да уђем у њу? - Рекавши то, Она оде. А ја, пробудивши се, стадох туговати и плакати. И размишљах у себи, да нисам што у мислима својим сагрешио Пречистој Дјеви, јер у мојој келији не беше никог другог осим мене. Испитавши себе подробно и најбрижљивије, ја не нађох ништа чиме сам Јој сагрешно. Но видећи да ме силна туга мори, ја узех једну књигу, да бих с мало разонодио читајући је. То беше књига блаженог презвитера јерусалимског Исихија,^[24] коју бејех потражио од њега за извесно време. Прочитавши књигу, ја на крају ње нађох две беседе зловерног, и тако дознадох који је то непријатељ Пресвете Владичице наше Богородице био у мојој келији. Тада се дигох и однесох књигу онеме што ми је беше дао, и рекох му: Узми своју књигу, брате; од ње сам имао више штете него користи. - А он

ме упита, чиме ми је то његова књига нанела више штете него користи. Ја му онда испричах виђење које ми се догодило. А он, испунивши се божанствене ревности, исече из књиге оне две Несторијеве беседе и сажече их у ватри, говорећи: Нека не остане у мојој келији непријатељ Владичице наше - Богородице и Приснодјеве Марије.

Не треба исто тако прећутати и то, како је светитељ Христов Кирил, толико велики угодник Божји, при тако великој светости својој, ипак имао у себи нешто ружно и супротно богоугодништву, - да бисмо видели и чудесно исправљење његово. Он је без разлога био гневан на светог Јована Златоуста, светитељ на светитеља. Но то не треба да нас чуди, јер су и светитељи, као људи, подложни људским слабостима. Једино је Бог у свему савршен, а од људи нико не може бити савршен сам по себи, сем ако не прими од пуноће Христове. Свети Кирил гневљаше се на светог Јована Златоуста не само док овај беше у животу, него га и после кончине његове не хтеђаше помињати међу светима. Но овај гнев светог Кирила беше не из рђавости него из незнања. Јер је он, с једне стране од свога ујака патријарха Теофила, а с друге - од других непријатеља Златоустових, слушао много неоснованих клевета против овог васељенског светила, и по безазлености својој веровао лажи као истини. Јер је писано: Безазлени верује свакој речи (Прич. 14, 15). Патријарх цариградски Атик, који је живео пре Несторија, писао је Кирилу, саветујући му и молећи га да име светог Јована Златоуста упише у црквене диптихе,^[25] тојест у књиге са именима светих. И сам Атик спадао је раније међу непријатеље Златоустове, али касније, уверивши се у невиност овог светог мужа, и увидевши свој грех према њему, покаја се. И ступивши после Арсакија на патријаршијски престо цариградски, он уписа име Златоустово у диптихе и, докле год беше жив, саветоваше светом Кирилу у писмима да и он поступи тако исто. Али га он не послуша, не желећи потценити значај сабора, сазваног Теофилом^[26] против светог Златоуста.

Исто тако и свети Исидор Пелусиот, - рођак светог Кирила -, дубоко стар, видећи негодовање многих против светог Кирила зато што Златоуста искључује из броја светих, писао му је са великом слободом, саветујући му да непристрасно расмотри разлоге свога

гнева на невиног и светог мужа. "Пристрасност није далековидна, а мржња уопште ништа не види - писао је свети Пелусиот у једном од својих писама светом Кирилу. - Стога, ако желиш да будеш чист и од једног и од другог недостатка, немој изрицати непромишљене пресуде, него подвргавај дела праведном суду. Јер и Господ Бог, који зна све пре но што се збуде и учини, благоволи сићи с неба ка градовима који сагрешеше и прогневише Га. Вика је, рече, у Содому и Гомору велика, и греси су њихови веома велики. Зато ћу сићи да видим еда ли све чине као што вика дође преда ме; ако ли није тако, да знам (1 Мојс. 18, 20-21). Овако поступи Свевидац, дајући нам пример да одмах не верујемо клеветничким речима, него да најпре сами испитамо и увидимо да ли је то тако као што нам се прича. Стога и ти не треба да се гневиш, пошто претходно испиташ и нађеш да ствар због које се гневиш заиста заслужује гнев. Јер многи, који су с тобом били на Сабору у Ефесу, отворено негодују против тебе што се неправедно гневиш на невиног. Он је Теофилов сестрић, говоре они о теби, и подражава његову нарав, јер као што он јавно показа своје безумље, безразложно протеравши с престола светог и богољубљеног Јована, тако и ти радиш, потцењујући славу протераног, који се усто сада ни међу живима не налази".

У другом писму свети Исидор Пелусиот овако пише светом Кирилу: "Мене плаше примери из Божанског Писма и приморавају ме да говорим и пишем о ономе што је потребно. Јер, ако сам ја отац теби, као што ти кажеш, онда се бојим осуде која снађе старозаветног првосвештеника Илија што није карао своје синове који су грешили; а ако сам син теби, што знам да јесам, онда се плашим да ме не постигне казна која постиже Сауловог сина Јонатана зато што оца свога, који је тражио враџбине, не одврати од тога греха, а могао га је одвратити, нити учини оно што је могао учинити. Због тога он први би убијен у рату. Зато и ја, да не бих био осуђен, говорим теби оно што је корисно по тебе. И ти, да те Праведни Судија не би осудио, послушај ме: одбаци гнев свој који имаш према мртвом, да не би смутио живу Цркву и раздор у њој изазвао".

И још на другом месту свети Исидор овако пише светом Кирилу: "Питаш ме о околностима под којима је божанствени муж

Јован био изгнан. Но ја не желим да ти о томе подробно пишем, да не бих испао као човек који друге окривљује и осуђује, јер многобројне неправде према светитељу превршише сваку меру. Ја ћу те са неколико речи подсетити на нарав Египта коме си сусед:[27] он се одрече Мојсија, предаде се фараону, нанесе ране смиренима, озлоједи трудбенике, подиже градове и ускрати плату радницима.[28] Упражњавајући таква дела, Египат произведе на свет безаконог Теофила, који злато поштује као Бога:[29] он са својим једномишљеницима нанесе велике неправде светом Јовану, човеку богољубивом и Бога проповедајућем. Но, поред свега тога, дом Давидов се утврђује и умножава, а Саулов, као што видиш, изнемогава".

Таква беху писма светог Исидора Пелусиота светом Кирилу. Прочитавајући их, он стаде увиђати свој грех. Но особито га онда увиде, и потпуно се покаја, када би устрашен следећим виђењем. Он виде себе у неком месту, чудесно лепом и препуном неисказане радости. Ту он виде прекрасне мужеве: Аврама, Исака и Јакова, и друге светитеље, старозаветне и новозаветне. Виде тамо и огроман пресветли храм, чију лепоту није у стању језик људски исказати, и чу у њему милозвучно појање многобројних гласова. Улазећи у храм и дивећи се срцем пуним миља лепоти и великољепију, Кирил угледа у неописаној слави Пречисту Владичицу Дјеву Богородицу, окружену мноштвом Анђела. Виде и светог Јована Златоуста где на почасном месту стоји близу Богородице, блистајући свечудесном светлошћу као анђео Божји, и држећи у руци књигу својих учења, док га многи дивни људи окружују као слуге његове. Сви ти људи беху наоружани, и као готови за напад. И када Кирил хтеде да припадне к ногама Богородице, да Јој се поклони, на њега полете свети Јован са оруженосцима што беху око њега, забрањујући му да се приближи Пречистој Матери Божјој и истерујући га из чудесног храма. Кирила спопаде страх и трепет видећи Јована где се љути на њега и изгони га из храма. Но утом он чу Пречисту Дјеву Богородицу где се заузима код Јована и моли га да опрости Кирилу и да га не истерује из храма, пошто се Кирил огрешио о њега не из злобе него из незнања. Но, Јован, као да не жељаше да опрости Кирилу. Тада Пресвета Богородица рече Јовану: Опрости му мене

ради, пошто се он много потруди око чествовања мене, и прослави ме међу људима и назва Богородицом. - Када Пречиста Богородица изговори ове речи, Јован се одмах умири и одговори Богородици: Ради Твога заузимања, о Владичице, праштам му. - И пришавши Кирилу пријатељски, он га загрли и целива. И тако се они измирише један с другим у виђењу.

После овог виђења свети Кирил се стаде силно кајати, и себе осуђивати, и себе презирати што је толико времена безразложно држао гнев против тако великог угодника Божјег. И одмах сазва све епископе египатске, и устроји велико празновање у част светог Јована Златоуста, и записа овог божанственог учитеља васељене у црквеним књигама међу великим светитељима. И тако би уклоњена мрља са светости блаженог Кирила, пошто сама Пречиста Богородица уништи непријатељство међу слугама Својим. И од тога доба, па све до краја свога живота на земљи, свети Кирил величаше светог Златоуста.

Остало време свога живота свети Кирил проведе у великом богоугодништву, старајући се не само о свом спасењу него и о спасењу многих, и упућујући их на прави пут. Причају о оваквом доживљају из живота светог угодника Божјег Кирила. У Доњем Египту живљаше неки старац, познат по свом светом животу. Но као човек прост и неук, он по незнању свом говораше да је Мелхиседек[30] Син Божји. О таквом умовању његовом би обавештен свјатјејши Кирил, и он призва к себи тог старца. Но знајући да старац чини чудеса, и да му Бог испуњује сваку молбу, - а да о Мелхиседеку он мисли неправилно само по својој простоти, - патријарх употреби оваку мудрост, да би га извео на прави пут. Кротко се обраћајући старцу, он му рече: Аво, молим те, помози ми да решим једну недоумицу: с једне стране, расуђивање ме доводи до закључка да је Мелхиседек Син Божји, а с друге - нешто ми говори да то није тачно него је он обичан човек и архијереј Божји. И ето, ја се налазим у сумњи поводом тога, и не знам чему да се приклоним. Стога сам те нарочито позвао, да се помолиш Богу, јер ће теби открити Бог истину о томе, па ћеш ме ти обавестити. - Уздајући се у свој богоугодни живот, старац смело одговори светом Кирилу: Дај

ми, владико, бар три дана, и ја ћу о овоме упитати Бога, па ћу те известити о ономе што ми буде откривено.

Старац оде у своју келију и, затворивши се у њој на три дана, он се мољаше Богу да му открије истину о Мелхиседеку. И добивши мољено, он дође к светоме Кирилу и рече му: Мелхиседек је човек, а не Син Божји. Патријарх га упита: Откуда знаш, оче? Он му одговори: Бог ми показа све Патријархе, сваког посебно; и ја видех све Патријархе како пролазе испред мене од Адама па до Мелхиседека. И Анђео ми рече: Ето, то је Мелхиседек. Буди уверен, владико, да је заиста тако.

Свети Кирил се веома обрадова што спасе душу тога старца и, заблагодаривши, отпусти га. Отишавши, старац стаде проповедати свима, да је Мелхиседек човек, а не Син Божји. Тако мудро угодник Божји упути неука на пут истине.

Пошто проведе на александријском патријаршком престолу тридесет и две године, и за своје време потпуно очисти Цркву Христову од јереси, и написа много душекорисних књига, свети Кирил се упокоји у Господу, 27. јуна 444. године. При исходу његовом присуствоваше сама Пречиста Мати Божија, пошто Јој он верно послужи и јуначки се за чествовање Њено бори. И свети Кирил је прибројен светом Златоусту, да би заједно с њим у љубави која никад не престаје предстојао како Христу Богу тако и Пречистој Богоматери, са свима светима славећи и величајући Њу и рођеног од Ње истинитог Бога, у бесконачне векове, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КИРИЛА БЈЕЛОЈЕЗЕРСКОГ

Преподобни отац Кирил рођен је и васпитан у Москви, од родитеља високородних и побожних. На светом крштењу он доби име Козма. Од малена он би дат на изучавање Светога Писма. Као врло оштроуман дечко, он веома напредоваше у том изучавању Божанских Књига, учећи се у исто време путу спасења, јер он растијаше у уздржању и чистоти. Али, пре но што постаде пунолетан, његови родитељи отидоше из овог привременог живота.

Умирући, они свога сина, дечака Козму, уручише своме рођаку велможи великога кнеза Димитрија Тимотеју.

Блажени дечак Козма, имајући божанствену чежњу у срцу, жељаше да постане монах, и разгледаше монашка обиталишта и начин живота у њима, где би се угодно могао спасавати, али га нико не смејаше пострићи из страха од велможе Тимотеја. Живећи у свету, Козма показиваше извесне зачетке монашког живота: стално је посећивао цркву, чувао чистоту и целомудреност, умртвљивао тело своје постом и уздржањем и прихватао се сваке врлине. Видећи то у њему, Тимотеј се радоваше томе, и веома га љубљаше. А кад постаде пунолетан, Тимотеј му повери управу над својим домом као верном, богобојажљивом и, притом, сроднику. Али он у души својој размишљаше, како би могао постати монах, јер му божанска љубав као огањ букташе у срцу. Но ову тајну он никоме не повераваше, да не би господин његов Тимотеј дознао и омео остварење његове намере. Због тога блажени Козма беше у великој тузи. Растрзан световним бригама, и не знајући како да их се отараси, он се усрдно мољаше Богу, да га Он на који било начин избави житејске вреве и приведе монашком безмолвију, монашком молитвеном тиховању. И Господ, потпомажући његову намеру, промислом Својим удеси те у Москву дође игуман Махришчског манастира блажени Стефан, човек савршен у врлинама, свима познат и од свију поштован због богоугодног живота свог.

Сазнавши за његов долазак, Козма с радошћу похита к њему, јер одавна слушајући о њему, жељаше да га види. И припавши к чесним ногама његовим, он му лијући сузе каза мисао своју, и мољаше га да га замонаши. Тебе, освећена главо, говораше он блаженом Стефану, одавна желим да видим; и ево, сада ме Бог удостоји да видим чесну светост твоју. Стога те молим, Господа ради, не одгурни мене грешнога, као што ни Христос не одгурну митара и блудног сина.

Преподобни Стефан, видећи сузе његове и добру жељу, познаде да ће он бити изврстан сасуд Светог Духа. И стаде премишљати на који би начин могао да га начини монахом, пошто је знао да га велможа Тимотеј нипошто неће пустити у монаштво. Ако ли га, рече, известно, он неће допустити; а ако ли га станемо молити,

неће нас послушати. - Онда он смисли оваку ствар: обуче га у монашку одећу просто, без пострига и потребних завета и молитава, и надену му име Кирил. Па, оставивши га у кући где беше одсео, блажени Стефан пође сам к велможи Тимотеју. Када овога известише да је игуман Стефан дошао, он се обрадова, јер га веома почитаваше. И уставши, поклони му се просећи благослов. Подавши му благослов, преподобни рече: Богомољац ваш Кирил благосиља вас. А он га упита: Који Кирил? Игуман одговори: Козма, који беше ваш слуга, сада изволи постати монах, и Господу служити, и за вас се Богу молити. - А када он то чу, веома се и разгневи и растужи, па јаросно стаде грдити преподобног игумана Стефана. На све то преподобни стојећи рече му: Од Спаситеља Христа наређено је: Где вас приме и послушају вас, ту останите; и ако вас ко не прими и не послуша вас, излазећи оданде отресите прах с ногу својих за сведочанство њима (Мк. 6, 10-11).

Рекавши то, преподобни Стефан оде од њега. А благочестива и богобојажљива жена Тимотејева Ирина, чувши речи Стефанове, или боље - Христове, уплаши се срцем, и стаде убеђивати свога мужа да је он увредио светог човека, и да због бешчешћења угодника Божјег може на њихов дом изненада наићи страشان гнев Божји. Чуо си, говораше она своме мужу, страшне и ужасне речи Христове које он изрече, а за којима у Еванђељу долазе ове речи Христове: Лакше ће бити Содому и Гомору у дан Суда (Мк. 6, 11). - А муж њен Тимотеј, покајавши се за грех свој, убрзо посла к светом Стефану, молећи га да се врати к њему. Када се светитељ врати, Тимотеј припаде к ногама његовим просећи опроштај од њега. И у то време, по тајанственом дејству Божјем, велможа Тимотеј се разнежи срцем и изађе у сусрет молби преподобнога: допусти Козми - Кирилу - да ради по својој вољи. Онда Кирил раздаде сиромасима све што имађаше, не остављајући себи ништа. А блаженог Стефана мољаше да га пострижењем уведе у монашки чин.

Промишљајући о ономе што је корисно за новајлију, преподобни игуман Стефан одведе Кирила у Симонов манастир и предаде га на пострижење архимандриту Теодору, који беше сродник и ученик великог међу оцима Сергија. А Теодор беше муж добродетељан и мудар у духовним стварима, искусан и начитан, те је

одлично знао да руководи оне који иду к Богу. Он дакле постриже Козму и даде му име Кирил, као што преподобни Стефан беше предназначио. У то време у Симоновом манастиру борављаше неки монах, по имену Михаил, који касније постаде епископ града Смоленска. Он провођаше диван живот по Богу у молитвама, и постовима, и бдењима, и у сваком уздржању. Њему архимандрит Теодор повери новог инока Кирила, да га, као себе, руководи путем што води у царство небеско.

Кирил, видећи испосничке подвиге свога старца, стаде подражавати добро житије његово, и свом душом беше му послушан. Труђаше се да ради све што виђаше да старац ради, сматраше пост као ситост, труд као одмор, наготовање зими као загревање, сну се врло мало предаваше, - тако мучаше тело своје, потчињавајући га духу. Не усуђујући се да ишта ради без старчева благослова и наређења, он моли старца да му нареди да се више пости од друге братије, те да једе сваког другог или сваког трећег дана. Старац му то не допусти, већ му нареди да са братијом једе хлеба, али не досита. А кад старац ноћу читаше псалтир, он наређиваше овом ученику да чини поклоне; и тако провођаху ноћ до клепања за јутрење. За време пак свуноћног стајања у келији, блаженом Кирилу биваху разноврсна страшила и привиђења ђаволска, и то нарочито кад се старац налазио изван келије. Али он Исусовом молитвом и крсним знаком, као моћним оружјем, прогоњаше невидљиве духове. Он о томе обавештаваше светог старца свог. А старац, соколећи га, говораше му да се не боји демонских страшила, јер су ништа.

Код овог великог подвижника Кирил проведе не мало времена у истинској послушности, немајући уопште воље своје. Затим по наређењу архимандрита он оде у пекару на послушање. Ту се стаде још више уздржавати, и труд к труду са смирењем прилагати, радећи више но што му је наложено. Свуноћно мољење, коме се он код старца беше навикао, не остављаше; многе ноћи без сна провођаше; на јутарњем богослужењу у цркви он се пре свих појављиваше, и после свих излажаше; хране узимаше толико, тек да му тело од глади не изнемогне и не падне на земљу. Понекад је тако јео, да братија не би дознала за његово уздржање. Пиће му беше

једино вода, и то тако да је увек био жедан. Сви му се дивљаху што он беше тако немилостив мучитељ свога тела. Зато и вољен беше од свију. Јер, која то врлина не беше у њему? Безропотно послушање, ћутљива кротост, дубоко смирење, и нелицемерна љубав према свима.

У то време преподобни отац наш Сергије, радонешки чудотворац, још беше у животу, и понекад долажаше у Симонов манастир ради посете архимандриту Теодору, своме сроднику, и осталој братији. Али прво залажаше у пекару к блаженом Кирилу, и насамо разговараше с њим дуго о душевној користи. И беше милина видети их како обојица обрађују бразду душе: један сејаше семе врлина, а други натапаше сузама, да би се у будућем веку добила радосна жетва. И док су они дуго разговарали, архимандрит би дознао за долазак преподобног Сергија, одмах са братијом долазио к њему, и примали целив љубави у Христу. А свима беше чудновато то што преподобни Сергије одлази једино Кирилу, а мимоилази остале свете па и самог архимандрита.

Пошто свети Кирил проведе у пекари не мало времена, би одређен од настојатеља на другу службу, у кујни; и тамо се он подвизаваше као и на претходној дужности трудећи се. Посматрајући огањ у кујни, он се сећаше вечних мука у огњу пакленом, и говораше себи: Трпи, Кириле, овај огањ, да би могао избећи тамошњи. И од тога Бог му даде толико умилење, да он ни хлеба није могао јести без суза, а понекад - ни речи проговорити.

Видећи такво живљење његово, братија гледаху између себе на њега, не као на човека већ као на анђела Божја. А он, видећи да га братија цене и хвале, па желећи да сакрије своју врлину, он се направи јуродивим, лудим. И стаде збијати шале и правити смешке, да га не би ценили и хвалили, већ да би га ружили и грдили. Он вољаше срамоћење више него поштовање, и увреде више него похвале; и то из љубави према Христу, јер Христа ради он све друго сматраше за трице. Видећи га луда, братија имађаху двојако мишљење о њему: једни сматраху да је памет изгубио, а други држаху да је упропастио себе развратним животом. Он пак под видом лудила труђаше се сакрити велику мудрост духовну која обитаваше у његовом срцу. Архимандрит му као неуредном и

развратном налагаше епитимију: пост и уздржање, четрдесет или више дана да једе само хлеб и воду. А он то с радошћу прихватише и извршиваше. Јер он баш то и тражаше, да своје произвољно пошћење на које беше навикао, врши не произвољно него по настојатељевом наређењу. А кад одређени дани поста истекоше, блажени Кирил се опет на нов начин направи лудим, само да би од настојатеља добио још већу епитимију. И бивало је понекад, да му настојатељ одреди: да шест месеци проведе на сувом хлебу са по мало воде, које би узимао сваког другог или сваког трећег дана.

Добијајући такве епитимије, па још и увреде, преподобни се много радоваше духом; јер као што се горди радују слави и почести, тако се смиреноумни веселе своме бешчешћу и унижењу. И преподобни се прављаше лудим све док његова намера не би откривена: да он то чини ради смирења. А кад се настојатељ потпуно убеди у то, он му више не налагаше епитимије, макар Кирил и чинио што јуродиво. Потом се у преподобног Кирила појави жеља, да се ослободи службе у кујни и борави у келији безмолвно, еда би помоћу безмолвија, помоћу молитвеног тиховања стекао што више умилења. Али он не хтеде говорити о томе настојатељу, да не би био као онај који иште вољу своју, већ то препусти бризи Пречисте Богоматере, према којој имађаше велику љубав и веру, и сву наду своју полагаше на Њу. Он се помоли Њој, да Она то уреди како је најкорисније по њега. И би то уређено на овај начин: архимандрит зажеље да му се препише нека књига; па знајући да блажени Кирил уме добро писати, нареди му да остави посао у кујни, и да седи у келији и преписује књигу. Видевши у томе да је Пречиста Мати Божја услишила његову молитву, он Јој узнесе благодарност, и с радошћу прихвати келејно безмолвије, келејно молитвено тиховање. Преписујући пак одређену књигу, он не напушташе своје уобичајено молитвено правило: молити се много, и проводити ноћи без сна у псалмопјенију и коленопреклоњењу. Но после извесног времена он увиде да му борављење у келији умањи оно умилење које је он имао док је у пекари и кујни радио. Стога опет стаде молити Пречисту Богородицу, да му подари првобитно умилење. И после неког времена настојатељ га поново посла у кујну на послушање. Свети Кирил се веома обрадова томе, и подухваташе се многих подвига, те

тима веће умилење стицаше. А проведе на тој служби девет година у великим трудовима и злопаћењима. Јер дању се крај ватре пекао, а ноћу од хладноће смрзавао; и за то време он не метну кожух на тело своје. По истеку тих година, архимандрит га узе из кујне и одведе к архијереју, те би рукоположен за свештеника, иако свети Кирил то није хтео. Као свештеник он је своју чреду држао, али од послушничког трудољубља свог у манастирским пословима он није одступао: јер кад год је имао слободног времена, он је одлазио у кујну или у пекару, и тамо радио, одајући се све већем смирењу пред старешинством које га је очекивало, по речи Господњој: Који хоће да буде старији међу вама, нека буде свима слуга (Мк. 10, 44).

После тога архимандрит Симонова манастира блажени Теодор, муж достојан чести, би, по Божјој вољи, изабран за архијереја на престолу Ростовске архиепископије, а на његово место у Симоновом манастиру за архимандрита сви силом узведоше преподобног Кирила и за старешину поставише, иако се он са много суза отказивао од тога.

Поставши старешина, преподобни Кирил се одаде врло многим трудовима, имајући на уму Спаситељеве речи: Коме је много дано, много ће се искати од њега (Лк. 12, 48); Тако да се светли ваша светлост пред људима, да виде ваша добра дела, и славе Оца вашег који је на небесима (Мт. 5, 16). Управљајући добро манастиром, он се никада не понесе мишљу због звања свог, нити своје уздржање умањи, него вођаше живот као раније, чувајући философију свога смирења. Према свима, и великима и малима, он показиваше нелицемерну љубав, и све с радошћу примаше, старије као браћу а млађе као децу своју. Стога и сам беше од свију вољен, поштован и слављен. Многи и од кнезова и велможа долажаху к њему ради поуке. Но видећи како му се нарушава безмолвије, молитвено тиховање, он стаде туговати и жалити; стога и помишљаше да напусти старешинство, и да се повуче на безмолвије у келији.

После неког времена он то и учини: напусти архимандритско звање, отиде у своју пређашњу келију, и затвори се у њој, не попуштајући ни на какве молбе. Јер данима и данима многа братија долажаху к њему и са сузама изливаху своје молбе, да не напушта

управу свете обитељи. Али он их никако не хте послушати. Но пошто обитељ није могла бити без настојатеља, узведоше на архимандритство неког јеромонаха Сергија, званог Азаков, који касније постаде епископ рјазански. Свети пак Кирил стаде безмолствовати у својој келији. Али се не могаше сакрити град што на гори стоји, нити светиљка утајити под поклопцем. Јер уколико он бежаше од људске славе, утолико га Бог више прослављаше, говорећи: Прославићу онога који мене слави. Стога са разних страна и из разних градова долажаху к њему на савет многи духовници и световњаци. А његова реч беше сољу разума зачињена, и благодат се Божија изливаше из уста његових, те га сви у сласт слушаху. Видећи то, архимандрит Сергије Азаков, стаде му завидети, јер сматраше да га посетиоци блаженог Кирила омаловажаваху. И ропташе веома због тога, јер завист не зна да цени оно што је корисно. А преподобни Кирил, дознавши за архимандритово роптање против њега, не увреди се нити му што приговори. Незлобив и праведна срца, он даде места гневу и отиде одатле у манастир Рождества Пречисте Богородице, звани Стари, и тамо обитаваше. А жуђаше свом душом, да се повуче негде далеко од света у пустињу, и свагда се о томе мољаше Богу и Пречистој Богоматери. И гледајући у икону Пресвете Богородице, он говораше:

Пречиста Мати Христа Бога мог, Ти знаш да од младости своје ја сву наду своју по Богу положих у Тебе, стога ме Ти, како знаш, упути и кажи ми пут којим да пођем, и покажи ми место подесно за спасење. - Тако се он често мољаше са сузама, и ускоро доби мољено: јер Господ испуњује вољу оних који Га се боје, и заједно са Пречистом Мајком Својом услишава њихову молитву.

У преподобног Кирила беше обичај да сваке ноћи чита Акатист Пречистој Дјеви Богородици пред Њеном свечесном иконом. Тако једне ноћи, када он по обичају свом читаше Акатист са срцем препуним чежње за пустињачким животом, и молећи се о томе са уздисањем, и када дође до оног места у Акатисту где се вели: "Видевши необично Рођење, удаљимо се од света преневши на небо ум свој", њему се од ових речи разли по срцу умилење, и он застаде са читањем. И размишљаше у себи како се Господ Христос, неизмеран величином Божанства Свог, јави на земљи у телу као

смирени човек, да би узвео к висини боговиђења оне који се из љубави према Њему удаљују из света. И распири се у њему претопла жеља да се из љубави према Богу на сваки начин удаљи из света у пустињу. И стаде усрдније са сузама молити Господа и Госпођу Дјеву Богородицу, да га науче како да се спасе. И одмах чу диван глас изван келије који му са велике висине из ваздуха говораше: Кириле, изиђи одавде и иди на Бело Језеро, и наћи ћеш добар покој, јер ти тамо уготових место на коме ћеш се спасти. - Отворивши брзо оканце своје келије, преподобни угледа велику светлост где сија с неба ка северној страни, где се налази Бело Језеро, и својим зрацима као прстом показује му место где се има настанити. И стојећи ужаснут, светитељ гледаше и својим очима посматраше показивано му место као да је близу, иако се налазило у далеком крају. И он посматраше то место, све док она чудна небеска светлост не зађе од очију његових. А кад се ово виђење заврши, он обрете срце своје испуњено радошћу и миром, и разумедо да Пречиста Богоматер не одбаци његова мољења. И са великом благодарношћу читаше Акатист, и сву ноћ ту проведе без сна, молећи се у топлоти духа; и са дивљењем размишљајући о гласу и виђењу, он се весељаше славећи Бога.

Свети Кирил имађаше духовног брата, по имену Терапонта, који му беше веран и мио; они беху заједно пострижени у монаштво. Овај Терапонт бивао је и на Белом Језеру. И свети Кирил га распитиваше, има ли на Белом Језеру место, где би инок могао безмолствовати, молитвено тиховати. Терапонт му казиваше да тамо има много добрих места за самоћу. Пошто се договорише, они обојица изиђоше из манастира и кренуше путем ка Белом Језеру, уздајући се у Бога. После многодневнег путовања они стигоше у Белојезерски крај. И обилажаху разна пуста места, и ниједно се не допаде преподобном Кирилу, док не наиђоше на оно место које искаху према указању у виђењу, на коме се сада налази манастир. Наишавши тамо, преподобни Кирил одмах познаде то место, и оно му се веома допаде. И сатворивши молитву, рече: Ево покој мој; овде ћу се настанити, пошто Пречиста Мати Божја изабра ово место. Благословен од сада и до века Господ Бог који услиши мољење моје. - И одмах пободо крст на том месту, и одслужи Захвални канон у

славу Пречисте Богородице. И тада исприча Терапонту о виђењу које је имао у манастиру о овом месту. Онда обојица заблагодаривши Богу и Пречистој Богоматери, настанише се ту. И најпре ископавши себи малу келију у земљи, они проживеше неко време заједно. Затим се по договору раздвојише, пошто је блажени Кирил желео потпуно безмолвије. Кирил дакле остаде на истом месту, а Терапонт се удаљи одатле за петнаест попришта. И наставши себи згодно место, настани се на њему Бога ради. Ту он, када се потом сабраше к њему братија, подиже манастир и сагради цркву у име чеснаго Рождества Пречисте Богородице. И сада се тај манастир, благодаћу Божјом проширен и увећан и изванредно уређен, назива Терапонттов.

Место оно, где се преподобни Кирил настани, беше густа борова шума, без икаквог насеља људског у близини. Беше то место дивно и заокругљено, ограђено наоколо водом као бедемом. И живљаше тамо свети отац у келији, ископаној у земљи, проходећи испосничке пустињачке подвиге и војујући против невидљивог противника. Но после извесног времена нека два хришћанина, ходећи по тој пустињи, обретоше овог светитеља и удивише се тако суровом пустињачком животу његовом. И много се користише од богонадахнутих речи његових. Потом стадоше често долазити к њему, желећи гледати светозарно лице његово, удостојавати се благослова његовог, и духовно се користити. И доношаху старцу понуде. А имена њихова беху ова: Авксентије, прозван Врана, и Матеј звани Кукос, који касније постаде црквењак те обитељи. Ти људи казиваху ово: Пре много година земљоделац неки, по имену Исаија, живљаше близу оног места где се свети Кирил настани. Тај Исаија, и они што беху с њим, често слушаху на том месту звоњење звона и дивно појање, и то нарочито недељом и празником. Па не само Исаија, него и други људи, пролазећи поред тог места, често су чули звона и певаче где поју. Стога су често пута свраћали на то место да виде, откуда се то чују звона и појање: гласове дакле чујаху, али очима ништа не виђаху. И одлажаху са тог места задивљени и запрепашћени, увиђајући да је посреди нешто загонетно.

Са овом двојицом споменутих људи, Авксентијем и Матејем, преподобни обилажаше једнога дана ту пустињу. А ненавидник

добра, ђаво, пошто никаквим привиђењима и утварама није могао уплашити преподобног, јер све то за преподобног беше слабије од паучине, и знајући да ће одатле бити отеран преподобним Кирилом, измисли против њега овакву замку: по попуштењу Божјем, он наведе на њега тежак сан, те светитељ, морен сном, не могаше путовати, него жељаше да прилегне и отпочине. И рече оној двојници људи што беху с њим: Поседите ви ту, док ја мало одспавам. А они му рекоше: Иди, оче, у келију, па се тамо одмори. Но отац, савладан сном, и неспособан да иде, притом видећи да је место добро за одмор, прилеже да мало одспава. Али чим заспа, неки страшан глас разбуди га, говорећи му: Бежи, Кириле, бежи! - Тргнувши се од тог необичног гласа, и престравивши се, он побеже са тог места, и у том тренутку паде једно огромно дрво баш на место где је светитељ лежао. И разумеде преподобни да је то била ђаволова замка. И стаде од тога времена да бива буднији и обазривији, и мољаше се Богу и Пречистој Матери Његовој, да се уклони од њега тежина сна. И би му по молитви његовој; и он много пута дан и ноћ провођаше без сна, нимало не задремајући. Ноћу дакле он на молитви стајаше, а дању се труђаше радећи рукама: шуму раскрчаваше, и рашчишћаваше место које беше у густој шуми врло тесно, желећи да посеје нешто, да би се хранио од зноја лица свога и од труда руку својих. Једном преподобни набра много сувог грања, па га запали; а ђаво подиже велики ветар, те дим са пламеном опколи преподобнога са свих страна, и не знађаше куда да бежи, пошто велики дим беше прекрио место. Видећи себе у тако неочекиваној смртној опасности, светитељ завапи ка Брзој Помоћници - Пречистој Дјеви Марији Богородици, и одмах се појави неко који га узе за руку и рече му: Хајде за мном! - И извевши га неповређеног из огња, тај постаде невидљив. Тако помоћ Пресвете Богородице брзо избави слугу њеног од неочекиване опасности.

После тога дођоше к њему из Симонова манастира два брата, Заведеј и Дионисије, драги преподобноме и његови једномишљеници. Угледавши их, преподобни им се веома обрадова, и прими их у саживљење с њим. Затим стиже неки Натанаил, који касније постаде келар те обитељи. И друга братија стадоше

притицати к светитељу ради духовног изграђивања. Јер срце његово, добро обрађено благодаћу Светога Духа, пружаше слатке плодове учења. Зато га долазници мољаху да остану код њега и да им он буде отац: житије његово беше чудесно, и реч богонадахнута. Но он одбијаше да буде наставник, називајући себе недостојним и грешним. Али, побеђиван братољубљем и жељом за спасењем душа људских, он стаде примати братију. И братија прављаше себи мале келије, и живљаху поред њега у Богу.

Човек неки, по имену Андреј, чије жилиште не беше сувише далеко од те пустиње, стаде ненавидети преподобног Кирила и његове монахе што се настанише тамо. Хушкан ђаволом, он дође једне ноћи са намером да запали светитељеву келију. И кад се приближи келији, изненада га спопаде велики ужас, и он побеже од страха. Но идуће ноћи он опет дође, метну огањ уза зид, па се уклони, и из далека посматраше да види када ће се упалити келија са оцем у њој. Али огањ, стављен уза дрвени зид, одмах се угаси, као да је био стављен уз камен или уз лед. Но тај Андреј много пута чињаше то исто, долазећи у разна времена дубоко у ноћ, али без икаквог успеха: јер га или страх и ужас спопадаху, или се огањ стављен уза зид гасаше. Јер Пречиста Матер Божија чуваше неповређеним од огња не само слугу свог блаженог Кирила већ и труд руку његових. Затим се тај човек освести и, увидевши свој грех, уплаши се да га изненада не снађе каква казна Божја, па прибеже с покајањем к преподобноме, и исповеди подробно свој грех лијући сузе. Светитељ му даде корисне савете и, препоручивши му да убудуће не слуша вражија лукава наговарања, подари му опроштај и отпусти с миром. А сам стаде појати Захвални канон Покровитељки својој - Пречистој Дјеви Богородици. После пак кратког времена тај Андреј понова дође к светитељу са молбом да га прими у своје братство и постриже за монаха. Преподобни га прими, и постриже га. Удостојивши се монашког чина, он провођаше време у послушању, непрестано се кајући за пређашње грехе своје, и свој братији исповедаше како је хтео да запали обитељ.

Око преподобног Кирила братија се умножаваху из дана у дан, јер многи долажаху к преподобноме са свих страна, једни ради савета а други да би остали у манастиру. Преподобни пак,

угледајући се на Господа који је рекао: Оног који долази к мени нећу истерати напоље, - примаше оне који су били вољни да се ради Бога труде и подносе пустињске тешкоће. И зидаху се келије, и изграђиваше се манастир, и установљаваше се општежиће за све трудбенике; и све што им беше потребно они зарађиваху трудом својим. У братије се појави жеља да подигну цркву, али се међу њима не нађе искусних дрводеља, а људска насеља беху далеко од њих. Стога се они веома ожалостише. А преподобни Кирил, навикнут да се у свима невољама и нуждама ослања на вољу и промишљање Пречисте Дјеве Богородице, од које је увек добијао оно што је молио, и овом приликом сву наду положи на Богоматер. Зато се са поуздањем помоли Њој. И убрзо дођоше дрводеље, ни од кога позвани; и би подигнута изванредна црква у име Пречисте Дјеве Богородице, у част њеног Успења.

Пронесе се глас међу житеље око Бјелојезерске пустиње, да се у Белојезерској пустињи скупљају монаси, и да се манастир изграђује, и да је црква већ подигнута, и чуђаху се. А помишљаху да је Кирил донео са собом велика богатства. Па кад још дознадоше да је он био архимандритом у Симоновој обитељи, они изведоше закључак да су му тамо, док је био на власти, притекла огромна богатства. А неки бојарин, по имену Теодор, нахушкан ђаволом, посла разбојнике да нападну обитељ и опљачкају Кирила. Разбојници кренуше, и када предвече не беху већ одвећ далеко од манастира, они, чекајући ноћ, угледаше око манастира мноштво људи, од којих неки гађаху стрелама а други се нечим другим бављаху. Сакривени у густој шуми, разбојници посматраху из далека те људе, очекујући да се они разиђу од манастира. Тако разбојници чекаху до поноћи, и више, али они људи нити се разилажаху нити спаваху, већ остајашу око манастира као да га чувају. Разбојници онда вратише се, не урадивши ништа. Но идуће ноћи они опет дођоше, али сада угледаше много више људи него прошле ноћи, који беху као војници наоружани и гађаху стрелама. Разбојници се уплашише, па отидоше натраг, и известише о томе бојарина. Овај помисли да је неки од велможа са мноштвом слугу дошао к преподобноме ради благослова и молитве, па се задржао код њега тих ноћи. И посла Теодор једног непознатог човека у манастир, да тачно дозна ко је то

био у манастиру јуче и прекјуче. Овај дознаде да већ више од недеље дана нико није долазио у манастир. И тако обавести бојарина Теодора. Чувши то, бојарин се уједно и зачуди и препаде, јер га то увери да Бог штити слугу свог. Но бојећи се да га не постигне казна Божја што је хтео да учини зло угоднику Божјем, бојарин брзо оде к светитељу, и кајући се исповеди му са сузама грех свој. Том приликом он исприча светитељу шта видеше разбојници око манастира. А преподобни Кирил га посаветова речима из Светога Писма, опрости му, и рече му: Веруј ми, чедо Теодоре, ја ништа друго немам осим ове подеране рубине коју видиш на мени, и нешто мало књижица. - Теодор се удиви убоштвољубљу и добродушности преподобнога, и отиде дому свом благодарећи Богу што му не допусти да нанесе неправду угоднику Његовом и да падне у толики грех, и у руке врага - погубитеља. Од тога доба Теодор стече велику љубав и веру према светитељу, и имађаше га не као човека већ као ангела Божја. И посећујући преподобнога ради благослова, он му је доносио оно што му је било потребно, и никада празних руку није одлазио к њему.

Док су се гласови о слави преподобнога Кирила ширили свуда, и многи долазити к њему, дође у његову обитељ неки инок Игњатије, велики у врлинама и строжијег живота од других. И поред блаженог Кирила он би други образац свој братији. Говорило се о том Игњатију да за тридесет година свога монаштва никада није легао да спава, већ је или просто стојећи или мало седећи кратким дремањем отарасивао се спавања. Ето такав муж, и њему слични подвижници, налажаху за добро да живе поред преподобног Кирила због богоугодничког живота његовог.

Устав и начин живота монашког у обитељи преподобног Кирила беше овакав: у цркви нико ни с ким није смео разговарати, нити излазити пре завршетка богослужења; сваки је имао стајати са страхом на свом одређено месту и реду, и пажљиво пратити богослужење; к Еванђељу и светим иконама приступало се ради поклоњења по старешинству, да се не би стварао неки неред. И сам блажени настојатељ, стојећи у цркви, никада се није наслањао на зид, нити неблаговремено седео, ма да му ноге од стајања беху као стубац. Исто тако се и у трапези будно чувао потребни поредак:

сваки је седео на свом месту кротко и ћутке, и нико се није чуо осим чтеца. Братија су свагда имали три јела, осим постних дана, и дана у које се пева Алилуја; у те дане братија су се уздржавали по својој нахођењу, и према моћи: неки је јео сув хлеб, а неки је цео дан проводио без хране. Настојатељу се у трапези давала иста храна као и братији, и исте количине, али преподобни никада није јео до сита. Пошто би устали са трпезе, и узнели благодарност Богу, сваки је ћутке одлазио у своју келију, не ступајући ни с ким у разговор, нити улазећи у келију један другоме, осим крајње потребе. Једном се догоди да један брат, по имену Мартинијан, изишавши из трапезе, пође к другоме брату неким послом; видевши то, преподобни га позва к себи и упита: Куда си пошао? Овај му одговорио: Имам посла код брата, и зато хтедох да идем к њему. Старац онда, као корећи га, рече му: Тако ли ти чуваш манастирски ред? Ниси ли могао прво ићи у своју келију, обавити прописану молитву, па онда, ако ти је нужно, отићи к брату? Мартинијан, као осмехнувши се, одговори: Оче, када уђем у своју келију, више не могу изаћи. Светитељ му на то рече: Тако увек ради: прво иди у келију, и келија ће те научити свему добром.

У обитељи тој држаше се и овај поредак: ако неки брат добије писмо или пошиљку, он је писмо нераспечаћено, и пошиљку неотворену, носио к оцу; исто тако, ако је неко желео да пише коме ван манастира, он то нипошто није смео чинити без очевог одобрења. У келији није било допуштено имати ишта осим најнужнијих ствари, нити што називати својим, него, по речи апостола, све им беше заједничко; новац се међу братијом није ни спомињао; постојало је заједничко манастирско складиште, из кога су сви добијали оно што им треба. У келији није било слободно имати ни парче хлеба, нити икакво пиће; кад је ко бивао жедан, одлазио је у трпезу, и тамо с благословом утољавао жеђ своју. И ако би се коме десило да уђе у келију кога брата, он у њој ништа није могао видети сем икона, књига, и суда са водом за умивање руку. На тај начин братија беху слободни од сваког пристрашћа; једина њихова брига бејаше: угодити Богу, имати међу собом љубав и смирење, и трудити се за заједничке потребе. Како на црквено богослужење, тако и на манастирски посао, сваки са усрђем хиташе,

претичући један другога, ко би био први; и сваки марљиво рађаше према моћи својој, јер не као људима него као Богу рађаху. У сваком пак заједничком послу држаху се и тога, да не буде међу њима никаквог пребацивања, нити какве празне речи, него да сваки ради ћутке, чувајући своју духовну философију, и да сваки сматра као да пред очима свеvideћег Бога стоји и ради. А ако је ко хтео говорити, могао је то чинити, и то само из књига, на корист осталој братији, нарочито неписменима.

Постојаху и многе друге уредбе, корисне братији за богоугодни живот. Начин и меру правила свакоме је давао преподобни отац; и није се међу њима могао видети нико да има своју вољу и своје умовање, него сви без поговора и роптања извршиваху настојатељеву вољу као Божје наређење. Који су знали рукодеље, сву су своју израђевину односили у заједничко складиште, ништа без благослова не задржавајући себи; нити је пак било потребе да ко што задржава себи, пошто су сви добијали из општег складишта: одећу, обућу и све остало што им треба. И сам преподобни није никако волео да види на себи неку лепу одећу, већ је носио рубину са много закрпа.

Преподобни имађаше и овај обичај: после јутарњег богослужења, и после свог уобичајеног правила у келији, он је одлазио у кујну да види шта се кува за братију. А све посленике у кујни мољаше и наређиваше им да се старају кувати лепо за братију; понекад пак и сам им помагаше спремајући с њима за братију јела, која су се могла спремати у пустињи од онога што су сами трудом својим производили. И каква су угошћења њихова могла бити, када су живели у сиромаштву и нестицању? Опојних пића у њих никада није било, јер преподобни Кирил озакони чврсто такав пропис, да се не само за живота његова него и после престављења његовог, нико не дрзне унети у њихову обитељ какво било опојно пиће.

Преподобни се веома стараше да се манастирска правила нипошто не нарушавају, а нарочито - предања светих отаца и прописи о посту. Једном у Свету Велику Четрдесетницу дође у обитељ ради молитве благочестивог кнеза Андреја кнегиња Агрипина; јер место на коме беше подигнута обитељ, налазило се у кнежевини овога кнеза, и било је његова својина. Кнегиња Агрипина

беше веома побожна и христољубива, и веома поштоваше монашки чин, и имађаше усрђе према преподобном оцу Кирилу. Она зажеле да братију почасте рибом у недељни дан, али светитељ не допусти то. Но пошто га она много мољаше да разреши братији да једу рибу, светитељ одговори: Ако то учиним, онда ћу сам ја бити разоритељ манастирског устава, а после моје смрти говориће: Кирило нареди да се уз Велики Пост једе риба. - Тада кнегиња почасте братију посним јелима; и отишавши своје дому, она хваљаше светитељеву чврстину у чувању предања светих отаца. - Толико о уставу и поретку манастирском. А сада да се вратимо на повест о другим врлинама преподобног оца.

Треба да опет напоменемо даровани му спочетка од Бога дар умилења и суза: јер када божанствену Литургију служише, или поуку читаше, или читано слушаху, или на правилу молитвеном стајаше, или братију поучаваше, никада се он није могао уздржати од суза. По томе се могло видети, да је у њему била топлина божанске љубави. А имађаше он и велику веру са надом у Бога. Јер када се у обитељи дешавала оскудица и несташница у потребним стварима, и братија му предлагала да то што им је потребно потраже од неких христољубаца, он им је говорио: Ако нас Бог и Пречиста Богоматер забораве на овом месту, зашто се онда и налазимо у овом животу? - И тешио је братију учећи их да имају наду у Бога, а да од световњака не траже милостињу, да братија, који ради милостиње излазе из манастира у свет, не би од врага била заплетени у неке саблазни. А Бог, видећи колико поуздање има слуга Његов у Њега, побуђиваше срца многих велможа, те они сами шиљаху довољно милостиње преподобноме у обитељ. А он с братијом примаше то као да је од Бога послано, и благодарећи Господа Христа и Пречисту Матер Његову, утешаваше малодушност братије.

Нека не буде прећутана ни прозорљивост преподобнога, коју он имађаше од дара Духа Светога, ради чистоте душе своје. Брат неки, по имену Теодот, који је живовао у тој покрајини негде у пустињи, чувши за светог Кирила, дође у његову обитељ. И заволевши оца и обитељ, он га моли да га прими у своје братство. И би примљен, и живљаше ту. Али после неког времена ђаво му стави

у душу мржњу на светога оца. И уколико раније имађаше љубав к њему и веру, потом га стаде толико мрзети, да га ни видети више није могао, ни глас његов слушати. И зла помисао га вучаше да изиђе из манастира, и он вођаше борбу са помислом. И дошавши ка гореспоменутом богонадахнутом мужу, старцу Игњатију, он му исповеди свој помисао. А старац га тешаше, говорећи: Трпи, брате, Бога ради, јер завет дадосмо Владици нашем Христу да све трпимо из љубави према Њему. Но знај насигурно да ти је тај помисао од врага. Јер шта видиш у оцу што заслужује мржњу? Та он је као анђео Божји. Стога ти кажем: ако послушаш зли помисао свој и одеш одавде, нашкодићеш своје спасењу а користићеш врагу. - Утешен мало, Теодот рече: Почекаћу још ову годину, можда ће се отац променити према мени. - Но ускоро га исти помисао стаде узнемиравати, јер ђаво не престајаше да му убацује мржњу на светога. Провевши тако читаву годину у борби са помислом, и немајући мира, брат одлучи да оде к самоме оцу и да му исповеди узнемирење мисли својих. И ушавши к оцу у келију, и погледавши у преподобно лице његово, застиде се свете седине његове, и од стида не могаше ништа рећи. Онда се окрену да изађе, али га старац задржа и рече му: Брате Теодоте, пошто ти сам нећеш да ми исповедиш своје помисли, ја ћу ти их онда казати. - И стаде светитељ казивати брату све што брат имађаше у тајни срца свога. Чувши то, брат се силна препаде, и дивећи се прозорљивости светога, паде пред ноге његове и мољаше опроштај. А светитељ, тешећи га, рече: Не тугуј, брате Теодоте, јер се сви саблазнише о мене погрешно мислећи о мени да сам добар, док си ти једини истину говорио о мени да сам рђав и грешан. Заиста, ко сам ја грешни и непотребни? - А брат, видећи оца где себе толико понижава, још се више сакрушаваше у себи, и плакаше, и исповедаше да је низашта мржњом неправедном мрзео праведника. Преподобни пак, видећи Теодотово покајање, опрости му, и отпусти га рекавши му: Иди, брате, с миром у келију своју, више на тебе неће наићи таква борба.

Од тада Теодот, нашавши покој срцу свом, стаде према светом оцу имати још већу љубав и веру него раније. Но преподобни својим прозорљивим оком гледаше не само Теодотове помисли, него и

многих других: јер посетиоце који долажаху у манастир он издалека распознаваше ко с каквом намером долази, и присутној братији казиваше, говорећи: тај и тај брат хоће да живи заједно с нама, а тај и тај мисли да нас напусти. И друге тајне срца људских биваху му откриване од Бога.

Не треба прећи ћутке ни преко чудеса преподобнога, него бар нешто рећи о њима у слави Бога, дивнога у светитељу свом. К преподобном Кирилу би доведен неки бесомучан човек, по имену Теодор, који је силно патио од нечистог духа, јер опаки бес беше у њему. Сатворивши молитву, преподобни истера беса, и Теодор се исцели, и не хоћаше да иде из обитељи, већ мољаше светитеља да га уврсти међу монахе. Светитељ постриже Теодора у монаштво, и даде му име Теофан.

Једно време нестале вина за црквену службу. И обавестише преподобног да свете Литургије неће бити у суботу и недељу. Преподобни позва к себи црквењака Нифонта и упита да ли има бар мало вина. Нифонт му каза да је сув и сам суд у коме се држи вино. Светитељ нареди да му донесу тај суд. Црквењак оде да донесе суд, али га нађе пун вина које се преливало. И веома се зачуди, јер је врло добро знао да у суду није било ни капи вина и да је суд био потпуно сув. Али се молитвама светитељевим за тренут напуни вином, да се вино преливало. Дознаше за то сва братија, и дивљаху се чуду, и слављаху Бога. И то вино дуго времена не нестајаше у суду, све док неки христољубци не донеше друго.

Једне године би велика глад међу људима, и гладни људи стадоше долазити к обитељи преподобнога. Он нареди да им се даје хлеб, мада је обитељ сиротовала, јер није имала имања; братија су се хранила трудом руку својих, и милостињом коју су христољубиви људи слали манастиру. У време те глади, у обитељи је било тек толико хране да се братија прехране. А по околним селима пронесе се глас да у Кириловом манастиру хране оне који долазе од глади, и стадоше се многи премноги ништи и убоги стицати к манастиру. Преподобни игуман издаде наређење да се свима даје храна. И уколико се брашно издаваше долазницима, утолико се оно умножаваше у обитељи молитвама преподобнога. И у време те глади мноштво народа се прехрани из манастира светог Кирила.

Једном се појави пожар у келијама манастирским, и братија га не могаху угасити, пошто пламен беше узео маха, и претио је да уништи сав манастир. Светитељ узне крст, и отрча ка пожару. Световњак неки који беше дошао из града, видевши светитеља како хита са крстом, насмеја се у себи светитељу, јер пожар беше огроман и неугасив. А када светитељ са крстом стаде према пламену и помоли се Богу и Пречистој Богоматери, пожар се одмах, као застидевши се од светитеља, поче гасити, и ускоро се сав угаси. Пожар опали, али не спали манастир. А човека који се беше насмејао светитељу стиже Божја казна: на њега изненада наиђе болест, и сви му се удови одузеше. Видевши да му је то од тог греха, световњак се исповеди светитељу с покајањем. Светитељ му опрости и, помолити се за њега и осенивши га светим крстом, сатвори га здрава. А овај, отишавши своме дому, казиваше свима та чудесна дела.

Чудеса преподобног оца нашег Кирила прочуше се не само у целом том крају бјелојезерском него и у другим крајевима. Кнез Михаило Бјељевски са кнегињом својом Маријом осам година не имађаху деце у браку. Тужан због бездетности, чим сазнаде да преподобни Кирил добија од Бога све што иште, посла к светитељу два своја бојарина са молбом, да се помоли Богу за њега и за његову кнегињу, да им Господ подари пород. Када посланици стигоше к преподобноме, и док му још не беху предали писмо од кнеза, блажени им рече: Пошто сте, децо, с муком превалили велики пут, верујем Богу моме и Пречистој Богоматери Његовој, да ваша мука неће бити узалуд: Бог ће вашем кнезу дати порода. - Посланици се зачудише, како старац сазнаде због чега су они дошли. И по томе видеше да је то велики угодник Божји. Онда му предадоше писмо од кнеза, а светитељ нареди да посланике сместе. Те исте ноћи кнезу Михаилу би овакво виђење у сну: виде он старца чесна, светлосна, седином украшена, који држаше у руци три нека суда и говораше му: прими што си тражио од мене. - Такво исто виђење и тог истог часа би и кнегињи његовој Марији. Пробудивши се од сна, кнез исприча кнегињи своје виђење; а она му из уста оте реч, и рече: И мени се такав исти старац јави, и даде ми три нека суда, рекавши:

прими што си тражила од мене. - То их истовремено и истоветно виђење зачуди, и они записаше тај датум.

Преподобни Кирил задржа три дана у гостима кнежеве посланике и њихове слуге, па их са благословом отпусти. Растајући се с њима, он нареди келару да им за пут да хлеб и по, и мало рибице. А посланици му рекоше: Оче, нареди да нам даду више хлеба и риба, пошто нам предстоји далек пут, а места су пушта па неће имати где да се купи хлеб и риба. На то им светитељ рече: Идите с миром, оволико ће вам бити доста све до ваше куће. - Они онда, не смејући више да досађују старцу, отпутоваше. И путем размишљаху где би могли купити хлеба, јер је ваљало двадесет и више дана путовати, а оно што им је светитељ дао сматрали су да ће то њима и њиховим слугама бити доста само за један дан. А кад стигоше на прво преноћиште, они метнуше нешто од риба манастирских да се кува; и кад се риба куваше, изгледаше да је много има. А кад седоше да једу, поставише пола онога хлеба, и једоше, и наситише се, а половина хлеба једнако остајаше иста као да уопште од ње јели нису; тако исто и рибе, док их јеђаху оне се умножаваху и беше их преизобилно. Тада увидеше да им је преподобни отац истину казао, рекавши им: "Оволико ће вам бити доста све до ваше куће". И од тада беху без брига односно хране. И на целом путу, све док не стигоше кући, би им доста она половина хлеба, а цео хлеб с благословом донесен дадоше кнезу, и све му подробно испричаше.

Кнез с радошћу прими благослов и хлеб, дивећи се поводом испричаних чудеса. И исекоше хлеб на парчад, и свима у кнежевом двору дадоше по парче, и једоше као велику светињу. И који год беху болесни ма од какве болести, одмах оздравише чим окусише од тога хлеба. А кнез упита бојаре које беше послао к преподобноме, у који дан стигоше код преподобног. И пронађоше да су они стигли код светитеља онога дана, у ноћ кога кнез и кнегиња видеше истоветно виђење. Од тога времена кнезу се родише два сина и једна кћер. И разумеше да то означаваху она три суда, које им преподобни даде у виђењу. И имађаху велику љубав к преподобноме, и многе милостиње шиљаху у обитељ његову.

Опширна повест о животу и чудесима преподобног оца нашег Кирила налази се написана у његовој обитељи. Ми ћемо овде укратко споменути нека од тих чудеса. Некоме Атанасију, који је живео далеко од обитељи белојезерске и био тешко болестан и на самрти, преподобни посла освећену водицу, и сатвори га здрава. - Велику буру, која се једном беше подигла на Белом Језеру, преподобни у тишину обрати, и спасе рибаре од потопљења. - Кнегињи, супрузи кнеза Јована Карголомског, која је дуго била слепа, свети угодник подари вид молитвом и кропљењем свете воде. - Брата неког, по имену Далмата, који болестан умре без светог Причешћа (пошто се свештеник беше задржао служећи свету Литургију), преподобни васкрсе из мртвих, да би се причестио Светих Тајни. Причестивши се, Далмат понова усну у Господу. - Бојарин неки, Роман Александрович, који је живео на великој даљини од обитељи преподобног и никада преподобног Кирила није био видео већ само слушао за њега, беше тешко болестан и на самрти. Молећи се Пречистој Богоматери, да му олакша муке, он виде где му се Пречиста Божја Мати јави са чесним старцем, - са овим преподобним Кирилом, - и рече му: "Пошљи к овоме старцу да ти да освећену водицу; кад окусиш од ње, оздравићеш". Болесник одмах посла к преподобноме, молећи га за освећену водицу. И кад вода би донесена од преподобнога, он пи од ње, и оздрави тог часа. Онда хитно пође к обитељи и, угледавши преподобнога, одмах познаде у њему оног старца који му се у виђењу беше јавио са Пречистом Богородицом. И павши пред ноге његове, одаде му благодарност. - Једној жени која беше слепа три године, преподобни молитвом и освећеном водом дарова прозрење. И друге слепе он исцели на такав начин. - За време великог помора у крајевима око Белог Језера нико не умре у обитељи преподобнога. Само један брат, по имену Сосипатер, беше болестан, али и он оздрави молитвама преподобног оца. И прорече светитељ говорећи другоме: Веруј ми, брате Христофоре, ниједан од вас неће умрети пре мене. А по мом одласку многи ће отићи за мном. И зби се ово очево пророчанство. - Човек неки, по имену Јаков, који је патио од љуте бољке, би доведен к обитељи преподобног ради исцељења. Но преподобни му не само не хте дати исцељење, него нареди да га ни у манастир не пусе. И болесник лежаše пред манастиром, а из уста му и носа иђаше

крвава пена. И мољаху преподобног за овог болесника, али он никако да се сажали на њега. Уто дође у манастир један човек кога светитељ поштоваше и вољаше. Видевши болесникове патње, овај се човек сажали на њега и усрдно замоли преподобног оца да се смиљује на болесника и измоли му исцељење од Бога, као што је многим измолио много штошта. Преподобни му на то рече: "Веруј ми, чедо, та његова болест није случајна; она га је снашла због блудочинства. Но буде ли обећао да ће се покајати и престати од таквих грехова, верујем Богу моме и Пречистој Богомајци да ће се исцелити: не буде ли пак то учињено, снаћи ће га још нешто горе". Чувши то из уста преподобнога, овај човек оде и обавести болесника. Чувши себе изобличена за грехе који су само Богу били познати, болесник се уплаши, и стаде са сузама обећавати да ће се покајати и од греха престати. Тада, сажаливши се на болесника, сам преподобни Кирил оде к њему, прими исповест грехова његових и, помоливши се за њега, благодаћу Божјом сатвори га здрава.

После свега тога, преподобни отац Кирил, изнемогао од многих подвига и старости, и опхрван телесним немоћима, приближи се блаженој кончини својој. И призвавши братију, којих тада беше педесет и три, завешта им да се по одласку његовом нико не усуди нарушити што из општежићног устава. И пошто их довољно поучи, означи им за игумана добродетељног мужа Инокентија. Затим, причестивши се Божанских Тајни, и давши благослов свима и последњи целив свакоме, он са молитвом у устима предаде чесну и свету душу своју у руке Божје, 1427. године 9. јуна, у Духовски понедељак, на дан светог Кирила Александријског. И светитељско лице његово засија се, и мирис се стаде ширити из моштију његових. И ученици његови плакавши много над њим, чесно га погребеше.

Преподобни Кирил престаји се у деведесетој години живота свога: у Белојезерску пустињу дође када му беше шездесет година, и ту, где и манастир образова, поживе тридесет година. И као што за живота свог благодаћу Божјом и помоћју Пречисте Богоматере он учини чудеса, тако и по престављењу свом не преста чудотворити, изгонећи нечисте духове из људи, и исцељујући сваку болест код оних који му са вером прибегаваху. Ми пак славимо Бога који

угодника Свог прослави у славу Пресветог Имена Свог, слављеног од целокупне твари, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН ПЕТ СВЕТИХ МОНАХИЊА ДЕВИЦА: ТЕКЛЕ, МАРИЈАМНЕ, МАРТЕ, МАРИЈЕ И ЕНАТЕ

У време персијског цара Сапора, у четвртом веку, живљаше у близини места Адза неки богат свештеник Павле. Са њим беху и пет монахиња девица, које беху украшене сјајем врлина. Он је служио, оне су читале и певале. Но добромрзац ђаво, не могући да гледа напредовање ових монахиња у Господу, које су се сваким даном све више и више пружале ка савршенству, шта свезли измисли? Он преко неког Персијанца Нирсе дотури царевом архимагу овакво обавештење: постоји један богат свештеник хришћански, и ако хоћеш да присвојиш његово богатство, ти га, господару, изведи преда се на суд са пет девица које има; и пошто се оне неће

одрећи своје вере, ти ћеш се докопати целокупног богатства њиховог.

Архимаг одмах нареди да му се доведу девице монахиње и свештеник са целокупним богатством његовим. Тада уђе Сатана у срце свештенику Павлу, и он рече архимагу: Зашто ми узме новац када ти никакво зло нисам учинио? Архимаг му одговори: Зато што си хришћанин, и не извршујеш царево наређење. Павле га упита: А шта ми ти наређујеш да учиним? Архимаг му одговори: Ако се поклониш сунцу као богу и једеш жртвену крв, добићеш натраг свој новац, па иди кући својој. Несрећни Павле се узврпољи, па погледајући на новац који стајаше на земљи, срце му се прилепи за њ, и он одговори: Све што речеш, господару, учинићу. - И онда се бедник поклони сунцу као богу, и једе од жртвеног меса, и пи од жртвене крви.

Но пошто архимаг не успе у намери: да присвоји себи Павлово богатство, он рече Павлу: Наговори ове девице, да и оне ураде оно исто што си ти урадио, и да се удаду, па ћете онда добити натраг своје богатство, и идите куда хоћете. - Павле оде к девицама и рече им: Архимаг узео наш новац, па ме изведе на суд, и примора ме да извршим царско наређење. Стога се ја поклоних сунцу и огњу као богу, и једох од жртвеног меса, и пих од жртвене крви. А сад и вас позива преко мене, да учините што и ја, и тако ћемо добити своје новце и ствари, и ићи дома.

Чувши то, све девице му сложено плунуше у лице, и рекоше му: Бедниче, ти си се дрзнуо да учиниш тако велики грех, па сада хоћеш и нас да увучеш у њега? О, ти си други Јуда издајник, јер као што он за новац предаде на смрт Учитеља и Господа нашег Исуса Христа, и новац не искористи, пошто се после издајства сам обеси, тако и ти несрећниче, као други Јуда, изгуби душу своју ради новца, а не сећаш се, кукавче, онога богаташа који је имао новце и многа блага и говорио души својој: "Душо, имаш много блага; једи, пиј, весели се!" И због тога чуо у одговор ово: "Безумниче! ову ноћ узеће душу твоју од тебе; а што си припремио чије ће бити?" Говоримо ти дакле ово као пред Богом стојећи, и наводимо ти ова два примера: Јудин и богаташев. - Рекавши то, оне му понова плунуше у лице, као отпаднику од вере Христове.

Тада по наређењу архимага девице бише бездушно бијене много часова. А кад их бијаху, блажене мученице говораху: Ми се клањамо Господу нашем Исусу Христу, а царева наређења не слушамо; чини са нама што хоћеш! - А архимаг непрестано планираше како да се дочепа Павловог новца. Зато донесе одлуку: да Павле својом сопственом руком одсече чесне главе девицама. А овакву одлуку донесе са овим циљем: ако Павле не пристане да их својом руком посече, то ће бити разлог да му узме новац и да га погуби са девицама.

А бедни Павле, чувши ову одлуку, погледа на своје новце. и би побеђен љубављу и жудњом према њима, па изјави архимагу: Што год наредиш, све ћу учинити. - И он триклети, ослепљен среброљубљем, узео мач и приђе девицама да им одсече главе. А свете девице, гледајући га где са мачем иде на њих, запрепастише се,

па му једногласно довикнуше: Бедниче и проклетниче! будући пастирем, ти долазиш као дивљи вук да погубиш нас - стадо своје. Је ли то Чесно Тело, је ли то Света Крв Господња, које примасмо из твојих нечистих руку и причешћивасмо се? О, какво слепило! Знај, безакониче, да ће нам мач и смрт, које данас примамо од тебе, бити на живот вечни. Ми ево одлазимо ка Господу нашем Исусу Христу, а ти, најнесрећнији од свих људи, изгубићеш заједно са новцем својим и душу своју, и убрзо ћеш се ужетом обесити и отићи садругу и једномишљенику свом - Јуди, да се са њим вечито мучиш. - То, и много друго слично томе, рекоше му свете девице. Затим се помолише Богу, и Павле им одсече главе.

Тада архимаг са лукавошћу рече христоодступнику Павлу: Знај, Павле, да ја ни у једном другом човеку не видех даровитост и способност које ти имаш; стога ћу те одвести цару да му кажем, и он ће те удостојити велике части. Зато сада да се заједно провеселимо, и ти ћеш остати код мене, па ћу сутра изјутра поднети цару извештај о теби. - А бедник одговори: Нека буде као што наређујеш.

Те ноћи архимаг посла к Павлу двојицу слугу својих, који му метнуше омчу око врата, и удавише га. А кад архимаг изјутра дође, нађе га где виси обешен, и објави другима да се сам обесио. Затим нареди те га скинуше и бацише псима да га поједу. И тако овај бедник изгуби душу своју, а архимаг доби сав новац његов. И испуни се пророчанство светих девица монахиња: бедни Павле би обешен, и прими двоструку смрт: смрт душе и смрт тела.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ОРЕСТА, ДИОМИДА И РОДОНА

Пострадали за Господа незнано где и када. Јосиф Песмописац написао им службу. Спомињу се у Цариградском Синаксару.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АЛЕКСАНДРА,

игумана куштског

Преподобни Александар беше родом из града Вологде. Монашки постриг он прими у Каменском манастиру[31] од игумана Дионисија. Избегавајући славу од људи, он оде из овог манастира, дође на реку Кушту, у близини Кубенског Језера, и ту са благословом архиепископа ростовског Дионисија подиже цркву у име Пресвете Богородице, у част славног Успења Њеног. Јарославски кнежеви Димитрије и Симеон, сазнавши то о светитељу, веома се обрадоваше и дадоше му знатну помоћ за црквене и манастирске потребе. А после смрти кнеза Димитрија, његова супруга кнегиња Марија, видећи подвиге светог Александра, поклони му у спомен свога мужа једно велико имање за издржавање манастира. После тога свети Александар се још више стаде трудити. Он са братијом сам обрађиваше земљу и сабираше много берићета.

Преподобни поживе шездесет година, два месеца и два дана, и престави се у вечни живот 9. јуна 1439. године. Он беше средњега раста, телом веома сув, главу имађаше средње величине, лице округло, очи кротке, браду густу, косу затворено смеђу и проседу.[32]

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА ТРИЈУ ДЕВИЦА

Оне са острва Хиоса; пострададе за Господа мачем посечене.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АНАНИЈЕ

За своју веру у Христа пострадао мачем посечен.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

КИРА

У миру се упокојио.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АЛЕКСАНДРА

Епископ Брусе у Малој Азији; пострадао за Господа мачем посечен. Можда је ово исти онај епископ Александар који се спомиње 22. октобра.

НАПОМЕНЕ:

1. Теофил био на патријаршијском престоу александријском од 385 - 412. г.
2. Св. Кирил патријарховао од 412. до 444. године.
3. Декије царовао од 249. до 251. године.
4. Фабијан пострадао јануара 250. године, и папски престо остао не попуњен све до јуна идуће године, пошто су жестока гоњења ометала извршење избора.
5. Св. Корнилије био папа у Риму од 251. до 252. године.
6. Синагога - јеврејска богомоља.
7. Подразумева се свети Александар, епископ Александријски од 312 - 328. год.
8. Теодосије II или Млађи царовао на Истоку од 408. до 450. године.
9. Нитријска Гора - на југу од Александрије, на западу од реке Нила, близу Либијске пустиње. Била омиљено обиталиште подвижника и пустињака.

10. Јелинима су се називали Грци. Но пошто су они били главни носиоци идолопоклоничког многобоштва, односно незнабоштва, то су се јелинима називали сви незнабошци уопште, ма које народности били.
11. Св. Сисиније патријарховао од 426. до 427. год.
12. Св. Атик патријарховао од 406. до 425. год.
13. Несторије био на цариградском патријаршијском престолу од 428. до 431. год.
14. Александријски епископ, свети Петар, виде у сну Господа који му се јавио са подераном ризом на Себи. Када га светитељ упита: "Госпode, ко Ти подера ризу?" доби овакав одговор: "безумни и безакони Арије".
15. Тако се св. Кирил обратио Несторију у својој Ускршњој посланици 430. год.
16. Св. Кирил је написао две посебне расправе: једну - цару Теодосију Млађем, а другу - царицама Пулхерији и Евдокији. Пулхерија је била царева сестра, а Евдокија друга жена царева.
17. Целестин I био епископом у Риму од 422. до 432. год.
18. То јест патријарху антиохијском и патријарху јерусалимском.
19. Јован I, патријарх антиохијски, држао антиохијски престо од 423. до 440. године.
20. Комит - сапутник. Тако су се називала лица царева свите. У време о коме је реч, назив комит је постао почасним звањем, које се давало највишим високодостојницима царевине.
21. Јувеналије био на јерусалимском престолу од 420. до 458. године.
22. Луг духовни, на грчком Лимонар, - књига монаха Јована Мосха († 622. год.); написана почетком VII века; садржи кратка казивања о подвижницима Палестине, Египта и Сирије.
23. Налазила се у пустињи Јорданској, у близини Јордана и Мртвог мора.
24. Спомен преподобног Исихија, презвитера јерусалимског, празнује се Црквом у сирну суботу.
25. Диптисима су се називале дрвене, кошчане или металне дашчице, врвцама повезане међу собом, и служиле су код старих Грка и Римљана као подсетне књижице. У хришћанској Цркви се од најстаријих времена јављају као поменици, у које

су се уписивала имена епископа, мученика и свих уопште светитеља.

26. Реч је о сабору под Дубом, недалеко од Халкидона, на коме је председавао Теофил, и на коме је свети Јован Златоуст био осуђен и свргнут 403. године.
27. Овде се говори о Александрији као да се налази ван граница старог Египта, јер је на самој обали Средоземног Мора и грчког је порекла.
28. Овде се указује на страшна злостављања, која су вршена у време египатских фараона над робовима - зидарима пирамида и других египатских здања и, између осталог, над Јеврејима. Изнуравани тешким радовима, они су били рђаво храњени и нису добијали никакву плату за свој труд.
29. Претходник Кирилов на александријском престолу, ујак његов Теофил, одликовао се користољубљем, као што се види из житија св. Јована Златоуста под 14. новембром.
30. Мелхиседек - цар Салимски, свештеник Бога вишњег, помиње се у Књизи Постања, гл. 14, ст. 18 (ср. Псал. 109, 3; Јевр. 5, 6.10; 6. 20; 7, 1.10. 11.15).
31. Каменски или Камени манастир налазио се на пустом острву Кубенског Језера у Вологодској губернији.
32. Побожно поштовање преподобног Александра почело је од шеснаестог века. Његове мошти налазе се у Куштском манастиру.

10. ЈУНИ

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ТИМОТЕЈА, епископа бруског

У граду Брусу, на граници Витиније, Фригије и Мизије,^[1] близу горе Олимпа,^[2] свети Тимотеј беше епископ. Због чистоте и светости свога живота он доби од Бога дар чудотворства. Једном он уби огромног змаја, који се беше угнездио у једној пештери под кипарисом, и силна зла чинио стоци и људима. И то га уби на тај начин, што му у чељусти убаца покривач којим се на светом престолу покрива освећени хлеб. Другом приликом он исцели неког цара, по имену Арита, који је боловао од тешке смртоносне болести. Исто тако он не само исцели једну царицу која је била на самрти, него је и обрати од таме идолопоклонства ка светлости истините вере. Сем тога, дарованом му благодаћу он сваковрсне болести исцели, и силом Христовом многа чудеса сатвори, и учењем својим паству своју просвети, и мноштво неверних ка Христу обрати.

А када на римски престо ступи цар Јулијан,^[3] који се одрече Христа и поклони идолима, па стаде жестоко гонити Цркву Божију, тада се свети Тимотеј нарочито труђаше у проповедању речи

Божије, утврђујући верне у вери и изобличавајући незнабошце због њихових заблуда. Чувши за светитеља, незнабожни цар Јулијан нареди да га ухвате и приведу к њему, па га онда баци у тамницу. Окованом светитељу долажаху многи у тамницу, и он их учаше о Христу, истинитом Богу. Сазнавши за то, Јулијан запрети светитељу да више не учи о имену Исусовом. Но свети Тимотеј не послуша безбожног и безаконог цара, већ и даље неустрашиво чињаше оно што као епископ треба да чини: учаше народ. А када цар Јулијан понова сазнаде да свети Тимотеј без страха проповеда о Христу, разгневи се и посла целата те светитељу одсече главу у тамници, 362. године. После блажене кончине свештеноченикове, верни узеше свето тело његово и чесно погребеше. Од његовог гроба даваху се многа чудесна исцељења од разних болести и недуга, у славу Христа Бога нашег.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА АЛЕКСАНДРА И АНТОНИНЕ

За време једног гоњења на хришћане, када многи верни бише разним мукама уморени за Христа, би ухваћена и приведена свирепом обласном управитељу Фисту једна хришћанска девица, по имену Антонина, из града Кродамна. Због њеног побожног и врлинског живота Господ је удостоји мученичког подвига, да би посрамила и победила лукавог противника, ђавола.

Када девицу Антонину изведоше пред свирепог игемона Фиста, он је стаде саблажњавати многим лукавим речима, говорећи јој: Госпођо Антонина, ја хоћу тебе, честиту и целомудрену девицу, да поставим за свештеницу богиње Артемиде,^[4] да ти дам многе поклоне и почести, и да те учиним господарицом над свим мојим имањем. - На овај предлог Фистов света Антонина дуго време ништа не одговори, затим рече: Зашто ми обећаваш ништавне поклоне? Боље би ти било, Фисте, да ти сам постанеш заједничар мојих богатстава, да вером у Господа мог Исуса Христа добијеш ризницу вечних блага. - Не било тога што ти говориш, одврати Фист. Нека ме

богови сачувају од тога, да поверујем у таквог бога, или боље рећи човека, који је био на крсту прикован и умртвљен. - На то света Антонина рече Фисту: Не тајим ни ја то, да Господ наш Исус Христос би прикован на крсту, умре и у гроб би положен; али и ово о Њему исповедам: Он васкрсе из мртвих у трећи дан, и сада седи с десне стране Бога Оца Свог, као што о томе пише у нашим Књигама: Рече Господ Господу моме: седи мени с десне стране, док положим непријатеље твоје за подножје ногама твојим (Пс. 109, 1 = Мт. 22, 44).

Празна су сва та твоја причања, рече Фист. Зашто ти радије не послушаш мене, па боговима нашим принесеш жртву, да би до миле воље уживала сва блага овога света? - Одговори света девица: Ја се нећу поклонити таквим бездахним боговима, јер су они демони, као што у закону Господа мог пише о томе: Сви су богови незнабожаца демони; а Господ је небеса створио (Пс. 95, 5). - Зар ти богове наше називаш демонима? повика Фист. - Да, тако их називам, одговори света девојка, јер никакве у њих нема силе, нити је икаква помоћ од њих; заиста, они нису богови него демони.

Ове речи свете Антонине веома разјарише Фиста и он нареди војницима да је силно бију по образима, да не би била тако дрска. Затим јој се понова обрати оваквим речима: Кунем се боговима, ако се не покориш царевом наређењу, ставићу те на најљуће муке, па ћу те онда послати у блудилиште, и тако ти приредити највећу срамоту. Зато ти дајем рок од три дана, да размислиш, да ли ћеш коначно одбити да извршиш што ти наређујем, или ћеш се покајати и принети боговима жртву. Јер многе присталице ваше вере спочетка су се држали као ти, али потом променише своје мишљење и поклонилише се нашим боговима. - Тада света Антонина рече игемону: Чини шта хоћеш, безбожни мучитељу!

После тога света мученица би дата четворици војника под стражу, са којима она радосне душе и весела лица крену у тамницу. А игемон тајно дозвола к себи старешину тамничке страже и нареди, да никакво зло не чине девојци, него да је ласкавим речима наговарају да се одрекне хришћанства и боговима принесе жртву; јер је, додаде Фист, тешко принудити хришћане да се одрекну своје вере.

Када старешина тамнички закључа свету девицу у тамницу, он дође к њој и стаде је овако саветовати: Свечесна девице Антонино, зашто си упорна? Због чега не промениш своје мишљење? Принеси жртву боговима нашим, да би се избавила од мучења која ти предстоје. - Али света мученица му ништа не одговораше, тако да се он веома зачуди и беше у недоумици зашто му не одговара. Света пак Антонина, преклањајући колена на земљу, дан и ноћ мољаше се Господу, проводећи без хране. А по истеку три дана, изненада настаде тако страховита грмљавина, да се тамнички катанци поломише, врата се сама отворише, а тамницу унутра обасја велика светлост, и дође глас с неба који овако говораше: Устани, Антонино; поткрепи се храном; узми хлеба и воде; буди храбра и ништа се не бој незнабожног управитеља Фиста, јер сам ја с тобом. - А света, завршивши своје молитве, изговори: Амин! Затим устаде, узе хлеба и воде, и прилеже да се мало одмори.

Сутрадан игемон седе на судишту, и рече: Доведите ми ону дрску жену, да сазнамо њене мисли. - Извршујући наређење, војници поведоше свету девицу. Идући ка судишту, она подиже очи своје к небу и рече: Благодарим Ти, Господе Боже мој, што вољу Своју испуњујеш на мени; молим Те, немој ме оставити све до саме смрти моје. - И одједном се чу с неба глас који говораше: Иди на пут свој неустрашиво, јер сам ја с тобом!

Када стигоше на судиште где заседаваше Фист, насмеја се света девојка Антонина. Угледавши је где се смеје, Фист је упита: Због чега се смејеш? - Света му одговори: Казаћу ти разлог: унапред видим да ће се престо на коме седиш убрзо срушити, и ти ћеш погинути. Ето због чега се насмејаш теби. - Управитељ, видећи да му се Антонина девица потсмева, нареди да је бичевима бију. А она, подигавши к небу своје духовне очи, говораше: Благодарим Ти, Господе Боже мој, што си мене, бедну и грешну, удостојио да примим удео светих Твојих; а овог беззаконика, крвопролићем окаљаног, низрини што пре на дно пакла, да би несрећник познао немоћ својих лажних богова, на које сву наду своју полаже.

Када крвожедни управитељ чу ове речи, он се још више разјари и рече војницима: Ова зла и одвратна жена не само богове наше

хули, него и нас саме ружи, зато је одведите у блудилиште, да засити похоту своју.

Војници онда узеше свету девојку и одведоше у неку кућу. Оставши сама у једном одељењу, света Антонина се усрдно мољаше Богу. У то време анђео Господњи јави се једноме од војника игемонових, коме беше двадесет и три године и зваше се Александар, и рече му: Иди к управитељу и тражи од њега дозволу да уђеш код Антонине. А када уђеш код ње, ти је огрни својим плаштом, да је при њеном одласку из куће не би познао зловни управитељ.

Врли војник Христов оде к управитељу и рече му: Дозволи ми да уђем код Антонине, па ако је усаветујем, биће добро, а ако не, онда чини с њом што хоћеш. - Управитељ му дозволи да уђе, рекавши му: Чини са њом што ти је воља.

Ушавши у кућу у којој се налазила света девица, Александар паде пред ногама њеним, говорећи јој: Слушкињо Господња, девице Антонина, Господ ме посла к теби да ти јавим, да ће девство твоје, како ми Он рече, бити сачувано. - Света се уплаши. И одједном светлост велика обасја собу, и чу се глас који говораше: Не бој се, Антонина! Јер Онај који тебе позва на овај подвиг, будући жалостив и многомилостив, позива и овог Александра на исти мученички венац. Огрни се дакле његовим плаштом, па погнуте главе и прикривена лица изиђи одавде, да те управитељ не би познао. А ја ћу те тако чувати, да те управитељ неће познати.

Тада света Антонина узео плашт од Александра, огрну се њиме и главу своју покри, па, излазећи напоље из куће, учини знак руком према управитељу, као да му говори: чини с њом што хоћеш. - Тако света Христова девица, као срна избегнувши замке, оде својим путем радујући се своме избављењу. А управитељ, мислећи да то Александар изиђе из куће, посла к Антонини још четири војника рекавши им: Идите код ње и радите с њом што год хоћете, па пошто јој се наругате, ви је изведите напоље, да се сви смејемо њеној великој срамоти.

Војници уђоше да оскврне девицу, али њу не нађоше већ само Александра. Зачуђени, они га упиташе: А где је та жена? Што си ти сам? - Онда узеше Александра, одведоше га к управитељу, и рекоше

му: Ми унутра нађосмо само овога, а девојке нема. - Исто тако зачуђен тиме, управитељ рече Александру: Бедниче и неваљалче, реци нам, како си се усудио да нас превариш? Где је она погана блудница? Ти си је обешчистио, па си је оденуо у свој плашт и пустио, желећи да је узмеш себи за жену. Али, то неће бити, јер ми нећеш умаћи из руку.

На све то Александар ништа не одговараше управитељу. За то време управитељ дуго размишљао у себи, па онда нареди да Александра обесе о мучилишно дрво и немилосрдно бију. Док мученика тако бијаху, игемон понова упита Александра: Где је она гадна жена код које си ишао? - Александар опет ништа не одговараше, већ само гледаше к небу. И одједном би глас с неба који говораше игемону: Погани Фисте, зашто невиног човека мучиш? - Чувши овај глас, игемон престаде мучити светога, и нареди да га скину са мучилишног дрвета и одведу у тамницу, а да девицу Антонину траже свуда.

Пошто прође пет дана, управитељ Фист опет изведе Александра на суд преда се, и питао га: Шта си намислио? Хоћеш ли принети боговима жртву или не? - Свети Александар му одговори: Та шта имам да размишљам, погани и свирепи мучитељу! - А где је жена код које си ишао? упита Фист. - Не знам где је, одговори Александар.

Док они тако разговараху, светој Антонини се јави сам Господ Христос и рече јој: Буди храбра и иди тамо где заседава неправедни и погани игемон. - Света Антонина оде, и ступивши неустрашиво пред игемона рече му: Безбожни и погани Фисте, кога тражиш, не мене ли? Ево ме пред тобом, да бих посрамила и уништила твоју силу.

Угледавши је, Фист се страховито разбесне и нареди војницима да је обесе о мучилишно дрво, па да је бију и питају: Јеси ли девојка или ниси? Силно бијена, она ни гласа не пусти од себе. А када је скидоше са дрвета, стаде је сам игемон питати, да ли је још девојка или није. Тада света мученица одговори: Бедни и свирепи мучитељу! Ми хришћани нисмо заробљени вашом поганом похотом, јер Господ и Бог наш милосрђем Својим и мене сачува невином. - Погледавши на њу са чуђењем, Фист рече: Ако си још девојка, онда приђи и заједно са Александром принеси боговима нашим жртву,

па ћете остати читави. - На ово свети мученици Христови, Александар и девица Антонина, као једним устима одговорише игемону: Не постоје такве муке, бедни Фисте, које би нас могле принудити да се поклонимо вашим поганим боговима, који немају ни разума ни моћи.

После оваквог одговора светих мученика игемон нареди да им се одсеку руке. А свети, храбри и сјајни војници Христови, пруживши руке своје на одсечење, говораху: И раније ти стависмо до знања, кукавни и гадни мучитељу, да никаквим мукама не можеш победити побожни ум наш; чини дакле што хоћеш! - Војници исукаше мачеве и одсекоше светим мученицима руке. А они, као не осећајући бол, слављаху Господа и, обративши се затим к игемону, рекоше му: Најопакији и најгаднији игемоне! ми ни најмање не осећамо муке које нам наносиш. А Господ наш, чије смо ми слуге, ускоро ће те бацити у пакао огњени, где ћеш се вечито мучити у неизбеживим мукама.

Захваћен најстрашнијим бесом због оваквих изобличавања, игемон нареди да се ископа дубока јама, а да претходно обесе мученике и бију их све дотле док не осете болове од наношених им удараца. И још нареди да се јама напуни до врха дрвима и суварцима, па да се на тој ватри спале свети мученици. Међутим свети мученици, иако љуто бијени, не осећаху никакве болове, као да беху у туђим телима, већ узношаху хвалу Господу Христу. Видећи то, игемон нареди да им муке на муке domeћу и да им буктињама ребра пале. Тада свети мученици Александар и Антонина повикаше громко ка игемону: Несрећни Фисте, ми трпимо ово из љубави према Господу нашем Исусу Христу, тврдо верујући да ћемо у будућем животу, после овог привременог живота, примити вечну награду у царству небеском. А тебе ће Господ и Бог наш погубити, зато што љуто мучиш невинне слуге Његове.

А Фист, беснећи од гнева, нареди својим слугама: Запалите дрва у јами, да би што пре ово двоје били бачени у огањ. - Када војници испунише наређење, тада им свирепи мучитељ нареди да мученике обмажу смолом и баце у јаму која букти огњем. Пошто и то би учињено, игемон нареди још да се на дрва стави сува смола, да би

мученици потпуно изгорели и кости им се у пепео претвориле. Напоследку нареди да се јама заспе земљом, рекавши: Да не би жене њихове покупиле и кости њихове, као што је то обичај код хришћана.

Наређење Фистово би извршено, и јама засута земљом. Онда се Фист врати кући својој, али не могаше окусити ни хране ни пића, и онеме. Јер нечисти дух, послат на њега од светих анђела, мучаше га у току седам дана. И после седмодневних тешких демонских мука, он горко изригну своју погану душу. Пошто он тако погибе, гођење на хришћане престаде у тамошњим крајевима.

Блажени мученици Александар и Антонина пострадаше 313. године трећег маја, у суботу, у три сата по подне, прослављајући Господа нашег Исуса Христа, коме част и слава кроза све векове. Амин.

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ВАСИЈАНА,
епископа лавдијског[5]**

Животе Светих који су, уз помоћ Божију, јуначки ратовали против телесних жеља, описивати сада и сећања на њих учинити незаборавним за потомство, од двоструке је користи. Прво, сећајући се јуначких подвига Светих, ми верујемо да се и Свети сећају нас пред Богом; друго, описујући подвиге врлинског живота Светих, ми побуђујемо и себе и друге на подражавање тих подвига. Имајући то у виду, и ми ћемо се постарати да укратко опишемо свети живот и подвиге светог Васијана, епископа Лавдијског и исповедника; уз помоћ овог угодника Божјег ми ћемо изложити његове подвиге, помоћу којих се он удостоји постати заједничар Царства небеског.

Овај блажени муж још у детињству свом беше старац, не по броју година него по памети и по добронравију. Отац његов Сергије, поглавар Сиракуске области,^[6] беше по вери незнабожац. Он посла сина свог у Рим да изучи световну философију, да би могао наследити оца на власти и бити искусан управитељ над грађанима. Од природе оштроуман и паметан, он се веома марљиво учаше и показиваше успех у учењу. У то време он сазнаде за име Христово и о животу хришћана, и обузе га неисказана жеља да од јелинске философије пређе хришћанској философији божанској. И стаде размишљати, коме од својих слугу, којима га беше поверио отац његов, да открије тајну свога срца.

А Господ, не желећи да војника Свога дуго држи удаљеног од војниковања које му предстоји, три пута обавештаваше у саном виђењу једног презвитера светог живота, по имену Гордијана, о младићу Васијану и о његовој жељи и намери. Пробудивши се од сна, презвитер стаде обилазити сва училишта по граду Риму, тражећи младића на кога му Господ указа у саном виђењу. Најзад, после дугих трагања, презвитер га, помоћју Божјом, пронађе и упита га, одакле је родом, ко су му родитељи, и због чега живи у Риму. Када Васијан исприча о себи подробно, презвитер се удиви његовим мудрим и речитим одговорима и познаде да је то младић кога он тражи. И загрливши га очински и целивавши, он га одведе своме дому и исприча му о виђењу које му би од Бога о њему. И обојица прославише Бога због тога. Онда Васијан припаде к ногама тог свештеног старца, молећи га свим срцем да га што пре начини хришћанином. Презвитер га најпре стаде поучавати истинама свете вере и објашњавати му тајне хришћанског закона. Слушајући то, јуноша се испуњаваше умилењем и разгореваше љубављу Христовом. Затим га презвитер огласи^[7] и научи како се он има држати у време светог крштења. Од тога времена Васијан стаде често долазити код светог презвитера, само са својим најстаријим робом, који му беше у свему веран, и учаше се божанској философији хришћанској из богонадахнутих уста свога духовног учитеља.

Поставши оглашен, Васијан поче водити суров живот: пошћаше се и мољаше се често, и мало се сну предаваше, проводећи ноћно време или у молитви или у читању књига. Од

приношене му хране он употребљаваше једну трећину, а две трећине раздаваше ништима.

Пошто прође доста времена, настаде најзад и час крштења Васијанова. Са верним робом својим Васијан оде у презвитеров дом, и тамо би извршено над њим свето крштење. Када Васијан, као што то бива при крштењу, уђе у свету купељ, он угледа младића изванредне лепоте који сијаше као сунце и прислуживаше при крштењу, држећи белу одећу у коју се новокрштени имао обући по изласку из купељи. Блажени Васијан се усуди да га упита: Ко си ти? О откуда си? - Младић одговори: Ја сам давно послан к теби с неба, да ти помажем у остварењу твоје свете намере и да одгоним од тебе све што смета твојој намери. - Рекавши то, младић постаде невидљив, а соба се испуни дивним мирисом који се осећао по сата, тако да сви присутни мишљаху да се налазе не на земљи него на небу.

После светог крштења Васијан стаде водити још строжији живот, умртвљујући своје младићко тело и потчињавајући га духу. А пазитељи и слуге, које поглавар Сергије беше одредио да му чувају сина као зеницу ока, не знајући Васијанову тајну,^[8] веома се чуђаху што се Васијан одао тако необичном уздржању, врло мало једе и пије, проводи ноћи без сна, лице му је сувише бледо, тело изнурено пошћењем и бдењем. Видећи све то, они се са бригом питаху међу собом: Због чега господин наш тако изнурава себе? - А најстарији роб, најоданији светом Васијану, који је знао његову тајну, говораше им: Не чудите се томе, јер изучавање философије захтева такве прегатоце, који су одбацили све сласти и задовољавају се само оним што је неопходно за одржавање живота. Стога знајте, да је наш господин, желећи да изучи највишу философију, и наложио на себе такво уздржање и бдење.

Али слуге не беху задовољни тим одговором. При томе се они присећаху, да је Васијан, још као дете, прстом правио на песку знак крста или сламчице слагао у облику крста, због чега се његова дадиља често љутила на њега. И слуге, из дана у дан испитујући и мотрећи куда то господин њихов Васијан одлази, почеше најзад увиђати да је њихов господин примио хришћанску веру и живот. То их много узнемири, јер су се бојали гнева Васијановог оца, Сергија. И

они се коначно уверише да је Васијан хришћанин из следећег случаја.

Једнога дана блажени младић, после свеноћног бдења и подвига, изнурен чврсто заспа. У време сна он устима изговараше речи молитве, призивајући Бога, Једног у Тројици, и молећи Га да га упути на пут ка слави, обећаној свима који Га љубе. И чу се глас одозго који говораше: Радуј се и весели се, верни војниче Христов Васијане, јер је молитва твоја примљена Богом и теби спремљено изванредно место на небу.

Чувши ово, слуге које беху код њега, коначно се уверише да је Васијан хришћанин. Зато они стадоше, један за другим, тајно бежати из Рима у Сиракузу к старом господину свом, поглавару Сергију, и саопштаваху му непријатну вест, да је његов син Васијан примио хришћанску веру. Будући идолопоклоником, Сергије се веома ожалости, и стаде размишљати како да сина свог одврати од хришћанства: да ли ласкама или претњама. Тако, постепено све слуге одбегоше тајно од Васијана из Рима; код њега остаде само један, најстарији верни слуга његов, који такође верова у Христа. И намераваше отац Васијанов да пошаље друге слуге, да узму Васијана из Рима и доведу га к њему.

У то време догоди се да свети Васијан у Риму једне ноћи у прве петлове^[9] уђе у цркву светог евангелиста Јована Богослова. Ту, молећи се по обичају, он угледа чесног мужа, украшеног седином, који му рече: Знај, верни исповедничке Господњи, да је потребно да са верним слугом својим идеш одавде у град Равену, јер отац твој, који те родио телом, смера да омете спасење твоје; бежи одавде, да те он, и против твоје воље, не би скренуо с пута. Због тога милосрдни Бог, не остављајући слуге Своје, посла мене, апостола Свог, да те обавестим о томе, да те изасланици твога оца, нашавши те овде, не би спречили да побегнеш одавде.

Рекавши то, свети Јован Богослов отиде од Васијана. А блажени Васијан, веома обрадован јављењем светог апостола, сатвори многа метанија, молећи се Богу да га не остави. После молитве Васијан обавести свога слугу о ономе што виде и чу. И сутрадан они све своје ствари раздадоше невољнима; па узевши благослов од духовног оца свог Гордијана, они напустише Рим и кренуше у Равену. После

путовања од неколико дана, свети Васијан угледа срну са два срнчета где силно бежи гоњена ловцима. И како већ беше заморена и изнемогла, а ловци се приближаваху, свети Васијан се сажали на њу и на пород њен, па јој довикну: У име Господа нашег Исуса Христа, наређујем ти, дођи к мени без страха! - Срна, као разумевши речи, одмах стаде, и без бојазни приђе к светитељу са срнчићима. Он је стаде гладити руком, као да су стари познаници, а она му лизаше ноге. Када пак ловци, који су гонили срну, дотрчаше, и угледаше где срна кротко стоји пред путником и он је глади, зачудише се веома, не схватајући како се дивља срна одједном промени у кротку. Притом један од ловаца, рђав и суров човек, рече својој дружини: Будале! што оклевамо и не узимамо свој лов?

Рекавши то, он стаде отимати срну из светитељевих руку. А свети Васијан му рече: Не ја, него Вишњи Бог ти наређује да никакво зло не учиниш овој дивљој животињи и њеним младунчићима. - Но ловац љутито и дрско одгурну руком Божјег угодника; и тог часа га због тако дрског поступка спопаде демон и стаде силно мучити. У мукама, ловац паде на земљу, вичући страшно, и пену бацајући, и кочећи се, и постаде као мртав. Остали ловци се препадоше и дрхтаху од страха, па припавши к ногама светитељу, стадоше га са сузама молити за опроштај, бојећи се да и њих не постигне слична казна. Он им нареди да се уклоне са тог места, па се сам крстолико распростре на земљи за молитву, и уперивши сав ум к Богу, стаде се молити говорећи: Боже, чудесни Творче свега, Боже милосрдни, Спаситељу палог рода људског, Ти се радујеш не пропасти мртвих него спасењу живих, - опрости овом јаднику што лежи, јер Ти у незнању сагреси и разгневи Твоју благод.

Пошто се таквим и многим другим дирљивим речима помоли Богу, светитељ устаде са молитве, приђе човеку лежећем на земљи, и ухвативши га за десну руку, рече демону што беше у њему: Ђаволе, Онај који те је с небеске висине стровалио у понор, Тај ти наређује да брзо напустиш лик Божји - овог човека, и да отидеш у припремљени ти тартар, где ћеш се мучити вавек.

Још светитељ не беше изговорио ове речи, враг рода људског већ изиђе из човека, кога до малочас тако љуто мучаше, да је овај био на самрти. А када ловац поче долазити к себи, ништа не виђаше

очима и непомичан лежаше на земљи. Светитељ се онда понова помоли Богу, па осени крсним знаком очи ловцу, које се одмах отворише, и он стаде видети. Затим га свети Васијан целог огради крсним знаком и нареди му да устане. И устаде човек здрав, као да ништа није претрпео.

Остали ловци, који су подалеко стајали и са трепетом посматрали све то, приступише к светитељу и поклонише му се. А клањаше му се и исцељени човек, молећи опроштај и свесрдно благодарећи за исцељење. Затим се разиђоше сваки на своју страну: ловци одоше својим кућама, срна са срнчићима би пуштена у слободу, а сам свети Васијан са својим робом настави свој предузети пут.

Када стигоше у град Равену, Васијан се јави епископу тога града Урсу, који му беше рођак. Видевши свога рођака Васијана, епископ се веома обрадова, нарочито када сазнаде да у Христа верује и да је из љубави према Христу презрео све и дао се у странствовање. По Васијановој жељи епископ му додели за боравак особито спокојно место изван града, при цркви светог свештеномученика Аполинарија,^[10] првог епископа града Равене, рукоположеног светим врховним апостолом Петром и пострадаога за Христа у време цара Веспазијана.^[11] При тој цркви нађе се врло угодно место за светог Васијана: живећи у самоћи, он служаше Богу у посту и молитви, одрекавши се света и свега у свету. А Господ ускоро прослави слугу Свога: дарова му чудесну благодат, да молитвом исцељује болести телесне и да богонадахнутим поукама лечи недуге душевне. Зато га сви поштоваху, љубљаху и слављаху.

У то време дође од цара Валентијана^[12] наређење управнику града Равене и свима грађанима: да предаду на смрт судију градског Витимнија. А то стога што Витимнија беху оклеветали пред царем, као да је учинио неке страшне злочине. Витимнија би окован и доведен на губилиште, где му се имала одсећи глава. На губилишту Витимније се сети светог Васијана, и рече у себи: Слуго Божји Васијане, благодаћу даном ти од Бога, буди ми сада помоћник! - На губилишту пак беше сам управник града и мноштво народа, желећи да виде Витимнијев крај. И када Витимније приклони главу на посечење, и целат подиже обострано оштри мач да снажно удари

њиме по врату Витимнија, одједном се мач истрже из његових руку и паде далеко. Но целат понова дохвати мач и, држећи га обема рукама, још јаче него први пут замахну њиме да Витимнију одруби главу, но и овога пута мач му се отрже из руку и паде још даље. Бесан од гнева, целат опет дохвати мач, али се и по трећи пут догоди исто. Сви беху запрепашћени овим чудом. Управник града, држећи да целат штеди осуђеника што је примио неку награду од њега, удаљи овог целата и нареди другоме целату да одсече главу Витимнију. Али се и другоме целату догоди то исто: три пута му је нека невидљива сила истрзала мач из руку, и одбацивала далеко.

Тада управник града, и веома зачуђен и веома уплашен, нареди да осуђеника одведу са губилишта, утолико пре што је и народ захтевао да Витимније буде пуштен, пошто га сила Божија штити од смрти. Витимнија метнуше у тамницу, и хитно послаше извештај цару да осуђеника нису могли два целата да посеку. На овај извештај одмах стиже од цара милостиво помиловање: ослободити Витимнија од смртне казне и опростити му кривицу.

Витимније пак не скриваше него свима казиваше о своме заступнику пред Богом - светом Васијану, кога у својој молитви беше призвао себи у помоћ. Пуштен из тамнице, Витимније журно оде к светитељу и, целивајући му ноге, узношаше му благодарност. Но свети угодник Божји наложи му да само Богу благодари који га је избавио од смрти. Од тога времена сви житељи града стадоше још више поштовати светитеља, и имаху га као анђела Божјег и прибегаваху к њему за помоћ. А клир и угледни грађани договореше се и заједно молише епископа да приволи светог Васијана да прими свештенички чин, пошто ће богопријатна молитва светитељева, узношена њиме при вршењу Бескрвне Жртве, бити силнија пред Богом. И тако угодник Божји, ма да он није желео, би хиротонисан у свештенички чин, у коме проведе много година.

Потом сконча у Господу верни слуга светог Васијана, који беше дошао с њим из Рима. И свети Васијан стаде приносити Бескрвну Жртву за њега. И у седми дан по његовом престављењу, када светитељ служаше свету Литургију и усрдно се мољаше за упокојење душе покојникове, он чу глас с неба који га извештаваше да је душа

покојникова добила милост од Бога и да је прибројана к лику Светих. Ово обавештење свети Васијан достави и Витимнију, који беше у цркви на Литургији, и обојица се радоваху духом због спасења душе преминулога.

Око тог времена град Лавдија, у Лигурији,^[13] лиши се свога епископа, јер се он престава ка Господу. Житељи тога града наложише на себе тродневни пост са молитвом, да им Бог пошаље достојног човека, који би, примивши архијерејски престо, мудро управљао Црквом Христовом. Док се они сви тако пошћаху и мољаху ради тога, једноме од презвитера саборне цркве, по имену Клименту, човеку врлинском и чесном, када после црквепог труда заспа, јави се у сну светлоносан муж и рече: Знајте да вам је од Бога припремљен за епископа презвитер Васијан, који живи у граду Равени и украшен је даровима Божјим.

Пробудивши се од сна, Климент одмах призва најчесније људе из црквеног клира и од мирјана, и обавести их о ономе што му Господ каза у виђењу. Тада они изабраше угледне људе и послаше их у Равену са молбом к светом Васијану, да дође к њима у Равену и прими архијерејски престо. Светом пак Васијану, пре но што дођоше посланици из Равене, Бог откри у ноћном виђењу о њиховом доласку и нареди му да не одбија него да иде с њима.

Сутрадан изјутра дођоше к светом Васијану посланици из Лавдије и предложише му што им беше наређено. Он им на то одговори ово: Бог саздаде човека бесмртним, да би се свагда повињавао вољи и наредбама свога Творца. Али човек, преступивши заповест Божју у рају, припреми смрт себи и својим потомцима. Стога човек не треба да се противи вољи Бога свог нити да нарушава заповести Његове, него да се свим срцем стара да твори оно што Бог хоће и наређује. Зато и ја, ма да не желим почести, ипак ради потреба моје једноверне браће, по Божјем наређењу, не одбијам примити јарам и бремене који се стављају на мене.

Рекавши то, свети Васијан предложи путницима да се одморе после путнога напора. Али они, силно обрадовани пристанком преподобнога, не хтедоше да се одмарају, јер жуђаху да што пре однесу у свој град нађено драгоцено благо. Зато навалише молбама на светога, да одмах пође с њима заједно. И већ предвече истога дана

посланици кренуше са светим на пут. Када се приближише граду Лавдији, сав народ са радошћу и весељем изиђе у сусрет своме благодарованом пастиру. Међу народом се налажаше један човек који је дуго времена био узет, а ни говорити није могао, пошто му се и језик беше одузео. Са народом који се тискао да приђе к светитељу и целива му свету десницу, с великом муком се довуче и овај узети. И чим целива свету десницу угоднику Божјем, тог часа постаде здрав целим телом; и језик му се одреши, и он стаде прослављати величину Божју. И сав народ удвостручи своју радост, видећи каквог им је светог пастира и чудотворца даровао Бог.

За посвећење светог Васијана у архијерејски чин допутова у Лавдију свети епископ Амвросије^[14] из Медиолана^[15] и гореспоменути сродник светог Васијана Урс из Равене. И Богом изабрани муж Васијан би посвећен за епископа првог јануара, што би на велику радост и славље целоме граду.

Поставши епископ свети Васијан стаде управљати својом паством учећи их речју и делом и служећи им за углед својим врлинским животом. А према светом Амвросију он стече велику љубав у Духу Светом; исто тако и свети Амвросије гајаше према њему духовну љубав; и они се често дописиваху.

После извесног времена светитељ Христов Васијан подиже у источном предграђу града изванредну цркву у име светих Апостола, и на њено освећење позва светог Амвросија медиоланског и Филикса команског (Урс равенски се у то време беше већ упокојио у Господу). И када ова три архијереја заједно освећиваху цркву, међу народом који беше дошао на освећење налажаше се и једна бесомучна девојка. И на њена уста ђаво стаде говорити громко: Зашто, о људи Божји, неправедно устадосте на мене? Зашто се вас тројица наоружасте неподношљивим оружјем против мене једнога? Зар вам је мало што нам одузесте силу да науђујемо ма коме од вас, него нас изгоните и из оних над којима смо добили власт? Ако ме изгоните одавде, онда ћу ја узети са собом два или више бесова, па ћу прећи на друго место куда ви не можете доћи.

Јерарси Христови, чувши овај ђаволов вапај, преклонише колена пред Господом и стадоше се усрдно молити. И када се усрдно мољаху Богу, ђаво, не подносећи молитвену силу њихову,

врже девојку на земљу и са страшним јауком побеже из ње. Светитељи јој онда приђоше и, подигавши је са земље здраву, предадоше је њеним родитељима, наређујући им да свагда узносе благодарност Богу за ослобођење своје кћери од демонског насиља.

По освећењу цркве би постављена у славу Божију трапеза, за којом светитељи разговараху међу собом о ономе што је корисно за Цркву Божију. После трапезе и пријатељских разговора, дошавши архијереји кренуше сваки у своје место, и свети Васијан са чешћу испрати и једног и другог.

Једном, у време жетве, неки дечко сабираше снопове међу жетеоцима; змија га уједе, и он умре. Родитељи, кукајући неутешно за њим, однеше га ради опела у новоподигнуту блаженим Васијаном цркву у част светих Апостола, где се у то време случајно налазио и сам архијереј Божји, свети Васијан. Он је често долазио у ту цркву и служио у њој. За време опела, кукњава родитеља за сином заглашиваше гласове певача. Сажаљевајући родитеље, архијереј Божји нареди свима да изађу из цркве. А кад остаде сам у цркви, он се баци на земљу пред Богом, са сузама Га молећи да нареди души дечаковој да се врати у тело. Док се свети усрдно мољаше о томе, тело умрлог дечака стаде се по мало, а затим све више и више мицати, пошто се душа његова поврати у њега. Уставши са молитве, светитељ узе дечака за руку и нареди му да устане. Дечко, као пробудивши се од сна, отвори очи и стаде дозивати мајку, и устаде. Родитељи и народ, који беху ван цркве, чувши глас дечаков, одмах од радости појурише, отворише врата и унутра уђоше. И кад угледаше дечака васкрслог из мртвих, сви се силно удивише и запрепастише и, припадајући к светитељу, с радошћу му целиваху руке и одећу. Светитељ онда узнесе благодарност свемогућем Богу и изговори народу поуку, па их све отпусти с миром.

После неколико година смртно се разболе светитељ Христов Амвросије, епископ медиолански. Сазнавши за његову болест, архијереј Божји Васијан хитно отпутова за Медиолан да посети болесника, свог возљубљеног у Духу Светом оца и пријатеља. Тамо, видевши светог Амвросија на болесничком одру, он остаде крај њега, и не одмицаше се од њега, служећи му, молећи се заједно са њим, и тешећи га Христовом надом. И би светом Амвросију овакво виђење:

виде он Господа нашег Исуса Христа како иде к њему светла лица и мило се смешећи. - То виђење свети Амвросије исприча светом Васијану, који се налажаше крај њега. А свети Васијан, познавши по томе да се светом Амвросију приближио час смрти, стаде плакати и уједно радовати се. Радоваше се, јер свети муж одлази Христу који га позива; а плакаше, јер се лишава милог пријатеља свог у овом привременом животу; притом он имађаше сигурну у Христу наду, да ће се опет видети с њим у будућем животу и заједно бити у лику јерараха.

Када се свети Амвросије престави, плака за њим свети Васијан и цео град Медиолан, и чесно погребеше свето тело његово. После тога свети Васијан се врати у свој град: и чињаше помене, и Бескрвне Жртве приношаше за светог Амвросија, иако је добро знао да је душа његова настањена са светима. Јер и за свете приносити молитве и Бескрвне Жртве није без користи. Јер молитва за светог, ако нема шта да помогне њему, враћа се у недра ономе који се моли, као што и Давид каже: Молитва моја вратиће се у недра моја (Пс. 34, 13).

Пошто прође доста времена, свети Васијан понова оде у Медиолан због неких црквених послова. Улазећи у град, он угледа на тргу вагацију који је мерио разну робу. Тај вагација беше неправедан, јер многе вешто обмањиваше, и тиме непоштено зарађиваше. Светитељ угледа на ваги беса, у облику малог црнца, како седи и претеже једну страну, што је неправедни вагација непоштено искоришћавао. Светитељ упита оне што беху са њим, да ли виде нешто необично. Они му одговорише да ништа необично не виде. Тада се светитељ помоли Богу, да се и осталима ради веродостојног сведочанства отворе очи, да би и они видели то што види он. И стварно се отворише духовне очи презвитеру Клименту и ђакону Елвонију, те и они видеше оно што види архијереј Божји: малог црнца (= мало ђаволче) где седи на ваги и извршује вагацијина наређења. И они казаше светитељу шта виде и потврдише речи Давида који говори: Лажљиви су синови људски крај мерила (Пс. 61, 10).

Светитељ онда позва вагацију и упита га: Помоћу какве неправедне мере ти повећаваш тежину те обмањујеш купце? - Вагација одговори да никакву неправду не чини при мерењу, и закле

се да му је вага тачна. Тада му светитељ показа на ваги пакленог црнца и рече му: Овај бес ће овога часа ући у тебе, срушити тело твоје и извадити из тебе душу твоју у страшним мукама. - Неправедни вагација се препаде и задрхта, па припаде к ногама светитељу обећавајући да ће престати са неправдом. Светитељ га поучи из Светога Писма и нареди му да разда ништима све што је неправедно стекао. И помоливши се отера беса са оне ваге, па продужи својим путем.

По повратку из Медиолана у свој град, угодник Божји Васијан бављаше се својим уобичајеним богоугодним делима и старањем о пастви. Поживе као архијереј тридесет и пет година, и у деведесетој години свога живота он, око 409. године, пређе ка Господу, коме је верно и истински послужио. Верне овце чесно погребеше свога пастира у њиме подигнутој цркви светих Апостола, и много суза пролише што се лишише такога оца.

Као што за живота беше чудотворац, тако свети Васијан и по кончини својој чудотвораше: јер од гроба његовог чудесно се даваху исцељења болнима - светим молитвама његовим а благодаћу Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом, част и слава, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ И БЛАЖЕНИХ ТЕОФАНА И ПАНСЕМНЕ

Преподобни Теофан родио се у Антиохији од родитеља незнабожаца. Када достиже у младићско доба он се ожени, и проведе у браку три године, па му жена умре. Одмах после тога он верова у Христа и прими свето крштење. Затим, оставивши све, он начини себи у близини града Антиохије једну врло тескобну келију и затвори се у њој. Ту он постом и молитвом и осталим врлинама очисти себе од свих страсти и постиже савршенство.

Дознавши за једну јавну блудницу, која се звала Пансемна, да је многе својом лепотом завела и упропастила, он се прво помоли Богу, па изиђе из своје келије, скиде са себе кострет и обуче

скупоцено одело. Онда узео од свога оца десет литри злата, рекавши му да хоће да узме себи другу жену. Затим оде код Пансемне. Седећи са њом за трпезом, он је уз јело и пиће упита колико се година она бави својим прљавим занатом. Она му одговори, да има већ дванаест година, и да је он најлепши од свих њених досадашњих љубавника. Преподобни јој онда рече: Ја хоћу и желим да те чесним браком узмем за жену. - Она с радошћу пристаде на то. Преподобни јој онда даде злато што беше донео са собом, и рече јој да он сада одлази да припреми све што је потребно за свадбу.

Отишавши од Пансемне, преподобни начини другу келију у близини своје, па се онда опет врати к њој и рече јој да она не може бити његова супруга, ако не поверује у Христа и не постане хришћанка. Пансемни то паде тешко и потражи извесно време за размишљање. После тога пристаде, припреми се за свето крштење, и крсти се. Слушајући поуке о хришћанском животу, о Царству небеском, о вечном животу, њој се благодаћу Христовом просвети разум и срце испуни умилењем. И она после светог крштења пусти на слободу све своје робове и робинје, и све имање раздаде сиротињи, а сама отиде у келију коју јој беше спремио преподобни Теофан, и затвори се у њој. И толики успех показа ова блажена у подвижничком, врлинском животу, да доби од Бога дар чудотворства: молитвом својом она демоне изгоњаше и исцељаваше од свих болести и недуга.

Тако преподобни Теофан, вођен љубављу Христовом, начини жилиштем Светога Духа ону која раније беше сасуд греха. А и сам преподобни Теофан беше велики чудотворац. Пошто обоје угодише Господу, они се у један исти дан преставише и отидоше ка Господу, у другој половини четвртога столећа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА НЕАНИСКА

Када Максим бејаше покрајински управитељ у Александрији, он гоњаше и злостављаше хришћане. Пред њега би изведен

премудри и дивни јунак Христов Неаниск, кога издаде слушкиња његова. Управитељ Максим стављаше га у току седам дана на љуте муке, приморавајући га да се одрекне Христа. А кад увиде да га не може приморати, он га осуди на смрт. Чувши то, Христов мученик се обрадова и захвали Господу. И идући на губилиште, он се радоваше што ће примити многожељени подвиг мучеништва. За мучеником иђаше много народа, а међу народом беше и она слушкиња која га издаде. Осврнувши се, свети мученик угледа ову служавку и даде јој знак руком да му приђе. Када му она приђе, он јој даде златан прстен који скину са своје руке, и рече јој: Хвала ти, жено, што ми издајом својом причини толика добра. Када стиже на губилиште, мученик се помоли Богу, па му глава би одсечена. И тако овај блажени јунак прими од Господа венац мучеништва.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АПОЛОСА

Епископ; у миру се престадио.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АЛЕКСИЈА, епископа Витаније

Упокојио се у миру Господа свога.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КАНИДА

Преподобни Канид живљаше у време цара Теодосија Великог. Бејаше из Кападокије, син побожних и богољубивих родитеља, Теофана и Теодоте. Прича се да његова мајка није јела масна јела девет месеци док га је носила у утроби својој. А он као одојче, кажу,

никада није сисао из леве сисе већ само из десне. А када би му мајка више јела него што треба, онда није сисао ни из десне.

Када Канид наврши седам година, он остави свет и све у свету, и отиде у оближњу шуму. Тамо нађе једну малу пећину и настани се у њој. Ту он провођаше време у посту и молитви; јео је врло мало сировог зеља без соли, и то једанпут недељно. И тако проведе овај блажени подвижник седамдесет три године, па отиде ка Господу.

НАПОМЕНЕ:

1. Витинија, Фригија и Мизија - малоазијске области.
2. Гора Олимп - у североисточном углу Мале Азије.
3. Јулијан Одступник царовао од 361 до 363. године.
4. Артемида или Дијана - грчкоримска богиња светлости и месеца.
5. Лавда или Лодија - у северној Италији.
6. Сиракуза - једна од првих грчких колонија на источној обали острва Сицилије, основана на 8 векова пре Христа; доцније - најбогатији и највећи град тога острва.
7. У старој Цркви они који су приступали крштењу обично су се претходно подвргавали оглашењу, тојест усменом поучавању у истинама хришћанске вере. Оглашенима је било допуштено да на светој Литургији присуствују при првом и другом делу, тојест при проскомидији и Литургији оглашених; а пред трећи део, тојест пред Литургију верних, они су морали изаћи из цркве, на шта их је ђакон позивао говорећи: "Оглашени, изиђите!" Рок оглашења био је различит: трајао је неколико дана, или неколико недеља, или неколико месеци, па чак и неколико година.
8. Тојест, не знајући да је он постао хришћанин.
9. Први хришћани, по угледу на старе Јевреје, делили су ноћ на четири дела, сваки по три сата; и те делове називали стражама.

Певање петлова било је у трећу стражу, које се стога и називало: $\alpha\lambda\epsilon\kappa\tau\rho\omicron\varphi\omega\nu\iota\alpha$ = пјетлоглашеније, трећа ноћна стража = први петлови.

10. Спомен св. свештеномученика Аполинарија празнује се 23 јула.
11. Цар Веспасијан царовао од 70. до 79. год.
12. Цар Валентинијан II царовао од 383. до 392. год.
13. Лигуријом се у Италији називала област, насељена Лигурима, племеном келтског порекла. Лигурија се граничила с Галијом.
14. Свети Амвросије - велико светило Божје; празнује се 7. децембра.
15. Медиолан - данашњи Милано - древни град у северној Италији; средиште науке и уметности. Данас - главни град италијанске области Ломбардије.

11. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ, ПОДВИЗИ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА ВАРТОЛОМЕЈА

Свети Вартоломеј беше један од дванаест великих апостола Христових. По пријему Светога Духа у виду огњених језика, светом Вартоломеју паде у део да заједно са светим апостолом Филипом иде на проповед Еванђеља у Сирију и у Малу Азију. Они оба отидоше тамо; час проповедајући заједно, час разилазећи се одвојено по градовима, час понова се састајући, они мрежом учења ловљаху људе у мору света на спасење.

Проповедајући Еванђеље у Малој Азији, свети Филип се на неко време одвоји од светог Вартоломеја и обраћаше ка Христу дивље и непокорне житеље Лидије и Мизије.[1] У то време светоме Вартоломеју, који је проповедао Христа у суседним градовима, би наређено од Господа да иде у помоћ светоме Филипу. Дошавши к њему, свети Вартоломеј се једнодушно подвизаваше с њим у апостолским трудовима и подвизима. Филипу следоваше још и сестра његова, девица Маријамна, и сви они заједно служаху спасењу људи. Пролазећи све градове Лидије и Мизије и благовестећи, они подношаху од неверних многе напасти и невоље и бијења; по тамницама их затвараху и камењем затрпаваху. Но у свима тим напастима и мукама они, благодаћу Божјом, остадоше живи, подухватајући се нових трудова у проповедању Еванђеља Христова.

У једном лидијском месту они среташе возљубљеног ученика Христовог, светог Јована Богослова, који тамо проповедаше Христа. Пошто се утешише духовном утехом, они заједно кренуше у Фригијску покрајину. И дошавши у фригијски град Јерапољ, они

тамо проповедаху Христа. А град тај беше пун идола, којима се клањаху људи заслепљени демонском обманом. Међу другим лажним божанствима бејаше тамо и једна огромна змија, коју житељи Јерапоља поштоваху као бога. Они јој беху подигли засебан храм, и држаху је у њему затворену; и приношаху јој многе и разноврсне жртве. Ти безумни људи обожаваху и друге неке змије и гадове. Свети Филип се, најпре, са својом дружином наоружа молитвом против те змије; у томе им поможе и свети Јован Богослов; и они молитвом, као копљем, победише змију и силом Христовом је умртвише. После тога свети Богослов се растаде с њима, препустивши њима Јерапољ за проповедање речи Божје, а сам крену у друге градове, носећи свуда свету благовест. Свети пак Филип са Вартоломејем и Маријамном остадоше у Јерапољу, и усрдно се стараху да одатле отерају таму идолопоклонства разливајући велику светлост познања истине. И труђаху се дан и ноћ у проповедању: учећи обмануте, уразумљујући неразумне и изводећи на пут заблуделе.

У том граду живљаше један човек, по имену Стахије, који беше слеп четрдесет година. Њему свети апостоли молитвом отворише телесне очи, а проповеђу Христовом просветише му душевне очи. И пошто га крстише, они борављаху у његовом дому. И пронесе се по целом граду глас, да је слепи Стахије прогледао. И стаде се народ стицати у Стахијев дом. И све те долазнике свети апостоли учашу вери у Христа Исуса. Доношаху тамо и многе болеснике, и свети апостоли их исцељиваху молитвом, и изгоњаху ђавола из људи. Због тога мноштво људи вероваху у Христа, и крштаваху се од светих апостола.

Жену јерапољског градоначелника Никанора беше ујела змија, и она лежаше болесна, на самрти. Чувши за свете апостоле, који се налажаху у Стахијевом дому, да речју исцељују сваку болест, ова болесна жена, у одсуству свога мужа, нареди својим слугама да је однесу к њима. И она доби двоструко исцељење: телесно, од уједа змије, и душевно - од демонске заблуде, јер, научена од светих апостола, она поверова у Христа. А када се градоначелник врати својој кући, слуге му казаше да жена његова поверова у Христа, научена од неких странаца који бораве у Стахијевом дому.

Разљутивши се страховито, градоначелник нареди да одмах апостоле ухвате а дом Стахијев спале. И поступи се по наређењу. Стече се много народа, па дохвативши свете апостоле, Филипа и Вартоломеја, и свету девицу Маријамну, вукоше их по улицама градским бијући их и ругајући им се, и затим их вргоше у тамницу.

После тога градоначелник седе на судишту да суди Христовим проповедницима. И сабраше се к њему сви жреци идолски, и жреци погинуле змије, жалећи се на свете апостоле и говорећи: Градоначелниче! одмазди за бешчешћење богова и наших; јер откако у град наш дођоше ти странци, опустеше олтари великих богова наших, народ заборави да им приноси убичајене жртве, погибе и чувена богиња наша - змија, и сав се град испуни безакоњем. Стога, не дај тим чаробњацима да живе!

Тада градоначелник нареди да са светог Филипа свуку хаљине, говорећи: Можда су чини у хаљинама његовим. - И свукавши хаљине, не нађоше у њима ништа. Исто тако поступише и са светим Вартоломејем; али и у његовим хаљинама не нађоше ништа. А када приступише к Маријамни са намером да је свуку и обнаже девичанско тело њено, она се изненада на очи њихове претвори у пламен огњени, те незнабошци пренеражени побегоше од ње. Градоначелник онда осуди свете апостоле на распеће.

Први пострада свети апостол Филип. Њему провртеше пете на ногама, па му кроз њих провукоше конопце, и онда га распеше главачке на крсту пред вратима змијиног идолишта, и камењем се бацаху на њега. Затим распеше светог Вартоломеја уза зид идолишта. Утом изненада настаде страховит земљотрес: земља се отвори и прогута градоначелника са свима жрецима и мноштвом незнабожног народа. А сви који остадоше живи, и верни и незнабошци, препадоше се од страха и ужаса, па завапише ка светим апостолима да се сажале на њих и умоле јединог истинитог Бога свог, да земља не прогута и њих као што је прогутала оне. И одмах стадоше хитно скидати са крстова распете апостоле. Светог Вартоломеја скинуше брзо, јер не беше високо уздигнут. Али светог Филипа не могаху скинути брзо, зато што беше високо подигнут; и још више зато што таква беше воља Божја, да Његов апостол кроз то страдање и крсну смрт пређе од земље на небо, ка коме је целог

живота стремио. Висећи тако на крсту, свети Филип мољаше Господа за непријатеље своје, да им отпусти грехе њихове и да просвети очи ума њиховог, да би угледали и познали истину. И Господ уступи на молитву његову: и одмах нареди земљи те поврати живе све људе што беше прогутала, сем градоначелника и змијиних жречева. Тада сви они громким гласом исповедаху и слављаху силу Христову, изјављујући жељу да се крсте. И кад већ хтедоше скинути с крста светог Филипа, он предаде свету душу своју у руке Христове, те га они скинуше мртва. А рођена сестра његова, света Маријамна, која је све време посматрала страдање и смрт свог светог брата Филипа, с љубављу грљаше и целиваше скинуто с крста тело његово, и радоваше се што се Филип удостоји пострадали за Господа Христа.

Свети Вартоломеј крсти све који вероваше у Господа Христа, и постави им Стахија за епископа. Затим они чесно погребеше тело светог апостола Филипа. А на оном месту где истече крв светог апостола, после три дана израсте винова лоза као сведочанство, да се свети апостол Филип, за проливену крв своју за Христа, наслађује вечним блаженством са Господом својим у Царству Његовом.

После погребља апостола Филипа, свети Вартоломеј са блаженом девицом Маријамном проведоше још неколико дана у Јерапољу, утврђујући добро у вери Христовој новоосновану цркву, па се онда растадоше и сваки оде својим путем. Света Маријамна отпутова у Ликаонију;^[2] и ту се, после успешног проповедања речи Божје, престави ка Господу.^[3] А свети апостол Вартоломеј отпутова у Индију. Тамо он остаде дуго времена трудећи се у Еванђељу Господа Христа, по градовима и селима ходећи и благовестећи, и Христовим именом болеснике исцељујући. Проповеђу својом просветивши многе незнабошце и устројивши цркве, он преведе на њихов језик Еванђеље од Матеја, које је са собом носио, и предаде им га. Код њих он остави и Еванђеље, написано на јеврејском језику, које после сто година би пренето у Александрију Пантенем, хришћанским философом.^[4]

Из Индије свети Вартоломеј отпутова у Велику Јерменију.^[5] Када се он тамо појави, идоли, или боље рећи беси који обитаваху у идолима, умукоше, громко изговоривши своје последње речи: да их Вартоломеј мучи и прогони. Па не само из идола, него и из људи

прогоњаху се нечисти дуси самим доласком апостоловим; и због тога се многи обраћаху ка Христу. Цар те земље Полимије имађаше бесомучну кћер; на њена уста бес викаше: О, Вартоломеје! и одавде нас ти изгониш! - Чувши то, цар нареди да се одмах нађе Вартоломеј. И када апостол Христов дође к бесомучној, одмах побеже бес од ње, и царевићка постаде здрава. После тога цар, желећи да заблагодари светоме, посла му камиле натоварене даровима: златом, сребром, бисерима и другим скупоценим предметима. А апостол, будући сиромашан духом, ништа од послатих дарова не задржа за себе, већ их све одасла натраг цару, са поруком: Ја не тргујем оваквим стварима, него душе људске иштем; и ако их стекнем и у небеске обитељи уведем, онда ћу се показати као велики трговац пред Господом.

Дарнут овим апостоловим речима, цар Полимије поверова у Христа са целим домом својим. И рукама светог апостола би крштен цар Полимије, и царица његова, и исцељена кћер његова, и мноштво велможа, и врло много људи из народа: јер до десет градова и више, угледајући се на цара, примише свето крштење.

Видећи то, идолски жреци силно негодоваху на светог апостола и тешко им падаше то што се богови њихови уништавају, идолслужење истребљује, идолишта опустошавају од којих су се они хранили. Зато одоше к царевом брату Астиагу, и наговорише га да погуби Вартоломеја и одмазди му за увреду богова. Улучивши zgodnu прилику, Астиаг ухвати светог апостола у граду Албани,^[6] у Великој Јерменији, и распе га на крсту главачке. А свети апостол с радошћу страдаше за Господа Христа и, висећи на крсту стрмоглавце, не престајаше проповедати реч Божију: верне утврђиваше у вери, а неверне саветоваше да познаду истину и да се од таме демонске обрете к светлости Христовој. Не могући то слушати, мучитељ нареди да апостолу одеру кожу. Но он, подносећи и то мучење као у туђем телу, неућутно проповедаше и славословљаше Бога и Господа Христа. Најзад мучитељ нареди да му и главу одсеку. И тек тада, када му глава би одвојена од тела, умукоше његова богоглагољива уста; а тело остаде висећи на крсту, са ногама окренутим горе, као показујући апостолово путовање к небу.

Тако сконча апостол Христов свети Вартоломеј, после многих страдања и трудова прешавши у безболни покој, у радост Господа свог.[7] Верни који беху присутни при његовој кончини, скинуше са крста чесно тело његово, па га заједно са главом и кожом положише у оловни сандук и погребеше у том истом граду Велике Јерменије Албани. И од моштију светог апостола даваху се чудесна исцељења болесницима, због чега многи од неверних приступаху Христовој Цркви.

После много времена сурови гонитељи, помрачени идолодемонством, слушајући од других и сами видећи чудеса која бивају од апостолових моштију, а не желећи да познаду силу Божију, узеше те свете мошти са оловним сандуком и бацише у море. А оловни сандук, пловећи по води као лаки чун, пристаде уз острво Липар. Тамошњем пак епископу Агатону би откривено од Бога да су мошти светог апостола допловиле до њиховог острва. Епископ онда са клиром и целим народом изађе на морску обалу и, угледавши мошти, сви се веома удивеше како оловни сандук са моштима не потону у води него лакше од чуна преплови тако дуг морски пут. И сви прославише Бога због тако великих и чудних дела Његових. Онда узеше сандук са светим моштима и радосно их са псалмопојањем однеше у своју цркву.[8]

Овде не треба прећутати оно што је о светом апостоу Вартоломеју казано у житију преподобног Јосифа Песмописца.[9] Налазећи се једном у Тесалији, преподобни Јосиф доби од једног врлинског мужа део моштију светог апостола Вартоломеја. Одневши то у своју обитељ, у близини Цариграда, он подиже засебну цркву у име светог апостола Вартоломеја, и чесно положи у њој део светих моштију његових. Гајећи велику љубав и веру према светом апостоу, преподобни Јосиф се често удостојаваше да га у сну види. Нарочито пак желео је да празник светог апостола украси похвалним песмама, али се није на то усуђивао, не знајући да ли ће то дело његово бити угодно светом апостоу или не. И преподобни усрдно мољаше Бога и апостола Божјег да му то на неки начин открију, и да му подаре премудрост вишњу да би могао написати похвалне стихове, достојне светог Вартоломеја. Са пошћењем и сузама мољаше се преподобни о томе четрдесет дана. И када се

приближи дан празника апостолова, преподобни уочи празника виде где се у олтару појави свети апостол Вартоломеј, обучен у белу ризу, свуче олтарску завесу, и позва га к себи. Када преподобни Јосиф приђе близу, свети апостол узне са престола свето Еванђеље, и положи га на груди Јосифу говорећи: Нека те благослови десница свемоћног Бога, и нека се на језик твој излију воде небеске премудрости! нека срце твоје буде храм Духа Светога, и нека песме твоје насладе васељену!

Рекавши то, свети апостол Вартоломеј постаде невидљив. А преподобни Јосиф, осетивши у себи благодат премудрости, испуни се неисказане радости и благодарности. И од тога времена он поче писати црквене химне и каноне, којима украси празник не само светог апостола Вартоломеја, него и многих светих, а нарочито многим канонима узвелича Пречисту Богоматер и светитеља Николаја. И испуни свету Цркву дивним песмама, због чега и доби назив: Песмописац. За све то ми славимо Христа Спаса нашег, са Оцем и Светим Духом, од целокупне творевине слављеног вавек. Амин.

Неки мисле да је Вартоломеј једно и исто лице са Натанаилом, кога Филип приведе Христу (Јн. 1, 45-51). Наиме, они држе да је име овоме апостоли било Натанаил, а по презимену, или боље рећи по оцу, он се називао Вартоломеј, тојест: син Толомејев. Јер реч "вар" на јеврејском значи син; као што се то види и из речи упућених Господом Христом апостоли Петру: "Благо теби, Симоне, вар Јона", тојест: сине Јонин (Мт. 16, 17). И слепац јерихонски звао се Вартумеј, тојест: син Тимејев. Тако објашњавају и о Вартоломеју, да се он по оцу називао Вартоломеј - син Толомејев; јер то име Толомеј беше код Јевреја старо и често се употребљавало, а право име Вартоломеју, држе, беше Натанаил. А тако држе са ових разлога: пре свега, у Еванђељу се нигде не говори о позивању Вартоломеја на апостолство, сем ако се под тим именом не разуме Натанаил; затим, прва три еванђелиста, спомињући Вартоломеја, не спомињу Натанаила; а еванђелист Јован, спомињући Натанаила, не спомиње Вартоломеја, и говорећи о ловљењу рибе при јављењу васкрслог Спаситеља спомиње Натанаила као друга апостола у ловљењу рибе, јер каже: "Беху заједно Симон Петар, и Тома, и Натанаил, и синови

Заведејеви" (Јн. 21, 2). Но други тумачи се не слажу са тим, и сагласно с Прологом (10. мај) сматрају да је Симон Зилот једно исто лице са Натанаилом; а неки држе да је Натанаил један од Седамдесеторице ученика Христових.

ЖИТИЈЕ, ПОДВИЗИ И СТРАДАЊА СВЕТОГ АПОСТОЛА ВАРНАВЕ

Свети апостол Варнава бејаше један од седамдесеторице светих апостола. Пре апостолства звао се Јосиф, а потом је назван Варнава, као што ће се касније објаснити. Он се родио на острву Кипру^[10] од родитеља Јевреја, из Левитског племена, из кога су произашли и древни велики пророци Божји: Мојсије, Арон и Самуило. Прародитељи Варнавини преселише се из Палестине на Кипар због ратова који су беснели у Палестини. Родитељи Варнавини беху веома богати и имађаху имање близу Јерусалима, које изобилуваше баштама и разним усевима и воћкама, и на коме беше и кућа њихова. Јер од онога времена када свети пророк Исаија написа: Блажен који има семе своје у Сиону, и кућу себи у Јерусалиму (Ис. 65, 21 и 23), Јевреји који обитаваху у далеким земљама, не знајући духовни смисао ових речи, стараху се да имају своје куће у Јерусалиму. Са тог разлога и Варнавини родитељи имађаху своју кућу и своје имање крај Јерусалима.

Родивши овога о коме је реч, они му дадоше име Јосиф. Још измалена они га учаху књизи. А кад постаде пунолетан, послаше га у Јерусалим код најчувенијег у то доба учитеља Гамалила, да га он потпуно научи појимању јеврејских књига и целокупног закона Божјег. Ту Јосифу беше вршњак и саученик Савле, који касније би назван Павле. Обојица се они заједно учаху код једног учитеља - Гамалила, напредујући у разуму, и у мудрости књижној, и у врлини. Јосиф свакога дана јутром и вечером одлажаше у храм Соломонов и усрдно се мољаше Богу, проводећи дане младости своје у честим постовима и у великом уздржању. Врло брижљиво чувајући целомудреност своје девствености, он је избегавао дружење са непристојним младићима и није хтео ни да слуша речи које

развраћају умове младих људи, него је свагда будно пазио на себе, поучавајући се у закону Господњем дан и ноћ.

У то време Господ наш Исус Христос, након тридесет година Свога учовечења, почевши откривати Себе свету дође из Галилеје у Јерусалим. Ту Он учаше у храму, и чињаше преславна чудеса, те Му се сви дивљаху, и стицаху се к Њему са свих страна, да гледају свето лице Његово и слушају божанске речи Његове, слађе од меда и саћа. Виде Га и јуноша Јосиф и, слушајући поуке које излажаху из пресветих уста Његових, њему се срце растапаше од милине, и он се веома дивљаше чудесима која Господ чињаше. Видевши како Господ речју исцели ослабљеног у бањи Витезди; исто тако видевши и друга чудесна дела Христова, Јосифу се запали срце љубављу према Господу и он приступи к Њему, и паде ничице пред ноге Његове, молећи Га да га благослови и прими међу Своје ученике. А Господ који прозире тајне срца људских, видећи да срце Јосифово гори божанском љубављу, љупко га благослови и не забрани му да иде за Њим. Јосиф онда најпре похита дому тетке своје Марије, мајке Јована који доцније би прозван Марко, и рече јој: Хајде да видиш што оци наши желеше видети; јер неки пророк Исус из Назарета галилејског учи у храму и чини велика чудеса, те многи сматрају да је Он очекивани Месија.

Чувши то, жена та одмах остави све и хитно оде храму; и угледавши Господа Исуса, паде ничице пред ноге Његове и мољаше Га говорећи: Господе, ако сам наша милост пред Тобом, дођи у кућу слушкиње Твоје, да би доласком својим благословио укућане моје. - Видећи веру њену, Господ оде кући њеној, и благослови њу и све који беху у кући њеној. Марија дочека и прими Господа веома чесно, са великом радошћу и богобојажљивошћу. И од тога времена Господ је са ученицима Својим свагда свраћао у кућу Маријину, кад год је долазио у Јерусалим.

При повратку Господњем из Јерусалима у Галилеју, за Њим пође и Јосиф са осталим ученицима. И када Господ узажеле послати дванаест апостола Својих на проповед к изгубљеним овцама дома Израилјева, виде да их је мало, па рече: Жетве је много, а посленика мало (Мт. 10, 6; 9, 37). Због тога Господ јави свету и других седамдесет ученика, које посла по два и два пред лицем Својим у

сваки град и место куда шћаше сам доћи (Лк. 10, 1). У броју тих седамдесет ученика Господњих један од првих беше овај свети Јосиф, кога свети апостоли прозваше Варнавом, тојест сином утехе, јер проповеђу својом о дошавшем у свет Месији он тешаше људе који су жељно очекивали долазак Месије. И као што синови Заведејеви бише названи синови громови (Мк. 3, 17), пошто су имали да као гром одгрме у васељени проповед еванђелску, тако и овај свети Јосиф би назван сином утехе, пошто су апостолски трудови његови имали донети велику радост избраницима Божјим. И свети Златоуст, тако објашњавајући промену имена његовог, каже: Изгледа ми да је он добио име по заслуги, јер је био способан и изврстан да теши.

По вазнесењу Господњем на небо, свети апостоли живљаху сви заједно у Јерусалиму, као што о томе пише у Делима Апостолским: А у народа који верова беше једно срце и једна душа; и ниједан не говораше за имање своје да је његово, него им све беше заједничко. И колико их год бејаше који имађаху њиве и куће, продаваху и доношаху новце што узимаху за то, и метаху пред ноге апостолима (Д. А. 4, 32. 34-35). Тада и свети Јосиф, прозвани од апостола Варнава, продаде гореспоменуто имање, које се налажаше близу Јерусалима и које му остаде у наслеђе од родитеља; и добијене новце донесе и метну апостолима пред ноге, не оставивши ништа за себе (Д. А. 4, 36-37). Јер он жељаше да се богати у Бога, у кога се стварно и обогати, као што се сведочи о томе за њега: Беше човек благ, и пун Духа Светога и вере (Д. А. 11, 24).

Варнава се често виђао са Савлом и препирао с њим из Светога Писма о Господу Христу, желећи да га приведе светој вери. Али Савле беше веома велики ревнитељ отачких предања, и подсмеваше се светом Варнави као обманутом човеку, а на Христа говораше хуле, називајући га сином дрводеље, простом незналицом, преданим на срамну смрт. А када после убиства светог првомученика Стефана од стране Јевреја, Савле поче гонити Цркву, улазећи у куће верних, вукући људе и жене и затварајући их у тамнице (Д. А. 8, 3), тада свети Варнава плакаше за Савла, и мољаше се Богу подижући чисте руке своје, да просвети душевне очи Савлу, да би познао истину. Јер

је веома желео да му Савле буде друг по вери хришћанској, као што му је био друг у Гамалиловој школи.

И не бише узалуд молитве и сузе светога Варнаве, јер када дође време милосрђа Божјег, Савле се обрати ка Христу, призван гласом Господњим с висине, на путу за Дамаск (Д. А. 9, 4). И преобрати се вук у овцу, и хулитељ имена Христова стаде прослављати Господа Христа, и дотадањи гонитељ постаде заштитник Цркве, јер пошто прими свето крштење, Савле одмах стаде обилазити зборнице јеврејске и проповедати Исуса, да је Он Син Божји, и изобличаваше Јевреје који живљаху у Дамаску. А кад се врати у Јерусалим, Савле покушаваше да се прибије уз ученике Христове; и сви га се бојаху, јер не вероваху да је и он ученик Христов (Д. А. 9, 26). Тада свети Варнава, сревши га, рече: Када ћеш, о Савле, престати бити хулитељ великог имена Христовог и гонитељ верних слугу Његових? Докле ћеш се противити страшном тајанству, које је одавна предсказано од пророка, а у садашње време се збило ради спасења нашег? - А Савле припаде к ногама његовим са сузама, говорећи: Опрости ми, учитељу истине, Варнаво! Сада се уверих да је све истина што си ми ти о Христу говорио; и Онога кога раније хулећи називах сином дрводељиним, сада исповедам да је Син Божји јединородни, савечан Оцу и сабеспочетан, Сијање славе Очеве и Обличје бића Његова;[11] Он умањи себе узевши облик слуге,[12] постаде савршен човек родивши се од Пресвете Дјеве Богородице Марије, и добровољно претрпе крст и смрт, и, васкрснувши из мртвих у трећи дан, јави се вама, апостолима Својим, и узнесе се на небо, и седи с десне стране Бога Оца, и опет ће доћи у слави да суди живима и мртвима, и Његовом царству неће бити краја.

Чувши овакве речи од ранијег хулитеља и гонитеља, свети Варнава се удиви и заплака од радости; па загрливши и пољубивши Савла, упита га: Ко те, о Савле, научи да збориш такве богонадахнуте речи? Ко те убеди да исповедаш да је Исус Назарећанин Син Божји? Откуда се ти научи тако савршеном познању догмата небеских?

Тада Савле, сав у сузама, рече скрушена срца: Сам Господ Исус Христос, кога ја грешни хулах и гоњох, Он ме научи свему овоме, јер се Он јави и мени, као изроду, и Његов божанствени глас још ми

силно бруји у ушима. Када ме необична светлост обасја с неба, и ја падох од страха на земљу, к мени дође глас који ми говораше: Савле, Савле, зашто ме гониш? А ја у страху и ужасу рекох: Ко си ти, Господе? Он ми на то одговори кротко и благо: Ја сам Исус, кога ти гониш? Удививши се веома Његовој дуготрпељивости, ја молећиво рекох: Господе, шта хоћеш да чиним? Тада ме Он научи свему овоме што ти рекох.[13]

Свети Варнава онда узе Савла за руку и приведе га апостолима, говорећи: Ево, онај који нас гоњаше, сада је наш; онај који нам се противљаше, сада исто мисли с нама о Господу нашем; онај који нам беше непријатељ, сада је наш пријатељ и сатрудбеник у винограду Христовом. Ево представљам вам кротко јагње, које раније беше свирепа звер. - При томе Савле исприча апостолима, како на путу виде Господа и шта му Господ рече, и како у Дамаску смело проповедаше име Исусово.

Чувши све то, апостоли се дивљаху и радоваху и слављаху Бога. И Савле беше заједно са њима, долазећи и одлазећи из Јерусалима, и неустрашиво проповедајући име Господа Исуса, и изобличавајући Јевреје и јелине. А ови се чуђаху њему, како он, који је до недавно гонио оне који исповедају име Исусово, сада сам проповеда Исуса; и тражаху да га убију. Када то сазнадоше братија, они одведоше Савла из Јерусалима у Кесарију и отпустише га у Тарс,[14] у постојбину његову, да тамо проповеда Господа Христа.

У то време стаде се у великом и славном граду, Антиохији Сиријској, ширити света вера у Господа нашег Исуса Христа. Јер када би убијен свети првомученик Стефан, и тог дана настаде велико гоњење на цркву јерусалимску, сви се верни, осим апостола, расејаше по крајевима јудејским и самаријским. Тада неки од оних што се расејаше, прођоше до Феникије и Кипра и Антиохије, говорећи реч спасења најпре само Јеврејима; затим почеше и јелинима благовестити Господа Исуса, и беше рука Господња с њима, и много њих вероваше и обратише се ка Господу.[15]

То дође до ушију цркве јерусалимске; и свети апостоли послаше светог Варнаву у Антиохију Сиријску да види шта се тамо збива, и да утврди новообраћене. Дошавши тамо и видевши благодат Божју, он се обрадова, и утврди их да неодступно бораве

при Господу. Доста времена проповедаше тамо свети Варнава и врло много народа присаједини Господу. Но видевши да се svakим даном умножавају ученици а да је учитеља мало, и да је жетва велика а посленика не много, свети Варнава остави на неко време Антиохију и отпутова у Тарс да потражи свога пријатеља Савла. Нашавши га, он га доведе у Антиохију. И труђаху се обојица на обраћању душа људских ка Христу Богу, приводећи вери у Христа Јевреје и јелине. И проведоше у Антиохији читаву годину, сабирајући се у храму и учећи народ. И тамо се најпре ученици назваше хришћанима.

Пошто мину година, Варнава и Савле решише да се врате у Јерусалим, да обавесте свете апостоле о томе шта благодат Божја чини у Антиохији. Том приликом Антиохијци, сваки колико је ко имао, послаше што треба својој сиромашној и убогој браћи у Јудеји, пошто тада беше тамо велика глад, сагласно пророштву светога Агава који беше један од седамдесеторице апостола (Д. А. 11, 28). Сабравши доста милостиње, антиохијски верници послаше је старцима по Варнави и Савлу. Када свети апостоли Варнава и Савле, сада прозван Павле, стигоше у Јерусалим, они веома обрадоваше Цркву, обавестивши је о умножењу верних у Антиохији и доневши обилну милостињу од њих. У то време у цркви јерусалимској изненада настаде велика смутња, јер цар Ирод подиже руке да мучи неке од Цркве, и погуби Јакова брата Јованова мачем (Д. А. 12, 1-2). Видевши да је то по вољи Јеврејима, он нареди да ухвате и Петра, и затвори га у тамницу, из које Петра изведе свети анђео. Док у Јерусалиму не престаде та смутња, изазвана у Цркви од гонитеља, Варнава и Савле се кријаху у дому гореспоменуте Варнавине тетке Марије, куда и свети Петар дође ноћу када га анђео изведе из тамнице. Потом Варнава и Савле, свршивши свој посао у Јерусалиму, вратише се понова у Антиохију, повевши са собом и сина Маријиног Јована, прозваног Марко. Пошто они проведоше у Антиохији неко време у пошћењу, и у молитвама, и у служењу божанствене Литургије, и у проповедању речи Божје, нађе за сходно Дух Свети да их пошаље к незнабошцима на проповед. И рече Дух Свети пророцима и учитељима који беху у антиохијској цркви: Одвојте ми Варнаву и Савла на дело на које их позвах. Тада

постивши се и помоливши се Богу, и метнувши руке на њих, отпустише их (Д. А. 13, 2-3).

Они најпре сиђоше у Селевкију;^[16] оданде отпловише на Кипар, и задржаше се у Саламини.^[17] Свуда где пролажаху, они јављаху реч Божију; а слуга им беше гореспоменути син Маријин Јован, назван Марко. А кад прођоше острво до Пафа,^[18] нађоше некаквога врача и лажног пророка, Јеврејина, по имену Елима, који беше поред намесника Сергија, човека разумна. Они ту просветише намесника светом вером, а врача Елиму, који им се супроћаше, ослепише речју. Одвезавши се из Пафа, они дођоше у Пергу Памфилијску. А слуга њихов Јован, односно Марко, видећи како велике невоље они подносе ради Еванђеља Христова, па се ни смрти не страше, уплаши се, као млад, да путује с њима, и, одвојивши се од њих, поврати се у Јерусалим к мајци својој. Варнава пак с Павлом, отишавши из Перге дођоше у Антиохију Писидијску. Пошто их отуда изгнаше, они отресоше на њих прах са ногу својих и дођоше у Иконију.^[19] Но и ту Јевреји и незнабошци намераваху да их камењем побиију. Дознавши за то, они побегоше у градове Ликаонске:^[20] у Листру и у Дерву и у околину њихову. И тамо проповедаху Еванђеље. Ту они исцелише једног човека који беше хром од утробе матере своје, и не беше никада ходио. Апостоли га дигоше на ноге, и он стаде сасвим добро ходити. А народ, сматрајући их за богове, хтеде им принети жртве; при томе народ називаше Варнаву Зевсом,^[21] а Павла Хермесом;^[22] и свети апостоли једва уставише народ да им не приносе жртве. Потом тај исти народ, договорен од Јевреја, устаде на њих и засуше Павла камењем, и извукоше га из града мислећи да је мртав. А он уставши уђе у град, и сутрадан изиђе с Варнавом у Дерву. И проповедавши Еванђеље граду том и обративши многе ка Христу, кренуше натраг за Антиохију Сиријску идући истим путем. Свуда на том путу свети апостоли утврђиваху душе ученика, молећи их да остану у вери и убеђујући их, да нам кроз многе невоље ваља ући у Царство Божје. И рукоположивши им презвитере по свима црквама, и помоливши се Богу с постом, оставише их Господу у кога вероваше. И зауставивши се у Перги, и објавивши тамо реч Господњу, сиђоше у Аталију. Затим отпловише у Антиохију Сиријску, одакле беху

послани Духом Светим да проповедају незнабошцима реч Господњу. Стигавши у град, и сабравши верне, они им испричаше све што Бог учини с њима, и како многе незнабошце они приведоше Христу. И остадоше свети апостоли у Антиохији не мало времена.

Потом међу вернима од Јевреја и јелина настаде распра поводом обрезања, јер неки, дошавши из Јудеје, учаху браћу: ако се не обрежете по обичају Мојсијеву, не можете се спасти. Верни из незнабожаца сматраху обрезање великим теретом за себе. Варнава и Павле супроћаху се Јеврејима и штићаху од обрезања јелине. Али пошто спор и препирање око тога не престајаху, то се појави у антиохијској цркви потреба да понова пошаље свете апостоле Варнаву и Павла у Јерусалим к апостолима и презвитерима, да их упитају поводом обрезања. Осим тога било је потребно да их Варнава и Павле извести о томе "како Бог отвори незнабошцима врата вере" (Д. А. 15, 4). Послани од цркве антиохијске, Варнава и Павле, пролазећи Феникију и Самарију, обавештаваху верне о обраћању незнабожаца, чему се сва браћа веома радоваху. А кад дођоше у Јерусалим, с љубављу их прими Црква, и свети апостоли, и старци; и сви с радошћу саслушаше казивање Варнавино и Павлово о знамењима и чудесима која учини Бог преко њих међу незнабошцима. Односно пак обрезања свети апостоли, саборно испитавши и посаветовавши се, одлучише да се потпуно укине за верне, не само за оне из незнабожаца него и за оне из Јевреја, као непотребно новој благодати. Притом свети апостоли нађоше за потребно да од своје стране пошаљу неке хришћане са Варнавом и Павлом у Антиохију ка тамошњим хришћанима из незнабожаца, и изабраше за то Јуду, прозваног Варсава, и Силу, људе знамените међу браћом, и написаху овако:

Апостоли и презвитери и браћа поздрављају браћу која су по Антиохији и Сирији и Киликији што су од незнабожаца. Пошто ми чусмо да неки, изишавши од нас, сметоше вас речима и раслабише душе ваше говорећи да треба да се обрезајете и да држите закон, а на што они не имаћаху од нас заповест; то ми сабрани једнодушно, нађосмо за добро да вам пошаљемо изабране људе са љубљеним нашим Варнавом и Павлом, с људима који су предали душе своје за име Господа нашег Исуса Христа. Посласмо дакле Јуду и Силу, који

ће вам то и усмено изложити. Јер нађе за добро Свети Дух и ми да никаквих тегоба више не мећемо на вас осим ових потребних: да се чувате од идолских жртава и од крви и од удављенога и од блуда, и да не чините другима оно што себи не желите. Ако се држите тога, добро ћете учинити. Будите здрави (Д. А. 15, 23-29).

Са таквом посланицом кренуше на пут из Јерусалима у Антиохију свети апостоли Варнава и Павле, а с њима и Јуда и Сила. У то време споменути Јован, звани Марко, син Варнавине тетке Марије, не усуђујући се да приђе светом Павлу, приступи своме рођаку, светом Варнави, са покајањем и сузама, жалећи што се беше одвојио од њих када они проповедаху Еванђеље међу незнабошцима, и мољаше светог Варнаву да га опет поведе са собом, обећавајући да ће неустрашиво ићи на сва страдања и на смрт за Господа. Варнава га поведе као свог нећака; и тако сви заједно допутоваше у Антиохију. Сабравши верне, апостоли им уручише посланицу. Прочитавши је, сви се веома обрадоваше. А Јуда и Сила обилном речју утешише браћу и утврдише. Након извесног времена Јуда се врати у Јерусалим, а Сила остаде тамо. Павле пак и Варнава живљаху у Антиохији, учећи и благовестећи реч Господњу.

После неког времена Павле рече Варнави: Треба да посетимо браћу нашу по свима градовима у којима проповедасмо реч Господњу, да видимо како живе. - Свети Варнава пристаде на то. Притом Варнава хтеде да поведе са собом свога нећака Јована - Марка, али Павле беше против тога, говорећи: Зашто да водимо са собом плашљивог младића, који нас раније остави у Памфилији, не хтевши да иде с нама на дело на које смо били послани, и одвојивши се од нас врати се својој кући?

Тако постаде распра међу њима, пошто је Варнава хтео да узме са собом Јована, а Павле није хтео. Стога се они раздвојише, са намером да сваки иде својим путем одвојено. А ово би по промислу Божјем, да би они, идући одвојено, привели спасењу велики број душа. Јер је сасвим било доста да један велики учитељ проповеда онде, где су намеравали да иду заједно два велика учитеља; проповедајући пак одвојено, они би Цркви донели двоструку добит, обративши вери Христовој разне народе, један на једној, други на другој страни. Свети Павле, узевши са собом светог Силу, отпутова у

Дерву и Листру, а свети Варнава отплови на Кипар са својим нећаком Јованом (Д. А. 15, 36-41; 16, 1).

Стигавши на острво Кипар, постојбину своју, свети Варнава узе на себе не мале трудове, јер ту много народа обрати Христу. Пошто умножи на Кипру број верних, Варнава отпутова у Рим и, како неки казују, први проповеда Христа у Риму.

Затим основавши и утврдивши епископски престо у граду Медиолану,[23] Варнава се понова врати на Кипар. И када он ту, у граду Саламини, учаше о Христу, дођоше из Сирије неки Јевреји и стадоше му се противити и бунити народ, говорећи да све што Варнава проповеда противно је Богу и закону Мојсијеву, и многим клеветам каљаху чесно име Варнавино и рађаху му о глави, подбадајући многе против њега. А свети апостол, провидећи свој мученички крај, сазва све верне тога града и, пошто их довољно поучи да буду јаки у вери и у добрим делима, он одслужи божанствену Литургију и све причести Пречистим Тајнама Христовим. Затим, узевши насамо свога сапутника Марка, рече му: Данас ћу скончати од руку неверних Јевреја, као што ми каза Господ; а ти, узевши тело моје које ћеш наћи ван града на западној страни, погреби га, па иди к другу моме апостолу Павлу и обавести га о свему односно мене.

Свети Варнава имађаше код себе еванђеље од Матеја, које беше преписао својом руком; и завешта светом Марку да га сахрани са тим еванђељем. Затим давши последњи целив свом рођаку светоме Марку, сам оде у зборницу јеврејску. И када им тамо стаде из пророчких књига говорити о Христу, устадоше против њега Јевреји што беху дошли из Сирије, а побунише и друге Јевреје, па, метнувши на њега своје убилачке руке, изведоше га ван града на западну страну и засуше камењем; онда наложише ватру и бацише у њу тело светог апостола да се сажеже. Но када потом дође тамо свети Марко са неколицином браће, он нађе тело светог апостола Варнаве потпуно целим, нимало од огња повређеним. Узевши свето тело, он га сахрани у једној пећини, удаљеној од града пет попришта, и на груди стави му еванђеље, сагласно завештању светог апостола.[24] Затим свети Марко пође да тражи светог апостола Павла; и нашавши га у Ефесу исприча му све о кончини светог

апостола Варнаве; свети Павле оплака светог Варнаву, а Марка задржа код себе.

После убиства светог Варнаве настаде у граду Саламини велико гоњење од Јевреја на верне, те се сви разбегоше из града куда је ко могао. Од тога времена паде у заборав место где беху сахрањене чесне мошти светог апостола Варнаве. Након много година, када се вера Христова беше раширила по свима крајевима земље, и када грчкоримским царством управљаху хришћански цареви, и када цело острво Кипар сијаше побожношћу и правоверјем, Господу би угодно да прослави оно место где почиваху мошти светог апостола Варнаве. На том месту почеше се збивати дивна чудеса. Тако, најпре један болесник, који случајно преноћи на том месту, доби здравље. То се исто догоди и са другим болесником. Када то дознадоше верни, они нарочито долажаху тамо, преноћиваху, и добијаху исцељење од својих недуга. На тај начин то се место прочу свуда, те доношаху многе болеснике и ослабљене, и сви се потпуно исцељиваху, и враћаху се здрави домовима својим. Довођаху тамо и бесомучне, и одмах духови нечисти излажаху из људи са великом кукњавом. Тамо хроми добијаху ход, слепи - вид, и уопште сваки, ма од какве болести боловао, добијаше исцељење. Радоваше се томе град Саламина, ма да знао није због чега се на том месту збивају таква чудеса, јер нико знао није о моштима светог апостола Варнаве. И називаху то место: Место здравља. Но треба знати на који начин бише пронађене чесне мошти светог апостола.

Неки зли јеретик, Петар белитељ, звани Кнафеј, противник Четвртог Васељенског Сабора светих отаца,[25] одржаног у Халкидону,[26] и заштитник јереси Евтихијеве, и помагач зловерја Аполинаријева, за царовања Зенонова,[27] лукавошћу се докопа патријаршијског престола антиохијског и наносаше Цркви Христовој велику штету својим погрешним учењем. Притом се он не задовољаваше епархијом антиохијског престола, у којој гоњаше и злостављаше правоверне, предавајући их на многа мучења, него зајеле да захвати под своју власт и острво Кипар, које издавна беше слободно, да би и на њему сејао лажно учење и гонио оне који би му се супротили. Јер Кипарци, као правоверни хришћани, одбациваху његово погрешно умовање да је на крсту, тобож, пострадао

Божанство. Али он, желећи да их на сваки начин привуче к себи, говораше: Пошто реч Божја дође на Кипар из Антиохије, због тога Кипарска црква треба да буде под антиохијским патријархом.

Због свега тога архиепископ кипарски Антимије паде у велику тугу, јер је знао да Петар, уживајући велико благовољење цареву, може лако добити што хоће и учинити по својој вољи. И стварно, убрзо стиже на Кипар цареву наређење да архиепископ кипарски отпутује у Цариград, и да на сабору пред патријархом да одговор Антиохијанима, који траже да се острво Кипар потчини антиохијској епархији. Архиепископ беше у недоумици шта да ради: јер не смеђаше да се оглуши о цареву наређење, и бојаше се не ићи у Цариград. Иако беше светог живота, али не беше вичан препиркама, па се бојаше да ће бити побеђен у спору са противницима. Зато он стаде усрдно постити и молити се, са сузама иштући од самога Бога помоћ, заштиту и користан савет. И једне ноћи када архиепископ задрема од великог молитвеног труда, пред њим стаде неки божанствени муж у светлој свештеној ризи, обасјан небеским лучама, и рече: Зашто, архиепископе, тако много тугујеш и жалостиш се? Не бој се, јер нећеш ни најмање пострадали од својих противника. - Рекавши то, јавивши се муж постаде невидљив. Пробудивши се из сна, архиепископа спопаде ужасан страх, и он се крстолико простре на земљи за молитву, и са многим сузама мољаше се, говорећи: Господе Исусе Христе, Сине Бога живог, не остави ову Цркву Твоју, него јој помози ради славе светог имена Твог. И ако је ово виђење од Тебе, онда учини, молим Те, да се оно понови и други пут, и трећи пут, да би се ја грешни уверио да си Ти помоћник мој са мнош.

Следеће ноћи архиепископ имаде исто виђење; онај пресветли муж јави му се и рече: Ја ти већ казах да ни најмање нећеш пострадали од својих хвалисавих противника. Ничега дакле не бојећи се, иди у Цариград. - Рекавши то, јавивши се муж постаде невидљив. А архиепископ Антимије, заблагодаривши Богу и никоме не казавши за виђење, присаједини молитву молитви и сузе сузама, да се и трећи пут удостоји истог виђења и да му буде откривено ко је тај што му се јавља.

И треће ноћи јави се архиепископу исти муж и рече: До када ти нећеш веровати мојим речима, које ће се збити ових дана? Иди без страха у царствујући град, јер ћеш се отуда вратити са славом, не претрпевши ништа од својих противника; сам Бог биће ти заштитник ради мене, слуге Свога. - Тада се архиепископ усуди да упита јавившег се: Молим те, господине мој, кажи ми ко си ти што ми ово говориш?

Он одговори: Ја сам Варнава, ученик Господа нашег Исуса Христа, кога је Дух Свети послао заједно са изабраним сасудом светим апостолом Павлом на проповедање речи Божје незнабошцима. Да би се уверио у истинитост мојих речи, ево ти знака: изађи ван града на западну страну пет попришта, и на оном месту које називате Место здравља (јер тамо ради мене Бог чудесно даје здравље болеснима), раскопај земљу под дрветом што рађа рошчиће, па ћеш наћи пећину и раку, у којој су положене мошти моје, и Еванђеље од светог апостола и еванђелиста Матеја које преписах својом властитом руком. И када противници твоји, који хоће ову цркву да потчине себи, стану говорити да је Антиохија апостолски престо, ти им онда одговори и реци: и мој град је апостолски престо, јер имам апостола који почива у моме граду.

Изговоривши то архиепископу, свети Варнава постаде невидљив. А архиепископ, препун радости свесрдно заблагодари Богу, па сазва клир и све градоначелнике и народ и исприча свима о трикратном јављању и речима светог апостола Варнаве, и крену на оно место са псалмопојањем и чесним крстом напред. Када стигоше на место које у виђењу беше означио свети апостол, стадоше раскопавати земљу под дрветом; и када мало откопаше, нађоше пећину, камењем затворену. Пошто уклонише камење, утледаше ковчег и осетише силан и неисказано диван мирис. А када отворише ковчег, видеше у њему чесне мошти светог апостола Варнаве читаве и неповређене, и Еванђеље на његовим грудима.[28] Тада сви, радосни и весели, громко узношаху славу Богу, и побожно се клањајући чесним моштима додириваху их с вером и љубављу. И збише се том приликом многа чудеса: јер додиривањем чесних моштију добијаху здравље сви болесници, ма каква болест да беше на њима.

После тога архиепископ Антимије, не усуђујући се да покрене са тог места чесне мошти светог апостола, запечати кивот оловом и одреди да тамо бораве духовници и да даноноћно врше уобичајена псалмопојања на гробу светог апостола. Сам пак отпутова у Цариград, и представши сабору одговараше противницима онако како га беше научио у виђењу свети апостол Варнава. Притом обавести цара и патријарха и сав сабор о обретењу чесних моштију светог апостола Варнаве. Цар Зенон се веома обрадова томе, што се у дане царовања његова обрете такво прескупоцено духовно благо, и одмах издаде наредбу да острво Кипар не буде под влашћу патријарха него да кипарски архиепископ самостално управља њиме; и још издаде наредбу да кипарског архиепископа постављају кипарски епископи.

Оваква самосталност би дарована острву Кипру због моштију светог апостола Варнаве. И од тога времена стаде се престо архиепископства кипарског називати престолом апостолским, као и остали патријаршијски престоли. А блажени архиепископ кипарски Антимије доживе велике почести од цара и од целог духовног сабора. Цар измоли за себе оно Еванђеље које беше нађено на грудима светог апостола. Добивши га, он га раскошно украси златом и драгим камењем и положи у цркви своје царске палате. Архиепископу пак даде врло много злата за зидање прекрасне цркве на оном месту где беху пронађене чесне мошти светог апостола Варнаве.

И врати се архиепископ на Кипар са славом и чешћу, и убрзо подиже велику и дивну цркву у име светог апостола Варнаве, и чесне мошти његове положи у светом олтару на десној страни. И установи да се спомен светог апостола Варнаве празнује једанаестог јуна, када чесне мошти његове беху обретене, у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног, сада и увек и кроза све векове. Амин.

ПРАЗНОВАЊЕ ИКОНЕ

ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "ДОСТОЈНО ЈЕСТ"

У овај дан празнује се икона "Достојно јест" због чуда које се десило пред њом у време патријарха Николе Хрисоверга (983-996). То чудо састоји се у овоме. У близини светогорског манастира Пантократора налази се велика јама и у њој разне келије. У једној од тих келија, званој Успење Пресвете Богородице, живљаше један врлински јеромонах старац са послушником својим. Пошто се у оближњем Скиту Протата, на Кареји, сваке недеље служило бденије, то једне суботе предвече старац, полазећи на бденије, рече своме ученику: Чедо, ја идем на бденије, а ти како можеш читај своје правило.

Тако старац оде. А кад ноћ поодмаче, неко закуца на врата од келије. Брат похита и отвори врата, и угледа једног непознатог монаха, који уђе и остаде у келији ону ноћ. А кад настаде време за јутрење, они обојица стадоше појати јутрење. Када дођоше на Честњејшују, монах послушник отпева до краја "Честњејшују херувим...", стари славопој Богородици од светог Козме Песника. А онај монах странац даде други почетак славопоју, и отпева овако: "Достојно јест јако воистину блажити Тја Богородицу, присноблаженују и пренепорочнују, и Матер Бога нашего"; затим присаједини: "Честњејшују херувим..." све до краја.

Чувши то, монах послушник се удиви и рече монаху странцу: Ми певамо само "Честњејшују...", а "Достојно јест" нисмо никада чули ни ми нити они пре нас. Него, молим те, учини ми љубав, па напиши за мене ту славопојку, да је и ја певам Богородици. - Монах странац му на то рече: Донеси ми мастило и хартију, да ти је напишем. - Немам ни мастило ни хартију, одговори послушник. - Онда ми донеси једну плочу, рече странац. Монах отрча, нађе плочу и донесе је. Странац је узе и прстом исписа на њој песму: "Достојно јест". И гле чуда! слова се тако дубоко урезаше у тврду плочу као да су исписана по најмекшем воску. Затим странац рече брату: Од сада па убудуће тако ћете певати и ви и сви православни. - Рекавши то, странац монах постаде невидљив. А то беше свети Архангео Гаврил, послан од Бога да објави ову Анђелску песму, најдоличнију Пресветој Мајци Божијој. То се види из тога што ондашњи оци, празнујући спомен овога чуда, сваке године вршаху богослужења и свету Литургију у споменутој келији, у исто време чествујући и

славећи светог Архангела Гаврила, који је, од почетка до краја, остао богонадахнути славопојац Пресвете Богородице, и Њен радосни служитељ и благовесник. Па је и овом приликом послужио као објавитељ ове небеске славопојке истинитој Богоматери.

Када се старац врати са бденија у келију, послушник му отпева "Достојно јест", као што му Анђео беше наредио, и показа старцу плочу, исписану анђелском руком. Чувши и видевши то, старац беше запрепашћен таквим чудом. Затим узео плочу, оде у Протат и показа је проту Свете Горе и осталим старцима, и исприча им све што се догодило. Они једногласно прославише Бога и заблагодарише Пресветој Богородици за ово чудо. Затим послаше плочу у Цариград патријарху и цару, са пропратним писмима, у којима подробно описаше чудесни догађај. Од тада се ова Анђелска песма разнесе по целој свету, да је сви православни хришћани певају Пресветој Богомајци. А света икона Пречисте Богородице, која се налазила у цркви оне келије и пред којом се десило ово чудо, би од отаца Свете Горе пренета у велељепну цркву Протата, где се и данас налази. А келија она доби и сама назив "Достојно јест".

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕОПЕМПТА

Са још четири мученика пострада за Христа мачем посечен.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АРКАДИЈА НОВОТОРЖСКОГ

Ученик светог Јефрема, архимандрита Борисогљебског манастира у Новом Торжку. Подражавајући свог наставника, он проводио свети живот, и био образац послушности. Упокојио се мирно 1077. године. Свете мошти његове почивају у Борисогљебском манастиру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВАРНАВЕ ВЕТЛУЖСКОГ

Родом из Великог Устјуга; у зрелим годинама постао јереј. Повукао се у дивље место на обали реке Ветлуге, и предао се строгим подвизима отшелничким. Мирно се престабио 11. јуна 1445. године. По престављењу његовом монаси и бивши ученици његови основали манастир на месту његових подвига.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВАРНАВЕ МОНАХА

Подвизавао се у селу Васа на Кипру (код Лемесоса), где се до 1897. године налазио храм подигнут у његов спомен. Мошти му чудотворне. Други Синаксари га не спомињу.[29]

НАПОМЕНЕ:

1. Лидија и Мизија - северозападне области Мале Азије.
2. Ликаонија - област у средини Мале Азије, на граници са Фригијом.
3. Спомен свете Маријамне празнује се 17. фебруара.
4. Пантен, живео у III веку, један од најчувенијих учитеља Александријске школе.
5. Велика Јерменија - брдовита земља између реке Куре, Тигра и Еуфрата; називала се Великом Јерменијом насупрот Малој Јерменији, области између реке Еуфрата и Галаса, која је улазила у састав царства Митридата Понтијског, а од седамдесете године после Христа - у састав Римске царевине.

6. Албан, или Албанопол, - град на западној обали Каспијскога Језера; сада Баку.
7. Свети апостол Вартоломеј скончао 71. године после Христа.
8. За време цара Анастасија, око 508. године, мошти светог апостола Вартоломеја бише пренете из Албане у град Дари, у Месопотамији. Када 574. године, Персијанци заузеше овај град, онда неки дарски хришћани узеше свете мошти апостола и уклонише се с њима ка обали Црнога Мора; ту их сустигоше непријатељи, који чесне мошти бацише у море. Али оне не потонуше, него чудесно препловише до острва Липара. Касније, острво заузеше Арапи; они растурише мошти св. апостола Вартоломеја, али се оне на чудесан начин опет сабраше уједно; свети Вартоломеј се јави једноме монаху и показа му место где ће их наћи. После тога мошти светог апостола бише пренесене у Неаполитански град Беневент (у деветом веку); одатле их (у сваком случају један део светих моштију) пренеше у десетом столећу у Рим. - Пренос моштију светог апостола на острво Липар Црква празнује 25. августа.
9. Преподобни Јосиф Песмописац живео у 9. столећу; празнује се 4. априла.
10. Острво Кипар налази се у североисточном углу Средоземног Мора.
11. Јевр. 1, 3.
12. Флб. 2, 7.
13. Д. А. 9, 36.
14. Тарс - велики у старини град, у малоазијској области Киликији. Остаци тога града постоје и сада.
15. Д. А. 11, 21.
16. Селевкија - приморски град у Сирији, на обали Средоземног Мора, недалеко од ушћа реке Оронта, на 25 километара од Антиохије. Овај град био је основан сиријским царем Селевком Никатором, на 300 год. пре Христа.
17. Град Саламина налази се на источној страни острва Кипра. Развалине његове показују у близини села Фамагуста.
18. Град Паф на супротној Саламини обали острва Кипра. Паф је био главни град острва и седиште проконзула.
19. Иконија - малоазијски град; сада Конија.

20. Ликаонија - област у Малој Азији.
21. Зевс или Јупитер - врховни бог грчко-римске религије.
22. Хермес или Меркур - сматран код старих Грка и Римљана покровитељем трговине.
23. Медиолан или Милано - италијански град, у покрајини Ломбардији.
24. Свети апостол Варнава пострадао око 62. године.
25. Четврти Васељенски Сабор држан је 451. године; сазван је био да изобличи и осуди јерес цариградског архимандрита Евтихија, који је тврдио, да је у Исусу Христу човечанска природа била потпуно прогутана божанском, па је стога признавао у Њему само једну природу: божанску.
26. Халкидон или Колхедон - град на обали Мраморнога Мора. За време хришћанских царева Халкидон је био престоница малоазијске покрајине Витиније.
27. Зенон царовао од 474. до 491. године.
28. Чесне мошти св. апостола Варнаве пронађене су између 485. до 488. год.
29. Л. Махерас, Хроника Кипра, изд. R. N. Dawkins, "Chronicle", Oxford 1932.

12. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ОНУФРИЈА ВЕЛИКОГ

Преподобни инок Пафнутије, који се подвизавао у једном од пустињожитељних манастира египатских, оставио нам је повест о томе како је пронашао у пустињи преподобног Онуфрија Великог и друге пустињаке. Своју повест он овако почиње:

Боравећи и побожно тихујући у моме манастиру, у мени се једнога дана појави жеља да одем у унутрашњу пустињу^[1] и видим, има ли тамо неки инок који више од мене служи Господу. Уставши, ја узех мало хлеба и воде, и кренух на пут. Изађох из свог манастира, не рекавши ништа никоме, и упутих се у најдубљу пустињу. Путовао сам четири дана, не окусивши ни хлеба ни воде, и дођох до једне

затворене пећине која је имала само једно мало прозорче. Ја проведох код прозорчета читав сат куцајући, и очекујући да ће неко по обичају монашком изаћи из пећине и дати ми поздрав у Христу. Али пошто не добих одговора, нити ми ко отвори, ја сам отворих врата и уђох говорећи: благослови! И угледах у пећини некаквог старца који је седео и као спавао. Ја поново рекох: благослови! и додирнух његово раме с намером да га пробудим, но оно беше као прах; и опипавши тело његово, ја нађох да је умро пре много година. Угледавши хаљину где виси на зиду, ја је додирнух, и она се у мојој руци претвори у прашину. Ја онда скидох са себе мантију, покрив њоме тело умрлога и, ископавши рукама раку у пешчаној земљи, погребох тело подвижничково са уобичајеним псалмопјенијем и молитвом, и са сузама. Затим, прихвативши се мало хлеба и воде, ја се окрепих, и преноћих крај гроба тога старца.

Сутрадан изјутра, сатворивши молитву, ја кренух у најунутрашњију пустињу. Путујући неколико дана ја наиђох на другу пећину, и угледах пред њом трагове ногу људских, и помислих да неко живи у тој пећини. Закуцах на врата, и пошто не добих одговора ја уђох у пећину. Но не нашавши тамо никога, изиђох напоље, помишљајући у себи да ту вероватно живи неки слуга Божји који је у то време отишао мало у пустињу. И ја реших да ту причекам тог слугу Божјег, пошто сам желео да га видим и поздравим у Господу. И проведох цео дан у очекивању, непрестано појући псалме Давидове. А то место беше врло лепо; ту се налажаше урмина палма са родом и мали извор воде живе; и ја се веома дивљах лепоти тога места, желећи да и сам ту живим, када би то било могуће.

Када се дан стаде клонити к вечеру, ја угледах стадо бивола које иђаше к мени, и усред стада - слугу Божјег (то беше Тимотеј Пустињак).[2] Када се стадо приближи мени, угледах човека без одела, који наготу тела свог покриваше власима. Пришавши месту где сам ја стајао, он ме загледа, па мислећи да сам дух и привиђење он стаде на молитву, јер су га на том месту многи нечисти дуси кушали привиђењима, као што ми после он сам исприча о томе. А ја му рекох: Што се плашиш, слуго Исуса Христа, Бога нашег?

Погледај и види стопе моје, и знај да сам ја такав човек као и ти; опипај ме и увери се да сам ја тело и крв.

Пошто ме је неко време посматрао и уверио се да сам стварно човек, он се успокоји, па заблагодари Богу и рече: Амин. Затим ми приђе, загрли ме и уведе ме у своју пећину, и понуди ми урме и чисту воду са извора, и сам се прихвати због мене. И упита ме: Како си овамо дошао, брате? - А ја, излажући му своје мисли и намере, одговорих: Желећи да видим Христове слуге што се у овој пустињи подвизавају, ја изиђох из свог манастира и допутовах овамо; и Бог ми испуни жељу, јер ме удостоји видети твоју светост. - Затим га ја упитах, рекавши: Како си ти, оче, дошао овамо? колико се година подвизаваш у овој пустињи? чиме се храниш и зашто идеш наг, не одевајући се ничим?

Онда ми он стаде казивати следеће: Најпре сам живео у једној од тиваидских киновија,^[3] проводећи монашки живот и усрдно служећи Богу. Рукодеље ми беше ткање. Али се у мени појави помисао који ми говораше: изађи из општежића и живи сам, и труди се подвизавајући се, да би примио од Бога велику награду; јер ти можеш од труда руку твојих не само хранити себе, него и ниште хранити и странствујућу братију збрињавати. - С љубављу послушавши овај мој помисао, ја изиђох из братства, начиних келију себи у близини града и упражњавах моје рукодеље. И имађох довољно што ми треба за живот, јер сам зарађивао трудом руку својих. К мени долажаху много по моје рукотворине и доношаху све што ми треба; давах уточиште и путницима, а преостатке раздавах ништима и невољнима. Но моме животу позавиде непријатељ наш, ђаво, који увек војује против свију: желећи да уништи трудове моје, он стави једној жени мисао у душу, да дође к мени ради мог рукодеља; и она дође и наручи платно, које ја израдох и предадох јој. Потом ме она замоли да јој начиним и друго платно; и међу нама се развеза разговор и слободније понашање; и зачевши грех, ми родисмо безакоње; и проведох с њоме шест месеци, грешећи све време. Затим помислих у себи да ме данас или сутра може снаћи смрт, и ја ћу отићи у вечну муку. И рекох себи: Тешко мени, душо моја! Боље ти је да бежиш одавде, да би побегла од греха и уједно с тим од вечне муке! - Стога оставивши све, ја тајно побегох оданде и

дођох у ову пустињу; и стигавши до овог места, ја нађох ову пећину, извор и урмину палму која има дванаест грана; и сваког месеца по једна од грана рађа ми то лико рода, да ми је то доста за исхрану у току тридесет дана. А када се заврши месец и уједно с тим род на једној грани, онда сазрева друга грана. И тако се, благодаћу Божјом, храним, и ништа друго немам у својој пећини. И одећа моја од дугог времена оветша и распаде се потпуно; и након много година (јер већ тридесет година боравим у овој пустињи) израстоше на мени длаке, као што видиш, и оне ми служе место одеће покривајући моју наготу.

Чувши ово од тог подвижника, прича Пафнутије, ја га упитих: Оче, у почетку твојих подвига на овом месту, да ли те је што ометало или не? - Он ми одговори: Претрпео сам безбројне нападаје од демона. Много пута они су ступали у борбу са мном, али ме нису могли савладати, јер ми је благодат Божја помагала; одолевао сам им крсним знаком и молитвом. Осим вражјих нападаја, мојим подвизима сметала је још телесна болест, јер сам силно патио од стомака, да сам и на земљу падао од страшних болова; и нисам могао стојећи вршити обичајне молитве, него сам, лежећи у својој пећини и ваљајући се по земљи, обављао молитвено правило са великом муком, и нисам имао снаге ни да изађем из пећине. Молио сам се милосрдном Богу, да ми због болести подари опроштај грехова мојих. Једном, када сам седео на земљи и грчио се од болова у стомаку, ја угледах пред собом чеснога мужа који је стајао и питао ме: Од чега болујеш? - Ја му једва могах одговорити: Болујем, господине, од стомака. - Он ми рече: Покажи ми где те боли. - Ја му показах. А он пружи руку своју, метну длан свој на болесно место, и ја се тог часа исцелих. Он ми онда рече: Ето си здрав, не греши више, да ти не буде горе, него служи Господу Богу свом од сада и до века. - И од тога времена, хвала Богу, ја више не болујем, благодарехи Бога и славећи милосрђе Његово.

У таквом разговору, вели Пафнутије, ја проведох са тим преподобним оцем скоро сву ноћ. Изјутра устадосмо на обичајну молитву. А кад се раздани, ја много молих тог преподобног оца, да ми допусти да живим поред њега или бар негде засебно у његовој близини. А он ми рече: Ти, брате, нећеш моћи овде поднети

демонске напасти. - И са тог разлога он не пристајаше да останем код њега. Затим га молих да ми каже своје име. И он рече: Име ми је Тимотеј. Помињи ме, љубљени брате, и моли за мене Христа Бога, да до краја излива на мене Своје милосрђе, којег ме удостојава. - А ја, каже Пафнутије, припадох к ногама његовим, просећи га да се моли за мене. Он ми рече: Владика наш Исус Христос нека те благослови, и нека те заклони од сваког искушења ђавољег, и нека те води правим путевима, да би ти несметано прешао к светима Његовим.

Благословивши ме, преподобни Тимотеј ме отпусти с миром. Ја примих из његових руку урме за пут, захватих у свој суд воду са извора, па поклонивши се светом старцу том, одох од њега, славећи и благодарећи Бога што ме удостоји да видим таквог угодника Његовог, да се користим речима његовим и да добијем благослов од њега.

Враћајући се отуда, након неколико дана дођох у пустињски манастир, и задржах се у њему да се одморим и проведем неко време. Са тугом сам размишљао и говорио себи: Какав је мој живот? какви су моји подвизи? мој живот није ни сенка према животу и подвизима овог угодника Божјег кога видех. - У таквом размишљању проведох не мало дана, желећи да у богоугађању подражавам тог праведног мужа. Благодарећи милосрђу Божјем, које ме је подстицало да се бринем о души својој, ја се нисам лењио да поново кренем у унутрашњу пустињу, и то непроходним путем где живи варварски народ, звани Мазик. Ја сам свим срцем желео да дознам, има ли и други такав пустињак који служи Богу, да га пронађем и добијем од њега оно што је корисно по моју душу.

Полазећи на предузети мноме пустињски пут, ја узех са собом мало хлеба и воде, који ми трајаху не дуго. А кад ми несташе хлеба и воде, ја се сневеселих; но ипак сокољах себе и путовах четири дана и четири ноћи без хране и пића; онда веома изнемогах телом и, павши на земљу, очекивах смрт. Тада угледах мужа светлика, прекрасна и пресветла, где приђе к мени, метну ми руку своју на уста, и постаде невидљив. И ја тог часа осетих у себи снагу, и више нисам био ни гладан ни жедан. Уставши, ја продужих путовање у унутрашњу пустињу, и тако проведох још четири дана и четири

ноћи без хране и пића; али опет стадох изнемогавати од глади и жеђи. Подигавши руке к небу, ја се помолих Господу, и понова видех онога мужа, који ми приђе, додирну руком својом уста моја, и постаде невидљив. Од тога ја опет добих велику снагу, и наставих пут. У седамнаести дан мога путовања ја стигох до неке високе горе. Уморан, ја седох у подгорју да се одморим. Утом угледах издалека мужа који је ишао к мени, изгледа врло страшног; сав је био обрастао у густе длаке као звер, и био је бео као снег, јер од старости беше оседео. Коса и брада досезаху му до земље, и као одећа покриваху му тело; бедра му беху препасана лишћем од пустињског биља. Када видех да се овај муж приближава к мени, ја се препадох и утекох на стену што беше на врху горе. А он, дошавши до тог подгорја, седе у хладу да се одмори, јер се беше уморио од силне жеге, а и од немоћи старачке. Погледавши на гору, он угледа и повика к мени говорећи: Сиђи к мени, човече Божји, јер сам и ја човек као ти; живим у овој пустињи Бога ради.

Чувши то, вели Пафнутије, ја свесрдно похитих к њему и падох му пред ноге. А он ми рече: Устани, сине мој! Та и ти си слуга Божји и пријатељ светих Његових; име ти је Пафнутије. - Ја устадох, а он ми нареди да седнем, и ја с радошћу седох близу њега. Онда га ја усрдно молих, да ми каже своје име и исприча свој живот, како у пустињи борави, и колико је времена ту. А он, видећи да га усрдно молим, стаде ми казивати о себи, говорећи овако:

Име ми је Онуфрије; у овој пустињи живим шездесет година, лутајући по горама, и не видех ни једнога човека, сем што тебе сада видим. Раније сам живео у једном чесном манастиру, званом Ерити, близу града Хермопоља у Тиваидској области. У том манастиру има стотину братије; сви су они једнодушни, проводећи заједнички живот сложено у великој љубави у Господу нашем Исусу Христу. Заједничка им је храна и одећа; проводе испоснички живот у побожном тиховању и миру, славећи доброту Господњу. У детињству свом ја сам тамо, као почетник, упућиван и поучаван од светих отаца усрдној вери и љубави према Богу и уставима монашког живота. Слушао сам их како разговарају о светом пророку Божјем Илији кога је Бог крепио да живи у пустињи постећи се, и о светом Претечи Јовану коме никада нико од људи не

беше сличан, и о његовом животу у пустињи све до дана његовог јављења Израиљу.

Слушајући све то, ја сам питао свете оце: Шта, дакле, јесу ли они што се у пустињи подвизавају већи од вас у очима Божјим? - Одговарајући, они ми говораху: Да, чедо, они су већи од нас; јер ми свакодневно виђамо један другог, и саборно вршимо с радошћу црквено богослужење; ако смо гладни, имамо готов хлеб; исто тако ако смо жедни, имамо готову воду; ако се деси коме од нас да се разболи, братија га дворе, јер сви заједнички живимо, и један другог помажемо и служимо ради љубави Божје. А они што у пустињи живе, лишени су свега тога. Ако кога од пустиножитеља снађе туга, ко ће га утешити? у болести - ко ће му помоћи и послужити? ако Сатана нападне на њега, где ће он наћи човека да му ум ободри или посаветује, када је он сам самцит? и ако не буде хране у њега, где ће је лако набавити? исто тако и када ожедни, нема воде у близини. Тамо, чедо, предстоји несравњено већи труд него нама који живимо у заједници: јер који се одају пустињачком животу, ревносније служе Богу, предају се најстрожијем посту, великодушно подносе глад, жеђ, подневну жегу и ноћну хладноћу, снажно одбијају нападе невидљивог непријатеља и приморавају себе на све могуће начине да га победе, и усрдно се старају да прођу тесан и тужан пут што води у царство небеско. Због тога им Бог шаље свете анђеле, који им храну доносе, воду из камена изводе, и толико их укрепљују да се на њима збивају речи пророка Исаије који говори: Који се надају Господу, добиће нову снагу, окрилатиће као орлови, трчаће и неће сустати (Ис. 40, 31). А ако се неко од њих и не удостојава да очигледно види анђеле, он се у сваком случају не лишава њиховог невидљивог присуства, и они га чувају на свима путевима његовим, штите га од нападаја вражијих, помажу му у делањима његовим, и молитве његове приносе Богу. Ако кога од пустињака задеси нека неочекивана напаст вражија, он пружа руке своје к Богу, и одмах му се шаље помоћ с неба, и све се напасти распрштавају због чистоте срца његова. Зар ниси слушао, чедо, шта Свето Писмо говори: Бог не оставља оне који Га траже, и неће свагда бити заборављен убоги, и трпљење невољних неће нигде пропасти (Пс. 9, 19); завикаше ка Господу у тузи својој, и избави их из невоље њихове (Пс. 106, 6); јер

Господ свакоме даје према труду који човек узима на себе Господа ради. Блажен је дакле човек који твори вољу Господњу на земљи; јер таквоме анђели служе, ма да невидљиво; и чине да се радује духовном радошћу, и укрепљују га сваког часа док се налази у телу.

Све то слушајући у своме манастиру од светих отаца, ја - смирени Онуфрије осетих у души и срцу сласт слађу од меда, и чињаше ми се да се налазим у неком другом свету: јер се у мени појави неодољива жеља да идем у пустињу. И ја, уставши ноћу и узевши мало хлеба за четири дана, изиђох из манастира полагајући сву наду на Бога, и кренух путем што води на гору, са намером да одатле идем у пустињу. И чим стадох улазити у пустињу, угледах испред себе лучу блиставе светлости. Уплашен силно, ја стадох, и већ почех помишљати да се вратим у манастир. Међутим, луча светлости ми се приближи, и ја чух из ње глас који ми говораше: Не бој се! Ја сам анђеоло који ходим с тобом од рођења твог, јер сам од Бога додељен теби, да те чувам; и сада ми је наређено од Господа, да те водим у ову пустињу. Буди дакле савршен и смирен срцем пред Господом, и с радошћу Му служи, а ја нећу одступити од тебе све док ми Саздатељ не нареди да узмем душу твоју.

Рекавши то из светле луче, анђеоло пође испред мене, а ја му радостан следовах. Пошто прођосмо шест до седам милиарија,^[4] ја угледах изврсну пећину, и луча анђелске светлости ишчезе из мојих очију. Приближивши се пећини, ја зажелех да дознам, има ли неког човека у њој. Дошавши до врата, ја по монашком обичају викнух: благослови! - И угледах старца, чесна и световидна изгледа; из његовог лица и погледа лијаше се велика благодат Божја и духовна радост, које беху у њему. Угледавши га, ја брзо падох пред ноге његове и поклоних му се. А он, подигавши ме руком својом, пољуби ме и рече: Јеси ти брат Онуфрије, мој сатрудник у Господу? Уђи, чедо, у моје обиталиште. Бог нека ти је помоћник; пребивај у звању свом, творећи добра дела у страху Божјем.

Ушавши у његову пећину, ја проведех с њим не мало дана, и труђах се да се научим од њега врлинама његовим, што и постигох, јер ме он научи уставу пустињачког живљења. Када старац увиде да је дух мој већ просвећен за појимање дела угодних Господу нашем Исусу Христу и за неустрашиво противстајање тајним војевањима

врага и страшилима, које пустиња има, он ми рече: Хајде, чедо, да те водим у другу пећину, која се налази у унутрашњој пустињи, да у њој сам живиш и подвизаваш се у Господу, јер те Господ промислом Својим зато и посла овамо, да будеш житељ унутрашње пустиње.

Рекавши то, он ме узе и поведе у најдубљу пустињу; путовали смо четири дана и четири ноћи. Најзад петог дана нађосмо малу пећину. Тада ми онај свети муж рече: Ово је место које ти Бог уготови да се настаниш у њему. - И проведе старац са мном тридесет дана, поучавајући ме добрим делима. А по истеку тридесет дана, остављајући ме Богу, он отиде у своје обиталиште. И од тада он долажаше к мени једанпут годишње; и тако ме је посећивао сваке године све док се не престави к Богу. А кад последње године, по обичају свом, дође к мени, он се престави ка Господу. Ја много плаках за њим, и погребох тело његово близу мог жилишта.

После тога ја, смирени Пафнутије, упитах га: Оче свети, јеси ли многе труде узео на себе у почетку, по доласку свом у ову пустињу? - Блажени старац одговори ми: Веруј ми, возљубљени брате, ја узех на себе тако тешке труде, да сам много пута очајавао за свој живот, мислећи да сам близу смрти: изнемогавао сам од глади и жеђи, јер спочетка нисам имао ништа ни да једем ни да пијем, сем што сам налазио неко пустињско зеље и њиме се хранио, а жеђ сам своју расхлађивао само небеском росом; дању ме је пебла сунчана жега, а ноћу сам се смрзавао од хладноће, и тело ми се квасило од росе небеске. И шта све нисам претрпео? и какве све трудове нисам узимао на себе у овој непроходној пустињи? Немогуће је испричати све трудове и подвиге, а и не треба објављивати оно што је човек дужан ради љубави Божје радити насамо. Благи Бог, видећи да сам се сав предао испосничким подвизима и душу своју унео у гладовање и жеђовање, нареди анђелу Своме да се брине о мени и да ми сваки дан доноси по мало хлеба и по мало воде ради укрепљења тела мог. Тако ме је анђео хранио тридесет година. А по истеку тих тридесет година Бог ми удеси обилнију исхрану, јер близу моје пећине обрете се урмина палма са дванаест грана: свака грана одвојено од других доносила је род свој, једна једног месеца, друга другог, и тако свих дванаест редом за дванаест месеци. Када се завршавао један месец, завршавао се и род на једној грани;

наступањем другог месеца, настајао је род на другој грани. Поред тога, по заповести Божјој потече у близини мојој и мали извор живе воде. И ево већ других тридесет година ја живим у таквом изобиљу, јер понекад једем хлеб што ми анђео доноси, а понекад се прихватим урми и пустињског зеља, које ми је, по устројству Божјем, слатко као мед, и пијем воду са извора, благодарјећи Бога. А више свега храним се и нападам слатко речима Божјим, као што је писано: Не живи човек о самом хлебу, него о свакој речи која излази из уста Божијих (Мт. 4, 4). Брате Пафнутије! ако усрдно испуњаваш вољу Божју, Бог ће ти послати све што ти треба; јер је у Светом Еванђељу казано: Не брините се говорећи: шта ћемо јести, или шта ћемо пити, или чиме ћемо се оденути? Јер све то незнабошци ишту; а зна то и отац ваш небески да вама треба све то. Него иштите најпре царства Божјега и правде његове, и ово ће вам се све додати (Мт. 6, 31-33).

Када преподобни Онуфрије говораше све ово, ја се, вели Пафнутије, дивљах његовом чудесном житију. Затим га опет упитах, говорећи: Оче, откуда се причешћујеш Пречистим Тајнама Христовим у суботу и недељу? - Он ми одговори: Анђео Господњи долази к мени и доноси Пречисте Христове Тајне и причешћује ме. И не само к мени долази анђео са Божанственим Причешћем, него и ка осталим подвижницима који Бога ради живе у пустињи и не виде лица човечјега; причешћујући их, он их испуњује неисказаним весељем. Ако пак неко од пустињака зажели да види човека, онда га анђео узима и узноси к небесима да види свете и развесели се; и просвећује се душа таквога пустињака као светлост, и радује се душом што се удостојио видети небеска блага, и заборавља све труде своје којих се подухватао у пустињи. А када се пустињак врати на своје место, онда стане још усрдније служити Богу, надајући се да на небесима добије занавек оно што се удостојио видети.

О свему овом преподобни Онуфрије разговара са мном Пафнутијем у подножју оне горе где се сретосмо. Од таквог разговора са преподобним ја се испуних велике радости, па заборавих и на све труде мучног путовања мог, праћеног глађу и жеђу. Укрепивши се духом и телом, ја рекох: ја сам блажен што се удостојих видети тебе, свети оче, и слушати дивне и слатке речи

твоје. - А он ми рече: Устанимо, брате, да идемо моме обиталишту. - И уставши, кренусмо. А ја, каже Пафнутије, не престајох дивити се благодати преподобнога старца. Пошто пређосмо две или три милиарије, ми стигосмо до чесне пећине светога. У близини пећине беше изврсна палма и тецијаше мали поток живе воде. Зауоставивши се код пећине, преподобни се помоли Богу. А кад заврши молитву рече: Амин. Затим седе, па понуди и мене да седнем поред њега. И разговарасмо, казујући један другоме добра Божија. А када се дан стаде клонити к вечеру и сунце нагињати западу, ја угледах између нас чист хлеб и воду. И рече ми блажени муж онај: Брате, прихвати се хлеба што је пред тобом и воде, да се поткрепиш, јер видим да си изнемогао од глади и жеђи и од путних напора. - Ја му одговорих: Жив Господ мој! нећу јести и пити сам, већ само заједно с тобом. - Но старац не пристајаше да једе; ја га дуго мољах, и једва га умолих да испуни моју молбу. Онда узесмо хлеба, преломисмо га и једосмо досита а хлеб нам и претече. Затим се написмо воде, заблагодарисмо Богу, и сву ту ноћ проведосмо у молитви.

А када свану дан, ја приметих да се лице преподобнога изменило после јутарњег молитвеног појања, и уплаших се. Схвативши то, он ми рече: Не бој се, брате Пафнутије, јер Бог, милосрдан према свима, посла те к мени да погребеш тело моје, пошто ћу ја данас завршити свој привремени живот и прећи на бесконачни живот ка Христу мом у вечни покој. - А беше тај дан дванаести јуни; и завешта преподобни Онуфрије мени, Пафнутију, говорећи: Возљубљени брате, када се вратиш у Египат спомињи ме пред братијом и пред свима хришћанима.

А ја му, вели Пафнутије, рекох: Оче свети, ја бих желео да по твом одласку из тела обитавам овде на твом месту. - Преподобни ми на то одговори: Чедо, није те Бог послао у ову пустињу ради тога да се у њој подвизаваш, него да видиш слуге Божије, па да се онда вратиш натраг и причаш о врлинском животу њиховом братији, ради душевне користи слушаца а у славу Христа Бога нашег. Стога иди, чедо, у Египат, к својој манастиру и ка другим манастирима, и причај шта си у пустињи видео и чуо; и причај такође и оно што ћеш тек видети и чути; сам пак подвизавај се у добрим делима, служећи Христу Богу.

Када преподобни то рече, ја падох к чесним ногама његовим говорећи: Благослови ме, свечесни оче, и помоли се за мене да стекнем милост пред Богом; помоли се за мене, да ме Спаситељ удостоји видети твоју светост и у будућем веку као што ме удостоји видети те у овом животу. - Преподобни Онуфрије ме подиже са земље и рече ми: Чедо Пафнутије, Бог те неће ожалостити него ће испунити молбу твоју; и благословиће те, и утврдиће те у љубави Својој, и просветиће умне очи твоје ка боговиђењу, и избавиће те од сваког пада и лукавства ђавољег, и довршиће у теби почето добро дело; крилиће те анђели Његови на свима путевима твојим и чуваће те од невидљивих непријатеља, да они не би нашли ништа због чега би те оптужили пред Богом у часу грозног испитивања.

После тога преподобни отац ми даде последњи целив у Господу; па се стаде молити Богу са многим сузама и уздасима. Преклонивши колена и дуго се помоливши, он леже на земљу и изговори последњу реч своју: У руке Твоје, Боже, предајем дух мој! - И кад изговараше ове речи, њега обасја с неба дивна светлост; и при сијању ове светлости, преподобни весела лица испусти дух свој.[5] И одмах се чу у ваздуху глас анђела који су певали и благосиљали Бога; јер они, узевши душу преподобнога, с радошћу је узношаху ка Господу.

А ја, вели Пафнутије, стадох плакати и ридати над чесним телом оца, кога недавно обретох и тако га се брзо лиших. Затим свукох са себе мантију, скидох поставу с ње, и поставом покрих светитељево тело, а мантију обукох, да се не бих наг вратио к братији. Нађох и камен велики који беше издубљен као гроб, не рукама људским него промислом Божјим, и у њега положих свето тело великог угодника Божјег уз прописано псалмопјеније. Затим накупих много ситног камења и њиме покрих свето тело.

После свега ја се стадох молити Богу, да ми допусти да живим на том месту. И хтедох да уђем у ту пећину, но тог часа пећина се на моје очи сруши, палма која је хранила светитеља, ишчупа се из корена, и извор живе воде пресуши. Видевши све то, ја разумех да Богу није по вољи да ја живим тамо.

Намеравајући да кренем на пут, ја поједох парчад хлеба, преосталу од јуче; исто тако попих и воду што беше остала у суду; па

опет подигавши руке и очи к небу, ја се помолих Богу. Потом угледах оног истог мужа, кога сам раније видео путујући по пустињи; то беше онај исти муж који је, укрепивши ме, ишао испред мене. Одлазећи са тог места, ја сам веома туговао што се нисам удостојио да светог Онуфрија дуже гледам међу живима. Но потом размисливши, ја се опет обрадовах душом што се удостојих насладити се светом беседом његовом и добити благослов из уста његових. И тако путовах славећи Бога.

После четири дана хода ја наиђох на једну келију која је била високо на подгорју са пећином. Ушавши у њу, ја никога не нађох; и поседех мало размишљајући у себи: да ли ко живи у овој келији, ка којој ме доведе Бог? Док ја тако размишљах, уђе свети муж, сав сед, изгледа необичног и дивног, обучен у одећу од палмовог лишћа. Угледавши ме, он ме одмах упита: Јеси ли ти брат Пафнутије што погребеш тело преподобног Онуфрија? - А ја разумевши да је то њему Богом откривено о мени, припадох к ногама његовим. Он, тешећи ме, рече ми: Устани, брате! Бог те удостоји да будеш пријатељ светима Његовим; јер ја од промисла Божјег сазнадох за твој долазак к мени. Ја ћу ти, возљубљени брате, открити о себи да сам у овој пустињи ево шездесет година, и за то време не видех човека који би дошао к мени, сем братије која овде са мном обитава.

Док ми тако разговарасмо, уђоше три друга света старца, слична првоне, и одмах ми рекоше: Благослови, брате! Ти си брат Пафнутије, наш сатрудник у Господу. Ти си погребаш тело светог Онуфрија. Радуј се, брате, што се удостоји видети велику благодат Божју. Господ нас обавести о теби да ћеш данас доћи к нама, и нареди ти да један дан проведеш с нама. Ево ми већ шездесет година боравимо у овој пустињи, живећи сваки одвојено; а у суботу према недељи сабирамо се овде. Ми нисмо видели човека, сем што тебе сада видимо.

Пошто поразговарасмо о преподобном оцу Онуфрију и о другим светима, након два часа ти ми старци рекоше: Узми, брате, мало хлеба и поткрепи се, јер си дошао издалека, и треба да се узрадујемо с тобом. - И уставши, једнодушно сатворисмо молитву к Богу, и угледасмо пред собом пет чистих хлебова, веома укусних, меких и врућих, као да су тог часа испечени. Потом ти оци

принесоше још штошта од плодова земаљских. И севши заједно, стадосмо јести. И рекоше ми старци: Ето ми, као што ти казасмо, боравимо шездесет година у овој пустињи, и свагда нам се по наређењу Божјем невидљиво доносе само четири хлеба; а сада, зато што си ти дошао к нама, би послан и пети хлеб. Непознато нам је откуда се доносе ови хлебови, но сваки од нас, улазећи у своју пећину, сваки дан налази у њој по један хлеб. А када се сабирамо овде уочи недеље, то налазимо овде четири хлеба, свакоме по један.

Пошто једосмо, ми устадосмо и заблагодарисмо Богу. Међутим, сутон се стаде хватати и приближаваше се ноћ. Ми онда, ставши на молитву у суботу вече, проведосмо сву ноћ без спавања, молећи се до сванућа у недељу. А када се раздани, ја стадох усрдно молити те свете оце да ми допусте да останем с њима до смрти своје. Но они ми рекоше: Није воља Божја да ти обитаваш с нама у овој пустињи, него је потребно да идеш у Египат, да би обавестио христољубиву братију о свему што си видео, у спомен наш и на корист слушаоцима.

Када ми они то рекоше, ја их молих да ми кажу своја имена. Али они не хтедоше да ми их кажу. Ја их и после тога опет врло дуго и веома усрдно молах, али моја молба остаде без успеха. Они ми само ово рекоше: Бог који све зна, зна и наша имена. А ти нас, брате, помињи, и моли се за нас, да се удостојимо видети један другог у вишњим насељима Божјим. Старај се, возљубљени, што више можеш да избегаваш искушења и саблазни света, да не будеш посрамљен од њих, јер су многе одвукли у погибао. - Саслушавши ове речи од тих преподобних отаца, ја падох к ногама њиховим и, добивши благослов од њих, кренух с миром Божјим на пут свој. Ти ми оци прорекоше неке ствари, које се стварно и збише.

Изишавши отуда, ја путовах један дан у правцу најунутрашњије пустиње. Дошавши до неке пећине, крај које беше извор живе воде, ја седох да се одморим и насладим лепотом тога места. Јер то место беше веома лепо; около извора било је много воћки, препуних родом. Пошто се мало одморих, ја устадох и прошетих између тих воћки, дивећи се изобилном роду њиховом и питајући се, ко ли је то дрвеће засадио овде. Било је ту разних воћки: палми, лимунова, јабука великих и дивних, смокава, бресака, винове лозе начичкане

изврсним гроздовима, и других разних плодородних дрвета; ово воће било је слађе од меда, и мирисало је као најлепши мирис, а извор који је туда протицао, заливао је воћке. Гледајући све то, мени се чинило да је то рај Божји.

Док сам се ја тако дивио чудесној красоти тога места, угледах четири благовидна младића који су ишли к мени далеко из пустиње, и беху препасани овчијим кожама. Када ми се приближише, они рекоше: Радуј се, брате Пафнутије! - А ја, павши лицем на земљу, поклоних им се. Они ме подигоше, седоше са мном и стадосмо разговарати. Лица ових младића сијаху толико благодаћу Божјом, да ми се чинило да то нису људи него анђели који су сишли с неба. Они ми се веома обрадоваше, и узабравши воће, понудише ми да једем. И обрадова се срце моје због љубави њихове. И проведох код њих седам дана, хранећи се плодовима са оних дрвета. Између осталог ја их упитих: Како доспесте овде, и откуда сте? - Они ми одговорише: Брате, пошто те сам Бог посла к нама, то ћемо ти испричати наш живот. Ми смо из града Оксиринха;^[6] родитељи наши беху начелници тога града; желећи да нас науче књизи, они нас дадоше у једно училиште, и ми се брзо научисмо читању и писању. А када стадосмо изучавати више науке, код нас свију појави се заједничка и једнодушна мисао, јер нам је Господ помогао ка бољем: ми решисмо да изучавамо духовну мудрост. Од тога дакле времена, ми се сваки дан састајасмо и побуђивасмо један другог на усрђе ка служењу Богу. Имајући добру намеру у срцима својим, ми смислисмо да потражимо неко тихо усамљено место, па да тамо проведемо неколико дана у молитви, да бисмо дознали Божју намеру о нама. Стога сваки од нас узе мало хлеба и воде, колико би нам било доста за седам дана, и изиђосмо из града. После неколико дана путовања ми стигосмо до пустиње, и када уђосмо у њу, спопаде нас ужас, јер угледасмо пред собом неког светлог мужа, који је блистао небеском славом. Он нас узе за руке, доведе нас овде на ово место, које видиш, и предаде нас врло старом мужу који служаше Богу, и већ је шеста година како ми живимо овде. Са тим старцем проведосмо годину дана, и он нас учаше и упућиваше како да служимо Богу. По истеку године престаји се ка Господу отац наш, и од тога времена ми смо овде сами. Ето, брате

мили, ми ти испричасмо ко смо и откуда смо. У току ових шест година ми не окусисмо хлеба нити какве друге хране, сем воћа са ових воћки. Сваки од нас живи одвојено у безмолвију, у молитвеном самавању и тиховању. А када дође субота, ми се састајемо на овом месту, видимо се и тешимо у Господу. И пошто проведемо заједно два дана, суботу и недељу, опет се разилазимо сваки на своје место.

Чувши то од њих, каже Пафнутије, ја смирени упитах их: Где се причешћујете у суботу и недељу Божанским Тајнама пречистога Тела и Крви Христа, Спаситеља нашег? - Они ми одговорише: Ради тога се ми и сабирамо овде сваке суботе и недеље, јер свети пресветли анђео, шиљан Богом долази к нама и даје нам Свето Причешће.

Ја се веома обрадовах, чувши то, и одлучих да останем код њих до суботе, да бих се и ја удостојио видети анђела светог и примити из његових руку Божанствено Причешће. И остадох тамо до суботе. А остадоше и они због мене на том месту, не разилазећи се у своја одвојена пребивалишта. И провођасмо ми те дане у славословљу Божјем и у молитвама, хранећи се воћем из врта и пијући воду са извора. А када стиже субота, рекоше ми те слуге Христове: Спреми се, љубљени брате, јер ће сада доћи анђео Божји и донети нам Божанствено Причешће. Ко се удостоји примити из његових руку Свето Причешће, томе се отпуштају сви греси и он постаје страشان демонима, и к њему се не може приближити сатанско искушење.

Док ми они то говораху ја осетих диван мирис, као од изврсног тамјана и најскупоценијих миомира, и чуђах се, јер никада нигде такав мирис нисам осетио. И упитах младиће: Откуда долази такав неисказан миомир? - Они ми одговорише: Приближава се анђео Господњи са Пречистим Тајнама Христовим.

И одмах ставши на молитву, стадосмо певати и славословити Христа Цара, Бога нашег. И гле, чудесна светлост обасја нас с неба, и ми угледасмо анђела Господња где силази с висине, блистајући као муња. И ја падох ничице на земљу од страха; и младићи ме подигоше, говорећи ми да се не бојим. И ја угледах где пред нама стоји анђео Божји у облику прекрасног младића, чију је лепоту немогуће описати; он држаше у руци свети путир са Божанственим Причешћем. Оне свете слуге Божје приступаху к њему један по један

и причешћиваху се. После њих приступих и ја грешни и недостојни, са великим трепетом и ужасом, а уједно с тим и са неизрецивом радошћу, и удостојих се причестити се Пречистих Тајни Христових из руку анђела. За време причешћивања ја чух анђела где говори: Тело и Крв Господа Исуса Христа, Бога нашег, нека вам буде храном непролазном, весељем бескрајним и животом вечним. - А ми одговарасмо: Амин.

После светог причешћа ми добисмо благослов од тог преславног анђела. Затим он на наше очи узиђе на небеса, а ми, павши на земљу, поклонисмо се Богу, благодарећи Му за толику милост. У нашим срцима беше велика радост, те ми изгледаше да сам не на земљи него на небу; и од велике радости духовне бејах као у заносу. Потом оне свете слуге Божје донесоше воће и поставише, и ми, седавши, прихватисмо се.

А кад субота прође и наступи ноћ, ми ту ноћ проведосмо без сна у псалмопојању и славословљењу Бога. У недељу пак опет се удостојисмо оне исте благодати Божје као и у суботу: јер к нама дође на исти начин и у истом облику анђео Божји, и причести нас, и испуни срца наша превеликом радошћу. А ја, осмеливши се мало, молих анђела Божјег да ми дозволи остати до краја живота мог на том месту са светим слугама Божјим. Но он ми рече: Није воља Божја да ти живиш овде; него Ти Бог наређује да одмах идеш у Египат и испричаш свој братији шта си видео и чуо у пустињи, да би се и они потрудили проводити добар живот и угодити Господу Христу. Нарочито причај свима подробно о светом животу и блаженој кончини преподобног Онуфрија, кога си сахранио у камену. И кажи братији све што си чуо из његових уста. А благо и теби што си се удостојио видети тако чудесна и дивна велика дела Божија, која се збивају на светима Његовим. Уздај се у Господа да ће и тебе уврстити у будућем животу међу оне свете које си видео и са којима си разговарао. Стога крени сада на свој пут, и мир Божји нека је с тобом!

Рекавши то, анђео узиђе на небо. А ја, вели Пафнутије, толико се испуних ужаса и уједно радости, да сав малаксах и падох на земљу као онесвешћен. Свете слуге Божје подигоше ме и утешише; затим принесосе воће које заједно једосмо, и заблагодарисмо Богу. После

тога, опростивши се са светима, ја кренух на пут. Младићи чесни дадоше ми воће за пут и испратише ме око пет милиарија. Ја их молих да ми кажу имена своја. И казаше ми: први се звао Јован, други Андреј, трећи Иракламвон, четврти Теофил; и наложише ми да имена њихова кажем братији ради спомињања у молитвама. И ја их молих да ме помињу у молитвама својим. Онда понова давши један другоме целив у Господу, ми се растадосмо; они одоше у своје место, а ја продужих пут у правцу Египта.

Путујући пустињом ја бејаш у исто време и жалостан и радостан: жалостан, јер се лиших лицегледања и слатког разговора са тако великим угодницима Божјим, којих није достојан сав свет; а радостан, јер се удостојих благослова њиховог и виђења анђела и божанственог причешћа из руку анђелских. Након путовања од три дана, ја наиђох на скит, у коме наиђох два брата који се подвизаваху у отшелништву. И проведох код њих десет дана, и испричах им све што видех и чух у пустињи. Они ме слушаху са великим умилењем и радошћу, и рекоше ми: Заиста си се, оче Пафнутије, удостојио велике милости Божије, јер ти Господ даде да видиш толике слуге Његове.

А и та два брата беху врлински и љубљаху Бога свим срцем. И они записаше све што чуше из мојих уста. Онда, поздравивши се са њима, ја отпутовах у свој манастир, а они записавши повест моју однесоше свима светим оцима и братији који живљаху у скиту. И сви, читајући и слушајући, велику корист добијаху по душу, и благосиљаху Бога који излива милост Своју на слуге Своје. Затим положише у цркви записану повест моју, да би је могли читати сви који желе, јер беше пуна духовне поуке и богомислија. А ја, најмањи слуга Пафнутије, удостојен такве милости Божје, иако недостојан, објављујем свима и усмено и писмено оно што ми би наређено да објавим у славу Божију, и у спомен Божјих светитеља, и на корист онима који траже спасење души својој. Нека благодат и мир Господа нашег Исуса Христа буде с вама, молитвама светих и преподобних отаца наших који су Му угодили, сада и увек и кроза све векове. Амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПЕТРА АТОНСКОГ

Преподобни Петар беше пореклом Грк, из Цариграда, по позиву војник а по чину војвода. Пошто беше искусан и вичан војник, цар га је много пута слао у рат. У једном од таквих похода на Сирију[7] грчка војска претрпе пораз. Војвода Петар би заробљен са многим другим војницима и одведен у ропство у Арабију,[8] у град Самару, који се налазио на обалама реке Еуфрата. У Самари он би окован у тешке железне окове и посађен у тамницу. Налазећи се у тамници, он брижљиво испитиваше своју савест, и сети се да је много пута помишљао да се одрекне света и обећавао Богу да ће постати монах. И би му тада јасно да је Бог допустио да он буде заробљен и допадне оваквих мука зато што се није постарао да добру намеру своју приведе у дело. Стога плакаше и ридаше много, кајући се за свој нехат и смиравајући себе, јер беше свестан да по заслуги страда.

Пошто дуго време проведе у тамници он, немајући никакву наду да ће га људи избавити тамнице, стаде се топло молити свемоћном Богу, који га може Својим недокучивим путевима извести из тамнице, као што је Адама извео из ада (1 Петр. 3, 18-19) и апостола Петра из Иродове тамнице. А призиваше у помоћ и на многомоћно посредовање пред Богом великог чудотворца светитеља Николаја, јер одавна имађаше к њему велику по Богу веру и љубав и често му се мољаше са надом. И са многим сузама он вапијаше к брзом помоћнику, светитељу Николају, и говораше: Знам добро, свети Чудотворче, да нисам достојан добити од Бога опроштај и ослобођење из овог горког ропства, јер сам се много пута показао пред Њим лажов. Знам да се по правди налазим у овој смрдљивој тамници, и зато се не усуђујем молити Њега непосредно за своје ослобођење, да Га не бих још више разгневио; него светост твоју призивам, оче свети, јер ти имаш свети обичај да утешаваш оне који су у великим невољама и да им олакшаваш муке и патње, када те они свом душом призивају. К теби, свесвети Николаје, сада прибегавам и ја са горким сузама и молбом; тебе од данашњега дана сматрам за свога посредника и заступника пред милосрдним

Господом, да ми ради твоје молитве подари, ако хоће, ослобођење, па ћу оставити све световне бриге и паштења; чак ни у отаџбину своју нећу свратити, него ћу право отићи у велики Рим, и тамо, у цркви врховног апостола Петра примити монашки лик, и у монаштву провести све остало време живота свог, да бих према својим силама служио Саздатељу мом и свемилостивом Добротвору - Богу, и творио вољу Његову.

К оваквим усрдним молитвама Петар сужањ прилагаше пост, те сваког другог или трећег дана узимаше по мало хране. А једном читаву недељу дана он не окуси никакву храну. На крају те недеље њему се јави у сну светитељ Христов Николај и рече му: Молбу твоју, брате Петре, услиших, и уздисање срца твог примих, и молих за тебе благосрдног и човекољубивог Бога. Али пошто си ти сам био спор у испуњавању заповести Његових, то и Он неће да те брзо ослободи окова, припремајући оно што је најбоље по твоје спасење. Но пошто је милосрдни Господ наш, рекавши у Светом Еванђељу Свом: Иштите, и даће вам се; куцајте, и отвориће вам се (Мт. 7, 7) дао тиме наду свима, то не престај узносити Му молитве и уздасима куцати у врата милосрђа Његова, да би се смислио на тебе и подарио ти ослобођење од окова и тамнице. Само буди стрпељив у молитви, очекујући милост Божју.

Рекавши то, свети Николај нареди сужњу Петру да се поткрепи храном, и постаде невидљив. Уставши од сна и узевши храну, Петар опет прибеже молитви, и још усрдније се мољаше и дању и ноћу са благом надом на избављење, и непрестано призиваше помоћника свог - Николаја светог. После неког времена понова се Петру јави у сну свети Николај, некако тужна изгледа. И рече му тихим и кротким гласом: Веруј ми, брате, ја нисам престао молити за тебе благост Божију, али не знам због каквих намера Својих и због каквог промишљања Свог Бог одлаже твоје избављење. Ипак не губи наду у Његово милосрђе: јер милостиви Господ има обичај да одлаже испуњење наше молбе, имајући у виду оно што је најбоље по нас, да не би ко, брзо добивши оно што моли, лако пренебрегао благодат Његову. Осим тога Господ жели да се за тебе моле и други који су Му благоугодили. Ево, ја ћу ти указати на једног многомоћног молитвеника к Њему. Призовеш ли њега у помоћ, нећеш се лишити

наде, јер ако се он и ја заједно помолимо за тебе, верујем, да ће нас услишити човекољубиви Господ.

Тада Петар упита светог Николаја: А ко је тај светитељ владико, који може брже од тебе умолити Бога? Твојим молитвама и посредовањем спасава се цео свет, јер сви хришћани који прибегавају теби, избављају се тобом од својих невоља. - На то свети Николај упита Петра: Знаш ли, Петре, праведнога Симеона, названог Богопримац, зато што прими на руке своје Господа Христа, донесеног у храм у четрдесети дан по рођењу? - Петар одговори: Знам, свече Божји, тог праведног мужа, о коме у Светом Еванђељу пише (Лк. 2, 25-36). - Свети Николај онда рече: Њега ћемо ми обојица, ти и ја, покренути на посредовање пред Богом, и тада ће се без сумње све недовршено добро завршити; јер праведни Симеон има велику силу пред Богом, и велику слободу према Њему, близу престола Његовог предстојећи заједно са Пречистом Владичицом Дјевом Богородицом и светим Претечом Јованом.

Рекавши то, свети Николај отиде. А Петар, отресавши сан са очију, опет се предаде великим молитвама и неизмерном пошћењу, призивајући у помоћ и светог Симеона Богопримца, као и светог Николаја. И када преблаги Бог, умољаван великим угодницима својим Симеоном и Николајем, зажеље да подари слободу напаћеном сужњу, светитељ Христов Николај јави се трећи пут Петру ноћу, и то не у сну него на јави; и јави му се не сам него заједно са светим Симеоном Богопримцем. И рече му: Буди смео, брате Петре, и, одбацивши тугу, испричај о својим заветима општем посреднику и моме самолитвенику, и после благодарности Богу узнеси благодарност њему.

Петар, подигавши очи, угледа светог Симеона, дивног изгледа, чесна лика, зрачећа светлошћу, обучена у старозаветно првосвештеничко одјејање, и са златним жезлом у руци. Угледавши га, Петар се препаде. А свети Симеон га упита: Јеси ли то ти који молиш брата Николаја да те ослободи уза и ове тамнице? - Петар једва отвори уста од престрављености, и одговори: Ја, угодниче Божји; ја и твоју светост стекох за свог посредника к Богу. - Хоћеш ли, упита га свети Симеон, испунити завет свој: да постанеш инок и да водиш врлински живот? - Да, владико, с помоћу Божјом

испунићу, одговори Петар. - Светитељ рече: Ако дајеш реч да ћеш то учинити, онда можеш несметано изићи одавде и ићи куда желиш, јер те никаква препрека не може задржати овде.

Тада Петар показа светоме ноге своје, оковане у гвожђе. Свети Симеон златним жезлом својим додирну железо на ногама Петровим, и оно се одмах истопи као восак од огња. И Петар устаде на ноге своје, и виде тамницу отворену, и изиђе из тамнице за светим Симеоном, идући за њим са светим Николајем. Обревши се ван града, Петар помисли у себи, говорећи: Није ли ово сан што видим? - Свети Симеон се тог часа окрете к њему и рече: Зашто сматраш за сан милост Божју која ти се на јави чини? Зар ти не видиш јасно где си и за ким идеш?

Рекавши то, свети Симеон повери Петра светом Николају, и оде. Петар следоваше светом Николају. А када се раздани, свети Николај упита Петра: Јеси ли узео ишта чиме ћеш се хранити на путу? - Не, господине, нисам имао ништа узети, одговори Петар. - Тада му свети Николај нареди да оде у оближњу градину, рекавши: Тамо ћеш наћи човека који ће ти дати воћа. Узми колико хоћеш за пут, па хајде за мном. - Петар стварно нађе у градини човека који га снабде воћем. Онда понова продужи путем за светим Николајем, и за кратко време стигосе до Грчке земље. Свети Николај рече Петру: Ето, брате, ти си већ у својој земљи, и имаш слободно време за испуњење свога обета. Изврши дакле ускоро што си обећао, да не би понова допао у самарску тамницу. - Рекавши то, светитељ Христов Николај постаде невидљив.

Узневши велику благодарност Богу и својим светим заступницима, Симеону и Николају, Петар стаде одмах остваривати своју намеру. Он не пође своме дому, нити се јави својим познаницима, већ крену у Рим да изврши Вишњему завете своје и испуни све што уста његова изговорише у дане невоље његове. А светитељ Христов Николај, узевши га једном под своје окриље, више га никад није остављао: јер као што је раније видљиво путовао с њим водећи га из Арабије у Грчку, тако је и сада при путовању његовом из Грчке у Рим невидљиво путовао с њим, свуда га пазећи и збрињавајући као чедољубиви отац, или као милостиви васпитач и будни и неодступни чувар.

Када се Петар приближи граду Риму, свети Николај се јави папи у саном виђењу, држећи за руку мужа и, показујући га папи, исприча све по реду како га је ослободио из Самарске тамнице и како је овај обећао да ће се пострићи на гробу светог врховног апостола Петра. Светитељ каза и име тога мужа, и нареди папи да га прими и његову жељу испуни што пре. Тргнувши се из сна, папа стаде размишљати о виђењу. А кад се раздани и наступи време божанствене Литургије, папа пође цркви светог врховног апостола Петра, желећи да на јави види онога човека кога у сну виде. Пошто тај дан беше недеља, и много народа у цркви, то папа не могаше очима угледати и препознати онога кога је желео. Стога папа викну громко: Петре, који си дошао из Грчке земље, а кога свети Николај ослободи у Самари из тамнице, приђи к мени.

Петар одмах изиђе из гомиле, приђе папи и, припавши к ногама његовим, рече: Ја сам слуга твој, владико. - Петар изрази своје чуђење папи о томе, како га призва по имену када га никада није познавао нити видео, нити је он сам икоме причао о своме ослобођењу од уза. Папа му на то рече: Не чуди се томе, брате, јер ми велики светитељ Николај исприча све о теби. - Примивши Петра с љубављу, папа га постриже на гробу светог апостола, као што се Петар беше заветовао. После пострига папа задржа код себе Петра не мало времена, учећи га и упућујући га на пут спасења. Затим, по наређењу Божјем, папа га отпусти из Рима, рекавши му: Иди, чедо, куда те Бог упућује. Нека милост његова буде с тобом, упућујући те на пут и чувајући те од лукавстава ђаволских.

Блажени Петар, припавши папи к ногама, рече: Спасавај се, чесни оче! спасавај се учениче Христов и сасведоче мога покровитеља светога Николаја, и моли се за мене грешног. - Примивши од папе благослов, и опростивши се са свим клиром, Петар изиђе из Рима препустивши себе Богу, и желећи да се врати у Грчку земљу. А када дође на обалу морску, нађе лађу која је пловила на исток, укрца се у њу и отплови. Ветар беше погодан и пловидба благополучна.

Пошто су дуго пловили без заустављања, они због недостатка хлеба пристадоше у близини једнога села. Морнари се искрцаше и одоше у једну од сеоских кућа да тамо испеку хлеба. И затекоше у

тој кући болесне и домаћина, и његовог сина, и све његове укућане. Ту они испекоше хлебове и, пробајући их, рекоше једноме између себе: Узми врућ хлеб и носи на лађу крманошу и оцу. - Домаћин куће, чувши за оца, упита морнаре какав то отац плови са њима. Они му казаше да с њима плови из Рима монах Петар. Тада се домаћин куће обрати морнарима са оваквом молбом: Молим вас, господо моја, умолите тог оца да дође у кућу моју да се помоли за нас болесне и да нас благослови. Јер, као што видите, ми од ове љуте болести скоро умиремо.

Морнари одоше и обавестише о томе оца. А он, смирен, и не желећи да се показује, одбијаше да иде к томе човеку. Али, дуго мољен од морнара и побуђен човекољубљем, најзад пође с морнарима, јер је знао да смрт стварно није далеко од онога човека. Улазећи на врата, он рече: Мир дому овом и онима што живе у њему! - Домаћин куће се тог часа исцели од тешке болести, и осетивши се потпуно здрав, брзо устаде са болесничког одра као од сна, и са сузама благодарности припаде к ногама преподобноме, и целива их. И сви присутни, видевши ово чудесно исцељење, удивише се и прославише Бога. Исцељени пак домаћин куће, узевши светога за руку обиђе са њим све постеље на којима лежаху болесници: преподобни закрстивши сваког крсним знаком, све их исцели од болести и здраве сатвори. И пошто исцели све болеснике у том дому, преподобни Петар се брзо врати на лађу, где му се сви на лађи поклонилише као великом угоднику Божјем. А исцељени човек са свима укућанима својим, узевши хлеба, вина и зејтина, дође на лађу да заблагодари преподобноме за исцељење. Светитељ похвали његово усрђе, али му нареди да благодари Богу а не њему; и донесене дарове не хте да прими. Тада човек онај, са сузама припавши к ногама преподобнога, говораше: Блиски слуго Христов, ако овај мали принос не примиш из наших руку, онда неће бити радости у нашем дому. - Усто и морнари мољаху преподобнога да прими донесене дарове. И једва најзад пристаде преподобни да их прими. Потом, благословивши оног човека и дошавше с њим, отпусти их. А принесене дарове даде морнарима, сам не окусивши ништа од њих. И наставише своју пловидбу. За време пловидбе преподобноме беше храна: једна унција[9] хлеба, и то од вечера до

вечера; а пиће: једна мала чаша морске воде, коју Господ претвараше за њега у слатку.

Једном преподобни Петар задрема тананим сном, и у саном виђењу угледа Пречисту Владичицу Дјеву Богородицу, која је јаче од сунца неисказано сијала светлошћу небеске славе, и поред ње светитеља Николаја који је са страхом стајао пред Њом. Светитељ Николај, показујући на Петра, говораше Богородици: Владичице! Пошто си благоводела ослободити овог слугу Твог из оног љутог ропства и тешких окова, Ти му сама укажи место где би он провео остало време живота свог. - Она одговори: На Атонској Гори[10] биће покој његов. То место је удео мој, дани ми од Сина мог и Бога, да би ту они који се одричу светске вреве и по сили својој подухватају се духовних подвига, са вером и љубављу призивајући име моје, без жалости проводили овај временски живот, и ради богоугодних дела својих добили живот вечни. Ја веома волим то место и желим да се на њему умножи монашки ред, и милост Сина мог и Бога неће никада одступити од тамошњих инока, ако буду држали спасоносне заповести. Ја ћу раширити монашке обитељи на тој Гори на југ и на север, и монаси ће поседовати ту Гору од мора до мора, и име ће се њихово прославити по свој васељени. И ја ћу штитити оне који се тамо буду стрпељиво подвизавали у испосништву.

Видевши такво виђење и тргнувши се из сна, преподобни Петар узнесе велику благодарност и хвалу Христу Богу, Пречистој Богоматери Његовој и великом оцу Николају. При повољном ветру лађа пловљаше брзо. Но чим се приближи крају Атонске Горе, лађа изненада стаде као укопана, иако је ветар дувао у једрила и вода била дубока. Уплашени, морнари се у чуду питаху: Шта је ово? - Видећи њихову збуњеност, преподобни Петар их упита: Децо, реците ми, како се зове ово место? - Они му рекоше: То је гора Атон. - Онда им светитељ рече: Мислим да је лађа због мене стала као укопана; изведите ме, дакле, на обалу и оставите тамо. Ако то не учините, нећете моћи отпловити одавде. - Морнари стадоше плакати, не желећи да се лише таквог оца. Али, не могући се противити вољи Божјој, они спустише једра, допловише до обале, изведоше светога из лађе, и оставише га тамо, говорећи с плачем и

ридањем: Ми се данас лишавамо велике заштите и помоћи. - А светитељ им говораше: Човекољубиви Бог, који је свуда и све испуњује, нека вам буде сапутник и нека вас сачува од свакога зла.

Рекавши то, преподобни им даде последњи поздрав у Господу, огради лађу знаком чеснога крста, благослови их све и отпусти с миром на пут. А сам крену у врлетна места, пролазећи кроз многе долине, провалије и густе шуме, док не пронађе једну врло мрачну пећину, у којој беше мноштво гмизаваца, а са њима и демона, и ту се настани. Какве тамо напасти претрпе преподобни од демона, и какве невоље поднесе, немогуће је исказати. Но поуке ради ми ћемо поменути нешто од тога.

Настанивши се у поменутој пештери, преподобни Петар се дан и ноћ усрдно мољаше Богу, и проведе две недеље не окусивши хране. Не могући подносити такво испосничко испаштање, ђаво сабра све своје чете, наоружа их као за рат стрелама и луковима, мачевима и копљима, и уђе у пећину са страшном буком и великом виком, беснећи и изгонећи отуда светитеља. Једни демони затегоше лукове и уперише стреле у светитеља, други потегоше копља, трећи исукаше мачеве, неки тако огромно камење ваљаху да се земља тресла и пећина могла срушити. Преподобни, не надајући се да ће остати жив, говораше у себи: Нека умрем овде, ако је тако угодно Богу мом. - Затим, подигавши очи горе и уздигавши руке, он громко завапи: Пресвета Богородице Дјево Марија, помози мени, служи Твоме!

Чим беси чуше за њих страшно и ужасно, а за нас слатко и премило име Богородице, одмах са шумом ишчезоше; а светитељ још и име Господа Христа громко призивајући, као бичем или праћком прогоњаше бежеће бесове. Јер он громко викаше: Господе Исусе Христе, Боже мој, не остави ме!

И од тога доба хучни нападаји демона престадоше за неко време, и преподобни борављаше у спокојству, славећи Бога и Пречисту Богородицу. У прво време боравка у Светој Гори преподобноме беше храна хлеб, који у малој количини беше узео са лађе. А када му тај хлеб нестане, он се храњаше пустињским зељем и плодом дивљих дрвета која растијаху на тој гори. Тако се преподобни Петар храњаше све до оног времена када му анђео

рукама својим стаде доносити с неба ману, о чему ће касније бити речи. А сада ћемо казивати по реду.

Пошто прође педесет дана од првог вражијег разбојничког напада, ђаво са огромном силом бесова, као и први пут, крену против непобедивог војника Христовог. И у том циљу он покрену сваког звера и сваког гмизавца, који се налажаху на тој гори, и доведе их к пећини преподобнога; а заједно с њима дође он сам и другови његови, који се исто тако беху преобратили у различне зверове и гадове. И тада једни стадоше пузити крај светитељевих ногу, други шиштаху ужасним гласом, трећи разјапљиваху чељусти да га жива прогутају, и на лице његово налетаху. Са свих страна приказ беше страшан и грозан. Но преподобни, оградивши себе знаком светог крста и призвавши име Христа Бога и Пречисте Богоматере, опет уништи њихову силу и далеко их одагна од себе, ликујући и веселећи се у Богу, Спаситељу свом.

Пошто преподобни заврши прву годину свога пустињаштва у честим борбама са бесима, ђаво узе на себе облик једнога од Петрових слугу, који му је служио док Петар беше војвода у свету. И у таком облику ђаво дође и усрдно припаде к преподобноме, желећи да га пољуби, сав пун гадости. Затим севши, стаде плакати и говорити овако: Ми чусмо, господине наш, како си у рату био заробљен, и у Самару одведен, и у зломрачну тамницу закључан, и како те Бог молитвама светог оца нашег Николаја избави отуда и доведе у Грчку земљу. Дознавши за то, сви ми - твоји домаћи, плачући и ридајући, тражасмо те свуда, и обиђосмо градове и села распитујући за тебе. Пошто те не могасмо наћи ни сазнати где си, ми се дадосмо на усрдне молитве са сузама светом Николају да нам открије где боравиш ти, сакривено благо наше. И брзи свима помоћник, свети Николај, не презре молитве наше, него нам откри све односно тебе, те се ми, слуге твоје, веома обрадовасмо томе. А ја, предухитрујући све, похитах к теби, господину мом; стога хајде одавде кући својој, да би те видели сви који желе видети лице твоје и прославили због тебе Бога, који те чудесно избави из ропства и тамнице. А за безмолвије, за усамљенпчко молитвено тиховање немој да жалиш, јер и тамо има манастира и безмолвних места за пустињаке; и ти можеш изабрати за своје безмолвије коју ти драго

обитељ. Осим тога и сам расуди по правди, шта Бог више воли од ових двеју ствари: да ли отшелништво у пустињи, по кршевитим раселинама и горама, које доноси корист једино отшелнику, или богоугодног и богонадахнутог човека који многима доноси користи, учењем својим обраћајући многе к Богу и изводећи их на пут спасења. Нема сумње, ово друго је боље, као што сам Бог сведочи у Светом Писму, говорећи: Који одвоји драгоцену од рђавога, биће као уста моја (Јерем. 15, 19). А ти знаш да су многи у нашем граду огрезли у безброј страсти и требају човека који их може побудити на покајање. Теби дакле, господине мој, предстоји велика награда од Бога, ако дођеш и обратиш их к Богу. Поред тога и нас, слуге твоје, који те љубе свим срцем, зашто презиреш, уклањајући се од нас и кријући се у овој пустињи?

Ово и много шта слично томе ђаво дуго говораше са сузама, те се свети стаде смућивати и, заплакавши, рече му: На ово место не доведе ме ни анђеол ни човек него сам Бог и Пречиста Богородица, и ако не буде њихова воља и заповест да ја отидем одавде, ја нећу отићи. - Ђаво, чим чу име Божје и Богородичино, одмах ишчезе. И удиви се свети лукавству ђавољем, и оградивши себе крским знаком предаде се молитвеном тиховању, уперивши ум свој к Богу.

Након седам година препредени враг се понова преобрази у ангела светла и са исуканим мачем у руци ставши близу пећине викну: Петре, слуго Христов, изиђи к мени, и ја ћу ти саопштити добру вест. - А ко си ти, упита светитељ, што желиш да ми саопштиш добру вест? - Ја сам архистратиг Господњи, одговори лукави, саблазнитељ, послан к теби. Буди истрајан! буди јак! радуј се и весели се, јер ти је од Бога спремљен престо славан и венац неувенљиви. Зато сада остави ово место и иди у свет, да би многима донео корист; јер и извор воде што је у твојој близини пресуши, по наређењу Божјем, да би изумрле без воде звери које наилазе на тебе.

Говорећи то, лукави враг беше послао другога демона да, по попуштењу Божјем, задржи течење воде. А свети Петар, будући смиреноуман, одговори на ласкаве речи ђаволове овако: Ко сам ја да к мени, смрдљивом псу, дође архистратиг Господњи? - Не чуди се томе, слуго Господњи! одговори бес. Јер у ова времена ти си превазишао Мојсија и Илију и Данила и Јова: Мојсија и Илију

превазишао си постом; Данила - гмизавцима и зверима, којима си уста затворио; а Јова - трпљењем својим; и због тога ћеш се велики назвати на небесима. Устани и види, вода је већ пресахла, и брзо напусти ово место и иди у манастире што су у свету, а ја ћу бити с тобом и многе ћу спасти преко тебе, говори Господ сведржитељ. - На то светитељ одговори бесу: Нека ти је на знање, ја нећу отићи одавде док не дође овамо свагдашња помоћница моја, Пресвета Богородица, и усрдни помоћник мој у свима бедама мојим, светитељ Николај.

Чувши име Пресвете Богородице и светитеља Николаја, ђаво одмах ишчезе. А свети, познавши лукавство ђавола, а уједно схвативши и потпуну немоћ његову, помоли се Богу говорећи: Господе Исусе Христе, Боже мој! ево враг мој ричући ходи и тражи да ме прогута, но Ти моћном руком Својом ограђуј мене, слугу Твога. Благодарим Ти што ниси одступио од мене; молим Ти се, преблагви Владико, не остави ме до краја.

Пошто прође тај дан и наступи ноћ, преподобни заспа мало, и у саном виђењу јави му се брза помоћница хришћана, човекољубива Владичица, Пречиста Дјева Богородица, заједно са светим великим Николајем, и рече му: Од сада се више не бој, јер је Господ с тобом, и сутра ће те посетити истински анђеол Господњи и донеће ти с неба ману за храну, пошто му је наређено од Бога да ти од овога дана сваких четрдесет дана у току целог живота твог доноси ману за твоју исхрану. - Показујући ману светом Петру, Пречиста Богородица му рече: Ето овакву храну доносиће ти анђеол сваких четрдесет дана.

Рекавши то и давши светом Петру мир, Владичица отиде од њега. А свети Петар, павши ничице поклони се и пољуби место где стајаху ноге Пресвете Богородице и светитеља Николаја. Сутрадан, као што рече Пресвета Богородица, дође анђеол Божји носећи небеску храну, предаде је светом Петру и оде. Заблагодаривши Богу и Пречистој Богоматери, преподобни Петар окуси од мане донесене му анђелским рукама, и толико се поткрепи њоме, да је могао четрдесет дана провести без хране. После тога, по истеку сваких четрдесет дана анђеол доношаше светом Петру ману, и он се укрепљаваше њоме на четрдесет дана. И тако преподобни проведе у

побожном самовању, посту и молитви педесет и три године. А престадоше и сва ђаволска привиђења, утваре и страшила, који спочетка узнемираваху Петра; и све замке ђавоље бише далеко прогнане од њега невидљивом силом Божјом. Проживевши на гори толико година, преподобни не виде лица човечијег, нити имађаше одеће да покрије наготу тела свог; нити имађаше ишта што је потребно људској природи, него му само небо беше покривач а земља постеља. Зато га је лети пекла сунчана жега, а зими се смрзавао од хладноће. И све то он трпљаше ради љубави Божје и ради будуће награде.

А када Господу би угодно да открије људима слугу Свога, Он то промислом Својим удеси на следећи начин. Ловац, неки, узевши лук свој и тоболац за стреле, крену у лов по Атонској Гори. Прошавши многа кршевита места и дубоке долине и шумовита брда, он стиже до места где преподобни Петар провођаше равноангелни живот. Када се ловац приближи томе месту, он угледа огромног јелена где истрча из дуга и као некако играјући бежаше далеко испред њега. Угледавши дивног јелена, ловац га јураше цео дан, довијајући се како да га устрели. А јелен, руковођен Божјим промислом, стигавши над пећину преподобнога, стаде. Ловац пак, гонећи јелена, угледа где с десне стране јелена стоји наг човек, са густом брадом и косом која му је досезала до бедара, и телом обраслим у длаке као у зверу. Угледавши преподобног, ловац се страховито препаде и наже бежати натраг. А свети Петар, видевши да се ловац даде у бекство, повика к њему громким гласом, говорећи: Зашто ме се плашиш, брате, и зашто бежиш од мене? Та и ја сам човек као ти, а не демонско привиђење, као што ти мислиш. Врати се и ходи к мени, па ћу ти испричати све о себи, јер те ради тога Господ посла овамо.

Чувши ово дозивање, ловац стаде, и са страхом приђе преподобном оцу. Светитељ ободри ловца, загрли га и пољуби у Господу, па севши с њим, стаде разговарати, подробно му причајући све о себи: како је као војвода био заробљен у рату, како је у граду Самари држан у тамници, како су га свети Николај и свети Симеон Богопримац избавили из тамнице, како је ишао у Рим и вратио се отуда, како се настанио на овој гори и како се борио са

демонима, чиме се хранио и колико је година провео у усамљеништву; једном речју: исприча ловцу сав свој живот.

Слушајући светитељево причање, ловац се дивљаше и у исто време ужасаваше, па с умилењем рече: Сада разумех да ме Господ посети добротом Својом: Он мене недостојног удостоји да видим тајног угодника Његовог - тебе, оче. Од данас ја ћу заувек остати овде с тобом, слуго Божји. - Нека не буде тако, чедо! одговори му на то преподобни. Ти се најпре врати кући својој и испробај себе, да ли си у стању узети на себе испосничке и пустињачке подвиге. А испробај себе на овај начин: уздржи се од меса, вина, сира и зејтина, а пре свега уздржи се од жене своје, раздај имање своје убогима, усрдно се одај посту и молитвама, и испитај себе скрушеном душом. Тако проведи целу ову годину, а по истеку године дођи к мени, и што буде угодно Богу, то ће ти бити заповеђено.

Рекавши то, светитељ даде као залог ловцу благослов и молитву, и при испраћају рече му: Чедо, иди с миром, и тајну која ти је казана чувај и никоме не откривај: јер ризница која је позната многим, може бити покрадена. - Ловац се поклони светитељу и отпутова, славећи и благодарећи Бога што се удостоји видети тако великог угодника Божјег у телу и разговарати с њим. И када дође кући, ловац учини све како му наложи свети.

По истеку године, ловац узе са собом два инока и свога брата, и лађицом отпловише до обале, према којој се налажаше обиталиште светога Петра у пустињи. Изишавши на обалу, они се упутише право у ту пустињу. На путу ка пећини у којој обитаваше угодник Божји, ловац побуђен пламеном љубављу, похита испред осталих у пећину. Ушавши у њу, он нађе преподобног оца где лежи мртав на земљи: руке му беху прекрштене на грудима, очи лепо затворене, и остали делови тела чесно опремљени.^[11] Угледавши то, ловац се уплаши и, павши пред телом преподобнога, стаде силно плакати. А кад затим сапутници његови стигоше и угледаше тако дивног мртваца и друга свог где плаче над њим, упиташе друга: Ко је овај мртвац, и зашто ти тако горко плачеш за њим?

Тада им ловац са многим сузама и ридањем подробно исприча сав живот преподобног Петра, како је сам прошле године чуо из уста преподобног. Ова повест о чудесним делима преминулог оца

испуни умилењем срца слушалаца, и они плакаху горко што се не удостојише видети жива тако великог слугу Божјег и поразговарати с њим. А брат тога ловца, у коме беше нечисти дух, чим се дотаче моштију светитеља Божјег, одмах се исцели. Оборивши га на земљу, демон громко повика: О Петре! зар ти није доста што си ме истерао из моје пећине? А сада ме изгониш и из овог обиталишта мог!

Рекавши то, он као дим изиђе из уста човека који лежаше као мртав. А после кратког времена човек устаде здрав и паметан, и рече своме брату: Благодарим ти, брате, што си ме довео овде на добро. - Затим исцељени понова припаде к моштима преподобнога са захвалношћу и целиваше их с радошћу. После тога сви заједно узеше чесне мошти угодника Божјег, снесоше их на обалу, положише у своју лађицу, и одвезоше их у једно доста познато насеље у Македонији. Ту се многи исцељиваху од моштију светитељевих. Чувши за то, епископ града дође са целокупним клиром, узе целебне мошти преподобног Петра, чесно их пренесе у своју епископију и, положивши их са мирисима у скупоцени кивот, погребе их у цркви, после тридневних и триноћних свенародних славословља Пресветој Тројици, Оцу и Сину и Светоме Духу, Богу - од целокупне творевине слављеном свагда, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АРСЕНИЈА КОНЕВСКОГ

Блажени Арсеније беше родом из Великог Новгорода. Разгоревајући се Христовом љубављу, срце његово побуди га да остави свет и тражи безмолвни живот. У том циљу он се најпре удаљи у оближњи манастир на Лисјој Гори. Ту прође монашко искушеништво, постриже власи своје и постаде савршен инок: сва братија гледаху на њега као на дани им с неба образац монашког живота.

У души преподобног Арсенија одавна је живела жеља да посети свету гору Атон, и он искористи у том погледу долазак у Новгород неколицине атонских инока. Када ти монаси стигоше, он са сузама

припаде игуману к ногама да га пусти у Свету Гору. Игуман дуго одбијаше његову молбу, знајући да би његовим одласком њихова обитељ изгубила много. Али напослетку не могаде не изаћи у сусрет сузној молби ревносног инока. Са благословом отачким Арсеније радосно пође на пут, и срећно стиже у Свету Гору, где би с љубављу примљен од игумана Јована. Настојатељ наложи дошљаку да се подвизава с братијом у општим трудовима. Стога Арсеније прође редом сва манастирска послушања, почевши од сечења дрва и печења хлеба. И свако послушање он извршаваше са необичним смирењем и послушношћу, сматрајући себе за најгорег међу братијом. А када игуман дознаде да руски дошљак зна правити бакарне судове, запосли га преимућствено тим рукодељем. И у дубоком безмолвију он прављаше судове за манастирске потребе. Томе је посвећивао цео дан, а ноћ је проводио у молитви, једва допуштајући себи мало одмора, пошто беше снажан и храбар. Он је бесплатно радио не само за своју обитељ него и за друге светогорске манастире; јер су му одасвуд доносили бакар за прављење судова, чим се само беше рашчуло за његов занат. Не зна се у којој се управо обитељи подвизавао преподобни Арсеније, али је највероватније у Русику, пошто је то било опште уточиште за све руске дошљаке.

Бојећи се да мноштво оних који су долазили к њему не оптерети братију његове обитељи, он доби благослов од свога игумана да обиђе све манастире Свете Горе, да би се потрудио на корист свакога од њих, не ради злата и сребра него ради спасења душе. И у таком подвигу он проведе још три године. Тада га обузе жеља да се врати у своју рођену земљу, да би тамо основао манастир у славу Мајке Божје, ка којој је имао усрдну веру. Арсеније стаде молити игумана да га пусти у отаџбину. Игуман, пун духа прозорљивости, пророчки му рече, да ће Господ преко њега подићи манастир у северној земљи, који ће се молитвама његовим спасти од многих демонских искушења и сујеверја. Настојатељ га родитељски благослови двоструком иконом: на једној страни је била икона Владичице са Предвечним Младенцем, а на другој - нерукотворни лик Спасов. Поред тога он му даде и општежићни устав Свете Горе. И отпуштајући га, овако се мољаше над њим: Боже отаца наших, погледај са престола славе Твоје на слугу Твога Арсенија, да би на

њему свагда почивала благодат Духа Твог Светог и био с њим благослов Твој.

Године 1393. блажени Арсеније се врати у Велики Новгород, носећи са собом дивну икону из Свете Горе. Ту се он јави архиепископу Јовану, исприча му све шта је с њим било у Светој Гори, и замоли од њега благослов да на северу сагради обитељ у име Рођења Богородице. Владика га отпусти с миром, и Арсеније са иконом Богоматере отплови у Ладошко Језеро. Пошто проведе неко време у Валаамском манастиру, он реши да иде у још усамљеније и безмолвније место, и промислом Божјим стиже на пусто острво Коневско. Ту основа Коневски манастир, одакле претходно прогна нечисте духове из старог идолишта.

Пошто устроји манастир и напуни га братијом, преподобни Арсеније опет крену у Свету Гору Атон. - То би при новгородском архиепископу Симеону -, и задржа се у своме странствовању. У то пак време настаде велика оскудица у његовој обитељи, те братија, притешњени глађу, хтедоше да се разиђу. Но један од стараца, по имену Јоаким, украшен побожношћу и седином, узиђе на оближњу гору, где се најпре подвизавао преподобни, и мољаше Небеску Хранитељку - Мајку Божију, да им пошаље насушни хлеб. После дуге молитве старац задрема, и у лакој сну јави му се Мати Божја у небеској слави, и рече му тихим гласом: Не тугуј, старче, него кажи братији да се не разилазе из обитељи, јер ће убрзо стићи к вама сам Арсеније са изобиљем свега што је потребно обитељи.

И стварно, сутрадан доплови Арсеније са две велике лађе и донесе мноштво намирница. После дугогодишњих подвига, преподобни Арсеније у дубокој старости предаде Господу чисту душу своју 12. јуна 1447, на дан преподобних: Онуфрија и Петра Атонског, чијем је примеру следио.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ: ЈОВАНА, АНДРЕЈА, ИРАКЛАМВОНА И ТЕОФИЛА

Ови свети оци подвизавали су се у Египатској пустињи једновремено са преподобним Онуфријем Великим.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА ВОЈНИКА

Египатски подвижник крајем шестог или почетком седмога века; упокојио се у миру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТИМОТЕЈА, пустињака мисирског

Подвизавао се најпре у Тиваиди у киновијском манастиру, а потом се удаљио у пустињу, где је провео тридесет година. Пошто му се раса поцепа, остао наг и обрастао власима и длакама. Хранио се само плодовима палме. Угодивши Богу скончао мирно.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АНТОНИНЕ^[12]

Ова света мученица пострада 302. године од намесника Прискилијана у време цара Диоклецијана и Макси мијана (285 - 305. г.). Она беше из витинијског града Никеје. Изведена пред намесника Прискилијана због вере у Христа, она смело исповеди своју веру, те јој одраше груди. Онда је бацише у тамницу. Потом би понова изведена пред намесника, обешена на једно дрво, и ту јој ребра палише, па је на ужарени роштиљ положише. Доцније пак

буктињама јој руке пекоше, и из њих изиђе предиван мирис. Онда јој буктињама и ноге палише, па опет у тамницу бацише. И тамо проведе мучена читаве две године. Онда је изведоше из тамнице и бацише у море. И тако ова блажена доби неувенљиви венац мучеништва.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈУЛИЈАНА

Из Дагаза; преставио се у миру.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЗИНОНА

Умиру се упокојио.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ОНУФРИЈА МАЉСКОГ

Чудотворац; основао манастир Рождества Богородице у Маљу, у Псковској губернији; упокојио се у миру 12. јуна 1592. године. Свете мошти његове почивају у манастирској цркви.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА ОНУФРИЈА И АВКСЕНТИЈА ВОЛОГОДСКИХ

Оснивачи Перцеве пустиње у 1499. години, на 35 врста од града Вологде; упокојили се 1521. године. Свете мошти њихове почивају у храму Свете Тројице њиховог манастира.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СТЕФАНА ОЗЕРСКОГ ИЛИ КОМЕЉСКОГ

Родом из Вологде; син побожних и угледних родитеља; добио одлично образовање; у младости тајно оставио родитељски дом и примио монаштво у Глушицком манастиру. Волећи самоћу повукао се на обалу Комељског језера, и тамо у густом шумском честару начинио себи келију. Затим, по дозволи Московског митрополита основао манастир у име светог Николаја, 1534. године, назван Озерски или Комељски. Упокојио се преподобни у дубокој старости, 12. јуна 1542. године. Убрзо после његовог престављења Светост његова би посведочена чудесима. Свете мошти његове почивају у цркви, њему посвећеној.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ ВАСИЈАНА И ЈОНЕ СОЛОВЕЦКИХ

Ученици игумана Соловецког, светог Филипа, потоњег митрополита Московског. Послани 1561. године на копно по креч, они били захваћени буром и потонули крај обале Северне Двине. Тела њихова, избачена таласима на источну обалу Унског залива, сахрањена од сељака. Због чудеса на њиховом гробу, а по једном

виђењу, би подигнут манастир Петермински. Свете мошти њихове почивају у том манастиру.

НАПОМЕНЕ:

1. Египат је био омиљено место боравка многих подвижника. Манастири су се налазили како у Доњем тако и у Средњем Египту. Нарочито се славила у Египту пустиња Нитријска, која се налазила у Доњем Египту, и то дубоко иза реке Нила. - Унутрашња или Скитска пустиња лежала је на неколико дана хода даље од општежићних манастира. То је била дивља пешчана пустиња, у којој се ретко наилазило на изворе са водом; туда није било ни прокрченог пута, - путовало се према звездама.
2. Спомен његов празнује се овог истог дана.
3. Киновија значи општежиће (грчка реч: κοινος; = општи, и βιος = живот). Киновијама се називају општежићни манастири, у којима се братија издржавају од манастира, а зато сваки улаже свој труд у разна манастирска послушања, радове, послове.
4. Милиарија - римска миља, нешто око километра и по.
5. Преподобни Онуфрије упокојио се 400. године.
6. Град Оксиринх налазио се у Горњој Тиваиди. Био је чувен по побожности својих житеља; по сведочанству историчара Руфина (живео у IV веку) он је имао у својим границама до десет хиљада девственика и до двадесет хиљада девственица. Данас је то насеље Бенезех.
7. Сирија - област на источној обали Средоземног Мора; поход учињен против Арапа.
8. Арабија - пространо југозападно полуострво Азије, одвојено од азијског копна Персијским Заливом и везано са копном на северној и западној страни равницама Сиријско-арабијске пустиње.

9. Унција има 70 грама.
10. Атонска Гора = Атон, грчки: Άγιον Όρος = Света Гора, - уско брдовито полуострво које дубоко залази у Јегејско Море; познато као центар монашког живота за православни Исток. Монашки живот отпочео тамо у старо време, ма да унеколико касније него у Сирији и Палестини.
11. Преподобни Петар упокојио се око 734. године.
12. Ова света мученица спомиње се још и 1. марта.

13. ЈУНИ

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АКИЛИНЕ

У палестинском граду Вивлосу живљаху хришћани, јер ту сами свети апостоли засадише веру у Христа. Тамошњем хришћанину Евтолмију, због његовог богоугодног живота у браку, Бог подаде Свој благослов, те жена његова заче и роди девојчицу, којој наденуше име Акилина. Кад одојче напуни четири месеца, мајка је однесе епископу Евталију. Осенивши девојчицу крсним знаком, епископ је огласи, и након два месеца просвети светим крштењем. Када Акилина наврши годину, њен се отац Евтолмије пресели са земље на небо. Мајка гајаше своју ћерчицу, упућујући је у побожан хришћански живот; и до седме године она већ беше упућена у сва правила еванђелског живота. И уколико девојчица више растијаше, утолико се више испуњаваше Духа Светога и украшаваше благодаћу Христовим. И толико се проже том благодаћу, да она у младим годинама свога девојаштва јуначки одбаци и изгази наредбе незнабожних царева о обавезном за све поклоњењу идолима. О томе ће сада бити реч.

Када Акилина, која непрестано призиваше Бога у молитвама, напуни десет година, а у седмој години Диоклецијанова царовања,^[1] царским намесником у Палестини постаде неки Волусијан, који пре беше пород Сатане него човека. Не познавајући истинитог Бога, Творца свега што постоји, Волусијан стаде са ненаситом злобом гонити побожне поклонике истинитог Бога - Христа Спаситеља. И многи храбри страдалци Христови, јуначки извршивши подвиге своје, удостојише се неувенљивих венаца. У те дане и блажена девица Акилина, испуњена познавањем истинитог Бога, често се обраћаше својим вршњакињама са оваквим поукама: Какву вам корист доноси поштовање немих и неосетљивих идола? Зар не знате да они који верују у њих и клањају им се, обмањују себе празном, душегубном,

демонском надом? Јер ти богови какво добро могу чинити другима када су сами мртви и немоћни?

А каквог ти бога поштујеш? упиташе вршњакиње Акилину. Она одговори: Ја поштујем и сматрам достојним поклоњеља Јединог Бога, који је створио небо, земљу, море и све што је у њима. Он одвајкада добротвори свима који верују у Њега и надају се на Њега, и као свемоћан Он ће до свршетка света добротворити онима који Га призивају. - На то јој вршњакиње рекоше: Ми смо слушале да је Бог о коме ти проповедаш умро на крсту, распет од Јевреја. - Светитељка одговори: Смрт нема власти над њим: Он не само сам оживе, него и оне који смрћу умреше, искупи својом скупоценом крвљу и оживи. Јер Он, видећи да је човек залутао са пута истине, сам благоизволе оваплотити се и постати човек, да би, уништивши заблуду ђаволску и давши нам благодат са истином, подигао палу природу нашу и поставио је на спасоносну стазу.

Упиташе је вршњакиње: А ко је тај о коме кажу да је распет? - Акилина одговори: Спаситељ свију, љубитељ рода људског. Он добровољно претрпе страдања, да би од старог човека водом и Духом начинио новог; Он узиђе на крст, желећи спасти не само оне што живе на земљи, него и ослободити од смртних уза оне држане у аду; васкрснувши пак у трећи дан, Он очигледно доказа да ће при другом доласку Његовом сви устати из мртвих. - На то сабеседнице упиташе Акилину: Ако је тај о коме ти говориш учинио толика добра свету, зашто Га онда Његови сународници, Јевреји, не сматрају за Бога? - На ово богомудра Акилина одговори: Тај народ свагда скреће са правога пута; имајући окорелу и злбом ослепљену душу, он обично одбацује оно што је праведно и истинито; зато се јеврејски народ одрече и Превеликог Добротвора свог, предавши Га Пилату ради осуде на крсну смрт.

Ове разговоре блажене Акилине са њеним вршњакињама често је слушао неки Никодим, један од слугу царског намесника. Најзад он обавести свога господара да у граду има једна девојчица која се не покорава царским наредбама о поштовању богова, и низашта не сматра богове, називајући их демонима; притом, проповедајући неког распетог Бога, она и друге одвраћа од старе вере отаца. Чувши то, намесник посла слуге своје да ухвате ту девојчицу. И света

мученица Акилина би ухваћена на страдање у другој години Волусијанова намесниковања, када њој беше дванаеста година.

Када Акилину доведоше на безбожно судиште, погледавши на њу царски намесник Волусијан рече: Ти ли се противиш царским наредбама, па и друге одвраћаш да се више не покоравају боговима нашим, него да се поклањају распетом човеку? Зар не знаш да цареви заповедише да се они који исповедају Исуса предају на најразноврсније муке, и на смрт? Стога и ти остави Распетог и принеси бесмртним боговима достојно поштовање и жртве, да не бисмо били приморани да те ставимо на муке. - Блажена Акилина одговори: Ако ме ти, намесниче, предаш на горке муке, тиме ћеш ми издејствовати венац нераспадљиви, који се надам примити од Спаситеља мог, кога исповедам, и нећу Га се одрећи ни у најљућим мукама. Зато не оклевај, проналази какве хоћеш муке, да би се уверио да ја стојим пред тобом наоружана вером и не бојим се твојих мучења.

Тада Волусијан стаде ласкавим речима мамити свету девојчицу, говорећи: Видећи да си још врло млада, лепа и дивна, ја имам саучешћа за тебе, јер ако те предам на муке, младо тело твоје одмах ће се издробити; немилосрдни целати после љутих мучења предаће те горкој смрти, и ти ћеш млада изгубити живот, а хришћански Бог кога ти исповедаш неће ти помоћи. - Света Акилина одговори Волусијану: Мени не треба твоје саучешће, јер ти, сматрајући да ми указујеш саучешће, хоћеш да ми више нашкодиш, пошто се паштиш да ме отргнеш од истинитог Бога. Стога те молим, немој ме сажаљевати, него се покажи према мени најсвирепији, да би од мога трпљења сазнао да су непобедиви они који се у Христа уздају.

Видевши да слушкињу Христову не може ни на који начин одвратити од њеног вероисповедања, намесник нареди да је бију по лицу, питајући је: Ово је почетак мучења, је ли ти слadak и пријатан? - О, бездушни мучитељу; узвикну Акилина, пошто си се дрзнуо да по лицу бијеш саздану по лику Божјем, онда знај да ни Онај чији лик носим неће ти опростити у дан суда Свог. - Ја држим, рече судија, да наши велики богови који сада у рукама својим држе спасење целог света, и у оном будућем веку имаће исто тако у својој власти спасење свих.

Рекавши то, намесник нареди да са мученице скину хаљине, па да је простру по земљи, и да је два војника немилосрдно бију, присаједињујући мучењу овакве речи: Акилино, где је сада Бог твој, о коме ти рече да ми неће опростити на суду Свом? Нека Он дође овамо и избави те из руку мојих! - Потом намесник нареди онима што су је били да престану, па рече светој Акилини: Послушај мој добри савет: остави своје безумље и, ако хоћеш да се спасеш мука, одреци се хришћанске вере. Јер ко изиђе избављен из мојих руку, уздајући се у Онога који самог себе не избави када Га распеше? Кога од оних што поштују Исуса оставише у животу цареви наши?

На то му света Акилина одговори: Зар ти збиља мислиш, свирепи мучитељу, да ја осећам муке, на које ме ти мећеш? Знај ово насигурно: Бог мој даје ми снагу и трпљење, несравњено веће од лукавих мучења која ти отац твој ђаво даје против мене. - Збуњен оваквим јуначким држањем блажене девице, Волусијан јој рече: Оставићу ти неколико дана на размишљање, да би ти, паметно расудивши, поклонила се боговима, и на тај начин сачувала свој живот на земљи и од царева добила достојну награду. - А колико ми дана дајеш за размишљање? упита светитељка. - Волусијан одговори: Онолико колико ти хоћеш. - На то Акилина рече: Онда те молим да ми ни тренутак један не остављаш за такво размишљање, јер сам још измалена добро научена да се поклањам само Јединоме Богу и да прибегавам к Њему који, живећи на небесима, милостиво мотри на Своју земаљску децу.

Видећи непоколебљиву љубав девице к Богу, Волусијан рече у себи: Узалуд су настојања моја, узалуд напори моји! - И силно разјарен, он нареди да усијаним железним шипкама пробуше мученици главу кроз уши. И кад то целати учинише, њој мозак са крвљу течаше из главе. Но и у таквим мукама блажена се мученица мољаше Богу, говорећи: Господе мој, Исусе Христе, Ти си ме од детињства мог руководио, и лучама истине Твоје тајне мисли срца мог просветио, и моћном ме и храбрим силом Твојом укрепио, да би се добро одупрла ђаволу; Ти који си онима што у Тебе верују открио бездане истините и велике мудрости, доведи до краја подвиг мој и сачувај неугасивим светилник девства мог, да бих и ја заједно са

мудрим девојкама могла ући у светле дворе Твоје, и тамо се удостојила славити Тебе, извршиоца мојих жеља.

Говорећи то, света мученица Акилина од силних болова паде на земљу као мртва. Мислећи да је умрла, намесник нареди да је одвуку ван града и баце на ђубриште, да јој тело пси изеду, јер је сматрао да је мученица недостојна човечанског погребља, пошто је презрела царске наредбе и хулила римске богове. И лежаше света мученица цео дан, бачена крај пута. А у поноћи дође анђео Господњи к блаженој мученици и, додирнувши је, рече: Устани и буди здрава! И иди, те изобличи Волусијана, јер је ништаван и он и замисли његове.

И света Акилина тог часа устаде здрава, и узносећи хвалу Богу говораше: Благодарим Ти, Творче живота мог, што ми дајеш здравље и што слуге Своје избављаш од безбожништва; јер си Ти, Господе, превечан и вечит, и нема другог Бога осим Тебе. За једно Те смирено молим: када подвиг страдања свог завршим, удостој ме венца славе Твоје, да бих, наслађујући се оствареним обећањима Твојим, певала Тебе заједно са ликовима светих Твојих који су пострадали за Тебе. - А Господ јој одговори с неба: Иди, биће ти, како молиш!

Чувши то, блажена се веома обрадова, и пође у град. Када дође до градске капије, капија се сама отвори пред њом. Вођена анђелом Господњим, света Акилина стиже до намесниковог дворца и, несметано ушавши унутра, она стаде пред спавајућим намесником. Овај се пробуди од сна и, угледавши пред собом мученицу, препаде се, па викну своје кувикуларије^[2] и упита их: Ко је ова што стоји пред мојим очима? - Они, доневши свеће, рекоше: Нема сумње ово је Акилина, која, пошто умре од многих мучења, би по твојем наређењу бачена мртва ван града да је пси поједу. - Чувши то, намесник се још више препаде; ипак нареди да је узму и држе под стражом до изјутра.

Када настаде дан, намесник Волусијан изведе опет свету Акилину преда се на суд, и упита је: Јеси ли ти то, Акилина? - Светитељка му одговори: Зар ти, незакониче, и телесним очима сада не видиш, пошто су ти очи срца ослепљене оцем твојим ђаволом? Ја сам Акилина што стојим пред тобом, ја слушкиња Господња. - Трљајући очи руком, намесник у силној недоумици мишљаше у

себи: Какве јој муке могу нашкодити, када она не умре, иако јој из сагореване главе истече мозак?

Помисливши то, он издаде овакво наређење о посечењу мачем свете Акилине: Наређујемо да се мачем одсече глава Акилини, заштитници безбожне јереси хришћанске, која, премда је млада по годинама, али је превелика чаробница, не поштује бесмртне богове, нити се покорава царским наредбама. Ми смо се дуго и много трудили да је усаветујемо, али је не могосмо одвратити од њеног безумља; стога, после многих мучења која се ни најмање не коснуше ове чаробнице, одлучујемо да се посече мачем.

После такве смртне пресуде, блажену Акилину поведоше ван града на губилиште. Када стигоше тамо, она измоли себи извесно време да се помоли Богу. Подигавши очи к небу, она говораше: Свемоћни Господе Боже мој! благодарим Ти што си ме привео крају подвига мог; славим Те, Боже мој и Творче свих, што не заврших узалудно пут страдања мог; благосиљам Те, Саздатељу свега, што посрами мучитеља, а мене удостојаваш непролазног венца; прими у миру дух мој, да бих, оставивши земаљско, добила небеско.

На овакву молитву блажене мученице дође глас с неба који говораше: Ходи, изабрана дево; ти си јарост мучитељеву згазила и подвигом својим жаоку ђаволову уништила; прими награду која ти је припремљена.

И одмах после тог гласа с неба, света мученица Христова усну сном смрти, пре но што целат подиже мач над њеном главом. Но иако целат виде да мученица већ предаде дух свој, ипак се не усуди оглушити се о намесникову наредбу, него одсече мачем мртву главу блажене девице, при чему из ране место крви истече млеко. Присутни хришћани узеше њене мошти, скупоценије од најскупљих бисера, помазаше их скупоценим мирисима и, обавивши их новим плаштаницама, чесно их сахранише у граду Вивлосу.^[3] И многа исцељења даваху се болесницима од гроба свете мученице Акилине, у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног сада и увек и кроза све векове. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ТРИФИЛИЈА,
епископа Левкосије Кипарске**

Свети Трифилије родио се на острву Кипру. Световну философију изучио је у Вириту,^[4] а духовној философији научио га је свети Спиридон, епископ Тримитунтски,^[5] чији он ученик бејаше. Свети Трифилије би самим Богом предизабран и предназначен за епископа: јер пре но што постаде епископ, њега у виђењу виде као архијереја цар Констанције, о чему се у житију светог Спиридона казује следеће:

После смрти Константина Великог власт царска пређе на његове синове, при чему најстарији, Констанције,^[6] доби на управу Исток. За време једне посете Антиохији Сиријској он се изненада тешко разболе, али лекари не могаху наћи лека његовој болести. Тада, манувши лекаре, болесни цар прибеже молитвом Богу који је моћан исцељивати и душе и тела: он усрдно мољаше Бога за своје исцељење, и у саном виђењу виде анђела који му показује скуп многих светих епископа, међу којима му указа на двојицу најистакнутијих, који као да беху вођи и старешине осталима; при томе анђеол рече цару да га једино они могу исцелити од болести. Пробудивши се из сна и размишљајући о виђењу, цар не могаше дознати ко су ти епископи. Јер како је могао познати оне, чија имена и постојбину знао није? Нарочито ако се узме у обзир, да један од њих још не беше у ствари епископ него је то тек имао постати. Цар беше дуго у недоумици поводом тога; затим дође на овакву мисао: сазва к себи епископе из свих околних градова, покушавајући да међу њима распозна она два епископа што му беху показана у виђењу, али их не пронађе. Тада цар позва к себи врло многе епископе из далеких покрајина, али ни међу њима не обрете ону двојицу. После тога он посла позиве у све области своје царевине, да се к њему саберу сви епископи. Такво царско наређење, или боље рећи молба, стиже и на острво Кипар к блаженом Спиридону Тримитунтском, коме од Бога би откривено све што се догодило с царем. Спремивши се за пут, свети Спиридон крену к цару повевши

са собом свога ученика Трифилија, са којим га цар беше видео у виђењу; тада Трифилије још не беше епископ. Стигавши у Антиохију, путници се упутише к цару. Свети Спиридон беше бедно одевен, у рукама имађаше палмов штап, на глави убогу митру, а на грудима му висиијаше глинени сасудић, у коме је он, по обичају житеља светог града Јерусалима, носио јелеј од Светога Крста. Када он такав улажаше у царску палату, један од придворних слугу, сматрајући га за обичног просјака, насмеја му се, и не дајући му да уђе, удари га по образу. А незлобиви свети Спиридон, испуњујући реч Господњу, окрену му и други образ (Мт. 5, 39). Но слуга, схвативши да је то епископ и увидевши свој грех, смирено замоли за опроштај, и доби га. Чим свети Спиридон уђе код цара, цар га одмах познаде, јер га таква и у сну виде. И уставши са свог места, цар приђе и поклони се слуги Божјем, са сузама га молећи да се помоли Богу за његово исцељење. А свети Спиридон додирну цареву главу, и цар тог часа постаде здрав; и радоваше се своме исцељењу које доби молитвама светог. Цар указа велико поштовање светитељу, и сав тај дан проведе с њим у весељу, гостећи свог доброг лекара.

Свети пак Трифилије веома се дивљаше свој слави царској: лепоти палате, величанственом изгледу цара, присутним великашима, раскошним хаљинама слугу, и целокупном чудесном и сјајном уређењу. Приметивши то, свети Спиридон упита свог ученика: Што се дивиш, брате? Зар гордост и слава царска чине цара праведнијим од других хришћана? Зар цар не умире и не предаје се земљи онако исто као и сваки просјак? Зар неће као и остали предстати Страшноме Судији? Што ти оно што је пролазно почитујеш као непролазно, и дивиш се ономе што је ништавно, док напротив треба тражити оно што је невештаствено и вечно и љубити једино непропадљиву славу небеску? Након мало времена после овога свети Трифилије би постављен за епископа града Левкосије (раније зване Лидра) на острву Кипру. Али се он и као епископ не одвајаше од свог духовног оца и учитеља, светог Спиридона, него долажаше к њему ради душевне користи своје. То се види из овога што следи. Једном свети Спиридон иђаше из Тримитунта у град Кирину; са њим бејаше и ученик његов свети

Трифилије, сада већ епископ. Када прелажаху гору Пентидактил, изиђоше на место звано Паримна, које имађаше дивну природу и беше пуно башти и винограда. Одушевљен тим местом, свети Трифилије зажеле да и сам има виноград у Паримни, који би купио за цркву своју, и дуго размишљаше о томе у срцу свом. Но то се не могаде сакрити од прозорљивих очију светог Спиридона; провидећи духом у мисли свога ученика, велики отац рече: Зашто, Трифилије, непрестано помишљаш о таштим стварима, желећи њиве и винограде, који у ствари не представљају никакву вредност и обмањују срца људска варљивом вредношћу? Ми имамо на небу неодузимљиво имање - кућу нерукотворену; њу тражи; и за време овог живота наслађуј се у богомислију небеским благима, која не прелазе од једног другог, него постају вечно наслеђе онога који једном постане њихов поседник. - Чувши то, свети Трифилије извуче из тога велику корист душевну. И потом он показа такав живот, да постаде изабрани сасуд Христов, и удостоји се, као некад апостол Павле, безбројних дарова божанствених. - Свети Трифилије учествоваше и на помесном Сардичком сабору 343. године.

Осветом Трифилију, као и о светом Спиридону, грчки историчари Никифор и Созомен[Z] пишу још и ово. Једном, због црквених потреба, беше на Кипру сабор свих епископа са тог острва; на сабору беху такође свети Спиридон и свети Трифилије, човек учен и књижеван, јер се у младим годинама својим дуго времена учио у Вириту. Оци молише светог Трифилија да у цркви изговори поуку народу. За време те проповеди свети Трифилије помену Христове речи, упућене ослабљеноме а записане светим еванђелистом Марком: Устани и узми одар свој (Мк. 2, 11). При томе свети Трифилије реч одар замени речју постеља, рекавши: "Устани и узми постељу своју". Свети Спиридон, не подносећи замењивање Христових речи, рече Трифилију: Еда ли си ти бољи од Рекавшег "одар", те се стидиш Његове речи? - Рекавши то, он пред свима изиђе из цркве. И у овом поступку светог Спиридона не беше ничег зазорног, јер он, иако сам беше некњижеван, својим прекором засраи Трифилија који се охолио својом красноречивошћу, и научи га смиреноумљу и кротости.

Нема сумње свети Трифилије својим животом угоди Богу, као што о томе сведоче богослужбене песме, састављене Црквом у његову част: у њима се тврди да овај угодник Божји имађаше душу милостиву, чист ум, срце незлобиво, праву веру, љубав нелицемерну, живот изврстан, чистоту девства, живи извор суза, пошћење које анђеле задивљује -, и обилазећи околне покрајине, Он учењем Христовим као сунчевим зрацима, просвећиваше помрачене. И пошто је добро напасао паству своју, он пређе из овог живота, да тамо, на небу, у лику јерараха предстоји Христу, Спаситељу нашем, коме слава вавек. Амин.[8]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ

АНЕ

и сина јој

ЈОВАНА

Света Ана би као сироче узета у кућу некога великаша, и као подскојкиња однегована и васпитана у тој кући. Као ваљану девојку тај великаш венча је са својим сином. Када старац великаш умре, навали родбина на његовог сина, да отпусти своју жену, због ниског јој рода, и да се ожени другом, која би по роду и богатству више доликовала њему. Великашев син бојао се Бога и није хтео то учинити. Видећи свога мужа у опреци са његовом родбином Ана га тајно остави и одбегне на неко далеко острво, где није било живе душе. Но дође на то острво бременита и ускоро роди сина. На овом острву она се подвизавала тридесет година постом и молитвом. Тада, по промислу Божјем, искрца се на то острво неки јеромонах, који јој крсти сина и да му име Јован. Подвизавала се ова света душа у петом столећу и мирно скончала.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ЈАКОВА

Овај блажени Јаков, заволевши Христа омрзе свет и одрече се свега имања свог. Али потом, подстрекаван човекомрсцем ђаволом, толико се погорди, да се дрзну говорити: Ко други зна боље од мене спасење моје? - И он вођаше са собом многе и велике борбе, не питајући за савет искусне подвижнике, као што то налажу божанствени оци. Све он то рађаше по својој сопственој вољи и самодопадању, због тога се и преласти од демона. К њему дакле дође неки зли анђеоло, тојест демон, који се беше претворио у анђела светла, и рече му: Очисти своју келију, упали светиљке и буктиње, окади мирисом и тамјаном, и припреми себе, јер Христос, коме си подвижништвом својим угодио, долази ове ноћи к теби да те обдари многим даровима.

Неразумни Јаков, преварен из уображења, учини како му би речено. И гле, к њему у поноћи дође Антихрист са славом и великим сјајем. Отворивши врата од своје келије, Јаков се поклони Антихристу; а ђаво ударивши Јакова по челу, по Божјем промислу, не остаде него се одмах врати натраг и побеже.

Сутрадан плачући Јаков оде к једноме старцу. А старац, пре но што Јаков ишта рече, подвикну му: Бежи одавде, јер си преварен од Сатане! - Тада Јаков стаде кукати и скрушавати срце своје. Старац онда пошто га изружи и добро поучи, посла га у општежићни манастир. Он послуша старца и оде у општежићни манастир. Тамо он са великом смиреношћу и послушношћу работаше седам година у кујни. Затим других седам година проведе сам у келији, радећи умерено рукодеље и тачно држећи молитвено правило. И тако са великом разборитошћу идући необманљивим путем Божјим, он постаде превелики чудотворац. И постигавши савршенство у овом животу, он отиде ка Господу.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
АНТИПАТРА**

Епископ Бостре у Арабији; живео и делао у петом веку; писао против следбеника Оригенових заблуда (види Миг не, П. Г. 85, 1792-6), а такође и беседе на Благовести и о Јовану Крститељу. Упокојио се у миру.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЕВЛОГИЈА,
патријарха антиохијског^[9]**

Преставио се у миру.

**СПОМЕН СВЕТИХ
ДЕСЕТ ХИЉАДА МУЧЕНИКА**

Пострадали за Господа мачем посечени.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ДИОДОРА**

Родом из Емесе; распет на крсту пострадао за Господа.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
САВЕ**

Ученик светог Андроника Московског, и после њега игуман његове обитељи. Свете мошти његове почивају заједно са моштима његовог светог наставника.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

АНДРОНИКА МОСКОВСКОГ

Родом из Ростова; омиљени ученик светог Сергија Радонежског; као младић дошао к преподобном Сергију, и много година био под руководством овог великог наставника, одликујући се духовним подвизима поста, молитве, смирености и послушности. Преподобни Андроник подигао Спасо-Андронијевски манастир, и био први игуман у њему. Био образац необичне кротости и дубоке смерности и трудољубља. Достигао дубоку старост и упокојио се 1395. године. Свете мошти његове почивају у Андрониковом манастиру.

НАПОМЕНЕ:

1. За царовања Диоклецијана (284 - 305. године) било је издато четири указа против хришћана. Први је био обнародован у фебруару 303. године. Тим указом се наређивало рушење црква и спаљивање свештених књига; уједно, хришћани су се лишавали грађанских права, части, заштите закона и својих служби; робови хришћани губили су право на слободу, ако су је са неког разлога добили, но и даље остајали у хришћанству. Убрзо би издат други указ, којим се наређивало да се сви представници црква и друга духовна лица затворе у тамнице; њих су оптуживали као подстрекаче устанка у Сирији и Јерменији, који је на несрећу хришћана почео одмах по објављењу првог указа. У тој истој 303. години дошао је трећи указ; њиме се наређивало: све затворене на основу другог указа приморавати на приношење жртава боговима, притом непослушне стављати на муке. Напоследку, године 304. би обнародован последњи, четврти указ, којим се наређивало опште гоњење хришћана свуда. Због овог указа највише би проливено хришћанске крви: он је важио читавих осам година,

све до 311. год., када је цар Галерије нарочитим указом објавио да је хришћанство "дозвољена религија". Гоњење Диоклецијаново било је последње; у њему је хришћанство после тривековне борбе однело коначну победу над незнабоштвом.

2. Кувикуларије = собар, постељар; коморник; келејник.
3. Света мученица Акилина пострадала 13. јуна 293. године.
4. Вирит или Берит - у време византијских царева град чувен са своје школе реторике, политике и права; сада - Бејрут.
5. Свети Спиридон Чудотворац празнује се 12. децембра.
6. Цар Констанције добио на управу Исток, Азију и Египат; године 351. победио убицу свога брата Констанса, Магненција, и под своју власт ујединио целу Римску царевину. Рушио је незнабожачке храмове или их претварао у хришћанске храмове; неколико пута забрањивао под смртном казном незнабожачка богослужења. Али својом наклоношћу према аријанској јереси веома је поштрио ондашње црквене раздоре: гонио је православне епископе, збацивао са престола, па чак и у заточење слао. Умро је 361. г. Св. Григорије Богослов казује да се пред смрт цар Констанције покајао због свог гоњења православних.
7. Никифор Калист, монах Софијског манастира у Цариграду, умро око 1350. године; Созомен - црквени историчар петог века.
8. Свети Трифилије престабио се у дубокој старости, око 370. године. Он је написао живот свога учитеља, светог Спиридона Тримитунтског.
9. Можда се овде ради о св. Евлогију Александријском, који се слави 13. фебруара.

14. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ И ЧУДЕСА СВЕТОГ ПРОРОКА ЈЕЛИСЕЈА

Свети пророк Јелисеј беше син Сафата из племена Рувимова. Родио се у граду Авелмеолу, и био велики чудотворац. Само рођење његово би пропраћено чудесним појавама. У граду Силому, далеко од Јерусалима, бејаше златна јуница, којој Израиљци, залутали у идолопоклонство, приношаху жртве и клањаху јој се као богу. У часу рођења Јелисеја та бездушна јуница тако силно зарика, да се рикање њено чу чак у Јерусалим. Док се сви веома чуђаху томе, један свештеник, пун Светога Духа, рече: Данас се роди велики пророк Божји, који ће порушити идоле и сатрти силне.

Када Јелисеј постаде пунолетан, проводећи живот у девственој чистоти, ради што већег угађања Богу, Бог га позва на пророчку службу. И то на следећи начин. Једном Јелисеј ораше земљу са дванаест јармова волова. У то време свети пророк Илија беше на гори Хориву у разговору са Богом, и Бог нареди Илији да иде и помаже Јелисеја за пророка место себе. Отишавши, свети Илија нађе Јелисеја где оре, огрну га својим огртачем, каза му вољу Господњу, одреди га да буде пророк и нареди му да иде за њим. Јелисеј одмах остави све и беше готов да свим срцем следује светом пророку Божјем Илији, само га замоли за дозволу да отиде до дома

свог и опрости се са оцем и мајком. И дозволи му свети Илија. Отишавши дома, Јелисеј узме један пар волова, са којима је орао, закла их, и на дрвима од плуга испече месо, и угости присутне људе и суседе. После тога целива оца и матер, па отиде за Илијом, и служаше му, учећи се од њега познању многих тајана Божјих (3 Цар. 19, 15-21).

Благодаћу Божјом Јелисеј постаде пророк, не мањи од учитеља и наставника свог, Илије светог. А када Бог хоћаше да слугу свог Илију узме у вихору на небо, и да га пресели у рај, Илија упита Јелисеја, какав дар жели од Бога да му он молитвом својом измоли. "Ишти, рече Илија Јелисеју, шта хоћеш да ти учиним, докле се нисам узео од тебе". Јелисеј не заиска себи нешто временско земаљско, јер ништа не требаше на земљи он који ради Бога беше оставио све и беше сиромашан духом и стварима; не заиска он од Илије ни здравља телу свом ни дуг живот, јер, очекујући наследити живот вечни, он не жељаше дуговечност у овом временском животу; него заиска двоструку благодат Светога Духа што беше у светом Илији. Нека буде, рече Јелисеј, тај дар пророштва и дар чудотворства, што је у теби, двоструко већи у мени, да бих људе, који су оставили Бога и залутали у служење Ваалу, могао речју пророчком учити, и учење своје чудотворством потврђивати, и тиме их опет обратити к једином истинитом Богу. - Илија пристаде условно на Јелисејево тражење, рекавши му: "Ако ме видиш кад се узмем од тебе, биће ти тако". - И кад иђаху даље разговарајући се, појавише се пред њима огњена кола и огњени коњи, који их поделише, и Илија би узет вихором на небо. А Јелисеј гледајући то викаше: Оче мој! оче мој! кола Израилјева и коњици његови!

И кад, напоследку, Јелисеј престаде већ видети та огњена кола, која заједно са Илијом ишчезоше у небеским висинама, он стаде плакати за њим као за оцем својим, раздирући хаљине своје. И угледа где светим Илијом спуштен с висине паде на њега огртач, и узме га на утеху своју, и као знак добијеног двоструког духа Илијиног. И чуваше огртач као најскупоценије благо, или као драгоцену царску порфиру, и њиме учини исто чудо као и Илија раније: желећи да пређе реку Јордан, он удари огртачем по води, и раступи се вода тамо и амо, и пређе Јелисеј по суху. Видевши то чудо синови

пророчки који живљаху у Јерихону, рекоше: "Почину дух Илијин на Јелисеју". И дошавши к њему поклонише му се до земље (4 Цар. 2, 1-15).

Дошавши у Јерихон свети Јелисеј остаде неко време у њему. Житељи града дођоше к њему и рекоше: Гле, добро је живети у нашем граду, као што видиш господине; али је вода рђава и земља неродна. А Јелисеј им рече: Донесите ми водонос, и метните у њега соли. Када они то урадише, он узе водонос, изиђе на извор, баци се у њега и рече: Овако вели Господ: исцелих ову воду, и неће бити више од ње смрти и неродности. - И поста вода здрава по речи Јелисејевој.

После тога свети Јелисеј отиде из Јерихона у град Ветиљ, чији житељи - Израиљци, одступивши од Бога, клањаху се идолима. Кад се приближи граду, мала деца која се играху на путу, видећи светог пророка да је ћелав, стадоше му се ругати вичући: ходи, ћело! ходи ћело! - А свети Јелисеј, прошавши поред њих, обазре се и, видећи где трче за њим и ругају му се, прокле их именован Господњим. И гле, истрчаше две медведице из шуме, и растргоше четрдесет и двоје деце, а остала деца једва утекоше у град. Ову казну пророк Божји наведе на ту децу по праведном суду и пресече им живот, да не би, пошто одрасту, постали гори по нарави; и да би њихове родитеље казнио за њихово идолопоклонство и дао им наук да децу своју васпитавају у страху Божјем и чесном поштовању слугу Божјих. - Из Ветиља Јелисеј оде на гору Кармил, и отуда се врати у Самарију.

У то време Израиљци заратише на Моавце, и то са овог разлога. Цар Моавски, чија земља веома изобиловаше стоком, сваке године даваше као данак цару Израиљеву сто тисућа јагањаца и сто тисућа оваца под руном. Али кад цар Израиљски Ахав умре, одметну се цар Моавски од цара Израиљева, и престаде давати уобичајени данак. Тада Јорам, син Ахавов, који цароваше над Израиљем у Самарији и држаше се безбожја очева, сабра своју војну силу. Усто позва у помоћ Јосафата, богоугодног цара Јудејског из Јерусалима, и потчињеног му цара Едомског. И крену на Моав преко пустиње Едомске. А по промислу Божјем у пуковима се налажаше и свети пророк Јелисеј. Седам дана путоваху ова три цара са својом војском, и не беше воде ни за људе ни за стоку; и већ сви изнемогаваху од жеђи. И Јорам, цар Израиљев, рече са уздахом: Сабра Господ нас

три цара, да нас преда у руке Моавцима. А цар Јудејски Јосафат упита: Нема ли ту при пуковима који пророк Господњи, да упитамо Господа преко њега? А један између слугу цара Израиљева одговори и рече: Овде је Јелисеј, син Сафатов, који служаше пророку Илији, поливајући му водом руке. А цар Јосафат рече о Јелисеју: У њега је реч Господња.

Тада сва три цара отидоше к светом Јелисеју и молише га да се помоли Господу за њих, да му Он открије шта њих очекује. Но свети Јелисеј рече Јораму, цару Израиљеву: Шта је мени до тебе? Ти иди ка пророцима оца свога Ахава и ка пророцима матере своје Језавеље, па њих питај да кажу шта ће вас снаћи. А Јорам, цар Израиљев, рече му са смирењем: Ради тога ли Господ сабра нас три цара, да нас преда у руке Моавцима? Јелисеј му одговори: Тако да је жив Господ сила, пред којим стојим, када не бих поштовао богоугодног цара Јосафата, не бих марио за тебе идолопоклоника, нити бих те погледао; него доведите ми гудача. И би доведен к њему гудач - левит, који је дивно умео певати псалме Давидове. И кад гудач певаше, сиђе Дух Свети на Јелисеја, и он пророкујући рече: Начините дубоке јаме по овој долини, јер овако вели Господ: нећете видети ни дажда ни ветра, а јаме ће се напунити воде, те ћете пити и ви и људи ваши и стока ваша, па ће чак и Моавце Господ предати у руке ваше, и победићете сву силу њихову, и раскопаћете све утврђене градове њихове, и посећи ћете сва доброродна дрвета њихова, и затрпаћете камењем и земљом све изворе водене, и опустошићете сву земљу Моавску.

И збише се све ове речи пророкове. Јер сутрадан, када благочестиви цар јерусалимски Јосафат приношаше Богу жртву рукама свештеничким, сви људи угледаше где Едомским путем тече вода, која најпре достиже до места где беше Јосафатова војска, па затим, разливајући се по околини, испуни све јаме по долина и јаруге, и сва се земља натопи и накваси. И пошто се сви домила напише воде и окрепише, ударише на Моавце, разбише их до ногу, и сву земљу Моавску опустошише, по речи пророка Божјег, па се победнички свечано вратише у своју земљу (4 Цар. 3, 5-27).

Једном нека удовица, супруга једног од синова пророчких, са болом говораше пророку Јелисеју: Слуга твој, муж мој, умре; а ти

знаш да се он бојао Господа. Сада пак дође зајмодавац, код кога се мој муж задужно много, и не нашавши код мене ништа што би могао узети, јер сам убога, он хоће да узме у робље два сина моја, који су ми утеха у удовиштву мом и зенице су очију мојих.

Сажаливши се на удовицу и њену децу, свети пророк Јелисеј упита је: Шта желиш да ти учиним? Кажи ми, шта имаш сада у кући својој? Она му одговори: Слушкиња твоја нема у кући ништа до судић уља. Тада јој свети пророк рече: Иди, ишти од својих суседа што већи број празних судова, па се затвори у кућу са синовима својим, и налевај од свога уља у све те судове, и они ће се напунити.

Удовица учини како јој рече пророк: потражи од суседа празне судове, донесе их у кућу, затвори за собом врата, и налеваше уље из свога суда у празне судове; при томе јој синови помагаху: додаваху јој судове и налеваху их, и у њеном суду уље не нестаде него течаше као из извора. А кад се судови напунише, она рече синовима својим: Дајте ми још судова. Синови јој одговорише: Нема више празних. Тада престаде тећи уље и из удовичина суда. Удовица с великом радошћу похита к Божјем човеку и обавести га о том чуду. Свети Јелисеј јој онда рече: Иди, продај уље, и одужи се; а што претече, оним се храни са својим синовима.

После тога једном пролажаше свети пророк Јелисеј кроз град Сунам. Ту га једна богата жена устави да једе хлеба, и угости човека Божјег с радошћу. А кроз тај град пророк Јелисеј је често пролазио: и кад је са Кармила ишао на Јордан, или у Галгал, или у Јерихон, и кад се отуда враћао на Кармил; и после овог позива жениног кад год кроз град пролажаше, он увраћаше у кућу њену да једе хлеба, пошто она беше побожна и добродетељна. И та жена рече своме мужу: Уверила сам се да је свет овај човек Божји што често пролази кроз овај град. Зато да му начинимо малу клијет, и да му наместимо постељу и сто и столицу и свећњак, па кад с пута сврати к нама, нека се има где одморити.

Тако и урадише. И свети пророк кад год биваше у том граду, увек становаше у тој клијети. Једном одмарајући се у тој клијети, ради њега начињеној, човек Божји размишљаше на који начин да се одужи овој гостољубивој и добродетељној жени. И рече момку своме Гијезију: Зови ову Сунамку. И он је дозва. Када она уђе, човек Божји

јој рече: Ето ти се стараш о нама; чиме да ти узвратимо за то? имаш ли што да говорим цару, или кнезу, или војводи? Она одговори: Немам никакве молбе за њих, јер живим усред свога народа.

Када жена оде, свети пророк упита Гијезија, чиме да узврати тој жени за њена добротина. Гијезије му одговори: Ова жена нема деце, а муж јој је стар, зато умоли Бога да јој да наследника - сина. Угодник Божји учини тако: узнесе Богу топлу молитву за жену ту. И обавештен од Бога да му је молитва услишена, он понова позва Сунамку преко момка. И рече јој: До године у ово доба грлићеш сина. А она, поклонивши му се, рече: Молим те, човече Божји, немој варати слушкиње своје. Светитељ је онда убеди да верује његовој нелажној речи. Потом затрудне жена, и роди сина друге године у исто доба, као што јој рече свети пророк. И дете одрасте. И кад једном у време жетве изиде к оцу своме и к жетеоцима, он после кратког времена рече оцу: Глава ме боли. Отац нареди слузи да га однесе матери. Слуга га узме и однесе матери. И лежаоше на крилу њезину до подне, па умре. Она онда узме мртвог сина, однесе га у пророкову клијет, положи га у његову постељу, па изиђе и затвори врата. Потом зовну свог мужа, али му ништа не каза о смрти сина, него га замоли говорећи: Пошљи ми једнога момка и једну магарицу да отрчим до човека Божјег, и брзо ћу се вратити. Муж је упита: Зашто данас хоћеш да идеш к њему? нити је младина ни субота. (Јер у те дане код светог пророка Јелисеја, који је живео на гори Кармилу, сабираху се људи ради славословљења Бога, и ради поуке). А жена му одговори: Иако није ни субота ни младина, ипак ћу ићи.

И она хитно отпутова к светоме. Када се пак приближаваше гори Кармилској, човек Божји, провидећи њен долазак, рече слузи своме Гијезију: Ето Сунамка долази. Трчи јој у сусрет, и реци јој: Мир теби! - Изишавши јој у сусрет, Гијезије јој рече: Мир теби! мир мужу твоме! мир детету твоме! А она рече: Мир. Но када дође к светом Јелисеју на гору, она паде пред њим и загрли му ноге. Гијезије приступи, желећи да је одгурне, али му свети Јелисеј рече: Остави је, јер јој је сада душа уцвељена, а Господ сакри од мене жалост њену и не откри ми. - А жена рече: Еда ли сам искала сина од господара свога? ниси ли га ти сам, господару мој, измолио мени

од Бога? не говорах ли ја теби: немој ме варати? И ето, син мој сада умре.

Сажали се човек Божји на жену и, давши свој штап Гијезију, нареди му да брзо иде и метне тај штап на умрло дете. Но мати умрлог детета, не задовољивши се тиме, припаде к светом пророку и рече: Тако да је жив Господ, и тако да је жива душа твоја, нећу те се оставити. - Тада свети Јелисеј устаде и пође заједно са њом. Међутим Гијезије отиде напред и метну штап на лице детету, али дете не показа знаке живота. И вративши се, сrete човека Божјег и каза му да дете не васкрсе. Када свети пророк Јелисеј отиде у град и у женину кућу, он се попе у ону клијет где на његовој постељи лежаше умрло дете. Онда затвори врата и помоли се Господу. Потом стаде, и леже на дете метнув уста своја на уста његова, и очи своје на очи његове, и руке своје на руке његове, и колена своја на колена његова, и дуну на њега, те се загреја тело детету. Онда пророк устаде, похода по соби, па се опет пружи над дететом. Тако би до седам пута. После тога дете отвори очи своје. Тада свети Јелисеј дозва Гијезија и нареди му да зове дететову мајку. Када она уђе, он јој рече: Узми сина свог! - И паде жена к ногама његовим, клањајући му се до земље; и узе сина свог, радујући се и хвалећи Бога.

После тога пророк Божји Јелисеј отиде у Галгал, место где некада Израиљци, улазећи у обећану земљу пређоше реку Јордан. У Галгалу се свети Јелисеј задржа дуже. И наступи глад у тој земљи. Са пророком беху и ученици његови, подражавајући његов богоугодни живот у чистоти и сиромаштву, слично монасима у новој благодати. Борављење човека Божјег са ученицима беше на усамљеном тихом месту. Свети Јелисеј рече једном момку свом: Пристави велики котло и скувај зеље синовима пророчким. - А њих беше око сто душа. Један ученик отиде у поље да набере зеља, и нађе неки дивљи плод сличан грожђу, зван коликингида, врло горак, због чега су га неки називали и жуч земље. Плод тај врло је штетан по здравље, мада се употребљава у лековима; но употреба у већој количини изазива смрт. Не знајући све то, ученик набра пун плашт тога плода, и метну у котло да се скува. Кад вариво би готово, усуше ученицима да једу. Једући, они осетише горчину а уједно и болове, и у страху повикаше к светом Јелисеју: Смрт је у котлу, човече Божји! - И престадоше

јести, јер беше немогуће. Свети Јелисеј нареди да саспу мало брашна у котао; не зато да би брашном одстранио штетљивост јела, него да би сакрио своје чудотворство. И вариво постаде пријатно, и штетљивост се претвори у лек, и сви се наједоше и исцелише (4 Цар. 4, 38-41).

У то време дође к светом пророку Божјем неки богољубиви човек из града Вал-Салисе, и донесе му двадесет малих хлебова јечмених од првопожњевеног јечма. Човек Божји нареди да се ти хлебови разделе његовим ученицима. А слуга му рече да ти мали хлебови неће бити доста на сто људи. На то му свети пророк рече: Ти подели свима, нека једу; јер тако вели Господ: сви ће се они најести, и претећи ће им. И би тако: сто људи једоше досита и, по речи Господњој изреченој устима пророка, претече много парчади (4 Цар. 4, 42-44).

У те дане разболе се од губе[1] чувени војвода цара Сирскога Нееман; он беше врло храбар и срећан у биткама, зато беше у великој части у господара свог, цара Сирског. Болујући дуго, Нееман не налажаше лекаре који би га могли излечити. Једном изиђе из Сирије једна чета војника и зароби у земљи Израилској малу девојку, и предаде је жени војводе свога Неемана. Та девојка беше слушала од својих родитеља о светом пророку Јелисеју, и о великим чудесима која бивају молитвама његовим. И она рече својој госпођи, којој служаше: Када би господин наш отишао к пророку Божјем у Самарију, он би га ослободио од губе.

Жена Нееманова обавести о томе Неемана. Нееман отиде к своме господару, цару, исприча му све, и замоли га да га пусти у земљу Израилску, у Самарију, к пророку Божјем ради исцељења. Цар га не само пусти него му и писмо даде за цара израилског Јорама, сина Ахавова. Нееман, поневши са собом даре за човека Божјег: десет таланата сребра и шест хиљада златника и десеторе дивне стајаће хаљине, отпутова у земљу Израилску, и предаде цару Јораму писмо од свога цара. У писму је било написано: Ето, кад ти дође ово писмо, знај да послах к теби Неемана, слугу мога, да га ослободиш од губе.

Прочитавши писмо цара сиријског, цар израилски Јорам се веома снужди и, раздравши хаљине на себи, рече: Зар сам ја Бог који

може усмрћивати и оживљавати, те шаље к мени губава човека да га ослободим од губе? Погледајте и видите како само тражи повод да би заратио на мене. - Сазнавши да цар, веома потресен, раздра хаљине своје, свети пророк Јелисеј посла к цару и поручи: Што се потресаш, и зашто си раздра хаљине своје? Нека Нееман одмах дође к мени, да позна да има пророк Божји у Израиљу.

Нееман дође са коњима и колима својим, и стаде на вратима дома Јелисејева. Свети Јелисеј посла к њему слугу свога са поруком: Иди, окупај се седам пута у Јордану, и оздравиће тело твоје, и очистићеш се. - Нееман се расрди на пророка и пође говорећи: Ја мишљах, он ће изаћи к мени, и стаће, и призваће име Господа Бога свог, и метнуће руку своју на губава места тела мог, и очистити губу, а он ми наређује да идем на Јордан. Зар реке у Дамаску Авана и Фарфар нису боље од Јордана и свих вода Израиљских? Зар се не би могао у њима окупати и очистити?

Рекавши то, Нееман крену гневан из Самарије. Но слуге његове саветоваху му путем да се не оглуши о наређење пророка Божјег, и говораху му: Да ти је пророк наредио да урадиш нешто врло тешко, зар ти не би извршио његово наређење? а он ти нареди једну ситницу: да се окупаш у Јордану, па ћеш се очистити. А ти ни то нећеш да учиниш.

Нееман прими савет својих слугу, упути се на Јордан, сиђе с кола, и зарони у Јордан седам пута, као што му беше наредио човек Божји, и тог часа се тело његово очисти од губе, и он изиђе из реке свеж и здрав као младић. Онда се он са целом пратњом својом поврати к светом Јелисеју и, ставши пред њим, рече: Ево сада познах да нема Бога нигде на земљи до у Израиљу; стога прими од слуге свога ове дарове које ти донесох. - И Нееман понуди човеку Божјем злато, сребро и хаљине. Али свети Јелисеј му рече: Тако да је жив Господ, пред којим стојим, нећу примити ништа. - И наваљиваше Нееман на пророка да узме донесене дарове, али он остаде неумољив, и не узе. Тада се Нееман обрати светоме са молбом, рекавши: Допусти слуги твојој да узме са собом од ове земље колико могу понети две мазге; одневши ту земљу дома, ја ћу подићи жртвеник Господу Богу Израиљеву, јер од сада слуга твој неће више приносити жртава другим боговима него само Једном Истинитом

Богу. - Свети Јелисеј му допусти да узме што иште, и отпусти га с миром.

Када Нееман оде од човека Божија Јелнсеја, слуга светог пророка Гијезије рече у себи: Ето, господар мој учини велику доброту Нееману Сирјанину, а не хте да прими од њега дарове. Тако да је жив Господ, потрчаћу за њим и узећу што од њега. - И Гијезије отрча за Нееманом. А кад га Нееман угледа где трчи за њим, скочи с кола својих и пође му у сусрет. Пошто се поздравише, Гијезије рече Нееману: Господар мој посла ме да ти кажем: ево, баш сад дођоше к мени два младића из горе Јефремове, пророчки ученици, стога дај за њих талант сребра и две стајаће хаљине. А Нееман рече: Узми два таланта, и хаљине. - И сложи Нееман два таланта сребра у две вреће, и даде Гијезију два момка своја да му понесу сребро, и усто две стајаће хаљине.

Гијезије стиже у сумрак кући са два момка, узне дарове, момке одасла натраг, а дарове сакри. Онда отиде и јави се господару своме. Свети Јелисеј га упита: Откуда долазиш, Гијезије? Гијезије одговори: Никуда није ишао слуга твој. На то му свети Јелисеј рече: Зар срце моје није ишло с тобом и није видело, како онај човек сиђе с кола и изиђе ти у сусрет, и како ти узне од њега сребро и хаљине: и зар ја не знам да си ти намеран да за то сребро купиш себи градине, маслињаке, винограде, овце, говеда, робове и робиње? Зато губа Нееманова нека прионе за те и за семе твоје до века. - И отиде Гијезије од Јелисеја губав и бео од губе као снег (4 Цар. 5, 1-27).

Једном ученици пророчки рекоше светом Јелисеју: Гле, обиталиште у коме живимо око тебе тесно нам је; него да отидемо на Јордан, па да узмемо сваки по брвно и начинимо онде себи обиталишта где ћемо боравити. Свети им рече: идите. А један од ученика кротко позва и њега да пође с њима, рекавши му: Пођи и ти, оче, са слугама твојим. И човек Божји пође с њима. И дошавши на Јордан, они стадоше сећи дрва. При томе, једноме док сецијаше дрво, спаде секира са држаље и паде у воду; а он повика говорећи: авај господару мој, ову секиру ја узех на послугу од пријатеља. А човек Божји упита: Где је пала секира? Онај му показа место. Светитељ одсече дрво и баци га онамо, и секира исплива на површину воде. И рече светитељ дрвосечцу: узми је. И овај пружи

руку своју, те је узео (4 Цар. 6, 1-7). У овог светог човека бејаше тако велика сила по Богу, да је чак и природну тежину железа могао толико умањити да је железна секира пловила поврх воде као опали лист с дрвета.

Свети пророк Јелисеј видео је оно што се дешава на великој даљини као да се дешава ту, пред његовим очима. Тако, цар Сирски кад војеваше на Израиља, много пута се саветовао са доглавницима својим како да направи заседу за цара Израилског, и одређивао је једно или друго место, где је одред војске имао да буде у заседи. Но свети Јелисеј, провидећи то, слао је к цару Израилском и предупредивао га, говорећи: Чувај се да не идеш онуда, јер су тамо Сирци у заседи. - Цар је слао тамо да се провери је ли то истина; и уверивши се да је тако, добро се чувао и није прилазио томе месту, већ је слао своје војнике који су изненада нападали на Сирце и разбијали их. А то се дешавало не једанпут, и не двапут.

Сазнавши за то, смути се срце цару Сирском, и он сазва своје доглавнике, и упита их: Зашто ми не кажете, ко доставља моје тајне цару Израилском, и предаје ме у руке његове? А један од њих одговори му: Нико, царе, господару мој; и то бива не од нас; него у Израиљу има пророк Јелисеј који доставља цару Израилеву све речи које проговориш и у тајној ложници својој. Тада цар рече: Идите, дознајте где је тај пророк, да пошљем војнике да га ухвате и доведу к мени.

Они дознадоше да се пророк Јелисеј налази у Дотаиму, и обавестише о томе цару. Цар посла тамо коњицу, кола и велики одред војске; и они дошавши ноћу опколише град. Сутрадан зором слуга Јелисејев изиђе, а то војска сиријска опколила град са мноштво коња и кола, и он, утрчавши к светом Јелисеју, повика: Јаох господару, шта ћемо радити? Свети Јелисеј му одговори. Не бој се, јер је више наших него њихових.

И помоли се Јелисеј Богу, говорећи: Господе, отвори сада очи слуги твоме, да види силу Твоју. - И Бог отвори очи момку Јелисејевом, и он виде, а то гора пуна коња и кола огњених око Јелисеја. И изиђе свети Јелисеј са слугом својим из града ка Сирцима, а и они пођоше ка њему. И помоли се Јелисеј ка Господу, говорећи: Господе, ослепи овај народ! - И ослепи их Господ на

молбу Јелисејеву. Тада им рече Јелисеј: Није ово пут и није ово град, куда треба да идете; него хајдете за мнош, и ја ћу вас одвести к човеку кога тражите. И одведе их у Самарију. А кад дођоше у Самарију, помоли се Јелисеј Богу, говорећи: Господе, отвори им очи да виде где се налазе. - И Господ им отвори очи, и они угледаше да се налазе усред Самарије. А цар израиљски, сазнавши за њихов долазак, и видевши их, упита светог Јелисеја: Наређујеш ли, оче, да их уништим? Но свети одговори: Не, немој их уништавати, јер их ти ниси довео овамо, нити си их својим оружјем заробио; него им изнеси јело и пиће нека једу и пију, па их онда пусти да иду своје господару. - И цар им уготови гозбу велику, те једоше и пише; па их отпусти, и они отидоше к цару своје; и од тада престадоше најезде из Сирије у земљу Израиљеву (4 Цар. 6, 8-23).

Пошто прође много времена после овога, цар сирски Венадад скупи сву војску своју, крену у рат против цара израиљског Јорама, и дошавши опколи Самарију, престоницу царева израиљских, где се тада налажаше и свети пророк Јелисеј. У граду настаде велика глад, те су убоги људи и децу своју јели. А кад једном цар израиљски хођаше по бедемима градским, једна жена повика к њему говорећи: Помагај, царе господару! - Цар јој одговори: Ако ти Господ не помаже, како ћу ти ја помоћи? с гумна ли, или из пивнице, да ти дам неку прехрану? Уосталом, реци шта хоћеш. - Жена се онда стаде жалити на другу жену, говорећи: Ова жена рече ми: дај сина свога да га поједемо данас, а сутра ћемо појести мога сина. И скувасмо сина мога и поједосмо га. А сутрадан рекох јој: дај сина свога да га поједемо. Али она сакри свога сина.

Кад цар израиљски чу речи женине, раздра хаљине своје, и страшно се разгневи на пророка Божјег Јелисеја, што га овај саветом својим задржаваше да се не покори цару сирском и да му не преда град у руке него да чека помоћ Божју. И рече цар у гневу: Тако да ми учини Бог и тако да дода мени казну, ако глава Јелисејева остане данас на њему! - И одмах посла целата да одсече главу пророку. А човек Божји сеђаше у својој кући, и старци израиљски сеђаху код њега. И рече свети Јелисеј присутним старцима: Знате ли да цар Јорам, син убице Ахава који уби невиног Навутеја, посла целата да ми овде одсече главу? Но ви добро закључајте врата и не пуштајте га

овамо док сам господар његов, који га је послао, не дође овамо; ето чује се и бахат ногу господара његова за њим.

Док свети говораше ово, цар сустиже послатог целата и обустави извршење казне; јер се цар после своје зле одлуке раскаја, и сам лично похита за посланим целатом, да овај не би извршио зло наређење. Знао је цар да је пророк Јелисеј свет и невин, и да је врло потребан израиљском царству, јер многима чини добра. И дошавши к пророку Божјем, цар рече: Гле, колико зло посла на нас Господ! Чему ћу се још надати од Њега? Предаћу град цару сирском и поклониху му се, да не бисмо сви помрли од глади; јер је боље да останемо живи потчинивши му се, него да, противећи му се, помремо од глади.

Но свети пророк Јелисеј рече цару и свима присутнима: Чујте реч Господњу! Овако вели Господ: сутра у ово доба на вратима Самарије биће мера белог бршна за сикал, и две мере јечма за један сикал. - А великаш, на којег се руку цар наслањаше, одговори човеку Божјем и рече: Када би Господ и небо отворио, па неће бити тако како ти говориш. Свети Јелисеј му на то рече: Ево, ти ћеш то својим очима видети, али нећеш од тога хлеба јести.

Умиравши се мало, цар оде у своју палату. И те ноћи, када се свети Јелисеј мољаше ка Господу Богу за ослобођење града, Бог посла велику пометњу у војску сирску: јер Господ учини те се у околу сирском чу звука оружја, дупа кола, рзање коња и вика неке огромне војске, те Сирци рекоше један другоме: ето, цар израиљски најмио је против нас царева Хетејске и царева Мисирске, и они му дођоше у помоћ са својим војскама. - Страховито уплашени, Сирци повикаше: Бежимо одавде! бежимо! - И ноћу по мраку заједно са својим царем они побегоше, оставивши шаторе своје и коње своје и магарце своје и све што беше у логору њиховом, спасавајући голе животе своје.

А те ноћи око градских врата сеђаху четири губава човека, и рекоше један другоме: Што ми седимо овде, очекујући смрт? Ако уђемо у град, у граду је глад, и ми ћемо умрети од глади; ако и овде останемо, опет ћемо умрети; него хајде да ускочимо у сирски логор, па ако нас поштеде, остаћемо у животу, ако ли нас погубе, погинућемо; боље је да умремо од мача него од глади овако се

страшно злопатећи. - Тако се договоривши, они устадоше и ноћу пођоше у сирски логор. Ушавши у логор, они не нађоше ниједног човека; прошавши до средине логора, такође никога не видеше; и много се томе чуђаху. Онда уђоше у један шатор, и наједоше се и напише се, и покупише из њега сребро и злато и хаљине, и отидоше те сакрише. Па се вратише и уђоше у други шатор, те покупише и из њега што могаху понети, и сакрише. Затим рекоше међу собом: Нерадимо добро; данашњи дан је дан радосних вести, а ми ћутимо; ако ушчекамо до зоре, бићемо криви за велики грех; зато похитајмо у град да известимо царев дом.

Дошавши до градских врата, они дозваше вратаре градске, и рекоше им: Ми идосмо у сирски логор, и не видесмо тамо ниједног човека, и не чусмо гласа човечијег: само су остали коњи повезани и магарци, и шатори на својим местима, препуни богатства. - Вратари градски известише о томе царев дом. Цар устаде по ноћи, сазва дворјане и стаде се с њима саветовати; па посумњавши, рече: Казаћу вам у чему је ово лукавство Сираца. Они знају да ми гладујемо, зато отидоше из логора да се сакрију у пољу говорећи: кад изиђу из града, похватаћемо их живе и ући ћемо у град. - Дворјани саветоваше цару да се пошаље извидница која би то извидела. И посла цар два коњаника. Они одоше у логор сирски и никог не нађоше, па одјурише пут Сираца све до Јордана; и гле, по свему путу бејаше пуно хаљина и оружја, које Сирци побацаше бежећи у великом страху. Тада се вратише извидници и обавестише цара и народ. Народ онда појури из града и разграби сав логор сирски; и продаваше се мера белого брашна за сикал, и две мере јечма за сикал, по речи Господњој. И цар постави на градска врата онога доглавника, на којег се руку наслањаше, да одржава ред. И кад он хтеде да уреди да се народ не тиска на вратима, изгази га народ, те умре, као што човек Божји Јелисеј рече, када овај доглавник, не верујући рече Господњој, изреченој устима пророка, о изобиљу хлеба, противречаше, говорећи: Када би Господ и небо отворио, неће бити тако како ти говориш (4 Цар. 6, 24-7, 20).

Чудесан беше овај велики угодник Божји и у другим пророчким дарима и делима, као што о томе опширно пише у Књигама о Царевима. Он предсказа седмогодишњу глад у земљи Израилској (4

Цар. 8, 10). Предузнавши смрт сирског цара Венадада, он предсказа да ће Азаил постати цар сирски (4 Цар. 8, 13). Помазавши за цара Јуја, једнога од кнезова израиљских, он га подстаче да истреби богомрски идолопоклонички дом Ахавов (4 Цар. 9, 3). И Јуј уби два идолопоклоничка цара: Јорама израиљског, и Охозију јудејског, унука побожног цара Јосафата, који не угледајући се на деда свог скрену у безбожје. Он уби и покварену Језавељу, жену Ахавову а мајку Јорамову, и поби све жречеве и маге Ваалове. У свему томе њему су помагали благослов и молитве светог пророка Јелисеја.

По смрти Јуја царова у Израиљу син његов Јоахаз, затим унук његов Јоас. За царовања Јоасова разболе се у Самарији на смрт човек Божји Јелисеј, који већ беше у дубокој старости. Цар израиљски Јоас дође да га посети и, плачући за њим, говораше: Оче мој, оче мој, кола Израиљева и коњици његови! А Јелисеј му рече: Узми лук и стреле, отвори прозор с истока, у правцу Сирије, и натegni лук са стрелом. - Цар учини тако. Онда пророк Божји, метнувши руке своје цару на руке, рече му: Стрељај ка Сирији. И цар пусти стрелу. А пророк рече: Ова стрела је стрела избављења Господњега, стрела избављења од Сираца, и ти ћеш победити Сирију. - И опет нареди цару да узме у руке лук и стреле. Цар узе. А пророк му рече: Удари стрелом у земљу. Цар удари три пута, па стаде. Тада се расрди на њ човек Божји и рече: Да си ударио пет пута или шест пута, ти би победио Сирију сасвим; а сада ћеш их само три пута разбијти (4 Цар. 13, 14-19). Пошто тако пророкова цару, свети Јелисеј умре, и би погребен чесно.[2]

Пророк Јелисеј чињаше чудеса не само за живота, него се и по смрти својој показа чудотворац. Годину дана после његове смрти догоди се ово: једнога мртваца ношаху из Самарије ван града да га сахране. Али како се у то време изненада појавише Моавићани, чинећи пљачкашки налет на земљу Израиљску, то они што ношаху мртваца, када угледаше непријатеље, бацише мртваца у најближу пећину, па побегоше у град. А та пећина беше она, у којој је почивало тело светог пророка Јелисеја. Чим се мртвац дотаче пророкових костију, он одмах оживе и, изишавши из пећине, оде у град.

Тако Бог и по смрти прослави Свога угодника. За све то нека је Богу нашем слава, част и поклоњење сада и увек и кроза све векове. Амин.

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МЕТОДИЈА,
патријарха цариградског**

Светитељ Христов Методије беше родом са Сицилије. Још у младости он прими монашки образ, и веома напредоваше у многим врлинама. За царовања Лава Јерменина,^[3] иконоборца, он беше у звању апокрисијарија^[4] код свјатјејшег Никифора, патријарха цариградског. Патријарх Никифор посла светог Методија к папи у Рим поводом неких црквених послова. Свети Методије се намерно задржа дуго у Риму, пошто злочестиви цар Лав отера свјатјејшег Никифора са патријаршијског престола и место њега постави свог једномишљеника јеретика иконоборца Теодота Милисијског, названог Каситер.^[5] А кад погибоше цар Лав и лжепатријарх Теодот, свети Методије се врати из Старог Рима у Нови. У чину презвитера он служаше Господу у светости и правди, и стално се бораше против иконоборачке јереси, која у то време беше веома јака: јер после Лава Јерменина на царски престо ступи, такође јеретик иконоборац, Михаило Валвос или Травлос,^[6] а патријаршијски престо држаху људи непобожни. И блажени Методије узе на себе велики подвиг, препирући се са јеретицима и посрамљујући их. Због такве делатности његове, злочестиви цар мучаше у оковима и тамници светог Методија, као што о томе тврди Зонара.^[7] Он каже да се Михаило Травлос у почетку свога царовања показа добар, јер многе свете оце, које Лав Јерменин беше због иконопоштовања послао у заточење, он ослободи заточења и окова; али после доста времена он одбаци то лицемерно добротворство и, не скривајући своје злобно зловерје, стаде гонити православне. Поред многих других који љуто пострадаше од њега, он се са нарочитим бесом окупи на светог Методија и на епископа сардијског Јевтимија. Због поштовања икона он Јевтимија посла у

прогонство, а светог Методија затвори у тамницу у Акрити. Исти Зонара овако описује зловерје цара Михаила Травлоса: он у свему подражаваше цара Копронима;^[8] благонаклоњен Јеврејима, он наређиваше да се пости субота; не верујући у васкрсење мртвих, он исмеваше наду на блажени живот за гробом; подсмеваше се светим пророцима; говораше да ђавола нема; прљаве телесне грехе не сматраше за грех; држаше да ће Јуда Издајник бити спасен, и поштоваше га као светог; мудрост књижну веома ненавиђаше, и не допушташе родитељима да децу своју дају у школу, да не би, изучивши тајне Светога Писма, изобличили његово безумље, него да као незналице и неучени следују његовој јеретичкој заблуди.

Тако говори Зонара. Свети Методије се јуначки супротстављао зловерном цару, као mudar и вичан зналац Светога Писма, православних догмата и предања светих Отаца. Због тога је као исповедник истине подносио не само окове и тамнице него и ране.

После смрти Михаила Травлоса зацари се његов син Теофил^[9] наследник не само престола него и зловерја свога оца. Теофил многе умори за побожно поштовање светих икона. Но пошто је волео књижну мудрост, он обнови запустеле у Цариграду школе и нареди да се у њима ради. Он и светог Методија пусти из заточења на слободу, као што о томе пише грчки историчар Михаило Гликас: На нов и чудесан начин Бог изведе Методија из мрачне тамнице. Из љубави према знању, Теофил је често проводио време у читању књига. Једном му дође до руку књига, чија му садржина беше мало разумљива; неко му од блиских рече да нико не уме тако зналачки објашњавати тешка места у књигама као Методије, затвореник у тамници у Акрити. Цар одмах посла наређење да му из тамнице доведу светог Методија. Пошто се виде са светим Методијем и поразговара с њим, цар се увери да је Методије заиста mudar човек, и пусти га на слободу из уважаења према њему.

Добивши слободу, свети Методије се опет стаде препирати са јеретицима, учећи да светим иконама треба одавати достојно поштовање и поклоњење. Тиме он понова навлачаше на себе гнев иконобораца. За ову делатност светог Методија дознаде и цар, и веома се гневљаше на њега, али скриваше своје незадовољство до згоднијег времена. У те дане Грци беху у рату са Сараценима, и

појави се потреба да сам цар отиде међу војску на ратиште. Полазећи ка војсци, цар поведе са собом и светог Методија, једно као ради молитве, друго ради честих разговора о Светом Писму и решавању тешких питања из њега, пошто се цар беше уверио да их свети Методије мудро решава. У самој пак ствари, цар поведе са собом угодника Божјег бојећи се да у престоници, ако у њој остане свети Методије, не букне народна побуна против иконобораца: јер преподобни беше омиљен у народу као човек свет и учен, који се изврсно разуме не само у духовним стварима него и у грађанској управи. Зато га цар и не остави у престоници за време свога одсуства, него га поведе са собом.

Али, по попуштењу Божјем, Измаиљћани победише Грке и уништише сву војску Теофилову, тако да он сам једва утече са нешто мало преостале војске. Тада злочестиви цар јавно показа свој гнев против светог Методија, који је дотле скривао у срцу, рекавши: Бог зато и дарова победу непријатељима нашим што се међу нама налазе идолопоклоници. - Говорећи тако, овај бедник свете иконе називаше идолима. Против тога устаде свети Методије и рече: Господ допусти непријатељима победу над хришћанима, јер се разгневи на хришћане зато што Га бешчесте на светим иконама Његовим.

Бесан од гнева, цар наложи тешке ране на светог Методија,[10] па га онда посла у заточење на једно острво. Тамо нареди да га са два разбојника затворе у гробној пећини, дубоко под земљом ископаној, куда ни сунчев зрак није допирао. Тако свети Методије постаде живи мртац, боравећи у недрима земље и благодарећи Бога, као Јона у китовом трбуху. А једноме рибару беше наложено да му доноси храну, и то врло оскудну, тек да не умре од глади; јер су мучитељи желели да му се продужава живот, како би се што дуже злопатио у том гробу.

У то време цар Теофил подвргну мукама због поштовања светих икона још два света исповедника: Теодора и Теофана;[11] на њиховим лицима бише усијаним гвожђем урезане речи о њиховом поштовању светих икона, после чега их цар посла у заточење. Пут их је водио поред оног острва, на коме је свети Методије тамновао у гробној пећини. Сревши се случајно на путу са оним рибаром који

храњаше сужња, свети исповедници сазнадоше од њега све подробно о светом Методију. Али пошто им беше немогуће да се виде с њим, јер људи што их вођаху у заточење беху веома строги, то свети Теодор и Теофан написаше по овом рибару поздрав светом Методију у кратким стиховима: "К живоме, који као мртав седи у гробу; к земноме, који обилази небеске крајеве; к ономе који окове носи пишчу оковани који имају лица нацртана".

Прочитавши овај поздрав, и сазнавши од рибара о подвизима светих страдалника, свети Методије се утеши духом, и заблагодари Богу што их укрепи на такав подвиг. Па им и он отписа у сличним стиховима овако: "Оне који су уписани у књнгу незаборава на небу, " од којих сваки има лице исцртано; те сужње поздравља онај који је пре смрти погребен и окован".

У тој гробној тамници свети Методије проведе све до смрти цара Теофила; и када њега истински мртвога прими гроб у себе, тада овог живог мртваца гроб изригну из себе, као некада кит Јону из утробе своје, и дарова га свету. Када смрт покри очи Теофилу гробним прахом, и када гробом затвори његова погана уста и ћутање наложи на његов богохулни језик, тада славни исповедник понова угледа светлост дана и понова отвори уста своја за проповедање побожности.

После Теофилове смрти зацари се његов син Михаило III, са својом мајком Теодором, која и управљаше царевином због Михаилова малолетства.[12] Примивши управу над царством, царици Теодори беше прва брига мир Цркве Христове, који беше силно нарушен иконоборством. Од дана првог цара иконоборца, Лава Исавријанца,[13] па све до смрти Теофилове, прође сто и двадесет година; за то време икона Христова била је срамоћена од хришћана; и Христос Бог, разгневљен и срдит, допуштао је не мала зла на хришћанско царство. У те године Сарацени заузимаху многе хришћанске покрајине, пљачкаху их, и многе житеље у ропство одвођаху. Тих година се и грчкоримско царство подели на два царства; а раније је цар Новог Рима, или грчки, владао и Старим Римом, те Исток и Запад беху уједињени под скиптром грчкога цара. Али услед јачања иконоборске јереси, и услед љутог мучења и убијања безбројних исповедника побожност од стране иконобораца,

Запад се отрже испод власти грчких царева, поставивши себи свог сопственог цара. Стога грчки цар би принуђен владати само Грчком, и то не целом, пошто Сарацени беху заузели Палестину са светим градом Јерусалимом, Сирију, Арабију, и Египат са припадајућим му областима. Све то Бог допусти због грехова хришћана, који отпадоше од истинске побожности и у јерес залуташе, те свете иконе наружише. Имајући то у виду, побожна и пуна богонадахнутог разума царица Теодора приону свим срцем да у хришћанском царству истреби проклету јерес иконоборску и да правоверје утврди, повративши светој Цркви побожно поштовање светих икона као најлепши украс невесте Христове. Стога она нареди одмах да се пусте из окова и тамница и врате из прогонства сви исповедници побожности, да дођу у Цариград на Сабор, који би са доличном чешћу вратио свете иконе у храмове Божје. Тада и свети Методије би изведен из гробног затвора. На патријаршиском пак престолу још сеђаше, као мрзост опустошења на месту светом, лжепатријарх Јован, звани Аније,^[14] јеретик и врачар, доведен царем Теофилом на престо. Пошто свети оци не жељаху да опште с њим, то благочестива царица Теодора лиши престола тог лжепатријарха и одагна га из Цркве као дивљег вепра из винограда. Тада по благовољењу Божјем би изабран за патријарха свети исповедник и мученик Методије и узведен на престо уз неописану радост свих православних (843. године).

Ово постављење светог Методија за патријарха, које би више по Божјем него по људском избору, било је још раније предсказано пророштвом преподобног Јоаникија Великог,^[15] о чему у његовом житију пише овако: Једном игуман манастира Агавронског Евстратије упита преподобног Јоаникија: Оче, докле ће свете иконе бити гажене? и докле ће трајати то да се оне не враћају Цркви, да се гонитељи повећавају, и да Христово стадо дивље звери разграбљују? - Свети отац Јоаникије одговори: Почекај још мало, брате, па ћеш видети силу Божију: црквену управу примиће неко по имену Методије; он ће Божанственим Духом управљати Црквом, и јереси истребити, и православним догматима Цркву утврдити, и тишину и једномисленост завести; а оне који се противе, смириће десница Вишњега.

Ово пророштво преподобног Јоаникија очигледно се зби на светом Методију. Јер по смрти цара Теофила он би постављен за патријарха цариградског, као достојан таквог великог чина, као чврсти стуб правоверја и непоколебљива тврђава побожности, као мучеништвом украшен војник Христов, од Бога предназначен и од прозорљивог мужа предсказан за велику архијерејску службу. Свети Методије са благоверном царицом Теодором сазва у Цариграду помесни сабор светих отаца, који потврди православне догмате светог Седмог Васељенског Сабора, сазваног против иконобораца у Никеји за царовања Константина и Ирине.[16] Оне пак који не примају догмате тог Васељенског Сабора помесни сабор предаде по други пут анатеми. Обрадовавши православне, преобративши црквену смутњу у мир, буру и узнемиреност - у тишину, оци сабора веома свечано унесше чесне иконе у Цркву у прву недељу Свете Четрдесетнице. И би велика радост не само у Цариграду него и у свима местима поднебесја где се налажаху православни хришћани. То би 843. године.

Док су се православни хришћани свуда радовали и духовно ликовали, завист кидаше срца оних у чијим душама беше укорењена иконоборска јерес; такви беху: гореспоменути, с престола збачени, лжепатријарх Аније; брат његов Арсабар, патриције по звању, и још неки други од великаша и нижих чиновника. Не знајући шта да раде, они у злоби својој смишљаху како да оклеветају свјатјешег Методија. У том циљу ови јеретици великим златом поткупише једну јеретичкињу, великашку жену, којој син беше обласни начелник у Смирни, да иде к царици и к васпитачима младога цара и да им каже како је новопостављени патријарх Методије, тобож, блудодејствовао са њом. Ови бедни јеретици то предузеше, рачунајући да ће лакше моћи нагрдити и учење сетог Методија и свете иконе, ако обрукају патријарха распространивши у народу овако гадну клевету. Поткупљена жена оде царици и васпитачима младога цара и безочно оклевета пред њима светог Методија, оптужујући њега светог и невиног. Да би њену лаж примили као истину, она лијаше сузе, као да је насилно настрадала од новопостављеног патријарха. Они се зачудише овој ствари и веома саблазнише. И одмах се овај глас пронесе по целом граду,

смућујући православне а веселећи зловерне. Јеретици исмеваху православне, говорећи им: Ето каквог патријарха имате; ето коме следујете!

Чу о томе и сам свјатјејши Методије, и чућаше се откуда та напаст произиђе. Но имајући чисту савест, он се у души радоваше овако незаслуженој напасти. Али му и много беше жао што се толики народ саблажњава и што зловерни јеретици исмевају православне. Како дакле поступа овај велики архијереј, човек невиних руку и чиста срца, који је од утробе матере своје сачувао чедну чистоту тела свога? Желећи не толико да себе опере од лажне оптужбе, колико да отклони од Цркве саблазан и запуши лажљива уста јеретицима, патријарх одлучи, ма да са стидом, да обелодани потајну болест тела свога, за коју дотада нико није знао, да би на тај начин показао да је неспособан за телесни грех. Стога посла у царев двор и замоли да се одреди праведни суд, који би иследио ствар између њега и споменуте жене. И представши суду чесних лица, патријарх, не хотећи да се расправља са бестидном женом и желећи да непобитно докаже своју невиност, он, приморан тежином клевете, одбаци природан и таквом човеку доличан стид, обнажи се и показа тајне делове тела свог, од болести потпуно спарушене, као да су умртвљени. И сви увидеше колико је лажна клевета оне жене, јер видеше да је тако болестан човек неспособан за телесни грех. И обрадоваше се православни што се уклони саблазан од Цркве и што се скину срам са синова побожности. А зловерне јеретике обузе стид и запушише им се нечестива уста; и гадост њихова окрену се на главу њихову, и исмевање њихово би њима самима на срамоту и понижење.

Када судије упиташе свјатјејшег Методија, на који се начин разболео од те болести, он не сакри ствар коју дотле никоме казивао није, него обелодани и болест своју и њен узрок. И исприча им ово: Када ме свјатјејши патријарх Никифор посла к папи у Рим, ја се тамо задржах. У то време, по дејству пакосника тела, ангела Сатанина, нападе ме силна телесна пожуа, сједињена са страчном распаљеношћу удова. Многе дане и ноћи ја се дуго борах са том похотљивошћу, мучећи себе постом и бдењем, и умртвљујући себе сваковрсним трудовима. Но пошто пожуа не одступаше од мене, и

изгледаше ми да сам близу пада, ја са сузама вргох себе пред светим врховним апостолом Петром, предајући се његовој помоћи и просећи од њега олакшање; ја му се мољах да ме он, дарованом му од Бога благодатном силом, избави од ове телесне пожуде, и да не допусти да се оскврни моје тело, освећено на чистоту. А када у тој тузи утонух у лак кратак сан, мени се јави свети апостол Петар и десницом својом косну се тајних делова тела мог; од тог додира ја осетих силан бол, као да ми неко огњем опече то место, и ја страшно зајечах. А апостол ми рече: "Од сада ти нећеш више осећати телесну греховну пожуду". Ја се одмах тргох из сна и нађох себе са онаквом повредом какву ви видесте.

Ова повест светога Методија дирну судије; они изрекоше пресуду да је он невин, а наредише да се она жена стави на муке, да би казала ко је наговори да оклевета невиног и чистог архијереја Божјег. И одмах се појавише мучитељи, да је узму на муке. А она, угледавши го мач, припремљен огањ и оштре трнове штапове, силно се уплаши, и пре но што је почеше мучити, каза истину: назва по имену све који је наговорише и великим златом поткупише, и указа на место у њеном дому где то злато беше метнуто. Судије онда послаше њеном дому поверљиве слуге; они одоше, и стварно нађоше злато на оном месту које она означи, и донеше га судијама. Тада судије изрекоше пресуду: осудише на смрт ту жену и оне који је наговорише и поткупише да оклевета светог Методија. Но свјатјејши патријарх, незлобив, веран и прави следбеник Господа Христа, не само не допусти да се смртна пресуда приведе у дело, него своје непријатеље ослободи и од сваке друге мање казне, само им наложи ову казну: да они о великим празницима у реду са запаљеним свећама долазе из Влахернске цркве Пречисте Богородице у саборну цркву Свете Софије, и тамо код врата саслушају анатему, што се и вршаше. Тада умукосе богохулна уста јеретичка, и иконоборска јерес се у Цариграду потпуно истреби благодаћу Божјом, молитвама и неуморним трудом угодника Божјег, свјатјејшег патријарха Методија, који из нанете му незаслужене клевете изиђе још светлији и славнији.

Но противницима светог Методија не би дано оно што Давид моли од Бога грешницима: Покриј лице њихово срамотом, да би

тражили име твоје, Господе! (Пс. 82, 17). Ослепљени злбом и окамењена срца, они ранијим злим делима својим додадоше друга зла дела, не мање зла од ранијих. Гореспоменути лжепатријарх Јован - Аније, виновник свих зала, беше послат на покајање у један манастир. А када за боравка свог тамо виде где се после иконоборске пустоши свете иконе Христа Спаситеља, Пречисте Богородице и светих Анђела обнављају од стране побожних ревнитеља, он нареди своме ђакону да тим светим иконома избоде очи. Ђакон поступи по наређењу. О томе би обавештена благоверна царица Теодора. Ревнујући по Христу Богу, она нареди да самом лжепатријарху избоду очи. Али, умољена од неких сенатора, она ту казну замени бичевањем: нареди да се лжепатријарху даду двеста удараца јаким бичевима, ма да заслужије безбројне муке и многе смрти. Утолико пре што је он за време своје насилничке власти многе православне смрћу уморио, па чак и у заточењу налазећи се не престаје бешче стити свете иконе.

Свјатјешји патријарх Методије, после свих црквених смута и после многих невоља својих које претрпе ради иконе Христове, остало време живота свога у миру и тишини управљаше црквеном крмом, украшавајући патријаршијски престо цариградски својим англоликим лицем и англоподобним животом, и стадо словесних оваца Христових мудро напасајући и пашом богонадахнутих учења насићујући. Под његовим утицајем растијаше из дана у дан поштовање светих икона, којим се у самој ствари указивало побожно поштовање оним лицима која су изображена на иконама. Уједно са тим свети патријарх се стараше да се у Цариграду понова одаје достојно поштовање и чесним моштима светих угодника Божјих, као што је раније било. Јер у дане иконоборачке власти, заједно са светим иконама и чесне мошти светаца беху бешчешћене, пљуване, ногама гажене, по трговима вучене и исмеване, у блато и ђубре бацане, огњем спаљиване и у воду потапане. Једино се читаве сачуваше оне мошти, које рука благочестивих брзо сакри од руку злочестивих закопавши их у земљу. Све је то довело дотле да се у Цариграду није могло ни чути о моштима светих угодника Божјих. Стога се светитељ Христов Методије постара да Цариград понова обогати чесним моштима и да православне научи достојном

поштовању светих моштију. Пре свега он свечано пренесе у престоницу мошти преподобног Теодора Студита, које осамнаест година после његовог престављења беху целе и нетљене. Затим пренесе у Цариград чесне мошти господина свог, светог патријарха Никифора, које дотле почиваху у месту заточења његовог.

Најзад, свети Методије као скупоцено благо припремаше цариградској цркви и своје многорадно и многострадално, чистотом освећено тело у нетљене мошти, јер се већ приближи к блаженој кончини својој, коју и сам предвиде и коју му пророчки предсказа преподобни Јоаникије. Предсказавши му најпре патријараштво, свети Јоаникије му затим предсказа и кончину. Пошто обојица беху прозорљиви Духом Светим, они један другоме предвидеше чесно престављење, о чему се у житију преподобног Јоаникија говори овако: У петој години царовања Михаилова, свети отац Методије патријарх, провидећи блиски одлазак ка Господу преподобног Јоаникија, дође к њему са својим клиром, просећи од њега благослов и молитве. Преподобни Јоаникије, после дугог разговора са светим Методијем, и пошто поучи православној вери оне што беху дошли с њим, пророкова патријарху Методију да ће и он ускоро после његове кончине прећи из временског у вечни живот. Затим, сатворивши молитву и давши један другоме последњи целив, они се растадоше. Патријарх се врати дома, а преподобни отац Јоаникије остаде у својој келији молећи се и спремајући се за своју кончину. А у трећи дан по одласку патријарховом, преподобни и богоносни отац наш Јоаникије пређе ка Господу четвртог новембра. У осми пак месец по његовом престављењу, и свјатјејши патријарх Методије се упокоји у Господу четрнаестог јуна 847. године. И тако се зби пророштво преподобног Јоаникија, којим прорече да ће после његове кончине и сам патријарх ускоро отићи у вечност.

Када се свети Методије пресели ка Господу, у цариградској цркви би велики плач и ридање за њим, јер се лиши тако великог оца и васељенског светилника. И би погребен чесно, као што и приличи тако великом по животу и служењу архијереју.

Свети Методије пасео је Цркву Христову четири године и три месеца, и затим прешао у бесконачни живот; и увршћен у лик светих јерараха, он предстаде Пастирначалнику и Великом

Архијереју, прошавшему небеса, Господу нашем Исусу Христу, од свих светих слављеном Богу, коме и од нас грешника нека је част и слава, заједно са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЈОВАНА,
митрополита евхаитског**

Свети Јован би прозван Мавропус (Црноноги). Беше родом из Пафлагоније, од оца Клавдија досељеног у Цариград. Био је врло образован и као такав био професор у Цариграду. Но у исто време био и духован муж. Најпре био ђакон и патријархов сингел. Монаховао је у манастиру светог Претече званом Петра. У време цара Константина Мономаха (1042-54 г.) и патријарха Михаила Керуларија (1047-58 г.) био изабран за митрополита Евхаитског у Понту, иако већ зашао у године. Прослављен нарочито тиме, што су му се јавили свети Василије Велики, Григорије Богослов и Јован Златоуст (види 30. јануар) и објаснили му како су они сва тројица подједнако прослављени пред Богом на небу. После тог виђења утиша се препирка у народу око тога, ко је од та света Три Јерарха већи а ко мањи. У спомен тога он установи празник Света Три Јерарха, 30. јануара, и написа им службу. Још је свети Јован саставио познати канон Исусу Сладчајшем, канон Ангелу Хранитељу, неколико канона Светом Претечи, два канона Светом Теодору Тирону, и друге корисне списе. Тешко болестан вратио се у Цариград и скончао мирно у Господу у другој половини 11. века (упокојио се 5. октобра). Службу му је написао нећак Теодор Китонитис.

**ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
НИФОНТА**

Преподобни отац наш Нифонт родио се у области Аргирокастра у селу Лукову од оца свештеника. Када напуни десет година, Нифонта узе к себи да га учи правилима строге хришћанске наравствености његов стриц, који беше еклесиарх у манастиру светог Николаја. Манастир светог Николаја основао је Константин Мономах на месту које се сада назива Месопотам. Довевши дечка у манастир, стриц се најпре постара да га научи читању и писању, па га онда обуче у иночки образ. У изучавању почетних ствари из Светога Писма дечко показа тако велики успех, и његова беспрекорна послушност и скромност беху тако узорни, да он убрзо би произведен за чтеца. А кад постаде пунолетан, он би удостојен и свештеничког чина.

Са таким божанственим особинама, притом стално се бавећи читањем Светога Писма и житија светих, Нифонт се толико загреја љубављу к Богу и жељом да беспрекорно држи свете заповести Његове, да он реши: оставити све, повући се дубоко у пустињу, и тамо у потпуном безмолвију, у потпуном молитвеном тиховању потпуно се посветити само Богу. И стварно, Нифонт се удаљи из манастира светог Николаја на гору Херомерион, где се тада усамљено подвизавао један старац који беше дошао са Синајске Горе. Тамо, под руководством и поукама опитног синаита, млади Нифонт, пењући се из силе у силу, осети свим бићем да и планинска пустиња Херомериона не задовољава чежње његове пламене душе која је жудела за савршеним безмолвијем и пустињачким подвизима. Стога, угушујући у себи осећања везаности за завичај и сроднике, за пријатеље и све што задржава у вези са светом, он крену у Свету Гору Атон. И тајно вођен промислом Божјим, он стиже до пећине светог Петра Атонског, у области лавре светог Атанасија, где је тада безмолствовао, молитвено самовао и тиховао, чудесни отшелник Теогност. Овоме отшелнику Нифонт повери себе, као чедо оцу и роб господару, скривајући од њега свој свештенички чин. На тај начин Нифонт се као почетник три године безусловно потчињаваше своме стрицу. Најзад, по истеку тога времена, Теогност случајно дознаде да његов послушник има свештенички чин, и не хтеде га више ни по коју цену држати као свог послушника, утолико пре што су му Нифонтови подвизи и

трудови изгледали дивни и узорни. Иако је Нифонт молио и преклињао старца да му и надаље буде руководилац, пошто је још несавршен у искуствима отшелничког живота, Теоност, због крајњег смирења свог, не пристаде на то. Зато се преподобни Нифонт удаљи од њега у суседни скит светог Василија Великог. Ту проведе четрнаест година у крајњем безмолвију, само једанпут недељно поткрепљујући своје силе малом количином сувога хлеба.

У то време у лаври се појави куга, и мноштво братије постаде њена жртва, те игуман би принуђен да позове светог Нифонта у лавру, да врши божанствена богослужења. И он проведе три године у овом светом послу. Али, иако ово послушање беше од огромне важности, преподобног Нифонта је срце неодољиво вукло ка савршеном безмолвију и није му давало мира. Пошто не беше у стању да угуши у себе то осећање и ту жељу, он оде у Вулевтирије,^[17] где је сада скит Свете Ане. И ту, у пустињској тишини, он проведе много година скитачки, без куће и крова, хранећи се једино травом и корењем.

Иако живот преподобног Нифонта бејаше веома узвишен, веома бестрастан, веома поучан за све, ипак се нађоше завидљивци који га преставише игуману свештене лавре као прелашћеног. Да би доказали своју клевету, они тврђаху како се преподобни, тобож, гнуша хлеба као грешне и недозвољене хране, па се зато храни пустињским зељем. Да би то проверио, игуман призва к себи преподобног Нифонта и упита га, због чега он води тако строг живот, гнушајући се чак хране која је својствена човеку. Притом игуман говораше преподобном Нифонту: "Древни оци хранили су се у пустињама зељем, јер тамо није било хлеба; а овде има и хлеба, и других јестива, која треба употребљавати у славу Божију, умерено, избегавајући на тај начин сатанску охолост од неуморног и строгог поста".

Као истински послушник, преподобни смирено прими старчев савет. Али, да би избегао нове непријатности, он се уклони из скита свете Ане. Касније, он се зближи са преподобним Максимом Капсокаливом. И свети Максим, после дугогодишњег саподвижништва са чудесним Нифонтом, у знак своје искрене

оданости према њему и пријатељства, уступи му своју властиту колибу, а себи направи другу близу њега.

Но пошто су к светом Максиму долазили многи ради чудеса која он чињаше и ради његове пророчке прозорљивости, то свети Нифонт, не подносећи вреву, а са пристанком и по савету светог Максима, удаљи се у пештеру наспрам места "свети Христофор", и тамо молитвено самоваше и тиховаше. Након мало времена к њему дође из његовог завичаја инок Марко, који имађаше брата, да себе потчини његовом старачком руководству.

Свети га с љубављу прими, и нареди му да начини колибу и себи и брату. - Шта је теби, оче? одврати зачуђено Марко, брат је мој световњак и живи у кругу своје родбине. - Опрости, одговори му смирени Нифонт, ја сам луд и не знам шта говорим. Не слушај мене, него ради што ти је по вољи.

Међутим, настаде празник светог Атанасија. Шаљући Марка у лавру на празник, преподобни Нифонт му рече: При повратку са празника, доведи са собом и брата твог. - Марко на то рече светом Нифонту исто што и раније. Но, приближујући се лаври, он одједном угледа свог брата крај манастирских врата. Поражен пророштвом светог Нифонта, он радосно загрли брата, па се по завршетку лаврског празника заједно врати с њим к своме старцу, паде му пред ноге, просећи опроштај због свог маловерја. Убрзо затим Марко се тешко разболе. Свети Нифонт, укоровши га за маловерје. и сумњу у чудотворну силу Божју, помаза га јелејем из неугасивог кандила, и Марко устаде са болесничког одра. При томе свети Нифонт му рече: Ето си здрав, више не греши, да ти не буде горе.

Након извесног времена после овога, Марко стаде молити преподобног Нифонта да му допусти да мало полови рибе у мору. Свети Нифонт му на то рече: Научи се најпре примећивати и ловити нечисте помисли, а мани се мора и ловљења риба, да не би утонуо у море искушења. - Марко не обрати пажњу на старчев савет, и под изговором да опере упрљане хаљине, он се спусти до мора. Тамо баци удицу, и уживаше у пуној мери. Али непослушање не прође бесплатно. Јер док Марко беше сав занет својим послом, одједном искочи из мора и баци се на њега једна огромна животиња.

Марко се препаде и, молитвено призвавши у помоћ свога старца, једва се некако спасе од те животиње. Сав ван себе од страха, и у исто време држећи у рукама уловљену рибу, он дотрча к светом Нифонту. Овај му са очинским саучешћем рече: Непослушко! онај који се претвори у змију да би преварио наше прародитеље, и сада узме на себе облик морскога пса, на твоју погибао, и само Христос, који дође у свет ради уништења вражје силе, по неизмерној доброту Својој поможе ти, очекујући твоје покајање. Што се пак тиче рибе коју си уловно, пошто је плод непослушности, ја је се ни по коју цену нећу коснути.

Тронут старчевим прекором, Марко паде к ногама његовим, лијући сузе покајања. Од тога времена он се поправи, и указиваше потпуну послушност светом старцу све до саме смрти своје, која не закасни да га посети. После Маркове смрти, светом старцу остаде да служи његов синовац Гаврило.

Шест месеци унапред преподобни Нифонт провиде да је свети Максим Капсокалива већ близу одласка у вечност, и рече ученицима својим: Хајдемо к светом Максиму, да узмемо од њега последњи благослов, јер се више нећемо видети с њим у овом животу. - И они одоше к њему. После поздрава, свети Максим рече: Радујте се, љубљена браћо! ово је опроштајни поздрав; од сада се више нећемо видети. - Како предвиде преподобни Нифонт кончину преподобног Максима, тако и би.

Након много година после тога, У Светој Гори се опет појави куга, и послушник преподобног Нифонта Гаврило смртно се разболе. Тада још беше у животу Гаврилов отац Доситеј, који неутешно плакаше за њим. Свети Нифонт га тешаше и говораше: Не плачи, брате, син твој, због послушања мојој недостојности, неће сада умрети. - Потом, окренувши се на исток, помоли се тајно к свемилостивом Богу, и болник устаде са самртног одра славећи Бога. Затим, разговарајући са присутнима, рече: Ето, брат наш, помоћу Божјом, оздрави, а ја ћу у току Петрова поста умрети.

Најзад настаде пост светих апостола Петра и Павла. У суботу прве недеље уставши изјутра, преподобни се помоли Богу, потом се причести Божанственим Тајнама, па онда рече својим ученицима: Чедо возљубљена у Господу! дође време мога одласка ка Господу,

кога од младости своје љубљах свом душом својом. - Ученици се узнемирише од старчевих речи. - Не треба да се узнемирујете и плачете, рече им он приметивши њихову узнемиреност, него треба да се радујете, јер ћете у мени имати молитвеника пред Богом за спасење ваше, само да и ви са своје стране испуњујете заповести Његове. - Сутрадан, у недељу, преподобни им нареди да се најпре поткрепе храном, па да му затим ископају гроб и спреме све што је потребно за погреб. Онда рече: Време је да идем у земљу, од које сам и узет.

Када све то би урађено, преподобни устаде са одра и дуго се мољаше са подигнутим к небу очима и рукама. Најзад, по завршеној молитви, он благослови све и од свих узе опроштај, леже на свој смртни одар, прекрсти руке на грудима, и мирно испусти и предаде дух свој Богу. Тада лице праведника, у знак његове небеске славе и слободе пред Богом, засија као сунце.

Тако се преподобни Нифонт упокоји четрнаестог јуна око 1400. године, пошто поживе на земљи 96 година. За време живота он сатвори многа чудеса, од којих ћемо, сем споменутих, поменути још нека.

Духовни и врлински старац Теодул пожелe једном да се види с преподобним Нифонтом ради душевне користи: устаде и крену ка њему. Али путем, на једној низбрдици, он се оклизну и тако повреди ногу о камен да му много истече крви, и он сав изнеможе, и очекиваше смрт. Најзад, у духу вере, он горко зајеча пред Господом и рече: Господе Исусе Христе, Сине Божји, ако Нифонт стварно има слободу пред Тобом и благодат, избави ме, ради његових молитава, од неминовне смрти и страдања. - Чим то старац изговори, крв му престаде тећи, болови потпуно уминуше и старац, славећи Бога и Његовог угодника, оздрави.

Један инок из лавре преподобног Атанасија, гајећи осећање љубави према светом Нифонту, посла му по пријатељу свом суд са уљем. Деси се да овај што ношаше тај дар преподобном спотаче се путем и паде, и све друго што је носио разби се, а суд са уљем остаде читав. Када брат донесе и предаде тај суд преподобном оцу, он са осмехом рече: Видиш, како је силна вера брата који посла уље. Вера

његова и тебе избави од опасности, и суд са уљем очува читавим, иако се све остало изразбија.

Прозорљивост старца Нифонта запрепасти брата, коме он исприча све што га снађе на путу, и брат прослави Бога.

Други монах, који је много година патио од главобоље, уместо да иште помоћ с неба, он се обрати лекарима, и све што имађаше истраћи на њих, али помоћи не доби. Најзад он дође к преподобном Нифонту и паде му пред ноге, молећи га за исцељење. - Верујем, свече, говораше он, да ће ти Бог дати што год заиштеш у Њега. - Напротив, брате, одговори преподобни, ја сам човек грешан, а грешника Бог неће послушати. - Међутим, болесник, ронећи сузе, не престајаше припадати к ногама његовим и молити га за исцељење. Тада блажени Нифонт, дирнут патњом брата, прочита молитву над главом болесниковом, и он осети као да му неки шум и силни вихор излете из главе. И одмах се исцели и, славећи Бога, врати се у своје обиталиште, пун дивљења и захвалности према своме лекару.

Стражар свештене лавре би истеран из ње због неке погрешке. Он дође к светом Нифонту, пожали му се да је неправедно истеран из лавре, и замоли га да остане код њега на послушању. Свети му одговори: Врати се у лавру, падни пред игуманом, смирено признај своју кривицу, па ће те он опет примити. Ако не послушаш мој савет, веруј ми, ти нећеш моћи овде издржати пустињске тегобе; а што је најважније, лишићеш се части и удела светих отаца обитељи. Будеш ли се вратио, ти ћеш кроз неко време бити произведен за еклесиарха, а потом за игумана лавре. Изнад свега: смиравај се. - Затим свети Нифонт са осмехом настави: Када, по вољи Божјој, будеш постао игуман, помени и нас. - Брат поступи по савету божанственог Нифонта, и стварно би примљен у лавру. Затим, кроз неко време, по пророштву преподобног, би изабран за еклесиарха, и најзад за игумана. Захвалан преподобном Нифонту за савет, он му је слао све потребно за келејни живот. Богу нашем, који славно прославља Своје свете, слава и моћ кроза све векове. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
КИРИЛА,
епископа гортинског на Криту[18]**

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ
ЈУЛИТЕ**

Упокојила се у миру.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЈЕЛИСЕЈА СУМСКОГ**

Подвижник Соловецке обитељи у петнаестом веку.

**СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ КНЕЗА
МСТИСЛАВА-ГЕОРГИЈА**

Син великога кнеза Ростислава. Године 1179. Једнодушно изабран од Новгородца за кнеза; вољен од свих због своје самопрегорне храбрости и дивног благородства. Мирно се преставио 14. јуна 1180. године. Свете мошти његове покоје се у Новгородској саборној цркви свете Софије.

НАПОМЕНЕ:

1. Губа је најстрашнија и најодвратнија, заразна болест; има је првенствено у земљама са жарком климом, нарочито у Египту,

Палестини, Сирији, Арабији, Индији, и уопште на Истоку. Од ове болести кожа побели, отиче, рашчиња се, суши се, покрива се ранама са одвратним смрадом; затим опадају делови тела и, најзад, болесници обично умиру у срашним мукама.

2. Свети пророк Јелисеј умро је у дубокој старости, кад му је било око сто година. Ступио је на пророчку службу при Ахаву (3 Цар. 19, 19), око 900. год. пре Христа, а скончао при Јоасу, тридесетих година деветога века. По блаженом Јерониму, могилу светог пророка Јелисеја, показивали су близу Самарије (ср. 4 Цар. 5, 9; 6, 32). Свете мошти пророка Јелисеја, у време блаженог Јеронима, заједно са моштима светог пророка Авдије и Јована Крститеља у Севастии или Самарији изгоњаху демоне, а у време Јулијана Одступника су спаљене; но остатке од огња верни сачуваше, и нешто од њих би пренето у Александрију. У Цариграду светом пророку би посвећен храм, а у Палестини му свети Дамаскин написа канон.
3. Иконоборац Лав V Јерменин царовао од 813. до 820. године.
4. Апокрисијаријем се називао привремени или стални представник епископа најважнијих цркава код цара; они су водили послове своје цркве и њених представника у односу на државне власти.
5. Теодор I Каситер био патријархом од 815. до 821. године.
6. Михаил II Муцавко царовао од 820. до 829. године.
7. Јован Зонара - византијски историчар и каноничар, савременик цара Алексија Комнена (1080-1118 г.). Његово најглавније књижевно дело односи се на тумачење свих црквених канона. Друго по важности дело његово јесте *Ἐπιτομή ιστοριῶν* у коме се по хронолошком реду излажу догађаји свемирне историје од постанка света до ступања на престо цара Јована Комнена (1118. г.). Осим тога од Зонаре су остала писма, житија светих, песме.
8. Константин Копроним царовао од 741. до 755. год.
9. Теофил царовао од 829. до 842. год.
10. Теофил нареди да светог Методија бију по лицу, при чему му толико разбише вилице, да св. Методију целог живота остаде на лицу велик и ружни ожиљак. Будући патријархом, свети Методије расече крајеве панакамилавке и њима превезиваше

вилице, да би сакрио ожиљак. Из поштовања према светом исповеднику сви монаси, по угледу на њега, стадоше носити панакамилавке са расечцима.

11. Спомен њихов празнује се 27. децембра.

12. Теодора управљала од 842. до 855. год.: Михаило III - од 855. до 867. г.

13. Лав III Исавријанац царовао од 716. до 741. год.

14. Би патријархом од 832. до 842. г.

15. Спомен његов 4. новембра. Преподобни Јоаникије упокојио се 846. год.

16. Сабор одржан 787. године.

17. У области лавре светог Атанасија.

18. Његов спомен слави се 6. септембра, где видети опширније о њему.

15. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ЛАЗАРА, цара српског

Светосавски свенародни идеал и програм: "Све за Христа - Христа ни за шта", нико није у такој потпуности остварио као свети Великомученик Цар Лазар. Он је то свенародно остварио одредивши се за Царство Небеско и приневши себе на Косовску жртву, и са собом сав народ Српски. И то учинио са чисто еванђелских разлога, изложених у народној песми:

Земаљско је за малена царство,

А Небеско увек и довека.

Ево укратко изложеног његовог житија и мученичког подвига.

Када у Српској земљи цароваше силни цар Стефан Душан (1331-1355. г.) он око себе имађаше многе благороднике и великаше; међу њима беше и знаменити великаш Лазар Прибац Хребељановић. Прибац беше из града Прилепца крај Новог Брда и

имађаше троје деце, две кћери и једног сина - овога блаженог и славног Лазара, чије житије и страдање желимо овде да изложимо.

Лазар се родио око 1329. године^[1] у споменутом граду Прилепцу код Новог Брда. Још из детињства он беше благе нарави, оштроуман и добродушан. Васпитан би он од родитеља у хришћанској вери и побожности. Чисте нарави, кроткога ума, храброг и племенитог срца и душе, он брзо напредоваше у сваком добру и мудрости. Подарене му од Бога дарове он богато умножаваше и ревносном побожношћу свог подвижничког живота дивно увеличаваше. Тако даровит, он не само што брзо претече своје вршњаке, него и привуче на себе пажњу цареву и стече његову благонаклоност, због чега би узет на царски двор у Скопљу, и убрзо затим уведен у државне послове.

Лазарева старија сестра би удата за челника (војсковођу) Мусу, чија област беше на горњем Ибру (у Звечану). Драгиња и Муса родише синове: Стефана и Лазара (браћа Мусићи), а по смрти мужа Драгиња се замонаши и доби монашко име Теодосија. Са својим синовима, Лазаревим сестрићима, она је подигла манастир Пресвете Богородице код Брвеника, где по смрти би сахрањена и она и њени синови. Млађа Лазарева сестра би удата за војводу хвостанског^[2] Алтомана, по коме бише названи познати Алтомановићи. Са Алтоманом она доби сина Иваниша, који по смрти својој би сахрањен у манастиру Дечанима.

На двору цара српског Стефана Душана млади Лазар постаде убрзо веома славан и од свих вољен и уважаван због своје честитости, витештва и искрене побожности. Ускоро он постаде и зет царски, јер му цар Душан даде за супругу своју племениту рођаку Милицу, ћерку великог кнеза Вратка, од лозе Немањића.^[3] Лазар се вери са Милицом, по народном казивању, у манастиру Јошаници, и по женидби би убрзо узведен у достојанство кнеза ("ставилца"). Ово би око 1353. године. Лазар постаде и војвода у Душановој војсци, јер беше веома вичан у војној вештини и војевању, као некада славни краљ српски свети Јован Владимир (празнује се 22. маја).

Лазар и Милица се веома вољаху и једно друго у честитости и побожности подстицаху. Бог им даде најпре пет кћери: Мару,

Драгану (или Марију), Јелену, Теодору и Оливеру, а затим и три сина: Стефана, Вука и Добровоја (који умре веома млад). Колико то беше честита породица најбоље се види по томе што отац, мајка и најстарији син бише од Бога прослављени као Његови Светитељи.[4]

Душан беше моћан владар који Српску државу прошири на многе области грчке земље, и зато се прогласи за цара у својој новој престоници Скопљу 1346. године. Том приликом он уздиже Српску архиепископију на степен патријаршије. Са тим се сагласише многи епископи и светогорски монаси, али не и Цариградски патријарх. Због овога касније настадоше не мале невоље, које ће тек овај блажени и свети Лазар, када постане српски владар, потпуно отклонити. Цар Душан беше ожењен Јеленом, сестром бугарског цара Јована Александра (1331-1371. год.), и са њом имађаше сина који се зваше Стефан Урош. У то време беше запретила свим хришћанима и владарима на Балкану велика опасност од најезде иновјерних хорди Турака, који све чешће упадаху у Европу из Мале Азије. Душан крете на њих са својом војском, али се на путу изненада разболе и напрасно умре, 20. децембра 1355. године. Тада нејаки цар Урош прими у наслеђе очево царство (1355-1371. г.), али се неки од српских великаша не хтедоше њему покорити него стадоше међу собом делити и цепати велику Душанову царевину. Први се од Уроша одвоји његов стриц Симеон - Синиша и узе под своју самосталну власт области у Грчкој Епир и Тесалију.[5] Затим се нејаком цару Урошу поче насилно наметати моћни великаш Вукашин Мрњавчевић, који ускоро постаде и најмоћнији човек на српском двору. У његове руке ускоро пређе потпуна власт над једним делом царства. Јер Вукашин се 1365. године прогласи за краља и владаше у крајевима од Вардара са престоницом у граду Прилепу. Око тога настаде не мали метеж и несугласице у земљи.

Да би помогла своме нејаком сину Урошу мајка му Јелена узе да управља Серском облашћу у Македонији, али тако да признаваше врховну царску власт свога сина. Она мудро управљаше овим крајевима царства, но ускоро се замонаши и доби име Јелисавета.[6] Као монахиња и царица она настојаваше да помири Српску Цркву и државу са Цариградском патријаршијом и зато с љубављу и поштовањем прими на свој двор у Серу цариградског патријарха

Калиста,^[7] који лично беше дошао у Сер ради мира и јединства, јер добро схваташе каква велика опасност прети свим хришћанима од Агарјана. Но свети патријарх Калист убрзо се разболе и умре ту у Серу (20. јуна 1363. године), као што њему беше прорекао преподобни Максим Капсокаливит. Но измирење Српске и Цариградске патријаршије остаде неизвршено. Царица Јелена-Јелисавета ускоро узе себи за савладара деспота Јована Угљешу Мрњавчевића, кога ожени чесном девојком Јеленом, ћерком ћесара Војихне, господара Дrame, касније познатом као монахиња Ефимија.^[8] Ускоро затим царица-монахиња повуче се сасвим са власти из Сера и отиде на двор сина свог цара Уроша, а власт у тим крајевима преузе деспот Угљеша. Он беше веома благочестив и mudar владар и прва му брига беше да измири две патријаршије. То он одмах и постиже (1368. године), али се ово измирење односило само на пределе Серске области којом је он тада управљао. Угљеша беше богољубив и човекољубив и помагаше многе људе, а особито свете цркве и манастире, и то не само у својој области већ нарочито на Светој Гори Атонској. За његово време и његовим настојањем бише обновљени многи манастири у Светој Гори. Тако, "благочестиви деспот Јован Угљеша" обнови и изгради манастир Симонопетру на високој стени југозападне обале Свете Горе, а затим и манастир Светог Павла.^[9] Манастиру Ватопеду он поклони манастир Спилеотисе у области Мелника.

Посебну бригу улагаше деспот Угљеша да хришћане у својој земљи и на читавом Балкану заштити од најезде нечестивих Агарјана, и зато се поче припремати за одлучну борбу са њима.^[10] На ту борбу за одбрану хришћана он призиваше и многе друге великаше и владаре, али се нико не одазва осим његовог брата Вукашина Мрњавчевића. Но по несрећи и гресима српским Турци изненада разбише њихову војску код места Черномена на реци Марици (26. септембра 1371. године), где оба ова српска великаша погибоше. Тада настаде тешко стање за све хришћане тих крајева, које овако описује тадашњи светогорски монах Исаија: "Толика нужда и зло љуто обли све градове и крајеве западне (тј. српске), колико ни уши слушахше, ни очи видеште. А по убијању овог храброг мужа деспота Угљеше просуше се Исмаилћани, полетеше по свој

земљи као птице по ваздуху, и једне од хришћана мачем клаху, друге у ропство одвођаху. А оне који су остали смрт прерано поже. Они који су од смрти остали глађу погубљени бише. Јер таква глад би по свим крајевима, каква не би од постања света, ни потом таква, Христе милостиви, да буде. А оне које глад не погуби, ове допуштењем Божјим вуци ноћу и дању нападајући ждераху. Авај, јадан приказ би да се види! Оста земља од свих добара пуста: и људи, и стоке, и других плодова. Јер не би кнеза, ни вође, ни наставника међу људима ни да их избавља ни да спасава, но сви се испунише страхом исмаиљћанским, а срца храбра јуначких људи у најслабија срца претворише се. И уистину, тада живи оглашаваху за блажене оне који су раније умрли".

Док се све ово збивало на југу бивше Душанове царевине, у северним крајевима њеним владаше цар Урош Нејаки (1355-1371. г.). Њему тада беше тек 19 година. Због обести појединих српских великаша, цар Урош, иначе по природи сувише милостив и кротак, не беше у стању да под својим жезлом чврсто држи јединство осталих српских области. Једини који уз њега беше и у томе му помагаше беше честити и способни Лазар, који остаде на царском двору и беше највернији и најоданији човек цара Уроша, због чега од њега и доби титулу кнеза, и то најпре новобрдског и топличко-полимског, а затим и рудничког и моравског. Лазар беше мирољубац и стално размишљао како да уједини разбијено царство, и на тај начин да све Србе и све хришћане окупи и припреми за борбу против Турака. Када ускоро затим умре блажени цар Урош (4. децембра 1371. г.),^[11] Лазар од тада још више настојаваше да ову племениту намеру оствари, ради добра свога народа и свега рода хришћанскога. Добивши под своју владавину Ново Брдо, Топлицу и Рудник, а затим и области Браничево и Мачву са Београдом, он ускоро премести своје седиште у Моравску област, у град Крушевац на реци Расини, кога притом сам изгради и утврди. Честитоме кнезу велике невоље причињаваше непокорни и подмукли великаш Никола Алтомановић. Он нападаше на Лазареве области и штету им причињаваше, па захеле, шта више, да на превару ухвати и самога Лазара, убије га и његове земље неправедно потчини себи. У том циљу он позва Лазара као на разговор и то без

оружја, а када му свети кнез на веру Божју дође на разговор онда га један од Николиних слугу потајно удари скривеним оружјем у груди, и Лазар паде као мртав. Међутим, промислом Божјим и силом Крста Христова, којег Лазар свагда ношаше на грудима, он би спашен од сигурне смрти. Јер златни Крст, који свети кнез имаше свагда о врату, спречи железно оружје да му не зада смртоносну рану. Тако будући мученик Христов не пострада овога пута, јер њему би одређено да за Христа пострада од неверника Исмаилћана (Турака). После овога догађаја, благоверни кнез склопи братски савез са српским босанским краљем Твртком I (1353-1391. г.) и победи Алтомановића. Ускоро он под своју власт укључи и области Херцеговине и Баната, те тако постаде "у Христу Богу благоверни и самодржавни господар Србљем и Приморју - Стефан велики кнез Лазар", а од свег српског народа прозван славни цар Лазар. Честити Лазар, иако на царску власт имађаше законито право, преко своје супруге Милице која беше од владарске лозе Немањића, ипак није се хтео наметати, као што то беше учинио дрски краљ Вукашин, него све српске кнезове братски поштоваше и братски их умољаваше.

У то време благочестиви супрузи Лазар и Милица чесно поудаваше своје прве четири кћери за знамените краљеве и великаше, те и тиме утврдише мир и јединство хришћанских владара и народа. Каква пак беше судбина њихове најмлађе кћери Оливере о томе ћемо видети мало касније. Најстарију своју кћер Мару они удадоше за велможу Вука Бранковића (сина севастократора Бранка Младеновића), који владаше на Косову.[12] Другу кћер Драгану (или Марију) удадоше у кућу Шишмана, бугарског цара у Трнову. Трећа кћи Јелена би дата за Ђурђа II Стратимировића-Балшића, господара све зетске и приморске земље.[13] Четврта, Теодора, удаде се у Угарску за Николу Гаровића, бана Мачванског (касније је постала баница хрватско-далматинска).

Благочестиви господар српски Лазар беше веома христољубив, и ту љубав своју особито испољаваше према Цркви Божјој, како у својој земљи, тако и свуда где живљаху православни. Најважнија његова брига беше да одмах измири Српску и Цариградску патријаршију, које, као што рекосмо, од времена цара Душана беху

у неслози и подвојености. Цариградски патријарх беше одлучио Српског патријарха и међу њима не беше општења и јединства. Зато прва брига Лазарева беше да исправи оно што се тиче неба и спасења душе његовог народа, јер виде и сагледа да црквено раздељење јесте ствар штетна и пагубна. Као веома мудар и богобојажљив он о тој ствари ништа не пренебрегну, и очима својим не даде сна док тај велики подвиг не оствари. Јер он говораше: Има ли за земаљског владара ишта веће него да чини оно што је Богу угодно? На то га потстицаху и светогорски монаси, јер они најбоље осећаху како Цркве Божје тугују кад нису у миру и љубави. Они отидоше у Пећ патријарху Сави IV (1354-1375. г.) и о измирењу му говорише, а он их упути у Крушевац честитоме кнезу. На челу ових монаха беше преподобни старац Исаија, родом са Косова, који се раније подвизаваше у манастиру светог Јоакима Осоговског, а сада беше хиландарски монах. Он уживаше поверење Лазарево и зато, чим он стиже, Лазар сазва велики црквено-народни сабор у Крушевцу, на који би позвана и стара царица Јелена, монахиња Јелисавета. Сабор, са патријархом и кнезом на челу (1375. г.), одмах реши да се у Цариград пошаље старац Исаија да од патријарха Цариградског измоли скидање проклетства са дотле умрлих и свих живих Срба. И чесни старац Исаија пође са неколико монаха пратилаца у Цариград код свјатјјшег патријарха Филотеја (1364-1376. г.), и благополучно сврши ову богоугодну ствар измирења, као што то жељаше благоверни самодржац Лазар. О том важном догађају ево шта пишу мудри стари животописци, архиепископ Данило II и његов ученик (у својој књизи "Животи Краљева и Архиепископа Српских"):

"Када тадашњи патријарх царствујућег града (Цариграда) васељенски кир Калист посла и одлучи цара (Стефана Душана) са патријархом, тада покаја се цар и заиска разрешење за ово зло, и није га могао наћи ради достојанства (тј. титуле царске) и ради градова. И после овога разреши се он од овога живота и предаде се гробу, оставивши ово зло непогребено. После овога прими царство његов син Урош, и благоденствовавши дочека велику беду од своје властеле, и мало година царствова, и престави се из овога живота ништа не учинивши о напред реченом злу. Царство његово узе један

део кнез Лазар, а други део Вукашин, који, дрзнувши се на краљевство, није се ништа бринуо о проклетству светог Саве. А грчке крајеве и градове узео Угљеша. И после овога, сакупивши се изиђоше у Македонију, и од Турака бише побијени (на реци Марици 1371. г.), и тако скончаше. А најчаснији старац кир Исаија, видевши ово неразрешено зло, распаљен божанственом ревношћу, дође кнезу Лазару и исприча му о тој ствари. А кнез Лазар, богољубив и украшен многим врлинама, чувши све ово о споменутом злу, паде у велику жалост. Он посла старца Исаију патријарху српском Сави, и овај дошавши једва га умоли за ово разрешење. И патријарх се преклони и замоли старца Исаију да пође у Цариград и затражи разрешење о овоме. Старац се покори овоме и пође, и дошавши кнезу узео од њега довољно што је на потребу, и тако пође на пут. А узео са собом и часнога у врлинама прота Свете Горе кир Теофана, и два његова ученика Силвестра и Нифона, и са њима и Никодима тумача речи, и о свему објавише целом сабору и старој царици кир Јелисавети и свој властели. Затим дошавши на Свету Гору, и одатле укрцавши се на лађу, стиже у царствујући град, доживевши успут страх и многе беде. А тада је царствовао Калојован Палеолог и његов син кир Манојло, а патријарх је био кир Филотеј, муж пун врлине и премудар. Одмах се сазнало за долазак старца Исаије и за узрок ради кога је дошао. И прими га патријарх и цео сабор са многим чашћу као што приличи. Затим, учинивши савет о овоме, опростише од пређашњег запрећења и одлучења и цара и патријарха и све живе и умрле, и примише све архијереје и јереје у заједницу и саслуживање. И догоди се овде оно што је боље за ове који су дошли, а нарочито за кир Исаију, јер беше веома возљубљен патријарху. Ради тога дароваше да Срби немају више архиепископа него самовласног патријарха којим нико не господари. А издадоше и једну заповест о овоме: да ако Срби ојачају и опет заузму грчке крајеве, да у њима не мењају митрополите и његово спомињање, тј. патријархово (на Литургијама), као што то заповедају и саборна правила. Када је ово све учињено онда написао за потврду једну синђелију, и отпустише га са љубављу и чашћу. Ради боље сигурности послаше с њима два изабрана човека између свештеноинока, кир Матеја и кир Мојсеја, који дошавши у Призрен, као од лица патријархова, и

ушавши у цркву служише заједно и причестише се са светитељем (тј. српским патријархом) и са српским свештеницима који раније беху одлучени. А у то време престави се Сава патријарх, који пребиваше на престолу Светога Саве двадесет година и пет месеци, и сконча месеца априла 29. дан на Антипасху (Томину недељу), у трећи час дана. А ови дошавши из Цариграда опростише цара Стефана (Душана), Јоаникија патријарха и Саву патријарха и цара Уроша, и све мале и велике, јер се сјединише удови глави и Црква опет доби своје благољепије". Толико о томе пише архиепископ Данило II и његов настављач.

Како се у то време помирења престави у Господу свјатјејши патријарх српски Сава IV, свети кнез Лазар окупи сабор епископа и српске господе у Пећкој патријаршији ради избора новог патријарха. И по промислу Божјем би изабран преподобни подвижник старац Јефрем,^[14] кога одмах митрополити и епископи рукоположише и на престо Светога Саве посадише. Онда сви заједно отслужише службу Божју и заједно се са дошавшима из Цариграда причестише. Тако се утиша бура у Цркви и разреши се свака свеза, благодаћу Божјом и старањем честитог и мирољубивог кнеза. Од овога дивног и богоугодног дела њему веома порасте углед у свему народу српском и хришћанском.

Љубав светог кнеза Лазара према божанској Цркви Христовој огледала се и у љубави и усрћу које имађаше према светим храмовима и манастирима. Он постаде ктитор и добротвор многих цркава и манастира, и то не само у својој држави него и далеко ван њених граница. Као прво славно дело које учини, после измирења Црква, беше подизање дивне цркве Светога Стефана у славном граду Крушевцу, познате и до данас под именом Лазарица. Затим, као што пише за њега патријарх Данило III, овај христољубиви владар "горе и хумове своје државе испуни обитељима монашких жилишта", где се настанише у живљаху монаси, "који себе Богу ородише усамљеношћу и сваким молитвеним тиховањем". Ово је било после 1371. године, када су, бежећи испред Турака, многи монаси из освојених крајева Балканског полуострва и Свете Горе дошли у слободну Лазареву државу, и овај монахољубиви владар дао им је да се настане у његовим моравским крајевима, особито око

Крушевца и Сталаћа (где још и данас има многих цркава, црквишта и манастиришта из тога доба). Особито су код светог кнеза долазили познати монаси звани "Синаити", названи тако по свом великом учитељу преподобном Григорију Синаиту.[15] Ови подвижници и молитвени тиховалници, на челу којих беше монах кир Григорије Синаит, ученик оног великог Григорија, дођоше честитоме кнезу и замолише га да им подари неко усамљеничко место, где ће моћи богоугодно се подвизивати у миру и неузнемирености од света. Свети кнез сазида тада у тихом и скровитом месту у браничевском Ждрелу на реци Млави цркву Пресвете Богоматере и око ње основа манастир, а својом владарском повељом од 1379. године утврди га и снабде имањем, па га подари овим чесним синајским монасима и кир Григорију Синаиту. Све ово потврди и свјатјејши патријарх српски Спиридон,[16] заједно са црквеним сабором у Пећкој патријаршији. Овај манастир и до данас постоји и назива се Горњак, а посвећен је Ваведењу Пресвете Богородице. У то време допутова у Крушевац старатељ монашке болнице у светој лаври Хиландарској монах кир Герасим (иначе брат Лазаревог зета Вука Бранковића). Он се јави честитоме кнезу и изнесе му да оболели и стари монаси у светој обитељи Светога Саве и Симеона очекују кнежеву утеху и помоћ. Кнез одмах издаде повељу о томе (1380. г.), у којој заповеди "да се у болницу хиландарску даје сваке године по стотину онгија (златника)", а ради исхране и неге болесних монаха завешта још и два села: , Јелашницу с међама и Јелашницу с црквом", што све опет потврди патријарх Спиридон својом патријарашком граматом. Монах кир Герасим исприча кнезу како се многи и многи посвећују иночком образу у Хиландару, па је црква скоро недовољна да све њих у себе смести. Тада свети кнез, по угледу на велике задужбине Немањића, посла неимаре и све остало што требаше, те у Хиландару, уз главну хиландарску цркву храља Милутина, сагради дивни и пространи пронаос (припрату), те се на тај начин и он уврсти у ред великих и светих задужбинара Немањића. Руском пак манастиру Св. Панталејмона у Светој Гори кнез повељом својом од 1381. године приложи цркву Спасову у Хвосну, уз још нека села и потребне привилегије. Истом манастиру приложише тада челник Муса и синови му Стефан и Лазар село Уларе и цркву Св. Николе на Лабу, за спомен покојне супруге и мајке њихове Драгиње, рођене

сестре кнежеве, што кнез такође потврди нарочитом повељом. Својом повељом он потврди и дарове војводе црничког Црепа село Мутницу и Паракинов Брод, које овај завешта лаври Св. Атанасија у Светој Гори.[17] Честити кнез брињаше и о српским монасима у Светој Земљи. Јер на молбу Јерусалимског патријарха Михаила он писаше (31. августа 1388. г.) кнезу Дубровачке републике да се српским монасима у Јерусалиму, настањеним у манастиру Св. Архангела Михаила, задужбини Светог Саве и краља Милутина, исплати заостали стонски доходак. Свети кнез је слао прилоге чак и манастиру на Синају, и манастирима у Влашкој.

Но највећа задужбина светог кнеза Лазара би његов манастир Раваница, који би основан 1381. године и посвећен Вознесењу Господњем (Спасовдану). Градњу ове дивне задужбине повери свети кнез главном неимару Раду Боровићу, који сазида величанствену цркву у најлепшем српско-византијском стилу. Очевидац свега тога, српски патријарх Данило III, у свом "Слову о кнезу Лазару", овако описује кнежево украшавање манастира Раванице: "Божанску је цркву прекрасним мраморјем украсио, златом и сребром је божанствене иконе изобразио. И не само иконе, него је и зидове златом просветлио. Манастир је оградио високим пирговима (кулама) и чврстим зидовима, и утврдио сваком оградом, какве до тада нигде није било". Исте 1381. године честити кнез издаде своју владарску повељу овоме светом манастиру и обдари га великим добрима у Поморављу, Подунављу и Посавини. Та кнежева повеља овако гласи: "Аз, ва Христа Бога благоверни кнез Лазар, ревније иже прежде мене бившим благочестивим царем, на ихже престол Богу ме вознесу и царствија саном украсившу, и славоју от многих јего дарованиј јеже на мње, мало тому васхотех принети, јелико по силе, благовољенијем Оца, поспешенијем Сина, савршенијем Светога Духа, воздвигох от основанија манастир в славу Светога Вознесенија, мње же в ктиторију, јегоже по сиље мојеј украсив, иже в њем житељство в саједињеније братијем изволих, јакоже Апостоли оставише и правила Светих Отец утврдише. Приложих же к потребам сва изобилне, доходке и села, винограде насадих и друге купих у Црепа и Југа... И саставих општежитије, да се држи у манастиру... И сва јелика приложих, не узех ничију баштину, не

сатворих по силе, но сва са искупом и с заменоју, јакоже кто хотеше". За првог игумана новосабраној братији у Раваници кнез постави кир Арсенија, "мужа обдарена врлинама, украшена разумом, који имађаше дар Светога Духа да учи многе". У то време у Раваници се подвизавао и свети Ромило Раванички, који се ту и упокоји и би погребен с јужне стране припрате раваничког храма.[18] После мученичке кончине светога кнеза и његове ће свете мошти бити пренете у свету обитељ Раваничку, као што ће се даље видети.

Еванђелско христољубље и човекољубље светога кнеза није се огледало само у томе што је окупљао у својој земљи монахе подвижнике и исихасте (= молитвене тиховалнике), и обнављао им или оснивао нове обитељи, него и у томе што је подизао и обнављао и многе парохијске цркве за христоименити народ свој, и што је родитељски збрињавао сиротињу и болеснике, подижући и издржавајући сиротишта и болнице. Уз то још он је при црквама и манастирима отварао народне школе, ради просвећивања свога народа. Школу је отворио и у престолном граду Крушевцу, где су се учили његови синови и кћери и остала српска деца у престоници. На његов царски двор су се окупили многи учени и мудри људи, уметници зографи и златари, особито из јужних српских и грчких крајева, бежећи испред најезде злих Исмаилћана. О томе бекству хришћана испред Турака овако говори мудри Константин Философ у свом опису живота кнеза Лазара и сина му деспота Стефана. "Када свети кнез, вели он, утврди оно прво добро (тј. измирење Цркава), он одмах пређе на друге ствари: где год је видео ма које врсте градове и области и обитељи и цркве благочестивих, где су (од Турака) једне огњем попаљене, а друге порушене, и многа убиства и реке крви које су текле, и друго томе слично, он је све то поправљао, у ред доводио и успокојавао. Јер одавно већ грчка држава опадаше, а Исмаилћани се умножаваху; и разлише се чак и у западне крајеве... Исмаилћански род се све више изливаше као неки скакавци: једни су од хришћана одводили, друге заробљавали, треће пленили, четврте клали, као огањ ломећи и све сатирући где год се појављиваху, и увек се наметаху; ишли су да и оно што је остало поједу и немилостиво погубе. И безнадежан је био изглед да се ово измени за нас који грешимо и који се не обраћамо Јединоме који мења све".

Цар Лазар се у неколико махова борио против ове турске најезде. Јер "он није трпео да више чека и да пренебрегне своје удове, и уз то још Христове удове, да се секу и кидају, него одлучи или да уклони стид њихов од свију, или сам да умре и да то још посведочи мучеништвом".^[19] Јер Турци су стално напредовали, и огњем и мачем, неправдом и насиљем крчили су себи пут све даље и даље на запад. Они се нису задовољавали чак ни плаћањем данка и пореза од стране хришћана, него су тежили да све хришћанске народе себи потпуно покоре и поробе. Тако су за неколико година освојили велике и тврде градове Сер, Софију и Солун,^[20] а 1386. године освојише и српски град Ниш. На челу велике турске војске беше султан Мурат I (1362-1389. г.); његов први сукоб са војском Лазаревом би код места Плочника на Топлици 1387. године (сада село Плочник код Прокупља), где Мурат утече испред кнез Лазара.^[21] Следеће године Муратова војска продре и у Босну, али је тамо сусрете храбри војвода краља Твртка, Влатко Вуковић, и јуначки победи код града Билећа. Све ово међутим не заустави Турке, него само подстакну Амурата да се још више и бројније припреми за одсудну битку са кнез Лазаром и његовом храбром војском. И султан се стаде силно оружати и велику војску прикупљати. Али као предзнаци скоре несреће српске бежу се опет појавили унутрашњи раздори, свађе и издајства, и властољубље старешина српских. Не беше једнодушности и оданости кнезу, те зато он мораше са молбама и преклињањима да позива Србе у бој на Косово. Кнез је, наиме, одржао државни сабор у Крушевцу, са својим војводама и велможама, и одатле је упутио општу поруку свеколиком Српству: "Ко не дош'о на бој на Косово, од руке му ништа не родило, рујно вино ни пшеница бјела"... Но и поред кнежевог позива многи се великаши не одазваше, а западни хришћани своју помоћ не упутише. Лазар је на двору одржао своју кнежевску вечеру, на којој је мирољубиво позвао све присутне војводе и великаше на мир и слогу против некрста. Затим се српска војска поче окупљати око града Крушевца и, на челу са честитим кнезом и високим војводама, кретала се на југ у правцу Косова. Своју војску је припремио и Лазарев зет Вук Бранковић, господар Косова и Приштине, јер Муратова војска управо беше кренула северно од Скопља најпре на његове крајеве на Косову Пољу. Кнезу у помоћ крете и војвода

босанског краља Твртка Влатко Вуковић, а са њим и бан Иваниш Хорват из Хрватске.

Дан пре битке кнез је војску своју окупио око беле Самодрезе цркве, где би отслужена служба Божја и сва војска редом причешћена. Јер је свети великомученик Христов предосећао да њему и њима предстоји испити чашу страдања Христових, "за крст часни и слободу златну".

За то време војска султана Мурата, са синовима му Јакобом и Бајазитом и војсковођама Евреносом, Сарицем и Балабаном, и многим трупама турских емира из Мале Азије и Персије, беше се већ слегла на Косово Поље, између града Приштине и река Лаба и Ситнице. На дан боја на Видовдан,^[22] у уторак 15. јуна 1389. године, на Светог пророка Божјег Амоса, свечарску славу кнеза Лазара, честити кнез Лазар још једном се помоли Богу и изговори охрабрујућу беседу својој војсци пре самог боја, што све лепо описа потоњи патријарх српски Данило III. "Када се Мурат, вели патријарх Данило, устреми као велики лав са великом силом, он сакупи безбројно и неизрециво мноштво војске многе себи у помоћ и приближи се земљама српским. А благочестиви и свехвални кнез Лазар, увидевши свирепи наилазак овог гордог и охолог, најпре Бога из дубине срца у помоћ себи призва, говорећи: Боже, законопреступници устадоше на ме, и судиште крепких заиска душу моју. Мржњом неправедном омрзнуше на нас, и оружје извукоше и напрегоше лукове своје, да нас устрељају, закољу и усмрте. А Ти нас, Господе, не остави, већ нам помози; и да уђе оружје њихово у срца њихова, и лукови њихови да се сломе. Нека разумеју да си Ти Бог, једини творитељ преславних чудеса (ср. Пс. 85, 14. 10; 24, 19). Затим посла по благороднике своје, велможе и војводе и војнике, велике и мале. Призвавши их себи, рече им о наиласку безбројних иноплеменика. Када се сви утишаше, он им тихим и спокојним гласом свима скупа говораше: Ви, о другови и браћо моја, велможе и благородни, војници, војводе, велики и мали, сами сте знали и видели колика нам је добра Бог у животу овом даровао, и ничега красног и слатког овога света, славе и богатства и свега што је људима потребно - не лиши нас; него, штавише, Он нам и умножи. Зато ако нам што невољно и болно буде, да не будемо

недобротворни и неблагодарни Њему за ово. Ако нам мач, или рана, или хиљаде смрти догоди се нама, поднесимо то слатко за Христа и за благочестиву веру нашег отачаства. Бољи нам је подвиг смрти, неголи стидан и ропски живот; боље нам је у боју од мача смрт поднети, неголи плећа непријатељима нашим дати. Много поживесмо за свет, постарајмо се дакле да ускоро подвиг страдалачки примимо, да бисмо поживели вечно на небесима; именујмо себе војницима Христовим, страдалцима за веру, како бисмо се уписали у књигу живота. Не поштедимемо тела наша у борењу, да од Подвигоположника светле венце примимо. Страдања рађају славу, а трудови посредују за починак. - Тим и другим речима кнез наоружа војнике и на подвиг многи страдалце припреми. А свехвални, мужаствени и благородни, које роди и подиже Српска земља као прекрасне младице и изабране кедре Ливанове, милом и љубљеном своме господару овако одговараху: Ми, господине наш, откако заједничком природом од оца и мајке рођени бисмо, Бога и тебе познасмо. Бог нас подиже, а ти васпита, као чеда одхрани и као синове дарова, као браћу заволе и као другове узпоштова. Сви ми заједничари и пријемници бисмо славе, богатства и свих красота света, весеља и радости и војинства. Љубав и част, све обилно од тебе примисмо, да радо за тебе, за веру и за отачаство умремо. Нећемо поштедети себе, знајући да после овога имамо отићи и са прахом смешати се. Умримо да свагда живи будемо, принесимо Богу себе жртву живу, не као негда привременим и преварним гошћењем за насладу нашу, већ у подвигу крви своје. Не поштедимемо живот наш, да живописан углед после овога другима будемо; не бојмо се страха надошлог на нас, ни устремљења нечастивих противника насрнулих на нас. Ако на страх и губитак будемо мислили, нећемо се добра удостојити; ако бисмо о неком таштом делу мислили, ништа од часних подвига остварили не би. Ми се имамо борити са Исмаилћанима као са нашим непријатељима, макар нам мач главу, копље ребра и смрт живот узели. Ми, о садругови и саборци, узмимо тегобу негдашњих војника који су сада код Христа, да бисмо се с Христом прославили. Ми смо једна природа људска подвргнута истим страстима, и један гроб да нам буде, и једно поље нека прихвати тела наша са костима, еда би нас прихватила светла едемска (рајска) насеља".[23]

Када затим отпоче крвави бој између крста и некрста, између хришћана и мухамеданаца, тада један од Лазаревих војвода, по имену Милош Обилић, успе да се пробије до самог шатора султана Мурата и да овога распори ножем и убије. Ово учини војвода Милош и због тога што су га многи завидљивци опадали код кнеза да ће он бити српски издајник. Муратово убиство спрва унесе велику пометњу у турску војску, и тада је Лазарева војска нагло напредовала. Сам кнез се јуначки борио и, како за њега каже Тронушки летописац, "имађаше на себи шеснаест рана када је усео на трећег коња, пошто два под њим већ беху убијена". Но промисао Божји беше кнезу и Србима назначио други исход из ове борбе. Јер после првог српског налета и погибије султана Мурата, његов син Бајазит прикри смрт турскога цара и силним налетом и лукавим замкама ухвати и погуби честитог кнеза и многе његове војводе. О томе овако пише Константин Философ, кога смо већ напред споменули: "Када кнез устаде и крете на Исмаилхане, сукоб би на пољу Косову. И у први мах одолеваху Лазареви људи и побеђиваху. Али већ не беше време за избављење. Стога син турскога цара (Бајазит) ојача опет у тој самој битци и победи, јер је Бог тако допустио да се овај велики Лазар и они који су са њим увенчају венцем мучеништва. И шта би после овога? Лазар достиже блажену смрт тако што му је глава посечена, а његови мили другови молили су усрдно да буду погубљени пре њега, да не виде смрт његову. Ова битка би године 1389, месеца јуна 15. дан, када Лазар прими мученичку смрт".

По свеопштем народном и древном предању, Светом кнезу Лазару се пред ову битку јавио Анђео Господњи и питао га којем се жели приволети царству, да ли царству земаљском или Царству Небеском? Помоливши се најпре у себи небочежњиви кнез је одговорио Анђелу Божјем: Ако ћу се приволети царству земаљскоме, оно је за малена, тренутно и пролазно; а Небеско Царство је увек и до века. И тако се богољубиви владар српски свецело определио за Царство Христа Цара на небесима и са свим својим христоименитим народом смирено покорио свесавршеној вољи Божјој, која је врховни закон неба и земље. Зато је и сада, пред целатом Бајазитом, мирно и спокојно стајао, очекујући да прими

мученичку смрт за веру Христову и за отачаство народа свога хришћанскога. Он није тражио слободу "по сваку цену", тј. слободу од Бога и без Бога, него слободу у Богу и са Богом, и зато је мирно приклонио главу под мач нехришћанинов, молећи се у себи Богу овако: Створитељу мој, Који судиш знане и незнане грехе наше, Теби вапијем и Теби се молим: опрости ми све што сам пропустио учинити по светој вољи Твојој, и спаси овај народ мој, или боље рећи не мој него Твој народ, Господе.[24] Затим предаде душу своју у руке Подвигоположника Христа. Раставши се од тела земљаног и царства земаљског ради Христа, он спасе душу своју и душу народа својега, задоби бесмртно Царство Небеско и Богу приведе мноштво Мученика. А и свето тело његово Господ не предаде распаљивости, него га прослави нетрудежношћу и многим даровима чудотворства.

Наиме, када Бајазит виде са каквим достојанством прими смрт овај хришћански кнез, он после битке допусти монасима који искаху тело Лазарево те га они узеше и честно погребеше у цркви Светог Вазнесења у Приштини. После пак годину дана Лазареви синови Стефан и Вук, по савету свјатјјшег патријарха и заједно са клиром и народом, открише мошти светог Великомученика и нађоше тело његово нетљено и читаво, које испушташе многи и благоухани мирис (као што то сведочи Пећски летопис из тога доба). Јер Господ даде нетљеност светом телу његовом као несумњиви доказ мучеништва његовог за Христа и богоугодног живота и светости његове. Узевши свето тело, сви скупа кретоше у литији ка задужбини његовој манастиру Раваници. Успут свратише у манастир Нову Павлицу, задужбину Лазаревих сестрића браће Мусића, који такође изгибоше на Косову. На том путу литију сретe чесна удовица Лазарева, кнегиња Милица. Ту свечану али и тужну литију овако описује српски патријарх Данило III: "Благочестива и достојна хвале кнегиња Милица, са прељубазна два сина њена и са свима благородницима, изишавши у сретање и близу бивши моштију новомученика Лазара, на њих је пала и загрлила их. Изван себе је била, као да је постала полумртва. А затим, тргнувши се као од сна, вапајима великим уздисаше: Авај мени, што ми се деси! Изненада ми љуто оружје прође кроз душу моју. Слично Јеремији и мени ово дође. Послушај ме како уздишем, како тужим, а нема

никога да ме утеши. Девојке моје и младићи моји одведени су у ропство. Обещчади ме мач као смрт у дому. И сви непријатељи моји чуше за зло моје и зарадоваше се. Тако примих изненада. Ово ли ја чеках: пасти и лишити се супружанства и милог ми и љубазног господина кнеза, са светлим и изабраним и мужаственим и храбрим оружницима. Плачите са мношвом: поља и долине, што бисте заједничари тела и крви ових. Ридајте са мношвом и тужите ви мајке прељубазне деце, жене добропобедних мужава, рођаци љубазних својих... И сви остали ово слушаху, и вапајима и гласовима и уздасима све место оно испуњаваху. А мноштво људи благородних и народа стече се, и сви саставише плач и ридане неутешно. Од болова и уздаха срца као лавови да ноктима утробе раздираху. Синови оца зваху, и потчињени господара свога. Сви скупа заједно страдаху и трпљаху болове, страдајући као да су ван себе". Толико о томе патријарх Данило. А о тој свеопштој и свенародној тузи и болу за светим кнезом, пише и споменути Константин Философ: "А тада не беше места у целој земљи тој где се није чуо тужни глас ридане, и вапај који се не може ни са чим упоредити; толики беше да се свим овим ваздух испуни, тако да је у свим овим пределима Рахила плакала и није хтела да се утеши, не само због побијене деце своје, него и због богоизбраног господина Лазара, јер ни њега ни њих више нема на земљи".

Свето тело Светог новомученика и великомученика Лазара би свечано пренето у његову задужбину Раваницу код Ћуприје (1391. године) и положено у цркви Св. Вазнесења Спасовог. Ту оно почиваше и чудотворства чињаше све до године 1690, када, при општој сеоби Срба под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, и раванички монаси напустише свој манастир испред турске освете, и са телом светог Кнеза пређоше најпре у Сент-Андреју повише Будима, а затим (1697. г.) одатле у Фрушку Гору у Срему, где обновише манастир Врдник и назваше га новом Раваницом. У овој новој Раваници тело светог великомученика цара Лазара почивало је све до II Светског рата, када га је (14. априла 1942. г.) испред усташког пустошења фрушкогорских манастира пренео у Саборну цркву у Београд прота Радослав Грујић, где оно и данас почива на утеху, помоћ и духовно руководство православног народа Лазаревог

и свих православних хришћана, а на славу Господа и Бога и Спаса нашег Исуса Христа.

Благоверна пак супруга Лазарева Милица с муком управљаше тешко пораженом српском земљом, јер њен син Стефан беше дете од тек напуњених дванаест година. У стварима овога света, "у којима је се тешко снаћи", и у разбијеном и поробљеном царству, она је мушки храбро и мудро руководила народним и државним пословима. Њој у Крушевац стиже Бајазитово посланство са понудом за мир, али под једним условом - да кнегиња пошаље Бајазиту своју кћер најмлађу Оливеру. Да Србију заштити од даљег страдања кнегиња на то мораде пристати, мада се томе противио и српски патријарх Спиридон. Но она сматраше да кћи њена може послужити као нека нова Јестира на добро свога народа, само под условом да веру своју хришћанску никада не промени, у чему ју је Оливера и послушала. Са својом рођаком и садругом у болу и монашком подвигу, монахињом Ефимијом, Милица је мудро водила свој народ, док није 1393. године предала власт своме сину Стефану, а сама се повукла у свој новоподигнути манастир Љубостињу и замонашила се са именом Евгенија.^[25] А благоверни и христољубиви деспот Стефан мудро управљаше земљом оца свога Лазара, у свему се угледајући на њега.^[26] Колико он уважавао свога светог оца и њему свако своје добро приписиваше, види се најбоље из ових његових речи, написаних у повељи манастиру Хиландару 1405. године:

"Ја од младићког ми узраста и младих ноктију, када је Бог у старању све на корист мени чинио, у многа злољута и неподношљива искушења, штавише и смртна допуштен бих, којима су сведоци и слушаоци небесне стихије и скоро сва васељена, и од свих избави ме Господ, а и још ме избавља. А у овоме што имађаше бити и што имах пострадаати, да се рече, у тамним овим облацима ја ка сунчаним најсветлијим зрацима, врлином кажем оца мога и господина светог ми Кнеза, једва и с муком упирах очи, ја и они који су у власти мојој. И ако што и ревноасмо бити налик њему, то с муком и изван благости и таштине, јер Бог љуби тихог даваоца, као што рече божански Апостол (2 Кор. 9, 7). А сада скровишта велика благости Божје отворише нам се, и смирисмо се и починусмо, и

облаци тамни разиђоше се, и засија нам сунце, и да речемо с Апостолом: Ово је време благопријатно, ово је данас дан спасења (2 Кор. 6, 2). И обновише се острва и ново небо и нова земља мени, по Исаији (Ис. 65, 17). И ја сам благодаран Богу, и бих и још ћу бити, благодаћу Светога Духа која ми потпомаже. Јер самодржац и владар очевом наслеђу и ширинама српске земље од Бога поверен венчах се, и очевим врлинама ревнујући устројих се..."

Владајући тако земљом свога оца Стефан дође једном (године 1403. или 4.) на славно и тужно поље Косово. И у спомен на свога оца и погибију Срба Мученика он изради и постави ту велики камени стуб од мрамора, на коме бише написане следеће дирљиве и поучне речи: "Човече који ступиш на српску земљу, био придошлица или си овдашњи, ма ко да си и ма шта да си, када дођеш на поље ово, које се зове Косово, и видиш да је сво пуно костију мртвих, а са њима и камену природу, мене (тј. камен) у облику и са знаком Крста кад видиш поред њих како усправно стојим, да не прођеш, да не превидиш, као нешто узалудно и ништавно, но те молим, приђи и приближи се мени, о љубљени, и размотри речи које ти преносим, и из тога ћеш разумети због кога узрока и како и зашто стојим ја овде; јер истину ти говорим, не мање од живог у коме је душа, да хоћу да вас у суштини известим о свему ономе што се збило.

Овде је негда био велики самодржац, чудо земаљско и цар српски, који се звао Лазар, кнез велики, побожности непоколебљиви стуб, пучина богопознања и мудрости дубина, пламени ум, туђинима заштитник, хранитељ гладних и сиромашних заштита, невољним милосрђе и утешитељ. Све љубећи колико Христос хоће, дошао је овамо по својој вољи сам он, и са свим својим безбројним мноштвом, колико је под руком његовом. Били су то мужеви добри, мужеви храбри, људи заиста у речи и делу, који су се блистали као звезде светле, као земља окићена цветовима, у оделу златом и камењем драгим украшени. Било је много коња изабраних и са златним седлима, сви дивни и красни јахачи њихови. Као неки добри пастир и заштитник веома племенитих и славних, он мудро приводи јагањце разумне да у Христу добро скончају и венац страдања добију, и учесници вишње славе буду. И тако сложено

много и безбројно мноштво заједно са добрим и великим господином, с храбрим душом и вером најтврђом, као на ложницу красну и на многамирисно јело, на непријатеља се устремише, и сушту змију згазише, и умртвише звера дивљега, и великога противника, и неситога ада прождрљивца, то јест Амурата и сина његова, аспидин и гујин пород, штене лавово и василисково, а с њима и не мало других. О чудеса Божјих судбо! ухваћен би племенити страдалац рукама безаконим агарјанским, и крај страдању добро прими, и мученик Христов постаде велики кнез Лазар. Не посече га нико други, о љубими, до сама рука убице тога, сина Амуратова (Бајазита).

И све ово што је речено сврши се године 6897. (тј. 1389.), индикта 12, месеца јуна 15. дан, у дан уторак, а час је био или шести или седми, не знам - Бог зна".

Овакве и сличне похвале честитоме кнезу, Светом Великомученику Лазару, написа не само син његов деспот Стефан, него и многи други тадашњи и каснији Срби, клирици и световњаци. Јер сав народ сматраше цара Лазара за светитеља и великомученика Христовог. Дивну похвалу написа светом кнезу и захвална монахиња Ефимија, извезавши исту златним и сребреним концима на свиленом покривачу Великомучениковог кивота. Та Похвала гласи овако:

"Међу лепотама овога света васпитао си се од младости своје, о! нови Мучениче, кнеже Лазаре, и крепка рука Господња показа те крепким и славним међу свом земаљском господом. Господовао си земљом отачаства свога, и у свим добрима узвеселио си поверене ти хришћане, и мужаственим срцем и жељом побожности изишао си на змију (тј. турског цар Мурата) и на непријатеља божанских Цркава, расудивши да твоје срце не може трпети да гледа где хришћанима отачаства твога владају Исмаилћани. Ако пак ово не постигнеш, одлучио си онда да оставиш трошну висину земаљског господства и обагрети се крвљу својом и сјединити се са војницима Цара Небескога. И тако две жеље постигао јеси: и змију си убио и примио си од Бога венац мучеништва. И сада не заборави возљубљена твоја чеда која си пресељењем својим оставио сирота. Јер када си отишао у вечна насеља небеска многе туге и боли

обузеше возљубљена ти чеда, и она у многим жалостима живот проведе, јер њима владају Исмаилћани, и сви потребују твоју помоћ. Зато се молимо, моли се општем Господару за возљубљена чеда твоја и за све оне који им с љубављу и вером служе. Јер су многим жалостима спутана возљубљена ти чеда, јер они који једоше хлеб њихов подигоше на њих буну велику, и твоја добра бацише у заборав, о! Мучениче. Но ако и јеси прешао из овога живота, ти знаш туге и боле чеда твојих, и као Мученик имаш слободу пред Господом, преклони колена пред Владиком Који те је увенчао, моли да возљубљена ти чеда богоугодно проведу многолетни живот у добру, моли се да православна хришћанска вера пребива неповређена у твоме отачаству, моли се да Бог Победник даде победу возљубљеним ти чедима, кнезу Стефану и Вуку, над видљивим и невидљивим непријатељима. Јер ако помоћ примимо од Бога, одаћемо ти похвалу и благодарење. Сабери збор твојих сабеседника, светих Мученика, и са овима се помоли Богу Који те је прославио: јави Георгију, покрени Димитрија, убеди Теодоре, узми са собом Меркурија и Прокопија, и не остави Четрдесет Севастиских Мученика, у чијем месту мучеништва војују сада возљубљена ти чеда кнезови Стефан и Вук^[27] моли да им се даде од Бога помоћ. Дођи, дакле, нама у помоћ, ма где да си. Погледај на ове моје мале приносе и урачунај их у многе; јер ти не принесох достојне похвале, но по сили малога ми разума, зато и очекујем мале награде. Но ти, о! мили мој господине и свети Мучениче, ниси био тако малоподатљив у пропадљивим и пролазним стварима, колико си сада далеко више у непролазним и великим које си примио од Бога. Јер си телесно мене странкињу обилно исхрањивао у туђини. А сада те обострано молим: да ме исхраниш, и да утишаш љуту буру душе и тела мога. Јефимија усрдно приноси теби ово, Светитељу".

Косовски плач кнез Лазареве супруге и сина, монахиње Ефимије и осталих Срба и Српкиња, па чак и Грка и осталих православних, није остајао без наде и утехе. Јер се силом и благодаћу Божјом тај плач одмах претварао у похвале и у богослужбене химне и славопоје светом Великомученику и његовом Подвигоположнику Христу Богочовеку, Победитељу смрти и Васкрситељу живота. Тако су за патријархом српским Данилом III три равничка монаха

написали Похвале и Службу светоме Мученику и кнезу Лазару, у којима се заувек слави у Цркви Божјој његов богугодни подвиг мученичког страдања за Христа и за свој христоименити народ. А православни народ српски, целокупни подвиг и дело Светог цара и Мученика Лазара и осталих: Косовских Мученика, изразио је у овим кратким и надахнутим речима: "Све је свето и честито било, и миломе Богу приступачно", Којему слава у све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРОРОКА АМОСА

Свети пророк Амос родио се у Јудеји у граду Текуји, недалеко од Витлејема. Из просте и небогате породице, он је проводио дане своје као пастир чувајући стада. Но Господ који гледа не на богате и силне него на смирене и ниште, узео га, као и Мојсија и Давида, од оваца на пророчку службу. И нареди му да иде из земље Јудине у земљу Израилеву, да тамо пророчком проповеђу приведе к покајању људе, искварене идолопоклонством. Треба приметити, да се по смрти Соломоновој^[28] Јероваам^[29] са десет племена израиљских одвоји од Соломонова сина Ровоама^[30] који цароваше у Јерусалиму, образова засебно царство израиљско од тих десет племена и би првим његовим царем. Од дана тог Јероваама Израиљци отпадоше од истинског богопоштовања и клањаху се идолима. Јероваам, желећи да утврди своју власт над Израиљцима, и бојећи се да се они, одлазећи о празницима у Јерусалим ради поклоњења у храму, не поврате к цару јудејском, а њега свргну и убију, начини два телета од злата. Јер он знађаше наклоност својих поданика према идолопоклонству; још преци њихови, прешавши из Египта кроз Црвено море у пустињу, салише себи од златних обоца златно теле. Начинивши дакле два златна телета, Јероваам намести једно у Дану а друго у Ветилу, градовима свога царства. Уједно с тим он нареди свима Израиљцима да не одлазе у Јерусалим, него да се поклањају и приносе жртве овим златним телцима. Ради тога цар установи свечане празнике, и говораше народу: Ево богова твојих, Израиљу, који су те извели из Египта! (3. Цар. 12, 26-33).

Тако Јеровоам разврати Израиљце. И мада од тога времена Господ шиљаше Израиљцима Своје свете пророке, да изобличи њихову заблуду и врате их на прави пут, ипак се мало ко од њих исправљаше и враћаше истинитоме Богу; а неки се клањаху и истинитоме Богу и златним телцима. Између осталих пророка Господ посла к њима и овог слугу Свог, светог пророка Амоса, са страшним претњама. Овај пророк Божји беше прост и неук у беседи, али не разумом: јер у њему дејствоваше и устима његовим говораше онај исти Дух Свети који дејствоваше и у свима пророцима. Почетак пророчке службе његове пада у дане дара јудејског Озије,[\[31\]](#) коме престоница беше Јерусалим, и цара израиљског Јеровоама, коме престоница беше Самарија; али ово није онај Јеровоам што се одвоји од скиптра Јудина и начини златне телце, него други, каснијих година[\[32\]](#); уосталом и он, слично своме имењаку и претходнику, беше идолопоклоник и служаше златним телцима. Свети Амос и поче пророковати у дане ових царева, на две године пре страшног земљотреса у Палестини. По казивању старих писаца, тај земљотрес би на овај начин: цар јудејски Озија, прозван Азарија,[\[33\]](#) погордивши се, дрзну се ући у храму у Светињу над светињама и на жртвенику кадионом принети тамјан по чину свештеничком; а кад се свештеници противљаху томе, он им прећаше смрћу, и у том тренутку настаде страховит земљотрес у Јерусалиму и у целој Палестини; тада се не само многе зграде срушише, него се и неке горе са својих места покренуше,[\[34\]](#) кров храма препуче и кроз ту пукотину сунчев зрак паде на царово лице, и тог часа се на царевом челу појави губа, и он одмах сав постаде губав. - Тако Господ тада не отрпе насиље чињено Његовом жртвенику и бешчешће наношено Његовим свештеницима.

У својим пророчким речима, подробно изложеним у његовој књизи, свети Амос прећаше страшним казнама Божјим које су имале доћи од Бога не само на Израиљ, него и на околне земље, градове и народе: Сирију, Филистимљане, Тир, Идумеју, Амонићане и Моавце, а нарочито Израиљце, јер они, познавши истинитог Бога, одступише од Њега. Бога не разгневљују толико греси незнабожаца који Га не знају, као што Га гресима својим разгневљују људи који су Га познали и уживали Његова добротинства. Јер каква све

доброчинства не учини Бог неблагодарном народу израиљском?! Он га ослободи из египатског ропства, проведе га кроз море као по сушу, огладнелог у пустињи нахрани маном, ожеднелом изведе воду из камена, прогна народе испред њега, и уведе га у обећану земљу којом тече мед и млеко. А они златним идолима, извајаним у облику телаца, приређујући свечане празнике, клицаху: "Ево богова твојих, Израиљу!" Такве богомрске празнике они особито приређиваху у граду Ветиљу, на високој гори, где стајаше златно тело. Стога тамо свети Амос најчешће долажаше, и громко викаше на народ, молећи их и саветујући их, и плашећи их љутим казнама Божјим што иду на њих, да престану са безбожјем. Али мало ко слушахше пророка.

Беше тада у Ветиљу жрец тамошњег телца, по имену Амасија. Он видећи пророка Божјег Амоса, како хули њиховог идола - златно тело, како пљује њихове жртве, како одвраћа људе од поганих празника њихових и прети казнама, он га оклевета пред царем израиљским Јеровоамом, говорећи: Амос диже буну на те усред дома Израиљева; земља не може поднети све речи његове. Још и оваква зла пророкује о теби: Јеровоам ће погинути од мача, а Израиљ ће се одвести из земље своје у ропство (Амос, 7, 10-11).

Таком клеветом жрец Амасија је желео да у цару изазове гнев противу Амоса, али цар мало обраћаше пажње на речи жречеве; иако идолопоклоник, цар је ипак поштовао пророка Божјег и није му хтео досађивати. Када се жрец увери да не може нахушкати цара против Божјег човека, сам га стаде насилно гонити: много пута га је љуто био и прогонио из Ветиља, забрањујући му да долази на празнике, приређиване у част златног телета, и да одвраћа народ од празничних жртава и весеља. Али, свети пророк се не обазираше на његове забране и на ране које му задаваше, него понова долажаше у Ветиљ и понова упућиваше народу пророчке поуке и савете, а жрец га понова хваташе и батинама подвргаваше. Једном лукави жрец с молбом рече светом Амосу: Видиоче, удаљи се одавде, и иди у земљу Јудину; и тамо живи и тамо пророкуј; а у Ветиљ више не долази, јер је светиња царева и дом је царски. - А свети Амос одговори Амасији: Ја не бејех пророк, нити сам син пророчки, него бејех сиромашан пастир и брах дудове. А ти ми кажеш: не пророкуј у Израиљу и не изговарај речи на дом Исаков. Због тога ово вели

против тебе Господ: Када Асирци дођу на земљу Израилеву, и поробе је, и опустоше, и градове њене разоре, и град овај узму, тада ће бестидни војници асирски пред твојим очима жену твоју оскврнити блудом, јер си и ти допринео да заблуди Израил пред свевидећим очима Божјим и учио си ове људе да творе нечиста дела у поганом храму златног телца - бога твог; а синови твоји и кћери твоје погинуће од мача пред тобом, и ти ћеш сам умрети у земљи нечистој, и Израил ће се одвести из своје земље у ропство (ср. Амос. 7, 12-17).

Ове речи светог пророка Божјег Амоса силно разјарише жреца Амасија, и он га стаде немилице тући; најзад жречев син, свирепи Озија, бесан од гнева, из све снаге удари дебелом мотком светог Амоса посред чела и смртно га рани. Али пророк Божји не умре одмах, него га једва живог одвезоше у земљу Јудину, где после неколико дана он од тешких рана предаде дух свој, у постојбини својој, у граду Текуји.[35] Ту он би и погребен крај отаца својих.

Ко жели да зна каква беху пророштва светог пророка Божјег Амоса, нека чита Књигу пророка Амоса. А Бога, који га је надахнуо, ми славио сада и увек и кроза све векове. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА ВИТА, МОДЕСТА И КРИСКЕНТИЈЕ

За царовања Диоклецијанова,[36] када обласни управитељ Валеријан гоњаше хришћане, у Сицилији живљаше дванаестогодишњи дечак, по имену Вит, син високородног и богатог грађанина Гиласа. Гилас беше незнабожац; а његов син, блажени Вит, у детињству свом просвећен с неба чудесном благодаћу Светога Духа, познаде јединог истинитог Бога који је створио небо и земљу. Верујући у Њега, он Му се, обучен у кострет, непрестано мољаше дању и ноћу. И удостоји се чути божанствени глас који му рече с неба: Услишена је молитва твоја! Ја ћу показати на теби милост Своју.

После овога гласа, дечку би дарована од Бога чудотворна сила. И он исцељиваше недуге људске, учаше неверне познању истинитог

Бога, упућиваше многе на прави пут. Јер свемогући Бог узажеле да устима и делима овога дечка начини себи хвалу, на посрамљење идолопоклоничке заблуде. И Господ дарова Виту надприродни разум и дар чудотворства, да би блажени Вит још у дечјим годинама био муж силан у речи и делу, како би се тиме прославио Бог, диван у светима Својим.

Када обласни управитељ Валеријан сазнаде за овог светог дечака, који беше на језику толиких људи, он позва к себи Витовог оца и упита га: Шта то чујем, твој се син клања ономе Богу, кога хришћани почитују? Ако дакле хоћеш да га имаш здрава и читава, ти се онда постарај да га одвратиш од тог безумља.

Вративши се кући, Гилас стаде саветовати сина да не оставља древне јелинске службе које се врше боговима њиховим. А блажени дечко Вит одговори оцу: Ја не знам другог Бога осим Јединог, од увек постојећег, којег се Дух ношаше над водама и одвоји светлост од таме. Ја служим томе Богу који сатвори небо и земљу; Он јесте свети Господ Исус Христос, Цар анђела. Њега ја исповедам, и исповедаћу Га у све дане живота свога.

На овакве речи сина свог отац се веома разгневи и нареди да га прутем бију; при томе му отац говораше: Ко те научи да тако говориш? Не знаш ли да ћеш погинути, ако за то дозна кнез. - А дечко, бијен, одговараше: Христос ме научи, коме сам ја слуга, а гнева се кнежевог не бојим.

Тада Гилас дозвола Витовог васпитача, који се звао Модест, и рече му. Пази да овај дечко никада не спомиње Христа у речима својим. - Али свети Вит не хајаше за очеву забрану и стално ношаше име Христово и у срцу свом и у устима својим, и Господ Христос га утеши јављењем анђела. Јер њему се у виђењу јави анђео Господњи, и рече му: Не бој се, него буди храбар ради имена Исуса Христа. А ја сам ти дат као хранитељ, да те чувам до саме смрти твоје. Знај насигурно за ову милост Господњу: што год заиштеш од Господа, даће ти се.

Обрадован и укрепљен овим виђењем анђела, свети дечак Вит стаде још са већом ревношћу исповедати и прослављати име Господње. А отац његов веома туговаше због тога, јер му беше јединац, и стараше се да га ласкавим речима придобије за служење

демонима. Свети Вит му на то рече: Оче, којим боговима ти ми налажеш да служим? Отац му одговори: Зар не знаш, сине мој, наше богове: Зевса, Херкула, Јунону, Минерву, Весту, Аполона и остале, којима се клањају цареви и кнезови? Свети дечак одговори оцу: Те које називаш боговима- идоли су бездушни, рукама људским направљени; они уста имају, али су неми; очи имају, али су слепи; руке и ноге имају, али су непокретни. Ја пак знам да постоји један живи и свемогући Бог, кроз кога ми живимо и крећемо се (Д. А. 17, 28), Творац и Промислитељ целокупне твари, Отац и Син и Свети Дух; исповедам једног Искупитеља и Спаситеља рода људског, Сина Божјег, који због грехова наших би мучен, чијом крвљу ми добисмо спасење.

Отац му на то са сузама рече: Преслатко чедо моје, послушај користан и здрав савет родитеља твог и одустани од те безумне вере, по којој ти узалуд поштујеш некаквог мртвог човека; одустани, да те кнез у гневу своме не би погубио, и тиме увећао патње срца мог. - Блажени Вит одговори: О, када би и ти, оче, познао ко је и какав је Онај кога ти са потцењивањем називаш мртвим човеком! О, када би се и ти, оче, заједно са мношћом поклонио Њему! Јер Он и јесте Христос, Син Бога живог, Јагње Божије које узима на себе грехе света. - Гилас на то рече: Ја знам да је тај Христос, кога ти називаш Богом, по наредби Пилата у Јудеји био бијен, и на крсну смрт осуђен и распет на крсту од Јевреја и Пилатових слугу. - Свети дечак одговори: Тако је, оче, као што кажеш; али у тој ствари има једна велика и предивна и света тајна. Гилас рече: Истински расуђујући, тачније би било назвати ту ствар казном а не тајном. Блажени одговори: Оче, саслушај ме кротко и познај истину: предавање на смрт и распеће Господа нашег Исуса Христа јесте наше спасење; и знај, да ме од љубави к Њему нико никада никаквим мукама раставити не може. - После ових речи Гилас прекиде разговор, патећи у срцу свом због сина.

Благодаћу Божјом, која живљаше у блаженом дечаку, чињаху се многа чудеса: слепи добијаху вид, болесни се исцељиваху, и демони, изгоњени из људи, исповедаху јавно велику светост младога дечака. А све то не могаше се сакрити од кнеза Валеријана. И он, седећи на судишту, рече пред свима оцу Витову: Благородни Гиласе, сада ми је

већ поуздано познато да твој син свим срцем поштује тако званог Христа, распетог у Јудеји, и Њему се клања, а богове отачке ниподаштава. Зато он мора предстати нама на суд; доведи га овамо.

Када свети дечак би приведен овом нечестивом суду, кнез га упита: Зашто ти не приносиш жртве нашим бесмртним боговима? Зар не знаш за царске наредбе: разним мукама уморити свакога који поштује Распетотога? - Блажени дечак, пун Духа Светога, нимало се не уплаши кнеза, него се прекрсти и одговори: Ја нећу да се клањам демонима, нити да поштујем камене и дрвене идоле, јер имам живог Бога коме служи душа моја.

Тада Гилас, отац светога дечака, са великим плачем завапи к рођацима и познаницима својим, говорећи: Ридајте самном, пријатељи моји, молим вас, јер син мој јединац пропада! - А свети Вит громко узвикну насупрот оцу свом: Не пропадам ја, него се удостојавам да будем прибројан к лику праведних угодника Божјих! - Тада Валеријан рече светоме: До сада сам се уздржавао због твог високородног порекла и због свог пријатељства према оцу твојем, те нисам примењивао на тебе царска наређења, издата противу законопреступника; али сада, пошто се уверих да си врло упоран у своме противљењу, ја ћу почети да те по закону мучим, не би ли се ти, поучен мукама, оставио свога упорства.

Рекавши то, кнез нареди да блаженог дечка бију гвозденим штаповима. Пошто дуго би бијен, мучитељ му рече: Послушај ме сада и принеси жртву боговима. Мученик одговори: Једном ти већ рекох, кнеже, ја се клањам Христу, Сину Божјем.

Разбесневши се од гнева, кнез нареди да дечака мученика бију железним веригама. И када се слуге спремише да то ураде, тог часа им се руке осушише; исто тако и кнежева рука, којом он при издавању наређења слугама показиваше, изненада оболе и постаде сува. И јаучући од бола, кнез завапи: Тешко мени! изгубих руку и сада љуто патим. - А оцу светога Вита рече: Ти имаш не сина него врача. - На то му свети Вит громко довикну: Нисам ја врачар, него слуга Господа мог Исуса Христа свемоћног, који за време Свог боравка на земљи с људима, мртве васкрсаваше, по води као по суви иђаше, узбуркано море утишаваше, и разноврсне неизлечиве болести међу људима исцељиваше; и сада то исто Он чини Својом

свемоћном силом. Његов сам ја слуга, и старам се да заповести Његове испуним. А твоји богови, којима ти служиш, реци ми, какву силу имају? Нека они исцеле руку твоју, ако могу да је исцеле. - Кнез га упита: А ти, можеш ли исцелити моју руку? Свети одговори: Могу именом Господа мог Исуса Христа. - Онда ме исцели, рече кнез, да бих се уверио да ти ниси врачар, него слуга истинитога Бога, као што кажеш.

Тада свети мученик, подигавши очи своје к небу, рече: Боже, Оче небески! Послушај мене, недостојног слугу Твог, ради присутних овде, да виде и поверују у Господа нашег Исуса Христа, Сина Твог, истинитог и свемоћног Бога, који сацарује Теби заједно са Светим Духом. Дај, да се именом Јединородног Сина Твог исцели рука кнежева. - Чим се свети тако помоли, одмах се Валеријанова рука исцели, и постаде здрава као и раније. Тада кнез предаде дечака оцу његовом, рекавши му: Узми сина свог и води дома, и усаветуј га да боговима принесе жртву, да не би погинуо.

Одвевши сина свог дома, Гилас га многим ласкама мамљаше у своје безбожје: приређиваше гозбе, довођаше певачке хорове; пред Витом свираху на милозвучним музичким инструментима; пред његовим очима играху дивне девојке и младићи; певаху се световне љубавне песме, говораху се многе заводљиве речи, - да би на тај начин било уловљено у сујету срце младога Вита. Но дијамантска душа блаженога дечка не могла се ничим поколебати, јер он у срцу свом имађаше љубав Божију која побеђиваше сваку световну љубав; он не обрађаше пажњу нинашта што се пред његовим очима певало и чинило; само с очима непрестано упереним к небу, он из дна срца уздисаше и говораше: Боже мој, не презри срце скрушено и смирено!

Потом Гилас нареди да се за његовог сина спреми ложница; он је најбогатије удеси: зидове окити златотканим засторима, под застре дивним ћилимима, прозоре украси бисерним завесама, постељу уреди најраскошније, и сву дворницу испуни сваковрсном лепотом. И ту затвори свога сина, одредивши најлепше девице да му прислужују, еда би га некако завеле. А целомудрени и свети дечко, преклонивши колена, мољаше се к Богу, говорећи: Боже Аврамов, Боже Исаков, Боже Јаковљев, Боже Оче возљубљеног Сина Твог,

Господа Исуса Христа мог! погледај на мене, и помилуј ме, и укрепи ме силом Твојом, да злобна и безакона змија не би могла остварити жељу своју на мени, служи Твојој, и да се незнабошци не би нарутали верним слугама Твојим и рекли: где је Бог њихов?

Док се свети дечак тако мољаше, изненада засија у ложници неисказана светлост и указаше се лица светлосна, пламенолика, као буктиње, њих дванаест на броју; а осети се и неизразив миомир, који од оних лица излажаше и толико се по ваздуху разливаше да испуни сву кућу ону, те отац светог Вит, са свима укућанима, удивљен и запрепашћен, повика: Какво је ово велико чудо! Откуда излази такав миомир, какав ни у храмовима богова наших никада не осетисмо? Затим рече: Богови дођоше у кућу моју к сину моме. И стаде радознано испитивати, откуда долази тај миомир. И пришавши к вратима синовље ложнице, и завиривши унутра, он угледа анђелска лица, крилата као орлови, која блистаху неизрецивом лепотом и певаху: Свјат, свјат, свјат Господ! - Од тог силног блеска Гилас одмах ослепе, јер имађаше нечисте очи, недостојне да гледају анђелску светлост, скривену на небесима. Јер ову светлост могу гледати само они који имају чисте душевне очи.

Блажени Вит, видевши да му отац ослепи, би тронут природном љубављу према њему, и стаде се молити за њега Богу да се смилује на њега. Завршавајући своју молитву он додаде: Ипак, Господе, нека се изврши не моја воља него Твоја; и нека буде онако како је угодно Теби!

А Гилас од силних болова у очима запомагаше на сав глас: Авај мени! изгубих светлост очију мојих, и силни ме болови муче! - Сви укућани његови, робови и робиње, видећи господара свог где веома пати од очију, плакаху тако, да се кукњава њихова чула по суседним кућама, те на тај начин цео град убрзо сазнаде шта се догодило Гиласу. И одмах почеше долазити многа дому његовом; хитно дође и сам кнез Валеријан. Угледавши Гиласа слепа где га слуге придржавају а он јауче од бола, Валеријан упита како је ослепео. Гилас му одговори: У ложници сина мог видех богове крилате; очи им беху као звезде, а изглед као муња; не подневши блесак њихов, очи ми оболеше, и ја изгубих вид. - Валеријан на то рече: Несумњиво да су ти богови, које си видео, веома моћни; стога треба да им се

помолиш, да те исцеле. - И узевши слепог Гиласа Валеријан га одведе у Зевсов храм. И Гилас се тамо мољаше говорећи: О Зевсе, свемоћни боже! Ако исцелиш очи моје, принећу ти безбројне жртве, принећу ти на жртву златорогог телца; тако исто и теби, о богиња Веста, привешћу чисте девице, ако ми укажеш помоћ.

Тако се мољаше Гилас ништавним боговима својим; и не само не доби од њих исцељење, него још јаче болове осећаше. А свети Вит, преклонивши колена своја ка Господу, мољаше се за оца свог у ложници својој, говорећи: Господе, Ти си слепог Товити просветио; укажи милост оцу моме, ако он позна Тебе. - Затим се Гилас, вођен својим слугама, неисцељен врати из идолског храма кући својој, јаучући. Дошавши кући, он уђе у собу, у којој свети Вит узношаше Богу жртву хвале, припаде к ногама његовим и рече: Мили сине, исцели ме! - Свети Вит га упита: Хоћеш ли, оче да будеш здрав? Гилас одговори: Хоћу, чедо, и веома желим. Свети му рече: Ако хоћеш да добијеш исцељење, онда се одреци Зевса, Херкула, Јуноне, Минерве, Весте, Аполона. Гилас одговори: На који их се начин могу одрећи? Свети Вит му рече: Не називај их боговима него демонима; и идоле које си досад поштовао, немој више поштовати, него их сматрај низашта, јер су то ствари бездушне и непотребне. Обећаш ли да ћеш тако поступити искрена срца, онда ће ти се очи одмах исцелити и просветити. - Гилас рече: Одричем се богова, и обећавам да ћу учинити све што ми наређујеш.

Свети Вит рече: Знам да је срце твоје окорело и да су речи твоје неистините; али, иако си недостојан, ја ћу показати на теби силу Господа мог ради ових присутних, да би они поверовали и прославили име Господа мог Исуса Христа. - Рекавши то, свети метну руку своју на болесне очи оца свог и помоли се к Богу овако: Господе Исусе Христе, Ти си надприродно просветио очи слепоме од рођења, просвети очи и оцу моме, иако је недостојан због неверја свог. Учини ово ради славе светог имена Твог, да би непријатељи Твоји видели и постидели се, и да би се обрадовали сви који знају и љубе име Твоје.

Док се светац тако мољаше, гле, са очију слепога спадоше красте као крљушт; он постаде здрав и гледаше јасно очима. Али ускоро, уместо да позна истинитог Бога и узнесе Му благодарност за

добијено исцељење, Гилас стаде хулити Добротвора свог, овако говорећи сину: Није ме твој Бог исцелио, него моји богови којима служим и којима сам обећао принети жртве. - И величаше богове своје нечастиве, на сав глас говорећи пред свима: Благодарим богове моје који ме исцелише. - И отишавши у идолиште, он им по обећању приношаше погане жртве благодарности. А ђаво толико освирепи његово срце и заслепи злобом, да он природну љубав коју имађаше према сину претвори у мржњу, и намераваше да сина свог, светог и невиног дечака, убије. Но Господ, чувајући слугу Свога, посла анђела Свог да га сачува, Јер анђеоски Господњи у облику прекрасног и светозарног младића јави се ноћу на јави гореспоменутом Модесту, васпитачу Витовом, човеку старом, који вероваше у Христа, и рече му: Узми дечка па отиди с њим до мора; тамо ћете на обали наћи лађицу; уђите у њу, и отићи ћете у земљу коју ћу вам ја показати. - Модест рече анђелу: Господе, ја не знам пута куда да идем. Анђеоски одговори: Ја ћу вас повести.

Модест одмах устаде, узне светог дечка Вита, а узне још и његову дадиљу Крискентију, верну слушкињу Христову, и упути се с њима ка мору, идући за анђелом који их је водио. Када стигоше на морску обалу, они нађоше лађицу, спремљену им од Господа. И рече анђеоски светоме Виту, као кушајући га: У коју ћеш земљу ићи? - Свети Вит одговори: Куда нас Господ поведе, тамо ћемо свим срцем ићи. Анђеоски упита: Имаш ли чиме да платиш? Дечко одговори: Онај коме служимо платиће ти. - Онда уђоше у лађицу, и отпловише од Сицилије. После кратке пловидбе они се обретоше у једној италијанској покрајини, званој Луканија, у месту Алекторија. И када пристадоше уз обалу и изиђоше из лађе, одмах постаде невидљив анђеоски Господњи који беше с њима у облику младића. Они онда кренуше и дођоше до реке, зване Силар, која се уливала у море из Луканијске области. Ту се крај реке одморише под једним дивним лиснатим дрветом. То им се место веома допаде, и они се ту настанише, а Бог им шиљаше храну. Као што у старо време по заповести Божјој гавран храњаше у пустињи светог пророка Илију (3 Цар. 17, 4), тако и ове свете храњаше орао доносећи им храну сваког дана. И стаде свети Вит творити многа чудеса, јер име његово постаде славно у целом крају оном благодарећи Богу који

прославља слуге Своје. При томе и демони, које свети Вит изгоњаше из људи силом Божјом, запомагаху: "Шта је теби до нас, Вите? Дошао си пре времена да нас погубиш!" - И стицаху се људи к светоме Виту са болесницима својим. А он, исцељујући их све молитвом и крсним знаком, учаше их познању истинитог Бога и држању заповести Његових. И многи неверни, обраћајући се Христу Богу, примаху свето крштење.

У то време син цара Диоклецијана паћаше од беснила, и бес викаше на његова уста говорећи: Нећу изићи одавде док не дође овамо Вит луканијски! А цар упита: Где можемо пронаћи тога човека? Демон одговори: Пронаћи ћете га крај реке Силара. - Цар онда одмах посла у Луканију наоружане војнике, да му брзо доведу Вита. Стигавши на указано место, војници обретоше Христовог војника где се крај реке моли Богу, и упиташе га: Јеси ли ти Вит? Свети одговори: Да, ја сам. Војници му рекоше: Зове те цар Диоклецијан. На то свети Вит рече: Ја сам мали и бедни дечак; због чега сам потребан цару? Војници одговорише: Његовог сина мучи демон, и зато те зове. А свети Вит рече: Онда хајдемо у име Господње.

И крену с војницима на пут у Рим; с њим пође и свети Модест, а блажена Крискентија им следоваше издалека. Када стигоше у, Рим, војници известише цара о доласку Вита. Диоклецијан нареди да га уведу код њега. Када свети ступи пред цара, цар се зачуди његовој лепоти: јер свети Вит заиста беше диван младић; лице му беше као лице анђела, очи - као сунчани зраци, пошто беше пун благодати Христове. И Диоклецијан га упита: Јеси ли ти Вит? Но свети му не даде одговора. Тада цар стаде распитивати Модеста, желећи да од њега сазна о њима. Али Модест, будући стар и прост, не могаше одговорити цару како треба. Цар изгрди Модеста ружним речима, и хтеде га отерати испред себе. Тада свети Вит отвори уста своја и упита цара: Зашто тако грозно распитујеш старца, као младића? Требало би да га поштујеш бар ради седих власи његових. Цар на то рече светоме Виту: Откуда теби смелост да тако љутито и гневно говориш нама, унижујући наше достојанство? Свети одговори: Ми немамо гнева, јер примисмо дух благости од Христа Господа нашег, и подражаваоци смо голубије кротости. Јер Учитељ наш је по

природи добар, по власти велик, по нарави благ, смирен и кротак; стога и ученици његови треба да су кротки и смирени срцем, а не јаросни и гневљиви, како нас ти називаш.

Док светац то говораше, бес изненада сраховито повика устима царског сина говорећи: О, Вите! Зашто ме пре времена тако љуто мучиш? - Но светац не одговори бесу. А Диоклецијан упита светог Вита: Можеш ли исцелити сина мога? Свети одговори: Син твој може оздравити, али му ја не могу дати здравље: Христос, Син Божји, чији сам слуга, ако уважели, може га лако преко мене, слуге Свога, избавити од насиља демонског, јер је свемоћан.

Тада Диоклецијан стаде молити светог Вита да му исцели сина. Пришавши бесомучнику, свети метну руку на главу његову и рече: У име Господа нашег Исуса Христа, душе нечисти, изиђи из створења Божјег! - И одмах изиђе бес из царског сина, али не без штете по присутне: јер, по попуштењу Божјем, ђаво изненада уби многе неверне, који се светом Виту подсмеваху речју или у мислима својим, и гадне душе њихове однесе као свој плен у ад.

Угледавши сина свога здравим и многе од присутних мртвима, цар се и дивљаше и ужасаваше. И уместо да позна силу имена Христова и прослави јединог истинитог Бога, он смишљаше у себи како да Вита приволи на своје безбожје. Поганог беззаконика Диоклецијана прелашћаваше и лепота светог младића, и он му стаде ласкаво зборити говорећи: Послушај ме, премили Вите, и заједно са мном принеси боговима жртве, па ћу ти дати пола царства мога, и обдарићу те мноштвом злата, сребра и скупоцених ствари, и обући ћу те и царску ризу, и бићеш ми најприснији пријатељ. - Свети Вит одговори: Царство твоје и богатства твоја нису ми потребни, јер имам Господа Бога мог; ако Му верно будем служио, Он ће ме обући у нераспадљиву и пресветлу одећу бесмрћна у царству небеском. - Не говори тако, Вите, рече Диоклецијан, него се сажали на живот свој и принеси боговима жртву, да не би, после разноврсних мука, погинуо горком смрћу. - Свети одговори: Ја неисказано жудим за мукама којима ми ти претиш, да бих могао прићи к венцу који Господ обећа избранима Својим.

Тада Диоклецијан нареди да светог Вита и Модеста вргну у најмрачнију и најсмрдљивију тамницу, да на сваког посебно ставе

окове тешке по десет пуда,[\[37\]](#) и да царским прстеном његовим запечате врата и прозор, како им нико не би могао дотурити хлеба или воде, јер је мучитељ желео да их умори глађу и жеђу.

Када свети бише затворени у тамници, тамо их изненада обасја светлост, коју и стражари видеше завиравши кроз рупицу. А свети Вит громко викаше к Богу, говорећи: Дођи нам у помоћ, Боже! Похитај и избави нас од ових уза, као што си избавио три младића из ужарене пећи и Сузану од незаконних лажних сведока (Дан. гл. 3 и 13).

Док се свети тако мољаше, затресе се земља у тамници, и превелика светлост засија, и неисказани миомир разли се по ваздуху. И јави му се Господ наш Исус Христос, и рече: Устани, Вите! држи се и буди јак, јер сам ја свагда с тобом. - Рекавши то, Господ постаде невидљив, а окови спадоше са светих сужања Вита и Модеста, и спадоше као прах. И устадоше свети и стадоше певати: Благословен Господ Бог Израиљев што походи и избави људе Своје (Лк. 1, 68). А чујаху се и анђелски гласови који им припеваху. Стражари пак, видећи неисказану светлост и чујући анђелске гласове, препадоше се и спадоше као мртви. Затим, када дођоше к себи, отрчаше цару с трепетом и обавестише га о свему што видеше и чуше. А цар, приписујући све то мађијама хришћанским, позва к себи управитеља позоришта и нареди му да за сутрадан спреми гледалиште на коме је желео бацити сужње зверовима да их поједу. При томе говораше: Видећу, да ли ће Христос моћи да их избави из мојих руку.

Сутрадан свете слуге Христове бише изведени на гледалиште. Свети Вит сокољаше блаженог Модеста, васпитача свог, говорећи: Не плаши се, оче, буди јуначан, и не бој се оружја ђавољег, јер нам се приближава венац наш. - Народа на гледалишту беше врло много: око пет хиљада људи, осим жена и деце, којих бејаше безброј. И Диоклецијан упита светог Вита: Вите, где се налазиш сада? - Не одговарајући ништа мучитељу, свети Вит подиже очи своје на небо. Цар га понова упита: Где се сада налазиш, Вите? Светац одговори: Налазим се на гледалишту; а ти чини брзо што желиш чинити. Диоклецијан му рече: Сажали се на душу своју, Вите, и принеси жртву великим боговима. Свети одговори: Не било добра теби,

ђаволе, вуче грабљиви, заводниче душа! Ја се дивим твојој безумљу, јер ти, видећи чудеса Божја, ниси познао Бога, и не стидиш се да ме речима својим одвраћаш од Бога мог. Ја сам ти већ не једанпут рекао, да нећу принети жртве боговима твојим који су уствари демони, а ти ми опет бестидно предлажеш своје безбожне савете. Псу говори: иди напоље! - и он, стидећи се, одлази; а ти не знаш за стид. Ја имам Христа, Бога мог, коме досад служим и приносим жртву хвале од срца свог; а одсад ми остаје само једно: да сав постанем жртва жива Њему.

Неизмерно разјарен цар, уместо да зверове пусти на мученике, нареди да се одмах ужари пећ и велики казан, и да се у њему растопи олово, сумпор и смола. Затим нареди да у тај кључали и клокоћући казан баце самога Вита, рекавши: Сада ћемо видети, да ли ће му помоћи Бог његов. - Свети пак Вит, оградивши себе крским знаком, уђе усред казана који је бучао као море. И тог часа сиђе анђео Господњи, одузе силу огњу и расхлади жар и врелину казана; и стајаше мученик као усред купељи и појаше ка Господу, говорећи: Ти си, Господе, преко слугу Твојих Мојсија и Арона избавио Израиљце из тешког ропства египатског, јави милост Своју и нама, ради славе светог имена Твог. - Потом, погледавши у цара, рече: Диоклецијане, благодарим теби и твојим слугама што ми начинисте удобно купатило; само недостаје сапуна.

Сав пак народ, видевши шта се догађа, громогласно повика: Ми никада не видесмо такво чудо! Заиста је истинит и велик Бог овога дечка! - И изиђе свети из казана без икакве повреде на телу свом; штавише, тело његово бело као снег, светљаше се још јаче; и свети певаше, говорећи: Испитао си ме, Господе, као злато огњем, опробао си ме, и у мени се не нађе неправда (ср. Пс. 16, 3).

Затим стаде корити цара: Застиди се, ђаволе, са оцем твојим Сатаном, видећи колику силу Господ мој јавља на мени, служи Својој! - А цар, пламтећи још већом јарошћу, нареди да доведу страшног, великог и љутог лава, чију ни саму рику људи не могаху поднети. И рече цар светом Виту: Зар ће и овога мађије твоје победити? Мученик одговори: Безумниче и неразумниче, зар још ниси познао силу Христа који је са мношвом, чији ће ме анђео ускоро узети из твојих крвничких руку? - И када лав иђаше ка светитељу,

светитељ се прекрсти светим крстом, и лав паде пред ноге његове и лизаше му стопала. И рече свети Вит цару: Ево чак и звер одаје част Богу мом, а ти не желиш да познаш Творца свог; но и сада када би хтео поверовати у Њега, ти би добио спасење. Цар одговори: Веруј у Њега ти и род твој. А светитељ, осмехнувши се, рече: Право си рекао, јер ја и сав род мој, препорођени бањом светог крштења, надамо се добити венац живота у царству Бога нашег.

У то време поверова у Христа много народа, око хиљаду људи. А цар упита мученика: Шта је то, Вите, те ти ни огањ ни звер не могу нашкодити? Каквим их то враџбинама укроћујеш, и изазиваш код народа дивљење, те многи верују твојим враџбинама? Мученик одговори: Ја никаквим враџбинама не укроћујем ни огањ ни звер, него све то чини сила Христа Бога мог. И огањ и звер, као саздања Божја, покоравају се вољи Саздатеља свога а не мени, и поштују Творца свог а теби наносе велику срамоту: јер огањ, иако бездушна твар, и звер, иако бесловесно створење, знају Бога који их је саздао; а ти иако имаш разумну душу, не желиш да познаш Бога, те се показујеш гори од бесловесне и бездушне твари.

Тада нареди цар да на мучилишно дрво обесе свете мученике, Вита и Модеста, а са њима и свету Крискентију, дојиљу Витову, која дошавши тамо, изјави да је хришћанка и изружи цара због његовог безбожја и нечовештва. Потом заповеди цар да гвозденим ноктима стружу обнажена тела светих мученика. И рече свети Вит цару: Ти показујеш да је твоја сила немоћна и достојна подсмеха, када мучиш жену.

И свети мученици бише мучени тако бездушно, да им од стругања месо поотпада и виђаху им се голе кости и сва изнутрица. И завапи свети Вит ка Господу: Боже, у име Твоје спаси нас, и силом Твојом избави нас! - И одмах се страховито затресе земља, и ударише громови и муње, те попадале идолски храмови и изгинуше многи од присутних неверника: неки бише затрпани порушеним зградама, а неки муњама и громовима побијени. И сам цар се препаде од страха, па побеже са гледалишта бијући се по лицу и вичући: Тешко мени, јер ме победи један тако мали дечак! - Утом анђео Господњи, одрешивши свете мученике од мучилишног дрвета, пренесе их у Луканију на њихово место крај реке Силар, и

тамо их стави под дрветом, под којим се они и пре беху зауставили када дођоше из Сицилије.

Док се свети налажаху под тим дрветом, к њима се слегоше тамошњи хришћани. Потом се свети Вит помоли Богу, говорећи: Господе Исусе Христе, Сине Бога живог, прими у миру душе наше к Себи; а оне који узахеле поштовати спомен страдања нашег у славу Твоју, њих сачувај од свакога зла овога света и несметано их преведи у небеско царство Твоје.

Када се светац тако мољаше, чу се глас с неба који му говораше: Услишена је молитва твоја! - Онда се свети обрати присутним хришћанима и рече: Браћо, тела наша сахраните овде, а ми ћемо, по одласку нашем, молити за вас Господа да добијете све што иштете за ваше спасење, и да вас Христос избави од непријатељства ђавољег.

После ових речи свети мученици с радошћу заједно предадоше једновремено душе своје у руке Божије. А верници узеше чесна тела њихова, обавише их плаштаницама са мирисима и чесно погребоше на том истом месту званом Марјане. Свети Вит пострада са светим Модестом и Крискентијом петнаестог јуна[38] за време римског цара Диоклецијана, док међу нама царује Господ наш Исус Христос, коме част и слава кроз све векове. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ДУЛЕ

У време оно у које ђаволови угодници службаху ђаволу, и идолопоклоничко мађиоништво и заблуда јачаху, а за управљања Киликијом[39] игемона Максима, оптужен би Максиму слуга Христов Дула,[40] човек из те Киликијске области, праведан и богобојажљив, за кога сав народ сведочаше да води врлински живот и да се у свему држи правде. Игемону би достављено да Дула исповеда веру Христову. Због тога Дула би вргнут у тамницу; при томе писар рече игемону: Управитељу, према твоме наређењу војначалници обиђоше сву Киликијску област све до самог града Зефира, и за то време ухватише неког следбеника безбожне вере

хришћанске, и њега изводимо на твој пресветли суд. - На то игемон рече: Када сам будем обилазио те градове, наредићу да сужње што су по тамницама воде за мноштво, да би их путем мучио по нарочитим местима.

Ускоро после тога игемон крену у град Зефирског краја Преториаду. Тамо, севши на судишту, игемон нареди да пред њега најпре изведу блаженога Дулу. А слуга Христов, идући на муке, мољаше се ка Господу овако: Господе Исусе Христе, Сине Божји, изворе милости, Ти си преко пророка Свог Давида рекао: отвори уста своја, и ја ћу их напунити (Пс. 80, 11); а и у Еванђељу Свом Ти си рекао: не брините се како ћете или шта ћете говорити (Мт. 10, 19); - Ти и сада пошљи светог анђела Твог, и дај ми реч којом ћу изобличити безбожје поганог Максима, када будем ступио пред њега; а падне ли ми у део да страдам, нећу се устрашити мука, јер ћу Тебе имати пред својим очима и радо ћу тело своје предати игемону на мучење. Јер ако тело своје не предам да га огњем пале, каквих се онда блага могу удостојити? какав ћу венац примити? какве ћу ране показати Теби, Господу моме, да би Ти, видећи их, показао милост Своју на мени и подарио опроштај гресима мојим?

Док се Дула тако мољаше, војници му свукоше горњу хаљину и изведоше везана пред игемона. Игемон Максим га упита: Реци ми, како се зовеш? Свети Дула одговори: Ја сам слуга Христов. На то Максим рече блаженоме: Кажите нам своје право име и не хришћанско, јер ти ово име не може ништа користити. Блажени Дула одговори: Зар ти не казах јасно име своје? Моје право име је хришћанин; а име којим ме људи назваше јесте Дула, и ја се тако зovem, јер сам ваистину слуга Христов. На то игемон рече: Ти још ниси искусио страх од суда и мука, зато тако дрско и говориш с нама. Дакле, реци нам: из кога си краја, из кога места и каквог си рода? Свети одговори: Родом сам из ове Киликијске области, из града Преториаде, високог сам рода, и хришћанин од детињства.

Тада управитељ обласни Максим рече: Ако си се родио од високог рода, онда си дужан покоровати се непобедивим царевима; стога иди сада у храм и од свег срца принеси жртву боговима, да би и од нас доживео поштовање и од великих царева добио велике и сјајне почасти. - Светац одговори на то: Ваше почасти и сва власт

коју цареви додељују, нека остану код вас и код свих оних који не знају истинитог Бога; а од мене нека све то одврати Господ Бог мој, да бих ја успевао у другој ствари: у вери Господа нашег Исуса Христа.

Чувши ове речи од блаженога, игемон нареди да га положи на земљу и бију гвозденим штаповима. Притом рече слугама: Уразумите га да се окане свога безумља. - Бијен гвозденим штаповима, свети страдалац говораше ка Господу: Благодарим Ти, Христе, што си ме удостојио да трпим ово ради светог имена Твог. - Чувши ове мученикове речи, Максим стаде ружити светог Дулу, и говораше му: Како ће ти сада помоћи Христос, када си сав изранављен? Зар још то не можеш да схватиш, безумни човече? Мученик одговори: Не каже ли учитељ вере наше, свети апостол Павле: нико не добија венац, ако не буде законито мучен? (2 Тм. 2, 5). Тада га игемон упита: Значи, мучен сада, ти ћеш се после удостојити венца? Свети одговори: Ја сада ратујем против оца твог ђавола, и ако победим Сатанину војску, тојест тебе, слугу демонског, добићу на небу венац.

Мучитељ га онда упита: Зашто си тако луд, те верујеш у човека, распетог на крсту? Свети Дула одговори: Је ли боље веровати у камене и дрвене идоле, који су дело руку људских, или у живог Богочовека и истинитог Господа који по Својој вољи би распет за нас? Тада Максим рече: О, безакониче! зар ти мислиш да је велики бог Аполон^[41] дело руку људских? На то свети одговори: С правом си таким именом назвао Аполона, јер то име значи погубитељ:^[42] приљубљујући срце своје к њему, ти си погубио душу своју, и не само своју него и оних које примораваш да му се клањају. Али знај, да ће истинити Бог који обитава на небу тражити од руку твојих душе оних људи које си упропастио приморававући их на идолопоклонство. А какав је био нечестиви Аполон, рећи ћу ти сада: он је био као и ти сада, неуздржљив и обузет нечистом љубављу према једној жени, званој Дафна;^[43] он јој даде много злата, али не доби од ње што му беше обећала. Питам ја сада тебе: реци ми, какав је он бог, када обузет телесном љубављу, не могаде задобити љубав жене коју веома љубљаше? Како се онда ти можеш ма чему надати од њега? Све оно што се међу вама прича о њему, заиста је достојно

смеха, а много шта је достојно и плача. Та реци ми, молим те, зар се ти клањаш као богу ономе Аполону, кога одвратна и пуна сваке нечистоте блудница ни у шта не сматраше и у лице му пљуваше? Видиш ли, колико су достојна плача ваша безбожна дела?

Чувши то, Максим рече слугама који бијаху мученика: Окрените га на леђа и бијте га по стомаку. - Тада командир војничке страже Атанасије рече светоме: Послушај игемона, зар не видиш да ти се утроба кида? Свети мученик одговори: Боље ти послушај мене, саветниче ђавола и слуго његов, па посаветуј себе и свога игемона, како да наговорите блудницу Дафну да пристане живети блудно са богом вашим Аполоном и испуни његову жељу, да не би он, распаљен љубављу према њој и не добијајући остварење своје жеље, погинуо злом смрћу. Што се мене тиче, ја имам свог саветника - Господа Исуса Христа.

Тада мучитељ нареди да донесу железну решетку, и рече слугама: Ужежите што јаче ову решетку и положите на њу овог хулитеља наших богова. Блажени страдалник рече на то: Захваљује ти твој Аполон који се налази у паклу, што му увећаваш неугасиви огањ; и он ће ти за то узвратити тиме што ћеш и ти заједно са њим бити бачен у таму најкрајњу. Тада ћу се и ја подсмехнути теби, безбожни добротвору Аполонов.

Када они што мучаху тело блаженога мученика, и скоро га сасвим испекоше, ипак ништа не постигоше, јер не могоше слугу Божјег ни ласкавим предлозима намамити ни мукама приморати да напусти веру у Христа, тада игемон нареди војницима да толико намученог страдалца одведу у најмрачнију тамницу, и тамо га оставе потпуно сама, не водећи никакву бригу о њему. При томе он додаде: Нека нико од безбожних хришћана не назива овога блаженим, јер је подвргнут великим мукама зато што се безаконно ругао нашим боговима.

Свети Дула борављаше у тој тамници, непрестано славословећи Бога и молећи се, да му Бог да да добро оконча подвиг мучеништва. Пошто прође пет дана, игемон Максим понова седе на судишту и упита: Је ли жив свеневаљали следбеник безбожног хришћанског мудровања? Доведите га овамо! - Војеначалник Атанасије одговори: Он је тако непоколебљив и готов на заштиту своје вере, и тако је

здрав, као да ни једну рану није имао на телу свом. - И нареди да га доведу. А када виде да је тело светога мученика потпуно здраво и лице светло, игемон рече војницима: О, бедни стражари! не заповедих ли вам, да се ни најмање не старате о њему? На то одговори старешина писара Пигасије: Кунемо се величанством твојим, да смо га по наређењу твом држали у најмрачнијој одаји тамнице и да је о врату његовом висио гвоздени лик Херкула,^[44] тежак триста литри;^[45] а на који се начин он исцели, то нико од нас не зна.

Тада свети мученик рече: Безумни игемоне! ето, мене исцели Христос мој и даде моме телу здравље и снагу, да би поднело и оне муке којима ћеш ме ти поново подвргнути. Он то учини, да би ти познао да је Бог наш - Лекар, који на чудесан начин исцељује људе који се уздају у Њега; а још и зато, да бих и ја примио двоструки венац мучеништва, а ти допао двоструких вечних мука. Но када би нешто ти претрпео такве муке ради твог Аполона, зар би те могао тај бог твој исцелити овако као што мене исцели Христос мој?

Тада игемон разјаривши се рече: Пошто овај човек не престаје злобно хулити наше богове, излијте му уље на главу, па запалите. Мученик му на то рече: Ако ми мозак сагориш, шта ћеш тиме постићи, безбожнице? Боље измисли друге муке. Игемон онда нареди: Ставите му у нос много горушичног семена. Свети мученик одговори: Смешне су ми све ове муке на које ме стављаш. Тада игемон нареди слугама да мученику што јаче стружу леђа железним ноктима, заливају ране жестокиим сирћетом и растрљавају оштром ћерамидом.

Док се све ово, по наређењу игемоновом, чињаше, свети паћеник се мољаше говорећи: Господе Исусе Христе, предстани мени, служи Твоме, јер ево: на леђима мојим ору грешници, продужујући безакоња своја (Пс. 128, 3). Тада му рече игемон: Бар се сада уразуми, па признај богове наше. Свети Дула одговори: Богови твоји, особито Афродита^[46] и Артемида,^[47] нека помогну теби и злови твојој. А ако желиш, испричаћу ти и о другим богињама твојим и о њиховој бестидности.

Тада игемон нареди слугама: Разбите му вилице, да не би хулио богове; и, преломивши му голени, оставите га тако, да не би могао

ни реч изговорити! На то свети мученик рече: О, свебезакони игемоне! зашто ме бијеш када ти говорим истину, да су твоја Афродита и остале богиње проводиле живот свој у гадним пожудама и блудочинствима, па су чак у спору свом око тога која је од њих сладостраснија поставиле за судију међу њима неког чобанина Париса?[48] и зашто се љутиш када ти се говори о одвратним делима поганих богиња твојих? Само је Бог мој истинит, који добровољно постаде човек, и би распет на крсту, и би погребен, и васкрсе у трећи дан, и седе с десне стране Бога Оца; Он ће доћи са огњем, да уништи богове твоје.

Чувши то, игемон рече светоме: Видиш ли, кукавче, да и ти имаш два бога? На то блажени одговори: Не греши и не варај себе, говорећи о два Бога, јер Тројица је Божанство које ми поштујемо. Тада игемон рече: Значи, ти имаш три бога? Мученик одговори: Ја исповедам и поштујем Тројицу: верујем у Оца, исповедам Сина, клањам се Светоме Духу. Тада игемон рече: Објасни ми, како ти верујеш у једнога Бога и исповедаш три? Свети мученик одговори: Ма да си телесни човек и не разумеш оно што је од Духа Божјег (1 Кор. 2, 14), ипак ћу ти одговорити ради ових присутних људи. Као што ти, човек, имаш реч и дисање, тако и свемоћни Бог Отац има Своју Реч и Свесветог Духа Свог. Овај Бог наш у почетку створи човека и почаствова га Својим ликом, удахнувши у њега дух живота, и настани га у рају. Но када Сатана, који сада преко тебе спроводи вољу своју, наведе човека на преступање заповести Божје, као што он и сада чини то преко тебе, и отрже га од заповести Божјих, тада Бог, желећи да пало и заблудело створење руку Својих подигне и на пут истине изведе, посла на земљу Сина Свог, тојест Реч. И ова се Реч Божја усели у Пречисту Дјеву, и роди се од Ње; преко Њега Бог Отац и даде спасење свету.

Игемон онда упита: Еда ли каква реч рађа човека? Светитељ одговори: Не разумеш ти Божје тајне. Али када би ти познао силу свемоћнога Бога, онда би разумео да управо Христос и јесте Тај који саздаде човека од праха, и основа земљу на води, и утврди небеса, и сатвори сву природу. Но пошто природа људска не могаше видети Божанство, то милосрдни Господ, из љубави према роду људском, постаде човек и узе на Себе природу човечанску, да, као што једним

првозданим човеком смрт уђе у свет, тако једним Човеком Господом нашим Исусом Христом уђе васкрсење мртвих.

Игемон упита: Шта говориш? Зар ће бити васкрсење мртвих? Свети мученик одговори: Да, биће. Јер како ће Бог судити свету, ако мртви не устану? На то игемон рече: Не желим да ми говориш лажљиве речи: него веруј: како умремо, тако ћемо мртви и лежати. Мученик одговори: Истину си рекао да сте ви мртви, јер верујете у мртве идоле, и зато никада нећете доћи у васкрсење живота, него ћете изићи у васкрсење суда и вечне муке; а свима људима ваља предстати на суд Христов и дати одговор за све што су учинили. - Тада мучитељ нареди војницима да синцирима вежу мученика и држе га закључана у тамници.

Сутрадан рано изјутра игемон Максим опет нареди да слугу Божијег Дулу изведу пред њега на суд. Када га изведоше, игемон га упита: Каква ли је, бедниче, корист - бестидно хулити богове наше? Блажени одговори: Примићу велику награду од Бога мог, када ружим ваше богове који нису богови; а тебе још жива постићи ће казна Божја. - Тада Максим, желећи да светог мученика оскврни идолском жртвом, рече слугама: Метните му у уста жртвено месо и вино. Блажени одговори: Макар ти цео твој богомрски жртвеник излио и све то у уста моја улио, ни тиме нећеш ни најмање оскврнити слугу Божијег. На то мучитељ узвикну: Та погледај, бедни човече, ти си већ окусио од приноса са наших жртвеника! А свети мученик одговори: То ми ништа не шкоди, одвратни и безумни игемоне.

Тада игемон нареди да светог мученика обесе на дрво, да му тело стружу све до изнутрице, и да му ишчупају вилице са подбратком. А свети мученик рече: Безумниче, не знаш ли да те отац твој Сатана наговори да то учиниш? - И пошто тело мучениково би остругано до костију и вилице ишчупане, игемон нареди да мученика понова вргну у тамницу. Потом, полазећи у Тарс, град Киликијски,^[49] игемон Максим заповеди да за њим воде и сужња Дулу. Када пређоше око двадесет потркалишта, свети мученик Дула огради себе светим крсним знаком и предаде Богу своју паћеничку душу. И повезоше га мртва. А када беху на четрнаест потркалишта од Тарса, старешина тамнички извести

игемона да је Дула, који срамно хуљаше богове, већ умро и да сада возе његово мртво тело, - и шта с њим да раде? Игемон нареди да се тело његово баци у дубоку јаму, да би остало несахрањено. А војници узеше тело светитељево и бацише га у реку која тече у Зефирски крај. И када тело доплови до једног села, близу града Преториаде, и лежаше тамо при обали, пси тамошњих чобана намирисаше тело светог мученика, и један од паса, чувајући га, не допушташе ни једној птици да додирне тело мучениково; а други пас, узевши зубима чобанску кабаницу, однесе је и покри њоме мошти светог мученика. Угледавши то, чобани испричаше све у селу и у граду, и одмах се мноштво верних слеже код моштију светог мученика, и побожно их узеше, благодарећи Богу што их није лишио тако драгоценог бисера. Богобојажљиво узевши тело светог мученика, они га чесно погребоше, славећи Господа нашег Исуса Христа, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек. Амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДУЛЕ ПАПЕНИКА

Блажени слуга Божји Дула бејаше монах у једној киновији[50] Египатске земље. Смирен и кротак, он умом беше велики и славан. Понижаван, ружен и пљуван од свију, овај се угодник Божји свагда радоваше и весељаше духом. Оне који га понижаваху он сматраше невинима, и мољаше се за њих Богу да им то не стави у грех. Бацајући сву кривицу на ђавола, јер он смућује братију, и снажно се наоружавајући против њега, блажени Дула трпљењем, незлобивошћу и молитвом побеђиваше сва лукавства његова. У таком трпљењу проведе овај подвижник Божји двадесет година, гајећи непоколебљиву кротост и смиреност у срцу свом.

А ђаво, не знајући како да нашкоди кротком подвижнику, измисли тако лукаву сплетку, да њоме не само преподобном Дули напакости, него и сву братију ожалости, и безмолвнике смути. Наиме: ђаво наговори једнога брата, који не имађаше страха Божја, да се ноћу тајно увуче у цркву и покраде све свете сасуде. Урадивши то, тај монах сакри украдене ствари, па се затвори у својој келији као

да никуда није излазио. А када настаде време за јутарње богослужење, пареклисиарх[51] уђе у цркву да упали кандила, и виде да су сви црквени сасуди украдени. Он одмах оде и извести о томе аву.[52] Затим по обичају он удари у клепало, и сва се братија сабраше у цркву на јутарње богослужење.

По завршетку јутрења ава и пареклисиарх обавестише братију да су сасуди украдени, што сву братију веома узнемири. А деси се да тог дана због болести блажени Дула не беше дошао у цркву на јутарње правило. И рекоше неки од братије: Нико није украо сасуде осим брата Дуле, који због тога и у цркву не дође; јер да није извршио ту крађу, он би дошао на полуноћницу пре свију, као што је увек имао обичај. - И послаше по њега да га доведу у храм. Послани га затекоше, ма да болесног, где ипак стоји на молитви; и дохвативши га, они га силом повукоше у цркву. А он питаше, говорећи: У чему је ствар, братијо? Зашто ме вучете силом, када ја желим и добровољно отићи к светим оцима? А они, грдећи га ружним и погрдним речима, говораху: Недостојни живота богохулнице, не беше ли ти доста што си нас толико година узнемиравао, него си се сада и душама нашим наругао. - А он говораше на то: Простите ми, браћо, јер сагреших. - И приведоше га к ави и к сабору отаца, остарелих у подвижништву, и рекоше: Ево човека који нас он самог почетка узнемирава и разорава наше општежиће.

И стадоше га један за другим клеветати. Један говораше: Ја га видех где тајно једе зеље. А други: Ја га видех где краде хлеб и раздаје га ван манастира. Трећи додаваше: Ја га видех где кришом пије добро вино. Тако и остали испричаше против њега неке рђаве ствари, лажући.

Чувши све то, ава и оци с њим, повероваше клеветама и питаху невиног Дулу, је ли истина то што говоре о њему, а нарочито га распитиваху о крађи црквених сасуда, и где их је сакрио. Свети Дула у почетку, правдајући се, тврђаше да он у томе ни најмање није крив. А затим, увидевши да му не верују, умуче и говораше само ово: Простите ми, оци свети, грешан сам.

Тада ава нареди да му свуку монашко одело и обуку га у световно, говорећи: Таква дела нису достојна монашкога чина. - А

када с блаженога Дуле скинуше иначки чин, он горко заплака и, погледавши у небо, громко рече: Господе Исусе Христе, Сине Божји, ради светога имена Твог ја се обукох у овај лик, а сада је због грехова мојих он свучен с мене.

После тога ава нареди да Дулу метну у окове и предаду економу. А економ, обнаживши тело његово, стаде га силно тући воловским жилама, питајући га да ли је истина оно што говоре за њега о крађи. Дула, ма да са сузама у очима, осмехујући се у невиности својој, говораше: Простите, сагреших. - А економ, видећи га да се осмехује и говори такве речи, још више се расрди на њега, па га врже у тамницу и ноге му метну у кладе; и написа писмо градском кнезу, извештавајући га о крађи и о брату Дули; и одмах му посла то писмо.

Прочитавши писмо, кнез сместа посла сурове слуге да му доведу Дулу као лопова. И ови, ухвативши слугу Божјег, посадише га на неоседлано кљусе и, метнувши му тешке синцире око врата, вуцијаху га кроз град ругајући му се. А кад блаженога Дулу приведоше на суд, кнез га упита: Откуда си? како се зовеш? зашто си постао монах? како си украо црквене сасуде и где си их сакрио? - А паћеник Христов на сва та питања ништа не одговараше кнезу сем ово: Сагреших, простите!

Разгневивши се, кнез нареди да светог Дулу наог простру по земљи и да га четири слуге непошtedно бију воловским жилама. И пошто га дуго без милости бише, блажени Дула најзад са осмехом рече кнезу: Биј ме, биј, сребро ћеш моје учинити још чистијим. Кнез му на то одврати: Безумниче, ја ћу на телу твом и на ребрима твојим начинити теби сребро чистије од снега. - И одмах нареди кнез да му под стомак гомилају жар, а на ране лију сирће помешано са сољу. Толиком трпљењу блаженога Дуле дивљаху се чак и присутни, и говораху му: Кажи где си сакрио свештене сасуде, па ћеш бити пуштен на слободу. На то им мученик Христов одговараше: Немам ни сребра, нити каквих сасуда. - Затим кнез, ослободивши светог Дулу мучења, нареди да га одведу у тамницу.

Сутрадан посла кнез у лавру, наређујући да к њему дође настојатељ са монасима. И сабравши се, они сви заједно дођоше кнезу. И рече им кнез: Многим и разним и тешким мукама подвргох

вашег брата, кога окривљујете за крађу, и ничег рђавог не нађох у њему. Монаси му на то рекоше: Господине кнеже, сем крађе овај бедник сатвори још и многа друга зла, и ми га досад трпесмо Бога ради, очекујући да се одврати од зла, али он паде у још горе. - Кнез их онда упита: Па шта да урадим с њим? Монаси одговорише: Уради што ти закони налажу. - Закон наш налаже, рече кнез, да се крадљивцу светих ствари одсеку руке. Монаси на то рекоше: Нека пострада по закону и нека добије казну по делима својим.

Тада кнез нареди да доведу паћеника, па га стаде пред свима испитивати, говорећи: Упорни кукавче, кажи нам истину о крађи за коју те оптужују, па ћеш бити ослобођен смрти. На то невини Дула одговори: Хоћеш ли, кнеже да рекнем против себе оно што нисам урадио? Не желим да говорим лаж о себи, јер је свака лаж од ђавола. - Затим додаде: Ништа нисам учинио од онога, о чему ме сада испитујеш. - Видећи да блажени Дула не признаје себе ни у чему кривим, а монаси захтевају да му се суди по закону, кнез пресуди да му се одсеку руке. И невиног старца Дулу поведоше на место, где су над осуђеницима извршиване казне.

У то време онај монах, који украде свештене сасуде и беше стварни творац зла, дође у умилење и говораше сам себи: Да се на неки начин сада, или касније, не пронађу ствари које сам покрао? Но, ако се сада и утаји ово зло дело моје, оно ће се сигурно објавити у дан праведнога суда Божјег; шта ћу онда радити ја бедник? какав ћу одговор дати за овакав двоструки грех: јер сам и сасуде украо и невиног брата на муке предао? - И хитно оде настојатељу лавре и рече: Аво, пошаљи брзо у град код кнеза, да не одсече руке брату и да га не умори мукама, јер се пронађоше свештени сасуди.

И ава одмах посла код кнеза, и паћеник Дула би пуштен пре но што му руке одсекоше. А када га доведоше у лавру, потпуно се обелодани његова невиност и свима постаде јасно да је крађа - дело другога монаха. И стадоше братија падати пред ноге преподобном Дули, молећи га: Опрости, јер сагрешисмо теби! - А он им плачући говораше: Простите ми, оци и браћо; велику вам благодарност приносим што ћу се, због краткотрајних страдања која ми приредисте, избавити вечних мука, и по милосрђу Божјем удостојити великих блага. Но и свагда, слушајући ваше излишне и

прекорне речи против мене, ја сам се радовао духом, надајући се да се тиме избавим од великог стида за грехе моје, када Господ дође у слави Својој и објави помисли срца. Више свега сада се радујем томе што невино пострадах, јер знам каква је блага уготовио Бог онима који претрпе муке ради Њега. Само ме једна ствар тишти поводом вас: да вам Господ не постави у грех то што неправедно поступисте са мном; и ја молим милосрдног Бога да вам дарује опроштај.

После тога преподобни Дула поживе још три дана, па отиде ка Господу, и нико не знађаше за његов одлазак. Но брат један, који беше одређен да буди братију на полуноћну молитву, дошавши келији преподобног и куцнувши, не доби одговор. Куцнувши други пут и трећи пут, и опет не добивши одговор, он оде и позва другога брата. Доневши свећу, они отворише врата, уђоше у келију и нађоше преподобног где на коленима стоји усред келије: јер творећи поклоне он душом отиде к Богу, јер у молитви и коленопреклонењу предаде дух свој Господу. Не усуђујући се да га додирну, они га оставише тако, па отидоше те известише оца лавре да се брат Дула преставио.

По завршетку јутарњег богослужења дође сам отац настојатељ и, видевши блаженог мртвим, нареди да се тело његово припреми за укоп и донесе у цркву ради сахране. Када чесно тело његово би спремљено за укоп и у цркву донесено, клепаше у клепало, да би сва братија сазнала о кончини њиховог брата. И слеглоше се сви иноци, и дотицаху се чесног тела његовог као мученичког. За то време настојатељ, ава, посла у другу суседну лавру, да њен ава са братијом дође, да би свечано сахранили брата који је невино пострадао.

Тискајући се ка покојнику, иноци сметаху и гураху се, стога ава нареди да се тело блаженога унесе у храм и закључају врата храма, очекујући док из друге лавре не дође ава са својим иноцима, и тако се саберу монаси обеју лаври. Око три сата по подне, пошто ава суседног манастира већ беше дошао са својим иноцима, и сви се беху сабрали, наредише да се отвори храм и тело постави усред сабора, да би га сви видели и да би га чесно погребли уз прописно богослужење. Но када приђоше к телу, не нађоше га, него нађоше само одело и сандале, и сви се веома зачудише и препадоше. Затим настојатељи обеју лаври рекоше братији: Видите, браћо, шта може

да учини дуготрпељиво страдање, кротост, незлобивост и смирење. Ето сада брат наш не само душом него и телом отиде од нас, анђелским рукама невидљиво пренесен на друго место, пошто смо се показали недостојни да се дотакнемо светог тела његовог. А ове се части он удостоји од Бога због дуготрпељивог страдања свог, које је са кротошћу и незлобивошћу подносио у смирености срца. Ми смо га сматрали за грешника и за недостојног живота на земљи, а он се показа свет и достојан небеског живота са анђелима. И сада ми смо постиђени, а он се прослави; ми смо сада понижени, а он крунисан од Христа Господа. Зато се постарајмо да се научимо трпљењу и смирењу, кротости и незлобивости, имајући за пример овог дуготрпељивог страдалца.

Када оци настојатељи обеју лаври говораху ово, сви иноци плакаху горко, и одлучише да сваке године врше спомен светом преподобном оцу Дули паћенику, на корист душама својим, а у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЈЕФРЕМА, патријарха српског

Свети Јефрем би рођен од оца свештеника у близини бугарског града Трнова, у време владавине српског краља Милутина (око 311. године). Још од малена тежио је за духовним и подвижничким животом. Родитељи су хтели да га жене, али Бог осујети њихово телесно мудровање. И то на овај начин: млади Јефрем усни сан у коме му Бог указа како ће остварити своју жељу о монаштву. И Јефрем поступи како му у сну би речено: оде на означено место и нађе старца пустињака по имену Василија, остаде код њега и предаде се подвигу поста и молитве. А беше му тада 23 године.

Растући духовно, Јефрем после извесног времена прими монашки, анђелски чин. Но родитељи његови дознадоше где се он налази и хтедоше да га отргну од пустињака и врате дома. Али он побеже у Свету Гору, и тамо се сакри у једном од скитова служећи Богу духом и истином. Но када агарјани нападаше на Свету Гору, пустошећи је, преподобни Јефрем се са неким својим ученицима врати у Србију и настани у Ибарској клисури, где се подвизаваше, али не задуго. Одатле он отиде и, поклонивши се светињама Пећке патријаршије и добивши благослов од патријарха Јоаникија (1346-1354. г.), оде у манастир Дечане, изабра једно пусто и усамљено место, па се ту као строги пустињак подвизаваше, служећи Богу молитвом и постом. И просија у монашком живљењу и врлини.

После смрти цара Душана (1355. г.) настадоше нереди, међусобне борбе, безвлашће, па и разбојништва. У то време пострада од разбојника и пустињак Јефрем, кога ови избише намртво, приморавајући га да им да новац који он није имао. Чувши за то, блажени патријарх Сава IV, наследник светог Јоаникија, првог патријарха српског,^[53] узе старца Јефрема себи у патријаршију. Затим му припреми у клисури пештерну келију, где се христољубиви подвижник с радошћу подвизаваше. Но патријарх Сава убрзо умре (на Томину недељу 1375. године). Благочестиви кнез Лазар (1371-1389. г.) посла изасланство у Цариград к васељенском патријарху Филотеју (1354-5. и 1364-76. год.) с молбом да скине анатему са Српске патријаршије, што би учињено.^[54] Тада сабор српских архијереја, у присуству и грчких клирика из Цариграда, изабра у Пећи 3. октобра 1375. године за патријарха "преподобног пустињака Јефрема", старца украшеног не само седином него и високим врлинама. Извештен о томе, блажени Јефрем горко заплака и упорно одбијаше да то прими. Али сабор остаде при својој одлуци и одговори преподобном Јефрему, да онај који је указан Богом има бити посвећен. Немајући куд, свети подвижник пристаде, и прими се патријарашког звања, које је захтевало нове подвиге. Ево како о том његовом избору пишу стари мудри животописци, архиепископ Данило II и његов ученик (у својем делу "Животи Краљева и Архиепископа Српских"):

"После овога дођоше (сав сабор српских епископа и они који са старцем Исаијом дођоше из Цариграда од васељенског патријарха Филотеја) да са благословом и проштењем и великом радошћу хиротонишу новог патријарха. Али траженога по достојанству не моглоше лако наћи, пошто многи беху свету и владоцу порабоћени и беху обузети славољубљем и осталим трима главним страстима: најпре среброљубљем, којим хоћаху да купе високи свештени и недостижни чин, као што то чињаше раније Кајафа; друго, самољубљем и страстољубљем; и треће, суд Божји не сматраху за ништа, и зато затражише да разбојнички и насилно уграбе свети престо и апостолско достојанство, због чега би не мала беда. Када се по заповести кнеза Лазара и Ђурђа, који тада владаху, сабра сабор и дођоше митрополити и епископи и часни игумани, и када се сабра цео тај сабор у велику цркву патријаршије звану Пећ, пошто бејашу у недоумици помолише се Богу због овога да Бог утиша буру и покаже пастира и учитеља разумном стаду Христових оваца, и да спречи оне који се неразумно и бестидно на ово дрско усуђују. Сведобри и милостиви и човекољубиви Бог не презре молитве слугу Својих, но по Својему благовољењу и промислу показа часнога и изабраног и изврснога и незлобивога мужа, тихог и просијавшег доброразумним седицама, седа и умом достојанствена и достохвална, тј. овога часнога и преподобнога старца кир Јефрема. Овај од младости беше Бога заволео и свесрдачном љубављу Њему прионуо, пустињачки живот беше заволео, а трудом и постом тело своје измучио. Све оне који овом преподобном долажаху из оближњих и даљних места, многочасне зборове црноризаца и шта више свештене митрополите и часне игумане, овај преподобни вођаше и учаше и на спасење их уразумљиваше. Уз то их поучаваше на душевну корист: да се одричу свих красота овога света и да их сматрају као ништа, а да се држе само јединога Христа и само за Њиме да иду. Тако преподобни (Јефрем) све напајаше духовним речима као медоточним капљама меда. Бог, не хотећи утајити овога преподобнога, у последња времена га показа као пастира и учитеља и свештеника разумноме стаду Христову. И приведоше га посред сабора, и објавише му шта је о њему одлучено. А он чувши ово, спопаде га запрепашћење, и дивљаше се ствари коју никако и никада не пожелеле. Зато и поче тужити и усрдно молити са сузама

овај свети и многочасни сабор да другога узведу на његово место. Али они на то не пристадоше, већ овога, прстом Божјим показана, посветише и хиротонисаше, и уручише му цркву патријаршију и бригу о њима самима; и посадише га на престо Светога Саве, коме уручење Цркве не би толико од људи колико од Бога. И чим постаде патријарх овај преосвећени и богоносни патријарх кир Јефрем, одмах се утиша бура за Цркву и разреши се свака свеза, тако да је патријаршија Константинова града (тј. Цариградска) била са Српском патријаршијом у љубави и миру и јединству, као што пише заповест Христова: "По томе ће вас познати да сте моји ученици, ако имате љубав међу собом (Јн. 13, 35). Овај свети и часни и свештени сабор би у Пећи у патријаршији, године 1375, месеца октобра у 3. дан, на дан успомене светог свештеномученика Дионисија Ареопагита".

Времена су тада била тешка; размирице у држави одражавале су се и у Цркви. Као што се неки великаши нису радо покоравали цару Лазару, тако се и неки архијереји и духовна лица нису повињавали патријарху Јефрему, без обзира на његов узвишени подвижнички живот. Притешњен разним тешкоћама, а навикнут на тих усамљенички живот, свети Јефрем се отказа престола око 1380. године и предаде га новоизабраном патријарху Спиридону (1380-1389. г.), па се повуче у манастир светог Архангела Михаила у Призрену, задужбину цара Душана. Но по смрти патријарха Спиридона, како се због Косовске погибије (1389. године) није могао одмах састати сабор за избор новог патријарха, буде умољен свети Јефрем да понова преузме управљање Српском Црквом, те се он поново прими те тешке и одговорне дужности. И свети Јефрем је управљао Српском Црквом у тешко време Косовске пропасти, све док није изабран нови патријарх Данило III (1392-1398. г.). Тада се свети старац Јефрем поново повукао у пусто место близу Пећи, где се затим и упокојио на данашњи дан 1399. године, и преселио се ка Господу, Кога је љубио. Мошти му почиваху у манастиру Пећке патријаршије и седам година по смрти бише откривене нетљене. Патријарх Сава V подиже му лепу гробницу. И за живота и по смрти сматран је од свих за светитеља, а житије и службу написа му пећки епископ Марко.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
СПИРИДОНА,
патријарха српског**

После повлачења светог патријарха Јефрема у самоћу, саборски је изабран за четвртог патријарха српског овај свети Спиридон, године 1380. Он мудро управљао Српском Црквом и у свему помагаше благочестивом кнезу Лазару. Године 1380. он "са целим сабором свете и велике наше Цркве" потврди дарове кнеза Лазара манастиру Ждрелу, као и повељу Лазареву цркви Ваведења Пресвете Богородице на Ибру. 2. марта 1382. године одобрио је са кнезом Лазаром оснивање киновитског манастира Дренче, задужбине монаха Доротеја и сина његовог Данила (потоњег патријарха српског Данила III). Повеља је издата у Жичи, где је тада опет било седиште патријархово. После погибије Лазареве и осталих Срба на Косову, и патријарх Спиридон се ускоро престао, 11. августа 1389. године, и отице ка Господу Кома је служио.

**СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА
ФОРТУНАТА[55]**

Ученик светог Апостола Павла, помиње се у 1. посланици Коринћанима (16, 17). Он и Ахаик и Стефан однели су прву Апостолову посланицу у Коринт. Проповедао Еванђеље и скончао од мача (по другима скончао мирно).

**СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА
АХАИКА**

И он био ученик светог Апостола Павла у Коринту (ср. 1 Кор. 16, 17). Проповедао Еванђеље и пострадао за Господа уморен глађу и жеђу.

СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА СТЕФАНА

Такође био ученик светог Апостола Павла у Коринту (ср. 1 Кор. 16, 15. 17). Проповедао Еванђеље и у миру се престадио.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЈОНЕ,[\[56\]](#)

митрополита московског и целе Русије

Свети Јона родио се око Солигалича, и у својих дванаест година отишао у један манастир. Одатле прешао у Симонов манастир, у Москву. Ту се он показао као строги чувар монашких правила, због чега је био гоњен. Године 1431. за добродетељни живот и одлично познавање учења Цркве он би постављен за епископа Рјазанског. А већ 1433. године свети Јона би изабран за митрополита целе Русије, но због читавог низа сметњи он тек 1443. године би узведен на тај престо од стране руских архипастира. Свети Јона би ревностан и мудар пастир. Он је богомудро руководио своју паству учећи је вери и побожности, и много је допринео ширењу учења Христовог међу невернима. Многа је добра свети митрополит учинио Русији и Руском народу, у борби против видљивих и невидљивих непријатеља њихових. Еванђелски брижна и милостива срца, свети првосвештеник је храмове украшавао, манастире помагао, сиротињу збрињавао. За своје свето живљење он доби од Господа дар

прозорљивости и дар исцељивања тешких болесника. Престави се овај свети богоугодник 31. марта 1461. године. Свете мошти његове, обретенe нетљене 27. маја 1472. године, почивају у северозападном углу Московске Успенске саборне цркве.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ОРТИСИЈА ТАВЕНИСИОТСКОГ

Најревноснији ученик светог Пахомија Великог. Због монашких подвига својих добио од светог Пахомија на управу Хеновско општежиће; а по смрти свога наставника био настојатељ Тавенисиотских монаха. После дугог и мудрог руковођења монаха он се мирно преставио 380. године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ГРАУСА

Мачем посечен за Господа Христа.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА НЕРСА

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ БЛАЖЕНОГ ЈЕРОНИМА

Јероним би рођен (око 347. г.) у Стридону у Далмацији беше веома суров према себи подвижник, необично учен и трудољубив писац, пун љубави према Господу Христу у свим бурама и олујама свога живота. Живео је најпре у Риму, Галији и Аквилеји, а затим у Палестини крај Витлејемске пећине. Стално је био заузет читањем

или писањем књига, и скоро се никако није одмарао не само дању него и ноћу. Упокојио се 30. септембра 420. године.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
БЛАЖЕНОГ АВГУСТИНА,
епископа ипонског**

Родио се у Нумидији Афричкој, у граду Тагасту 354. године. Благодарeћи саветима, сузама и молитвама мајке му Монике обраћен из незнабоштва у хришћанство. Велики учитељ Цркве на Западу и утицајан писац, с извесним неодобреним крајностима у учењу. Епископовао тридесет и пет година као епископ Ипонски (близу Картагене) и упокојио се мирно 430. године. Иза себе оставио многобројне списе различите садржине.

**СПОМЕН СВЕТИХ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА
ГРИГОРИЈА И КАСИЈАНА АВНЕЖСКИХ**

Преподобни Григорије, заједно са својим учитељем преподобним Стефаном,[\[57\]](#) основали Авнежски манастир близу реке Сухоне, у Вологодској губернији. А по удаљењу преподобног Стефана био игуман у њему. Богати земљопоседник Константин, који је обилно помагао манастир, после свог замонашења, добивши име Касијан, беше економ у њему. Године 1392. Авнежски манастир порушише Вјатски Татари, а преподобног Григорија и Касијана убише. Свете мошти њихове обретенe 1524. године, и почивају у манастирском храму.

НАПОМЕНЕ:

1. Пуно име св. Лазара било је: Стефан Лазар Хребелановић - по тадашњем краљу Стефану Дечанском и по Лазаревом оцу.
2. Српска област Хвосно простирала се око Пећи и Дечана.
3. Војвода топлички и полимски Вратко, иначе познат као стари Југ-Богдан, беше пореклом од Вукана, најстаријег Немањиног сина.
4. Св. Царица Милица, у монаштву преподобна мати Евгенија-Ефросинија празнује се 19. јула, заједно са својим сином Св. Стефаном деспотом Српским.
5. Од овога Синише роди се благочестиви царевих Јован Урош, у монаштву преподобни Јосаф, који се слави 20. априла. Тамо видети његово опширно житије.
6. Царица-монахиња Јелена-Јелисавета подиже манастир Матејић као своју задужбину. Упокојила се 7. новембра 1376. године и спомиње се као блажена.
7. Св. патријарх Калист (1350-4 г.) и 1355-63 г.) празнује се 20. јуна. О овоме његовом путу у Српску земљу видети и у Житију преп. Максима Капсокаливита (под 13. јануаром) и код историчара Јована Кантакузена.
8. Њихово једино дете мали Угљеша умре у младости и би погребен у манастиру Хиландару. После погибије деспота Јована Угљеше "његова супруга Јелена се замонаши и као монахиња Ефимија живљаше најпре на двору цара Лазара у Крушевцу, а после Косовске погибије заједно са царицом Милицом у манастиру Љубостињи. Ефимија и Милица биле су сроднице и по крви.
9. На обнови манастира Св. Павла и Симонопетре у Светој Гори (после 1360. г.) заједно са деспотом Угљешом радили су још два српска великаша: Никола Радохна (или Радоња), зет Угљешин и Вукашинов а брат Вука Бранковића, и Арсеније Пагаси. Они откупе од монаха манастира Ксиропотама опустели манастир Св. Павла и са Угљешом га обнове и изграде. Радохна и Арсеније постали су светогорски монаси, са именима: Герасим и Антоније. Герасим је затим био монах и старатељ болнице у манастиру Хиландару, и као такав долазио код кнеза Лазара у

- Крушевац (где је Лазар дао Хиландару један метох) и од њега добијао помоћ за болницу хиландарску.
10. Турци већ беху заузели на Балкану градове: Димотику (1361. г.), Једрене (1362. г.) и Пловдив (1363. г.)
 11. Урош је оставио овај свет имајући једва око 35 година. Његов свети спомен празнује се 2. децембра.
 12. Мара и Вук Бранковић имађаху три сина: Ђурђа, Гргура и Лазара. Најстарији син Ђурађ Бранковић беше последњи деспот српски као наследник свог ујака деспота Стефана Лазаревића.
 13. Са њим је имала сина Балшу. По смрти мужа преудала се за босанског војводу Сандаља Хранића.
 14. Живот и подвиге Св. патријарха Јефрема (1375-80. и 1389-92. г.) видети под данашњим датумом, јер се и његов спомен празнује данас 15. јуна.
 15. Св. Григорије Синаит празнује се 6. априла, где видети његово опширно житије.
 16. О Св. патријарху Спиридону видети даље под данашњим датумом.
 17. Исто тако, Свети кнез Лазар и патријарх Спиридон, својим повељама од 1382. године, дозволише монаху Доротеју и његовом сину Данилу (потоњем српском патријарху Данилу III, 1392-98. г.) подизање манастира Св. Ваведења у Дренчи код Александровца крушевачког.
 18. Преподобни Ромило Раванички празнује се 16. јануара, где видети његово опширно житије.
 19. Овако о кнежевој одлуци за борбу са незнабожним Турцима пише Константин Философ у Житију деспота Стефана.
 20. Град Сер је пао под Турке 19. септембра 1383, Софија 1385, а Солун 1387. године.
 21. О томе говоре стари српски летописи. Види Љ. Стојановић, Стари српски родослови и летописи, Београд - Сремски Карловци 1927, стр. 215.
 22. Дан 15. јуна назива се Видовдан по Св. мученику Виту (Витовдан), који се овога дана слави. Свети Вит пострада за Христа у време Диоклецијана; његов живот и страдање видети под данашњим датумом.

23. Говор кнеза Лазара својим војницима пред Косовски бој доноси и историчар Мавро Орбина (поч. 17. века), али нешто измењен (в. Краљевство Словена, изд. СКЗ Београд 1968, стр. 98-100).
24. Види: Епископ жички Николај, Царев завет, 1933, стр. 27.
25. Преподобна мати Евгенија (царица Милица) празнује се 19. јула заједно са својим сином Св. Стефаном Високим. Пред смрт је примила и велику схиму са именом Ефросинија.
26. Свети Стефан деспот празнује се 19. јула, где видети опширније о њему.
27. У време кад је монахиња Ефимија везла ову похвалу Св. великомученику кнезу Лазару, синови његови Стефан и Вук учествовали су, као вазали султана Бајазита, у битци код Ангоре у Малој Азији (28. јула 1402. г.), а баш у малоазијском граду Севестији пострадали су Св. Четрдесет Мученика (празнују се 9. марта).
28. Соломон умро 953. године пре Христа.
29. Царовао од 953. до 931. год. пре Христа.
30. Царовао од 954. до 937. год. пре Христа.
31. Царовао од 809. до 758. год. пре Христа.
32. Царовао од 789. до 737. год. пре Христа.
33. Азарија значи губав, прокажен.
34. Јеврејски историчар Јосиф Флавије (умро у другом веку по Христу) између осталог саопштава да је земљотресом на западу од храма била одваљена половина горе, која суљајући се ка истоку на дужини 4 стадије, затрпа на своме путу царске вртове.
35. Свети пророк Амос престао се око 783. године пре Христа.
36. Диоклецијан царовао од 284. до 305. године.
37. Пуд - мера за тежину, износи 16 кг. и 38 грама.
38. Око 303. године. Мошти св. муч. Вита једно време налазиле су се у Паризу, затим су пренете у Корвеј, у Вестфалију; сада се налазе у Прагу.
39. Киликија - у старини југоисточна област Мале Азије, која је такав назив добила, вероватно, због семитског племена Килика; својом плодношћу она је стала рано привлачити грчке досељенике.

40. Дула је грчка реч (δουλος) и значи слуга.
41. Аполон, по грчкој митологији, био је бог светлости, сунца, просвете.
42. Реч Аполон долази од грчке речи ἄπολλυμι, што значи: убијати, упропашћивати, уништавати.
43. Дафна је, у грчкој митологији, кћи речнога бога Ладона и Гее (Земље), коју су једновремено волели и Аполон и Левкип. Преобучен у девојку, Левкип је био у пратњи Дафне са осталим њеним другарицама, али га Аполон уби. Тада Дафнина мајка Геа претвори своју кћер Дафну у лорово дрво.
44. Херкул - национални јунак грчки, сматран као идеал физичке снаге и моћи.
45. Око осамдесет килограма.
46. Афродита или Венера - богиња љубави; празници у њену част називали су се афродизије.
47. Артемида - кћер Зевса и Лете, богиња светлости и месеца; као богиња светлости изображавана је са луком и стрелом, а као богиња ноћи - са буктињом.
48. По казивању грчке митологије, Парисови родитељи оставише Париса још као дете његовој судбини. Но њега узеше чобани и одгајише га у својој средини. Једном дођоше к њему три богиње: Афродита, Хера и Атина, и замолише га да им реши спор, која је од њих најлепша. Парис нађе да је Афродита најлепша међу њима.
49. Тарс - главни град малоазијске области Киликије; познат као родно место светог апостола Павла (Д. А. 22, 3).
50. Киновија (= општежиће, од грчке речи κοινός = општи, и βίος = живот) је назив за све општежићне манастире, тојест манастире, у којима братија добијају од манастира храну, одело и све што им је потребно за живот, а са своје стране сав свој труд и зараду од њега предостављају на опште потребе манастира.
51. Пареклисиарх - црквењак који пали свеће и кандила у цркви.
52. Ава значи отац; тако су на Истоку називали настојатеље општежићних манастира.
53. Свети патријарх Сава IV патријарховао од 1354-1375. године.

54. О свему овоме видети опширније у житију Св. кнеза Лазара под данашњим датумом.
55. Свети апостол Фортунат, као и следећа двојица: Ахаик и Стефан, празнују се још и 4. јануара.
56. Свети Јона, митрополит Кијевски, Московски и целе Русије, осим данас слави се још и 31. марта (где видети опширније житије), а такође и 27. маја и 5. октобра.
57. Његов спомен Црква празнује 14. јула.

16. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ТИХОНА ЧУДОТВОРЦА, Епископа аматунтског на Кипру

Свети Тихон родио се на острву Кипру у граду Аматунту^[1] од благочестивих и христољубивих родитеља. Од ране младости родитељи га васпиташе у хришћанској побожности и добро научише свештеним књигама, због чега би узет у клир црквени и удостојен дужности црквенога чтеца. Затим га због чистоте живота епископ аматунтски свети Мемноније произведе за ђакона. А када епископ Мемноније отиде ка Господу, свети Тихон би једногласно изабран на његово место за епископа, и посвећен славним Епифанијем, архиепископом кипарским.^[2]

У то време још беше много незнабожаца на острву Кипру, који се држаху древног идолопоклонства. Светитељ Христов Тихон узео на себе велики труд, одвраћајући житеље Аматунта од незнабожачких заблуда и приводећи их ка познању Христа Бога. У овом великом труду помагаше му Господ, јер истргнувши велико словесно стадо из крвожедних чељустима демона, он га уведе у ограду васељенске Цркве, и јарце преобрати у овце Христове. Свети Тихон такође уништи све идоле у околини Аматунта, а идолишта њихова, та обиталишта демона, поруши и разори.

Пошто је повереном му црквом мудро управљао, свети Тихон отиде ка Господу у дубокој старости. А назван је Чудотворац због многих чудеса која учини за живота и по смрти. Но подробнија обавештења о животу и чудесима светог Тихона нису дошла до нас, због честих најезда агарјана, који су многе цркве опустошили и црквене књиге и записе уништили. Од многих чудеса светог Тихона до нашег времена сачувала се повед о два његова чуда. Прво чудо, које свети Тихон учини још као дечак док живљаше у кући својих родитеља, догоди се на следећи начин. Отац светог Тихона беше пекар и издржаваше своју породицу продавањем хлеба; и он стави у дужност Тихону да продаје хлеб. А блажени дечак Тихон раздаваше сиротињи хлеб бесплатно. Дознавши за то, отац његов стаде јадиковати, и љутити се на њега, и грдити га. Богонадахнути дечак рече на то оцу: Зашто јадикујеш, оче, као да си претрпео штету? Ја хлебовете дадох Богу на зајам, а у светим књигама је речено: "ко даје Богу, примиће стоструко". Ако овим речима не верујеш, онда хајдмо у житницу, па ћеш тамо видети како се Бог одужује Својим повериоцима. - Рекавши то, он оде са оцем у житницу; и када хтедохе да отворе врата, нађоше да је житница препуна чисте пшенице, иако је пре тога била празна. Видећи такво чудо, отац светог Тихона се са запрепашћењем удиви и, павши ничице, покљони се Богу узносећи му благодарност.

Друго чудо светог Тихона је ово: У једном винограду радници одсецаху са чокота суве лозе и избациваху их ван винограда. Свети Тихон покупи те лозе и посади их у својој градини. И онда се помоли Богу да његовом винограду подари ова четири дара: прво, да се суве лозе приме, пуне корен и порасту; друго, да његов

виноград изобилује родом; треће, да грозђе буде слатко и корисно по здравље; четврто, да грозђе у његовом винограду сазрева раније него у другим виноградима. Када сутрадан свети Тихон изађе у градину, он виде да му је молитва услишена: суве лозе се беху примиле и пустиле пупољке. А када почеше расти, оне те исте године донеше изобилан род, што је противно обичају и неприродно. И поред тога, у време када у свима другим виноградима грозђе беше зелено, у винограду светога Тихона оно беше потпуно зрело, необично пријатног укуса и веома корисно по здравље. Тај виноград не само за живота светога Тихона, него и по престављењу његовом, био је дуго година обрађиван и доносио обилан род; и сваке године његов је род сазревао раније него у свима другим виноградима, тако да шеснаестог јуна, на празник светога Тихона, доношаху к цркви зрело грозђе из тог винограда, цеђаху га и на том вину обављаше се Бескрвна Жртва на светој Литургији.

И сама ова два чуда јасно показују да је свети Тихон био чудотворац и велики угодник Божји. А у служби светоме Тихону казује се још и то, да је он време своје кончине пророчки предузнао и друге о томе унапред обавестио.[3]

Због такве светости овога Чудотворца, нека је Богу нашем слава, сада и увек и кроза све векове. Амин.[4]

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА ТИГРИЈА ПРЕЗВИТЕРА И ЕВТРОПИЈА ЧТЕЦА

Свети Тигрије и Евтропије беху из клира светога Јована Златоуста, због кога и пострадаше, јер неправедно бацише на њих кривицу за пожар који се догоди у Цариграду. Онога дана када велико светило Цркве, свети Јован Златоуст, изгнан, као сунце на запад пође у заточење, букну пожар у саборној цркви, изазван не људима него гневом Божјим, и брзо захвати сву цркву, па досеже и до црквенога крова. И не само унутра, него пламен окружи цркву и споља, и попали све дрвене зграде што беху поред камених. А кад притом дуну јак ветар, пламен пође од цркве, и идући високо по ваздуху промину прагове и спусти се на палату, у којој се држаху

седнице Сената, и сву је сагоре. И поражавајуће чудо збиваше се пред очима свију: огањ као разумно биће, змијасто вијугајући, прождираше удаљене куће, и то непријатеља Златоустових, а оне што беху близу цркве остадоше читаве, и огањ се не косну ни оних одаја у којима се налажаху свештени сасуди. То би тако, да би свима било јасно да се пожар догодио не случајно него по гневу Божјем, због прогонства светог Јована Златоуста. И за три сата у пепео бише претворене врло многе дивне и дугогодишње грађевине, и красоте неисказане, и богатства неизмерна. Но притом не погибе ниједна душа од тог страшног пожара, и сви говораху да је Бог казнио град због прогонства невиног угодника Божјег Јована.

Но покварени људи, непријатељи Јованови, искористише овај пожар против љубитеља Јованових, и говораху: Јованови једномишљеници запалише цркву. - И одмах дигоше љуто гоњење на невинне слуге Божје: епископе, презвитере, клирике и монахе. Ухвативши многе, они једне у Цариграду мучаху, а друге оковане послаше у Халкидон, и тамо их подвргаваху тешким мукама по тамницама. Поред тога непријатељи светог Златоуста организоваше нарочито рђаве људе, да иду по престоници и прислушкују шта се у народу говори о Јовану Златоусту. И ови, чим би кога чули да добро говори о Златоусту или да жали што је прогнан, одмах би таквога ухватили, вукли у полицију и приморавали да прокуне светога мужа. А оне који то не би хтели учинити стављаху на љуте муке, а некима имање одузимаху, док њих саме слаху у разне крајеве на заточење. Јер је ваљало да се и овце разјуре, пошто им је пастир био поражен.

У то време управник града беше неки Оптат, по вери незнабожац, безбожни идолопоклоник, човек жестоке нарави и бездушан. Непријатељ хришћанству, он се радоваше у себи, гледајући пометњу међу хришћанима, како један другоме злочине. Помажући непријатеље прогнаног светог Златоуста и његових приврженика, он стаде вршити ислеђење о пожару, откуда дође и ко га изазва. И ухвативши многе, он их љуто мучаше тобож због пожара, а у самој ствари кињаше их као хришћане. Између осталих он ухвати чесног презвитера Тигрија, свуче га нага, веома истеже на мучилишту и сировим кајишима жестоко би по целом телу. А

Тигрије беше пореклом странац, телом евнух, не од рођења него од ушкопљења; јер у младости заробљен, он би од неког богатог господина купљен и ушкопљен, и као роб служаше у дому свога господара. Но после доста година, по промислу Божјем, он доби слободу, прикључи се к службеницима црквеним, и ради свог врлинског живота би почаствован презвитерским чином. Заиста он беше човек пун сваке врлине и богоугодништва: кротак, смирен, милостив, гостољубив, речју и делом користан ближњима. Пошто га је дуго мучио, немилосрдни градоначелник посла га у Месопотамију на заточење, где мученички сконча у мрачној тамници.

Затим мучитељ ухвати и чтеца Евтропија, јер га оклеветаше код њега да је изазвао пожар. А Евтропије беше свети девственик, непорочан од рођења, млад, незлобив, беспрекоран и чист срцем. Њега обесивши нага на мучилишту, мучитељ га најпре би воловским жилама, затим штаповима и тешким оруђима, те му поломи кости. Онда му железним ноктима оструга не само ребра, него и лице и чело и цело тело све до самих костију; потом му свећама опали доњи део тела. За време свих тих мучења, он га испитиваше односно пожара, да ли је он запалио цркву. И пошто свети мученик тврђаше да је невин, мучитељ нареди да га скину са мучилишта и вргну у тамницу.

У то време епископ неки Сисиније имаде у сну овакво виђење: виде себе у цркви светог првомученика Стефана и угледа једног чесног мужа, лица ангеловидна, који је блистао небеском светлошћу као један од великих светитеља и стајао пред божанственим олтарем, и као да се нечему чудило и због нечега сетовао. И чу где овај светли муж говораше: Сав град намерно обиђох, тражећи врлинске људе, и међу толиким мноштвом људи не узмогах пронаћи ниједног доброг човека осим блаженог Евтропија.

Видевши то у сну и пробудивши се, епископ Сисиније одмах позва к себи свога презвитера и исприча му шта у сну виде и чу; и нареди му да иде по целом граду, тражећи и распитујући ко је Евтропије. Презвитер оде и при распитивању о Евтропију сазнаде да је недавно неки Евтропије био на судишту мучен као злочинац, па онда у тамницу вргнут. Презвитер оде у тамницу, нађе мученика, припаде к њему са сузама, и разговара с њим, и моли га као великог

угодника Божјег и страдалца Христовог да се помоли Господу за њега. Затим се презвитер врати к епископу свом и исприча му ко је Евтропије и где се налази.

Док свети Евтропије лежаше у тамници тешко болестан од претрпљених љутих мучења, стадоше му трулити ране на телу и болови беху неподношљиви. И после неког времена он опет би изведен на мучење. И када би обешен на мучилишту, он предаде дух свој Господу, оставивши мучитељима своје мртво тело да га мрцваре. Дознавши да је умро, свирепи градоначелник нареди да тело Евтропијево баце псима за храну; и многонапаћено тело ту лежаше до ноћи. А ноћ би мрачна, са страшном олујом и провалом облака; и дођоше неки од богобојажљивих презвитера кришом, узеше свето тело мучениково, и те исте ноћи погребоше на чесном месту. А када свето тело то предаваху гробу, чуше у ваздуху слатко и неисказано анђелско појање. То их увери у светост блаженог Евтропија, и стадоше га почитовати као великог мученика Христовог. А ми, побожно поштујући мученичку успомену ове обојице светих мученика, Тигрија презвитера и Евтропија чтеца, и ослањајући се на свете молитве њихове, славимо Оца и Сина и Светога Духа, једног Бога нашег, вавек. Амин.

ПРЕНОС МОШТИЈУ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕОДОРА СИКЕОТА

Свети Теодор Сикеот, епископ Анастасиупољски спомиње се опширно 22. априла. На данашњи дан се врши спомен преноса његових светих моштију у храм светог Георгија у Цариграду.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА МАРКА, епископа аполонијадског

Потопљен са камењем обешеним о руке; и тако за Христа пострадао.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ТИХОНА,
духовског чудотворца**

Преподобни отац наш Тихон беше родом из Мале Русије, из Литовског краја, и служаше тамо у војсци. Не подносећи насиља од латина, он се пресели у царствени град Москву и стаде тамо водити побожан живот. Касније он раздаде сиротињи све своје имање, замонаши се и настани поред реке Лухе. Ту он основа скит, сабра ученике и стаде се богоугодно подвизавати у посту и молитви. Због велике смирености своје он не прими свештенички чин до саме кончине своје. Дознавши израније о своме одласку к Богу и упутивши ученике своје у свему што им је могло служити на корист душевну, преподобни Тихон престаји се у вечне обитељи, 16. јуна 1503. године.

Много година после кончине преподобнога бише откривене мошти његове,^[5] и стадоше бивати од њих многа исцељења. Доцније, благодарећи ревности верних, на месту подвига преподобнога би устројена чесна обитељ, која благословом Божјим постоји и сада.

**СПОМЕН СВЕТИХ ПЕТ МУЧЕНИКА
НИКОМИДИЈСКИХ**

Пострадали за Господа мачем посечени.

**СПОМЕН СВЕТИХ ЧЕТРДЕСЕТ МУЧЕНИКА
ГРКА**

Пострадали за Господа у огњу спаљени.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТИХОНА МЕДИНСКОГ

Као млад замонашио се у Москви, па се удаљио у пусто место, на 15 врста од Медине. Ту се подвизавао и прославио светлошћу живота и даром чудотворства. Обиталиште му беше шупљина једног огромног храста, храна - трава, а пиће - вода из бунара који он сам ископа. Имађаше он кротку нарав и незлобиво срце. Његово братство састојало се само из два ученика његова: Фотија и Герасима. Поклоне они нису примали, средстава у њих није било; они су сами обрађивали неплодну земљу. Коње имали нису; и преподобни Тихон, изнурен постом и телесним недугом, себе је сама упрезао у плуг, а ученици су управљали њиме. И тако они обрађиваху своју земљу. Пошто се око преподобног Тихона сабраше љубитељи монаштва, то он на њихову молбу основа ту манастир Успенија Божје Матере, и до дубоке старости беше у њему настојатељ. Упокоји се он мирно 1492. године као схимонах. Свете мошти му почивају у саборној цркви његовог манастира.

НАПОМЕНЕ:

1. Аматунт - сада Лемесос на острву Кипру.
2. Спомен светог Епифанија празнује се 12. маја.
3. Пјесн 7, ст. 2., и пјесн 8, ст. 1.
4. Свети Тихон живео у време грчког цара Аркадија (395-408. год.) и његовог сина Теодосија Млађег.

5. Мошти преподобнога биле су пронађене нетљене при игуману Константину, око 1566. године, и од тога времена почеше празновати његов спомен.

17. ЈУНИ

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАНУИЛА, САВЕЛА И ИСМАИЛА

Свети мученици Мануил, Савел и Исмаил беху рођена браћа, Персијанци, од угледних родитеља, оца незнабошца и мајке хришћанке. Мајка као што их одоји својим материнским млеком,

тако их од најранијег детињства запоји и хришћанском побожношћу и однегова у страху Божјем; а блажени презвитер Евноик препороди их бањом светог крштења и научи их Светом Писму. Када браћа достигоше пунолетство, бише узети на војне дужности. И службаху телом персијском цару Аламундару, а духом службаху Небеском Цару, Господу нашем Исусу Христу, држећи свете заповести Његове и угађајући Му сваковрсним добрим делима. Једном их цар њихов посла грчкоримском цару Јулијану Одступнику[1] ради учвршћења мира. Јулијан их испрва прими с чешћу и, указујући им своју велику благонаклоност, он се пријатељски опхођаше с њима. Али када потом сазнаде да су они хришћани, испуни се гнева против њих и, противно општепризнатим међународним обичајима и законима, он ове персијске изасланике стави на муке због њихове вере у Христа и погуби. А мучење њихово би на овај начин. Једном безакони цар намисли да путује у Витинију, у место звано Оргија Тригон[2] јер је тамо ускоро имао наступити један од поганих незнабожачких празника. Када се цар превезе лађом из Цариграда у Халкидон,[3] и стиже у споменуто место, он стаде са мноштвом народа који се беше сабрао тамо празновати погани празник, клањајући се идолима и приносећи безбројне жртве демонима. И приређиваху се велике гозбе са певањем, музиком и играма, и чињаху се многа одвратна безакоња у част пагубних богова незнабожачких.

Слуге Христове Мануил, Савел и Исмаил, беху тамо са царем. Али, не желећи ни да гледају то богомрско празновање, они се склонише подаље у страну, и плакаху и ридаху због обмане и заблуде толиких људи, и мољаху се Христу Богу за себе да се сачувају од учешћа у идолопоклоничком жртвоприношењу, а и за заблуде, да их Господ приведе к познању истине. И говораху: Не остави, Господе, да ови људи обитавају у таком понору зала, и не допусти да разумно саздање Твоје пропада у толиком безумљу. Ето, они се показују неразумнији од камења и дрвета које обожавају: јер камени и дрвени идоли, пошто су без душе и без осећања, не знају ништа шта им се чини; а ови људи, иако су почанствовани од Тебе душом разумном, иако су Твоја слика и прилика, не знају и не

разумеју шта чине и кога обожавају, ходе у тами, блуде и хрле у вечну погибао.

Док света браћа тако стајашу подаље, плакаху и мољаху се, цар, посматрајући оне што приносе жртве и пирују с њим, и не видећи крај себе персијске изасланике, нареди да их потраже и доведу к њему, да се и они заједно с њим провеселе. Један од царевих коморника пронађе их на усамљеном месту и позва на царску гозбу, јер је сматрао да су и они идолопоклоници. Али слуге Христове једнодушно одговорише царевом коморнику који их је звао: Иди од нас, јер се нећемо одрећи вере у којој смо од детињства васпитани, и нећемо оставити Бога нашег, нити ћемо се поклонити демонима што су међу вама. Не било тога, да се ми придружимо јавној заблуди! Ми нисмо толико безумни и неразумни, да презремо Бога живог, Саздатеља нашега, и служимо бездахном сздању. Та ми смо тако дугачак и тежак пут превалили и дошли овамо, не да се вере своје одрекнемо, него да мир утврдимо између персијског и грчкоримског царства. Ово нека зна цар твој и његови једномишљеници: неће нас одвратити од истинитог богопоштовања и привући нас к своме безбожију, макар нас ставили на огањ и муке и лишили нас живота.

Коморник оде и саопшти цару одговор светих. Цар се одједном испуни гнева, али их не хте тог дана стављати на муке, да не би пореметио безбожно празновање своје, него одложи то до сутра, наредивши да слуге Христове баце у тамницу. А они, идући ка тамници, певаху говорећи: "Ходите, запевајмо Господу, ускликнимо Богу Спаситељу нашем! Изађимо пред лице његово с хвалом, и у песмама покликнимо Му! (Пс. 94, 1-2). Који је Бог тако велик као Бог наш? (Пс. 76, 14). А ми смо људи Његови и дело руку Његових, и свагда ћемо Га призивати".

Сутрадан мучитељ Јулијан, севши на судишту, изведе преда се персијске изасланике и стаде им овако говорити: Вас је, добри људи, цар ваш послао к нама као људе верне њему и расположене према нама, да устројите жељени мир између оба два царства. Но тај се мир може устројити једино помоћу узајамног пријатељства и љубавне слоге. Међутим, каква слога може бити између вас и нас и каква љубав ваша према нама, када ви јуче не хтедoste да узмете

учешћа у нашем празновању и да се наслађујете весељем у част оних богова које и ви Персијанци поштујете? Ето Персијанци, као и ми, поштују сунце, месец и звезде, и пресветлу огњену силу, и остале богове. Зашто онда ви одбисте да им заједно с нама укажете поштовање и не узесте удела у нашем свеопштем служењу боговима, макар ради тога да би наши услови за закључење мира били јачи и чвршћи? Ако пак ви презирете и ниподаштавате наше богове и нисте наши једномишљеници, онда то значи да сте ви дошли к нама не ради утврђења мира него ради разорења мира и ради обновљења непријатељства и рата.

На то свети мужеви одговорише: Ми смо дошли к теби од нашег цара ради утврђења услова мира: да ваши војници не прелазе нашу границу, нити наши војници вашу; да не пустошимо један другоме земљу; и да наши трговци слободно и несметано одлазе у вашу државу и излазе из ње, исто тако као и ваши у нашу. Ето, ради тога смо ми послани к теби, а не ради расправљања о боговима. Сваки нека поштује Бога каквог хоће и како хоће. Због вере не бивају ратови међу царствима, него распре, непријатељства и борбе настају због градова, покрајина и њихових граница. А ти, оставивши преговарање о миру, због кога смо ми и послани к теби, почињеш да говориш о стварима ради којих ми нисмо послани. Јер ти не разговараш с нама о благостању твоје царевине и о мирним односима са нашим царством које се граничи са твојим, него заговараш о боговима и распитујеш о вери. Ако пак хоћеш, онда знај: иако смо по рођењу Персијанци, ми смо по вери хришћани, од родитељке наше васпитани у побожности, и од духовног оца нашег, презвитера Евноика, утврђени у истинитој вери. И у нашем отачаству бејаше много таквих који су хтели да нас одврате од Христа Бога нашег ка идолопоклонству, али не успеше, јер благодаћу Господа нашег ми остадосмо непоколебљиви и непобедиви у исповедању вере наше. А надамо се и сада у помоћ Господњу, да нас и овде нико не може одвратити од свете вере наше и убедити да служимо демонима, јер је служење демонима бесмислено, препуно прелести, заблуде и лажи.

Испунивши се гнева, мучитељ им рече: Како се ви, простаци и незналице, који чак ни грчки језик не знате, усуђујете да тако

безочно, и тако безумним речима, ружите веру нашу, коју држимо ми, људи образовани и који смо у потпуности изучили књижну мудрост? А није нам непознато и ваше учење. Ви знате, ја сам некада изучавао и ваше хришћанске књиге, али увидевши да је у њима све сама лаж и ни трунке истине, ја их тог часа одбацих, да не бих због нејасности у њима пао у неку заблуду. И ко је од оних људи, који верују вашим књигама и поступају по њима, икада показао себе добрим и савршеним, и шта је славно и незаборавно учинио? Стога вам саветујем: оставите то детињасто и ништавно умовање и верујте ономе чему одавно уче најбољи филозофи. Ако пак не узажелите послушати мој корисни савет, онда ћете, и против своје воље, послушати због мука на које ћу вас одмах ставити.

На то свети одговорише: Ми смо од Господа нашег научени - не бојати се оних који убијају тело, и не мислити шта треба одговарати онима који нас муче, јер ће нас сам Дух Свети укрепити у страдању и дати нам реч и слободу у одговору. Ми те дакле питамо: какво безумље видиш у нама ти, који сматраш себе мудријим од свих људи? и ко је безумнији: да ли онај који је познао јединог истинитог Бога, Створитеља свега, и побожно Га поштује, или онај који, оставивши живог Бога, клања се бездахној твари, камењу и дрвећу, и чему другом сличном? Ваистину је безуман онај који уместо Бога поштује мртву ствар, а разуман је онај који служи Богу живоме. Јер прва дужност човечијег разума јесте: знати Бога Творца свог, даваоца свих дарова, и веровати у Њега, и служити му усрдно. А не знати Њега, Творца и Добротвора свог, и служити непријатељу свом - душегубном демону, то је крајње безумље. И древни филозофи ваши, боравећи у тако пагубној заблуди, само изгледаху мудри, а у самој ствари беху крајње безумни, по речи светог апостола: Кад се грађаху мудри, полудеше (Рм. 1, 22), и помрачи се неразумно срце њихово (Рм. 1, 21). Ето, ти си раван њима, па си чак и гори од њих: јер они борављаху у својој заблуди, не знајући и никада раније не исповедајући праву веру; а ти, просвећен светим крштењем и васпитан у хришћанству, одрече се Христа Бога, и сада сви који знају истинитог Бога називају те уместо хришћанином - јелином, уместо побожним - незнабошцем и безбожником.

Силно раздражен и неизмерно разјарен оваквим речима светих мученика, мучитељ Јулијан сместа нареди да их ставе на жестоке муке. Најпре их дакле обнажише и на земљу положише, па их сировим кајишима бездушно бише по леђима и по стомаку. Затим их обесише на мучилишту, високо им приковавши на дрвету руке и ноге, па им железним гребенима стругоше тело. А мученици Христови, јуначки трпећи тешке муке, подизаху к небу очи своје и мољаху се Господу говорећи: О, Владико! Ти си и сам био прикован на дрвету од неверних Јевреја и Својим страдањем и смрћу на крсту истребио грехе света, погледај на нас који сада висимо на дрвету приковани и овим свирепим стругањем тела лишавани; а пошто је природа наша немоћна, пошљи нам с неба помоћ и олакшање у патњама, јер само надајући се у Тебе, ми се усудисмо ући у овај подвиг. Како су љуте, и горке ове муке, Ти сам, Господе, знаш и видиш; али из љубави према Теби, о сладчајши Исусе, оне су нам слатке!

Док се свети мученици тако мољаху, изненада стаде пред њих анђео Господњи; но њега видеше само свети мученици, а нечисте очи безбожника не бише удостојене тог виђења. Утешивши страдалце, анђео им даде тако олакшање у мукама, да они више ни најмање не осећаху болове од рана, и беху као да у туђем телу трпете муке.

Потом Јулијан нареди да мученике скину са мучилишта; па им онда, као подсмевајући им се, рече: Видите како вас штедим, не предајући вас на теже муке, јер се надам да ћете ви, стављени на ове мале муке, постати наши једномишљеници. - А свети мученици, схвативши добро заводљивост ових речи његових, одговорише му са великом неустрашивошћу: Не мисли, нити се надај, непријатељу Божји, да ћемо се ми поколебати у Христовој вери. Ево, мучи, колико хоћеш мучи тела наша, ми смо готови трпети све. Јер и ране, и огањ, и мач, и све друго што је страшније од тога, ми ћемо сматрати пре за сладост него за муку, јер смо готови да све то са највећим задовољством трпимо за возљубившег нас Исуса!

Видећи да Мануил, као најстарији међу браћом мученицима, говори више и смелије од друге двојице, безакони цар Јулијан нареди да га одвоје и одведу у страну. Онда са осталом двојицом,

Савелом и Исмаилом, стаде лукаво разговарати, говорећи им: Ма да сте деца истих родитеља, ипак нисте исте нарави. Ваш најстарији брат није достојан ни назвати се вашим братом, јер је тврдоглав, зао, хвалисав, свадљив и бестидан; не расуђује правилно, и остајући упорно у безумљу свом он и вас вуче за собом и не да вам да изаберете оно што је боље по вас. А ви сте, како видим, добре нарави, кротки, несвадљиви, благоразумни. Стога послушајте сада мој савет: оставите свога брата нека пропада у сујетној заблуди својој и у безумном противљењу свом, а ви приступите обожавању богова наших, па ћете добити од њих велику милост, а од нас велике дарове и почасти.

Но свети мученици, не желећи ни да слушају ове лукаве речи цареве, стадоше громко осуђивати лукавство његово и пљувати безумље његово. А Јулијан, запаливши се понова гневом, нареди да их одведу на мучилиште и свећама пале ребра њихова. Јуначки трпећи те муке, мученици све време слављаху Бога а ругаху се мучитељу. Потом Јулијан нареди да понова доведу Мануила, и стаде га опет час ласкама, час претњама приморавати на идолопоклонство. А када виде да је он као стена непоколебљив у Христовом вероисповедању, поче га понова мучити, као и браћу његову: свакоме од њих заби у главу по гвоздени клинац, а под нокте на рукама и ногама укова им оштре шипке. Напоследку их осуди на посечење мачем, и да им се потом тела спале.

Када свети мученици бише изведени на место погубљења, звано Константиново, они пред проливање крви своје узнесоше к Богу последњу молитву, говорећи: Боже предвечни, беспочетни, Ти си све из небића привео у биће, Ти си у последње време ради спасења нашег умањιο Себе, у обличју слуге боравио с људима и претрпео крст, да би нас ослободио од окова греха и учинио наследницима царства Твога, - прими у миру слуге Твоје и приброј нас к сабору оних који су Ти од памтивека угодили, јер ми ради светог имена Твог добровољно примамо ово посечење мачем и одлазак из овог живота; - и обрати к Теби, милосрдни Владико, овај обманом ђавољом заробљени народ, који нас у таком мноштву окружава, и дај им просвећење ума и прав разум, да би, познавши Тебе јединог истинитог Бога, Теби јединоме служили и спасење добили.

Док се свети мученици тако мољаху, чу се глас с неба који им говораше: Ходите, да примите венац славе, јер добро завршисте подвиг свој.

И светим мученицима бише одсечене чесне главе у седамнаести дан месеца јуна. А када нечестиве слуге хтедоше да изврше друго наређење свог поганог цара: да спале тела Христових мученика, - тог часа се, по наређењу Божјем, затресе земља, и место на коме лежаху света тела Христових мученика раседе се, и земља прими тела светих мученика и сакри их, да их се више не би дотакла прљава рука мучитеља, и да их сила огња не би претворила у пепео. Слуге пак од страха побегоше.

Тада многи од тамо присутног народа, видевши такво чудо, повероваше у Христа и, одбацивши јелинску заблуду, присајединише се хришћанима.

А после два дана, у току којих хришћани непрестано дан и ноћ узношаху на том месту молитве ка Господу, земља се понова раседе и изнесе на површину тела светих мученика која изливаху из себе неисказани миомир. Испунивши се велике радости, верни с љубављу узеше тела светих и чесно их погребеше на дивном месту. И од гроба светих мученика обилно се изливаху исцељења свима болесницима.

Безбожни пак богоодступник Јулијан ускоро погибе са шумом. Јер после погубљења персијских изасланика, светих мученика Мануила, Савела и Исмаила, цар Јулијан крену на Персију са свом војском својом.^[4] На то га наведоше демони преко својих гатара - лажних пророка, обећававши му победу над Персијанцима. А цар персијски, чувши за погубљење својих изасланика, веома се ожалости и неизмерно разгневи; и дознавши да на њега иде законопреступни Јулијан, он сабра војну силу своју и поседе границу своје земље, очекујући гордог непријатеља свог. И када се војске сударише, настаде велика битка. Но Персијанци убрзо надвладаше, и победише грчкоримску војску, и тако сломише Јулијанову силу. Усто и гнев Божји постиже богоодступника Јулијана: погани цар би невидљивом руком поражен и у великим мукама изврже бедну душу своју, те тако постаде предмет подсмеха за Персијанце, на које

беше пошао охоло са бесмисленом надом, и разлог радости за демоне којима он вероваше и у које се уздаше.

Хришћани пак, ослободивши се на такав начин жестоког гоњења и насиља, слављаху свог Избавитеља, Христа Бога, коме и од нас нека је част и слава, са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПИОРА

Свети Пиор беше родом Египћанин. Загрејан љубављу према Богу Пиор се у младости одрече света, отиде из дома родитељског, удаљи се у пустињу Мисирску, и од изобиља духовне љубави даде завет Богу, да никада више неће видети никога од својих. После неких педесет година, сестра његова, већ остарела, дознаде од некога да је њен брат жив, и одлучи да га по сваку цену види. Пошто није могла да иде у пустињу, она умоли месног епископа да пише Оцима у пустињи, да пошаљу Пиора да се она види са њим. После многог наваљивања од стране Отаца да их послуша, он одлучи да узме са собом још једнога, и отиде. Када дође до сестрина дома, извести је да је дошао њен брат Пиор, и стоји пред вратима. Осетивши пак по шкрипању врата да му сестра иде у сусрет, Пиор затвори очи и довикну јој: "Сестро, ја сам Пиор, брат твој; ево, нагледај ме се до миле воље". Пошто се увери, она прослави Бога и, ма да је много настојавала, није га убедила да уђе у кућу. А он, сатворивши молитву на прагу, врати се опет у пустињу, у ту своју отаџбину, и тамо се усавршаваше у подвижничкој врлини.

О овом светитељу причају да је показао овакво чудо трпљења: на месту свога боравка он ископа бунар, и нађе врло горку воду, али он ипак остаде тамо до саме смрти своје, и употребљаваше само ту горку воду, у чему се и откри трпљење овог славног јунака Христовог. Многи монаси, и то врло искусни, надметаху се после смрти овога бесмртника да остану у његовој келији, али нису могли

да проведу ни једну читаву годину, јер је тамо и вода необично горка, и место врло страшно и лишено сваке удобности.

За преподобног Пиора кажу, да никад није седао за трпезу да једе, него је увек јео стојећи и послујући. Кад су га запитали зашто он тако чини, одговори свети Пиор: "Нећу да се занимам једењем као послом него као узгредицом". Кад су га позвали у савет да се суди неки брат, који беше нешто згрешио, он дође носећи на леђима једну врећу песка а на прсима једну малу кесу песка. Упитан, шта му то значи, светитељ одговори: "Врећа песка на леђима то су моји греси, које ја не видим, а кеса песка то су греси мога брата, које ја треба да судим". Сва братија се тада постиде и узвикну: "То је пут спасења!"

Преподобни Пиор живео је 100 година и упокојио се у Господу у четвртом веку.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИПАТИЈА РУФИНСКОГ

Овај светитељ беше родом из Фригије. У својој осамнаестој години он остави родитељски дом, пређе у Тракију, ступи у један оштежићни манастир и постаде монах. Због својих врлина он беше цењен и поштован од свију. Вина никада није пио. Једном када ратоваше са демоном блуда, он проведе читавих осам дана нити што једући нити што пијући. Дознавши за то, игуман му својом руком даде чашу вина и један хлеб, да то поједе и попије после повечерја пред свом братијом. Појевши хлеб и попивши вино, Ипатије се тог часа ослободи блудног искушења, и заблагодари Богу и свом учитељу и игуману.

Пошто проведе доста година у манастиру, преподобни Ипатије са допуштењем и благословом игумана оде у један град да се нађе у помоћи једноме брату који беше у неком искушењу. Указавши потребну помоћ искушаваном брату, он са двојицом браће пређе у Халкидон и оде у Руфинов манастир који у то време беше пуст и запуштен. Овај манастир беше раније подигао Руфин који дође из Рима у Халкидон. Пошто сазида диван манастир, Руфин сабра у

њега монахе Египћане. Али када се Руфин упокоји и би погребен у свом манастиру, монаси се разиђоше и отпутоваше у своју постојбину. И тако манастир опусте и запусти се, да по њему изђика трње и коров, те је изгледао страшан и неприступачан.

Овај опустели и запуштени манастир свети Ипатије обнови и поврати му стару лепоту и сјај. Својим славним подвизима свети Ипатије привуче у манастир многе христољупце, који постадоше монаси. За кратко време манастир стече тридесет монаха који напредоваху у врлини. А божанствени Ипатије доби од Бога дар чудотворства: исцељиваше следе, хроме, узете, крвоточиве, бесомучне и остале болеснике. Својом молитвом светитељ је у време невоље и нужде умножавао жито и остале усеве и поврће, и одгонио од људи и стоке сваку другу немоћ. Храна светом Ипатију беше зеље и по мало хлеба, које је узимао једанпут дневно око три сата по подне; а у старости је пио и по мало вина. Када напуни осамдесет година, коса и брада му постадоше беле као снег.

Због чистоте живота и учења блажени Ипатије би удостојен свештеничког чина. Пошто је четрдесет година пасео Христово стадо, и послао испред себе ка Господу осамдесет ученика, најзад и сам свети Ипатије отиде ка Господу, да прими награду за труде своје.

Свети Ипатије упокојио се у првој половини петогa века.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОСИФА ОТШЕЛНИКА

О овом преподобном оцу пише се у Евергетиносу да је био изнад сваког човекоугодништва и славољубља. Једном дође к њему јереј Евлогије, који је јео једанпут у два дана, а често и једанпут недељно. Дође к њему са надом, да ће код њега наћи још веће уздржање. Преподобни Јосиф га прими с радошћу, и нареди ученику да спреми неко лепо јело. Када седоше да једу, ученици Евлогијеви рекоше да јереј Евлогије не једе ништа сем хлеба и соли. А ава Јосиф ћутећи јеђаше. Евлогије проведе тамо три дана, и не чу ни Јосифа нити икога од ученика њихових да псалми или да се Богу

моли, јер молитва њихова беше тајна и умна (κρυτή γὰι νοερά). исто тако и делање њихово. Тако Евлогије отиде са ученицима својим, не добивши никакве користи за душу своју. Но убрзо паде мрак и, по промислу Божјем, Евлогије са ученицима својим изгуби пут; и лутајући по мраку, они се некако опет обретоше пред обиталиштем преподобног Јосифа. И пре но што закуцаше на врата, они чуше где Јосиф и ученици његови псалме, читају и певају. Но чим ови куцнуше у врата, Јосиф сместа престаде са псалмопојањем. А како Евлогије беше ожеднео од врућине, један од ученика Јосифових донесе му воде, која беше мешавина морске и речне воде, и толико горка, да је Евлогије не могаде пити. Тада Евлогије припаде к старцу Јосифу и упита га говорећи: Зашто, о Ава, када ми бесмо код вас ви не псалмисте, а чим отидосмо од вас ви стадосте псалмити? и зашто онда ви пред нама писте вино, а сада ја окусих вашу воду која је слана, горка и не може се пити?

На то ава Јосиф одговори: "Оно мало вина што писмо, то учинисмо из љубави и гостољубља према теби; а ова вода је наша обична вода, коју братија пију свагда". - Односно пак псалмопојања ава Јосиф одговори, да су га они прикрили са побожном намером, да се не би показали као човекоугодници (ὡς ἀνυπόπαροεσχοί).

Оваквим одговором ава Јосиф искорени код Евлогија оно што је људско, и убеди га да делује тајно а не из човекоугодништва. А Евлогије, веома поучен, рече ави Јосифу: "Заиста је делање ваше у истини и од истине".

Говораху за ондашње Скитиоте: Када неко сазна за њихову врлину, они је више нису сматрали за врлину него за грех.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ФИЛОНИДА, епископа града Куриона на Кипру

Живео у време цара Диоклецијана (284 - 305 г.) и био епископ у граду Куриону на острву Кипру. Због своје хришћанске вере и апостолске ревности би ухваћен заједно са тројицом хришћана и од стране заповедника острва Максима бачен у тамницу. Када његови

сзатвореници Аристокло, Димитријан и Атанасије пострадаше мученички (види 20. јуни), стиже нова заповест од цара који наређиваше да се тела хришћана пре убијања насилују и обешчашћују на неприродан начин. Да би избегао такво срамоћење свога тела свети Филонид повеза себи главу и очи и скочи са високе стене и пре но што му тело паде на земљу он испусти своју свету душу и предаде је у руке Божје, што би откривено неким хришћанима на великој удаљености. Незнабошци му узеше тело и у врећи бацише у море, а хришћани га нађоше и чесно погребоше, што све описа епископ Аристон.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АНАНИЈЕ

Монах Новгородског Антонијевог манастира; иконописац, дивно живописао иконе; строг извршитељ монашких завета, он за тридесет три године ни једанпут не изађе ван манастирске порте. Упокојио се у миру 17. јуна 1581. године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ИСАВРА ЂАКОНА, и осталих с њим^[5]

НАПОМЕНЕ:

1. Јулијан, син Констанција, брата Константина Великог, рођен 331. године; спочетка научен хришћанској вери, али поставши цар 361. године, он се јавно одрече хришћанства, због чега и доби назив Одступник.

2. Тамо се налазио храм посвећен идолима, у близини Халкидона.
3. Халкидон - град у Витинији, на јужном крају Босфора, спроћу Цариграда.
4. Јулијан је кренуо у рат против Персијанаца 5. марта 363. г.
5. У неким Синаксарима спомен Св. мученика Исавра ђакона, и са њим Василија, Инокентија, Феликса, Ермија и Перегрини, врши се данас; по другима пак врши се 6. јула (где и видети опширно о њима).

18. ЈУНИ

**СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ЛЕОНТИЈА, ИПАТИЈА И ТЕОДУЛА**

За царовања Веспасијанова[1] живљаше у Риму један сенатор, по имену Адријан, човек свиреп, бездушан и вичан свакоме злу. Чувши за хришћане: да се гнушају многобоштва и идолских жртава, да руже богове обожаване од Римљана и Грка, да проповедају Христа као јединог истинитог Бога, и да многе обраћају у своју веру, - Адријан се испуни ревности за погане богове своје, оде цару и моли га да му да власти над хришћанима: да их приморава на идолопоклонство, а да мучи и убија оне који се не буду хтели клањати идолима. Цар му одмах даде ту власт, и постави га за игемона[2] Финикије са пуномоћијем да гони све који верују у Христа. Отпутовавши из Рима, и приближавајући се Финикији, Адријан би обавештен да се у граду Триполу[3] налази неки војначалник Леонтије, који ружи древне богове, одвраћа од њих људе, учећи их да им не приносе жртве и да им се не клањају, руши отачке законе, и многе је придобио. Игемон Адријан одмах посла у град Трипол трибуна[4] Ипатија са четом војника, да ухвати Леонтија и држи га под стражом до његовог доласка.

Слуга Христов Леонтије бејаше родом из Грчке, великотелесан узрастом, снажан, крепак и храбар у биткама, у којима однесе многе победе. Зато беше веома чувен и уважаван међу војницима. Поред тога Леонтије беше од природе обдарен великим умом и разумом, пун мудрости и животног искуства, као и књижне учености. Знајући да постоји само један истинити Бог - Господ Христос, и верујући у Њега, Леонтије Му непрестано служаше, проводећи свој живот целомудрено. Веома милостив према ништима, он храњаше гладне, одеваше наге, збрињаваше путнике, и украшаваше себе свима добрим делима, због чега и би удостојен победничког венца од Господа.

Када се чета војника приближи к Триполу, трибун Ипатије се изненада разболе од тешке грознице и ватруштине, и говораше својим војницима: Знам због чега ме снађе ова болест: богови се разљутише на ме што им, полазећи на овај пут, не принесох доличне жртве; због тога ме они и кажњавају овом болешћу. - Гледајући свога трибуна како тешко пати, војници га сажаљеваху, и беху утучени што он већ три дана ништа не окуси, а болест се сваког

часа нагло погоршаваше и прећаше смрћу. Но када после трећег дана наступи ноћ, трибуну се јави у виђењу анђео Господњн и рече му: Ако хоћеш да будеш здрав, онда заједно са својим војницима завапи три пута к небу: "Боже Леонтијев, помози ми!" Ако то учиниш, одмах ћеш оздравити.

Тргнувши се и отворивши очи, трибун, још у ватри, угледа светог анђела где стоји пред њим у облику дивног младића, обученог у белу као снег хаљину, и рече анђелу: Ја сам с војницима послан да ухватим Леонтија и да га чувам под стражом до доласка игемона Адријана, а ти ми наређујеш да призовем у помоћ Бога Леонтијевог.

Када то говораше болесни трибун, анђео постаде невидљив за очи његове. Ужаснут, трибун разбуди пријатеље своје што спаваху близу њега и рече им: Чујте, браћо, какво сам виђење имао: тек што у првом сну задремах, преда ме стаде један светли младић и саветова ми да заједно са свима вама призовем Леонтијевог Бога, па ћу оздравити. Пробудивши се, ја очима својим јасно видех тог младића, после чега он постаде невидљив за моје очи.

Није то тешка ствар, рекоше пријатељи трибуну, радо ћемо сви то учинити, само да ти оздравиш. - А један од пријатеља трибунових, по имену Теодул, нарочито се веома дивљаше виђењу болесниковом и марљиво га распитиваше какав бејаше тај младић кога он види у сну и на јави. Болесник му потанко описиваше изглед анђела Божјег, а срце се Теодулово разгореваше љубављу према још непознатом за њега Богу Леонтијевом. Када пак сви војници поустајаше од спавања и, окупљени око болног трибуна, дознадоше за његово виђење, они сви без изузетка. устадоше, и гледајући к небу, заједно са болесником трипут ускликнуше: Боже Леонтијев, помози!

И болесни трибун одмах устаде здрав као да уопште ни боловао није. А када дође време ручку, трибун стаде са пријатељима својим јести, пити и веселити се. Но Теодул, видевши такво чудо са трибуном, беше нарочито запањен тиме, и сеђаше издвојен, размишљајући ћутке у себи: Ко је тај Леонтије, и ко је Бог Леонтијев? - Међутим другови зваху Теодула да једе и пије с њима, но он, претпостављајући глад, не хте ништа да окуси. Видећи пак да

су војници под утицајем вина заборавили на игемоново наређење, Теодул им рече: Ето, Адријан ће нас сутра или прекосутра сустићи, а ми и не помишљамо да потражимо човека кога нам је наређено да ухватимо. Ако дакле хоћете, ја и трибун поћи ћемо пре вас у град и потражити онога, по кога смо послани.

Рекавши то, и убедивши трибуна да пође са њим, Теодул и Ипатије кренуше заједно ка граду. А кад изиђоше на врх горе, где се налазио град Трипол, где, Леонтије им изађе у сусрет и поздрави их оваковим речима: Радујте се у Господу, браћо! - А трибун и Теодул одговорише: Радуј се и ти, брате! - Кога сте дошли овде да тражите? упита Леонтије. Они рекоше: Цар Веспасијан је обавештен да у овом граду живи неки човек благородан, паметан, добродетељан и храбар, по имену Леонтије; ми смо послани да пронађемо његов дом; за нама иде игемон Адријан, коме цар повери на управу ову Финикијску област; игемон сам жели да види Леонтија као човека драгог боговима, и да га са великом чешћу пошаље к цару; и сав сенат римски хоће да види Леонтија, пошто је свима позната његова храброст у биткама, вештина у управљању, велика љубав према боговима и многа друга славна дела његова.

Чувши то, блажени Леонтије им рече: Видим да сте странци и не знате шта се у овом граду збива. Него хајдете са мном моме дому, и мало се одморите од пута, па ћу вам ја показати Леонтија, кога ви називате пријатељем богова ваших. Уствари пак он није пријатељ богова које ви поштујете, него знајте да је он хришћанин, верује у Господа Исуса Христа.

Слушајући то, Ипатије и Теодул се питаху међу собом: Ко је овај човек што говори да је Леонтије хришћанин? није ли рођак његов? - И онда упиташе непознатог им човека: Како ти је име? - Он одговори: О имену моме овако пише у књигама: На аспиду и гују наступаћеш и газићеш лава и змију (Пс. 90, 13). Јер мени треба да згазим лава - ђавола, невидљивог непријатеља, и змију - игемона, видљивог непријатеља; исто тако треба да наступим, као на аспиде и гује, на његове саветнике и ревносне служитеље демона. И када будем узликовао над свом војском лава, тада ће од дела заблистати име моје.

Ове речи беху загонетне трибуну и Теодулу; и покушавајући да их објасне себи, они у недоумици и чуђењу иђаху за овим човеком дому његовом. Свети Леонтије их угости, предложивши им трапезу. Пошто једоше, они рекоше: Ми смо, добри човече, веома задовољни твојим угошћењем. А сада доврши своје добротворство: покажи нам Леонтија, кога ми иштемо. Када пак стигне Адријан, ми ћемо га обавестити о теби добротвору нашем, како си велику љубав показао према нама, и он ће те за то удостојити велике части, и ти ћеш бити у друштву пријатеља царевих. - Свети Леонтије им на то рече: Ја сам Леонтије кога ви тражите; ја сам тај војник Исуса Христа, по кога вас Адријан посла да га ухватите.

Тада трибун и Теодул припадоше к ногама Леонтију, говорећи: Слуго Бога вишњег! прости нам грех наш, и похитај да умолиш за нас Бога твог, да Он и нас избави од идолопоклоничког безбожја и од љутог звера Адријана, јер и ми хоћемо да будемо хришћани. - Затим испричаше Леонтију како се болесном трибуну јави анђео, и како болест би прогнана призивањем Бога Леонтијева.

Чувши то, свети Леонтије се обрадова због силе Христове и, простревши се крстолико по земљи пред Богом, са сузама се мољаше говорећи: Господе Боже, Ти хоћеш да се сви људи спасу и дођу у познање истине (1 Тм. 2, 4), погледај на нас у овај час: Ти си учинио да мени следују људи који су дошли против мене; стога Те молим: сачувај и мене, овцу Твоју, и њих са мношвом заједно просвети светлошћу милосрђа Твог; излиј на њих благодат Светога Духа Твог; изгради чисто срце у њима и, осенивши их светим знаком Твојим, начини их непобедивим војницима Твојим; наоружај их и укрепи против непријатеља - ђавола, и против слугу његових, да би ове слуге Твоје размрскале главу невидљиве змије и видљивог звера злог Адријана.

После тако топле молитве светога Леонтија, светао облак сиђе на трибуна Ипатија и на друга његовог Теодула и, заклонивши их, крсти их оросивши их кишом. Видећи то, свети Леонтије призиваше над њима, док их киша орошаваше, име Пресвете Тројице: Оца и Сина и Светога Духа. А по чудесном крштењу том он узнесе хвалу Богу, рекавши: Слава Теби, Боже мој! јер не презиреш молитву оних који Те љубе и испуњујеш вољу оних који Те се боје!

Обукавши новокрштене у беле хаљине, свети Леонтије нареди да се пред њима носе упаљене свеће. У то време стигоше у град и остали војници који беху заостали на путу, и распитиваху се за Леонтија, као и за свог трибуна и за Теодула. А кад их нађоше и угледаше трибуна и Теодула у белим хаљинама и упаљене свеће пред њима, чуђаху се и недоумеваху шта то треба да значи. А кад затим дознаше да су постали хришћани и крстили се, војници се узнемирише и негодоваху због тога. Усто и неки грађани, сазнавши за то, стадоше стварати буну по граду, вичући: Нека буду спаљени они који срамоте наше богове! - И настаде велики метеж у граду: једни заштићиваху Леонтија са осталим хришћанима, а други хођаху да их побију; но ипак се не усуђиваху да им по својој вољи учине неко зло, него очекиваху долазак игемона.

Након два дана игемон Адријан се приближи граду, и сви му изађоше у сусрет, и обавестише га о Леонтију и о осталим хришћанима с њим. Један човек, говораху они, по имену Леонтије а по вери хришћанин, одвраћа све од наших богова неким својим волшебним лукавствима. Он велича некаквог човека, који од Јевреја би шамаран и на смрт предан, а од Пилата бијен и распет. Поред тога, тај исти Леонтије својим уобичајеним чинима заведе чак и царске војнике, привуче их у галилејску веру, и обуче их у беле хаљине; и ево већ је трећи дан откако их непрекидно држи у своме дому, и заједно с њима славећи свога, некада распетого, Христа, безбројним хулама ниподаштава богове наше.

Адријан сместа посла војнике да ухвате Леонтија, трибуна Ипатија и Теодула, да их вргну у тамницу и држе под стражом до судског ислеђења. Затим, ушавши у град, игемон посвети тај дан одмору од пута. Свети пак Леонтије, налазећи се у тамници са својим сасужњима, непрестано их цео дан поучаваше о светој вери и сокољаше на мученички подвиг, указујући им на будућу награду; а сву идућу ноћ он проведе с њима у молитви, псалмопојању и славословљењу Бога.

Сутрадан игемон Адријан седе на судишту, и изведоше пред њега свете сужње из тамнице ради саслушања. Он упита Леонтија: Јеси ти Леонтије? - Јесам, одговори свети Леонтије. - Каквог си чина, продужи игемон, и каквим си то чинима и враџбинама завео ове

војнике, који су свагда верно служили цару нашем, те сада служе Богу твоме? - Ја сам, одговори Леонтије, војник Христа мога; ја сам син оне истините Светлости која обасјава свакога човека који долази на свет, и сваки који иде к тој Светлости неће се спотаћи (ср. Јн. 1, 9; 11, 9-10). Ипатије и Теодул знају сада да је почетак, делање и завршетак споменуте мноме Светлости - сам Христос, Син Божји и Бог беспочетни, савечан Оцу, Светлост од Светлости, Бог од Бога; познавши Њега, они оставише богове твоје, начињене од дрвета, камена или костију бесловесних животиња; ти су богови неживи и немоћни, и лако се уништавају.

Расрђен слободном речју Леонтијевом, игемон нареди слугама да га снажно бију. А он бијен, подиже очи своје к небу, откуда очекиваше помоћ Божју, и говораше игемону: Безумни мучитељу! ти сматраш да мене мучиш, а уствари ти себе сама више мучиш, једући се у срцу свом.

После дугог бијења светог Леонтија, игемон нареди да га понова одведу у тамницу. Затим, обраћајући се Ипатију и Теодулу, игемон их упита: Зашто ви одбацисте отачке обичаје у којима се од детињства васпитавасте, и остависте војничке плате, те ожалостисте цара? - Свети одговорише: Ми добисмо боље плате од Цара Небеског: јер нам Он даде хлеб који силази с неба и никад се не може потрошити, и чашу вина која истиче из ребара Христових.

Адријан им на то рече: Тим непотребним и бесмисленим речима вас је научио погани Леонтије; а ја вам кажем: учините по вољи цару. Еда ли не знате његово наређење: великим почастима и великим чиновима награђивати војнике који поштују богове, а на љуте муке стављати и убијати оне који се одвраћају од богова? - Одговарајући на то, свети Ипатије и Теодул рекоше: Наше војниковање је на небесима, а ти чини с нама шта хоћеш; ти си ревнитељ поганих богова твојих и окомио си се на нас невинне; али ће ускоро погинути и твој живот, јер је скраћено време дана твојих.

Испунивши се јарости, Адријан нареди да трибуна наог обесе на мучилишном дрвету и да му железним ноктима стружу тело, а да Теодула простртог на земљи бију без поштеде. Јуначки трпећи те муке, свети мученици ништа друго не говораху, него се само Богу мољаху, као што их свети Леонтије беше научио, и ове речи

произношаху: Спаси нас, Боже, јер неста светих (Пс. 11, 1). Видећи да мученици остају чврсти и непоколебљиви у Христовој вери, мучитељ их осуди на смрт: да им се секиром одсеку главе. Вођени на смрт, свети Ипатије и Теодул певаху: "Ти си прибежиште наше, Господе! У руке Твоје предајемо душе своје". - И с радошћу подастреше под секиру главе своје за Христа, и посечени, они отидоше ка Господу да из Његове деснице приме припремљени им венац.

После тога свети Леонтије би понова изведен пред игемона на суд. И рече му игемон: Леонтије, поштеди свој живот, да не би искусио оне тешке муке, које искусише заведени тобом трибун и Теодул. Послушај ме, па принеси боговима жртву, да се удостојиш великих почести не само од мене него и од самога цара и од целог римског сената, јер цар и великаши силно желе да те виде. - Свети Леонтије одговори: Ја не желим да видим лице твога цара, који је противан и мрзак Богу мом. Него ако хоћеш, Адријане, постани ти пријатељ Христу моме. Учиниш ли то, ја ћу ти показати колику ћеш част, и богатство, и спасење добити у вечном животу.

Насмејавши се од беса, Адријан упита: Такво ли спасење желиш да добијем какво добише трибун и Теодул? Или не знаш, свепогана главо, каквом смрћу они погинуше? - Светитељ узврати: Та смрт коју си им нанео, није смрт него живот и мир и радовање, јер се они сада радују и веселе заједно са анђелским чиновима, међу којима бораве. - На то Адријан рече: Леонтије, саслушај пажљиво ово што ћу ти рећи: ко од људи, који ума имају, икада презре ово сјајно сијање сунца и велике богове: Јупитера, Аполона, Нептуна, Венеру и остале, да би срамном и љутом смрћу окончачо живот свој? Ваистину нико, сем опчињених тобом. - У одговор на то свети Леонтије упита игемона: Ниси ли чуо речи Светога Писма: Богови незнабожаца су демони; и какви су они, онаки су и они који их граде и сви који се уздају у њих (Пс. 95, 5; 134, 18); и ко би од људи, који имају здрав разум, зажелео да се уподоби немом камењу и мртвим стварима, какви уствари и јесу ваши богови, и да, приносећи им жртве, погине бесконачном смрћу?

Бесан од јарости, мучитељ нареди да мученика, прострта по земљи, немилице бију четири снажне слуге, а да за то време

нарочити биров виче: Таквом ће смрћу изгинути они који ниподаштавају богове наше и не покоравају се наредбама царским! - Свети мученик би бијен све док не изнемогоше слуге који га бијаху. А свети говораше к мучитељу: Ако ми и цело тело ранама издробиш, ипак нећеш победити ум мој, нити постати господар душе моје.

Тада игемон нареди да мученика обесе на мучилишном дрвету и да му цело тело, ребра и голени стружу оштрим железним оруђима. Дуго струган тако, свети мученик у тим тешким мукама подизаше к небу очи своје и говораше: Боже мој, у Тебе се надам, спаси ме, Господе! - Мучитељ затим рече слугама: Скините га с дрвета, јер знам да зато подиже очи своје к небу, да умоли богове наше да му пруже олакшање. - Чувши то, свети Леонтије громко са гневом викну ка игемону: Иди у погибао с богбвима твојим ти, бедни и гадни мучитељу! Ја се Богу моме молим, да ми подари храброст и силу да поднесем муке на које ме ти стављаш.

Тада мучитељ нареди да га понова обесе, и то главачке, са тешким каменом о врату. И дуго време висијаше тако свети мученик, и мољаше се говорећи: Господе Исусе Христе, Ти си слуге Твоје Ипатија и Теодула укрепио при исповедању пресветога имена Твога, - укрепи и мене, смиреног и грешног слугу Твога, да бих могао издржати ове муке. Не одступи од мене, Надо моја! - Ја знам, Леонтије, рече игемон, да ћеш ти постати пријатељ боговима нашим. - Ја сам слуга Бога вишњега, одговори мученик, а ти си слуга богова твојих, са којима ћеш ти и војници твоји погинути.

У таквим мукама проведе свети Леонтије цео дан. А када сунце стаде нагињати западу, игемон нареди да светог мученика скину са мучилишног дрвета и баце у тамницу до сутрадан. Свети Леонтије сву ноћ певаше у тамници: Господ је видело моје и спаситељ мој; кога да се бојим? (Пс. 26, 1). И јави му се анђео Господњи и рече: Буди јунак, Леонтије! Господ Бог коме ти верно служиш, посла ме к теби, да неодступно будем с тобом. - И радоваше се свети и весељаше о Господу Богу свом.

А када грану сунце, игемон Адријан понова седе на судишту, и изведен би пред њега свети Леонтије. - Је ли, Леонтије, шта си смислио? упита га игемон. - Једно сам смислио, одговори свети

мученик: да не обраћам пажњу на твоје празне речи. Много сам ти пута рекао, и сада понављам: ја никада нећу оставити Бога мог, Творца неба, земље, мора и свега што је у њима, Господа Исуса Христа, Сина Божјег, који ради нашег спасења претрпе крсне муке; у Њега јединог положих сву наду своју.

На то му игемон рече: Послушај ме, Леонтије! принеси боговима жртву! Послушаш ли ме, кунем ти се боговима мојим, добићеш од цара и велику част и многа богатства. - Свети Леонтије одговори: Која је то у поднебесју част, и која су то богатства, ради којих би ја послушао тебе и одрекао се Бога мог? Сав свет није вредан Христа Владике мог, кога свим срцем својим љубим, и из љубави према коме страдам и готов сам претрпети све; а демонима твојим нећу принети жртве.

Убедивши се коначно, да непобедивог војника Христовог не може победити и на своје незнабожачко безбожје приволети, игемон изрече овакву смртну пресуду светом Леонтију: Наређујем да Леонтије буде на мучилишту растегнут на четири стране и да буде дотле бијен док љуто не извргне душу своју, зато што се не само не хтеде наредби царској покорити и боговима жртве принети него и богове наше отачке изружи.

Тако свети Леонтије, растегнут између четири колца и привезан, би од четири снажна војника дуго и жестоко бијен, и у таквим мукама предаде свету душу своју у руке Божије. А тело његово извукоше ван града и бацише. Но верни узеше ово свето тело и чесно погребеше близу пристаништа Триполског.

Ово страдање светог мученика Леонтија описа слуга Христов кир Нотарије, који је све то очима својим гледао. То он написа на оловним таблицама и положи их поред мученикових моштију у гробу ради потоњих поколења хришћанских, да би сваки који то чита или слуша, подигао к небу руке своје и дао славу Богу, који слугу Свог укрепи на такав подвиг.

Страдање своје свети мученик Христов Леонтије заврши у осамнаести дан месеца јуна, за царовања у Риму Веспасијана, а у Цркви - Господа нашег Исуса Христа, коме нека је слава са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове. Амин.[\[5\]](#)

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕТЕРИЈА[6]

У време цара Диоклецијана (284 - 305 г.) свети Етерије би оптужен да је хришћанин. Доведен на суд пред кнеза Елевсија, он исповеди Христа као Бога. Због тога он би истезан и буктињама паљен. Затим му усијаним гвожђем жегоше прса, пазухе и леђа. После тога му растопљено олово у уста налише, па га на усијане гвоздене лесе положише и држаше, али га анђео Господњи сачува неповређеног. Напоследку му главу одсекоше. И тако овај славни војник Христов прими венац мучеништва.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЕРАЗМА

У миру се упокојио.

СПОМЕН СВЕТИХ ДВА МУЧЕНИКА

Са Кипра; ноге им запалише, и они тако за веру Христову пострадаше.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛЕОНТИЈА ПАСТИРА

Беше пастир изван града и упокоји се у миру.

САБОР СВЕТОГ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА

БЛИЗУ СВЕТОГ ЈУЛИЈАНА У ФОРУ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛЕОНТИЈА ПРОЗОРЉИВОГ

Преподобни отац Леонтије беше Грк из Пелопонеза. Подвизавао се у Светој Гори у манастиру Дионисијату 60 година, и преставио се 1605. године у својој осамдесет петој години. За овога светитеља каже се, да је само једном ушао у манастир и само једном изишао из манастира за пуних 60 година. Наиме: ушао је онда када је први пут ступио у манастир Дионисијат, а изишао је онда када су га мртва изнели да сахране. Због чистоте живота добио од Бога чудесан дар прозорљивости и прорицања, а по смрти из његових моштију потекло је миро.

НАПОМЕНЕ:

1. Веспасијан царовао од 70. до 79. године.
2. Игемон - управник области.
3. Трипол - приморски град Финикијске области са пристаништем; налазио се у самом подножју највишег врха Ливана.
4. Трибун - старешина над одредом војника од 1000 људи.
5. Светог мученика Леонтија спомиње Цариградски сабор, држан при патријарху Мини (536 - 552. год.); у Триполу финикијском њему је била посвећена црква. У Цариграду се спомен светог Леонтија празновао свечано на два места: у храму његовог имена и у близини Камаридије.
6. Можда је ово исти онај св. мученик Етерије који се спомиње 12. децембра.

19. ЈУНИ

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА
ЈУДЕ,
брата Господња по телу**

Свети апостол Јуда бејаше један од дванаесторице апостола, из племена Давидова и Соломонова. Родио се у галилејском граду Назарету од праведног Јосифа дрводеље, потоњег обручника Пречисте Дјеве Марије, и од матере Саломије. Ова Саломија беше ћерка Ангеја, сина Варахијина, брата светог Захарије, оца светог Јована Крститеља. Са Саломијом Јосиф имађаше четири сина: Јакова, Јосију, Симона и Јуду. Овај свети Јуда назива се понекад Јуда Јаковљев, по знаменитијем од себе брату своме Јакову, који се назива братом Господњим. Своју посланицу свети Јуда почиње овако: Од Јуде, слуге Исуса Христа, а брата Јаковљева (ст. 1). Он тако назива себе из смирености, јер сматраше себе недостојним назвати се братом Господњим по телу; нарочито стога што у почетку сагреши пред Господом у незнању, прво неверјем, а друго небратољубљем. Да Јуда сагреши неверјем, о томе сведочи свети Јован Богослов, говорећи: Ни браћа његова не вероваху у њега (Јн. 7, 5). Објашњавајући ово место, свети Теофилакт разуме под браћом Исусовом децу Јосифову. Он вели: "Увреде наносе Христу и браћа, деца Јосифова (међу којима беше и овај Јуда). А откуда код њих такво неверје према Њему? - Од њихове властите рђаве воље и од зависти, јер је рођацима својствено да завиде више својима него туђинцима".

Очигледно је, дакле, да Јуда у почетку из незнања сагреши Господу Христу неверјем и завишћу. А сагреши и небратољубљем, као што о томе пише у Житију светог Јакова, брат Божија.^[1] Јер када Јосиф, по повратку из Египта, стаде делити своју земљу деци коју имађаше од прве жене, он пожелеле дати део имања и Господу Исусу, рођеноме надприродно и нетљено од Пречисте Дјеве Марије, који у то време још беше мали дечак. Но томе се успротивише три Јосифа сина, међу њима и овај Јуда, само Јаков драговољно одели део од свога наслеђа и намени га Исусу, због чега потом и би назван братом Божјим. А свети Јуда, свестан тих својих ранијих грехова, неверја и небратољубља, не усуђиваше се називати себе братом Божјим, већ називаше себе само братом Јаковљевим, као што и у Посланици својој пише: Од Јуде, слуге Исуса Христа, а брата Јаковљева (ст. 1).

Овај свети апостол Јуда има још и друге називе. Евангелист Матеј назива га Левијем и Тадејем. Ови називи дати су апостоли Јуди

не без нарочитих разлога. Наиме: реч "Левије" значи "срдчан". Свети Јуда, дакле, би назван Левијем зато што он, после у незнању учињених грехова према Господу Исусу, уверивши се да је Исус истинити Месија - Христос Бог, свом душом се приљуби уз Њега срдачном љубављу.

Апостол Јуда назива се још Тадејем. Тадеј значи: онај који хвали, онај који исповеда. Свети Јуда, дакле, би назван Тадејем, јер је славио и исповедао Христа Бога, и Његово Еванђеље објавио многим народима. Има још један Тадеј, од седамдесеторице апостола (21. августа), но овај Тадеј, или Јуда, био је један од великих апостола.

Свети апостол Јуда имађаше велику ревност за Господа Христа и гораше од жеље да сав свет позна Христа - истинитог Бога, и да верује у Њега, и да Га љуби, да би добио спасење. Та ревност његова спомиње се и у Еванђељу. Јер када Господ говораше ученицима својим: Који има љубав к мени, имаће к њему љубав Отац мој; и ја ћу имати љубав к њему, и јавићу му се сам (Јн. 14, 21). - тада му рече Јуда, не Искариотски, већ овај брат Господњи по телу: Господе, шта је то да ћеш се нама јавити а не свету? (Јн. 14, 22). Као да је тиме рекао: Господе, дај познање о Теби не само нама него и целоме свету; јави спасење Твоје не само нама неколицини него и васцелом роду људском. Јер смо не само ми слуге Твоје и ученици Твоји, исто и сав свет; упозна ли Те као Творца и Спаситеља свог, заволеће Те топло, и послужиће Ти верно, и прославиће Те вавек.

По вазнесењу Господа Исуса Христа на небо, свети апостол Јуда кренуо је у свет, као и остали апостоли Спасови, на проповед Еванђеља. По сведочанству црквеног историчара Никифора,^[2] "божанствени Јуда, не Искариотски, него други. који се двојак називаше Тадеј и Левије, син Јосифов а брат Јакова, збаченог са крова јерусалимског храма, проповедао је Еванђеље и ширио хришћанство спочетка у Јудеји, Галилеји, Самарији, Идумеји, затим у Арабији, Сирији и Месопотамији, најзад дошао у град Едесу, који је припадао цару Авгару,^[3] где је пре њега проповедао Еванђеље други Тадеј, један од седамдесеторице апостола. Ту апостол Јуда доврши и допуни оно што не беше довршено тим Тадејем.

Има знакова да је свети апостол Јуда проповедао хришћанство и у Персији, откуда је и написао на грчком језику своју Саборну Посланицу, упућену свима вернима.

Многе напоре, патње и труде поднео је свети апостол Јуда, проповедајући Еванђеље по разним земљама, обраћајући народе вери у Христа и изводећи их на пут спасења. У таквим крстоносним подвизима стиже он и до Араратске покрајине. Ту он одврати мноштво људи од идолопоклонства и приведе их Господу Христу. Тиме свети апостол изазва против себе идолске жреце. Они га ухватише и разним мукама дуго мучише. Онда га на крст распеше и стрелама изрешеташе. Тако заврши свој подвиг и течење своје свети апостол Јуда и пређе ка Христу Богу, да од Њега прими венац вечне награде на небесима.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПАИСИЈА ВЕЛИКОГ

Као што трулежна и пролазна лепота овога света привлачи к себи људе који жуде за њом и чини те се они, ради мале сласти, колебају осећањима и умом тако сежу за страстима, да не само презиру обећани им не бески живот, него се авај! - одвраћају и од самог Творца истинитог живота и претпостављају садашње будућем, драговољно пригрљујући на тај начин љуту и бесконачну смрт; тако и вечна на небесима блага побуђују у онима који се надају добити их неизмерну чежњу за њима и насићују срца њихова неком божанственом и неисказаном слашћу, и чине да се они непрестано сећају тамошњег блаженства, награде за трудове, и дивног славља подвижника; мисао о томе подстиче их на толико усрђе према тим вечним благима, да они не само временско и пролазно презиру, него чак ни живот свој не штеде, желећи да за Христа душу своју положи, и смрт за Њега претпостављају свима земаљским сластима и лепотама. А када нема гоњења хришћана, онда се они труде да ту жељену за Христа смрт доживе на други начин: они узимају на себе дуготрајан, но за њих неопходан, пбдвиг самоумртвљења; при томе подносе безбројне муке: сваки дан постећи се, и разним подвизима

подвизавајући се, и борећи се са невидљивим демонима и, будући у телу, непрестано приморавајући природу своју да се противи бестелесним непријатељима.

Један од таквих добрих и божанствених људи бејаше човек о коме хоћу сада да вам причам, вели писац овога житија свети Јован Колов,[\[4\]](#) изложивши његово рођење, младост и чудесно живљење. Име томе човеку беше Паисије. Слушајући преславне и надприродне ствари о њему, нека нико не посумња у њих, и нека нико не мисли да ја, из поштовања према овом светом оцу, ишта додајем у казивању о њему: он је далеко изнад сваке људске славе и, будући слављен од свих анђела у вишњим насељима, њему није потребна похвала од нас малих и грешних. Но ја ћу испричати о њему ради користи слушалаца и оних који желе да подражавају његове врлине. А испричаћу оно што сам очима својим видео и ушима својим чуо. Дакле, почећу повест о славном и поучном животу преподобнога од самог детињства његовог.

Овог великог и блаженог мужа роди Египат, где се некада роди велики међу пророцима боговидац Мојсије, који својом блискошћу к Богу и великим чудесима прослави Египат, као што о томе казује Свето Писмо. Но не мање прослави се Египат и по други пут - због преподобног Паисија, који се роди у њему и обогати га својим чесним именом и многим врлинама.

Родитељи блаженог Паисија беху људи благоверни, бојаху се Бога, хођаху беспрекорно у заповестима Његовим и стараху се да разноврсним добрим делима угоде Богу. Они имађаху седморо деце, и васпитаваху их у доброј науци: да подражавају своје родитеље у врлинама. Они имађаху имања довољно, и потребитима даваху неоскудно. Њихове руке свагда беху пружене на давање, и што даваху ништима, то им се двоструко враћало од божанствених дарова. Али пошто нико од људи не може избећи смрти, то и родитељ Паисијев оде из овог живота, оставивши чесној жени својој старање о деци, међу којима најмањи по годинама беше дечак Паисије. Он беше највећа брига матерна.

Једне ноћи, када мати Паисијева спаваше, она имаде овакво виђење: јави јој се анђео Господњи и рече: Бог, Отац сиротујућих, посла ме к теби да те питам, зашто си испуњена сувишном тугом

односно деце, и стално си обузета тешком бригом о њима? Еда ли се једина ти бринеш о њима, а не и Бог? Остави, дакле, сада своју тугу и дај вишњем Богу једнога од твојих синова, да се кроз њега прослави пресвето и увек слављено име Господње. - Она на то одговори анђелу: Сви синови моји су Божји, и ако Му је који по вољи нека га узме. - Анђео онда узне Пасија за руку и рече: Овај је Богу по вољи. - Тада мати рече: Боље узми једнога од старијих. - На то јој анђео одговори: О, добра жено! не знаш ли да се сила Божија обично пројављује код слабих? Дакле, овај најмањи изабран је Богом, и он ће Му угодити". - Рекавши то, анђео отиде.

Пробудивши се од сна, мати преподобнога се чуђаше божанственом виђењу, и узношаше благодарне молитве Богу, и говораше: Нека буде, Владико, милост Твоја на нама и на слуги Твојој Паисију! - Изговоривши ове и сличне речи, и дуго се помоливши Господу, она одведе сина свог у цркву Богу, ради постављења у клир. А блажени дечак Паисије, удостојивши се ступања у клир, стаде подражавати врлинске мужеве и, растући годинама и разумом, он уједно растијаше и благодаћу Божјом. С дана на дан срце се његово разгореваше све већом и већом љубављу к Богу, и он неизмерно жуђаше за монашким постригом. И када наступи време да му се та жеља оствари, те да у монашком чину стане водити савршенији живот, он благодаћу Божјом би као безазлено јагње одведен у Скитску постуњу, и тамо приведен пастиру словесних оваца, блаженом Памву.^[5] Он га с љубављу и радошћу прими, и обуче га у свети иночки образ. Блажени Памво беше обдарен даром предзнања: по откровењу одозго он је знао све шта ће бити с Паисијем, и зато гледаше на њега као на избрани сасуд благодати Божје, која га упућиваше на свако добро дело.

Пре свега блажени Паисије ревностно прохоташу послушање, усрдно се покоравајући оцу свом и у свему испуњујући вољу његову. При томе вођаше врло суров начин живота, и као по степеницама пењаше се у срцу свом ка савршенству у врлинама. А преподобни отац наш Памво, видећи да се он сав предаје великом подвижничком подвигу, и желећи да га подстакне на још већи, рече му: Чедо Паисије, почетник подвижник треба врло опрезно да чува сва чула од спотицања и саблазни, а нарочито да чува очи од

радозналог гледања, и да никоме не гледа у лице, него да стално гледа доле, а умом да гледа у висину, и да унутрашњим очима посматра неисказану лепоту славе Божје, славећи и певајући свемоћног Господа.

Научен овим речима свога учитеља, и Божјом љубављу рањен, блажени Паисије одлучи да то оствари на делу. И стварно, у току три године он врло строго држаше ову заповест: не гледати на туђа лица; и никада не гледате на људско лице, а марљиво читаше свете књиге, непрестано пазећи на речи Божје, и њиховим поукама као водом напајајући душу своју. И беше он, по речи Давида, као неко дрво засађено крај потока, које расте и цвета и род слadak доноси у своје време (сп. Пс. 1, 3). Њему премила беше она псаламска реч к Богу: Како су слатке језику мом речи Твоје, слађе од меда устима мојим (Пс. 118, 103). И непрестано се молећи, и постом и бдењем тело своје морећи и духу га подјармљујући, он у дубини срца свог, као у некој ризници, слагаше врлине.

Преподобни пак старац Памво, видећи Паисија како напредује, радоваше се таквом његовом врлинском животу по Богу; и родитељски пазећи на њега, он га руковођаше на веће подвиге, и побожно и лако упућиваше на свако богоугодно дело и знање, док га не начини најискуснијим међу иноцима.

А када настаде време одласку светог старца Памва ка небеском наслеђу, ка коме је тако жудео прећи, он великим благословом благослови блаженог Паисија и много пророчких речи изрече о њему, па пређе ка оном блаженом животу, да тамо прими очекивана неизразива блага. А ја смирени Јован, вели писац овог житија, остадох са свештеним Паисијем. У свему слични један другоме, ми живљасмо далеко од других, и, држећи се и у молитвеном правилу и у животу устава који примисмо од нашег оца, ми подржавасмо један другог, бринући се о спасењу душа наших. Али након мало времена, блажени Паисије зажеле најузвишенији подвиг и живот, те смо се морали растати. Све више разгоревајући се духом ка суровијем испосништву, он поче по читаву седмицу не јести, једино је у суботу и недељу јео само хлеб са сољу и пио воду, а у остале дане уместо хлеба телесног хранио се хлебом духовним. Он често читаше пророчку Књигу богогласног

Јеремије, и овај свети пророк му се много пута јављао, објашњавајући му недокучиве у пророштву свом тајне и сакривеним мислима подстичући му ум на жељење обећаних блага. Но пружајући се напред ка најсуровијем начину живота, Паисије презре првобитно пошћење своје и изабра ново: он се стаде постити по читаве две недеље узастопце, и тек по њиховом истеку он узимаше по мало хлеба и соли, и воде под меру. За ово његово пошћење и равноангелно живљење нико не знађаше сем јединог Бога, који види све тајне људске и коме је откривено и све оно што још није објављено. Поред тога у њему се појави жеља да на себе узме и подвиг најстрожијег молчанија, да би насамо приносио мољења Владици Христу, приближио Му се још више и био обасјаван Његовом светлошћу.

Дознавши за ову његову жељу, наставља Јован Колов, ја са великом тугом схватих, да нам се ваља раставити. Но желећи да сазнам, да ли је ова његова намера од Бога, или од обичне људске самовоље, ја му рекох: Брате Паисије, ето ја видим да ти желиш да узмеш на себе подвиг безмолвног житија; искрено ти кажем, и ја имам ту исту мисао, само нисам уверен, да ли је тај помисао од Бога или не. Стога, помолимо се милосрдном Богу, да сам Господ наш по Својој вољи устроји наш живот и да нам открије, да ли да заједно живимо или да се раставимо. - Паисије ми на то одговори: Добро кажеш, мили; учинимо то што предлажеш.

И ми, ставши на молитву, сву ноћ топло се молисмо Богу. И милосрдни Господ, не желећи презрети наше мољење, посла нам са извешћем светог анђела Свог, који, представши нам у свануће, рече: Господ вас раздваја у животу вашем; ти, дакле, Јоване, обитавајући овде, буди другим људима наставник ка спасењу; а ти, слуго Христов Паисије, пређи одавде на западну страну пустиње, и к теби ће се, говори Господ, сабрати велики збор инокујућих и, по Његовом наређењу, биће тамо саздан манастир, и прославиће се преко тебе име Његово.

Рекавши то, анђеоло отиде. А ми, вели Јован, с благодарношћу се поклонисмо Богу и, по наређењу Његовом, раздвојисмо се: ја остадох на истом месту, а блажени Паисије отпутова далеко, на западну страну пустиње; тамо он издуби у гори пећину и настани се

у њој. И ту он свесавршеном чистотом својом и многим подвизима толико се приближи к Богу, да му се и сам Христос јављао, поучавао га и упућивао на врлину, као што ће се то видети из каснијег излагања.

Једнога дана, када Паисије сеђаше у својој пештери и певаше божанствене песме, њему се јави Спаситељ и рече: Мир теби, моме возљубљеном угоднику! - А он, обузет страхом и трепетом, рече: Христe човекољупче, Спаситељу! ја сам Твој слуга, и зашто ми Ти, Владико, указујеш тако велику милост, те си изволео сићи к мојој недостојности? - На то му Господ одговори: Видиш ли ову пустињу, како је огромна? Ја ћу је тебе ради напунити постницима који ће славити име моје.

Тада изабрани угодник Божји Паисије, павши на земљу, рече: Владико Господе! Твојој крепкој руци све се покорава, и што Ти пожелиш, то и бива; но молим Твоју благод, дај ми да схватим, откуда ће се добијати оно што је потребно и нужно онима који се буду подвизавали у овој пустињи? - Спаситељ му на то одговори: Веруј мени који ти истину говорим: ако нађем да имају љубав, мајку свих врлина, и видим да извршују заповести моје, онда нека се низашта нужно не брину, јер ћу се ја старати о њима. - Тада Паисије понова упита Господа: Још једном упитаћу Твоју благод: на који ће начин они лако прећи ђавоље замке, и избећи љута искушења демонска? - На то му Господ одговори: Ако заповести моје, као што ти рекох, они буду држали с кротошћу, правдом и смиреним срцем, онда ћу их ја не само дићи изнад свих ђавољих борби и лукавих заседа, него ћу им и Царство небеско дати у наслеђе.

Рекавши то, Спаситељ са славом узиђе на небеса. А свети Паисије, још више испунивши срце своје страхом Божјим, стаде непрестано размишљати о Спаситељевом силаску с неба к њему.

Но отац зависти и човекомрзац - непријатељ ђаво, видећи да Паисије јуначки прелази преко његових замки, да је неуловљив за његове мреже и да је изнад свих његових нападаја, силно се јеђаше. И пошто не могаше да му се приближи, због божанске силе дате Паисију од Бога, он стаде измишљати друга лукавства, да би саплео слугу Христовог. Мислећи да га улови златном удицом лакомства, ђаво одлучи да га под видом милостиње ухвати у мрежу

среброљубља, па кад Паисије буде отпао од свог убоштвољубља, онда ће љутим духовима зла постати лакши напад на њега. У том циљу лукави враг рода људског упути се неком египатском кнезу, човеку богобојажљивом и веома богатом. Јавивши му се у облику анђела, ђаво рече кнезу: Возљубљени, устани и иди у пустињу; тамо ћеш наћи човека по имену Паисија; он је пуки сиромаш, али веома украшен врлинама, и изабрани је сасуд божанствене благодати. Када га будеш нашао, ти га, не цицијашећи, добро обдари златом, да би он имао чиме задовољити потребе и осталих пустињожитеља.

Кнез тај, не схватиши демонску превару, него мислећи да је то стварно анђеол, узне доста злата и много другог, потребног за монахе, па крену ка светом Паисију. Но божанска сила, која обитаваше у Паисији, откри Паисију замку ђавола који хоће да га под видом кнежеве милостиње зароби лакомством. И божанствени муж одмах устаде и пође у сусрет кнезу. И када свети Паисије сретне кнеза, кнез га упита за пустињожитеља Паисија: ко је он и где живи? А Паисије са своје стране упита кнеза: Ради чега иштеш Паисија? Кнез одговори: Донесох да му дам злато, сребро и остало што треба, да би он то раздао монасима. У одговор на то, преподобни рече кнезу: О, христољупче! знај да злато и сребро нису потребни онима који добровољно живе у овој пустињи, и нико од настањених овде неће штети примити ишта од твоје имовине. Стога се ти, не жалостећи се, врати своме дому, а Бог ће примити твоју добру намеру. Желиш ли пак да то што си са собом донео, раздаш немашнима, онда ето ти по египатским градовима много невољних, убогих, ништих, сирочади и удовица, - збрињавај њих, па ћеш велику награду примити од Бога.

Поверовавши светитељевим речима, кнез се врати и поступи по његовом савету: своје имање раздаде ништима и убогима и невољнима. А преподобном Паисију, када улажаше у своју пећину, јави се ђаво и рече: О невоље, Паисије! Шта да радим с тобом, када ти одгониш све моје лукаве замисли? Идем дакле да са другима водим борбу, а на тебе већ нећу више долазити, јер си ме победио. - Божанствени пак муж запрети ђаволу силом Христовом и одагна га од себе. Срамно одагнан, ђаво више не смејаше да бестидно приступи к светоме.

После тога преподобни оде у унутрашњи део пустиње. Боравећи тамо телом, он духом својим заједно са Небеским Силама предстојаше Владици свих. Уподобљавајући се Бестелесним Силама, он се предаде још строжијем животу; и зато се удостоји постати још на земљи гледалац небеских ризница, јер Дух Свети, који живљаше у њему, благоволи показати му славље праведника на небесима. Једном, ставши на молитву, Паисије се обрете, као крилима узлетевши, на небу: и виде тамо најпре прекрасна рајска насеља, препуна неисказаних радости; затим виде цркву првенествујућих и вечно ликујућих, и удостојивши се тамо причестити се невештаствене хране Божјих Тајни, он доби дар крајњег уздржања и неједења.

Причешћујући се Божанствених Тајни једанпут у седмици, и то у недељу - дана васкрсења Господња, преподобни Паисије провођаше до друге недеље потпуно без хране. Таком силом благодати, Творац обогати његову природу. Мени, вели писац овог житија, нека верује сваки који верује речи Божјој, јер реч Божју имам за верног сведока. Не каже ли то и реч Божја, да се све покорава наређењу Божјем? А пошто је реч Божја истинита, онда нека сваки верује да је истинито и ово што ја говорим. По причешћу Божанским Тајнама Тела и Крви Христове преподобни Паисије је понекад проводио по седамдесет дана без телесне хране. И то није чудновато, јер божанска благодат има неисказану моћ, те је могла у Паисију подржавати живот боље него ли поткрепљење трудежном храном. Јер тело оних који живе по телесној природи, да не би изнемогло, тражи трошну храну за своје окрепљење; а они који у надприродном животу успеше као бестелесни, њима Стваралачка сила зна преизобилно давати ову благодат, којој се људска природа добро повињава, и живи не толико о телесној колико о духовној храни. Свемоћни Саздаатељ, Бог наш зна како да у току триста и више година сачува без хране живот седморице спавајућих младића[6]; исто тако Он у небеским насељима одржава живот пророка Илије до Последњег дана. - Но о томе доста је; да пређемо сада на блаженог Паисија.

К овом преподобном оцу стицаху се не само мноштво инока него и мирјана, који су желели да живе поред њега; и населивши се

око њега, као рој пчела, они ненасито жуђаху да се насите сладошћу његовог духовног меда. А он, из вечног божанског извора црпући слађу од видљивог меда благодат, точаше им ово духовно пиће, пуно неисказане сладости. И сваки дан растијаше број братије, који се сабираху и множаху око њега; сви они, одбацивши све лепоте овога света, еванђелски узимаху на раме јарам Христов. И неке од ове братије преподобни отац одвајаше на подвиг молчанија, да насамо разговарају с Богом топлом молитвом; некима пак наређиваше да са другима певају у цркви и заједно са братијом бораве у послушањима и уопште раде све; а неке одређиваше да изучавају рукодеље, да би они, не само хранили себе трудом руку својих, него и гладне сиромаше хранили, и немашну братију и путнике дружељубно збрињавали. А темељ свему беше ово: да нико ништа не ради по својој вољи, него по наређењу и расуђењу опитних отаца. - Такав беше завет преподобнога за братију који се сабираху к њему, такво његово учење за њих. Што се пак тиче устројства безмолвног живота самог преподобног оца Паисија, то је немогуће подробно изложити, стога од многога нека нешто мало буде речено.

После доста времена преподобни, видећи да му братија својим долажењем нарушава безмолвије, молитвено тиховање, стаде се беспокојити пошто беше велики љубитељ молчанија. Стога он донесе одлуку, да напусти то место и старање о братији. И тајно од свих, он изиђе одатле и отпутова у најзабаченија места пустиње; и тамо на једном месту нађе пећину, настани се у њој, и проведе тамо три године. И за то време њему силно порасте коса на глави; и он, привезујући је некако вешто за колац, који беше побијен на врху пећине, сву ноћ без дремања свршаваше свеноћне молитве; а како ноћу тако и дању он не даваше себи покоја, потпуно се предајући раду, и само у раду имађаше себи одмор, ради љубави Божје, којом гораше стално. Стога и сам беше љубљен Богом, и удостојаван божанског јављања и лицегледања Христова, као што је и сам Спаситељ наш у светом Еванђељу рекао: Који има љубав к мени имаће к њему љубав Отац мој; и ја ћу имати љубав к њему, и јавићу му се сам (Јн. 14, 21).

Једном, када преподобни Паисије гораше особито пламеном љубављу к Богу и сав ум његов беше богомисленом молитвом

удубљен у Господу, њему се, као и раније, јави Христос Спаситељ. А он, не будући у стању гледати пресветлу славу пресветог лица Спасовог, паде на земљу обузет страхом и трепетом. Но човекољубиви Владика пружи руку Своју, подиже Паисија са земље, и рече му: Мир теби, угодниче мој! не страши се и нека не дршће срце твоје, јер делима твојим веома се наслађује доброта моја, и мени је врло мио подвиг твој. Весели се, дакле, и прими због тога лепо ударје: ево дајем ти овакав дар: све што заиштеш од Оца мог у име моје, даће ти се. - А свети Паисије, видећи тако велику доброту Господњу, доби мало смелости и рече: Човекољупче Христe Боже! када по неисказаној доброту Својој Ти удостојаваш мене недостојног и бедног толике благодати Твоје, ја Те онда смирено молим: Ти ме сам упути и научи, за кога и за какве потребе треба да се молим, јер ја видим сва моја сагрешења пред Тобом, и за недостатке своје свагда молим милосрђе Твоје; опрости и покриј милосрђем Твојим мноштво грехова мојих, и дај ми да остало време живота овога проведем безгрешно, да бих, ставши лако на стазу спасења, помоћу Твојом и руководством Твојим несметано стигао добром завршетку. Јер ко може без Твоје помоћи и упутства ишта добро учинити и милост од Тебе добити? и која су наша добра дела, који труд, и какав подвиг, достојни тако превелике милости Твоје, када би ми чак и смрт за Тебе поднели, као што нам и ваља душе своје полагати за Тебе, Творца и Искупитеља нашег, и премилосрдног љубитеља нас грешних? Јер када Ти, бесмртни Бог, проливајући Своју пресвету крв за нас смртне људе, претрпе крст, гроб, да би нам васкрсењем Својим устројио спасење, онда колике смрти треба ми да претрпимо ради Тебе, Спаситеља нашег?

Када свети Паисије са великом сладошћу срца говораше ово Спаситељу, Он га благослови и, одступивши од њега, узиђе са славом на небеса. А Паисије се поклони Владици своме, славећи Га и благодарјећи Му за милосрдно снисхођење к њему.

Хоћу сада, вели писац овог житија, да истакнем велику ревност овог преподобног за свету веру, која се једном показа на овај начин. У једном египатском селу живљаше неки старац, по животу веома добродетељан, али у Светом Писму неук. И он из незнања паде у овакву јерес: за Свету Тројицу он говораше да није тројица него

двојица, тојест, он исповедаше Оца и Сина, и изостављаше Светога Духа, говорећи да Он није Бог. И тако сам верујући погрешно, он и друге учаше том зловерју: и многи од простог народа следоваху његовом богохулном умовању и учењу, видећи његов врлински живот по Богу. Но Христос Бог који свима устројава спасење, не желећи да старчев труд и испоснички подвизи буду узалуд, обавести о њему блаженог Паисија и показа му село и место где старац живљаше. Свети Паисије се одмах стаде хитно спремати за пут: својим рукама направи много котарица, сваку са по три ушице, и пође са котарицама к томе старцу, правећи се странац који продаје своју рукотворину. Многи од инока који се налажаху при старцу и држаху се његовог лажног учења и неправе вере, угледавши странца и његове котарице, и не знајући да је то Паисије, стадоше га питати, ко је и откуда је. А он на то одговараше да је дошао из пустиње да прода своје рукодеље. Питаху га и за котарице, зашто су начињене са по три ушице. Свети Паисије им на то одговори: Пошто сам слуга Пресвете Тројице и Њен усрдни љубитељ, то и котарице начиних са по три ушице на ознаку Свете Тројице, да бих ја не само срцем веровао и устима исповедао него и рукодељем мојим, које прасликује тројичност Божанских Лица, прослављао Свету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа; јер једна ушица је начињена на ознаку Бога Оца, друга - на ознаку Бога Сина, трећа на ознаку Бога Духа Светога; и као што свака котарица има три ушице, а по себи је једна, тако су и у Светој Тројици три Лица а један Бог.

Пошто свети Паисије у тако кратким речима изложи тајну Свете Тројице, постидеше се присутни људи заједно са својим испосником и, спремивши се да га слушају, они му рекоше: О, чудесни, реци нам о православљу још јасније, и поучи нас још више твојим речима, јер си нас оним што си већ рекао веома задивио. - И божанствени Паисије, испунивши се Духа Светог, стаде, као искусан наставник, благоразумно и богомудро изобличавати јеретичку заблуду и њену убитачност по душу, и учити их светој православној душеспаситељној вери, и упућивати их на пут истине. Дуго им преподобни Паисије говораше из Божанственога Писма и из богонадахнутих књига, добро их научи да верују у Свету Тројицу и да Је побожно исповедају, и обрати оног старца и све што беху с

њим к покајању за пређашњу заблуду њихову. И пошто их тако просвети, он крену натраг у пустињу узносећи благодарне молитве Господу. А када се приближи пустињи, изненада засија велика светлост пред његовим очима, и он, погледавши, виде сву пустињу испуњену анђелским војскама; задивљен, он недоумеваше шта је то, и мољаше Господа да му открије шта ово виђење значи. И одмах свети анђеоло, који му сапутоваше, рече: Ово ти показа Бог, да би ти знао, да и када си ти овде и када си одсутан, анђели по наређењу Његовом чувају иноке који обитавају у овој пустињи, као што ти сам Господ обећа. - Паисије онда и за ово узнесе благодарност Богу Промислитељу, па крену даље и дође у своју келију.

Треба сада рећи нешто и о пророчком дару светог Паисија, јер овај угодник Божји беше пун прозорљивости.

Пошто слава о божанственом и светом Паисију прохођаше свуда и побуђиваше многе врлинољубиве душе да се упознају с њим и разговарају, то и блажени Пимен, који у то време беше сасвим млад, веома зажеле да види светог Паисија. Стога он оде к преподобном Павлу и стаде га молити да пође са њим к великом Паисију, јер Павле имађаше обичај да често посећује светог Паисија. Но на ову молбу отац Павле одговори Пимену: Чедо, ти си још млад, и мене је стид да те водим том светом мужу, јер је он велики угодник Божји и воли молчаније, и ми не одлазимо к њему тако олако, него са расуђивањем, и то не свагда, него у згодно време, ради користи душевне. - На то му Пимен одговори: Али, оче, кад стигнемо к њему, ја ћу остати ван келије, а ти сам уђи к светоме, и не мала сладост души мојој биће само да чујем глас његов када буде разговарао с тобом. Но ако се чак и не удостојим чути глас његов, онда бар да се ја бедни дотакнем келије његове; поред тога, када ти будеш излазио од њега, ја ћу се дотаћи чесних ногу твојих, које су ступале унутра по келији његовој; и узећу прах од земље по којој ступају свете ноге угодника Божјег. И то ће за мене бити богат благослов.

Блажени Павле, видевши да Пимен све то говори са великом смиреношћу и благом вером, узе га са собом и одоше к великом Паисију. Када стигше до келије светога, Павле куцну и уђе сам, а Пимен остаде ван. Примивши Павла с љубављу, као отац, свети

Паисије упита и за младог Пимена, кога иако још не беше видео телесним очима, али га духовним очима беше угледао још издалека; - и рече Павлу: Где је твој млади сапутник? Павле одговори: Он остаде ван келије, оче, јер се боји и стиди да уђе к теби. - Наредивши да Пимен уђе, свети Паисије рече: Није добро забрањивати таквима улазак к нама, јер таквима Спаситељ учини лаким и улазак на небеса; и к старијима говори у светом Еванђељу: Ако се не повратите и не будете као деца, нећете ући у царство небеско (Мт. 18, 3).

Рекавши то, свети Паисије узе јуношу Пимена и, окренувши га лицем к себи, благослови га, а Павлу рече: Веруј ми, драги Павле, овај ће дечак спасти душе многих људи, и многи ће се, благодарећи њему, удостојити рајског насеља, јер је с њим рука Господња, која га штити и к божанственом путу води. - Рекавши то свети Паисије, и руке своје на главу Пименову положивши, понова га благослови. И после дугог разговора о спасењу душе он их отпусти с миром. Сам пак, безмолствујући, молитвено тихујући у самоћи, ревносно упражњаваше своје уобичајене испосничке подвиге.

Но већ је време да пређемо и на преславна чудеса преподобног Паисија.

У крајевима сиријским живљаше један велики подвижник, украшен разним врлинама. Једном, када овај инок стаде на молитву, њему дође мисао: коме је он од угодивших Богу сличан? - Чим он то помисли, чу се божанствени глас с неба који гово раше: Иди у земљу Египатску, па ћеш тамо наћи мужа, по имену Паисија, који као и ти има смиреноумље и љубав к Богу. - Чувши то, чесни старац одмах с радошћу крену на пут, не марећи што је пут тако дуг и врло тежак. Журно путујући из Сирије у Египат, он стиже до Нитријске Горе[7] и упита за Паисија, где се налази. И пошто Паисијево име беше свуда познато, њему одмах казаше место његова боравка. Но и Паисију старчев долазак не би непознат, јер му благодаћу Божјом то би откривено. И уставши, Паисије изиђе у сусрет старцу. Сревши се у пустињи, они се с љубављу загрлише и светим целивом у Господу целиваше. Затим дошавши у Паисијеву келију и сатворивши молитву седоше. И старац се први обрати речју к светом Паисију; он говораше сиријским језиком преко тумача, јер не знађаше египатски. А Паисије, будући Египћанином, туговаше не мало што

не зна сиријски језик, јер није желео да пропусти ниједну корисну реч старчеву. И подигавши очи своје к небу, и ум устремивши к Богу, он уздахну из дубине срца и рече: Сине, Речи Божја, дај мени, служи Твоме, да разумем силу речи овог светог старца!

И чим он то рече у себи - о, да блиске помоћи Божје! - он одмах стаде разумевати сиријски говор старчев и, поучаван Божанственим Духом, он стаде говорити с њим сиријски. И наслађиваху се обојица водећи међу собом богонадахнуте разговоре без тумача. И казиваху један другоме своје подвижничке подвиге, откривене им од Бога, и каквих се Божјих дарова удостоји ко од њих.

Тако они проведоше шест дана, насићујући се духовном слашћу и веселећи се о Богу, Спаситељу свом. А по окончању душекорисних разговора својих, када старац већ хтеде да се враћа у свој завичај, свети Паисије призва све своје ученике, који тада беху с њим, и рече им: О, чеда возљубљена! овај преподобни муж, савршен у врлинама, пун је благодати Светога Духа. Стога приступите сви, удостојте се благослова његовог, и примите молитве његове у заштиту вама од свих нападаја ђавољих.

Када то свети Паисије рече, сви ученици његови стадоше преподобном старцу Сирјанину одавати дужно поклоњење и примати благослов од њега. Затим, помоливши се Господу за ученике Паисијеве, и давши светом Паисију љубазни у Христу целив, и простивши се са свом братијом, овај старац крену у своју земљу, испраћен од Паисија и његових ученика.

Врло брзо по старчевом одласку дође к светом Паисију један брат од оних што усамљенички живљаху; и рекоше му ученици светога: О, возљубљени! овде код нас беше један човек Божји из земље Сирије, велики међу оцима старац, просвећен умом и срцем; он нас много укрепи својим душеспаситељним речима; он малочас крену натраг у своју постојбину, и ако хоћеш можеш га достигнути, јер није далеко одмакао, него је ту негде у близини. Похитај, дакле, и стигни га, да би се удостојио благослова од њега. - И брат тај хтеде одмах да похита за старцем. Али свети Паисије му рече: Не иди, јер је преподобни старац већ прешао више од осамдесет потркалишта пута, ношен на облацима у своју земљу. - Када то светитељ рече, сви се удивеше, и прослављаху Бога, дивног у светима Својим.

К преподобном Паисију дође једном неки брат који је желео да га види, и затече га где спава; а поред главе светитељеве угледа где стоји свети анђео хранитељ, дивна изгледа; и удививши се рече: Заиста Бог чува оне који Га љубе! - И брат се не усуди да приђе к заспалом оцу због присуства анђела, него благодаривши Богу отиде, јер доби велику корист од тога што се удостоји видети анђела Божја покрај преподобног.

Један од ученика светог Паисија, покуравајући се његовом наређењу, крену у Египат да прода своје рукодеље. На путу он случајно сретне неког Јеврејина који је такође ишао у Египат и продужи пут заједно са њим. Путем Јеврејин, увидевши простоту његову, стаде својим поганим језиком изливати отров, који у срцу свом имађаше од душегубне змије, и рече иноку: О, возљубљени! зашто ви тако верујете у простог, распетог човека, када он није очекивани Месија? Други ће доћи, а он не. - Пошто Јеврејин изговори те и многе друге лукаве и душегубне речи, инок би, по умној слабости својој и по простоти срца, саблажњен Јеврејином: пажљиво слушаше његове речи као да су истините, и салећен да одговори, он рече: Можда је и тако, као што ти говориш.

О, преваре и неочекиване напасти! јер овај инок (авај мени!) одмах се лиши благодати крштења, о чему ће бити речи касније.

Када се инок врну у пустињу и дође к преподобном Паисију, старац постаде неприступачан за њега; и не желећи ни да погледа на тог ученика свог, он се на све могуће начине склањаше од њега и не одговараше му ни једну реч. И пошто се дуго време отац тако клоњаше ученика тог, овај туговаше због тога и пађаше срцем, не знајући своју кривицу и грех према светом Паисију. Најзад, улучивши згодан тренутак, инок дође и припаде к ногама преподобноме, говорећи: Зашто, оче, одвраћаш чесно лице своје од мене, и презиреш мене, бедног ученика свог? и то што никада раније ниси имао обичај чинити, ти сада показујеш према мени, одвраћајући се од мене као од неког мрског човека? - Старац му на то рече: Ко си ти, човече? ја те не знам. - Инок одговори: Шта то туђе видиш у мени, оче, те ме не познајеш? нисам ли твој ученик тај и тај? - и он при томе изговори своје име.

Старац му онда рече: Тај ученик мој бејаше хришћанин и имађаше на себи благодат крштења; а ти ниси такав. Но ако си ти стварно тај мој ученик, онда ваистину благодат крштења отиде од тебе и обличје хришћанина узео се. Стога, кажи шта се десило с тобом? и испричај о искушењу што те је снашло, и какав си душегубни отров примио на путу? - Опрости ми, оче, одговори инок, ја ништа нисам учинио. - Светитељ му онда рече: Иди далеко од мене заједно са онима који су се одрекли Бога! Ја нећу да разговарам с тобом. Јер када би ти био онакав мој ученик какав си био раније, ја бих те и видео таквим какав си раније био.

Тада инок уздахнувши, стаде ронити сузе умилења, говорећи: Ја и јесам тај твој ученик, а не неки други, и не знам шта сам рђаво учинио. - Велики Паисије га онда упита: С ким си разговарао на путу? - С неким Јеврејином, одговори инок, и ни с ким другим. - Светитељ га упита: Шта је Јеврејин говорио теби, и шта си му ти одговарао? - Ученик на то одговори: Јеврејин ми ништа друго није говорио, већ само ово рече: Христос коме се ви клањате није прави Христос, него ће други Христос доћи у свет. А ја му на то рекох: Можда је и тако, као што ти говориш.

Тада старац узвикну: Па шта може, несрећниче, бити горе и гадније од те речи, којом си се ти одрекао Христа и божанственог крштења? Иди сада и оплакуј себе како хоћеш, јер ти нема удела са мношвом, него је име твоје написано са онима који су се одрекли Христа, и ти ћеш са њима примити суд и муке.

На ове речи светог старца ученик уздахну и заплака, па подигавши очи своје к небу он завапи к преподобном, молећи га и говорећи: Оче, смилуј се на мене кукавног, и дај мир души мојој! Несмотреношћу лишивши себе божанственог просвећења и поставши радовање за лукаве демоне, ја не знам куда да се денем? Ево, прибегавам к Богу и к твојим светим молитвама; не презри мене јадног, и умоли за мене Владика Христа, да ме понова обаспе Својим првобитним милосрђем!

Док се он тако мољаше, умилоствивљујући старца више сузама него речима, свети се сажали гледајући га и рече му: Стрпи се, чедо, треба нам дуго молити за тебе милосрђе човекољубивог Бога. - Рекавши то, старац се затвори на молитву и стаде се топло молити

ка свемилостивом Господу, да прости грех његовом ученику, који по несмотрености и простодушної непажњи сагреши Њему. И Господ, који никада не превиђа него свагда испуњује молитве Свога угодника, преклони се на милост и опрости сагрешившем. А знак опроштаја би овакво виђење: преподобни виде благодат Светога Духа где се у виду голуба врати ка томе ученику и уђе у његова уста; а виде притом и злог духа где изиђе из ученика у виду тамног дима и разли се по ваздуху.

Видевши то, преподобни се насигурно увери да је Господ подарио опроштај сагрешившем брату и, обративши се томе брату, рече: О, чедо! заједно са мном подај славу и благодарност Христу Богу! јер нечисти дух хуле изиђе из тебе, а место њега у тебе уђе Дух Свети, враћајући ти првобитну благодат крштења. Од тада, дакле, чувај себе, да не би више, из лењости и необазривости, поново упао у мреже богохудства и, тешко сагрешивши, наследио огањ геенски.

Такво беше једно од чудеса светог Паисија. Но треба говорити и о другим славним делима његовим.

Једном дође к светом Паисију неки старац Јован, који много година проведе у пустињи, обучавајући се испосничким подвизима. Он беше веома гладан и имађаше потребу за храном. Сазнавши Духом Светим да је Јован веома гладан, свети Паисије рече своје ученику: Брзо нам спреми трапезу и донеси храну, да се са оцем Јованом нахранимо. - Када трапеза би готова, преподобни Паисије предложи Јовану да се прихвати, рекавши: Због твога великог уздржавања теби је потребна храна; узми дакле и поткрепи се. - Јован му на то рече: Прости ми, оче; сада је пост, и ја треба да постим због многих грехова мојих. - Старац се удиви Јовановом уздржању, одмах устаде и, погледавши на небо, рече из дубине срца: Господе, посети слугу Твога Јована, који се сврх силе труди ради имена Твог!

У то време када се свети Паисије тако мољаше у себи, Бог због молитве његове посла диван и преславан дар ономе за кога се он мољаше: Јован се нађе као у усхићењу, и виде неког предивног младића који у рукама држаше храну и пиће и даваше му их да се поткрепи у глади; а кад дође к себи, он беше испуњен велике сладости, као потпуно сит од пребогате трпезе, и већ му није била

потребна храна предложена од старца, будући обилно нахрањен анђелском храном. Но благодаривши Богу и Његовом угоднику светом Паисију, он оде у своју пустињу, и још више појача свој пост, стално говорећи себи: Веома слатко једох, стога ћу се надаље постити с усрђем. - Тако овај блажени Јован, крепљен молитвама светог Паисија, напредоваше у испосништву.

Када сам понекад седео код преподобног Паисија, вели блажени Јован Колов, писац овог житија, к њему долажаху неки иноци са жељом да чују од њега корисну по душе њихове реч: при томе га често питаху: Говори нам, оче, о спасењу; како да живимо по Богу? - А старац им на то одговараше: Држите заповести Божје и чувајте предања отачка. - И понова га иноци мољаху: Кажи нам, оче, још нешто на корист душа наших. - А божанствеии муж, прозорљивим очима својим видећи помисли њихове, говораше свакоме о чему ко мисли, и при томе им казиваше које су им помисли добре а које рђаве, и због чега им те помисли дођоше у срце. - И ти иноци, веома задивљени прозорљивошћу старца, говораху ми, вели Јован Колов, насамом: Оче Јоване, заиста нам ава Паисије откри све тајне срца наших; и оно што само јединоме Богу беше познато, он све то јасно виде у нама. - А ја им на то рекох: Много пута и ми искуством познасмо ту његову прозорљивост. Ако ми верујете, рећи ћу вам истину, јер немам шта друго говорити о њему сем истине. Поред тога, ми се и истинитог Судије бојимо, који каже у Светом Еванђељу: Својим ћеш се речима оправдати, и својим ћеш се речима осудити. За сваку празну реч коју људи рекну даће одговор у дан суда (Мт. 12, 37. 36). Дакле, нелажну и непразну реч вам говорим: све што често у себи помислих и што тајно од других учиних, отац Паисије, сусрећући ме када сам к њему одлазио, говораше ми о свему томе, као да је заједно са мном у келији мојој био и видео све што радим. - Чувши то од мене, иноци се зачудише и рекоше: Диван је Бог у светима својим (Пс. 67, 36). И после тога они одоше, прослављајући Господа за велику благодат Његову коју је дао слузи Своме, светом Паисију.

Рећи ћемо још и о томе како силне беху молитве преподобнога и како могаху и великог грешника, који је одступио од Бога, обратити опет к Богу и привести спасењу.

Неки брат, по имену Исак, идући за својом вољом, напусти своје пустињско безмолвије, пустињско молитвено тиховање, и настани се близу града. И пошто често одлажаше у тај град ради продаје свог рукодеља, он лако упаде у мрежу погибли на следећи начин. Једна Јеврејка приђе к њему, да купи нешто од онога што је он продавао. А он, погледавши је у лице, примети њену лепоту, и одмах га захвати нечиста помисао према њој. Такође и жена, видећи да је он још сасвим млад, загледа се у њега, и после разговора који се разви међу њима, они заробише један другог сатанском љубављу. И ускоро, садејством ђавола, инок се заплете у мреже те рђаве жене и, зачевши муку, роди безакоње: јер напустивши иноштво, он се ожени њоме. Но што је још горе од тога, - о бола! - он бедник не само иноштво него и веру своју напусти због љубави према тој жени, и пређе у јеврејску веру. И служећи старозаветном закону њиховом, он се стално дружаше с Јеврејима, и хуљаше Христа, Спаситеља нашег, као што Га Јевреји хуле. Јер у свему он следоваше вољи погане и проклете жене своје, која беше обузета таквом злбом према Христу и таквом мржњом према пресветом имену Његовом, да је често, прислонивши главу свога беднога мужа на своје груди и отворивши му уста, малим дрвцетом чачкала његове зубе, говорећи при томе: "да не остане међу зубима нека мрвица хришћанског причешћа". Јер та безбожна жена мишљаше, да код хришћана божанско Причешће дуго остаје међу зубима. А муж радо пристајаше уз злбу њену и постаде непријатељ Христу, Господу нашем.

О безбожја! Знам ја да ће све вас заболети душа слушајући ово. Но ја се дивим дуготрпељивости Божјој, и великом човекољубљу Његовом, и неизмерној божанској благодати Његовој, која не само праведнике љуби него и грешнике жали, и тајном посетом дотиче се срца њихова, слично сунчаном зраку који проничући кроз малу рупицу у одасвуд затворену одају, сву је обасјава.

Но, враћам се на прекинуту повест. Онај несрећник инок, који се отуђи иноштва и хришћанства, и пагубним безверјем гураше себе у дубину ада, после доста дуго времена стаде се полако будити као из неког сна и, изобличаван својом савешћу, постајати свестан своје пропасти. У то време нека братија из оне пустиње, у којој је отпали

инок Исак раније проводио подвижнички живот, дођоше у град због неких потреба својих. Божји пак промисао удеси да ти иноци прођу поред оне куће где тај прелашћеник живљаше са Јеврејком. Угледавши их где пролазе, њему се душа потресе, и он се опомену ранијег живота свог и чесне дужности свете братије, па изађе из куће и стаде их распитивати: Откуда сте? ко сте? због чега дођосте? - Они му на то одговорише: Ми смо из Нитријске Пустине;^[8] ученици смо великог Паисија; дошли смо овамо ради својих потреба.

Тада он, уздахнувши дубоко, исприча им све о себи, и усрдно их стаде молити, да великоме старцу доставе његову молбу: да он умоли Господа за њега, да се молитвама његовим избави из замке вражије. Иноци, сажаливши се у срцу свом на њега, обећаше му да ће његову молбу доставити светоме старцу, што стварно и учинише: јер вративши се дома, они о свему томе испричаше блаженом оцу. Саслушавши их, старац уздахну из дубине срца и рече: Авај мени, возљубљена чеда, колики људи отпадоше од божанске благодати због жена! Указања на такве људе имамо у светим књигама, написаним од древних отаца. Јер за врага, који војује против људи, нема јачег оружја од жена. Користећи то оружје, противник је лако савлађивао и велике људе. Сетите се великог Давида и његових унука и праунука. Ето због чега и ми треба да смо свагда опрезни, и да се стално молимо Богу, да нас избави од такве клопке.

Рекавши то, старац се затвори у својој молитвеној келији и, ставши на молитву, говораше к Богу: Господе Исусе Христе, Сине Божји и Речи! не презри дела руку Твојих и не допусти томе иноку да потпуно буде вргнут у дубину погибли, него милостиво погледај из небеског станишта Свог, и не презри молитве које Ти приносим; прими мољење за одступившег од Тебе, који је већ почео да долази к себи; молим се Твојој благости: призови га на покајање.

Тако се светитељ мољаше много дана, и непрестано умилостивљаваше доброту Божију. И молбама његовим умољено би милосрђе Божије, јер Спаситељ не презире молитве оних који Га љубе. К светоме старцу, дакле, јави се сам Господ; и Он Свезнајући питаше га: За кога вапијеш к мени дан и ноћ? за оног ли што се одрекао мене и отишао непријатељима, за оног несрећника што некада беше монах, а сада је Јеврејин? за њега ли се ти молиш,

угодниче мој Паисије? - Старац на то одговори Господу: За њега молим Твоју благод, човекољубиви Господе. Јер гледајући на Твоје милосрђе, које све призива к спасењу и не жели смрти грешника него очекује његово обраћење, ја се због тог милосрђа Твог дрзних молити за њега доброту Твоју; призови, Добри Пастиру, заблуделу овцу, и прими је понова у Свој тор, и буди милостив према њему. - На ову молбу Спаситељ му рече: О, угодниче мој! дивно је твоје благоумље, јер ти, угледајући се на моју љубав, бринеш се о спасењу грешника. Стога не тугуј: даће ти се што иштеш. - Рекавши то, Спаситељ узиђе на небеса.

Не прође много времена, а она зла жена Јеврејка, поражена гневом Божјим, умре. Тада се Исак понова врати у пустињу и, притекавши к преподобноме, припаде к чесним ногама његовим, плачући и исповедајући грехе своје; и својим повратком и покајањем он причини велику радост преподобноме и свима оцима те пустиње. И пошто би много поучен од великога оца, Исак понова прими пређашњу веру, и понова се обуче у анђелски образ; и подвизаваше се у великим трудовима, плачући и ридајући за грехе своје. И тако проживевши остале дане своје у покајању врлински и богоугодно, он отиде ка Господу. И све то грешник доби молитвама преподобног Паисија: покаја се и спасе се. А ми који слушамо оваква преславна дела, треба да славимо и певамо Христа Бога, који тако узвелича угодника Свог.

Међу ученицима преподобног Паисија бејаше неки старац, који имађаше световне навике и обичаје; и када иноци долажаху к преподобноме ради поуке и слушаху његове богонадахнуте речи, слушаше с њима и тај старац, али никакве користи од тога не добијаше, јер не имађаше у себи добро обраћену и влажну земљу, него му срце беше као камен тврдо, те се добро семе божанствених поука не могаше у њему укоренити ни никнути. А што је још горе, он чак исмеваше речи светога старца: јер, пошто би отишао од лица преподобнога, он се пред другом братијом ругаше поукама преподобнога, говорећи при томе сушту и одвратну лаж. И неки иноци се саблажњаваху хулама које слушаху од њега. Након доста времена братија, не желећи више да слуша одвратне речи његове, а и не смејући да о томе обавести светога оца, одоше код једног

богољубивог и врлинског подвижника, и пожалише се на оног неваљалог старца. Подвижник тај устаде и заједно с њима крену ка великом Паисију.

У то време свети Паисије се бављаше богоразмишљањем, и чу се анђелски глас: Нека ти је знано, оче, да онај старац који са ученицима твојим обитава, изазива код друге братије саблазан и размирице. Стога је потребно пресећи његов непристојни обичај и исправити га помоћу заповести. - На овај глас свети Паисије одговори: Давно бих то ја учинио, када бих знао да га могу исправити. Али пошто је ђаво готов да га погуби и, долазећи му, мами га својим лукавствима у мрежу своју, то ја и не смем да му кажем нешто оштро, да га моја реч не би огорчила и увредила, и он због тога изишао из братства и из пустиње, и отишао у свет. У том случају ја бих испао виновник његове погибљи и био крив пред Богом што нисам могао трпети брата, кушаног врагом. Треба се молити за њега, да се исцели од таквог недуга. - Рекавши то, он се стаде молити Богу за тог старца, и тог часа виде хулног и бестидног духа где излази из старца.

Потом стигоше братија ка оцу са оним богољубивим подвижником, и пре но што почеше говорити о непристојном старцу, дође и он сам за њима и, припавши к ногама светога оца, стаде их сузама обливати, кајући се и просећи опроштај, и обећавајући да ће исправити свој живот. И од тада он постаде кротак и послушан; и с радошћу слушаше богонадахнуте поуке што излажаху из уста преподобног оца, и стараше се усрдно да их спроведе у дело. И ускоро он многе превазиђе у врлини, и постаде искусан отшелник, помоћју и молитвама светог Паисија, који му испроси велику милост од Господа.

Но о овоме је доста. Не треба прећутати и друга преславна дела светог Паисија: зато ћемо изоставити казивање о многобројним чудесима његовим, јер је немогуће да подробно описујемо сва та чудесна дела његова. Дакле, пошто смо доста рекли о њима, остала ћемо прећутати.

Једном дођоше к светом Паисију у пустињу два млада брата, и по наређењу његовом стадоше живети заједно са осталом братијом који се већ налажаху у његовом манастиру. Сам пак преподобни

Паисије са учеником својим живљаше одвојено у пустињи, далеко од свога манастира. Дуго време та два брата носише подвиг послушања; затим дођоше к старцу и молише га да им допусти да живе у пустињи насамо, отшелнички. Видећи њихову усрдну тежњу ка подвигу постништва и сматрајући да су способни за издвојено пустињачко безмолвије, он им испуни жељу и благослови их да се преселе из манастира у пустињачко отшелништво. И та два брата, нашавши себи у пустињи згодно место за безмолвије, за молитвено тиховање, настанише се тамо и провођаху живот богоугодно, одбијајући јуначки све нападе злих духова. Али невидљиви враг, увек завидећи добрим људима и умејући проналазити различите и разноврсне замке против слугу Христових, пронађе лукавство против њих, и наведе овакво искушење на њих: једноме од пустињожитељних отшелника, који не беше још сасвим у монашком нестицању, би украдена његова убога имовина келејна. Малодушан, тај отшелник жаљаше за украденим стварима и тражаше свуда онога који га је покрао, али га не пронађе. Чувши пак за неког пустињожитељног прозорљивог старца и надајући се да му он може открити покрадене ствари и крадљивца, он се упути к ње.му, јер к преподобном Паисију није смео ићи, да га овај не би стао ружити због имовинољубља. Дошавши код тог прозорљивца, инок га мољаше да му каже где се налазе покрадене ствари и ко их је украо. Али тај старац уствари не беше благодаћу Божјом просвећен у прозорљивству, него провиђаше по дејству ђаволске силе. И он, научен од ђавола, оклевета она два инока који се недавно настанише у пустињи. Притом рече: Они извршише крађу; ухвати их, и не пуштај их док ти не даду твоје покрадене ствари.

Чувши то, отшелник одмах одјури у лавру те пустиње; и дошавши к игуману, измоли од њега јаку стражу, па оде даље и изненада нападе на два безмолвствујућа брата, ухвати их као злочинце, и бијући их и вукући их доведе у лавру. Ту их с бешчешћем затворише у тамницу. А игуман са старцима, поверовавши том прозорљивцу, осуди те невине иноке, као лопове, да буду лишени монашког чина и да буду мучени због покрадених ствари.

Преподобни Паисије, благодаћу Божјом прозорљиво сазнавши све то што се збива, и сажаљевајући та два брата који невинно страдају, устаде и крену из своје келије у ту лавру. О његовом доласку брзо се свуда рашчу, пошто међу пустињацима не беше славнијег имена од Паисијевог, јер је Паисије свуда био слављен због свог узвишеног живота. Да би га поздравили, слеглоше се к њему братија и старци из околних манастира и отшелничких келија. Између осталих дође и онај старац, који по прелести демонској издаваше себе за прозорљивца. И када сви оци и братија дадоше светом Паисију љубазни целив у Христу, велики отац их упита: Куда склонисте она два млада инока пустиножитеља? - Братија ћутаху. Затим неки од њих, одговарајући, рекоше: Оче, они су лопови, и због рђавог дела свог они су у тамници затворени. - Свети их на то упита: Ко вам каза за њих да су лопови? - Братија онда, указујући на прозорљивог старца, одговорише: Овај прозорљиви старац обавести нас да су они лопови. - Тада велики Паисије упита тог старца: Је ли истина то што си рекао за њих? - Он одговори: Истина је што сам рекао, јер ми то би откривено од Бога. - На то свети Паисије рече: Када би та прозорљивост твоја била од Бога а не од демонске прелести, онда се ђаво не би видео у устима твојим.

Чувши то, сви бише обузети страхом: јер је свима било јасно да су речи што излазе из Паисијевих уста истините. И сви стадоше ружити прелашћеног прозорљивца, и примораваху га да иште опроштај од преподобнога. И он, обузет стидом, припаде к чесним ногама светитељевим, говорећи: Оче, прости ми и помоли се за мене прелашћеног. - Светитељ сатвори молитву за њега, и одмах на очиглед свију из уста прелашћеног изиђе демон сујете и лажи и, претворивши се у огромног дивљег вепра, веома разјарен јурну на преподобног, желећи да га зубима својим разнесе. Но блажени отац, запретивши нечистом духу, посла га у бездан. А старац, који раније беше прелашћен ђаволом, осети и очима својим виде где изиђе из њега демонска сила прелести; па испуњен страховитим ужасом и трепетом, паде на земљу и ваљаше се крај ногу Паисијевих, молећи са сузама да му подари потпун опроштај. Тако и братија који, поверовавши прелашћеноме, злостављаху невинне, припадоше сви к светоме и мољаху за опроштај. И изведоше из

затвора она два млада инока, и сви, гледајући на њих, плакаху с умилењем, а они што им беху неправду нанели прошаху од њих опроштај. Преподобни пак Паисије поучи све, да се чврсто пазе од таквих прелести вражијих и да не верују лажном прорицању оних који се праве свети и прозорљиви. Затим, издвојивши се насамо са лаврским игуманом, каза му где су положене покрадене ствари, а о онима који су извршили крађу не рече ништа. Онда, давши опроштај свима, и сатворивши молитву за све, он се врати у своју келију.

У та времена и у тим египатским пустињама засија у испосништву други угодник Божји, преподобни Павле, ради чијих молитава Бог такође јављаше велику милост људима. Пожелевши једном да га посети, преподобни Паисије оде к њему. И састадоше се они као два анђела Божја и као два војника Христова, који снажно савлађују невидљиве непријатеље и помажу један другоме. И беху они обојица као јака тврђава, неосвојива никаквим нападима вражјим. И разговараху међу собом речима пуним Духа Светога, а уједно се наслађиваху и слатким плодом молчанија. И у старости својој они сваки дан измишљаху чисто младићске подвиге, као да изнова почињу подвизавати се и водити још савршенији живот. Велики Паисије беше старији и по годинама од Павла, и већ временит; а блажени Павле беше растом наочит и душом бодар; и рече преподобни Паисије: Док смо у овом животу Господ наш не жели да се тело наше разлењује; и биће стидно и срамно, ако се у време исхода нашег обретемо у лењости.

Када преподобни Паисије то рече, блажени Павле, саслушавши, рече: О, началниче отаца! ја већ ево следим твојом похвалном и добром савету - не разлењивати тело, и надам се у Бога да ће ми твојим светим молитвама дати да свој живот проведем по твојој вољи.

Пошто преподобни Паисије и блажени Павле много дана проведоше заједно и користише један другоме разним поукама, они се опростише љубазним целивом у Господу, и растадоше се телесно али не духом. Преподобни Павле остаде на своме месту, а свети Паисије се врну у своју келију.

Оба ова света оца беху чудотворци, прогонитељи страсти, искусни руководиоци у делу спасења душа људских, молитвеници за све и свакога, свима посредници и наставници спасења, људи силни у делу и речи, добар пример свима и свакоме, јер се монашки труди свештенога Павла веома слављаху, а многобројни и надприродни постнички подвизи блаженога Паисија, које он обављаше тајно, беху познати многима, иако не сви, оно бар неки. И беху неки од тих подвига познати зато, да би могли побудити на благодарност свемоћном Богу оне који слушају и на још ватреније усрђе оне који се подвизавају. А превисоко житије његово није у стању потпуно изразити ниједна реч људска, јер он много служаше Господу тајно, и по великом смирењу свом није волео да добра дела његова буду позната другима. И када би га ко од братије питао: Која је врлина највише? - Он је одговарао: Она која се чини тајно и о којој нико не зна. - И још је говорио да је велика врлина ово: поступати у свему по вољи других а не по својој.

У целом врлинском животу свом преподобни је за сваки посао имао одређено време, и тога се распореда строго држао. Он је имао време када је ћутао, време када је говорио, време када се усамљивао и затварао у својој келији, време када је излазио к братији и разговарао с њима о душекорисним стварима. И тако се преподобни у безмолвију, у усамљеном молитвеном тиховању приближавао Богу путем богомисленог узлажења, а у општењу са братијом тражио спасење ближњег. А најдивније беше то, што је он умео мудро скривати своје врлине, да подвизи живота његовог не би били много познати онима што живљаху заједно с њим. Јер када су братија почињали да га славе због неког подвига његовог, он је одмах остављао тај подвиг, и прихватао се другог, да би онај први отишао у заборав. А када га ја, вели писац његовог житија, питах: Зашто тако поступаш? он ми радосно одговараше: Зато, да би пређашњи подвиг мој остао неповређен; јер је људска похвала - велика опасност, и ко се ради ње труди, мала му је корист, и од таквих људи мало се њих спасава, пошто им сујетна слава веома нашкођује. Добро је о томе Господ наш рекао: Да не зна левица твоја што чини десница твоја (Мт. 6, 3).

Опоменувши се ових речи из поука преподобнога, наставља свети Јован Колов, ја приступам завршетку своје повести. Преподобни отац наш Паисије, велики по животу и просвећен врлинама, достигавши дубоку старост, заврши овдашње трудове своје, и би позван од Господа на вечни одмор у небеском блаженству. Тело његово би чесно погребено мноштвом инокујућих, а душу његову прими бесмртни живот небески.[9]

Мало времена после тога и блажени Павле у својој предалекој пустињи отиде из овдашњег живота. Прешавши ка нестаривом животу, он се заједно са светим Паисијем настани у светлости светих, да би се и блажене душе њихове заједнички наслађивале бесконачним упокојењем, као што се у монашким подвизима трудише заједно. Чесна тела њихова нису дуго почивала одвојено: по промислу Божјем она бише положена на једном месту, и то на следећи начин. Преподобни отац наш Исидор, који се постио у својој обитељи на гори Пелусиској,[10] чувши за престављење великог Паисија, седе на лађу и доплови до места где беше погребено свето тело преподобног оца. Чесно га извадивши из земље и обавивши погребеним покривачима, он га положи у ковчег, желећи да обитељ своју обогати њиме, као неком великом ризницом, драгоценијом од сваког богатства. Уневши ковчег у лађу своју, он крену са великом радошћу, певајући и славећи Господа. А када пловљаху недалеко од оне пустиње, где почиваше чесно тело преподобног Павла, лађа одједном стаде, заустављена непознатом силом, и сва се окрену ка тој пустињи Павловој. Лађари се дуго трудише да лађу крену са тог места и отплове даље, али никако не успеваху; они два дана проведоше у том труду, али не могаху да макну, и беху у великој недоумици. А преподобни Исидор, схвативши да је то заустављање лађе по дејству промисла Божјег, нареди лађарима да не крмане лађом него да је пусте да плови куда хоће. И лађа, вођена невидљивом руком, доплови до обале и наседе у плићаку према пустињи, где је лежало тело светог Павла. То сневесели све на лађи и они беху у великој недоумици. Утом на ту обалу дође из пустиње неки знаменит старац, по имену Јеремија, и довикну онима на лађи, говорећи: О, возљубљени! зашто се сврх сила трудите борећи се са лађом? Зар не видите да преподобни

Паисије призива љубимца свог, преподобног Павла? Он хоће да заједно с њим буде пренесен у ваш крај и на једном месту положен. Зато похитајте и узмите тело његово.

Чувши то, преподобни Исидор и сви што беху с њим испунише се великом радошћу и, изишавши на обалу, питаху тог чесног оца Јеремију: Где је положено тело светог Павла? - Он их одведе у далеку пустињу и показа им гроб преподобног Павла. Они онда узевши чесне мошти његове, драгоценије од најскупоценијег злата и драгог камења, однесоше их к моштима светог Паисија, и чим уђоше у лађу, одмах лађа сама крену са свога места и, - о чуда! - заплочи тако чудесном брзином да зачас стиже у пристаниште Пилусије. Онда преподобни Исидор изнесе на копно чесне мошти обојице светих отаца, Паисија и Павла, однесе их са појањем псалмова и духовних песама у своју обитељ и положи у цркви, њиме подигнутој. И биваху преславна чудеса: узнемиравани од нечистих духова и болесници болесни од најразноврснијих болести добијаху исцељење од самог додира к чесним ковчезима њиховим, изгоњаху се нечисти дуси, и сваки недуг се тренутно лечаше молитвама ових великих угодника Божијих.

Ја Јован, звани Колов, од многога написах ово мало на корист оних који читају и слушају, а у славу Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме приличи свака слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЗОСИМЕ ВОЈНИКА

У оно време када цар Трајан^[11] управљаше римском државом, незнабошци беху обузети великим идолодемонством, заблудом и страшном слепоћом, зато и би устројено љуто гоњење на Цркву Божију. У то време истакнути незнабожац Домитијан, игемон Антиохије Писидијске,^[12] дође к цару Трајану и моли га да му да власт над хришћанима, да све, који неће да принесу жртву њиховим боговима, приморава на то тешким мукама. Добивши од цара таку власт и обукавши се у ђавољи оклоп, он као неки лав беснијаше

гневом на оне који се све до смрти чврсто држаху своје вере у јединог истинитог Бога - Христа. Пролазећи пак кроз Созопољски крај, он се приближи граду, званом Аполонија.[13] У том граду живљаше неки незнабожац, војник, по имену Зосима, који жарко жељаше да постане следбеник Христове вере. Чувши да се игемон приближава и да ће настати гоњење хришћана, Зосима збаци са себе војничко оружје и оде к светој цркви. Научивши се вери у Христа, он прими свето крштење, и стаде се обучавати хришћанским делима, упражњавајући чистоту и целомудрије, пост и молитву.

Након неколико дана по доласку игемона Домитијана у град Аполонију, к игемону дође један идолослужитељ и рече: У овом граду има војник Зосима, који ниподаштава цара и твоју власт; он се одрече војничког чина, датог му од цара Трајана, одбаци своје оружје, и каже да је хришћанин, и да ништа не сматра наше богове. Поред тога он се и царских закона гнуша, и презире царску власт.

Чувши то, игемон нареди: Нека се тај Зосима доведе овамо на судиште. - Тада чета војника оде, по наређењу игемона, к Зосими, ухвати га и доведе на суд. Угледавши га, игемон га упита: Јеси ли ти Зосима? Војник Христов одговори: Ја сам Зосима, слуга Господа мог Исуса Христа. Игемон онда рече: Прво нам кажи у каквом си звању, па потом чији си слуга. Свети на то одговори: По звању ја бејох војник вашег земаљског цара али се одрекох пагубних богова ваших и постадох војник Небеског Цара - Христа, истинитог Бога. Игемон тада рече: О незакониче! име ти Христово неће ништа помоћи, него боље принеси боговима жртву, па ће ти се опростити грех који ти учини према цару нашем Трајану, који те је удостојио војничког звања. Свети на то одговори: Нипошто нећу принети жртву боговима вашим. - Тада Домитијан нареди да војника Христовог одведу у тамницу.

Сутрадан свети би опет изведен на суд, са рукама везаним позади, и игемон нареди да га обесе на мучилишном дрвету. Када мученик би обешен, Домитијан му рече: Погани Зосима, принеси боговима жртву, иначе ће ти овог часа сви удови бити кидани жестоким мукама. На то свети одговори: Не само речима, него ни мукама нећеш ме моћи убедити да принесем жртву боговима твојим.

Тада игемон нареди да снажни војници бију мученика. Бијен немилосрдно, свети Зосима рече к игемону: Узалуд се труде твоје слуге, јер пошто ме Господ укрепљује, ја не осећам наношене ми ране. - И мученик би дуго бијен, да се и земља обагри крвљу. Онда мученик громко повика ка Господу, говорећи: Господе Боже свесилни, који седиш на престолу славе Своје, Ти си распростро небо, основао земљу, сабрао све воде у једно збириште, надо наша и узданицо слугу Твојих, услиши мене који Ти се молим, и не допусти да будем побеђен грозним претњама или самим мукама, да би сви они, који не знају име Твоје, упознали преко мене Тебе, јединог истинитог Бога.

Када се свети мученик тако мољаше, дође глас с неба говорећи: Буди јунак, Зосима, и држи се, јер сам ја с тобом, и ништа ти неће одолети. - Тај глас чу Домитијан и сви што беху с њим, и неки притом рекоше: Велики је ово мађионичар! а други говораху: Није ово мађионичар већ слуга Христа Бога свог; и заиста је велик хришћански Бог, од кога би послан овај глас овоме човеку!

Тада игемон нареди да четири војника силно растегну мученика на четири стране. Тако растезан, мученик подиже очи своје к небу и рече: Господе Боже мој, Ти знаш помисли људске, надо хришћана, прибежиште и одморе оних што су у невољама, избави ме од пагубне подлости демонослужитеља Домитијана, да би сви ови присутни дознали Тебе, да си Ти Бог живи, који постоји од пре свих векова и који ће постојати вавек.

И тада многи од присутног народа, дивећи се великом трпљењу мучениковом, повероваше у Христа. А игемон, видећи све то, и бојећи се да се сви не обрате у хришћанску веру, постиђен и бесан од јада шкргуташе зубима и размишљаше у себи каквом смрћу да погуби слугу Христовог. Најзад нареди да се донесе велики железни одар и да се под њим наложи велика ватра, па да се на њему испече мученик. Када се одар силно усија, игемон нареди да мученика нага испруже на одру. И када свети мученик, оградивши себе крсним знаком, узиђе на одар, одмах Господ огањ претвори у росу, јер преко анђела Својих Он посла помоћ мученику. И док сви посматраоци мишљаху да је мученик умро од страшног огња, анђели Господњи га подигоше са одра, и на очиглед свију поставише га поред одра

живог и ни најмање огњем повређеног. Видећи такво чудо, народ прослави истинитог Бога, који посла свете анђеле своје и избави слугу Свога од таког огња; и многи тада приступише вери Христовој. А игемон, уставши са свог судијског места, постиђен оде дома, пошто претходно нареди да мученика узму и држе под стражом.

Убрзо после тога игемон Домитијан пође у град Кононејски,^[14] а нареди да и мученика Зосиму везана воде за њим, да би га тамо мукама уморио. Дошавши у тај град и севши на судишту, он нареди да мученику обуку гвоздене чизме, које изнутра беху начичкане оштрим клинцима, и да га ланцима привежу за младе бесне коње, па да трчи с коњима. Свети мученик, привезан за те коње, у гвозденим клинчавим чизмама тако брзо трчаше, да изгледаше да и саме коње претицаше: јер Бог беше са њим и помагаше му. И трчећи тако, свети мученик говораше: Господе Боже, који ногама мојим дајеш брзину јелена, даруј ми трпљење до краја!

Видећи такво трпљење мучениково, игемон нареди да мученика закључају у тамницу и да му не дају никакву храну ни пиће, да би скончао од глади и жеђи. Пошто свети мученик проведе три дана без хране и пића, два предивна младића уђоше у тамницу: један од њих ношаше чист хлеб, а други - воду у суду; и рекоше светом страдалцу: Прими овај драгоцени дар, послан теби од Господа Бога твог. - Примивши дар, мученик Христов једе и пи, и поткрепивши тело, заблагодари Господу говорећи: Благодарим Ти, Господе, што си се смиловао на мене и ниси ме презрео, него си ме наситио небесним Твојим хлебом и пићем; хвалим и славим величину Твоју вавек, амин.

Идућег дана игемон понова заседе на судишту, и нареди да мученика доведу на истјазавање. Свети мученик предстаде светла лица, са умом потпуно устремљеним к Богу. Игемон се дивљаше, угледавши мученика како се ни најмање није изменио у лицу после толиких мука, и рече му: О, Зосима! опамети се бар сада и принеси жртву боговима, да не би био издробљен мучењем и умро љутом смрћу. - На то му свети мученик одговори: Ти, ако хоћеш, приноси жртву сличним теби демонима, а ја, као што ти и раније рекох, служим Богу моме.

Разгневивши се, игемон нареди да мученика обесе на мучилишту, и при томе рече мученику: Видиш ли, јадниче, на колике си муке стављен? Зар ме још нећеш послушати и боговима жртву принети? - Свети страдалник одговори: Који љуби Бога живого, низашта не сматра те муке.

И нареди игемон да железним гребенима стружу тело мученику. Струган тако, свети мученик громко повика к Богу, говорећи: Сада нарочито увиђам милосрђе доброте Твоје, Христе, Творче светлости, јер си ме укрепио да све јуначки трпим и да ништа нетрпељиво не проговорим, да би преко мојих мука сила Божанства Твог била још боље упозната.

Када свети мученик изговори то, игемон нареди да га скину са мучилишта и понова поставе пред њега, па му рече: Многе си муке поднео ради Христа твог, и никакву корист ниси добио; стога, приступи и принеси бар сада жртву боговима. Свети мученик одговори на то: Домитијане, свирепи и нечовечни мучитељу, испуњени сваке безбожности! побој се Бога небескога, па остави своју заблуду и не називај идоле боговима, јер су они демони, а не богови.

Тада игемон рече: Ти ли се, о најпоганији човече, усуђујеш богове наше називати демонима, богове којима сав свет приређује празнике? - На то мученик рече: Таква празнична светковања, каква се сада приређују твојим боговима, нека се после приређују у паклу теби, и твојем цару, и свима који верују у њих.

После овога игемон понова нареди да мученика обесе на мучилишно дрво, и да му свећама пале стомак. А свети мученик говораше игемону: Не само стомак мој, него и цело тело моје спали, па ме ипак никада победити нећеш, јер је са мном Христос који ме укрепљује. Ево, ја силно желим да будем убијен од тебе: јер је то слава моја пред Христом мојим, ако ја умрем за Њега.

Не знајући шта више да ради с мучеником, игемон га најзад осуди на смрт, и то да му глава буде одсечена секиром. Када светог Зосиму вођаху на место погубљења, он се мољаше Богу говорећи: Господе Боже мој! погледај на мене грешног, и прими душу моју са онима који су Ти угодили од памтивека, јер си Ти слава моја и похвала од сада па кроза све векове вечне.

Стигавши на место погубљења, свети мученик би посечен секиром, и тако положи главу своју за Господа свога. То се зби деветнаестог јуна,[\[15\]](#) у граду Кононејском, за Трајанова царовања у Риму, док међу нама хришћанима царује Господ наш Исус Христос, коме слава и моћ кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА ОТШЕЛНИКА

Оставивши свет, преподобни отац наш Јован постаде монах и живљаше у пустињском отшелништву у Палестини, недалеко од Јерусалима, проводећи дане своје богоугодно у посту и молитвама. О богоугодном животу његовом у књизи, званој Лимонар, састављеној од преподобних отаца Јована и Софронија, пише следеће:

Нама, Јовану и Софронију, ава Дионисије, презвитер и сасудочувар свете цркве у Аскалону,[\[16\]](#) казиваше о ави Јовану Отшелнику, да је био велики по своме животу и веома богоугодан. Живљаше он у околини села Сехуста, на двадесет потркалишта од Јерусалима. У својој пештери старац имађаше икону Пречисте Владичице наше Богородице и Приснодјеве Марије, са Предвечним Младенцем - Христом Богом нашим на Својим рукама. И када је старац полазио куда: или далеко у пустињу, или у Јерусалим да се поклони чесном Крсту и гробу Христовом и посети света места, или да се помоли на Синајској Гори или оним светим мученицима чије се мошти налажаху далеко од Јерусалима, јер је старац волео да одаје чест светима, па је понекад одлазио у Ефес на гроб светог Јована Богослова, а понекада и к светом Теодору у Евхаиту, и чак к светој Текли у Селевкију Исавријску, и к другим светима, - једном речју: ма куда одлазио на богомољу, он је у својој пештери увек прислуживао кандило пред иконом Пречисте Богородице, и по обичају упаливши га, он би стао на молитву и молио Бога да благослови пут његов. При томе, гледајући на икону Пресвете Богородице, он би Је свагда молио говорећи: Пречиста Владичице Богородице, пошто одлазим на далек пут, на коме ћу провести

много дана, то те молим, Ти сама пази на Своје кандило и чувај га неугасивим све док се ја не вратим; а ја, имајући помоћ Твоју за сапутника, одлазим на означени пут.

Пошто би то рекао светој икони, он је одлазио на свој пут, и задржавао се на путу некад месец, некад два и три, а некад и пет и шест; а када се враћао, он је увек затицао кандило пуно и где гори, као што га је оставио одлазећи на пут; и никада га није нашао угашеним.

О овом преподобном оцу Јовану, у тој истој књизи Лимонару, пише и ово: ходећи једном по околини села где се налазила његова пештера, он сретe огромног лава који му је ишао у сусрет. На том месту цут беше веома тесан, налазио се између две ограде од трња, којим земљорадници обично ограђују своје њиве. И тај пут беше толико тесан, да је њиме једва могао проћи један човек пешак, и то ако не би носио на себи никакав терет. И када се старац и лав приближише један другоме: старац не уступаше пут лаву, нити лав због тескобе могаше сврнути с пута, и тако им беше немогуће да се мимоиђу. Видећи да угодник Божји не жели да се врати назад него иде путем, лав стаде на задње ноге с леве стране старца, и тежином свога тела потисну ограду од трња и прошири мало пут, те начини праведнику слободан пролаз, и тако старац прође поред лава очешавши се својим леђима о његова леђа. И тако сваки оде својим путем.

К овоме ави Јовану дође једном неки брат, па не угледавши ништа у његовој пећини, упита га: Како живиш овде, аво, немајући ништа што је потребно за живот? Старац одговори: Чедо, ова пештера је духовна трговина: даје и узима, даје рукодеље а узима све што је потребно.

Овај богоугодни отац, пошто проведе у својим постничким подвизима у трудовима много година, отиде ка Господу,^[17] и би прибројан к лику светих, који предстоје Оцу и Сину и Светоме Духу, једном у Тројици Богу нашем, коме слава вавек. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЗЕНОНА

Одрекавши се света, преподобни Зенон постаде ученик великог старца Силуана. Због своје неизмерне послушности, крајњег подвижништва и нестицања, он постаде чудотворац, изгонећи многе демоне из људи. Пошто проведе шездесет и две године у тешким подвизима, преподобни отац Зенон отиде ка Господу.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АСИНКРИТА

Пострадао за Господа Христа мачем посечен. Спомен му се врши у мартирију Св. Исидора унутар храма Св. Ирине, према мору (у Цариграду).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВАРЛАМА ШЕНКУРСКОГ

Године 1456. он остави звање и дужност градоначелника Новгородског, и повуче се на своју очевину у Вјажском крају, Архангелска губернија, где се бављаше зидањем многих храмова и просвећивањем народа хришћанском вером. На 15 врста од града Шенкурска, по нарочитом Божјем указању, он подиже манастир у име светог апостола Јована Богослова, замонаши се у њему добивши име Варлам. Као монах он строго испуњаваше сва манастирска послушања, и служаше братији као последњи слуга. Престави се преподобни 19. јуна 1462. године. Године пак 1552. његове мошти бише обретене нетљене и прославише се многим чудесима. Оне почивају у храму његове обитељи.

НАПОМЕНЕ:

1. Спомен светог апостола Јакова празнује се 23. октобра.
2. Никифор Калист - грчки историчар четрнаестог века, оставио нам "Историју Цркве".
3. ОвOME Авгару, по предању, Господ Христос послао Свој нерукотворени образ. Едеса - град у Месопотамији.
4. Свети Јован Колов - египатски подвижник; престабио се око 430. год. у пустињској келији близу града Кољцума, данашњег Суеца. Спомен његов 9. новембра.
5. Спомен његов 16. јуна.
6. Чудесно пробуђење седморице младића догодило се за царовања Теодосија Млађег (408 - 450. год.), када се беху појавили јеретици који одрицаху васкрсење мртвих. У време те смутње у Цркви би дато ово очигледно сведочанство о васкрсењу преминулих. Спомен седморице младића 4. августа.
7. У северном крају Египта, на делти Нила.
8. Почетак монаштву у Нитријској Пустини положен је светим Амоном, савремеником светог Антонија. У самој Нитрији свети Амон основа манастир, а свети Антоније постави почетак устројству скитова. Крајем четвртог века ту бејаше до педесет манастира, уређених по уставу светог Пахомија. На југу од Нитрије налажаше се Скитска Пустиня, где обитаваше много монаха.
9. Свети Паисије пресели се душом у вечност 400. године.
10. Свети Исидор Пелусиот празнује се 4. фебруара.
11. Царовао од 89. до 117. године.
12. Писидија - покрајина на југу Мале Азије, поред Киликије.
13. У Тракији, код Понта; у том граду налазио се и храм у част Аполона, са огромном његовом статуом. У Византијском периоду овај се град звао Созополис. Сада је то - незначајно месташце Сидзеболи.
14. У Писидији, на путу за Персију.
15. Године 116.
16. Аскалон - један од најстаријих градова Палестине, на обали Средоземног Мора.

17.Године 586.

20. ЈУНИ

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
МЕТОДИЈА,
епископа патарског (олимпског)**

Измлада посветивши себе Богу, овај блажени угодник Божји постаде честан сасуд и обиталиште Светога Духа. Због тога би, по избору божанском, удостојен архијерејског звања и постаде

архипастир словесних оваца у граду Патари (тачније: Олимпу) Ликијској.[1] Свети Методије добро и богољубиво пасијаше поверено му стадо, светлим и кротким поукама водећи га ка савршенству. Но видевши Оригенову јерес[2] и заблуду тадашњих присталица њених, светитељ Христов устаде против ње као изврстан пастир, и божанским огњем свога учења сагоре је, и божанском благодаћу и својом мудрошћу уништи таму њену. Муња богонадахнутог учења његовог обасја васељену, и труба знања његовог одјекну по свој земљи.

Но добромрзац невидљиви враг, не подносећи противљење и ревност овог божанственог оца, наоружа против њега своје видљиве слуге - незнабошце, идолопоклонике, и нахушка их да мучилачки убију служитеља Божјег, који се још пре мучења беше обукао у живоносно умртвљење. Незнабошци ухватише светитеља Христовог Методија и мачем му одсекоше главу. (311. године). И пређе свети Методије у блажени и бесконачни живот; он који је дотле служио Јагњету Божјем, сам би као јагње заклан, приневши себе на жртву живу Богу.

Тако се двоструким венцем овенча храбри првоборац побожности, који се борио против јереси и пред незнабошцима смело Христа исповедао, па и крв своју за Њега пролио и мученички скончао, 311. године. Свети Методије беше веома учен философ и богослов и иза себе остави више драгоцених списа, од којих је најпознатији спис "Гозба десет девојака" (тј. десет врлина).

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА:

АРИСТОКЛА, ДИМИТРИЈАНА И АТАНАСИЈА

Свети мученик Аристокл, родом из града Тамаса на Кипру,[3] беше у том граду презвитер саборне цркве. У време цара Максимијана,[4] када настаде љуто гоњење на хришћане, свети Аристокл се склони у пуну гору, и тамо се кријаше у једној пећини. Ту га једном у време молитве обасја светлост, јача од сунчане, и дође му глас с неба који му наређиваше да иде у Саламинску

митрополију, што је на острву Кипру, и да тамо прими мученички подвиг за име Христово.

Окрепљен светлошћу и тим Божанским гласом, он одмах одбаци страх од мучења и пође куда му би наређено. Идући путем кроз шуму, он сврну у храм светог апостола Варнаве, и ту нађе ђаконa Димитријана и чтеца Атанасија, који га с љубављу дочекаше. У разговору с њима свети Аристокл им каза разлог свога пута у Саламину, а исприча им о виђењу. Када они то чуше, у њима се распламте жеља да иду заједно са Аристоклом и умру за Христа. И они пођоше сви скупа; и кад стигоше у град Саламину, они стадоше на једном узвишеном и видном месту, и почеше громко славити и проповедати име Исуса Христа, а ружити незнабожачке богове - бездахне идоле. Незнабошци их одмах ухватише и заједно са епископом града Куриона на Кипру Филонидом одведоше к игемону на суд. Игемон их испита; и кад сазнаде да су хришћани, и виде да су непоколебљиво одани својој светој вери, он нареди да презвитера Аристокла посеку мачем, а светог Димитријана и Атанасија, после многих мучења, предаде огњу. Али пошто свети мученици остадоше у огњу живи и неповређени, он и њих осуди на посечење мачем. И тако страдалци Христови скончаше, 306. године, украсивши се мученичким венцем. Ускоро за њима мученички пострада и споменути епископ Филонид (о коме видети под 17. јуном).

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЛЕВКИЈА ИСПОВЕДНИКА

У идолопоклоничка времена, када римски незнабожни цареви владаху Западом и Истоком, живљаше у Александрији један честит човек, по имену Евдикије. Он не имађаше књижно световно знање, али бејаше веома учен у духовном знању: украшен добрим делима, он провођаше живот у целомудрију, страху Божјем, љубави и милосрђу к ништима; чињаше многе милостиње и усрдно ревноваше у посту и молитви. У њега беше син јединац, овај о коме

је реч, свети Левкије, кога родитељи назваше Евтропије, а коме Бог касније промени име у Левкије.

Када дете беше у десетој години, његова мајка Ефродисија престави се из овог живота. Тада родитељ његов Евдикије, узевши сина свог Евтропија, пође са њим у манастир блаженога Ермија, који се налазио у околини Александрије, и био под управом блаженог игумана Никите. Ту се Евдикије замонаши, а сина даде да учи књигу. Бистар, Европије све брзо и лако схваташе, и благодаћу Божјом показа толики успех у књижном учењу, да превазиђе многе у томе. При томе он беше кротак, смирен и послушан. Свима у манастиру он служаше са успехом, и сви га вољаху, једни због његове добродушности и послушности, други - због његовог књижног знања и Духом Светим дароване му мудрости. Када Евтропију беше осамнаест година, блажени игуман Никита престави се ка Господу. Братија се посаветоваше међу собом и, без обзира на Евтропијеве године, молише младог Евтропија, који још не беше пострижен у монаштво, да им буде игуман. Али он то упорно одбијаше. Усто и отац његов Евдикије брањаше му, саветујући га да се нипошто не дрзне тако млад узети на себе бreme, које није навикао носити, него да покаже себе недостојним старешинства и да му је као младом потребно руководство старијих.

Тако манастир Ермијев остаде седам година без игумана, јер братија није хтела никог другог сем блаженог Евтропија. И не гледајући на то што Евтропије није хтео, и што још није био пострижен, братија, руковођени примером његовог врлинског живота, сматраху га као игумана. А кад Евтропије напуни двадесет и пет година, братија, сабравши се, рекоше му: Зашто прелазиш и преко наше потребе и преко наше молбе, и нећеш да нам будеш старешина? Ето, већ се наврши седам година откако немамо игумана по кончини блаженог оца нашег Никите, и сваки живи по својој вољи. Пази да ти не будеш крив за пропаст нашу, ако неки вук уђе и распуди стадо Божије. Ми никог другог осим тебе не желимо имати за оца, пошто сви видимо твој свети живот, знамо твоју добру нарав, и познајемо твоју мудрост дану ти од Бога. - На то блажени Евтропије одговори братији: Зашто, чесни оци и браћо, непрестано наваљујете на мене са оним, што ја нипошто не могу да учиним? Ја

нити сам пострижен у монаштво, нити имам какав црквени чин; како да вам онда будем отац, када немам власти да вам у цркви изговорим поуку? како ја млад могу саветовати старе?

Тада га они стадоше приморавати да се постриже и да прими свештенички чин, али он нипошто не хте да им испуни жељу. Истина, Евтропије је чезнуо у срцу за монашким чином, али га није примао из бојазни, да га братија некако не приморају на игуманство. И тако, остајући непострижен, он даваше собом пример истинског монаха.

У то време у Риму цароваше незнабожац цар Комод. Он посла у Александрију у својству епарха[5] Филипа, чија кћер Евгенија, примивши потом веру Христову, вођаше диван подвижнички живот, и најзад би увенчана мучеништвом за Христа.[6] Епарх Филип, иако бејаше кротак према хришћанима, ипак, по царевом наређењу, прогна из града хришћане, епископе, јереје и монахе, допустивши им да се настане у предграђу и тамо слободно праве цркве и манастире. У то време хришћански епископ те области беше свети Елије,[7] који живљаше у граду Елиопољу, не много далеко од Александрије. У предграђу Александријском епископ Елије подиже манастир и уручи га светом игуману Теодору. Осим манастира у том предграђу беше и чувена црква у име Пречисте Богородице и Приснодјеве Марије, ка којој се о Њеним празницима стицаху хришћани не само из Александрије него и из околних градова и области. Стога, када се приближи празник Успенија Пречисте Дјеве Богородице, многи кренуше к Њеној цркви; крену из Ермијева манастира и блажени Евдикије са својим сином Евтропијем у предграђе Александријско ка цркви Пресвете Богородице на празник. Догоди се да тог истог дана и на исти празник иђаше са својим клиром и мноштвом народа из Елиопоља и свети епископ Елије; Евдикије и Евтропије придружише се народу који иђаше за епископом. Епископ имађаше намеру да најпре сврати у манастир њиме подигнути, којим управљаше игуман Теодор, и да се тамо одмори до наступљења празника. Када се он приближаваше манастиру, срете га на путу епархова кћи, блажена Евгенија, прерушена у мушкарца, праћена од своја два евнуха; угледавши епископа окруженог народом који је ишао и испред њега

и за њим, она се умеша у народ са циљем да кога било распита о епископу; и поведе разговор о њему са блаженим Евтропијем. Он јој подробно исприча све о архијереју Божијем Елију, као што се то види из житија блажене Евгеније под двадесет и четвртим децембром; и затим је приведе к епископу, коме блажени Евтропије беше познат због чистоте свога живота и због своје велике начитаности.

Када блажени Евдикије одмараше у манастиру, подигнутом епископом, њему би ноћу у саном виђењу божанско откривење о томе да ће он скоро умрети, и да ће син његов бити епископ, који ће уништити идоле у Врунтисиопољу, у Италији, и просветити ту покрајину светим крштењем. При томе он чу и глас, упућен њему: Евдикије, Евдикије, верни слуго Господњи! од сада ће име твоје бити не Евдикије него Евдиклије, тојест кротки утешитељ; а сину твоме нека буде име не Евтропије него Левкије, што значи: дође на њега Дух Господњи.

Пробудивши се од сна, Евдикије одмах дозва сина свог и исприча му шта му би откривено у виђењу, и рече му: Пази, сине, време одласка мог приближава се, а ти се немој преластити таштинама овога света, јер ми Господ откри о теби, да ћеш се удостојити епископског чина, и да ће Господ преко тебе очистити Врунтисиопољ од идолских поганштина; и твоје име неће више бити Евтропије него Левкије, јер ти Господ тако промени име, као и мени из Евдикија у Евдиклија.

Чувши то, свети Левкије, дотадањи Евтропије, простре се крстолико по земљи и поклони се Богу, узносећи Му овакву благодатну молитву: Благословен си Господе Боже отаца наших, Аврама, Исака и Јакова, јер не превиђаш оне који се надају у Тебе и не одузимаш Своје милосрђе од убогих слугу Твојих, него милујеш мене недостојног. Тога ради, Господе Боже неба и земље, славим Те и величам, јер си Ти Владар - Љубитељ душа људских; нека Ти је слава у бесконачне векове.

Док се свети тако мољаше, чу се с неба глас над црквом који говораше: Левкије, Левкије! светли душом и чисти срцем, ево име твоје написано је на небу и спомен твој неће се изгладити из књиге живота. - Овај глас чу и свети епископ Елије, и неки од братије који

ту ноћ провођаху без сна на молитви. Али нико не могаше разумети, коме беше упућен тај глас.

А када свану, дођоше к епископу братија из Ермијева манастира и рекоше: Знај, Владико оче, да смо ми више од седам година без игумана, и сваки од нас живи како хоће. Ми много пута молисмо чесног Евтропија да нам буде старешина, јер је од детињства порастао у нашем манастиру, и светошћу живота превазилази све нас, и нико се не може упоредити с њим у трудовима послушања, и он је стално у посту и молитви, у читању и писању књига; једном речју, ми га видимо где се подвизава у свима добрим делима. Стога ми и желимо да га имамо себи за оца, да бисмо ишли стопама његовим, али он не пристаје и пренебрегава нашу молбу. Зато те молимо, Владико, постави нам га за игумана, макар он и не хтео. - Свети епископ им на то одговори: И ја сам размишљао о томе, о чему ми ви сада говорите; него причекајте мало, ја ћу покушати да га убедим да се покори нашој вољи.

Рекавши то, епископ оде у цркву, пошто беше наступило време за свету Литургију. Епископ нареди архиђакону да стане на амвон и пита народ: Ко се од вас присутних зове Левкије? - Но на овај архиђаконов позив нико се не одазва из народа, јер не беше ниједног човека који се тако звао. А када архиђакон понови питање други пут и трећи пут, тада свети Левкије, видећи да међу присутнима у цркви нема никога, сем њега, који се тако зове, одазва се, рекавши: Ја сам грешни Левкије.

Погледавши у њега, сви се зачудише, и у недоумици рекоше: Ти си Евтропије, син Евдикијев? Он им одговори: Упитајте мога оца, он ће вам боље него ја испричати о имену мом. - Тада изведоше на средину блаженог Евдиклија, чесног старца од деведесет и седам година, и питаху га: Какво је у ствари име твоме сину? - Он онда, видећи да је воља Господња да се открије тајна о њему и о сину његовом, исприча подробно цело виђење своје, и то како глас Божји два пута, и у сну и на јави, назва сина његовог Левкијем. Тада сви који слушаху ово, с радосћу благодаху Бога и, прилазећи к светом Левкију, поздрављаху га с великим поштовањем. Одмах затим епископ га стаде саветовати да прими свештенички чин и игуманство. Но он одбијаше, а народ викаше говорећи: Левкије је

достојан да буде не само презвитер и ава него и епископ! - Тада свети Левкије би, и против своје воље, хиротонисан за свештеника и постављен за аву, игумана. И сви светло отпразноваше празник Успенија Пречисте Богородице у Њеној цркви.

Примивши управу над манастиром, свети Левкије се стаде још више подвизавати у богоугађању, и твораше чудеса благодаћу Божјом која у њему живљаше. Једном доведоше к њему бесомучног Етиопљанина, који већ беше оглашен за свето крштење. Видећи његове муке, свети Левкије рече бесу: Престани, душе ђавољи, мучити човека. - Уздрхтавши, бес стаде с кукњавом запомагати: Ако из њега изађем, куда ћу отићи онда? јер бољег дома од овог немам.- Свети Левкије му рече: Нечисти душе, изађи из створења Божјег и не усуђуј се више да улазиш у њега! изађи понижен и постиђен, и остави слободна онога кога си до сада, човекомршче, мучио, свезавши га веригама твоје тамне силе. Уђи пак у оне људе који не верују у Господа нашег Исуса Христа и не клањају се животворном Крсту Његовом.

Тада ђаво, крикнувши страховито и оборивши човека на земљу, изађе на његова уста у виду црне птице. А излазећи запомагаше: Шта ја имам с тобом, слуго Божји Левкије? Зашто ме изгониш из мога обиталишта, које изабрах себи? Ја нисам хтео ући у човека са лицем белим и лепим, него уђох у црног Етиопљанина, непријатног изгледа, надајући се да ме нико неће прогнати из таквог обиталишта.

Прогнавши ђавола крсним знамењем, свети Левкије подиже човека са земље здрава, и удостоји га потом светог крштења. А ђаво, отишавши у Египат, преобрази се у страшно велику змију, уђе у један град, и јавно ходећи по улицама са необичном јарошћу умртвљиваше све што сретне: незнабошце и Јевреје, - људе, жене и децу, па чак и њихову стоку. Свети пак Левкије, провидевши Духом ту човекоубилачку злобу ђаволову, пође хитно у Египат. А ђаво, осетивши да се светитељ приближава граду, оде и баци се у море, оставивши за собом многе лешеве по улицама градским. Ушавши у град, свети Левкије виде мноштво људи који кукаху и оплакиваху своје мртваце, и питаше их, због чега тако плачу. Они му онда

испричаше како се изненада појави у граду змија, која многе умори, и како се малочас, пред његов долазак, баца у море и потону.

Тада свети Левкије нареди да донесу воду; освети је, и покропи њоме мртваце. Затим рече мртвацама: У име Господа Саваота устаните! јер вас не држе узе смрти, него сте повређени ђавољим отровом. Ипак ви нисте у стању да се сами избавите од дејства силе змијине, која је јача од вас због вашег безбожја и слепила духовног, него устаните силом Бога мог и дајте славу Ономе који вас је створио.

Говорећи то, свети Левкије додириваше њихове лешеве жезлом који је држао у руци. И одмах сви као од сна усташе и, хватајући се светитељевих ногу, говораху: Ко је Бог коме се треба клањати, сем Отац, Син и Свети Дух, кога ти, свети оче Левкије, слуго Божји, проповедаш? - И сви васкрснути повероваше у Христа. Поред њих тог истог дана примише веру Христову још три хиљаде људи, и крстише се са својим женама и децом, славећи Господа нашег Исуса Христа због чуда која учини преко светог Левкија.

Након неколико година поверова у Христа са свим домом својим епарх александријски Филип, побуђен на то примером своје свете кћери Евгеније. А после извесног времена он остави свој положај епарха и постаде хришћански епископ. А када он мученички пострада, на његово место би једногласно изабран свети Левкије. После Филипа у Александрији беше епарх најпре Терентије, а затим Сатурнин. Непријатељ хришћанства, Сатурнин смишљаше са својим идолопоклоницима како да у Александрији дигне гоњење на хришћане и да претходно убије епископа хришћанског светог Левкија, јер Сатурнин беше видео како епископ Левкије обраћа многе из многобоштва у хришћанство. И стаде епарх тражити згодно време да своју злу замисао спроведе у дело. Дознавши за ту злу намеру епархову, хришћани из Александрије почеше се договарати између себе да убију епарха. Тада свети Левкије, сазвавши к себи све хришћане, стаде их саветовати да се не усуде правити такав метеж, и исприча им о виђењу које му би од Бога, говорећи: Знајте, возљубљени, да Господ мој благоизволе јавити ми се у виђењу, и нареди да вам поставим другог епископа, а

да ја идем на запад у Врунтисиопољ, јер је томе граду нужно хришћанско просвећење.

Чувши то, хришћани стадоше плакати и, припадајући к ногама светитељу, говораху: Оче свети! не остављај нас сироте; не одвајај се од људи које си стекао Богу; остани с нама до своје смрти! - Свети Левкије им одговори: Сви ви знате, да још у младости мојој Господ благоволи открити о мени оцу мом Евдиклију, како ја недостојни имам примити овај архијерејски чин и ићи у идолопоклонички град, међу народ који не зна Бога. У вољи је Господу нашем, да преко мене недостојног слуге Свог присаједини те људе к светој Цркви. Због тога ми и нареди сада Господ, да вам поставим другог оца, а да ја идем на одређени ми посао. О епарху пак Сатурнину знајте, да се његова зла замисао односно гоњења хришћана неће остварити, јер се скратише дани живота његова и приближи се погибија његова: по мом одласку одавде, срушиће се његова кућа и он ће са свима укућанима својим погинути у њеним рушевинама.

Рекавши то и утешивши плачући хришћане, он изабра мужа достојна епископства; и тако место њега би постављен други епископ. А он, узевши са собом два своја ђакона, Јевсевија и Дионисија, и пет ученика, крену из града на пристаниште. Сви хришћани, њих пет хиљада на броју, не рачунајући жене и децу, испраћаху свога епископа са плачем и великим ридањем, и говораху: Зашто нас остављаш, оче, не сажалевајући чеда своја? - Окренувши се и видевши их где плачу, свети Левкије се сам узруја духом и заплака, па подигавши руке к небу рече: Господе Боже мој Исусе Христе, ако је Твоја воља, не допусти да се одвојим од ових људи твојих, међу које си ме поставио на службу Твоју. - Чим он заврши ову молитву, с неба одјекну глас који чуше сви: Левкије! не пренебрегни наредбу Господњу, него седни на лађу и путуј с миром куда ти је наређено. - Тада свети Левкије рече свима који га праћаху: Ето, браћо, ви чувате вољу Господњу. Знајте, дакле, да не одлазим од вас по својој жељи. - И опростивши се са свима, он уђе у лађу и крену на пут. У Александрији пак, по пророчанству светитељевом, изненада се сруши епархова палата и поби све што беху унутра с њим.

После петнаестодневне пловидбе свети Левкије стиже у Адријанопољ, не онај Тракијски, него у старом Епиру. Ту се свети Левкије мало задржа и прими са собом два презвитера, Леона и Савина. Нашавши другу лађу, он се укрца у њу и доплови у Гидрунт. Ту преседе у далматинску лађу, којом стиже у Врунтисиопољску област. Искрцавши се из лађе, свети Левкије се са својим клиром упути ка граду. На путу их срете трибун^[8] Армалеон са својим војницима. Једнога од војника упита свети Левкије: Ко је управник овога града? - Зар ви нисте чули, одговори војник, за великог господина Антиоха, кнеза ове области? - А које је вере тај господин Антиох? упути ново питање свети Левкије.

Чувши такво питање, трибун и војници се насмејаше, и рекоше: Зар има која друга вера и који други бог, сем сунца и месеца који обасјавају васељену? Не чују ли уши свих, када гласови њихови загрме на облацима? Шта је брже од муње, која излази из сунца? Шта је светлије од месеца, који својим изменама наговештава промене времена? - О бедне незналице! са уздахом рече на то свети Левкије. До вас још није стигло божанско просвећење, па не знате да су сунце и месец саздања Божија и повињавају се наредби Господњој, дан и ноћ обављајући своје течење. Њих не треба називати боговима, у њима се не налази ни душа ни Божанство; они чак не могу стајати на једном месту, него стално теку, излазе и залазе, заодевају се час облаком, час ноћном тамом, те су понекад видљиви а понекад невидљиви. И њихова се светлост толико разликује од Вечне Светлости - Бога кога ми поштујемо, као што се створење разликује од Творца. Јер Бог наш је створио сунце и месец, небо и земљу и све што је на њима; Он је истинита Светлост, која просвећује све који верују у Њега. Он Светлост сатвори сијање сунца и месеца, и нареди им да служе људима који живе у поднебесју: сунце да обасјава дан, а месец да обасјава ноћ. И када бисте ви познали Невидљиву Светлост - Бога нашег, онда се никада не бисте клањали видљивим светилима небеским.

Трибун Армалеон упита: А која је то светлост, о којој ти кажеш да је невидљива за наше очи? - Свети Левкије одговори: То је Христос, Син Божји, који је рођен Дјевом Маријом од Духа Светога. - И исприча му све о Христу Богу: како се родио, како је на земљи

живео међу људима, како је добровољно пострадао и умро, и у трећи дан васкрсао, и узнео се на небо, и сео с десне стране Бога Оца, и како ће доћи да суди целој свету и да свакоме усплати по делима његовим. - Чувши то, сви војници бише тронуте и повероваше у истинитост светитељевих речи; и падоше пред светим Левкијем на земљу, говорећи: Молимо те, оче, учини нас учесницима вечног живота. - Он их онда после оглашења крсти. А број крштених беше шездесет и седам људи. Праћен њима и клиром свети Левкије уђе у град. И тако се отпоче Врунтисиопољ просвећивати светлошћу Христовом.

Кнез Антиох, дознавши да је трибун Армалеон поверовао у Христа са својим војницима, дозвољава га к себи и упита: Је ли истина што чујем о теби Армалеоне, као да си ти са потчињеним ти војницима постао хришћанин? - Трибун ћутао. Разљутивши се, Антиох упита: Зашто ми не одговориш? - Трибун одговори: Зар мораш да се љутиш на мене што сам хришћанин? - Антиох му рече на то: Ја те без љутње просто питам да ми кажеш, ко те научи хришћанској вери? Ми те сви знамо као врло учена у нашим књигама, и до сада си одбацао хришћанско учење. А сада се чудимо, на који то начин ти постаде хришћанин. - Армалеон одговори: До сада бејаш слеп, лутах по тами и сенци смрти, а сада, просвећен благодаћу Божјом, видим, и боравим у светлости наде на живот вечни. - А какав је то вечни живот о коме ти говориш? упита Антиох. - Ако хоћеш, можеш га познати, одговори трибун.

На то Антиох рече: Ако нам стварно покажеш вечни живот, онда, разуме се, хоћу да видим и разумем. Али, ја не мислим да постоји други живот сем овог овдашњег, нити верујем да постоји друга светлост и други бог сем сунца и месеца. - На то трибун Армалеон рече: Сунце и месец нису богови него саздања Божја, постављена Богом на небу да, обасјавајући васељену, служе разумном створењу, човеку, који живи на земљи, а не да привлаче кога да им се клања и да им служи.

Удиви се Антиох чувши овакве речи од трибуна, па га упита: Ко те научи таквој мудрости? - Армалеон одговори: Овој мудрости ме научи један Александринац, по имену Левкије, који недавно допутова овде.

У то време свети Левкије се налазио ван града на гледалишту, према западној капији Врунтисиопоља. Ту он учаше народ вери Христовој, крштавајући оне који приступају Господу Христу. Кнез Антиох посла по њега, с поштовањем га молећи да дође к њему. А када угледа архијереја Божјег, он му рече: Ако хоћеш да поверујемо у Бога кога ти проповедаш, онда Га умоли да нам да кишу, коју ево већ две године не видимо. Због великог безкишија исуши се земља наша и не може да рађа, те се сав народ налази у оскудици и невољи.

Свети Левкије, сазвавши свој клир и све новокрштене хришћане, направи литију, молећи се ка Христу Богу, и одмах се небо покри облацима, из којих се изли веома обилна киша која напоји сву земљу те покрајине. Тада поверова у Христа сав град са кнезом Антиохом на челу; и крстише се двадесет и седам хиљада људи, и сви слављаху Христа Бога нашег. И подигоше усред града цркву у име и част Пречисте Богородице Приснодјеве Марије; а другу цркву у име светог Јована Крститеља саградише на оном месту где народ би крштен. И тако се сав Врунтисиопољ просвети светлошћу свете вере.

Учећи и утврђујући у вери новопросвећене, свети Левкије се разболе на смрт, и путем откровења би обавештен од Бога о својој кончини. Позвавши к себи кнеза Антиоха, он му завешта да тело његово погребне на оном месту где се искрцао с лађе на њихову земљу. Затим, подигавши руке, он сатвори молитву за сву паству своју, даде свима последњи благослов и опроштајни поздрав, па се престави ка Господу, оплакан силно од целог града. Узевши чесно тело светитељево, кнез Антиох га свечано пренесе на место, где свети, дошавши из Александрије, беше изашао из лађе на земљу. И подигавши тамо цркву у име светог Левкија, Антиох положи у њој свете мошти великог угодника Божијег Левкија. И од гроба његова биваху многа чудеса у славу Оца и Сина и Светога Духа, Бога у Тројици слављеног, коме од целокупне твари хвала, благодарност и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

КАЛИСТА, патријарха цариградског

Свети отац Калист најпре се подвизавао као ученик светог Григорија Синаита на Атону у скиту Магулу код Филотејског манастира пуних 28 година. Ту је он саградио доцније обитељ светог Маманта. Затим се подвизавао у манастиру Ивируну већ као јеромонах, а једно време (1345-6 г.) имао је и саму управу Свете Горе. Буде изабран за патријарха Цариградског 1350. године по жељи и цара Јована Контакузена. После четири године удаљи се с престола патријаршког поново у Свету Гору. Но у време цара Јована Палеолога 1355. г. поново враћен на престо, где као патријарх остане до смрти. Упокојио се 1363. године и то у Серезу, куда је ходио царици српској Јелени Душановој, тада већ монахињи Јелисавети, да измири Србе са Цариградом и да иште помоћ против Турака. У друштву са Игњатијем саставио красно руководство за подвижнике. Осим тога написао житије светог Григорија Синаита и светог Теодосија Трновског, као и многобројне беседе. Интересантно је споменути, како је свети Максим Капсокаливит (који се спомиње 13. јануара) прорекао смрт патријарху Калисту. На путу за Србију Калист удари на Свету Гору. Видећи га, свети Максим рече: "Овај старац неће више видети своје пастве, јер позади њега чује се надгробно пјеније: блажени непорочниј в пут"... - Свети патријарх Калист је активно учествовао у подршци Св. Григорија Паламе и председавао на сабору у Цариграду 1351. године који је одогматио његово учење о божанској светлости и издао "Саборски Томос" о томе.

СПОМЕН ПОЛАГАЊА СВЕТИХ МОШТИЈУ СВЕТИХ АПОСТОЛА

ЛУКЕ, АНДРЕЈА И ТОМЕ,

ПРОРОКА ЈЕЛИСЕЈА

И МУЧЕНИКА ЛАЗАРА

у храму светих и великих апостола (у Цариграду)

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ СТУДИЈА

Блажени Студије беше знаменити патриције и конзул у Цариграду. Основао близу Златних Врата цркву светог Јована Претече и манастир, прозват по њему Студијски. Овај манастир је постао знаменит по многим славним мужевима, духовницима, подвижницима и за веру страдалницима, од којих је најпознатији свети Теодор Студит. Латински крсташи разорили су ову обитељ 1204. године, но обнови је цар Константин Палеолог Порфирородни 1293. године. На том месту сада се налази турска џамија.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НАУМА ОХРИДСКОГ

Славни празник Светог Наума је 23. децембра (где видети његово опширно житије), а 20. јуна му је летњи празник (или сабор). О овоме летњем празнику бива велики сабор народа у манастиру Светог Наума. Многи болесници долазе, или бивају доношени, да ту над моштима Светитељевим кроз веру и молитву добију исцељење. Не само православни него и људи друге вере долазе да потраже помоћ од Светог Наума. Године 1926. један муслиман из Ресна донео је и приложио манастиру звоно из благодарности, што му је светитељ исцелио брата и са самртничке постеље подигао га поново у живот. Прилагач се зове Џемаил Зизо, а његов исцељени брат Сулејман Зизо. Обојица су угледни, и сада живи, грађани у Ресну. О Светом Науму видети опширније под 23. децембром.

СПОМЕН СВЕТИХ ДВОЈИЦЕ ПОДВИЖНИКА

У миру се упокојили у пустињи.

САБОР ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "ОДИГИТРИЈЕ"[9]

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ КНЕЗА ГЉЕБА АНДРЕЈЕВИЧА

Син великог кнеза Андреја Богољубског;[\[10\]](#) као младић одликовао се узорном побожношћу, љубављу к читању свештених књига и к разговарању с побожним људима; изнуравао тело своје строгим постом, а душу крепио и јачао бдењем и молитвама. Упокојио се 1175. године у најбољим годинама, и био погребен у Владимирској Успенској саборној цркви. Свете мошти његове обретене нетљене и покоје се у истој саборној цркви.

НАПОМЕНЕ:

1. Ликијска област - у Малој Азији.
2. Ориген је био знаменити црквени писац у Александрији (185 - 253 г.), који је имао и јеретичких заблуда о Св. Тројици, о анђелима, о стварању и о души.
3. Кипар - велико острво у Средоземном Мору.
4. Максимијан Галерије царовао од 304. до 311. године.
5. Епарх - градоначелник, управник.

6. Спомен њен 24. децембра.
7. Спомен његов празнује се 14. јула.
8. Трибун - пуковник, старешина над одредом војске од хиљаду војника.
9. О чудотворној икони Богородице "Одигитрије" види под 26. јуном.
10. Видети о њему под 30. јуном.

21. ЈУНИ

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈУЛИЈАНА ТАРСАНИНА

Свети Јулијан, син високородног сенатора незнабошца и мајке хришћанке, родио се у киликијском^[1] граду Аназарву. После смрти свога мужа мајка светог Јулијана пресели се из Аназарва у киликијски град Тарс.^[2] Ту она крсти дечка Јулијана у хришћанску веру, и васпитаваше га у хришћанској побожности.

Када Јулијан напуни осамнаест година, настаде силно гоњење на хришћане под царем Диоклецијаном.^[3] Између других хришћана би узет и блажени Јулијан и приведен на суд к игемону, управнику области Маркијану. Али ни свирепа мучења, ни обећавања дарова и почести, ни претње, не могоше преклонити побожног младића да се одрекне Христа и принесе жртву идолима. Читаву годину водао га је игемон по разним градовима киликијским и свуда га подвргавао

разноврсним мукама, но он остаде тврд као дијамант у исповедању Христове вере. А када светог Јулијана доведоше у приморски град Егеју, тамо му слуге ђавола - идолопоклоници силом отворише уста, па му гураше у уста идоложртвено месо и вино, желећи да поганим жртвама оскврнавe чистог и светог слугу Христовог. После тога свети Јулијан би бачен у тамницу. Тамо дође к њему блажена мати његова, која му свуда следоваше издалека, молећи се Господу да укрепи сина њеног у мученичком подвигу. А када је незнабошци ухватише и приведоше на суд пред игемона, она моли игемона да јој дозволи да три дана саветује у тамници сина свог, да се поклони боговима њиховим, идолима. И игемон јој дозволи да несметано долази к своме сину у тамницу. А она, проводећи с њим у тамници дане и ноћи и са материнском љубављу разговарајући с њим, са сузама га саветоваше да претрпи до краја краткотрајне муке за Христа, да би га Господ удостојио вечних блага у сабору светих мученика.

По истеку три дана, свети Јулијан заједно са мајком би приведен на суд пред игемона. Надајући се да је мајка већ усаветовала сина свог да принесе идолима жртву, игемон је стаде хвалити за то. Али она, отворивши своја чесна и богонадахнута уста, стаде громко исповедати име Исуса Христа и силно изобличавати идолопоклоничко безбожје. Исто тако и свети Јулијан неустрашиво исповедаше и величаше Исуса Христа - јединог истинитог Бога, и ружаше незнабожачко многобожје.

Тада разјарени игемон нареди да обоје немилосрдно муче, и мајку и сина. Мајку мученикову најпре много тукоше, па јој онда одсекоше стопала на ногама, којима је она пратила свога сина идући за њим из Тарса. А светог мученика Јулијана зашише у врећу с песком и са скорпијама и змијама, па бацише у море. И тако свети Јулијан оконча своја страдања; а и света мајка његова умре на мукама; и обоје добише венац победе од Христа Бога.

Тело светог Јулијана таласи изнесоше на обалу, где га нађе једна благочестива удовица, па пренесе у Александрију и чесно погребе, 290. године. Доцније те свете мошти беху пренете у Антиохију. Сам свети Јован Златоуст доцније држао је похвалну реч светом мученику Јулијану. "Из уста мученика, рекао је свети Златоуст, исходио је свети глас, и заједно с гласом изливала се светлост јаснија

од сунчаних зракова". И још: "Узми кога било, сумашедшег и бесног, и приведи овоме светоме гробу, где су мошти мученикове, и видећеш, како ће демон неизоставно искочити и побећи као од палећег жара".

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА: ЈУЛИЈА И ЈУЛИЈАНА

Постојбина светог Јулија и Јулијана беше грчка област Мирмидонија. Они беху рођена браћа, и измалена у хришћанској побожности васпитани и у књижној науци добро упућени. Достигавши пунолетство, они стадоше у девственој чистоти служити Богу, и пребиваху у посту и молитви, поучавајући се дан и ноћ у закону Господњем. Због таквог живота свог они бише удостојени црквених чинова: Јулије би рукоположен за презвитера, а Јулијан за ђакона. И беху они у цркви Христовој као два светилника, сијајући добрим делима, због којих се слављаше Отац Небески. У то време усред пшенице свете вере налажаше се још много кукоља идолопоклоничке заблуде. Иако тада и на Истоку и на Западу владаху хришћански цареви, и побожност цветаше свуда, ипак јелинско незнабожје не беше још потпуно истребљено, нарочито по селима, где се људи, ослепљени незнањем, држаху древног идолослужења. Стога ове две слуге Христове, препуни божанске ревности, отпутоваше у Цариград к благочестивом цару Теодосију Млађем[4] и молише га да им да своју царску повељу: да они могу у грчкоримској царевини несметано уништавати идоле, рушити и спаљивати идолишта, посећати шуме и вртове, засађене у част идола, а зидати храмове Божје и ширити славу имена Христова. Цар им даде то право, и потврди повељом, у којој би додато и наређење, да свуда по областима и градовима сви властодршци: управитељи области, кнежеви, чиновници и градоначелници, излазе у сусрет Јулију и Јулијану, помажу им у свима пословима и снабдевају их свим што је потребно за подизање храмова. Добише они и од свјатјејшег патријарха благослов за проповедање, и за подизање и освећивање цркава.

И тако ова два света војника Христова, као два апостола, кренуше по областима грчкоримског царства, проповедајући незнабошцима име Христово. И обраћаху многе ка Христу Богу не само речју него и чудесима: јер им се од Бога даде благодат и сила, да исцељују недуге и изгоне ђаволе. И они свуда разораваху идолске храмове и уништаваху идоле. А у оним местима, где им се упорни јелини супроћаху, они показиваху царско наређење властодршцима и градоначелницима, па, добијајући од њих помоћ, обављаху свој посао. Они и многе цркве подизаху не само средствима из царских ризница него и обилним прилозима правоверних хришћана: јер сви и свуда, видећи такве учитеље, просветитеље и чудотворце, не штеђаху имовину жртвујући за свето дело. Тако они пропутоваше Исток и Запад, и подигоше сто цркава. А чудеса која починише, безбројна су. Њих је немогуће подробно описати, зато ћемо само нека споменути.

Једном, када света браћа грађаху цркву у Вивлама, један радник непажњом одсече себи железном алатком велики прст леве руке, те му истече врло много крви, и он од изнемоглости и бола паде као мртав. Дознавши за то, света браћа узеше одсечени прст, ставише га на одсекотину, осенише крсним знаком, и прст одмах прирасте за своје место и ране нестаде. Тада света браћа подигоше тог човека са земље здрава, дадоше му у руке његову железну алатку, и рекоше му: Буди истрајан и труди се у име Оца и Сина и Светога Духа.

Једно време света браћа се налажаху у Медиоланској епархији,^[5] близу града Гавдиана. Ту они, очистивши село неко од идолодемоније, зидаху цркву. А то им беше деведесет и девета црква по броју. У зидању те цркве њима помагаше мноштво верних. Догоди се да мимо тог места пролажаху колима неки људи. Угледавши оне што зидају, они рекоше један другоме: Ови ће нас задржати да им помогнемо у зидању, те ћемо тако и против своје воље изгубити време.^[6] Али пошто им беше немогуће да заобиђу то место, они смислише ово: једнога од њих положише у кола тобож као мртваца, правећи се да га возе ради погребља. И кад дођоше до места где се грађаше црква, света браћа им се обратише речима: Децо, помозите нам мало у нашем послу. А они им на то одговорише: Не можемо се задржавати, пошто возимо мрваца

ради погребља. Тада их упита свети Јулије: Не лажете ли ви, децо? Они одговорише: Не, оче. Свети Јулије им на то рече: Нека вам буде по речи вашој. - И они људи одоше својим путем. А кад мало одмакоше, они рекоше тобожњем мртвацу да устане. Али он не устајаше. Тада га они стадоше дрмати, мислећи да он спава. И убрзо се уверише да је он стварно мртав. Ово чудо одмах се рашчу свуда, и све спопаде страх и ужас. И од тог времена нико се не усуђиваше да тим светим оцима рекне ма какву лаж.

После неког времена свети Јулије презвитер рече своје брату светом Јулијану ђакону: Брате, остани ти овде, зидајући ову деведесет девету цркву, а ја ћу ићи да потражим место где бисмо могли сазидати стоту, да бисмо, сазидавши сто цркава на земљи, благодаћу Божјом били пресељени у цркву нерукотворену, вечну на небесима.

Рекавши то, Јулије оде. Пошто прође око две миље, он стиже до језера, званог Мукорос. То је језеро велико; на њему он угледа острво не мало, и врло лепо, на коме нико не живљаше. Посматрајући издалека то острво, свети Јулије размишљаше како да се превезе до њега. А пошто не беше лађе, он преклони колена на молитву, и помоли се говорећи: Господе Боже, свемоћни Исусе Христе, Својом свемоћном силом дај да ова мантија што је на мени, буде сада мени уместо чамца, да бих, налазећи се на њој држан и управљан Твојом десницом, превезао се до оног острва не потонувши у воду.

Пошто се тако помоли Господу, он рашири своју мантију поврх воде и, прекрстивши се, стаде на њу, и мантија би као чамац, не тонући у воду. А светитељ, држећи у рукама штап, и као веслом ударајући њиме по води, управљаше овим чамцем од мантије, и тако стиже до тог острва. Изишавши на острво, он га обиђе цело, и веома се радоваше посматрајући његову лепоту. Усред острва свети Јулије угледа огромну стену, и одлучи да на њој подигне стоту цркву у име светих Дванаест Апостола. Но на острву беше врло много змија и разноврсних, отровних гмизаваца, због чега се нико од људи не усуђиваше да се приближи том острву. Свети се попе на ту стену и, начинивши крст од малог дрвета, пободе га у једну малу пукотину. Затим се помоли Богу, па именом Исуса Христа сазва к себи све змије и гмизавце. А када се они слеглоше к њему у огромном

броју, он им рече: Ви сте већ доста времена живели на овом месту; а сада вам именован Пресвете Тројице, Оца и Сина и Светога Духа, наређујем: да се удаљите са овога острва, и да ово место уступите за дом Божји и за слуге Христове који намеравају живети овде.

Чим то светитељ рече, одмах се све змије и гмизавци, као нека разумна бића, покорише светитељевом наређењу, па скупа одоше ка западној страни острва; тамо се погрузише у језеро и препливаше на другу страну ка гори, званој Камункин. Ту се настанише и угнездише, а острво се очисти од гмизаваца. Свети пак Јулије опет се натраг врати по води као што беше и дошао, па пође по тамошњим хришћанским насељима. Пошто доби од њих помоћ и све што беше потребно, он се с радницима превезе чамцима на острво. Положивши на оној стени темељ цркви у име светих Дванаест Апостола, он је стаде градити.

У то време његов брат свети Јулијан заврши ону цркву у близини града Гавдиана, и донесе одлуку да у њој начини гробницу за свог брата Јулија. И поче је правити. А свети Јулије, чувши да је та црква довршена, пође да је види, и да уједно посети свога брата. Када стиже тамо, свети Јулијан му рече: Ето, господине брате, Божјом помоћу и твојим молитвама црквена грађевина је довршена, само се још прави гробница за тебе, да по престављењу твом почива у њој тело твоје. - А свети Јулије, пун пророчкога дара, рече на то светом Јулијану: Доврши што пре гробницу коју си започео, но знај да ћеш ти у њој почивати.

Тако и би. Јер када гробница би довршена, престапи се ка Господу свети Јулијан ђакон. Свети Јулије га чесно погребне, па се опет врати на острво и продужи градити цркву, посвећену Апостолима. А када је доврши, он начини у њој гробницу за себе, јер предвиде крај свој који му се приближавао. А беше већ и остарео. У то време у Медиолану би постављен од стране цара за епарха, за управитеља целе области, један чувени сенатор, по имену Авдентије, човек високородан, врлински и богоугодан. Чувши за светог Јулија, он рече домаћима својим: Хајмо лађом до острва Мукороса, да тамо видимо Божјег човека, Јулија презвитера, и цркву што је подигао. - И севши на лађу, отпловише. Када стигоше на острво, Авдентије се удостоји добити благослов од светитеља и разговарати

са њим о духовним стварима. Пошто разгледа и црквену грађевину, он рече светом Јулију: Господине оче! ако си намеран да још нешто зидаш, ти ми кажи, па ћу те и ја помоћи од своје имовине, јер сам готов да с радошћу послужим потребама вашим. Светитељ му одговори на то: Чедо, није потребно ништа више зидати сем гробнице за тебе поред моје гробнице, пошто ће по престављењу твојем тело твоје почивати у овој цркви. - Адвентије на то рече: Нека гроб твој, оче, буде овде, а ја сам већ спремио себи гробницу у Медиолану. - Веруј ми, чедо, одговори светитељ, тело твоје биће погребено поред мога тела, а не на неком другом месту.

Пошто дуго проведе у разговору са светим, Адвентије узне благослов и врати се у Медиолан. А свети Јулије после не много времена отиде ка Господу, и би погребен у своме гробу, од кога се молитвама његовим даваху многа исцељења болнима. По престављењу светог Јулија, његово место заузео врлински презвитер Илија. Након неколико година престао се богоугодни муж Адвентије, епарх медиолански, и би положен у својој гробници у Медиолану; али га сутрадан нађоше где лежи ван своје гробнице, но не као избачен, него као чесно изнесен и брижљиво положен. И опет тело његово положише у исту гробницу, али се оно и по други пут обрете ван гробнице. То се исто догоди и по трећи пут. Хтели су да га положе на другом месту, али га ниједно место не примаше. Тада се укућани његови опоменуше речи светог Јулија, речених Адвентију: да он ни на ком другом месту неће бити погребен сем поред тела његовог. И одвезоше тело Адвентијево на острво Мукорос. Блажени Илија срету тело епархово са крстовима, кадионицама и свећама, чесно га прими и погребе крај гроба преподобног оца Јулија. Тако се испуни пророчанство светитељево, у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног века. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
АРЧИЛА II,
цара грузинског**

Арчил беше син цара Стефана а унук великог цара Грузинског Вахтанга. Велики хришћанин и заштитник хришћанства цар Арчил би мучен од муслимана и посечен за Христа 20. марта 744. године. А њему беше 80. година када пострада за Господа и пресели се у блажену вечност.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ЛУАРСАБА II,
књаза карталинског у Грузији**

Отац му, Георгије X, пострада због вере и би отрован од персијског шаха. Луарсаб пак би бачен у неку тамницу, близу Шираса, у којој протамнова 7 година. Тада, по наредби шаха Абаса I, би обешен у тамници са двојицом слугу, 21. јуна 1622. године. На његовом гробу виђена беше светлост небеска.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ
АНАСТАСИЈЕ СРПСКЕ,
мајке Светога Саве**

Ана, кћи грчког цара Романа IV (1168-1171. г.) и супруга великог Српског жупана Стефана Немање, са којим роди три сина: Вукана, Стефана и Растка, тј. Светога Саву. Са Светим Немањом подигла женски Богородичин манастир на левој обали Топлице, на ушћу реке Косанице, и ту се замонашила добивши монашко име Анастасија. Поживевши у побожности и богоугађању престави се у миру 21. јуна[Z] око 1200. године. Сахрањена је у припрати Студеничке Богородичне цркве (где јој је у 16. веку урађена дивна икона на зиду - фреска).

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
ТЕРЕНТИЈА,
епископа иконијског**

Трњем избоден пострада за Господа Христа.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
СЕДМОРО БРАЋЕ**

Ових светих седморица браће пострадаше за Христа Господа
мачем посечени.

**СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА
АФРОДИСИЈА**

Родом из Киликије, као хришћанин би ухваћен од кнеза
Дионисија и за исповедање Христа, истинитог Бога, би страховито
мучен усијаним гвожђем и растопљеним оловом. Због његових
јуначких страдања многи из гледа лишта повероваше у Христа. На
крају, стављен у велику расцепљену стену и притискан, предаде
своју мученичку душу у руке Господа свога и доби венац
мучеништва.

**СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА
НИКИТЕ НИСИРСКОГ**

Родом са маленог каменитог острва Нисира, у близини Родоса.
Његов отац због неких тешкоћа беше прешао у ислам, а и цела
његова породица, па и Никита као мало дете, коме дадоше име

Мехмед. После тога породица му се пресели на острво Родос и тамо живљаше. Мали Мехмед беше ревностан у вери муслиманској, ништа не знајући о својој ранијој вери хришћанској. Једнога дана, у игри са турском децом, он их све победи, чиме изазва гњев једне Туркиње. Она га због тога изгрди и назва нечистим. Ово ожалости малог Мехмеда и он се код куће пожали својој мајци. Тада му мајка исприча све по реду и откри му да је његово прво хришћанско име било Никита. Потстакнут Духом Светим Никита се тада свом душом обрати ка Христу, и мада му је било тек 14. година он тајно напусти своју породицу решен да мученички пострада за Христа.

Свети мученик отпутова најпре у Нови Манастир на острву Хијосу, где се пред игуманом и духовником исповеди. У знак повратка у веру хришћанску они га помазаше светим миром, а ускоро по његовој жељи и у монаха га постригоше. Његову жељу за мучеништвом, која му се још већма беше распалила у души, многи оци и подвижници на Хијосу саветима и поукама подржаше и с благословима на пут мучеништва испратише.

Када стиже у главно место Хијоса звано Хора њега сретe Турчин порезник и затражи му да плати уобичајени порез на главу. Како Никита не имаше новаца, би задржан од стране Турака и поведен у тамницу. На путу ка тамници њега сретe познаник му свештеник Данил и поздрави га с његовим турским именом Мухамед, чудећи се зашто Турци воде у затвор муслиманско дете. Никита тада протестоваше код свештеника зашто га зове тим турским именом и објасни му како је доспео у затвор. То чу Турчин који га спровођаше (име му беше Кримлис) и одмах га одведе пред турске аге и судије. Но мученик Христов Никита то и жељаше и зато пред њима изружи муслиманску веру као нечисту и смело исповеди своју веру у Христа као јединог истинитог Бога. Турци настојаху да га најпре обећањима задрже у исламској вери, а када то не успеше онда светог младића ставише на најстрашније муке. Они га мучише десет дана и ноћи, и не успевши поколебати га, најзад га предадоше турској руљи, која га као јагње незлобиво поведе на заклање. Изведоше га на крај града (звани "Като Егиалон"), испод метоха манастира Ивирона, и опет покушаше да га ласкањима и обећањима придобију. Но Христов мученик њима са смелошћу понављаше: "Хришћанин сам, Никита

се зовем, и Никита ћу д'умрем!". Тада га целат Кримлис посече мачем и тако прими мученички венац за Христа, 21. јуна 1732. године (на Хијосу).

Да би спречили хијоске хришћане мученикољупце да узму ишта од тела мученикова, Турци га најпре запрљаше нечистоћама па га онда бацише у море. Хришћани његовог места Нисира прославише његов мученички спомен и касније му подигоше диван храм њему посвећен. Службу му написа Атанасије Иверски, очевидац мучениковог страдања, а житије јерођакон Никифор са Хијоса.[8]

НАПОМЕНЕ:

1. Киликија - југоисточна римска провинција у Малој Азији.
2. Тарс - велик и многољудан град у јужном делу Киликије, крај реке Кидне, која се недалеко од њега улива у Средоземно Море. И у садашње време Тарс је прилично значајан град.
3. Диоклецијан царовао од 284. до 305. године.
4. Цар Теодосије Млађи царовао од 408. до 450. године.
5. Град Медиолан, сада Милано, у Италији.
6. По обичају онога времена, у зидању цркве дужни су били узети удела сви који би се задесили око места зидања. Због тог обичаја, пролазници не би могли одбити своју помоћ зидарима, ако би их ови позвали.
7. Овај датум бележи сам Свети Сава у Хиландарском типику (глава 35).
8. Ошпирнију књигу о њему написао је архим. (касније епископ) Емануил Ј. Карпатиу и издао у Атини 1932. (поводом 200-годишњице), под називом "Свети новомученик Никита Нисириос".

22. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ЈЕВСЕВИЈА, епископа самосатског

Свети Јевсевије беше епископ града Самосата,^[1] који се налазио под влашћу антиохијске патријаршије. У оно време када Аријева јерес, превлађујући, наносаше велике штете, и силно смућивана њоме Црква Христова се колебаше као лађа усред буре на мору, свети Јевсевије се показа као муж правоверан, побожан, пун ревности по Богу, постојан, храбар и непоколебљив у православном вероисповедању.

После смрти великог цара светог Константина^[2] у источној половини царства ступи на престо његов син Констанције.^[3] Као аријанац, цар Констанције веома помагаше аријанце и бораше се за њих. Стога за царовања његова беше велико гоњење на православне и злостављање православних. Тада и свети Јевсевије поднесе не мала страдања од аријанца због своје ревности за православну веру. А његова побожна ревност за Цркву Христову поче се обелодањивати преко следећег догађаја.

Када патријарх антиохијски Евдоксије аријанац, пређе ради богатства на патријарашки престо цариградски,^[4] тада у Антиохији би сазван сабор свих епископа сиријских ради избора патријарха на место Евдоксија. У то време, како међу народом хришћанским тако и међу епископима, беше мало православних, јер врло многи аријанствоваху, следујући зловерном цару. На том сабору свети

Јевсевије заузимаше не последње место међу епископима - првацима. Знајући добро за епископа севастијског у Јерменији светог Мелетија[5] да је правоверан и да се чврсто држи Символа Вере Првог Васељенског Сабора Никејског, свети Јевсевије саветоваше свима да Мелетија изаберу за патријарха. Аријанствујући епископи не знајући Мелетијево правоверје и мислећи да ће он бити њихов једномишљеник, радо послушаше Јевсевијев савет. Они саставише заједничку одлуку о избору Мелетија, потврдише је својеручним потписима и поверише на чување светом Јевсевију. А када затим добише царев пристанак на тај избор, они известише светог Мелетија о избору и доведоше га у Антиохију, где би дочекан са великом радошћу.

У својству патријарха свети Мелетије стаде учити своју паству пре свега врлинском животу и благим наравима, поправљајући искварен у срцима њиховим пут ка правоверју. Јер светитељ очекиваше да ће, исправивши најпре њихове зле нарави чупајући их са њиве срца њихових као трње и коров, лакше посејати у њима семе православља. Након мало времена народ, желећи да тачно сазна којег је вероисповедања њихов нови патријарх, стаде молити патријарха да се изјасни о томе. Поводом тога свети Мелетије изговори у цркви проповед народу. У њој он величаше православу веру, утврђену на Првом Васељенском Сабору у Никеји, и исповеди да је Син савечан, саприродан и раван Оцу, није створен него је Творац целокупне твари.

Оваква свенародна проповед силно узбуну и разгневи аријанце, а православи се обрадоваше радошћу неисказаном, видећи на апостолском престолу таквог православног архијереја. Разјарени аријанци изгнаше из цркве архијереја Божјег у тридесети дан по ступању његовом на патријаршки престо, и стадоше га свуда грдити, називајући га јеретиком савелијанцем.[6] Затим подговорише цара, те осуди светог Мелетија на заточење. И свети патријарх би изведен ноћу из Антиохије и послат у прогонство. На његово место аријанци изабраше у Антиохији неког Евзоија, аријанца.

Свети Јевсевије самосатски, видећи какав немир стварају јеретици у Антиохијској цркви и како невин страда нови

архиепископ свети Мелетије, веома се ожалости због тога, па напусти Антиохију и отпутова у свој град. По одласку Јевсевија, аријанци се опоменуше да се код Јевсевија налази на чувању одлука о избору Мелетија за архиепископа, својеручно потписана од свих епископа. Опоменувши се тога, они се узнемирише, бојећи се да их Јевсевије некада на сабору не оптужи због тога што су одмах прогнали архиепископа кога су сами сложено били изабрали. Стога аријанци замолише цара, који се тада налазио у Антиохији, да пошаље за Јевсевијем да врати поверену му одлуку. Цар одмах посла за Јевсевијем изасланика на најбржим коњима. Када изасланик сустиже епископа Јевсевија и саопшти му царово наређење, епископ одговори: Поверену ми заједничку одлуку нећу вратити, док се сви они који су ми је поверили не саберу заједно (= на сабор).

Иzasланик се врати празних руку к цару. Цар се силно разљути, и поново посла изасланика, написавши строгу наредбу да се епископу, ако не буде хтео дати ону одлуку, одсече десна рука. То цар написа, да би уплашио светог епископа, а изасланику не нареди да тако поступи. Када царев изасланик поново сустиже светог Јевсевија и показа му страшну наредбу, свети Јевсевије, прочитавши је, одмах пружи обе руке на посечење, говорећи: Не само десну руку, него и леву одсеците; ипак ја нећу дати одлуку, која јасно изобличава злобу и безаконје аријанаца.

Иzasланик се понова врати без одлуке и исприча цару све. Чувши такав одговор светог епископа, цар се веома удиви његовом неустрашивом јунаштву и храбром постојанству, због чега он доцније хваљаше Јевсевија пред многима.

Након неколико година умре злочестиви цар Констанције. После њега дође Јулијан Одступник.^[7] Он поврати светог Мелетија из заточења на антиохијски престо, али га потом поново изгна. За царовања Јулијанова Црква Христова стаде још веће зло трпети него за царовања Констанцијева. Јер ка аријанској јереси, која смућиваше све православне у васељени, придружи се гоњење од стране идолопоклоника. Сам цар, који се јавно одрече Христа, стаде отворено приносити жртве идолима, и подиже гоњење на хришћане, нарочито на свештена лица. Због тих гоњења остадоше у то време многе цркве без својих свештенослужитеља, и епископски

престоли - без архијереја, јер једни од њих беху поубијани а други разјурени, или од аријанаца за владавине Констанција, или од идолослужитеља за владавине Јулијана. И да Господ не прекину Јулијанов живот и царовање, тешко да би иједна црква остала читава са својим свештенослужитељима.

У то страшно време свети Јевсевије, прикривши свој архијерејски чин, обуче се у војничко одело, и у таком виду прохођаше Сирију, Финикију и Палестину, утврђујући хришћане у светој православној вери. Где би затекао цркву без свештенослужитеља, он је постављао јереје и ђаконе и остале клирике. А другде постављао је и епископе, и то од оних који су одбацивали Аријеву јерес и умовали православно. Ето, такву ревност по Христу, такав труд, такво старање и бригу о Цркви Христовој имађаше овај велики архијереј Божји Јевсевије.

Када безбожни Јулијан погибе хучно, за цара дође побожни и христољубиви Јовијан,[\[8\]](#) при коме свети Мелетије би понова враћен на свој престо. У то време свети Јевсевије и остали православни архијереји стадоше слободно управљати својом паством. Затим, по савету светог Јевсевија, свети Мелетије сазва у Антиохији помесни сабор, на коме узеше учешћа двадесет и седам епископа; међу њима први после Мелетија беше Јевсевије. На том сабору бејаше и свети Пелагије, епископ лаодикијски, о чијем чистом и светом животу казују следеће. У младости својој Пелагије би од својих родитеља привољен да ступи у брак. Али када би уведен у ложницу, он усаветова своју невесту да чувају своју девственост у чистоти. И тако под видом супружанства он живљаше са женом у чистој девствености, као брат са сестром. Сем тога он се одликоваше и многим другим врлинама, због којих би почаствован од Бога и од људи архијерејским чином. Пелагије имађаше велику љубав према светом Мелетију и светом Јевсевију, и беше њихов једномислени друг, борећи се с њима заједно за побожност. На том гореспоменутом сабору антиохијском свети оци наредише свима да исповедају и православно држе једносушност Сина са Оцем и веру, утврђену на Првом Васељенском Сабору у Никеји. На то пристадоше и аријанци и својеручно потписаше, ма да лицемерно, на неко време, да би учинили по вољи цару православном. А то

учинише нарочито стога што се бојаху ових правоверних светих архијереја: Мелетија, Јевсевија и Пелагија, који уживаху велики углед код цара. Јер побожни цар веома љубљаше ове стубове Цркве због њиховог правоверја, и светог живота, и необично их поштоваше, и слушаше их у свему. Због тога они беху страшни јеретицима; и јеретици се из бојазни присаједињаваху к Цркви.

Но када ускоро умре благочестиви цар Јовијан и на престо ступи Валент,^[9] јеретици се поново вратише на своје зловерје, као пси на своју бљувотину,^[10] претходно завевши цара у аријанство преко његове супруге Домнике, аријанке. И опет Православна Црква би изложена страдањима, и пастири њени изгоњени. Тако опет би изгнан свети Мелетије у Јерменију, свети Пелагије у Арабију, а свети Јевсевије би осуђен на заточење у Тракију.

Неправедна наредба неправедног цара о прогонству Јевсевија би донесена у Самосат на западу сунца. Сазнавши за то, свети Јевсевије позва к себи царевог изасланика и рече му: Данас ћу ти и никоме не говори због чега си дошао, јер ако народ дозна, испуниће се ревности, и узбунитиће се, и убиће те, па ћу онда ја бити крив за твоју смрт.

Рекавши то, свети Јевсевије обави вечерње богослужење. А кад паде ноћ он откри тајну и своју намеру једноме од својих верних слугу. И чим сви заспаше првим сном, он изиђе са слугом из архијерејског дома; слуга ношаше за њим узглавље и књигу. Када стигоше на реку Еуфрат, која тече близу градских бедема, они седоше у чамац да се одвезу у град Зевгму. Светитељ нареди веслачима да крену; и они сву ноћ се трудише веслајући, и сутрадан стигоше у Зевгму.

Самосаћани пак, дознавши да их је њихов свети архијереј оставио, предадоше се великом плачу и ридању, и уједно с тим стадоше распитивати куда је светитељ отишао. Један од житеља који беше видео како светитељ седе у чамац и нареди да га возе у Зевгму, исприча то народу. Тада многи одмах поседаше у многе чамце и појурише за светитељем, и достигоше га у Зевгми. И ставши пред лицем светитеља, они закукаше на сав глас, и силно настојаваху да се врати у њихов град. Али светитељ не пристаде. Тада они какве му све молбе не упућиваху и какве му све речи не говораху, припадајући к

ногама његовим и квасећи их сузама, само да се врати к њима на свој престо. Свети Јевсевије их подсети на следеће апостолске речи: Свака душа да се покорава постојећим властима, јер нема власти да није од Бога; а што су власти, од Бога су постављене. Стога, који се супроти власти супроти се наредби Божјој; а који се супроте примају грех на себе (Рм. 13, 1-2).

Наводећи им ове апостолске речи, светитељ им говораше: Мени је немогуће да се противим царској наредби; исто тако и за вас није безопасно противити се царској вољи. - Тада они, видећи да не могу убедити светитеља да се врати, стадоше му давати за пут: један злато, други сребро, трећи одећу, а неки робове своје, пошто је одлазио у далеку земљу. Но светитељ узео врло мало од онога што му нуђаху. Опраштајући се с њима, свети Јевсевије их поучи да се држе православне вере и апостолских догмата, помоли се за све, благослови их, па крену на предстојећи му пут, у Тракију, куда беше осуђен на прогонство.

Када се свети Јевсевије налажаше у Истри, стиже глас да су Готи упали у Тракију и силно је пустоше. Због тога светитељ не пође даље, него остаде у Истри, и ту проведе све до смрти зловерног цара Валента. У град пак Самосат на место светог Јевсевија би послан од аријанаца неки епископ Евномије, аријанац. Када Евномије улажаше у град, нико му од житеља не указа долично епископу поштовање, јер му ни један човек не изиђе у сусрет: ни богат, ни сиромах, ни занатлија, ни земљоделац, ни муж, ни жена, ни стар, ни млад, па чак ни дете. Јер сав град беше православан, и није хтео да указује поштовање зловерном епископу, нити да узме благослов од њега, нити да га види. Евномије онда уђе у епископију, и царском влашћу заузео саборну цркву и стаде служити у њој. Но народ престаде ићи у ту цркву, јер не љубљаше јеретика који у њој архијерејствоваше. И нико не дође к Евномију ни у цркву ни у архијерејски дом, те стога он беше у епископији стално сам самцит са својима, које беше довео са собом. О њему се прича да је, иако јеретик по вери, био добар по нарави, кротак, тих, смирен и према свима љубазан. О добродушности његовој казује се следеће.

Једном он уђе у заједничко купатило да се купа, и слуге затворише за њим врата, да не би други ушли тамо где се епископ

купа. Евномије, дознавши да многи стоје пред вратима и желе да се купају, нареди слугама да отворе врата и пусте унутра све који желе да се купају заједно с њим. Онда многи уђоше, али, угледавши епископа где седи у топлом купатилу, остадоше стојећи, указујући му на тај начин поштовање. Епископ им предлагаше да уђе ко жели у исто купатило, али се они не усуђиваху. Тада Евномије разумеде да они из поштовања према њему стоје и неће да се купају. То га ожалости, и он изађе из воде и брзо се удаљи из купатила, не желећи да му указују поштовање. Људи пак који остадоше у купатилу, одмах испустише из базена воду, као оскврњену јеретиковим купањем, па добро опраше базен, јер им се гадило што се јеретик купао у њему. Затим загрејаше нову воду и спремише себи купатило. Дознавши за то, и увидевши да ни на који начин не може привући к себи народ самосатски, Евномије остави епископију и отпутова из града.

По Евномијевом одласку аријанци од свога зловерја послаше опет у Самосат епископа Лукија, отвореног вука и непријатеља Христових оваца. Грађани Самосата не указаше никакве почести ни овоме епископу јеретику, као што не указаше ни његовом претходнику, те и он живљаше у епископији само са својима, пошто нико од православних не одлажаше к њему. А овце Христове, ма да беху без свога пастира (светог Јевсевија), ипак добро памћашу његово учење и беспрекорно чуваху свету веру. Колико се православни гнушаху тог јеретичког епископа, види се из следећег догађаја.

Једном се, по својој обичају, врло много деце играху лопте на улици, добацујући један другоме лопту. Догоди се да у то време пролажаше туда епископ Лукије. Лопта случајно паде под коње и кола епископова. Видећи то, деца силно заграјаше: "Лопта се оскврнави јересју!... лопта се оскврнави јересју!..." Чувши то, епископ остави једног свог слугу да види шта то раде деца и због чега толико вичу. Деца наложише ватру, па стадоше кроз пламен бацати лопту тамо и овамо, да би је очистили од јеретиштва. Тако, не само зрели људи него и мала деца гнушаху се јеретичког епископа, који беше као "мрзост опустошења" на месту светом.[11] Дознавши за то, Лукије не следова кротости Евномијевој, него се страховито разгневи и многа свештена лица православна разасла у најудаљенија места на

заточење. Нећака светог Јевсевија, блаженог Антиоха, свештеника изврсног, богоугодног, богонадахнутог и веома начитаног, посла у Јерменију на заточење; а знаменитог међу служитељима Господњим, ђакон Еволкија, прогна у Оасимску пустињу. Због тога немала жалост и туга обузе град Самосат.

После страшне погибије злог цара Валента стаде царовати правоверни цар Грацијан.^[12] Он одмах ослободи све архијереје, и друга свештена лица, који се налажаху у прогонству због православне вере, и нареди им да се врате на своје престоле. Тада се вратише: свети Мелетије у Антиохију, свети Пелагије у Лаодикију, свети Јевсевије у Самосат. Исто тако вратише се у Самосат и сви прогнани аријанцем Лукијем, међу њима свештеник Антиох из Јерменије и ђакон Еволкије из Оасима. За православне то беше велика радост, а за зловерне - велика срамота.

По повратку на свој престо, свети Јевсевије се заједно са осталим архијерејима, нарочито са светим Мелетијем, стаде трудити око црквеног благоустројства. Прво се постара, са пристанком и са саветом светог Мелетија, изабрати на архијерејске престоле, који су по свргнућу аријанских епископа били упражњени, људе достојне и чврсте у православљу. И посвећујући их у архијерејски чин, свети Јевсевије постави следеће епископе: чесног Акакија у Верији, врлинског Теодота у Јерапољу, свог имењака Јевсевија у Халкиду, Исидора у Киру, а у Едеси, по престављењу светог архијереја Варсе, узведе на престо исповедника Евлогија. Са богоугодним пак Марином, изабраним за епископа у аријански град Долихини, свети Јевсевије пође сам у тај град, желећи да тамо очисти цркву од јереси и посади на престо православног архијереја. Када свети Јевсевије улажаше у град Долихини, једна жена аријанка баци на њега ћерамиду са крова, удари га по глави и разби му је. Од те тешке ране свети Јевсевије се разболе, и престави се ка Господу. Умирући, он закле све што беху с њим, да никакво зло не учине тој жени у одмазду. Јер свети подражаваше Господа свог, који се молио за оне који су Га распињали, говорећи: Оче, опрости им, јер не знају шта чине (Лк. 23, 34); а исто тако угледаше се и на светог Стефана који се молио за оне што су га засипали камењем (Д. А.7, 58-60).

Тако мученички сконча велики угодник Божји Јевсевије,^[13] пострадавши од аријанске руке за Сина Божјег, савечног и саприродног Оцу. Свето тело његово би враћено у град Самосат, и тамо чесно погребено са сузама и ридањем свеколиког народа хришћанског. А на архијерејски престо његов би изабран гореспоменути Антиох блажени, син сестре светог Јевсевија. И Црква самосатска цветаше дивно у православљу, побожно славећи Оца и Сина и Светога Духа, Једног у Тројици Бога, коме и од нас нека је част, слава, благодарење и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЗИНОНА И ЗИНЕ

Свети Зион беша родом из Филадельфије Арабијске, која се у старини звала Емана. Зина беша његов слуга и сагореваша од жеље да пострада за веру Христову. При игемону Максимијану, који управљаша облашћу у време цара Максимијана, свети Зион раздаде све своје имање сиромасима, а робове пусти на слободу. Чувши како игемон указује велику част идолима, он дође к њему заједно са својим слугом Зином, пошто је то сам Зина желео, јер није хтео да остави свога господара. Свети Зион изађе пред игемона, и када виде да се овај стварно много стара око поштовања лажних богова и усрдно служи идолима, изобличи га. Игемон одмах нареди да светог бију каишима од воловске коже. За време тог мучења Зион, пруживши руку, удари лактом у зид идолскога храма и разруши храм. Зато га најпре обесише и немилосрдно му тело стругаше, а ране му сирћетом и сољу заливаху, па му потом са четири клина заковаше ноге у кладу.

На место где мучаху светог Зиона дође слуга његов Зина и мољаша свога господара да га не одбацује и не оставља. Дознавши за то, игемон нареди да и Зини забију ноге у кладу. А када оба света мученика бише изведени пред игемона на саслушање, и они одбише да се одрекну Христа, игемон их предаде на жестоко мучење. При томе светом Зиону усијаним гвозденим пружем пекоше прса и онај

део где се налази срце. После тога свете обесише на дрво, за ноге им везаше тешко камење и огњем им жегоше мишице. Затим их бацише у огањ, у који незнабошци насуше уља, али свети мученици на чудесан начин остадоше неповређени, па чак и огњем неопаљени. Зато им, напослетку, мачем одсекоше главе, 304. године. Душе њихове увенчаше се венцима у царству Христовом, а телесни остаци бише сахрањени у цркви светог Ђорђа у месту званом Кипарисион, у Цариграду.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПОМПИАНА

Бачен у море, свети мученик Помпиан скончао заједно са светим мучеником Галатионом, мученицом Јулијаном и сином њеним Сатурнином.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ГАЛАТИОНА (ИЛИ ГАЛАКТИОНА)

У море бачен, свети мученик Галатион скончао, заједно са светим мучеником Помпианом.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЈУЛИЈАНЕ И САТУРНИНА

Мајка и син спаљени у огњу. Пострадаше заједно са светим мучеником Помпианом.

НАПОМЕНЕ:

1. Самосат - главни град сиријске области Комагене; лежи на западној обали реке Еуфрата; сада - Самсат.
2. Царовао од 306. до 337. године.
3. Констанције царовао од 337. до 361. године.
4. Евдоксије био епископ у Антиохији од 357. до 358. године; у Цариграду од 360. до 370. године.
5. Спомен светог Мелетија празнује се 12. фебруара.
6. Савелије, јеретик трећег века, кварећи православно учење о Светој Тројници, тврдио је да Бог има једно Лице: као Отац, Он је на небу; као Син - на земљи; као Дух Свети - у створењима.
7. Јулијан Одступник царовао од 361. до 363. године.
8. Јовијан царовао од 363. до 364. године.
9. Цар Валент владао од 364. до 378. године.
10. Поређење узето из Друге Посланице апостола Петра (2, 22).
11. Сравни: Данил 9, 27.
12. Грацијан владао другом половином римске царевине од 375. до 383. год.
13. Скончао свети свештеноченик Јевсевије 379. год.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ АГРИПИНЕ

Света девојка Агрипина беше рођена и васпитана у Риму. Измалена она предаде себе Богу, и беше "Христов мирис међу онима који се спасавају" (2 Кор. 2, 15). Украсивши душу своју девственошћу и чистотом, она као миомирисан цвет умирисаваше срца верних и одгоњаше смрад страсти. Духовно обручивши себе Господу Христу, она као невеста Христова смело и јуначки похита на мучеништво, и из љубави према Женику свом Христу предаде себе на многе муке и страдања, у време цара Валеријана.[1] По телу је гвозденим штаповима тако жестоко бише, да јој кости поломише. Затим јој хаљине свукоше и у ланце је оковаше. Но анђео Господњи невидљивом руком раздреша је окова и укрепи је; и она, разрушивши свако безбожје у мукама предаде дух свој Богу.[2]

Њене другарице, слушкиње Христове: Васа, Паула и Агатоника, тајно узеше тело свете мученице и изиђоше с њим из Рима. Прелазећи из места у место, и после дуге пловидбе морем, оне стигоше на острво Сицилију, и тамо чесно сахранише свето тело. Чим се Сицилија удостоји примити чесне мошти свете мученице, одмах се ослободи таме и обмане демонске, и стадоше је штитити молитве свете Агрипине. Тако, када агарјани навалише на град, у коме беше црква свете мученице, и дрзнуше се тући га, са жељом да га изненада заузму, они претрпеше потпун пораз.

Од чесног гроба свете мученице сви болесници и прокажени, који са вером долажаху, добијаху исцељење од сваковрсних недуга светим молитвама свете мученице а благодаћу Христа Бога нашег.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЕВСТОХИЈА, ГАЈА И ДРУГИХ С ЊИМА

Свети Евстохије и његов нећак Гај и његова деца: Лолија, Прова и Урбан, беху из града Усаде. Пострадаше 300. године, за царовања Максимијанова и управе обласног управитеља Агрипе. Евстохије најпре беше идолски жрец; затим, посматрајући јунаштво светих мученика хришћанских и њихова необична чудеса, он напусти идолопоклонство, оде у Антиохију и крсти се. Крсти га сам епископ Антиохијски Евдоксије. Евдоксије га произведе и за презвитера. После тога Евстохије оде у Листру Ликаонијску. Тамо нађе свог нећака Гаја са троје деце своје: Лолијом, Провом и Урбаном. Евстохије их научи вери Христовој, крсти њих и све сроднике своје.

Због тога их незнабошци изведоше на суд пред обласног управитеља. Овај захтеваше од њих да се одрекну Христа. Али они не хтедоше. Онда, по управитељевом наређењу, Евстохија обесише на дрво и силно га тукоше. Затим свету Лолију и брата јој Урбана ставише на муке, па им образе исекоше. А пошто Гај побожно покупи рукама својим њихову крв ради освећења, би страховито бијен по грудима и стомаку. Тада Евстохију би одсечена глава, и он прими венац мучеништва.

Неколико дана после тога Гај и Евстохијева деца бише везани за гвоздени точак и мучени. Али их Бог сачува неповређене, јер заустави точак и угаси огањ који је горео испод точка. Због тога им ошишаше главе и клинцима их прободоше; онда Прови и Лолији одсекоше дојке, а Урбана тукоше дрвеним мачевима. Но пошто се блажени мученици нипошто не хтедоше одрећи Христа него Га громко проповедаху и призиваху, то им напоследку одсекоше главе, и тако ови свети венценосци узиђоше на небо.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА УРБАНА, ЛОЛИЈЕ И ПРОВЕ[3]

СПОМЕН ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "ВЛАДИМИРСКЕ"

Године 1480. незнабожни цар татарски Ахмат са великом војском слеже се на реку Угру, да зарати са великим кнезом Јованом Васиљевичем.[4] Москви је претила опсада. Тада велики кнез, наоружавши се молитвом и благословом митрополита сверуског Геронтија,[5] и свога духовника Васијана, архиепископа ростовског,[6] изиђе против Татара ка реци Угри. Оба архијереја усрдно замолише великог кнеза да се јуначки бори са незнабошцима за православну веру. Дуго време војске стајаху једна према другој, не приступајући одлучујућој бици. Најзад, посредништвом Пресвете Богородице догоди се дивно чудо: страх одједном спопаде Татаре, и они, бојећи се један другог, разбегоше се никим не гоњени.

Тако свемилостиви Бог, ради молитава Пресвете Богородице, дарова хришћанима сјајну победу над непријатељима без проливања крви, поштедевши достојање Своје - град Москву и сву Русију. Кад се велики кнез Јован Васиљевич заједно са својим сином великим кнезом Јованом и са свом војском врати у Москву, сви се људи обрадоваше великом радосћу, славећи Бога и Пресвету Богородицу за славно избављење. Од тога доба у богоспасаваном граду Москви би установљен нови празник у част иконе Пресвете Богородице, зване Владимирска, пред којом се народ молио за спас од Татара. Тај празник се празнује 23. јуна, и врше се литије, у славу и благодарност Спаситељу целог света - Христу Богу нашем, и Његовој Пречистој Богоматери.

Ова света икона Пресвете Богородице, коју је по предању насликао Св. Апостол Лука, донета је из Цариграда у Русију, у Кијев, за време великог кнеза Јурија Владимировича Долгоруког (1144-1155. г.), а одатле је 1160. године пренета у град Владимир, због чега се и назива "Владимирска". Од 1395. године ова чудотворна икона Богородице налази се у Москви. Њен спомен празнује се још и 26. августа и 21. маја.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЈОСИФА**

У свету звао се Иларион; живео побожно. Године 1588. јуна 23. био удостојен чудесног виђења Владимирске иконе Богоматере у шуми, на 12 врста од града Вологде. Он се замонаши добивши име Јосиф, и на месту јављења иконе он основа Владимирски манастир, који би назван Заоникијевски. Препустивши другима управљање манастиром, преподобни Јосиф се предаде подвизима јуродства (= сулудости) Христа ради у току 25 година све до саме смрти своје, 1612. године. Свете мошти његове покоје се у његовом манастиру.

ПОВЕСТ О ПОКАЈАЊУ ТЕОФИЛА[7]

На много времена до најезде Персијанаца[8] на Грчке земље, у другој Киликијској области, у граду Адани,[9] бејаше економ свете саборне архијерејске цркве тога града, по имену Теофил. Он вођаше врлински и свети живот, мудро и паметно управљаше црквеном имовином, и праведно по Богу обављаше све послове. Месном архијереју он беше као око које пази на све, и као десна рука која руководи свим. И архијереј га веома вољаше; но не само архијереј него и сав клир и сви житељи тога града, због велике врлинскости његове: јер он беше отац сирочади, хранитељ удовица, топло уточиште убогих, бранич онеправђених, помоћник беспомоћних; једном речју, не беше човека кога он не би утешио у невољи речју и делом. Због тога сви поштоваху Теофила као оца, љубљяху га као добротвора, и величашу га многим похвалама.

Када се по Божјој вољи епископ града Адане престави из овог временског живота, онда сви благочестиви житељи његови свакога звања, побуђени истинском хришћанском љубављу према Теофилу због великог добротворства његовог према свима, а притом знајући његов чист и беспрекоран живот, једнодушно га изабраше за свог епископа. Написавши извештај о том избору, они га по најугледнијим грађанима послаше митрополиту киликијском. Прочитавши извештај, митрополит одмах пристаде да потврди

избор, јер и сам познаваше Теофила као човека врлинска и богоугодна, способна за управљање епархијом, искусна и опитна у свему. И нареди митрополит да Теофила позову к њему, да би га поставио за епископа Аданске цркве. Али Теофило, добивши и прочитавши митрополитово писмо, не хте отићи к њему, упорно одбијајући да прими епископски чин. А сав клир и сви грађани силним молбама наваљиваху на њега, молећи га са сузама да им буде епископ, али ништа не успеше. Тада они поново упутише митрополиту молбу, да им Теофила постави за епископа, иако он не пристаје.

Митрополит, најзад, посла к Теофилу своје властно наређење, те он, и против своје воље, дође к митрополиту. Митрополит га с радошћу и љубављу прими, и хтеде да га одмах посвети за епископа. Но Теофил паде лицем на земљу пред ногама архијеревим, и са сузама га мољаше да не ставља на њега такво бреме, и вапијући говораше: Ја знам грехе своје, и нисам достојан епископског чина. - И пошто дуго лежаше тако крај архијеревих ногу, плачући и преклињући да га пусти слободна, архијереј му даде рок од три дана да добро размисли о свему, па да пристане примити епископски чин, и на тај начин не пренебрегне молбе толиких људи који усрдно желе да га имају за свога пастира.

После три дана митрополит поново призва Теофила и стаде га саветовати и молити да се прими епископског чина. При томе митрополит хваљаше чистоту његова живота и искуство у управљању, и говораше да је достојан таквога чина. Но Теофил опет паде пред ноге светитељу, и ронећи силне сузе вапијаше: Нисам достојан епископства!

Видећи да Теофил остаје несавитљив, и упорно одбија и молбе и наредбе, митрополит га најзад препусти његовој сопственој вољи. А за епископа постави другог човека, кога знађаше да је достојан, и посла га у Адану, поверивши му и Теофила, да он и надаље обавља дужност економа.

Пошто нови епископ проведе неко време на свом престолу, а Теофил обављаше своју дужност економа, неки непријатељски расположени људи, подстицани сатанском завишћу, стадоше опадати Теофила код епископа, тајно га клеветајући и оптужујући

за многе недоличне ствари. Спочетка епископ не поклањаше ни пажње ни вере њиховим клеветатама, видећи да је Теофил у сваком погледу добар и беспрекоран. Али, пошто они дуго време не престајаху клеветати из зависти, скоро сваки дан гадно оптужујући Теофила, епископ стаде мало по мало обраћати пажњу на њихове речи, саслушавати њихове клевете и поклањати им вере. И после извесног времена епископ учини ово: уклони Теофила са економске службе, да више ничим не управља ни у архијерејском дому ни у црквеној имовини, него да живи код своје куће тихо, одмарајући се од трудова. Дужност економа епископ повери другоме.

Ослободивши се житејских брига и вреве, Теофило стаде живети служећи Богу јединоме. Али, ненавидник рода људског ђаво, не могући гледати богоугодан и безбрижни живот Теофилов, наоружа се против њега свим својим лукавствима, па га стаде смућивати и преко помисли и преко неких људи, говорећи му: Ето, епископ те је осрамотио, бацивши у заборав толике трудове твоје; он те је понизио, претпоставивши теби човека рђавог, неискусног, недостојног; он те је изложио на подсмех и поругу свима.

И стаде Теофил, спочетка по мало, обраћати пажњу на речи и помисли, подметане му од ђавола; а затим стаде све више и више и сам о томе размишљати и са пријатељима разговарати и жалити. Најзад га ђаволово лукавство доведе дотле, да он заборави на своје уобичајено уздање у Бога и поче изнемогавати од малодушности и неизмерне туге, и паде у очајање. Јер му је изгледало да му се сви подсмевају и ругају, и да га нико више не поштује. И он се поче стидети да излази из своје куће међу људе. Све то учини да се у срцу његовом разгоре неодољива жеља за пређашњом влашћу и управљањем црквеном имовином. И мишљаше о томе дан и ноћ, и смућиваше себе помислима, и премишљаше на који начин да поврати себи пређашње звање, да се непријатељи његови не би више радовали његовом унижењу.

Због такве његове жеље и небогоугодних мисли одступи од његова срца благодат Божја, без које он дође у крајње очајање и поче тражити помоћ у врацбинама и демонима. Он, који није хтео да се прими епископског чина, стаде сада чезнути за далеко мањом

влашћу. Бог тако допусти зато што он беше пристао уз рђаве мисли и сатански савет.

У том граду живљаше неки Јеврејин, опак човек, чувен врачар, чаробњак и варалица. Он беше истински слуга ђаволов и многе одвођаше у погибао. К овоме, дакле, врачуру упути се једне ноћи Теофил и, дошавши његовој кући, стаде лупати на капију. Чувши лупање, врач изиђе да види ко лупа; и, угледавши Теофила, запрепасти се, јер га је познавао. Запрепашћен, врач замоли Теофила да уђе у кућу његову. Када Теофил уђе, врач га упита: Шта је разлог, господине мој, те си се по ноћи намучио да дођеш к мени бедном и недостојном? - У одговор на то, Теофил припаде к ногама врачу и, молећи га, рече: Ако што можеш, помози ми, и не одбацуј ме у мојој великој тузи. - И исприча врачу све потанко, како га епископ ожалости одузевши му управљање, како га изложи на поругу људима, претпоставивши му рђавог, а њега удаљивши од службе. Теофил обећа врачу велику награду, ако му помогне и поврати му раније поштовање. На то му богомрски врач Јеврејин одговори: Господине мој, ни најмање не тугуј због тога, него се радостан и спокојан врати сада кући својој, па идуће ноћи у ово време опет дођи к мени, и ја ћу те одвести к моме господару, а он ће ти већ потпуно помоћи у свему. - Чувши ове речи од врача, бедни у то време Теофил се силно обрадова и врати се својој кући пун пагубне наде.

Када прође дан и поново се спусти ноћ, Теофил, по наређењу врача, оде к њему у поноћ. Врач га одведе на иподром, место на коме се приређују коњске трке, и рече: Ако угледаш какво виђење, или чујеш неки глас, ништа се не плаши и не осењуј себе крсним знаком, јер крст не помаже људима; то је достојна смећа обмана хришћанска.

Теофил пристаде на све и обећа врачу да неће ограђивати себе крсним знаком. Тада му врач одмах показа у виђењу мноштво неких необичних лица, украшених разним светлим одећама и са запањеним свећама у рукама. А то беху ђаволи; они клицаху похвале своме кнезу - Сатани; кнез таме сеђаше усред њих у гордости и привидној слави. Тада кукавни врач јеврејски узе Теофила за руку, уведе га у тај пагубни скуп и приближи се с њим

кнезу. И кнез таме упита врача: Зашто си тога човека довео к нама овде? - Господару мој, одговори богомрски Јеврејин, ја га доведох к теби, јер он, веома ожалосћен од свог епископа, иште помоћи од тебе. - Сатана на то рече: Како ја могу помоћи ономе који је слуга Бога свог? Ако пак он стварно хоће да постане мој слуга и да се уброји у моје слуге, онда ћу га ја тако помоћи, да ће он добити већу власт и част него што је имао раније, и биће моћнији од самог епископа.

Тада врач упита Теофила: Чујеш ли шта кнез говори? - Чујем, одговори Теофил, и све ћу учинити што ми он нареди. - Рекавши то, Теофил се одмах поклати Сатани и стаде му целивати ноге. Онда ђаво рече врачу: Нека се овај човек одрече тако званог Сина Маријиног; исто тако нека се одрече и Ње саме, пошто их силно мрзим. А то одрицање нека напише својом руком и преда мени. После тога нека иште од мене што хоће, и добиће. - Саслушавши то, Теофил му одговори: Све ћу извршити што ми наређујеш, господару мој, само да добијем оно што желим.

Када то чу лукави непријатељ рода људског, ђаво, рашири к њему своје демонске руке и, загрливши Теофила, стаде му гладити браду и љубити га, стављајући своја уста на његова уста. И рече Теофилу: Радуј се, мој искрени и верни пријатељу! - Тада несрећни Теофил, потврђујући своје пријатељство с ђаволом, одрече се Христа, Спаситеља нашег, и Његове Пречисте Богоматере. И написавши то своје одречење на хартији, коју врач унапред беше спремио, запечати је и предаде кнезу таме. После тога они се пријатељски загрлише, пољубише, па растадоше. Кнез таме са слугама својим постаде невидљив и удаљи се у своје обиталиште - ад; а Теофил и Јеврејин вратише се са иподрома, оба радујући се својој погибли.

Сутрадан, по Божјем распоређењу а не по ђавољем удешењу, епископ пробудивши се, раскаја се што је Теофила уклонио са дужности економа, и посла по њега, те га позва у архијерејски двор, и са великом чешћу уведе га у пређашњу дужност, и даде му врло велику власт над целокупном црквеном имовином и над свима пословима. Поред тога епископ у присуству клира и грађана измоли опроштај од Теофила, говорећи: Опрости ми, брате,

опрости, јер сагреших теби што твоју светост лиших части и на твоје место поставих човека недостојна. Сада њега отпуштам, а тебе молим, да поново примиш управу над економијом.

Од тога времена Теофил опет стаде живети у својој пређашњој части и власти, и управљати свима економским пословима, поштован више него сви други. Њему указиваху велико поштовање и са страхом му се покораваху не само клирици и сви грађани, него га и сам епископ веома много уважаваше. А пређашњи непријатељи његови умукосе са стидом, и смирено се стараху да задобију његову наклоност. У то време и препредени врач Јеврејин често посећиваше Теофила, и говораше му: Видиш ли, господине, како ти ја и мој кнез помогосмо по твојој жељи, и како ти брзо указасмо помоћ. Теофил одговараше: Ваистину ми помогосте, и ја вам веома благодарим.

Провевши мало времена у таквом богоодступништву, Теофил се поче будити као из сна и долазити к себи, сазнавајући своју погибао. Саздатељ и Искупитељ наш, Христос Бог, који не жели смрти грешника него милостиво очекује њихово покајање, опомену се пређашњег Теофиловог врлинског живота и трудова, његових многобројних милосрдних дела, старања о ништима и удовицама, васпитавања сирочади, заступања за оне којима је неправда учињена, помагања свима којима је потребна помоћ, превелике милостивости његове, и сажали се на њега. И по неисказаној доброту Својој не презирући саздање Своје, јер нема греха који побеђује човекољубље Његово, Господ тајним и божанственим надахнућем Својим стави Теофилу мисао о покајању и обраћењу. И Теофило, освестивши се, стаде размишљати како је он учинио огромно и страшно зло, одрекавши се Христа Бога и Пречисте Богоматере ради временске и ништавне људске части. То му испуни душу великим болом, и он туговаше мишљу и кајаше се у себи, тешко уздишући из дубине срца, ударајући се у прса, плачући горко и ридајући.

У то време онај врач Јеврејин би ухваћен од управитеља те области и законитим судом осуђен на смрт за многобројна чародејства и враџбинска злодела; и доби заслужену према делима својим казну: он би жив спаљен. Теофил пак дан и ноћ плакаше и ридаше, скрушавајући се срцем; не окушаше ни храну ни пиће,

нити с ким разговараше. Затворивши се насамо, он сетоваше и нарицаше, говорећи себи: Авај мени кукавном! авај мени пропалом! шта учиних? у какву погибао себе низринух? Куда ћу сада поћи, да добијем спасење? Ко ме ћу прибећи, да добијем помиловање? Христу ли Богу? Али ја се одрекох Њега. Богородици ли? Али ја се и Ње одрекох. Ја начиних себе слугом ђавола, и својеручном обавезом то потврдох. И ко може истргнути из његових руку моју обавезу? Ко ће ми помоћи и избавити ме од његове власти? Шта ми требаше да идем к оном поганом и богомрском врачу, да му се поверим, и да заједно с њим предам себе вечноме огњу? Какву корист добих од ове временске части? Шта је гордост и благостање овог ништавног света? Тешко мени, погибох кукавац! Тешко мени, залутах, и упадох у клопку, и не знам на који се начин могу избавити из ње! Тешко мени, одбацих вечну светлост, и сада сам усред таме! Не беше ли ми боље када ме уклонише са дужности економа? Не беше ли ми боље када живљах безбрижно и тихо? Зашто ми се прохте да душу своју бедну погрузим у пакао ради временског и сујетног поштовања од људи и ради ништавне славе? Сам сам ја крив за своју пропаст! сам сам ја убица свој! сам сам ја издајник своје бедне душе! Тешко мени, како настрадах! Тешко мени, како се преварих! Тешко мени, шта ћу да чиним? Тешко мени, шта ћу одговорити Богу у дан Суда, када се све открије и обелодани, када праведници буду овенчани, а ја кукавац осуђен заједно са Сатаном, коме предадох себе? Кога ћу онда умолити да ми помогне? Ко ће ме тада помиловати? Заиста нико. Тешко мојој кукавној и бедној души! Како предаде себе у ропство паклу? О душе, како уби себе? Како паде ужасним падом? Какви те валови утопише? Ка каквом ћеш пристаништу прибећи сада? Или каквом ћеш прибежишту кренути? Тешко мени, душе! тешко мени! шта те то снађе?

Тако ридајући дуго, и у очајању кидајући душу своју жалошћу и тугом, он се поче помало подизати ка нади у Божје милосрђе, и рече себи: Ја се одрекох Господа мог Исуса Христа, рођеног од Пречисте Дјеве Марије, и не смем прибећи к Њему. Но, иако се исто тако одрекох и Његове Богоматере која Га је родила, ипак ћу се обратити Њој, и свом душом и свим срцем припасти к милосрђу Њеном. Поћи ћу у свети храм Пречисте Богородице, пашћу пред

иконом Њеном, и остаћу тамо молећи се Њој, и нећу изаћи из храма Њеног, док Је не умилостивим и не добијем преко Ње милост од Бога.

Но којим ћу устима, настави он, почети да се молим Њој, када сам се гадним устима мојим одрекао Ње? Како ћу почети исповест своју? Каквим ћу срцем, каквом савешћу и каквом надом покренути на молитву безбожни језик мој? Не знам, како ћу почети искати опроштај толиким гресима мојим? Бојим се да како не сиђе огањ с неба и спали мене кукавног, или да се не отвори земља и прогута ме живот и рине у бездан паклени. Но ипак, душо моја, не подај се сасвим очајању, него се прени, и постарај се да се избавиш од зла које је овладало тобом, прибегни к Матери Христовој и нећеш се посрамити.

У том граду, на једном усамљеном месту, бејаше једна црквица у име Пречисте Богородице, у којој се служба служила само празником. У тој цркви и хтело се Теофилу да се затвори ради молитве. Стога се он претходно ослободи од свих послова економских и одбаци све сметње и житејске бриге. Затим се затвори у тој цркви, - о чему нико није знао сем верног слуге његовог Евтихијана који и описа житије његово -, и павши пред чесном иконом Пречисте Богоматере стаде Јој се молити, горко плачући и ридајући. Чetrдесет дана и четрдесет ноћи проведе Теофил у тој цркви, постећи се, исповедајући се, и молећи се дан и ноћ непрестано, и припадајући к икони Пресвете Богородице. А по истеку четрдесет дана, када се он мољаше у поноћи, јави му се Преблагословена Мати Господа нашег, која је ваистину спасење целоме свету, и уточиште роду људском, и једина нада наша после Господа, и рече му: О, човече! зашто ми тако бестидно досађујеш, вапијући к мени да ти помогнем? Та ти си се одрекао Сина мог и мене! Како ћу ја молити за тебе Сина и Бога мог, да опрости теби, служи ђавола, који се предао себе ђаволу својеручно написаном обавезом? Каквим ћу очима погледати у пресветло лице Господње, када се будем хтела молити за тебе? Но ни ја не могу трпети бешчешће које се наноси Сину мом и Богу. Ја могу, о човече! да опростим теби оно што си мени сагрешио, јер веома волим род хришћански, нарочито оне који са правом вером и топлом љубављу

прибегавају к мени и моле се у мом храму: њих на све могуће начине помажем, примам их у свој загрљај и молитве њихове слушам. Али не могу ни да гледам ни да слушам увреде и срамоте које наносите Сину мом, распињући Га по други пут гресима вашим. Таквима су потребни многи трудови и подвизи и сакрушење срца, да би узмогли умолити Његово милосрђе. Јер, ма да је Он веома милосрдан, ипак је Он и праведни Судија, и страшни одмаздител, који свакоме даје по делима његовим.

Силно обрадован виђењем Пресвете Богородице, Теофил се мало ослободи и стаде Јој говорити: О, Владичице моја преблагословена! Заштитнице рода људског! Уточиште и спасење оних који прибегавају к Теби! Знаш, ваистину знам, како страшно сагреших и прогневих Тебе и Бога рођеног од Тебе. Али видим многе примере оних који пре мене прогневише Сина Твог и Бога нашег, којима би дат опроштај грехова њихових ради покајања њиховог и исповести. Када не би било покајања, како би онда Син Твој поштедео Ниневљане? (Јона, гл. 2-3). Када не би било покајања, како би онда сачувао блудницу Раву? (Ис. Нав. 6, 24). Када не би било покајања, како би онда не само добио опроштај, него и поново примио пророчки дар Давид, који је био пао у прељубочинство и убиство после добијања пророчког дара? (2 Цар. гл. 11). Када не би било покајања, како би онда после великог пада свог не само добио опроштај него се и велике части удостојио, бивши постављен за пастира словесних оваца Христових, свети врховни апостол Петар, стуб Цркве, који је добио кључеве Царства небеског, а био се одрекао Господа не једанпут, ни двапут, већ трипут, и затим плакао горко? (Јн. 21, 15-17; Мт. 16, 19; Лк. 22, 56-62). Када не би било покајања, како би онда Господ начинио апостолом пљачкаша - цариника? (Мт. 9, 9). Када не би било покајања, како би онда свети Павле од гонитеља постао изабрани сасуд Христов? (Д. А. 9, 1-20). Када не би било покајања, како би онда Господ примио Закхеја, старешину цариника? (Лк. 19, 1-10). Када не би било покајања, како би онда постао мио Оцу блудни син који се вратио Оцу? (Лк. 15, 11-32). Када не би било покајања, како би онда добила опроштај многим гресима својим блудница која је плакала крај ногу Христових? (Лк. 7, 36-50). Када не би било покајања, како би онда рај био отворен разбојнику?

(Лк. 23, 39-43). Када не би било покајања, како би онда апостол наредио да приме коринтског грешника? (1 Кор. 5; 2 Кор. 2, 1-8). Када не би било покајања, како би онда могао не само добити опроштај толиким злим делима својим него се и мученичког венца удостојити волх Кипријан, који се сав беше обукао у ђавола и бременитим женама распараше утробе ради својих враџбина, а који затим би чесном Јустином обраћен ка Христу.[10] Имајући, дакле, толике и такве примере покајања, и посматрајући безмерно милосрђе Божје које је примило те покајнике, и ја се грешник усудих да с покајањем прибегнем к Твојем милосрђу, свемилостива Владичице! Пружи ми руку помоћи, и измоли у Сина Твог и Бога нашег опроштај тешким гресима мојим.

Када Теофил изговори то, Пречиста Дјева Богородица, која је заиста уточиште грешнима, нада безнадежнима, и брза помоћ онима који се моле Њој, рече Теофилу: Исповеди, о човече, да је рођени мноме Син мој, кога си се ти одрекао, ваистину Син Бога живога, који ће доћи да суди живима и мртвима; - и ја ћу Га онда умолити за тебе, и Он ће примити твоје покајање. Теофил одговори: О, преблагословена Владичице! како ћу се ја недостојни и бедни дрзнути да отворим своја погана и нечиста уста, којима се ја, ради ситне и ништавне ствари, одрекох Сина Твог и Бога мог, и крста светог који беше заштитник душе моје, па и светог крштења, и то потврдих својеручном писменом обавезом коју предадох ђаволу. - На то Пречиста Богородица рече: Ти само исповеди, и не сумњај у Његово милосрђе, јер је Он милосрдан и човекољубив, и прима сузе истински кајућих се. Ради тога Он - Бог постаде човек, благоизволевши примити тело од мене, да спасе род људски.

Тада Теофил са стидом и страхом, са смирењем и скрушењем срца отвори уста своја и громко узвикну: Верујем, исповедам и славим једног од Тројице, Господа нашег Исуса Христа, Сина Бога живога, који је пре векова неизразиво рођен од Оца, а који је у последње време сишао с неба и оваплотио се ради спасења нашег од Духа Светога и од Тебе, Пресвете Дјеве Марије, истините Богородице. Савршени Бог и савршени човек, Он изволе добровољно пострадали за грехе наше раширивши пречисте руке Своје на животворном дрвету крста: пастир добри, Он душу Своју

положи за овце, би погребен и васкрсе, и узиђе на небо са телом које прими од Тебе Пречисте Дјеве; и опет ће доћи на земљу са славом да суди живима и мртвима, и да свакоме да по делима његовим. Све ово исповедам срцем и устима и клањам се Њему, Богу моме. А Тебе молим, о Владичице! не згади се на мене одвратног, не пренебрегни мољење моје грешно, не остави мене кукавног, прелашћеног злобним врагом и ринутог у погибао, него умоли за мене Онога кога си родила, да ми опрости велике грехе моје и избави ме од погибли, да бих и ја са свима што су добили опроштај певао и прослављао неизмерно милосрђе Рођеног Тобом Бога нашег и Твоје, преблагословена Дјево!

Примивши од Теофила ове речи као неко задовољење, Пречиста Богородица, извор милосрђа, утеха плачућих, тражење пропалих, истинита и непрестана посредница наша пред Богом, и јемац спасења нашег, рече Теофилу: Верујући твоме покајању због крштења којим си се у Христа крстио, и имајући сажаљења према теби, јер веома састрадавам страдалницима, ја ћу приступити к Сину и Богу мом, и помолићу Му се да прими твоје покајање.

Рекавши то, Пречиста постаде невидљива, и дан већ поче свитати. О, како беше срећна за грешног Теофила ова ноћ, у којој се он удостоји таквог виђења Пречисте Богородице и тако опширног разговора с Њом!

После овог виђења добивши, како олакшање својој тузи тако и велику наду, Теофил проведе још три дана у плачу и молитви пред иконом Пречисте Богородице, гледајући на њу и припадајући к њој, и ударајући главом у земљу, и очекујући Бога да га спасе молитвама Богоматере. И по истеку три дана опет му се јави нада и уточиште наше - свебеспрекорна Мати Господња, радосна лица и светлих очију, и гледајући на њега рече му: Човече Божји! твоје покајање пријатно је милосрдном Владици Богу; Он мене ради услиши молитве твоје и прими сузе твоје. Стога пази и ти сам, да одсада сачуваш праву веру у Њега све до дана смрти своје. - Теофил Јој одговори: Заиста ћу сачувати, Владичице моја преблагословена, и нећу преступити заповест Твоју, јер после Бога Ти си мој заклон и заштита, и на Тебе полажем сву наду своју и све уздање своје. Знам ја, добро знам, премилостива Госпођо моја, да нема људима друге

помоћи и друге заштите осим Тебе; и нико се не постиде од оних што се надају у Тебе, и нико не би остављен од оних што преко Тебе моле Бога. Зато и ја грешни молим Твоју неизмерну доброту која лечи немоћи наше: мени заблуделом и палом у дубину зала отвори двери Свога милосрђа, и нареди да ми се у руке да она моја проклета својеручно написана обавеза, коју обманут дадох Сатани. Јер ми то силно мучи душу, и не могу да се ослободим те страшне муке, док се та моја обавеза налази у рукама ђавола.

После ових Теофилових речи Пресвета Дјева постаде невидљива, а Теофил проведе још три дана у приљежној молитви, као и раније. Затим он, преморен од великог труда, заспа, и у саном виђењу угледа Пречисту Богоматер где му носи ону његову својеручно написану обавезу. Пробудивши се од радости, он не виде Пречисту Дјеву, а на својим грудима нађе своју обавезу читаву и запечаћену. Од радости и од ужаса он још јаче изнеможе телом и постаде као полумртав. Затим, дошавши к себи, о! како велику благодарност он узнесе милосрдном Владици Христу и милостивој Богоматери, својој помоћници и заштитници!

Сутрадан, у недељу, он оде у саборну цркву, у којој архијереј служаше свету Литургију. После прочитања светог Еванђеља он се приближи епископу када овај благосиљаше народ, и с плачем се баци пред ноге његове, молећи да буде саслушан, јер је хтео да гласно пред свима принесе покајничку исповест за дела своја. Онда он подробно исприча све што се беше догодило с њим: како га уклањање са дужности економа ожалости како из жалости пређе у очајање, и одрече се Христа Бога и Пречисте Богоматере, давши о томе Сатани својеручно написану обавезу; како потом постећи се, и молећи се, и плачући, виде Пречисту Богородицу, разговара с Њом, и доби опроштај грехова, и како му, најзад би враћена рукописна обавеза. Испричавши све то громко и потанко пред епископом и народом, Теофил предаде у руке епископу запечаћену обавезу, коју он беше дао Сатани против себе, и замоли епископа да се гласно прочита, да би сви сазнали његов грех и прославили Божје милосрђе, издејствовано Богородицом. Епископ распечати хартију и даде је ђакону. Ставши на амвон, ђакон је прочита. И сви се чуђаху таквом ужасном делу.

На тај начин дознадоше сви: клирици и сав народ, људи и жене, и мала деца, шта се догодило с Теофилом, како је пао, и устао, и своју обавезу натраг добио. Тада епископ, обративши се народу, громко рече: Ходите сви верни, прославимо преблагот истинитог Бога, Господа нашег Исуса Христа! Ходите благочестиви и богољубиви, видите дивна чудеса! Ходите христољупци, и разумејте како свемилосрдни Владика наш не жели смрти грешника него очекује покајање њихово! Ходите и видите, о правоверни, како много могу да учине скрушеност срца, уздаси и сузе! Ко се неће удивити, браћо и оци, великом и неисказаном трпљењу милостивог Бога! Ко се неће зачудити Његовом безмерном милосрђу и човекуљубљу, које пројављује према нама грешнима! Ваистину чудо! Пророк Мојсије после четрдесетодневног поста доби од Бога таблице закона (2 Мојс. 24, 18; 31, 18); а брат наш Теофил после четрдесетодневног поста доби своје рукописаније, које сила Божја одузе од Сатане на посредовање Божје Матере! Стога, о возљубљени, запевајмо и ми с њим благодарну песму Господу, који милосрдно прими његово покајање на заузимање свебеспрекорне Богоматере, која је људима мост ка Богу, нада очајнима, уточиште угроженима, истинска врата, која молећим се грешницима отвара Своје милосрђе и молитве наше приноси к рођеном од Ње Богу нашем. И шта да још кажем, или какву песму да запевам, ради прослављења Ње и Сина Њеног? Заиста су чудна дела Твоја, Господе, и никаква реч није у стању да достојно похвали чудеса Твоја! Заиста су величанствена дела Твоја, Господе; све си премудро створио (Пс. 103, 24). Заиста треба сада поновити ону еванђелску реч: Изнесите најлепшу хаљину и обуците га, и подајте му прстен на руку и обућу на ноге; и доведите теле угојено те закољите, да једемо и да се веселимо; јер овај брат наш Теофил беше мртав, и оживе, и изгубљен беше, и нађе се (Лк. 15, 22. 23. 24).

Док епископ то говораше, Теофил лежаше крај ногу његових плачући. Онда епископ пружи руку и подиже га са земље. Уставши, он замоли епископа да спали то његово рукописаније; но епископ му нареди да он сам спали своје рукописаније, што Теофил и учини пред свима. Гледајући спаљивање те безбожне хартије, народ дуго са сузама вапијаше: Господе, помилуј!

Затим епископ нареди народу да ућути, па настави свету Литургију. По завршетку службе епископ причести Теофила пречистим и животворним Тајнама Тела и Крви Христове; и одмах се лице Теофилово просветли као сунце. И сви, видевши измену лица његова, прославише преблагог Бога, који оправдава и освећује кајуће се грешнике.

После свега тога Теофил оде у ону цркву Пречисте Дјеве Богородице, где се са покајањем и сузама постио, и удостојио светог виђења Њеног, и добио опроштај грехова својих. Тамо се он одмори мало после трудова. А после три дана, сазнавши да му се приближује час смрти, он остави завештање, да се његова кућа и сва његова имовина раздаду сиромасима. Затим, опростивши се са присутном братијом, он предаде чесну душу своју у руке Бога и Божје Мајке. И би погребен пред светом иконом Пречисте Дјеве на месту где беше принео своје покајање. И прослави се у њему милосрђе Христа Бога и Пречисте Богородице, којој са Сином Њеним нека и сада буде од нас грешних, свагда нуждавајућих се Њене помоћи, част, слава, поклоњење и благодарење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

Ја, смирени и грешни Евтихијан, - каже записатељ ове повести -, који сам одгајен у дому блаженог Теофила и његовим се заузимањем удостојио да постанем клирик свете католичанске Цркве, служећи господину мом у његовој тузи и патњи, и свуда га пратећи, очима својим видех његово покајање, и ушима својим чух из његових уста повест о томе, тачно и истинољубиво записах све на корист побожнима, а у славу Христа Бога нашег, слављеног вавек. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
АТАНАСИЈА,
епископа Хитре на Кипру**

Спомиње се у житију светог Димитријана, епископа Китирије (= Хитре) на Кипру,[\[11\]](#) где се каже да је био епископ у месту Хитри (данас Китреја) после светог Папа,[\[12\]](#) са којим је био у сродству и по телу и по духу, и такође чудотворац као и овај.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ МАРКА ЕФЕСКОГ, ИСПОВЕДНИКА ПРАВОСЛАВЉА

Ово је дан упокојења светог Марка (према житију које му написа његов брат Јован Евгеник). Опширно о светом Марку видети под 19. јануаром.

НАПОМЕНЕ:

1. Владао римском царевином од 253. до 259. г.
2. Св. Агрипина пострадаола половином трећега века.
3. О њима видети напред: Спомен св. мученика Евстохија, Гаја и осталих.
4. Владао од 1462. до 1505. године.
5. Митрополитовао од 1473. до 1489. године.
6. Био архиепископом ростовским од јануара 1506; умро 1515. год.
7. Забележена очевицем Евтихијаном, који беше слуга Теофилов.
8. У почетку седмога века под царем Хозројем.
9. Адана - незнатан град Киликије, грчке области у Малој Азији.
10. Спомен св. свештеномученика Кипријана и св. муч. Јустине празнује се 2. октобра.
11. Свети Димитријан живео у 9. веку. Празнује се 6. новембра.

12. Овај свети Пап (или Папије) живео је у 4. веку и хиротонисао је св. Епифанија Кипарског (в. 12. мај). Празнује се 24. октобра.

24. ЈУНИ

СИНАКСАР НА РОЂЕЊЕ СВЕТОГА ЈОВАНА ПРЕТЕЧЕ И КРСТИТЕЉА ГОСПОДЊА

Када је Незалазно Сунце Правде - Христос Спаситељ наш хтео да засија свету, и већ био савио небеса и сишао у чистију од неба девичанску утробу, требало је да се најпре роди од нероткиње Његова звезда даница - свети Јован Претеча, да би ишао испред Господа као предвесник, проповедајући и говорећи: Иде за мном јачи од мене (Мк. 1, 7). Стога, када се светој Јелисавети наврши време да роди, она роди сина у старости својој, од оматореле утробе, као што у старо време Сара роди Исака. Тако, једно чудо претходи другоме чуду: пре но што Дјева роди Христа, стара Јелисавета роди Претечу Христовог, да би људи, видевши надприродно рођење од старице, поверовали надприродном рођењу које је имало бити од безбрачне девице, и рекли себи: "свемогућа сила Божја, која разреши неплодност старице, у стању је да и чедну Дјеву учини Мајком". - Зато чудесном рођењу Христовом претходи чудесно рођење Претече. То би тако зато, да се једним чудом свет припреми за примање другог чуда: да људи, угледавши старицу матер, лакше приме увекдевујућу Матер; да људи, поставши сведоци необичног рођења од престареле Јелисавете, припреме себе за вест о чудноватом рођењу Христа од Дјеве. Јер и у једној и у другој матери чин рођења превазилажаше законе природе, пошто је тако хтео Бог, коме се као Творцу повињава свака природа.

Када Јелисавета роди Претечу, чуше њезини суседи, сродници и познаници, и радоваху се заједно с њом што Господ показа велику милост Своју на њој, избавивши је од укора бездетности. Тако се испунише речи светог благовесника Божјег Архангела Гаврила, који беше рекао Захарији: Жена твоја Јелисавета родиће ти сина, и многи ће се обрадовати рођењу његовом (Лк. 1, 13. 14). Тада се радоваху како сродници тако и они који гораху пламеном жељом за

очекиваним Месијом. Јер, иако они не знађаху да је већ настала тајна оваплоћења Христова, ипак у време рођења Претече Христова, дух њихов покреташе се на радост, пошто Дух Свети весељаше срца њихова, и они у рођењу Претечином добише као неко уверење да ће дочекати очекиваног Месију.

У осми дан по рођењу Претече дођоше свештеници и сродници у дом Захаријин, да обрежу дете, и хтедоше му дати име оца његова - Захарија. Али мати дететова не пристајаше на то. Јер, будући супругом мужа-пророка и мајком сина-пророка, света Јелисавета беше и сама испуњена пророчким даром, и по пророчком предзнању настојаваше да њеном сину надену име Јован. То име она није могла чути од свога мужа, јер се Захарија врати из храма дома са језиком свезаним немилком, те не могаше испричати својој супрузи да је видео анђела који му је објавио блавест о зачећу сина и наредио да му се надене име Јован. Дакле, Духом Светим упућена, света мајка као пророчица даје младенцу име Јован, као што она и раније пророчки познаде долазак к њој Божје Матере и рече: Откуда мени ово да дође мати Господа мога к мени? (Лк. 1, 43).

Тада свештеници и сродници стадоше знацима питати Захарију, какво би име он хтео да надене младенцу. А он заискавши дашчицу, написа: "Јован му је име". И одмах се Захарији отворише уста, и језик му се раздреша од немилости, и стаде говорити благосиљајући Бога. И чуђаху се сви толиким чудесима: старици која роди, матери и немом оцу који се без договарања сложише у погледу имена своје сину, немоме оцу који одмах проговори и написа руком оно што језиком изговори, и имену Јовановом које као кључ отвори уста оцу на прослављање Бога. Слушајући речи Захаријине, сви се са страхом дивљаху, и о свему томе причаше се по целом планинском крају Јудеје, тојест у околини свештеног града Хеврона,^[1] у коме бејаше дом Захаријин.

Овај град са околином још у дане Исуса Навина би додељен свештеничком племену Ароновом. Од Јерусалима удаљен осам сати хода, подаље од Витлејема на великој висини. Називао се "Горски град" због високих гора на којима се налазио, а околина његова називала се "горски крај", као што о томе пише у Еванђељу приликом путовања Пресвете Богородице к њеној рођаци

Јелисавети: Марија уставши отиде (из Назарета Галилејског) брзо у планински крај (εἰς τὴν ὄρεινὴν = вѣ горня = у брдски, горски, планински крај), тојест у Хеврон, и уђе у кућу Захаријину, и поздрави се с Јелисаветом (Лк. 1, 39). Ту дакле, у Хеврону, у том планинском крају, збише се сви ови необични и чудесни догађаји, о којима се говори горе. И сви који чуше о тим догађајима, веома се дивљаху и у недоумици се питаху: Шта ће бити из овога детета? (Лк. 1, 66).

И рука Господња беше са новорођеним младенцем, умножавајући у њему благодат Божију и чувајући га од мача Иродова. Јер о чудесном рођењу Јовановом дође глас и до Ирода. и он се много чуђаше, говорећи у себи: "Шта ће бити из овога детета?" А када се у Витлејему јудејском роди Господ наш Исус Христос, и са Истока дођоше мудраци и распитиваху о новорођеном цару Јудејском, тада Ирод, пославши војнике у Витлејем да побију тамо сву децу, сети се и Јована, сина Захаријина, о коме је чуо много чудесних ствари, и питаше се у себи: "Да није он будући цар Јудејски?" И одлучивши да убије и њега, он нарочито посла убице у Хеврон у кућу Захаријину. Али послане убице не нађоше светог Јована, јер када у Витлејему отпоче безбожно убијање деце, глас и кукњава тамошња допреше и до Хеврона који није много удаљен од Витлејема, и сазнаде се разлог те кукњаве. Онда света Јелисавета одмах узе младенца Јована и побеже у високе пусте горе; а свети Захарија у то време налажаше се у Јерусалиму, држећи по обичају свештенства чреду своју у храму. Света пак Јелисавета, кријући се по горама, са сузама се мољаше Богу да заштити њу са дететом. И када са врха горе угледа војнике где се приближавају, она завапи ка стени пред којом се обрете: Горо Божија, прими мајку са чедом!

И тог часа се отвори стена и прими унутра Јелисавету са дететом, и тако их сакри од убица који су их тражили. А војници, не нашавши онога кога су тражили, вратише се празних руку к ономе који их беше послао. Тада Ирод посла свог оруженосца у храм к Захарију да му каже: Дај ми сина твог! - Свети Захарије одговори: Ја сада служим Господу Богу Израилеву, а о сину мом не знам где је.

Силно разјарен, Ирод поново посла војнике к Захарији наредивши им да, ако Захарија не преда сина, онда убију њега сама.

Војници, свирепи као зверови, похиташе да изврше наређење безаконог цара, и са јарошћу говораху свештенику Божјем: Где си сакрио свога сина? Предај нам га, јер је цар наредио да тебе одмах убијемо, ако нам не предаш сина свог. - Свети Захарија им одговори на то: "Ви ћете убити тело моје, а Господ ће примити душу моју". - Тада убице, извршујући Иродово наређење, јурнуше и убише светог слугу Божјег између храма и олтара (Мт. 23, 35). А проливена крв његова стврдну се на мермеру и постаде као камен, за сведочанство Иродова злочина и на вечну осуду његову.

Међутим, света Јелисавета са Јованом, скривена Богом, борављаше у отворившеј се стени. У њој се, по наређењу Божјем, образова пећина за њих, и потече извор воде, и над пећином израсте палма, пуна урми. И сваки пут, када је наступало време узимању хране, то се дрво савијало и они су јели од рода његова, а када би се наситили, дрво се опет усправљало.

Четрдесет дана по убиству Захаријиним света Јелисавета се престаји у тој пећини. Од тога времена свети Јован беше храњен анђелом Господњим до свога пунолетства, и чуван у пустињи све до дана јављења свога Израилу. Тако рука Господња чуваше и заклањаше светог Јована, да би у духу и сили Илијиној ишао испред лица Господња и припремио пут Њему који долази да спасе род људски. Због свега тога нека се слави Христос Бог - Спаситељ наш, са Оцем и Светим Духом вавек. Амин.

РЕЧ СВЕТОГ ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА НА РОЂЕЊЕ СВ. ЈОВАНА ПРЕТЕЧЕ

Благовремен је дан празника и свеопште радости, у који се опоменух Гаврилова служења и Захаријана свештенстева. Ви чувате евангелиста Луку који казује шта се догоди праведном Захарији када уђе у храм Господњи да кади, и све мноштво народа беше напољу и мољаше се Богу у време кађења. Њему се јави анђеол Господњи, стојећи с десне стране олтара кадионога. Видевши га, Захарија се збуну и страх нападе на њ. О страше, предуслове неверја, непостојанство ума, поклизнуће душе! - Исправљајући то, анђеол рече: Не бој се, Захарија; јер је услишена молитва твоја. - Изгони

страх и уводи молитву, јер рекавши: "не бој се", не ућута него спомену и силу молитве, која дар Божји стече. Услишена је, рече, молитва твоја: ето, жена твоја Јелисавета родиће ти сина, и надени му име Јован (Лк. 1, 9-13).

О, преславне тајне и страшнога чуда! С правом Захарија посумња и приговори анђелу. Он искаше једно, а доби друго; он се мољаше за народ, а би назван оцем сина; он мољаше опроштај грехова, а доби обећање о разрешењу бесплодне утробе. Жеља Захаријина беше да се исцеле душе сагрешивше, а не да се утроба Јелисаветина обремени зачећем плода. С правом се Захарија збуни и уплаши, јер беше човек подложен промени, иако обучен у свештенички чин, и размишљаше у себи говорећи: Чудна је појава овога човека, чудно и обећање његово. Ко је овај што је тако смело ушао у свети храм и стоји с десне стране кадионог олтара, као да је без икаквог греха? Ко је овај што има неземаљски изглед, блиста лицем и плаши душу моју? Ја никада не видех тако нешто необично: је ли ово крилати човек или птица човеколика? шта је ово? Не знам. Ко је овај, - да ли уходи мога кађења, и ометач мога молитвеног посредовања? Народ који се напољу моли очекује ме као тајника Небескога Цара, а овај ме задржава унутра; преко мене они узнеше молитве Небескоме Цару, просећи опроштај гресима својим; нисам сигуран, да ли ћу узмоћи испунити жељу народу и показати дело моје чреде, а овај се појави доносећи ми нову вест. Удаљи се, дакле, ти што ме плашиш! Јер када би ти био анђеол, послан од Бога, ти би ми помогао у мојој молитви и сажалио би се на оне што напољу стоје и са сузама се моле. Иди одавде ти који ме страшиш, не треба ми ниједна реч о детету које ми обећаваш; јер шта ће народ имати од тога, ако ја будем добио сина? И каква ће корист бити народу, ако Јелисавета буде дојила сина? И какву ће добит стећи народ, ако ја оставим наследника дому свом? Иди, иди од мене, ма ко ти био! Ми смо стари; прошло је време за зачеће; угасла је од старости топлота телесна; ми смо обоје мртви за пожуду; што младост не исцвета, како ће то старост произвести?

Тако размишљаше и говораше у себи Захарија. А анђеол му рече: Не бој се, Захарија, не смућуј себе помислима, јер сам анђеол светлости а не таме. Ја сам Гаврил, један од главара Небескога Цара;

испуњујем наређење, а не наређујем по својој власти; послан сам да ти благу вест јавим, а не да те уплашим; ја се прикрих овим видом који ти видиш, не да те устрашим него да ти се не бих јавио у нагој суштини анђелској: јер телесни не може гледати бестелесног, а Онај који ме посла штеди твој живот. Не бој се, Захарија, послан сам да ти добру вест донесем, а не да те у страх и у недоумицу уведем; ти се позиваш на старост, на бездетност вашу, на престарелу утробу. А ко то рађа по својој жељи? Чадородије је дар Божји, а не изум људски. Зар ниси чуо Господа где говори: Ја сам који стварам човека и саздајем дух у човеку? (Зах. 12, 1). Не верујеш ли, Захарије? А како би саздан Адам, како би створена Ева, како би рођен Исак? Аврам чувши, поверова и не изгуби наду, а ти свештеник па не верујеш! Зар није Богу могуће све што рече? Ти због старости приговараш, старче, и сматраш да је телесна омртвљеност јача од Бога. Када ти не би знао за пример Аврамов, онда би с разлогом могао сумњати; позиваш се на немоћ природе, и не верујеш божанском обећању. Мало иштеш, а много добијаш; и јадаш се као да си претрпео штету. Ти се молиш само за јеврејски народ, а ја ти благовестим оно што ће свима народима бити на спасење.

Захарија, чувши то и мало окренувши лице, стаде противречити Анђелу зборећи: Шта ти говориш, Анђеле; жена ће моја родити? Еда ли се ја о томе молих? И ради тога ли кађење вршим и тамјан приносим? Обављајући своју чреду, ја се молим за опроштај грехова народу, а не за разрешење од своје неплодности. Народу своме желим олакшање, а не Јелисавети зачеће и трудноћу. Рањеним душама иштем исцељење, а не да увенуле дојке Јелисаветине точе млеко. Шта ти говориш, о Анђеле! жена ће моја родити? Каква је добит од тога за оне што се напољу моле? Зар ме они, чувши ово, неће затрпати камењем, говорећи, да се ја не молим за њих него за себе, и да не измолих њима милости од Бога, него измолих чадородије себи. Ја никакве жеље немам за чадородијем. Не било тога! Ја то нећу! Оно за шта сам молио, то нисам добио; а ти ми сада уместо тога причаш друго. Не може бити ни речи о неком рођењу сина! Ми не можемо да ходимо без штапа, а ти нам наређујеш да почнемо рађати децу! Како то може бити, када се старост одрече природне телесне везе? Ја иштем спасење људима, и

срећу роду нашем, и победу над непријатељима, а не плач одојчета, пелене, повијање, гајење. Ја не мислим о томе. И како ћу се ја обрести оцем природнога сина? Старост одбија да верује у то, јер је то ван њених сила. Ја се држим штапа као коња, и једва идем, а ти ме подстичеш на телесну брачну везу. Како је то могуће? Ти видиш, ми смо обоје остарели, ка земљи се повили; ништа друго не очекујемо сем срп смрти, да нас као већ зрело класје пожње. Ако истину говориш, о Анђеле, онда ми дај неко знамење као залог, да бих поверовао обећању. Јер и Арон не би поверовао, да жезал његов није процветао; и Мојсије не би поверовао, да му рука није побелела; и Гедеон не би схватио, да росе није било на руну; и Језекија не би поверовао, да се сунце није повратило назад. Дај дакле и ти неко знамење, да се и Јелисавета не насмеје као што то учини Сара. Ако треба да будем други Аврам, онда и ја да поступим према теби аврамски: уђи у дом мој, и ја ћу ти умити ноге, и предложити ти трпезу, да би нам подарио пород у старости. Али, чиме ћу се убедити у то што ми ти јављаш, о Анђеле? Ти одређујеш име детету, и набрајаш врлине онога који се још није родио. Покажи ми нешто надприродно, да бих поверовао ономе што је противприродно. Ако се небо преврне тумбе, то ћу се и ја обновити; ако се море измери, то ће и Јелисавета родити; ако се сунце достигне, то ће и суве дојке источити млеко; ако се месец загради, то ће се и усахла утроба овлажити. Чиме ћу се убедити у то: јер сам ја стар и жена је моја временита (Лк. 1, 18).

Анђео тада рече Захарији: Ти не верујеш Богу који све може, и сматраш да је обећање Божје немоћно и непостојано, и не стидиш се да испитујеш онога који ти доноси благовест. Чиме ћу се убедити у то, - говориш ти, о Захарије! Еда ли те Бог шаље у Египат да заплашиш фараона, па одбијаш! Ти говориш у себи, да Бог не чини ништа надприродно. Но ако тражиш доследност у природи, а не верујеш чудесној сили Божанства, онда ми реци: на чему стоји земља? чиме се држи свод небески? где су сместишта облацима? кишне капљице где се образују, и снежне пахуљице где се праве? ко руководи течењем сунца? ко одређује границе рашћењу или опадању месеца? ко ће избројати мноштво звезда? како се неисцрпно море задржава песком? како се образује човек у утроби

матере? и како се душа Богом саздана изненада обрете у зачетом младенцу? - Ти питаш: "чиме ћу се убедити?" Али, зар не верујеш да свако саздање служи своме Саздатељу, и да свако саздање одмах чини оно што Бог хоће, па макар то било и изнад његове природе? Ти не верујеш да нероткиња може родити. А шта ћеш рећи ка да чујеш да чедна Дјева преславно рађа, и да постаје чврстом вером оно што је изгледало невероватно? Но пошто тражиш знамење, да би поверовао у оно што ти говорим, онда нека ти ово буде знак: ево, онемећеш, и нећеш моћи говорити до онога дана док се то не збуде (Лк. 1, 20).

О, човекољубивог наказања, које изазва исправљење! Јер само глас који сагреша, би кажњен од Анђела, само језик који се дрзну противречити Анђелу, би обуздан: "и даваше руком знак људима; и оста нем" (Лк. 1, 22). Добро Еванђелист написа то: "оста нем"; то ћутање очекиваше глас који се имао родити, Захарија очекиваше Јована, старац - сина, свештеник - пророка. А очекиваше нем, јер Анђео рече: пошто ти, не верујући иштеш знак, онда у властитом телу свом прими знак који те кажњава: онемећеш! Јер где је оруђе противречења, тамо је и казна; где је непромишљена смелост, тамо је и васпитна узда; где је ружење, тамо је и карање. Бог је желео, Захарије, да ти постанеш гласник таквога чуда: рађа се челник војске Небескога Цара и припремитељ ослобођења света од греха. Али, пошто си ти уобразио да је немоћ тела јача од Божјег обећања, - онемећеш и нећеш моћи говорити до онога дана док се то не збуде; јер ниси веровао мојим речима које ће се збити у своје време (Лк. 1, 20). - Видиш ли, да се без вере не може учинити ништа велико и савршено.

Чим Захарија чу ове речи, одмах изиђе из храма, са немилком као наградом за неверје. О, чуда! он уђе да друге ослободи од грехова и суда, а сам изађе осуђен као сагрешитељ; приносећи богослужбено кађење, он изнесе знак изгнања. Народ очекиваше да чује нешто добро од њега, а он рукама даваше знак, и мимиком говораше: "Нека ми се нико не приближи, нека ме нико не пита, јер на себи носим казну Господњег негодовања". - О, чудесних збивања! Захарија немотује, а Јелисавета се радује; језик се везује, а утроба затрудњује; благоглагољива уста мртвују, а нероткиња постаје

мајком; Захарија ћути, а Јован игра у утроби матере: јер чим бесплодна Јелисавета угледа Пречисту Дјеву, одмах звезда даница познаде своје Сунце, и Јован силно заигра у материној утроби, оптужујући спорост природе што не може одмах да изађе из утробе у овај свет. Ја сам, вели он, претеча Господњи, и зашто сам везан законима као и остала деца у утробама матера својих? Не могу да чекам до порођаја, играм предахитрујући порођај: јер познадох Господа који ме посла испред себе, да идем напред пред лицем Његовим да Му припремим пут; ја ћу пољуљати узе природе, јер хитам да проповедам долазак Господњи. - О, да дивних чудеса! О чему не знаћаху анђели на небу, то сазнаде Јован ношен у утроби. Од Престола и Господстава сакри се тајна Божјег оваплоћења, а откри се Јовану у утроби материној; и с каком је благовешћу дошао Арханђео к Богородици, то нам показује Јован заигравши у утроби. Јер дошавши к нама Искупитељ рода нашег, будући још у утроби матере Дјеве, пође к другу свом Јовану, који такође бејаше још у утроби матере своје. И гле призора: Творац поздравља Своје створење, Цар обитава у шатору војника, Господар дошао у кућу роба. Јован, угледавши из утробе матере своје Ношеног у утроби Дјеве, напрезаше се да превазиђе законе природе, и узигравањем својим кликну: Видим Онога који је поставио границе природи, и не могу чекати време рођења: мени није потребно да проведем девет месеци у утроби, јер Онај који је вечан у мени је; зашто онда да не изађем из ове тамнице у којој сам затворен? Изаћи ћу, да објавим брзо збивање чудесних и предивних ствари. Ја сам труба, и објавићу Божји долазак у телу, и тим гласом одвезаћу очев језик.

Гледај тајанство ново и необично! Још се није родио, а узигравањем проповеда; још није добио глас, а чује се преко дела; још није навикао живети, а Бога благовести; још није угледао светлост, а показује Сунце; још није изашао из утробе, а жуди да хрли напред, јер не подноси да остане унутра, пошто је Господ дошао. Он неће да чека време рођења, него се пашти да се ослободи утробне тамнице, да би што пре објавио Спасов долазак. Дошао је Онај који ослобађа уза, вели Јован, и зашто ја седим везан? Дошао је Бог Реч, и зашто ја не оглашавам, када сам глас Речи, него сам спутан? Изаћи ћу, похитаћу напред, објавићу свима: Гле, Јагње

Божије које узима на себе грехе света! (Јн. 1, 29). - Такав је смисао Јованова узиравања у утроби матере.

А Јелисавети се наврши време да роди, и роди сина. И чуше њезини суседи и родбина, и радоваху се с њом (Лк. 1, 57). Јер она по природи и надприродно заче и роди: као жена, заче по природи; а надприродно је то што у старости роди благодаћу Духа Светога а не силом природе; јер једно је дело природе а друго благодати. И чудесно беше све што се због Јована збиваше: јер се његово рођење изврши не толико од телесних родитеља његових колико од благодати Духа Светога. Јер Јован беше потребан не толико родитељима колико речи Божјој. О томе сведочи сам Архангел Гаврил који говори Захарију: Ево жена твоја родиће ти сина, и напуниће се Духа Светога још у утроби матере своје; и многе ће синове Израилеве обратити ка Господу Богу њиховоме; и он ће напред доћи пред њим у духу и сили Илијиној (Лк. 1, 13. 15. 16. 17).

Зар није чудесно рођење овог детета? Жене рађају децу у мукама. Но какав бол могаше имати Јелисавета при порођају, када јој присуствоваше Дух Свети? Не беше потребна помоћ бабице онде где благодат Духа, уклањајући порођајне муке, радошћу испуњаваше породиљу. Јер Јован доби благодат од Бога не пошто се роди, не пошто одрасте и омужа, него још у утроби матере своје обучен као војник у оклоп, потече пред Господом, по речи Анђела: Напуниће се Духа Светога још у утроби матере своје; и он ће напред доћи пред њим у духу и сили Илијиној (Лк. 1, 15. 17). Пред ким ће то он напред доћи? Пред Господом Христом. Због тога је и назван Претечом, као што и од самог Јована чујемо где говори о Спаситељу: За мношвом иде човек који преда мношвом постаде, јер пре мене беше (Јн. 1, 30). За мношвом иде по времену, а пре мене беше по предвечном Божанству Свом.

Зашто Архангел Гаврил каже да ће Јован ићи пред Господом Христом у духу и сили Илије Тесвићанина? Слушај пажљиво: Илија значи - Бог; а пошто Јован имађаше у себи Бога, као испуњен Духа Светога још у утроби матере своје, а Дух Свети је Бог, то се и Претеча Господњи показа силан у Духу као Илија. Јер је Јован Претеча тај за кога Господ још у старини рече преко пророка: Ево ја ћу послати анђела свога пред лицем Твојим, који ће приправити пут твој пред

тобом (Малах. 3, 2 = Мк. 1, 2), и многе ће обратити од заблуде ка истини. Ради тога и Анђео рече о Јовану, да ће у духу и сили Илијиној ићи пред Господом, пошто Јован има много сличности са Илијом.

Заиста чудан беше Јован: он као одојче поврати говор оцу. Јер Захарија, упитан какво би име хтео наденути детету, затражи дашчицу, и написа говорећи: Јован нека му је име. И он који није поверовао Анђеловим речима, сада је принуђен да написмено објави виђење које је имао. Он који тада није хтео да прими слухом што му би речено, сада својом сопственом руком потврди, и наденувши детету име, поврати му се говор. Стога се сви чуђаху; јер му се одмах отворише уста и одвеза језик, и он говораше благосиљајући Бога (Лк. 1, 63. 64).

О, новог и необичног чуда! Пише се име детету, и нема очева уста постају благоглагољива; именује се Јован, и исправља се језик именујућег. Само праведничково име отвара нема уста и покреће непокретни језик да благосиља Бога. Тако се показа глас онога који је имао вапити у пустињи: Приправите пут Господу, и поравните стазе његове (Мт. 3, 3). О, чуда! Реч долази, глас унапред објављује; Господар иде, слуга се шаље испред Њега; Цар се приближава, војник се припрема. Радујмо се, дакле, и веселимо се, што Јелисавета роди и Захарија проговори, што нероткиња уздоји и старац ускликну, што воштана дашчица би потражена и језик се свештенику одвеза, што се Претеча роди и сав се свет обрадова.

Овде би требало завршити слово, али Захарија не допушта својим клицањем: Благословен Господ Бог Израиљев што походи и избави народ свој! (Лк. 1, 68). Поражавајуће ствари! Шта збори Захарија? После свога исцељења од немила Захарија први пут ускликну: Благословен Господ! Шта то значи? Захарија беше мртав, и васкрсе; беше мртав не по природи, него претрпљујући подобие смрти; он беше држан немилком као гробом, и поврати се у живот. После овог сликовитог васкрсења Захарија по први пут ускликну: Благословен Господ Бог Израиљев! О, Захарија! да ти ниси угледао духовног дива, упознао духовног земљоделца, добио дара, ти не би благословио Дародавца. Али, Захарија прослави Бога пророчком песмом, достојном дара. Ускликнимо и ми: Благословен Господ Бог

хришћански, што посети и избави људе Своје! Њему приличи свака слава, част и моћ, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ ПРАВЕДНИХ ЗАХАРИЈЕ И ЈЕЛИСАВЕТЕ

Родитељи светог Јована Претече и Крститеља Господњег. Спомен светог Захарије празнује се 5. септембра (в. тамо опширно), а 11. фебруара пренос његових светих моштију.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ПАНАГИОТА КЕСАРИЈСКОГ

Пореклом из града Кесарије; као младић пострадао за веру у Христа од Турака у Цариграду 1765. године. Тело му сахрањено изван града на гробљу храма Живоносног Извора Пресвете Богородице у Цариграду.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ НИКИТЕ, епископа ремесијанског

Друг и врсник светог Павлина Нолског.[2] Изгледа да је био Словенин, из Ниша, и као такав да је проповедао Еванђеље међу Словенима у области Нишко-Пиротској. Какву је промену учинио свети Никита међу Словенима најбоље казује песма, коју је свети Павлин певао Никити:

"Каква промена! И како срећна! Дотле непроходне и кржаве горе скривају сада разбојнике, обраћене у монахе, питомце мира".

"Где беху обичаји зверова, тамо је сада лик ангела. Праведник се скрива у пећини, где је становао злотвор".

Столица светог Никите био је град Ремесијана, под којим неки разумеју Пирот. Поред своје мисионарске службе свети Никита је написао неколико књига, као шест књига о вери, књигу о палој девојци (која је многе побудила на покајање). Упокојио се свети Никита у петом веку.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ОРЕНТИЈА, ФАРНАКИЈА, ЕРОСА, ФИРМОСА,
ФИРМИНА, КИРИАКА И ЛОНГИНА**

Рођена браћа. Беху римски војници у време цара Максимијана. Када Римљани ратоваху против Скита за Дунавом, св. Орентије изађе на мегдан скитском Голијату Мароту и уби га. Због тога сва римска војска приношаше жртве боговима, али Орентије са браћом изјави, да су они хришћани и да не могу приносити жртве глумим и немим идолима. Без обзира на њихове војничке заслуге беху осуђени на прогонство у Каспијске пределе, но уз пут свих седам, један за другим, од глади и мука скончаше свој земни живот и преселише се у Царство Христово.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ЈАКОВА И ЈОВАНА МЕЊУЖСКИХ**

Деца благочестивих сељака из околине Новгорода. Она у децјем узрасту мученички пострадаше. Свете мошти њихове, прослављене чудесима, почивају у Мењужском манастиру, на 40 врста од Новгорода, на обали реке Мењуге.

НАПОМЕНЕ:

1. Хеврон (данас га Арабљани називају Ел-Халил), град на Југу Палестине, један од најдревнијих градова Азије. Он је као древни град био познат још у време Аврама и, по писању Флавија (историчара јеврејског који је живео у почетку хришћанске ере), у његово време сматрало се да Хеврон има већ око 2300 година. Град се из старине сматрао код Јевреја свештеним, пошто се у њему налазе гробнице Авраама и Саре, Исака и Ревеке, Јакова и Лије. У дане Константина Великог над гробничном пештером Аврамовом би подигнута црква, коју касније муслимани претворише у џамију. Сам град се налази на висини хиљаду стопа вишој од Јерусалима, у дубокој и уској долини, са обадве стране окружен горама. Сва долина и падине гора начичкане су вртovima маслина, смокви, кајсија, нара, и виноградима. У садашње време град има до 10.000 становника.
2. Спомен његов празнује се 23. јануара.

25. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТЕ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦЕ ФЕВРОНИЈЕ

У време незнабожног цара Диоклецијана беше у Риму епарх[1] Антим, који имађаше сина Лисимаха, за кога он обручи дивну девојку, ћерку сенатора Просфора. Разболевши се смртно, епарх Антим призва свога брата Селина и рече му: Господине мој брате! ево ја одлазим из земаљског живота и теби поверавам свога сина Лисимаха; ти му буди отац уместо мене, а он нека ти буде син. После моје смрти ти што пре склопи брак између њега и његове веренице, Просфорове ћерке.

Селин обећа своме брату епарху Антиму да ће поступити по његовој жељи. Три дана након тога Антим премину. После смрти Антимове, цар Диоклецијан дозва к себи Лисимаха и његовог стрица Селина, и насамо рече Лисимаху: Младићу, памтећи љубав оца твога према мени, ја сам хтео да на његово место поставим тебе за епарха, али пошто чух да волиш хришћанску веру, ја то одложих

док не проверим да ли је то истина. Ради тога ја хоћу да те сада пошаљем на Исток, да тамо искорениш хришћанску веру; и када се по извршењу тога будеш вратио, ја ћу те наградити чином епарха.

На ове цареве речи Лисимах не смеде узвратити ништа јер беше врло млад, имађаше око двадесет година. Но стриц његов Селин паде пред ноге цару и рече: Молим твоје бесмртно величанство, допусти Лисимаху да остане овде неколико дана, да би ступио у брак са ћерком Просфора. А када ступи у брак, онда ћу заједно са њим поћи и ја, и ми ћемо заједнички извршити све што нам нареди твоја божанствена власт. - Но цар рече на то обојици: Најпре идите куда вам наређујем, и истребите хришћане. И када то успешно свршите и овамо се вратите, тада ћу вам и ја помоћи да свечано обавите свадбу.

Чувши то, они се не усудише рећи ни једну реч више, и послушно се покорише царевеј наредби: узеше од цара указ и са много војске кренуше на Исток. Лисимах поведе са собом свог рођака, комита^[2] Прима, који беше син сестре мајке његове, и њему повери команду над војском. Када стигоше на Исток, они се зауставише у области Палмире,^[3] и све тамошње хришћане стадоше таманити разним мукама: једне огњем спаљиваху, друге зверовима предаваху, а треће мачем погубљиваху и тела њихова бацаху псима. Стриц Лисимахов Селин беше веома суров и нечовечан. Велики страх обузе све покрајине на Истоку због бездушне свирепости Селинове. А Лисимах веома жаљаше хришћане, јер му мајка бејаше хришћанка, и од ње се беше научио познању Христа. Једне ноћи он призва к себи свога рођака, комита Прима, и рече му: Уважени Приме, ти знаш да је отац мој био незнабожац и у незнабоштву умро, али моја мати премину као хришћанка, и за живота свог се много стараше да ме начини хришћанином. Али ја, бојећи се цара и оца, не могох то учинити. Но од мајке имам заповест да ниједног хришћанина не убијем, и да се трудим да постанем пријатељ Христов. Сада пак гледам где стриц мој Селин бездушно мучи и убија хришћане, и због тога ми душа силно пати. Ја хоћу да тајно штедим хришћане, и да оне од њих што су по тамницама пуштам да беже и скривају се где могу.

Комит пристаде на то, и они утврдише међу собом споразум да штеде хришћане. Стога, чим би сазнали негде за цркве или манастире хришћанске, они су одмах кришом слали тамо поруке, извештавајући хришћане о доласку мучитеља и саветујући им да се крију. Осим тога комит нареди својим једномишљеницима међу војницима, да не хватају хришћане ради мучења, него да и ухваћене пуштају да беже.

Пошто проведе у Палмири дуго време и поби многе хришћане, Селин намисли да иде у град Сивапољ, који се налазио у крајевима асиријским,^[4] потчињеним римској власти. У том граду бејаше женски манастир са педесет монахиња. Игуманија у њему беше Вриена, ученица блажене игуманије, ђаконисе Платониде, чије предање и правило она строго држаше. А Платонидин устав беше овакав: петком ниједна сестра није смела радити никакав посао, него су се све сабирале у цркву, и ту од јутра до вечера проводиле у молитви и у читању Божанствених књига; најпре је до девет сати пре подне сама ђакониса Платонида читала сестрама богонадахнуте речи, па је онда предавала књигу Вриени, наређујући јој да им она чита до вечера. Тако исто је потом радила и сама Вриена, која после смрти своје наставнице прими старешинство у манастиру, подражавајући је у свима врлинама њеним.

У те игуманије Вриене беху две девице, које она васпитаваше и руковођаше у монашком животу; звале су се Прокла и Февронија. Прокла имађаше двадесет и пет година, а Февронија двадесет. Февронија бејаше братаница Вриени, тојест ћерка њенога брата. Она беше толико лепа, да никакав живописац не би могао насликати лепоту цветајућег лица њеног. Таква Февронијина красота веома забрињаваше Вриену, и она много размишљаше о томе како да Февронију сачува целомудреном и читавом од саблазни овога света. Све сестре у манастиру узимаху по мало хране само једанпут дневно, и то предвече; но Вриена наређиваше Февронији да се пости до идућег дана: да цео дан остаје без хране, и да тек другог дана предвече једе по мало, јер се надала да ће због таког уздржања увенути лепота Февронијина. А и сама Февронија, желећи да умртви тело своје, усрдно се предаваше толиком пошћењу и уздржању, да никада досита ни хлеба јеђаше ни воде пијаше, него свагда глађу и

жећу, многим подвизима и трудовима изнураваше тело своје, па се и сну мало предаваше. Постеља њена састојала се из једне голе даске без икаквог намештаја, дугачке три лакта, а широке пед и по. И на тој дасци, или на голој земљи, Февронија предаваше кратком сну своје многуотруђено тело. И кад год би ђаво покушао да је у сновиђењима саблазни, она је одмах устајала, бацала се крстолито на земљу, и са многим сузама молила се Богу, да одагна од ње кушача; затим је узимала у руке Свето Писмо и усрдно читала божанствене књиге, наслађујући се духовно од њих. Февронија беше од природе оштроумна и жељна знања, и њеној се памети веома дивљаше Вриена.

Петком, када се све сестре сабираху у цркву, игуманија Вриена је налагала Февронији да чита Свето Писмо сестрама. Но пошто петком долажаху к њима у цркву и световне жене да слушају духовне поуке, то је Вриена наређивала Февронији да чита свештене књиге стојећи иза завесе, да не би видеала лица и наките световних жена, које она никада није виђала раније. И шираше се добар глас о блаженој Февронији по целом граду; и свуда хваљаху њену корисну ученост, и њену лепоту, и њену доброту, јер она беше кротка, смиреноумна, целомудрена и свима врлинама украшена.

Чувши о томе нека жена сенаторског рода, по имену Јерија, веома зажеле да види Февронију и да разговара с њом. Та жена беше незнабожачке вере, млада по годинама, и удовица, јер само седам месеци поживе са својим мужем, па обудове, и живљаше у кући својих родитеља, који такође беху незнабошци. Јерија дакле дође у манастир и преко вратарке извести игуманију Вриену о својој жељи да види Февронију. А кад игуманија изађе пред њу, Јерија припаде к ногама њеним и, грлећи их, мољаше је овако: Заклињем те Богом, који је створио небо и земљу, не гнушај се мене незнабошкиње, која сам све до сада била игралиште идола и демона, - не лиши ме поучног разговора са вашом сестром Февронијом, да би ме упутила на пут спасења, и ја обретем у Христа, истинитог Бога, оно што је припремљено хришћанима. Избавите ме од таштине овога века и од нечистог идолослужења, јер ме родитељи приморавају на други брак, а ја желим да почнем нови живот, проводећи време у поучним

и душекорисним разговорима са Февронијом, јер сам доста времена, из незнања, провела у незнабожју.

Говорећи то, Јерија сузама заливаше ноге игуманији Вриени, побуђујући је на сажаљење. А Вриена, саслушавши је, рече јој: Бог ми је сведок, госпођо Јерија, да сам Февронију још као двогодишњу девојчицу примила у овај манастир под своје старање, и ево сада је већ осамнаеста година откако она живи у манастиру безизлазно, и за све то време она не види ни мушкарца, ни жене световне, ни одећу њихову, ни наките њихове, нити ишта световно. Штавише, њу до сада није могла видети ни дојкиња њена, иако ме је много пута молила да је види и поразговара с њом, али ја то нисам дозволила. Сада пак, видећи твоје усрђе, и осетивши твоју љубав к Богу, и надајући се у твоје спасење, ја ћу те увести код ње, само промени своје световно одело и обуци се у монашко.

Јерија то одмах с радошћу, учини и Вриена је одведе к Февронији. Угледавши Јерију у монашкој одећи, Февронија помисли да је то дошла к њима нека монахиња са стране, па јој се стога поклони до земље и, загрливши је, пољуби се с њом као са сестром у Христу. Онда Вриена нареди обема да седну, и да се занимају поукама из божанских књига Светога Писма. Узевши Свето Писмо, Февронија стаде читати Јерији, и Јерија би толико тронута оним што је Февронија читаше и говораше, да она сву ноћ проведе без сна. Обе оне, занете речју Божјом, не заспаше; и нити се Февронија умори читајући и говорећи, нити Јерија слушајући. При томе Јерија проли толико суза, да и земљу окваси сузама својим; јер она, незнабошкиња по вери, никада не беше чула такве душекорисне поуке.

А када се раздани, игуманија Вриена једва убеди Јерију да иде кући к родитељима својим. Са сузама пољубивши Февронију и игуманију, Јерија оде кући својој. Февронија пак упита помоћницу игуманије Томаиду: Молим те, госпођо мати моја, кажи ми, која је та страна монахиња што толике сузе проли, као да никада слушала није божанске речи Светога Писма. - На то јој Томаида рече: Зар ти не знаш с ким си разговарала? - Февронија одговори: Како могу знати страну монахињу, коју никада видела нисам. - Тада јој Томаида каза: То је бојарка Јерија. - Зашто ми то не казасте раније,

примети Февронија, ја сам разговарала с њом као са сестром. - Тако је била наредила госпођа наша игуманија, одговори Томаида.

После таког одговора Февронија ућута; и стаде се тајно у срцу свом молити Богу за Јерију, да је Бог обрати на пут истине и уврсти у Своје изабрано стадо. А Јерија, дошавши дома, исприча све што чу од Февроније, и стаде убеђивати своје родитеље да оставе незнабожачку заблуду и познаду јединог истинитог Бога - Исуса Христа. Они послушаше душеспасоносни савет своје благоразумне кћери, повероваше у Христа, и примише свето крштење са свим домом својим. Тако утицаше на спасење њихово поуке Февронијине и све молитве њене.

Убрзо потом Февронија се тешко разболе. Јерија дође и служаше јој у време болести. Утом се пронесе градом глас да се Селин и Лисимах примичу граду да муче хришћане. Тада многи хришћани, међу њима и свештеници и клирици, па и сам епископ, оставише све и, поплашени, напустише град и кријаху се где је ко могао. Сазнавши за то, инокиње Вриениног манастира дођоше к својој игуманији и рекоше јој: Госпођо мати, шта ћемо радити? Ето приближавају се граду они зверови - безбожни мучитељи, и сви верни хришћани избегаше, бојећи се мука. - Вриена их упита: Шта ви мислите и шта намеравате? Оне јој одговорише: Нареди, мати, да се и ми сакријемо и спасемо душе своје. На то им Вриена примети: Још борбу не видесте, а већ помишљате на бекство; још не настаде час подвига, а ви се већ показујете побеђени. Не, децо, молим вас, не радите то! Боље останимо овде, поднесимо муке, и умримо за Христа који је умро за нас, да бисмо и живели с Њим вечито.

Чувши то, сестре умукоше. Но сутрадан једна сестра, по имену Етерија, рече сестрама: Знам ја да нас мати игуманија због Февроније не пушта да изађемо одавде и сакријемо се; како ми изгледа, она хоће да нас због једне Февроније све упропасти; него хајдемо понова к њој, и ја ћу јој у име свију вас рећи што треба. - Чувши то, неке се инокиње сложише са Етеријом, а неке се супроћаху; но најзад се све сложише и одоше к игуманији. Осетивши због чега су дошле, игуманија Вриена упита Етерију: Шта хоћеш, сестро? Она одговори: Молимо, да нам дозволиш да побегнемо од опасности која нам прети, јер се и епископ и презвитери и сав клир склонише. Треба да

се сетиш, мати, да међу нама има девојчица, због којих се ваља бојати, да их незнабожни војници не похватају и не лише девства, и тиме их лише награде од Бога. Још се треба бојати и тога, да се и ми, не будући у стању претрпети љуте муке, не одрекнемо Христа, и тако погубимо душе своје. Такође нареди нам да са собом узмемо и болесну сестру нашу Февронију, те да и њу склонимо одавде.

Чувши то, Февронија рече: Жив ми Христос, коме се обручих и коме поверих душу своју, нећу отићи одавде, него ћу ту умрети и ту се сахранити. - Тада Вриена, обраћајући се Етерији, рече: Пази шта радиш; својим саветом ти смућујеш сестре. Ти ћеш видети, ја сам невина у ономе зашта ме ти окривљујеш. - Затим, обративши се осталим сестрама, рече им: Нека свака од вас изабере оно што хоће и што јој изгледа корисније.

Тада све сестре, бојећи се предстојећих мука, опростише се са игуманијом и Февронијом, и са великим плачем и ридањем, бијући се у прса, отидоше из манастира. А Прокла, Февронијина вршњакиња и саученица, загрливши је и љубећи је, плакаше и говораше: Помоли се за мене, госпођо и сестро моја! - Февронија, држећи је за руку и не пуштајући је да иде из манастира, говораше јој: Побој се Бога, сестро моја Прокло, бар нас ти не остављај! Ти видиш, ја сам тешко болесна и скоро ћу умрети, а мати наша Вриена неће ме моћи сама погребсти. Стога остани овде, да би послужила погребу моме. - На то јој Прокла одговори: Нећу те оставити, сестро моја; остаћу овде по твојој жељи. - Но када се спусти ноћ, Прокла не одржа своју реч, и кришом оде из манастира. Са Февронијом остаде у манастиру само игуманија Вриена и њена помоћница Томаида.

Игуманија Вриена, видевши опустели манастир, са тугом уђе у цркву и паде на земљу, плачући и ридајући горко. Томаида је тешаше, говорећи: Престани, госпођо и мати моја, јер је Бог моћан да са тугом и искушењем учини крај (ср. 1 Кор. 10, 13), и да нам помогне да поднесемо наилазеће беде (Сирах. 2, 10). Опомени се: ко верова Господу, и би постићен? ко борави у страху Његовом, и би остављен од Њега? - Вриена одговори: Да, госпођо моја Томаидо, тако је; но шта да радим с Февронијом? где да је сакријем и сачувам? Којим ћу очима гледати, када је варвари поведу као робињицу? - На

то јој Томаида рече: Господ, који мртве васкрсава, моћан је и Февронију окрепити и сачувати је неповређеном од варвара. Стога те молим, госпођо и мати моја, престани са плачем и ридањем, па хајдмо к болесној Февронији да је поткрепимо и утешимо.

Када дођоше код Февроније, Вриена опет горко зарида. Февронија, погледавши у Томаиду, упита је: Због чега мати наша Вриена тако рида? Томаида јој одговори: Због тебе она матерински рида, јер си млада и лепа, а наићи ће мучитељи и нанети нам муке: нас ће старе одмах убити, а тебе ће, младу и лепу, сачувати, да би те предали саблазнима света. И ми се бојимо да ласкама или насиљем они не упропасте девство твоје и лише те палате Небеског Женика.

Тада Февронија рече: Молим вас, помолите се за мене Господу, да Он погледа на смирење моје, и укрепи немоћ моју, и подари ми трпљење, као и свима слугама Својим који су Га заволели свим срцем. - На то јој одговори Томаида: Чедо моје Февронија! ево наступа време подвига. Ако те безбожни мучитељи стану мамити ласкавим речима, златом, сребром, скупоценим хаљинама, или ма каквим чарима овога света, пази да се не саблазниш, и тако изгубиш награду од Господа за пређашње трудове своје. Пази да те ђаво не исмеје, и ти постанеш игралиште идола. Пази, јер ништа није драгоценije од девства, и велика награда очекује девственице. Јер је Женик девственица бесмртан, и свима који Га љубе даје бесмртност. Зато, госпођо моја Февронијо, постарај се да видиш Њега, коме си сав живот свој посветила. Чувај себе, чедо моје, да не лишиш себе залога свога блаженства: благодати крштења и монашког завета. Јер ће Господ бити страшан у онај дан, када седне на престолу славе Своје да суди свима и свакоме да по делима његовим.

Слушајући ове речи, Февронија јачаше духом и јуначки се припремаше против ђавола. Потом рече Томаиди: Ти добро учини, госпођо моја, јер утврди слушкињу твоју и силно охрабри душу моју. Знај ово као сигурно: када не бих имала жељу да умрем за Христа - Женика свог, ја бих побегла са осталим сестрама и сакрила се од страдалничког подвига. Но пошто свим срцем љубим Небеског Женика мог, коме обручих и душу и тело своје, то се усуђујем поћи

к Њему стазом мучеништва, ако ме Он удостоји да пострадам и умрем за име Његово.

Вриена, саслушавши такве речи Февронијине, рече јој: Кћери моја, Февронија! сети се мојих трудова и мојих брига око тебе; сети се да сам те као двогодишње детенце узела под окриље своје од твоје дојкиње, и да све до данашњег дана нико од световњака не виде лица твога. До сада те чувах као зеницу ока. А шта сада да радим с тобом, и како да те сачувам, чедо моје, не знам. Пази, немој ожалостити старост моју, и немој уништити трудове моје, које ја као духовна мати твоја уложих око тебе. Сети се мученика који пре тебе јуначки и славно страдаше за Христа, и добише од Њега венац победе, и то не само људи него и жене и деца. Сети се Ливије и Леониде, које јуначки положише душе своје за Господа. Јер Ливија, мачем посечена, и Леонида - у огањ бачена, обе заједно уђоше у дворе Небеског Женика. Сети се дванаестогодишње девојчице Евтропије, која заједно са својом мајком би мукама уморена. Ниси ли се ти свагда дивила њеној послушности и трпљењу? Ти знаш како судија, одрешивши јој окове, хтеде да је стрелама заплаши, мислећи да ће се она дати у бекство од њих. Али она, чувши глас своје матере: "Чедо моје, Евтропија, не бежи!" остаде јуначки, стојећи као стуб непокретна, док је сву не изрешеташе стрелама, и она телом паде на земљу а дух свој предаде Господу. Та девојчица беше проста и неука, а ти си одлично изучила Божанствене књиге, и била си учитељица другима. Помисли онда, како јуначки ти треба да стојиш за Господа свога.

Док оне једна дугој говораху то и много друго, ноћ прође и дан освану. Када сунце грану, у граду настаде велика пометња и граја: јер Селин и Лисимах већ беху ушли у град, и њихови војници почеше хватати многе хришћане и у тамницу бацати. Неки незнабошци обавестише Селина о женском манастиру у њиховом граду, и он одмах посла војнике да ухвате све монахиње. Војници одоше, опколише манастир са свих страна, и, разбивши капију, јурнуше унутра као дивље звери. Дохвативши Вриену, они хтедоше одмах мачем убити старицу. Али Февронија, видећи опасност, паде пред ноге војницима и стаде громко викати: Заклињем вас Богом небеским, убијте најпре мене, да не бих видеда смрт госпође моје!

Док Февронија тако запомагаше, стиже тамо комит Прим и, разљутивши се на војнике, истера их из манастира, а Вриену упита: Где су остале монахиње што живљаху у овом манастиру? Вриена одговори: Све побегоше из страха од вас. - Тада комит рече: О, камо да сте и ви побегле! Али, ви и сада можете слободно бежати куда хоћете. То је моја милост према вама.

Рекавши то, он изиђе из манастира и одведе са собом војнике. Када дође у судницу к Лисимаху, овај га упита: Је ли истина што чусмо о том манастиру? - Истина је, одговори комит. Па издвојивши се са Лисимахом, насамо му рече: Готово све монахиње су побегле из манастира, и ја тамо нађох само две старице и једну младу монахињу. Но имам ти казати нешто необично и дивно што видех у том манастиру: видех младу монахињу такве лепоте, какву никада до сада не видех међу женама. Бог је сведок да истину говорим. Угледавши ту монахињу, ја се задивих лепоти лица њеног; и да није сирота и убога, ја бих је сматрао достојном да постане жена теби, господину мом. - На то Лисимах одговори: Пошто не желим да преступам заповест своје мајке и проливам хришћанску крв, већ желим да штедим хришћане, како онда могу бити саблазнитељ невеста Христових? Никада то учинити нећу; него те молим, господине мој, изведи из манастира те старице и ту младу монахињу, и чувај их негде, да не би пале у насилничке руке мога стрица Селина.

Док они тако разговараху међу собом, један од најопакијих војника, који је био у манастиру, чу њихов разговор, и одмах похита к мучитељу Селину, и обавести га да су у женском манастиру нашли девицу веома лепу, и да комит саветује Лисимаху да је узме себи за жену.

Испунивши се јарости, Селин одмах посла војнике у манастир, да чувају тамо нађене монахиње, да не би побегле и сакриле се. Затим посла неке од својих најприснијих и највернијих слугу, да виде ту девицу и дознаду њено име. Они то урадише; и када се вратише, рекоше Селину да у поднебесју нема жене која би се могла по лепоти упоредити са том девицом. Добивши такав извештај, мучитељ Селин одмах нареди бировима да објаве у граду, да сутра

изађу на гледалиште сви житељи, обојега пола и сваког узраста, да посматрају подвиг младе девице Февроније.

Чувши то, сви житељи града и околних села слеглоше се у огромном броју на гледалиште, да виде Февронијин подвиг. Када свану, мучитељ посла у манастир најсвирепије војнике са наређењем да Февронију доведу на суд. Дошавши у манастир, војници немилосрдно дохватише Февронију, оковаше је у ланце око врата, и повукоше из манастира. Вриена пак и Томаида, са сузама грлећи своју ученицу, плакаху горко и мољаху војнике да им допусте да мало поразговарају са Февронијом. Војници им допустише. Затим Вриена и Томаида стадоше молити војнике да и њих поведу на подвиг који предстоји Февронији; јер се старице бојаху да се Февронија сама, без њихове подршке, не уплаши мука. Али војници одговорише: Нама није наређено да вас водимо на суд, већ само Февронију.

Тада Вриена и Томаида стадоше утврђивати Февронију у вери. Вриена јој овако говораше: Ето, чедо моје Февронија, ти сада одлазиш на страдалачки подвиг. Знај да ће Небесни Женик посматрати твоја страдања, и Анђелске Силе већ држе припремљени ти венац победе, ако јуначки претрпиш до краја. Пази да се не уплашиш мука и демони ти се наругају. Немој жалити тело своје, када га стану кидати ранама; јер ће оно са временом, чак и ако ми не би хтели, саћи у гроб и претворити се у прах. Ево ја ћу у манастиру, ридајући, чекати о теби вест добру или рђаву. Постарај се, чедо моје, молим те, да добру вест чујемо о теби. О, ко ће ми донети ту благовест, да је Февронија мученички пострадала за Христа и ступила у ред светих мученика!

На то блажена Февронија одговори Вриени: Надам се у Господа, мати моја, да као што до сада никада не преступих заповести твоје, тако ћу и сада неизоставно одржати наређење твоје и савет. И видеће људи, и удивиће се, и похвалиће труд Вриенин, и рећи ће: ово је заиста рукосад и изданак оне велике старице Вриене! Јер ћу ја, помоћју Господа мог, у женском телу показати мушку силу духа. А ви се молите за мене и пустите ме да идем на предстојећи ми подвиг.

Тада јој Томаида рече: Жив ми Господ, сестро моја Февронијо, ја ћу одмах поћи за тобом; обући ћу се у световне хаљине и, стојећи на гледалишту међу народом, посматраћу твој подвиг.

А када војници стадоше силити Февронију да пође, и већ беху готови да је вуку, она рече тим светим старицама: Молим вас, матере моје, дајте ми благослов на пут и помолите се за мене. - Тада Вриена, подигавши руке своје к небу, стаде се громко молити Богу, говорећи: Господе Исусе Христе, Ти си се некада у обличју Павловом јавио Својој слушкињи Текли[5] у време страдања њеног, јави се и сада смиреној слушкињи Твојој Февронији у час подвига њеног и невидљиво је укрепи одозго, да се и преко ње прослави свето име Твоје!

Пошто се тако помоли Богу, Вриена са сузама загрли Февронију, целива је и пусти од себе. Војници онда узеше свету девицу и поведоше к мучитељу Селину. Вриена испрати мало љубљену кћер своју, па се плачући и ридајући врну у манастир. Тамо се у цркви баци на земљу и вапајно се мољаше Богу за Февронију. А Томаида, оставивши Вриену у цркви да плаче, обуче се у хаљине световних жена и похита за Февронијом на гледалиште.

Тамо кренуше и оне жене што сваког петка долажаху у манастир и слушаху Февронијине поуке из Књига. Оне жураху на гледалиште бијући се у прса; и срца им се кидаху од бола што се лишаваше такве учитељице. Глас о томе, да Февронију воде на гледалиште да је истјазавају, дође и до бојарке Јерије. Она због тога тако громко закука, да силно уплаши своје родитеље, и све у кући, и они је стадоше питати: Шта ти је, Јерија? - А она им кроз ридање одговараше: Сестру моју Февронију воде на гледалиште; учитељицу моју изводе на муке за Христа Господа.

Родитељи стадоше тешити Јерију, али она још више кукаше, и говораше родитељима: Оставите ме да горко плачем за мојом сестром и учитељицом Февронијом. - Када она то говораше, родитељи њени такође заридаше, и сви плакаху због Февроније. Јерија замоли родитеље да је пусте да иде на гледалиште; и они јој допустише. Узевши са собом много робова и робиња, Јерија похита на гледалиште плачући; она сустиже велико мноштво жена које са сузама хитаху на гледалиште; сустиже и инокињу Томаиду која

иђаше у световном оделу. Познавши је, Јерија пође заједно са њом; и обе оне, ронећи силне сузе, стигоше на гледалиште, где се силан свет беше слегао, а и судије већ сеђаху на својим местима.

Када све би готово, Селин и Лисимах наредише да се изведе пред њих света Февронија. Светитељку доведоше, и она им предстаде са рукама везаним наопачке, и са тешким ланцима око врата. Када то видеше, готово сви присутни заплакаше и зајецаше. Давши знак да ућуте, мучитељ Селин рече Лисимаху: Подвргни ту жену саслушању и њене одговоре саслушај.

И Лисимах стаде саслушавати Февронију. Најпре је упита: Реци нам, ког си сталежа, јеси ли робиња или слободна? Февронија одговори: Робиња сам. - Чија? упита Лисимах. - Христова, одговори Февронија. Лисимах је упита: Како се зовеш? - Зовем се смирена хришћанка, одговори Февронија. Лисимах је поново упита: Ми хоћемо да сазнамо твоје име? - Февронија одговори: Ја ти већ рекох да сам хришћанка. Ако пак хоћеш да знаш оно име које ми би дато при рођењу, ево ти одговора: мајка ме назва Февронијом.

Тада мучитељ Селин нареди Лисимаху да прекине саслушавање, па се сам обрати светој девици овим речима: Богови су ми сведоци, Февронијо, да нисам хтео да те удостојим својих речи; али пошто кротост твоја и изванредна лепота лица твога победише мој гнев на тебе, то ћу те упитати, не као осуђену већ као своју кћер. Чуј дакле, кћери, богови су ми сведоци да ти истину говорим. Ти видиш овог мог братанца Лисимаха што седи са мном; ја и његов отац Антим, мој брат, обручисмо за њега девојку високородну, веома богату, ћерку сенатора Просфора. Али, ако се покориш боговима нашим, ми ћемо одмах поништити то обручење са Просфоровом ћерком и обручити тебе. И ти ћеш постати жена Лисимаху, и као његова жена седећеш му с десне стране као што ја сада седим. Ти видиш, и он је тако леп као и ти. Послушај дакле савет мој као савет оца свог, па ћу те ја начинити чувеном и богатом на земљи, и ти никада више нећеш знати за беду. Ја немам ни жене ни деце; стога све што имам, поклањам теби, и начинићу те господарицом над свим имањима мојим. Све ћу то дати као мираз твој господину мом Лисимаху, и бићу вам уместо оца. И тебе ће славити и величати све жене, видећи колике си се части удостојила. Томе ће се обрадовати

и победоносни цар наш, па ће вас и он веома наградити, јер је обећао да Лисимаха постави за епарха Рима. Ето, чула си све, па сад ми одговори као оцу свом оно што је угодно боговима нашим, те ми душу обрадуј. Ако пак не послушаш мој савет, онда, тако ми богова, нећеш бити жива дуже од три сата. Сада, дакле, избери себи што хоћеш, па нам кажи.

На то света Февронија одговори Селину: Судијо! ја имам на небу нерукотворени дворац, у коме се закључује брак који се никада не раскида, а мој мираз је - цело небеско царство. Имајући Бесмртног Женика, ја нећу да се присајединим човеку смртном и трулежном. А за оно што ми обећаваш ја нећу ни да чујем. Не, не мучи се, судијо! јер ме нећеш ни ласкама завести, ни претњама уплашити.

Чувши такав одговор, Селин се силно разјари и нареди да подеру хаљине на њој, па да је опашу кратким дроњцима, и тако скоро нагу срамно поставе на гледање свима. Селин се надао да ће се света девојка, видећи себе у таком сраму, постидети и покајати због свог упорства. Војници одмах извршише Селиново наређење и поставише мученицу скоро потпуно нагу пред очима свију.

Тада јој Селин рече: Шта сада велиш, Февронијо? Видиш ли какве си срамоте допала, а могла си уживати толика блага! - Светитељка му одговори: Чуј, судијо, ако ти са мене скинеш чак и ове дроњке, и иставиш ме потпуно нагу, ја ни тај срам нећу сматрати ниушта. Јер један је Саздатељ мужа и жене - Бог; Њега ради ја радосно подносим не само ово обнажење, него желим да и мачем будем посечена и огњем спаљена. О, када би ме само удостојио да пострадам за Њега Онај који добровољно претрпе за мене безбројна страдања!

О, бестидна и сваког срама достојна! - узвикну Селин, - знам ја да се ти гордиш лепотом својом, па због тога ниушта не сматраш ову срамоту што нага стојиш пред толиким народом, јер се надаш да се прославиш својом лепотом. - Светитељка му одговори: Христос ми је сведок да до данашњега дана ја не видех мушко лице, нити ико од световњака виде моје лице. Зар ћу сада, павши у твоје руке, бити бестидна? Не, бестидан си ти сам, обнажујући пред свима девојачко тело. Но реци ми, безумни судијо: ко од бораца, који се боре на Олимпијском гледалишту, икада излази у борбу одевен? не бори ли

се наг, док не победи противника? Исто тако и ја овде, изишавши у борбу са противником и очекујући ране и огањ телу моме, како их могу поднети обучена у хаљине? Еда ли не наго тело прима ране? Стога ја излазим нага на подвиг, да бих, не марећи за муке, победила оца твог - Сатану.

Тада Селин рече слугама: Пошто ова жена сама жели муке, и вели да се не боји ни огња ни рана, растегните је по земљи на четири стране, па запалите огањ испод ње, и нека је четири војника бију моткама по леђима. - Војници одмах стадоше мучити светитељку, како им би наређено. И светитељка би дуго бијена, и силна крв истече из њенога тела. А да се огањ испод ње не би угасио, мучитељи сипаху уље у огањ, да би пламен био што већи, те што више пекао мученицу. Када тако мучаху светитељку дуго, многи од присутног народа стадоше викати к Селину: Поштеди, поштеди младу девицу, милосрдни судијо! - Али он, не обраћајући пажњу на молбу народа, наређиваше да све љуће муче свету девојку. Затим, једва се смиливши од гнева, он нареди да је престану мучити. Војници, сматрајући да је Февронија већ мртва, збацише је са ломаче.

Томаида, посматрајући тако свирепо мучење свете Фероније, изнеможе духом и телом, и паде на земљу крај ногу Јерије. А Јерија, подигавши глас, повика: Тешко мени! тешко мени, Февронијо, сестро моја! Тешко мени, учитељице моја! ја више нећу чути поуке твоје. И лишићу се не само тебе него и Томаиде, јер ево и она умире због тебе.

Ове речи Јеријине чу Февронија, која лежаше на земљи, и замоли оне што стајаху близу ње да полију водом лице изнемогле Томаиде. Они то учинише, и Томаида дође к себи и стаде на ноге. А судија, видевши да је Февронија жива, упита је: Шта велиш, Февронија, какав ти изгледа твој први страдалачки подвиг? Света мученица одговори: Ти видиш да при првом подвигу остадох непобедива и да не марим за муке на које ме стављаш.

Тада Селин нареди слугама: Обесите је на мучилишно дрво, па јој железним гребенима стружите бедра и огњем опаљујте ране, да би јој и кости сагореле. - Мучитељи одмах поступише по наређењу, Тако мучена, света Февронија подиже очи своје к небу и рече:

Господе, дођи ми у помоћ и не презри у овај час мене, слушкињу Твоју. - Рекавши то, она умуче.

Док мучитељи немилосрдно стругаху и паљаху тело свете мученице, многи од гледалаца, не могући гледати такво мучење, отидоше са гледалишта; други пак викаху ка судији да поштеди младу и потпуно невину девицу. И нареди судија слугама да прекину мучење. И док света мученица још висижаше на мучилишту, судија је стаде распитивати, али му она не одговараше. Тада судија нареди да је скину са мучилишног дрвета и вежу за колац, побијен у земљу. Затим рече: Пошто ова гадна жена неће да ми одговара, онда јој одсеците језик и баците у огањ.

Чувши то, света мученица одмах испружи свој језик и даваше знак војнику да га одреже. Но када војник додирну њен језик да га одсече, присутни народ стаде викати, заклињући судију именом богова и молећи га да то не чини. Изисавши у сусрет молби народа, Селин нареди да јој не одсецају језик, али да јој уместо тога избију зубе. И један од мучитеља одмах узе гвожђе и стаде мученици избијати зубе један за другим и ређати их по земљи. Када јој изби седамнаест зуба, Селин нареди да престану са тим. Међутим, силна крв тецијаше из уста свете мученице, и она изнеможе телом од страховитих болова. Тада позваше лекара који заустави течење крви.

После тога Селин стаде поново испитивати свету мученицу, говорећи: Бар сада, Февронијо, покори се суду и исповеди веру у богове. Светитељка одговори: Анатема теби, проклети и у безакоњима остарели слуго ђавољи! Ти ли хоћеш да ме спречиш на путу мом, и не допушташ ми да брзо отидем ка Христу - Женику мом? Пожури да ме што пре ослободиш овог трошног тела, пошто ме љубитељ мој Христос већ чека. - На то Селин рече Февронији: На сваки начин ја ћу мачем и огњем уништити твоје тело, јер видим да се ти још бестидно гордиш младошћу својом. Али ти од тога неће бити никакве користи, јер ће ти та гордост твоја донети још премнога зла и најстроховитије муке.

Од великих болова света мученица не могла ништа одговарати мучитељу, чиме још већма распали гнев његов. И свирепи Селин нареди да Февронији одсеку дојке. Присутни народ

викаше, молећи судију да то не чини. Но Селин, бесан од гнева на војника који је требао да учини то, повика: Зашто оклеваш, погани непријатељу богова наших? Зашто не извршујеш брзо што ти је наређено? - Тада војник узне бригу и стаде мученици сећи десну дојку. А она, подигавши очи к небу, громким гласом повика говорећи: Господе Боже мој, погледај на моје страдање и прими у руке Своје душу моју!

Рекавши то, она умуче и више ништа не говораше. А када јој дојке бише одсечене, и на земљу бачене, судија Селин нареди да донесу огањ и опаљују ране, створене на грудима мученице одсецањем дојки. Поред тога он нареди да утробу жегу мученици, те јој тако изнутрицу сагореше. При томе многи људи од присутног народа, не будући у стању да гледају такво мучење, одлажаху са гледалишта и громко проклињаху Диоклецијана и његове богове.

Тада Томаида и Јерија послаше робинју у манастир да обавести Вриену о свему што се збива. Чувши то, Вриена се испуни духовне радости и весеља, и са сузама завапи к Богу, говорећи: Господе Исусе Христе, дођи у помоћ слушкињи Твојој Февронији! - Затим врже себе на земљу, плачући и ридајући: Где си сада, Февронијо? где си, кћери моја слатка? где си, слушкињо Христова? где си, украсе инокскога чина? - Најзад, уставши са земље и подигавши руке к небу, рече: Господе, погледај на смирену слушкињу Твоју Февронију и притеци јој у помоћ! Удостоји ме да је очи моје виде где је скончала као мученица и где је увршћена у лик светих мученика.

У то време на гледалишту се догађало ово: безбожни мучитељ Селин нареди да мученицу одвежу од колца, за који беше везана. Чим је одвезаше, светитељка паде на земљу, пошто не беше у стању да се држи на ногама. Видевши то, комит Прим тихо упита Лисимаха: Зашто ову младу девицу стављају на тако свирепе муче? Зашто не престану да је муче? - Лисимах одговори на то: Остави, брате, јер њена страдања биће на корист многим од оних који је гледају. А држим да ће и мени бити на спасење. Ја сам много слушао од моје мајке, која ми је казивала како су мученици својим јунаштвом многе обраћали на пут спасења. Нека стога и ова девица претрпи до краја свој мученички подвиг на спасење многим.

А Јерија, када угледа мученицу Февронију где паде на земљу, повика громко ка судији, говорећи: О, бездушни мучитељу! не беху ли ти доста прва мучења, којима си подвргао ову невину девојку? Зар се не сећаш мајке своје, која је такође имала женско тело? Зар ниси сисао дојке као што су ове које си наредио да се одсеку? И јеси ли ради тога одгајен женским дојкама, да би вршио такву свирепост и насилништво над женским полом? Ја се заиста чудим, како ништа не може да умилостиви твоју свирепу и нечовечну нарав. Но знај: као што ти ниси поштедео ову девицу, тако неће поштедети тебе Цар Небески.

Када Селин чу ове Јеријине речи, испуни се јарости и нареди војницима да ухвате Јерију усред народа, желећи да је одмах подвргне мучењу пред свима. Чувши Селиново наређење, Јерија с радошћу сама пође к њему и, крчећи себи пут кроз народ, она викаше: Господе Боже Февронијин, прими с њом и мене, смирену слушкињу Твоју! - Али пре но што она дође до судишта и ступи пред судију, пријатељи Селинови стадоше саветовати Селину, да Јерију не ставља на муке, пошто је она високородног порекла. Притом му говораху: Ми се бојимо, да све ово мноштво народа, видевши њено страдање, не пожели да пострада заједно с њом, и тада би имали посла са целим градом.

Селин послуша савет својих пријатеља и не нареди да је доведу на истјазање, него јој само љутито довикну громким гласом: Чуј, Јерија! кунем се боговима, да ти својим дрским и бестидним речима навлачиш на Февронију још веће муке. - Рекавши то, он одмах нареди да се светој Февронији одсеку обе руке. Оруженосац подметну дрво под десну руку мученице, удари је секиром и одсече; на исти начин одсече јој и леву руку. Онда мучитељ нареди да се мученици одсече и десна нога. Подметнувши дрво под светитељкину ногу и узевши секиру у руке, оруженосац свом снагом удари секиром изнад колена, али не могаде одсећи ногу мученици. Тада он удари по други пут, али опет безуспешно. У народу пак настаде јаук и узбуна, јер сви негодоваху због тако свирепог мучења. Оруженосац удари и трећи пут по нози, и тек јој тада једва одсече ногу. Од силног бола Февронија задрхта целим телом, и, ма да већ беше на прагу смрти, она ипак, колико јој снага допушташе,

пружаше и другу ногу, стављајући је на дрво, да и њу одсеку. Угледавши то, судија рече: Погледајте, како велику силу има ова бестидна жена. - Затим, обраћајући се оруженосцу, он бесно викну: Одсеци јој и другу ногу! - И овај јој одсече ногу.

Тада Лисимах, оставши са свога места, рече Селину: Шта би више имао да радиш овој бедној девојци! Хајдмо одавде, јер је време ручку. - Но безбожни Селин одговори: Тако ми богова, нећу је оставити докле год дише, него ћу остати овде док не умре. - Али пошто душа свете мученице не излажаше из тела за дуго време, Селин упита оруженосца: Зар је још жива та погана жена? - Да, жива је, одговорише они, јер је душа њена још у њој.

Тада Селин нареди да мученици одсеку свету главу њену. Војник узе мач у једну руку, а другом руком ухвати за косу свету мученицу, и закла је по врату, као што се овца коље, па јој онда одсече главу. Одмах затим устаде Селин и оде на ручак; са њим оде и Лисимах, лијући сузе.

После мученичке кончине свете Февроније верни, који беху међу народом, жељаху да украду њене свете мошти. Али Лисимах постави војнике да их чувају, да ниједан део мученичина тела не би био украден. Сам пак, веома тужан и уцвељен, не окуси ни јела ни пића, него се затвори у спаваћој соби и горко ридаше због Февронијине погибије. А стриц његов Селин, дознавши за Лисимахову тугу, ожалости се и не хте да окуси ништа, него устаде и веома узнемирен стаде ходати по палати тамо-амо. А када случајно подиже очи увис, ка небу, њега изненада спопаде страх и ужас, и он онеме. Затим повикавши силно, и рикнувши као во, он се удари главом о мермерни стуб који се тамо налазио и, разбивши себи главу, паде на земљу мртав. Међу слугама и војницима Селиновим настаде пометња и плач. То чу Лисимах и дотрча из спаваће собе на место где његов стриц лежаше мртав. Страшан призор га зачуди и запрепасти. И кад се мало смири и прибра, он нареди да престану са плачем и вревом, и распитиваше како се то догодило. Присутни му испричаше све како је било. А Лисимах, дуго климајући главом, рече: Велики је Бог хришћански! благословен је Бог Февронијин, јер освети невину крв!

Рекавши то, он нареди да се Селинов леш изнесе из града и погребне по јелинском обичају. Затим Лисимах призва к себи комита Прима и рече му: Заклињем те Богом хришћанским, немој прекршити заповест коју ти дајем: пожури да што пре спремиш за Февронијино тело ковчег од нетруљивог дрвета, и пошљи гласнике на све стране да се сви хришћани без страха скупе на погреб свете мученице Февроније, пошто је Селин умро. Ти знаш, драги Приме, жељу срца мога: узми чету војника, па, сабравши све одсечене делове Февронијина тела, однеси са телом њеним у манастир; при томе пази да неко не узме што од одсечених делова тела њеног. Осим тога, да пси не би лизали земљу, по којој се просу крв мученице, ти нареди да се ископа та земља, затим сабере, и заједно са моштима однесе у манастир.

Комит одмах поступи по Лисимахову наређењу: дозвола чету војника и нареди им да тело свете мученице носе у манастир; а сам покупи одсечене делове тела њеног: главу, руке, ноге, дојке и зубе, зави их у свој плашт и пође за војницима, праћен од мноштва народа. Дошавши у манастир, комит не допусти никоме од народа да уђе унутра, сем Томаиди и Јерији. А чесна старица игуманија Вриена, угледавши Февронијино тело и одсечене делове њене, од велике жалости изнеможе телом и паде на земљу као мртва. Комит пак, поставивши војничку стражу манастиру, поврати се к Лисимаху.

Игуманија Вриена једва дође к себи после неколико сати. И уставши са земље, она припаде к телу свете мученице и, грлећи га, она кукаше и говораше: Авај мени, кћери моја Февронијо, сада се ти узме од очију матере твоје Вриене! Ко ће сада читати сестрама Божанска Писма? Чије ће руке отворити твоје књиге?

Док Вриена тако нарицаше, све сестре што са Етеријом беху отишле, вратише се у манастир и, павши, са сузама се поклониле телу свете мученице Февроније. А и блажена Јерија горко плакаше крај моштију свете мученице и нарицаше: Поклонићу се светим ногама које згазише главу змије! целиваћу ране светога тела којима је исцељена душа моја! овенчаћу венцем похвале главу оне која красотом подвига свог овенча сав женски род!

И плакаху све сестре и ридаху над светим моштима мученице. Потом, омивши их, оне их положише на оној дасци, на којој се светитељка за живота одмарала, и одсечене удове приложише к ранама на њихово место, па са псалмопојањем унесе чесне мошти у цркву.

А када се дан поче клонити к вечеру, игуманија Вриена нареди да се отвори манастирска капија, како би сви који желе могли ући, видети свету мученицу и прославити Бога који јој даде тако јуначко трпљење у страдањима. И уђе мноштво народа. А дође тамо и Лисимах са комитом Примом; јер Лисимах изјави комиту: Ја се одричем свих отачких обичаја и идолослужења, и остављам сва богатства своја, и идем да се присајединим Христу. - На то му комит узврати: И ја ћу, заједно с тобом, урадити то исто. Нека пропадне Диоклецијан и његово царовање; ја му више служити нећу, него ћу, оставивши све, послужити Христу. - Тако они обојица, сложивши се, оставише судијску палату и дођоше у манастир к моштима свете Февроније. Тамо дође још и епископ тога града са свештеницима и клиром и мноштвом инока, и одслужише свеноћно славословље Богу са сузама и радошћу духовном.

Када свану, донеше диван ковчег за тело свете мученице, и у њега с побожношћу положише ово чесно тело; затим приставише к њему све одсечене делове, а зубе метнуше на прса мученице. После тога миром и мирисима намазаше свете мошти, и погребеше их у цркви, славећи и благодарећи Господа. И даваху се од гроба свете мученице исцељења болеснима, и многи од незнабожаца вероваше у Христа и крстише се. Исто тако, свето крштење примише и Лисимах и комит Прим. При томе они оставише своје чинове, и не вратише се злочестивом цару Диоклецијану, него, одрекавши се света, они отидоше к архимандриту Маркелу и примише монаштво; и пошто богоугодно поживеше у постничким подвизима, они чесном кончином пређоше ка Христу.

Исто тако и бојарка Јерија, поклонивши сва своја имања манастиру, рече игуманији манастира Вриени: Молим те, мати моја, прими ме к себи као кћер, уместо свете Февроније, и ја ћу ти послужити са сваком покорношћу, као што ти она служаше. -

Рекавши то, она скину са себе све драгоцене наките женске и даде их за украшење цркве; сама пак, одрекавши се света, постаде инокиња.

Спомен свете мученице Февроније празноваше се у том манастиру сваке године двадесет петог јуна, ког дана светитељка и пострада за Христа. И у тај дан празника њеног сваке године збивало се ово чудо: у време свеноћног бденија појављивала се међу певајућим сестрама света мученица Февронија и заузимала своје пређашње место. Када се то догоди први пут, све се инокиње уплашише угледавши свету мученицу у својој средини, а игуманија Вриена громко ускликну: Гле, дошла нам је кћи моја Февронија! - и радосно полете к њој да је матерински загрли. Али преподобномученица тог часа постаде невидљива. Од тог времена нико се не усуђиваше да додирне јављајућу се светитељку или да јој реч рекне, него је са ужасом и удивљењем сваки пут посматраху, и од њене појаве радост и весеље у себи осећаху, и од умилења срца сузе проливаху. И сваки пут света мученица стајаше међу певајућим сестрама по три сата, посматрана од свих, па затим поново постајаше невидљива.

Епископ тога града, имајући велико молитвено усрђе према светој мученици Февронији, подиже у име њено цркву у граду, коју је градио шест година. А кад је доврши и украси, он сазва околне епископе ради освећења цркве на дан празника свете Февроније, намеравајући да у исто време пренесе у своју цркву и чесне мошти свете мученице. По завршеном свеноћном богослужењу, епископи са свим сабором свештенослужитеља одоше у манастир, помолише се Богу, па отворише гроб свете мученице и угледаше њене чесне мошти где сијају као сунце. При томе све инокиње плакаху и ридаху што им се узима тако прескупоцено благо. А када се руке епископа коснуше ковчега да га узму, тог часа у ваздуху пуче гром тако страшан, да сви попадаше на земљу од страха. После једнога сата епископ се понова дрзну да додирне ковчег, но овога пута настаде тако велики земљотрес, да се сав град усколеба. Тада разумеше сви да света мученица не жели да је крећу са њенога места. Епископ се растужи, и не смејаху више да се косну ковчега. И стаде епископ молити игуманију Вриену: Чуј ме, сестро, ти знаш колико сам труда уложио, да бих подигао храм у славу и част преподобномученице,

чије је зидање трајало ево шест година. Но пошто света мученица неће да услиши молитве моје и пређе у храм, саздан у њено име, ја те молим: узми својим рукама бар један од одсечених удова њених и дај нам, да не би труд мој остао бесплодан и залудан.

Вриена пружи руку своју и додирну једну светитељкину руку, са намером да је да епископу, али игуманијина рука би задржана невидљивом силом и постаде као мртва. Тада Вриена, расплакавши се, стаде говорити светитељки као живој: Молим ти се, чедо моје, света мученице Февронијо, немој се гневити на мене, матер твоју; опомени се трудова мојих око тебе, и немој ирезрети старост моју.

Када она то изговори, рука јој се ослободи. После тога Вриена плачући понова рече светој мученици: Подај нам благослов, госпођо наша, и не ожалошћуј нас. - Рекавши то, она опет пружи руку, узе један мученичин зуб који лежаše на прсима њеним, даде га епископу, па одмах затвори ковчег.

Епископ с радошћу прими тај зуб светитељкин, положи га у златни сасуд, па се са другим епископима, клиром и са свим народом врати к новоподигнутом храму, носећи добијени дар са псалмопојањем, са свећама и кадионицама, при свеопштем народном весељу и ликовању. Пошто унесе тај дар у храм, епископи осветише храм. И догодише се тог дана у новоосвећеном храму многа исцељења молитвама свете мученице: слепи прогледаше, хроми се исправише, бесомучни се ослободише од бесова; и сваки болесник, ма од које болести боловао, чим се уснама коснуо тог малог делића светитељкиних моштију и целивао га, одмах се исцељивао и одлазио здрав кући својој, радујући се и славећи Бога.

После освећења новог храма у име свете Февроније преподобна игуманија Вриена поживе још две године. А када се приближи блаженој кончини својој, она постави Томаиду за игуманију место себе, па се престава ка Господу.

"Ја пак, - вели списатељка овога житија, игуманија Томаида -, по преставању матере наше Вриене написах житије и страдање свете мученице Февроније, како их очима својим видех; а о Лисимаху написах оно што чух из његових уста. Све то написах на корист

читалаца и слушалаца, а у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног, сада и увек и кроза све векове. Амин".

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДИОНИСИЈА,

**ктитора манстира Св. Јована Крститеља на Атону
(Дионисијат)**

Преподобни Дионисије родио се у Корици, близу Касторијских гора, у Албанији. Родитељи његови беху незнатнога рода и, задовољни својим сеоским животом, они живљаху побожно. Њиховим родитељским старањем благородни Дионисије доби почетно класично образовање, и уз припомоћ благодати Божје он веома порасте у расуђивању, те гораше од жеље да остави све световно и временско, да би стекао духовно и вечно, свега себе посветивши на службу Богу. И Бог, видећи његову пламену љубав к Њему и жељу за спасењем, устроји његово спасење на следећи начин: Дионисије имађаше старијег брата који се звао Теодосије. Браћа по телу, они беху слични по особинама и нарави, и држаху се у животу једних правила. Када Теодосије напуни осамнаест година, он зажеље да види Цариград, да би тамо међу побожним монасима нашао себи опитне руководиоце на животном путу. Оставивши отаџбину, родитеље и свог брата Дионисија који тада беше још дете, он отпутова у Цариград. Тамо се најпре јави у патријаршију, као у обиталиште и пристаниште искусних монаха, који сачињавају цвет и красоту Цркве. Измоливши дозволу да се настани у патријаршији, он се, с једне стране, стаде учити почецима подвижничког живота, а с друге стране - изучавати потребне ствари из световног образовања. Одличних способности, Теодосије успешно напредоваше у изучавању Светога Писма и догмата вере. Због тога, као и због своје кротке нарави, умиљатости и подвижничког живота, он постаде предмет свеопштег поштовања и љубави. Такве особине Теодосијеве душе не могаху се сакрити ни од самог патријарха. Чувши за врлински живот Теодосијев, он обрати на њега нарочиту пажњу и

рукоположи га најпре за ђакона, а затим, као силног у речи и изврсног у знању Светога Писма, и за свештеника.

Примивши свештенички чин, Теодосије стаде водити живот далеко строжији и узвишенији од пређашњег. Такав живот постепено развијаше у њему жудњу за пустињском тишином и безмолвијем, молитвеним тиховањем. При таком стремљењу духа ка усамљеништву, мисао Теодосијева се заустави на Светој Гори Атонској. И он се удаљи из Цариграда на Атон. Тамо он обиђе манастире и неке келије, па ступи у братство Филотејевског манастира. Богољубива братија ове обитељи службаху у почетку Теодосију као пример за подражавање и као подстрек у подвижничком животу. Но потом он превазиђе њих све, и сам постаде узор другима и украс богољубивог братства свог. Док Теодосије тако напредоваше у подвизима монашког живота, премину игуман Филотејевске обитељи. Тада сва братија молише Теодосија, да им он као искусан и достојан буде духовни вођ. Прави послушник, свестан својих свештених завета о безусловној послушности, датих пред олтаром у присуству братије, Теодосије прими игумански жезал управе. Помаган благодаћу Божјом, он тако мудро руковођаше свакога посебно и све скупа по стазама иночког живота, да се славом имена његовог испуни Света Гора, и многи стадоше долазити к њему ради душевних поука.

По одласку Теодосијевом у Цариград, његов малолетни брат Дионисије постепено растијаше, а упоредо с тим у њему се све јаче и јаче рашириваше пламена жеља, нарочито откако стадоше стизати гласови о славном монашком животу његовог брата Теодосија, да и он посвети себе на служење Господу Богу. Чувши да је његов брат на Светој Гори Атонској, и да тамо има много стараца високог духовног живота, он се реши да отпутује тамо. Али када дознаде да тамо, по завештању древних отаца, не примају у манастире сувише младе, он, иако тешка срца, одложи свој одлазак до свога пунолетства. А кад постаде пунолетан, он као орао полете на Свету Гору, жељан не само пустињских подвига него и виђења са братом, за кога је већ знао да је игуман у Филотејевском манастиру.

Тешко је изразити радост братског сусрета. Сва обитељ би тронута, и сво се братство радоваше доласку Дионисијевом. А

Дионисије, загледајући се у начин монашког живота и видећи љубав и слогу међу братијом, клицаше с пророком Давидом: Како је лепо и красно, када сва браћа живе заједно! (Пс. 132, 1).

Након неколико дана игуман Теодосије постриже Дионисија, и Дионисије благодараше и слављаше Господа што му испуни жељу срца. Под мудрим руководством свога брата Теодосија, Дионисије стаде напредовати у подвизима, подражавајући, према својим моћима, благочестиве старце. Теодосије нарочито упућиваше Дионисија у читању Светога Писма и у изучавању божанствених догмата Цркве. Најзад Теодосије постави Дионисија за еклесиарха, као узорног по чистоти живота. Ово послушање он обављаше веома марљиво. А потом Дионисије би, на предлог Теодосијев, рукоположен за ђакона епископом Јериским; а кад напуни тридесет година, онда би рукоположен за презвитера. Као презвитер, Дионисије се стаде још јаче узвишавати чистотом мисли и срца и смиривати себе пред Богом, сматрајући себе недостојним оних дарова благодати које Он изли на њега кроз презвитерство. Он је, по речима светог апостола Павла, заборављајући што је остраг, а сежући се за оним што је напред (Флб. 3, 13), уз помоћ Божију узлазио из силе у силу и царски сатирао и ломио главу невидљивог непријатеља - кнеза таме овога света.

На тај начин, ова два брата засијаше међу оцима обитељи као две јарке звезде, и њих ради слављаше се Бог који прославља оне који Њега славе. Но божанствени Дионисије, препун љубави к Богу, стремљаше ка вишим подвизима поста, молитве и потпуног сиромаштва. Он осећаше, попут древних богоносних отаца, да је тешко водити такав живот усред мноштва братије, са којима се мора општити, а понекад и у сукоб долазити. Због тога он науми да се повуче дубоко у пустињу, да би се тамо у савршеном безмолвију и ненарушивој тишини могао бавити умном молитвом и разговарати једино са возљубљеним Спаситељем и Богом. Али, да га у овом случају не би занела самовоља, он се обрати опитним старцима, откри им своју намеру и затражи савет од њих. Добивши благослов од њих за такав подвиг, он кришом напусти обитељ и попе се готово на сам врх Малога Атона. Тамо у јужном делу он пронађе пећину и близу ње извор са дивном водом. Обрадован тиме, Дионисије

заблагодари Господу, и остаде тамо, иако није имао ни најпотребније за живот ствари: хлеба и другу одећу, сем одеће што имађаше на себи, па и она беше подерана.

Као прави подражавалац бестрасног анђелског живота, блажени Дионисије није обраћао пажњу ни на немоћ своје људске природе, ни на њене потребе, него је, уздигавши се изнад свега телеснога, хранио себе читањем Светога Писма и молитвом, и тако посведочавао собом реч Господа Христа: Не живи човек о самом хлебу (Мт. 4, 4). Као храна за тело служажу му кестени и дивље траве. А када би се у њему појавила жеља за хлебом, он је силазио или до које келије или до ког манастира, па се опет повлачио у своју пустињску пештеру. Тако он проведе три године.

Стално очишћујући молитвом и постом чувства душе и тела, Дионисије најзад достиже савршенство. Тада, упућен Богом, к њему дође један од искусних и благочестивих подвижника Свете Горе и замоли га за благослов да се настани поред његове пештере. С великом муком он умоли строга у том погледу Дионисија. За овим убрзо дође други брат. Они обојица начинише себи колибе, и потчинише себе Дионисију, безусловно се покоравајући његовој вољи, као вољи духовног старца.

Али, као што се град не може сакрити кад на гори стоји, тако се и подвизи Дионисија разгласише свуда, и славом имена његова испуни се Света Гора. Услед тога многи долажаху к њему ради поуке и савета, и изјављиваху жељу да остану под његовим старачким руководством и управом. Спочетка Дионисије није пристајао на то. Али када га ови стадоше упорно молити и преклињати, он им одговори: Браћо драга! ја уклањам вас од себе, и уклањам себе од вас, не због чега другог, већ једино због тога што је ово место дивље и свирепо. Но ако ви непоколебљиво желите да останете поред мене, онда се попните уз гору више, па ћете тамо наћи згодно место, које ће вам се допасти, и тамо живите; и ја вам дајем реч да ћу вас похађати и, колико могу, помагати вас у вашим духовним потребама.

Сложивши се са тим, они подигоше у северном делу горе келије са црквом у име светог Јована Претече, која се и сада назива Древни Претеча. На тај начин унаколо преподобног Дионисија образова се

одабрано друштво пустињске братије. Он је одлазио к њима суботом, служио свету Литургију, причешћивао их Светим Тајнама, остајао са њима два дана поучавајући их, па се у недељу вече, узевши од њих за себе хлеба и пустињског зеља, враћао у своју пећину. Но пошто на гори, нарочито у северном делу, зими је веома хладно, и братија се много паћаху од хладноће, то се они, са благословом старца, спустише наниже, на западну страну: ту начинише себи колибе, засадише винограде, и саградише једну малу лађу, да би на њој превозили намирнице из других места Свете Горе. При истоваривању пшенице, или чега другог, свети Дионисије је, као образац трудољубља, сам учествовао са братијом у послушањима, утолико пре што је од природе био снажан и јак. При томе је говорио да старешина треба да буде у сваком погледу пример за братију. Често је преподобни проводио ноћи у обалској колиби. И тада је он заједно са братијом, по обичају, устајао у поноћ ради вршења јутрења под отвореним небом, пошто тамо нису имали храма. И у току целе службе он је стајао као непомични стуб, уздижући се мишљу и срцем к Богу.

Једном, у току јутрења, преподобни Дионисије одједном угледа диван светилник, који јарко гораше све до самог расвитка, на оном месту где касније, по вољи Божјој, би подигнут манастир. Спочетка, мислећи да је то дело зле силе, светитељ никоме не говораше о своме виђењу. Али пошто се оно понављаше многе ноћи узастопце, то он обавести о њему једног прозорљивог и богонадахнутог старца, јеромонаха Дометија, који живљаше при храму Пресвете Богородице. Да би проверио виђење, мудри Дометије оде сам к светом Дионисију: виђење се трипут понови у присуству Дометија. На тај начин обојица убеђени у стварност божанственог чуда, они обавестише о њему сву братију. Сви се сабраше код камена где се јављала необична светлост, да испитају нема ли ту каквог предмета који светли под утицајем природних сила. И када ништа такво не открише, преподобни Дометије пророчки изговори божанственом Дионисију ово: Богу је угодно да се овде подигне света обитељ, у коју ће се сабрати иноци, и у њима ће се прославити Бог. Стога не оклевај почети са зидањем, не бринући се за материјалне потребе;

свемогући Бог послаће ти све што је потребно, а и ја ћу са своје стране помоћи чиме могу.

То исто изјавише и братија, обећавајући своме старцу помоћ при грађењу обитељи. И пошто се помолише Богу, они очистише то место. Али се прво постараше, те подигоше кулу, да би осигурали себе, а касније и обитељ, од морских разбојника. Слава Дионисијева имена и његов узвишени живот побудише многе, не само у Светој Гори, него и у далеким покрајинама, да шаљу обилне новчане прилоге и остале ствари, потребне за нову обитељ.

Док се преподобни Дионисије труђаше око подизања своје обитељи, његов брат Теодосије, игуман Филотејевски, једном, пред празник Благовести, изађе са братијом да лови рибу. У време тог риболова, ноћу их нападоше разбојници, похваташе их, па их као робље одвезоше у Брусу, и тамо продадоше хришћанима. Купивши их, хришћани им подарише потпуну слободу, дозволивши да иде ко куда хоће. Тада, по промислу Божјем, божанствени Теодосије отпутова у Цариград. Патријарх и други који су га израније познавали, веома се обрадоваше његовом доласку, утолико више што један од византијских манастира није имао игумана. Теодосије остаде тамо не дуго. Одмах по његовом доласку у Цариград сконча митрополит у Трапезунту. У то време у Трапезунту борављаше цар Алексије Комнен. Он наложи патријарху да се за осиротелу столицу трапезунтске митрополије изабере достојна личност. По вољи Божјој, од патријарха и клира би изабран смирени Теодосије, као човек чиста срца, светог живота, слаткоречив, велики зналац догмата и канона црквених. Иако Теодосије одбијаше да се као недостојан прими овог високог и одговорног звања, патријарх га ипак рукоположи и узведе на степен митрополита. Митрополит Теодосије отпутова на своју нову дужност, к својој пастви, где свечано и с радошћу би дочекан од цара и целе цркве.

Чувши за свог брата Теодосија да је постао митрополит, божанствени Дионисије се обрадова, славећи Бога. А дознаде и то, да његов брат ужива нарочиту пажњу и благонаклоност цареву. После извесног времена Дионисије науми да крене к брату у Трапезунт, и преко њега издајствује за своју нову обитељ помоћ од цара и осигурање. Али, он се и у овој ствари не ослони на своје

расуђивање, већ се обрати преподобном Дометију за савет. Дометије благослови његову намеру, и Дионисије, у пратњи својих ученика, отпутова за Трапезунт. Сусрет браће беше дирљив. Дионисије исприча Теодосију о започетом грађењу манастира, објасни му побуде оваквог свог потхвата, и најзад га замоли за братску помоћ, нарочито - за заузимање код цара. Теодосије прими к срцу молбу свога брата и лично је изложи цару. Цар позва к себи самог Дионисија и врло усрдно разговараше с њим о Светој Гори. Охрабрен тиме, преподобни Дионисије предложи цару да буде ктитор његове започете обитељи, као што су његови преци били ктитори неких обитељи у Светој Гори, где се из поколења у поколење, и из века у век, узносе молитве за спасење душа њихових. Тронут старчевним речима, император са задовољством прихвати његов предлог: осигура манастир из царских ризница својих, и царском повељом обавеза и наследнике престола свог да се старају о манастиру. Притом, сем новчаних сума датих Дионисију царем, том истом повељом[6] цар одреди да се манастиру сваке године даје из царских ризница по хиљаду сребрних новчаница, што је и чињено дуго време.

Пошто проведе неко време код свога брата, после успешно обављеног посла код цара, преподобни Дионисије радостан крену од њих, славећи промисао Божји, који тако дивно оствари намеру његову. Али, налазећи се на Црном Мору, одједном и он и сапутници његови приметеше неколико турских лађа, које им пловљаху у сусрет. На догледу варвара, све их спопаде страх. Но Дионисије, чврсто се уздајући у Бога, рече сапутницима: "Ништа се не бојте! Почекајте мало, па ћете видети силу Божију. Положимо сву наду на Господа, и Он ће отклонити од нас опасност". - Међутим варвари, приближавајући им се, стадоше их гађати стрелама. Тада преподобни, подигавши руке своје к небу, стаде се са сузама молити Господу овако: Господе Исусе Христе, Боже наш, прослављан увек са Оцем и Духом, услиши мене, недостојног слугу Твог, и ради посредовања Пречисте Матере Твоје и Претече и Крститеља Твог, избави нас од непријатеља наших.

У време ове молитве одједном се појави велики Претеча, са жезлом у десној руци, и успокоји све сапутнике ДионисијеЕе, а

варварима прећаше смрћу ако се приближе и не крену натраг. И Претечине претње бише стварно пропраћене казном варварима: изненада им руке малаксаше и укочише се. Видећи тако славно чудо и брзу помоћ с неба, сви присутни заблагодарише Господу, кличући: Слава Ти, свемогући Царе, што си нас преко Крститеља и Претече Свог избавио од смртне опасности!

Спасени на такав начин, преподобни Дионисије и његови ученици срећно стигоше у Свету Гору, у свој манастир. Када братија дознадоше како им је Господ помогао, сви радосно прославише божански промисао Његов. При томе преподобни Дометије рече блаженом Дионисију, да сваком добром потхватом, па и оснивању манастира, потребан је само добар почетак, а у осталоме - Господ је помоћник. "Тако дакле, приступи сада с усрђем зидању обитељи!" - заврши он. И преподобни Дионисије приступи зидању обитељи, и подиже велељепни храм у част светог Претече; а начини и водовод, и многа друга манастирска здања. Тако ниче манастир Претече Господњег у 1380. години.

Свети Дионисије утроши на грађење обитељи сав новац, добијен од цара. Но пошто му је ваљало живописати храм, он поново отпутова у Трапезунт. Као и први пут, цар и сада благонаклоно саслуша његове молбе, и с радошћу их испуни. И када се преподобни старац радосне душе враћаше к своме братству, по попуштењу Божјем, свагдашњи непријатељ спасења људског, завидљиви Сатана, нанесе му тежак удар. Стигавши у Свету Гору, светитељ не затече никога у свом манастиру, пошто туда беху прошли Турци и одвели у ропство сву братију и однели све црквене драгоцености. Угледавши то, светог старца обузе силна туга и плач; али ни једну реч роптања не рече на Господа, знајући да му је ово зло приредио ненавидник добра - ђаво. Кроз неко време преподобни Дионисије, као прави пастир покраденог стада, откупи из тешког ропства своју братију, и сви се они опет нађоше заједно. Али овај човекољубиви подвиг скупо је стајао светог Дионисија: сав царски новац он утроши на откуп деце своје и на довршење обитељи, и остаде без средстава у погледу намирница и осталих црквених потреба. У тако тешком положају он се опет обрати божанственом Дометију за савет: шта да ради, да ли да поново иде к

цару или не. Дометије му препоручи да још једном оде к цару. Дионисије са безусловном послушношћу прими савет, и замоли преподобног Дометија да узме на себе бригу и старање о његовој обитељи за време његовог отсуства. Праштајући се с њим, он му рече: Теби, оче мој, после Господа Бога и великог Претече, теби поверавам обитељ ову; предосећам да више нећу видети ни њу, ни тебе, оче мој! - Да, одговори надахнути старац: ми више нећемо видети један другога на земљи; али се зато тамо, на небесима, пред лицем Божјим, блаженствујући бесконачно нећемо растати никада.

Тако и би. По доласку у Трапезунт, преподобни Дионисије исприча своје брату митрополиту Теодосију, а потом и цару, о несрећи која га снађе, и смирено замоли цареву помоћ за своју обитељ. Цар саучесно саслуша старца и утеши га обећавши му своју царску помоћ. Али свети Дионисије не доживе до тога дана, јер кроз неколико дана наступи последњи дан његовог живота на земљи. Замоливши брата свог и цара да се старају о његовој обитељи, он се у њиховом присуству помоли Богу за њих, па тихо испусти последњи дах живота, и оде ка Господу, 25. јуна, у седамдесет другој години свога живота.

Брат његов, митрополит трапезунтски, чесно и побожно изврши сахрану тела његова, од кога касније биваху многобројна чудеса онима који молитвено призиваху себи у помоћ преподобнога. Међутим братија, сапутници преподобнога из Свете Горе, бише богатим прилозима обдарени како од цара тако и од митрополита, па онда отпутоваше у Свету Гору. Када они саопштише манастиру вест о кончини преподобнога, сви ударише у ридање што се лишише таквога оца. А свети Дометије, који их у почетку тешаше, науми да се повуче у безмолвије; но целокупно братство са сузама паде к ногама његовим и мољаше га да их не оставља као потпуну сирочад, већ да им замени преподобног Дионисија. Тронут њиховим сузама, послушни Дометије и преко своје воље прими се управе над манастиром. И управљаше манастиром све док не оде ка Господу, у дубокој старости својој. Богу нашем слава кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДОМЕТИЈА, игумана дионисијатског

Богоносни и духоносни отац наш Дометије беше саподвижник и друг светог Дионисија, ктитора обитељи све тога Претече на Светој Гори; а после кончине његове би пастирем и игуманом те обитељи.[Z]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ПРОКОПИЈА

Завичај светог преподобномученика Прокопија беше место крај Варне, у Бугарској. Његови родитељи беху побожни хришћани. Када Прокопију би двадесет година, у њему се појави жеља да посвети себе иночком животу. Стога он остави родитеље и сроднике и удаљи се у Свету Гору - Атон.

Дошавши у Свету Гору, он се у почетку не опредељиваше ни за један манастир, већ живљаше као скитач, прелазећи из једног места у друго по целој Атонској Гори. При томе он пажљиво разматраше разне врсте монашког живота. Најзад изабра суров отшелнички, пустињачки живот, и потчини себе руководству старца Претечиного скита Дионисија. Проведећи строг отшелнички живот он, да би себе утврдио у још већим подвизима, зажеље да прими анђелски образ. Његов старац то радо прихвати, и сам га постриже у монаштво.

Пошто прими анђелски образ, Прокопије се стаде још ревносније подвизавати: у посту, бдењу и молитви. Сем тога он имађаше савршено послушање и велико трпљење у обављању трудова отшелничког живота. А круну његових подвига сачињаваше његова кротка и незлобива нарав, и он све оце задивљаваше својом добротом и простодушношћу. Али враг нашега спасења ђаво, видећи Прокопија где напредује у врлинама, није дремао него је будно мотрио за подвижником и вребао згодно време да га изненада

нападне, опљачка му ризницу душе, и, наневши му смртни ударац у срце, да га потпуно упропасти.

Свезлобни враг поче своје лукаво наступање тиме што свакодневно навођаше на Прокопијеву душу помисли да иде у свет. Борба, изазвана душеубицом, постајаше из дана у дан све јача, док најзад не овлада Прокопијевим осећањима и претвори се у страховиту буру, која са кореном ишчупа несрећног монаха из градине Христове и из средине њених трудбеника. Прокопије не одстоја вражју буру, и реши се да напусти Свету Гору и оде у свет. Он то и учини, не казавши се никоме, и отпутова у Смирну.

Чим се Прокопије искрца на обалу, недремљиви ђаво, који већ беше овладао његовим срцем и умом, стаде смућивати Прокопија и приводити га у очајање, дошаптавајући му: пошто је без икаквог разлога напустио Свету Гору и подвиге и вратио се у свет, ништа му друго не остаје него да се подвргне мучењима. Смутња његове душе постаде још јача, када се он опомену да је својим одласком из Свете Горе веома ожалостио врлинске мужеве и да га сви оци Претечиного скита сматрају већ као умрлог за врлински живот, пошто је као лопов отишао из Свете Горе, не посаветовавши се ни с ким и не узевши благослов ни од кога. Тако исто и овде он не хтеде, или му можда враг не допусти, да открије своје помисли духовнику и поступи по његовом савету.

Несрећни Прокопије, угасивши светилник који му је осветљавао душу, западе у мрачну и тамну ноћ, у којој га разбојници одвукоше у понор погибли. Сматрајући себе изгубљеним, бедни Прокопије се реши на веома очајан и ужасан корак: да напусти хришћанску и прими муслиманску веру.

Душу сваког хришћанина мора спопасти дрхтавица, када само замисли стање несрећног Прокопија: он, бивши подвижник Христов, одједном постаде одступник. Узрок томе су несавесност и сакривеност, који су га и довели до дубоког пада. Разуме се, душа је његова патила и борила се све дотле, док адска сила није надвладала и, зауздавши га, одвукла га у погибао.

И једнога дана он, да би једном учинио крај свима својим патњама, пође градскоме судији да му саопшти своје одрицање од Христа. Пред судом га стража заустави и упита: Зашто ти треба

судија: или да му какву жалбу предаш, или да примиш муслиманску веру? - Да примим муслиманску веру, бојажљиво одговори Прокопије. - Стражар га одмах уведе код судије, рекавши да Прокопије жели примити Мухамедову веру. Тада се судија љупко обрати Прокопију: Стварно ли хоћеш да примиш нашу веру? - Да, стварно! одговори несрећник, заборавивши завете, дате при постригу, обећање вечних блага и претње вечних мука.

Чувши овакву изјаву, судија нареди Прокопију да изговори неке хулне речи, а кроз петнаест дана над Прокопијем би извршено обрезање. Али, чудесно је промишљање Божје! Чим одступника обрезаше, у њему се одједном мисао промени, савест проговори, изобличавајући га због вероломног одречења од Господа Христа. И он, као отрезнивши се од пијанства, потпуно дође к себи, и одмах се реши да тражи спаса од своје заблуде. И изабравши згодно време, он кришом оде к пријатељу свом духовнику, с којим се познавао још на Атону. Но духовник, видећи га у турским хаљинама, зачуди се тако необичној промени. - Ти се, оче, рече му Прокопије, несумњиво чудиш што ме видиш у турској а не у монашкој одећи. Али, ја сам баш за то и дошао к теби, да спереш са мене ову љагу, коју сам ја, преварен ђаволом, сам на себе навукао, и да ме обучеш у моју првашњу одећу. - Даље Прокопије исприча како је оставио Свету Гору, и како се одрекао Христа, додавши да он, ради очишћења себе од свога пада, жели примити мученичку смрт за исповедање имена Господа Христа.

Видећи благу мисао Прокопијеву, духовник се обрадова његовом обраћењу, али му уједно с тим примети: Јеси ли промислио како треба о томе, на шта се решаваш? Ти знаш да ће те непријатељи вере Христове жестоко мучити, па стога пази, да не будеш по други пут побеђен, и уместо венца допаднеш срама. Ако си ти стварно дошао да се посаветујеш са мношћом као са духовником, онда ти као пријатељ и отац говорим: безгранична је милост Божја према нама грешнима, и нема греха који побеђује Божје човекољубље; стога ти саветујем да се вратиш на Свету Гору Атонску, и тамо у покајању и сузама оплакујеш свој грех; и ја сам уверен да ће ти Господ, видећи твоје покајање, опростити твој дубоки пад, као што је опростио апостоу Петру који га се одрекао

пред слугама јеврејског првосвештеника. - Но кајући се одреченик одговори му: Знам и ја, оче, да ћу многе муке претрпети од непријатеља Крста, али ја верујем да је Бог, који је све свете мученике крепио у страдањима, свемоћан укрепити и мене за исповедање имена Његова.

Духовник, видећи чврстину његове намере, не хтеде га више одвраћати од његове жеље за мучеништвом. Од тога времена Прокопије се стаде спремати за подвиг и чешће долазити к духовнику ради поткрепљења својих мисли. А кроз петнаест дана Прокопије му изјави ово: Овог дана је последње виђење моје с тобом, пошто сам решио да данас предстанем на суд пред Турцима.

Тада они обојица одслужише молебн Богоматери, целиваше један другога последњим целивом, па изађоше заједно из дома духовника, који, идући за мучеником издалека, праћаше га својим тајним молитвама до саме суднице. Када мученик предстаде судији, збаци са своје главе зелену чалму и стаде неустрашиво исповедати хришћанску веру, а проклињати муслиманску са њеним лажним пророком. Слушајући хулу на своју веру, судија нареди најпре да Прокопија бију, па потом закључају у тамницу, држећи да ће га тиме приморати да промени своје мисли. Али пошто у томе не успе, судија му се обрати ласкама и обећањима високих положаја и чинова. Слушајући ласкава обећања, свети мученик благодушно одговори: Када бисте ми ви поклонили и цео свет, то ни тада не бисте могли да промените моју чврсту намеру.

Мученикова непоколебљивост убрза пресуду судија. Они, држећи се најновије цареве наредбе: да што пре посвршавају све предмете, велике и мале, и да се спремају за одбрану од непријатеља који угрожава њихову државу, - одлучише да не губе време дуготрајним мучењем Прокопија, већ наредише да му се одмах одруби глава.

Када свети мученик би доведен на губилиште, он спокојно преклони главу своју на посечење. Муслимани, видећи овакво јунаштво његово, удивилише се, и нико се од њих не реши да изврши казну. У то време живљаше у Смирни један отпадник од Христа, човек свирепе нарави. Њега доведоше на губилиште, и он без

колебања изврши оно што сами варвари не могоше извршити: одруби Прокопију главу.

Тако се душа светог преподобномученика Прокопија растаде од тела, очишћена својом крвљу, двадесет петог јуна 1810. године, у суботу. Слава и благодарност Христу Богу, који укрепљује свете Своје, свагда, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦА ЛИОНИДЕ, ЛИВИЈЕ И ЕВТРОПИЈЕ

За веру у Христа: свету Лиониду спалили, а светој Ливији и светој Евтропији главе мачем одсекли, 310. године. Свету Евтропију као девојчицу мајка подстакла на мучеништво.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ МАРТИРИЈА ЕПИСКОПА

Спомиње се у Јерусалимском Канонарију као свети епископ.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА АТАЛИЈСКОГ

Овај свети новомученик Христов би родом из крајева Аталије (у Малој Азији), од родитеља благочестивих и богатих, који имађаху на свом имању цркву у част свете великомученице Екатерине. Још као дете Георгије би од стране аге Прусала насилно отет и насилно потурчен, и доби турско име Мехмед. Кад одрасте ага га ожени својом ћерком и он живљаше у засебној кући. Тада побожни родитељи његови наговорише хришћанску жену Марију, која служаше у кући Георгијевој, да му открије његово порекло и на који начин би потурчен. Тада мудри Георгаје схвати шта му је ага урадио па, изговарајући се да иде на хаџилук у Меку, отиде са овом

Маријом у Свету Земљу и тамо проведе две године. Затим отиде у Малу Азију у место звано Чесма и тамо се већ као хришћанин ожени хришћанком Јеленом. Но ту њему дође жеља да мученички пострада за Христа и он се реши да то и учини. Отиде дакле у турску судницу и сретнувши тамо свога ранијег агу исповеди пред њим са смелошћу своју веру у Христа јединог истинитог Бога. Због тога би најпре бачен у тамницу, а затим ужасним мукама мучен: тучен моткама, ногама укљештен у дрвене справе за мучење, на главу му стављали усијан бакарни суд. Но све ове муке свети мученик претрпе с радошћу и вере се своје не одрече. Најзад од Турака би обешен о зид куће Пантелака Фармакевса, ту у месту Чесми, 25. јуна 1823. године.[8]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СИМОНА

У миру се упокојио. Његове мудре изреке о смиреноумљу налазе се у "Евергетиносу".

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СИМЕОНА

Синајски подвижник; подвизавао се у петом веку.

СПОМЕН СВЕТИХ КНЕЗА ПЕТРА - ДАВИДА И КНЕГИЊЕ ФЕВРОНИЈЕ - ЕФРОСИНИЈЕ, МУРОМСКИХ ЧУДОТВОРАЦА

Свети супрузи; веома побожни и милосрдни; хранили гладне, неговали болне, збрињавали сиротињу; живели строго по хришћански; били смирени, целомудрени, некористољубиви. У

старости обоје примили монаштво, и обоје се преставили у један дан 1228. године. Свете чудотворне мошти њихове покоје се у Муромској саборној цркви.

НАПОМЕНЕ:

1. Епарх - градоначелник, управник области.
2. Комит - пратилац цара или високог великодостојника; тако су се називала лица која су сачињавала њихову свиту.
3. Палмира - некада град у Сирији, између Дамаска и реке Еуфрата.
4. Асирија - на истоку од Сирије, у горњем, северном делу Месопотамијске равнице.
5. Спомен свете првомученице Текле празнује се 24. септембра.
6. Повеље - хрисовуље, дате царем трапезунтским Алексијем III Комненом (1350-1390) Дионисијевом манастиру (Дионисијату), чувају се у манастирској архиви.
7. Види о томе напред: Житије преподобног оца нашег Дионисија, под данашњим 25. јуном.
8. Опис страдања овог св. новомученика донео је из М. Азије светогорски монах Геласије Лавриот, родом из споменутог места Чесме, и предао га старцу Синесију Симонопетриту, а овај о. Герасиму у скиту Свете Ане (малом). Објавио га је Виктор Матеу, "Мегас Синаксаристис", том VI, стр. 325-331.

26. ЈУНИ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДАВИДА СОЛУНСКОГ

Овај блажени отац роди се на Истоку,^[1] и као пресјајна звезда засија на Западу. Он за младости напусти свет, сроднике, пријатеље и све богатство, и са љубављу пође за Господом својим. Силним уздржањем он покори телесне страсти, и јави се као неки анђеоло у телу. А беше осим уздржања још и веома смиреноуман. Читајући Свето Писмо и житија светих мужава он се труђаше да им подражава, а особито светим столпницима. Настанивши се близу града Солуна, он се подвизаваше на једном бадемовом дрвету седећи без ичега на његовим гранама. Ту он као милогласна птица, утешаваше корисним саветима све оне који прибегаваху њему. Његов ум беше устремљен свагда ка божанској висини, зато га Бог обогати даром чудотворства, и он постаде светозарни стуб Цркве, који својим чудесима просвећиваше све.

Он имађаше и неке ученике саподвижнике, који га молише да сиђе са дрвета и да живи у келији коју ће му они направити. Но свети Давид остаде на дрвету док не напуни три године. Тада му се јави анђеоло Господњи и рече му да је Господ испунио његове молитве и подарио му смиреноумље и побожност коју је од Бога тражио. Затим сиђе са дрвета и подвизаваше се у келији коју му начинише

под бадемовим дрветом. Јуначки подносећи сваку оскудицу, зиму и врућину, он достиже бестрашће. А од његових чудеса, којима га Бог обдари за то, да споменемо само ова два. Једног ђавоиманог младића беху довели преподобноме. Ђаво из младића страшно викаше како га опаљује огањ који излази из келије преподобнога. На то преподобни пружи руку кроз прозорче своје келије, и благословивши дечка изагна демона из њега. Тако и једну слепу жену, коју доведоше преподобноме, он, помоливши се Богу, благослови је знаком крста, и она одмах прогледа.

Митрополит Солунски Аристид и сви великаши и грађани умолише једном преподобнога да отиде у Цариград цару Јустинијану (527-565. г.) ради свршавања неких градских послова. Преподобни крете на пут са своја два ученика, Теодором и Димитријем, али прорече да им се неће вратити жив у град. Кад стиже пред цара у Цариград он узе у руке жар, метну на њега тамјан и окади цара, а огањ му ни најмање не опржи руке нити повреди. Видевши то цар се удиви, поклони се до земље угоднику Божјем, и испуни му молбу народну ради које беше дошао.

При повратку натраг у Солун преподобни се, по претсказању, упокоји на домаку града Солуна 548. године. Његово свето тело би пренето у град и погребено у манастиру мученика Теодора и Меркурија. Мошти му се касније открише целосне и нетљене.

Својим анђелским животом и надприродним чудесима овај блажени отац превазиђе границе људске природе - *ὑπερβάς τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως* отиде ка Господу своме, Кога је измлада заволео.

СПОМЕН ЧУДА СВ. ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦЕ ПАРАСКЕВЕ на острву Хијосу

Овога дана врши се спомен чуда које учини света преподобномученица Параскева (Петка) на острву Хијосу 1442. године.[\[2\]](#) О светој Параскеви видети опширно под 26. јулом.

О ЧУДОТВОРНОЈ ИКОНИ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ, ЗВАНОЈ ОДИГИТРИЈА

Неко време по вазнесењу Господа нашег Исуса Христа и по силаску Светога Духа на апостоле, божанствени апостол и еванђелист Лука, који беше вешт иконописац, намала на дасци икону Пресвете Владичице наше Богородице и донесе је к самој Пречистој Дјеви. Угледавши свој лик на икони, Пречиста се опомену свог некадашњег пророчанства о себи и рече: Од сада ће ме звати блаженом сви нараштаји (Лк. 1, 48). Затим изговори и ово: "Благодат моја нека буде са овом иконом". - И ова пресвета реч Богородице заиста постаде дело: јер благодаћу Божје Матере стадоше од те свете иконе бивати неисказана чудеса.

Касније свети еванђелист Лука посла ту икону у Антиохију[3] к велможи Теофилу, који беше примио веру Христову, и коме свети Лука написа своје Еванђеље и Књигу Дела Апостолских. И та чудотворна икона, налазећи се у Антиохији, беше побожно и молитвено поштована не само од Теофила него и од свију тамошњих хришћана.

Много година после тога та света икона би пренета најпре у Јерусалим, па затим у Цариград. И то на овакав начин. Царица Евдокија, супруга благочестивог цара Теодосија Млађег,[4] бавећи се у Јерусалиму, узе ту чесну икону и посла је на поклон царевој сестри, светој Пулхерији, као што о томе пише у њеном житију.[5] Света Пулхерија с радошћу и љубављу прими чудотворну икону и постави је у цркви Пресвете Богородице, званој Влахернска.[6] И та чесна икона постаде не мали украс царскога града, јер од ње се изливаху разна чудеса и исцељења. Након доста година та икона би названа Одигитрија, што значи Путоводитељка. Она би названа тако зато што Пресвета Богородица, јавивши се двојници слепаца, сама их доведе у своју Влахернску цркву к чудотворној икони Својој, где се они помолише и потпуно прогледаше.

У време цара Ираклија[7] на грчку царевину једновремено нападоше Персијанци и Скити. Сарвар, војвода персијског цара Хозроја,[8] и скитски кнез, са огромном војском допреше до Цариграда, опседоше га и дуго време мучаху одсекавши га од осталог света. Тада патријарх Сергије, узевши чесне крстове и свете иконе, нарочито чудотворну икону "Одигитрију", као и ризу Пречисте Богоматере, стаде обилазити градске бедеме, са сузама вршећи литије и молепствија. И по милости Божјој, посредовањем Пресвете Богородице, престоница би на чудесан начин спасена од варвара и Грцима дата славна победа над Персијанцима и Скитима. Јер када патријарх и духовништво, после усрдних молепствија пред иконом Пречисте Богоматере, спустише Њену ризу у воду, море се усколеба и потопа непријатељске лађе; у исто време пометоше се и непријатељи који беху на копну, те их грчка војска без велике муке разби. У спомен овог дивног чуда Пресвете Богородице би установљено да се сваке године у пету суботу Великога Поста чита благодарни акатист Пречистој Богоматери.

Када се након много година појави у Цариграду иконоборска јерес, тада неки православни свештеници ноћу узеше кришом из Влахернске цркве чесну икону "Одигитрију" и однеше је у манастир Пантократора.[9] Ту је они сакрише у црквеном зиду, упалише кандило пред њом, са сузама се помолише, па је онда зазидаше, да јој се иконоборци не би нарутали. И чудотворна икона остаде ту у току многих година, док не изгибоше покровитељи иконоборачке јереси. А када у Цркви наступи мир и свете иконе заузеле своје пређашње место, тада дуго трагаху за чудотворном иконом Пресвете Богородице, званом Одигитрија. Напослетку је, по Божјем откривењу, пронађоше сакривену у црквеном зиду Пантократорова манастира; при томе нађоше где и кандило гори пред њом, које некада беху упалили свештеници што је ту сакрише. Сазнавши да је чудотворна икона Одигитрија пронађена, верни се испунише великом радошћу, па је свечано уз песмопјеније пренесоше на њено пређашње место у Влахернској цркви.

ПРАЗНИК ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ

ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ "ТИХВИНСКЕ"

Године 1382, за царовања великога кнеза Димитрија Јовановича,^[10] при свјатјејшем митрополиту целе Русије Пимену^[11] и при новгородском архиепископу Алексију, појави се у Русији пречесна икона Пресвете Богородице, која на левој руци Својој држи Предвечног Младенца - Господа нашег Исуса Христа. Ово јављење догоди се на следећи начин.

У околини Великог Новгорода, недалеко од Варјачкога Мора,^[12] на водама великог језера Нево^[13] рибари ловљаху рибу. За време лова њих изненада обасја пресјајни зрак с неба. Погледавши увис, они угледаше дивно чудо: по ваздуху иђаше, ношена невидљивом руком, икона Пречисте Дјеве Богородице. Запањени тиме, рибари се и препадоше и обрадоваше, па оставише свој посао и уперише очи своје у то прекрасно чудо, желећи да сазнаду куда то света икона иде и где ће се зауставити. Али им Бог не испуни жељу, и света икона се сакри од њихових очију и постаде невидљива.

После тога та се икона Пресвете Богородице јави у новгородском крају, у селу Вимоченици, на реци Ојати, на сто потркалишта од Тихвина. Ту се она јави стојећи у ваздуху и сијајући неисказаном светлошћу. Угледавши тако необичну појаву, сви се житељи тога села сабраше, и престрављени дивљаху се томе чуду, па се потом стадоше усрдно молити Пречистој Богоматери. Тада се чудесна икона Владичице Небесне спусти с ваздушних висина к људима на земљу. Они је са неизрецивом радошћу примише, па се одмах потрудише и црквицу подигоше, у којој свету икону сместише. Доцније на том месту би саграђена црква у част чесног и славног Рођења Пресвете Богородице. И многа исцељења биваху од те свете иконе.

После не много времена та света икона би узета одатле невидљивом руком и, ношена по ваздуху, појави се на месту, званом Кожела, на гори, близу реке Паше, на двадесет потркалишта од Тихвина. Појави се на исти начин као и у првом селу. Угледавши је где сија чудесном светлошћу, сви се житељи тога места слегаше и, задивљени и запањени, усрдно се мољаху Богоматери да остане с

њима у њиховом месту. И молитва им би испуњена: света икона Њена спусти се са висине на земљу. Они Јој онда сазидаше црквицу, где касније би подигнута црква у част чесног Покрова Пресвете Богородице. Али Пресвета Богородица не благоволи да и у том месту Њена икона остане дуго: јер после неког времена она би и одатле невидљиво узета, и ношена на лаком облаку по ваздуху она се заустави близу града Тихвина на реци Тихвинки.[14]

То се догоди на исти начин као и раније. Чесна икона ношаше се, као облак, по ваздуху. Такво беше чудесно и надприродно путовање Богоматере! Привучено тим великим чудом, мноштво народа се слеже тамо из града Тихвина и околних села. Дођоше с народом и свештеници са крстовима и иконама, и дуге молитве вршаху, појући псалме и свештене песме. И сви са сузама вапијаху: Дођи к нама, Царице! дођи к нама, Владичице! погледај на нас, недостојне слуге Твоје! ниспошљи нам доброту човекољубља Твог! посети нас одозго, и Твојим светозарним доласком просвети помрачене гресима!

Док се они тако усрдно мољаху и многе сузе проливаху, света икона се спусти из ваздуха у њихове руке. И они, радосно је грлећи и с љубављу је целивајући, сатворише пред њом многа метанија и молитве. И одмах стадоше сећи дрвеће за грађење црквице. И тог истог дана поставише као темељ три реда дрвене грађе, оградивши чудотворну икону. А када наступи ноћ, народ се разиђе својим кућама, оставивши код чудотворне иконе неколико људи, да сву ноћ недремљиво проведу у молитви. Ови људи стварно проведоше сву ноћ молећи се, али у свитање задремаше од умора. И док они спаваху догоди се овакво необично чудо: чудотворна икона Пресвете Богородице, заједно са темељем црквице, би, по наређењу Божјем, пренета одатле на друго место. Поред тога и сва припремљена за црквицу дрвена грађа би, заједно са иконом и темељем, невидљивим рукама пренесена на то друго место. И не само грађа него чак и иверје, до оног најситнијег, би невидљиво пренесено, а да нико од оних што стражаху то не виде нити чу. А када се ти људи пробудише, и не нађоше на свом месту ни икону Пресвете Богородице, ни темељ црквице, ни грађу, њих спопаде велики страх и ужас и недоумица.

Сутрадан се околни житељи поново слеглоше ради поклоњења пречесној икони Пресвете Богородице и ради грађења нове црквице. Но не нашавши ништа на том месту, где беху оставили чудотворну икону и почели зидати црквицу, њих спопаде ужас и питаху оне што тамо преноћише: Шта ово значи? - Они им испричаше како сву ноћ провели на молитви, како у зору задремаше, и како, када се пробудише, не нађоше ни икону, ни грађу, па ни иверје, узетих ко зна од кога и однетих ко зна куда. То све људе веома ожалости и растужи, јер се лишише тако чудесног богатства духовног. И они стадоше плакати и ридати, и молитве уносити Богу вапијући: О, Владико Човекољупче! јави нам опет божанствени дар Твој, који си Ти човекољубиво и преславно послао Руској земљи! не скриј од нас то неоцењиво богатство, којим се ми надамо обогатити душевну убогост нашу. О, Владичице Мајко милосрђа! куда си отишла од нас, недостојне деце Твоје? Јуче Својим доласком к нама Ти нас испуни великом радошћу, а сада одласком Својим Ти нас баци у велику тугу, сузе и ридање. Но јави нам се опет, светлости наша, и жалост нашу претвори у радост.

Ридајући тако, они се разиђоше на разне стране по тој гори и по целој дубрави, уплаканих очију загледајући и по ваздуху и по земљи, не би ли пронашли икону. И усрдно трагање њихово не остаде узалуд. Они ускоро угледаше необичну светлост на истоку, с друге стране реке Тихвинке, у пустој мочвари шумској, удаљеној од горе око две стадије. Угледавши светлост, сав народ полете к њој и нађе тамо икону Пресвете Богородице, заједно са темељем црквице и целокупном грађом и иверјем. Дрвени темељ стајаше потпуно читав, као што беше и на гори постављен, а света икона налажаше се на источној страни његовој, висећи у ваздуху и блистајући као сунце. Тада сви, са сузама радосницама припадајући к светој икони, клицаху: Слава Теби, Христе Боже! Слава Теби, Мати Божија, што ниси оставила нас, слуге Твоје! Молимо Те, не остављај нас никада, него свагда пребивај с нама, спасавајући и чувајући словесно стадо Сина Твога.

Помоливши се довољно, сав се народ даде на посао и доврши грађење капеле. Затим изабраше чесне људе и послаше их у Велики Новгород к преосвећеном архиепископу Алексију и ка

градоначелнику, обавештавајући их о преславном јављењу чудотворне иконе, која, невидљиво ангелима ношена по ваздуху, дође к њима не зна се откуда. Чувши то, архиепископ и градоначелник се удивеше и, испуњени духовном радошћу, они благодарно прославише Бога и Божију Матер. А известише о томе и самодршца, великог кнеза московског Димитрија Јовановича, те и њега испунише духовном радошћу. Затим преосвећени архиепископ хиротониса неколико презвитера и ђакона за Тихвин, па их заједно са дошавшим к њему изасланицима посла, давши им антиминос и благослов за грађење и освећење цркве на реци Тихвинки, у име чесног и славног Успенија Пречисте Богородице.

Дошавши на реку Тихвинку, они сатворише молитве пред чудотворном иконом, па се с усрђем латише зидања цркве, коју довршише пред Успеније Пресвете Богородице. Имајући намеру да се на тај празник изврши освећење храма, они послаше црквењака у околна села да обавести хришћане о дану освећења цркве и да их упозори да се постом и молитвом припреме за ту свечаност.

Тај црквењак, по имену Георгије, бејаше по животу човек праведан, богобојажљив и богоугодан. Када се он, извршивши што му беше наређено, у дан предпразништва Успенија враћаше к цркви и налажаше на три потркалишта далеко од ње, у пустој шуми, он осети неки неисказан миомир, као од мноштва тамјана и дивних мириса: јер благодат Светога Духа својим присуством омиомири то место, на коме се имала јавити сама Пречиста Богородица. Идући, Георгије размишљаше у себи, откуда такав миомир у пустињи. Одједном он угледа Пречисту Матер Божију која сеђаше на боровој клади, блистајући неисказаном светлошћу, и држаше у Својој десној руци пурпуран жезал, на који Она као да се ослањаше. Пред њом стајаше светао муж у архијерејском одјејању, седином украшен, који целокупним својим изгледом подсеђаше на светог Николаја Мирликијског.

Угледавши ову необичну појаву, црквењака спопаде страх и ужас, и он паде на земљу као мртав. А светитељ који стајаше поред Богородице приђе к њему, додирну га и рече му: Устани, не бој се! - Георгије се подиже са трепетом и радошћу, стаде на колена и, прекрстивши руке на грудима, посматраше дивно виђење. Тада му

Пречиста Дјева рече: Георгије! иди к мојој цркви и реци свештеницима и свима људима, да на моју цркву не стављају гвоздени крст који они хоће да поставе, него нека ставе дрвени крст, јер је таква воља моја. - Георгије, прибравши се мало, са страхом рече Пречистој: Госпођо Владичице! неће ми поверовати! - На то му присутни светитељ рече: Ако ти не поверују, онда ће се дати знак да би поверовали.

После ових речи Пречиста Дјева и светитељ што беше са њом постадоше невидљиви. Тада се црквењак потпуно убеди да му се заиста јавила Пресвета Богородица и велики чудотворац свети Николај. И припавши на земљу он узнесе молитве и благодарност Богу што га удостоји таквог преславног виђења. Дошавши к цркви, црквењак исприча свештеницима и народу шта он виде и шта чу. Али му они не повероваше, већ наредише радницима да на цркву ставе гвоздени крст. Но када један од радника, по наређењу свештеника, узне крст, попе се на црквени кров и стаде намештати крст, изненада настаде силан ветар и велика олуја, која тог радника са гвозденим крстом дохвати са црквеног крова и као рукама га постави на земљу без икакве повреде, као да није пао с висине него као да је сам својим ногама сишао на земљу. Видевши то страшно чудо, свештеници и сав присутни народ веома се уплашише и, поверовавши црквењаковим речима, прославише Бога и Пречисту Богоматер Његову и узвеличаше великог чудотворца светитеља Николаја. Онда одмах направише дрвени крст, поставише га на цркви, и с великом радошћу прославише освећење цркве и уједно празник Успенија Пресвете Богородице. Тада се од чудотворне иконе Пречисте Богоматере догађаху премнога чудеса и даваху се разна исцељења сваковрсним болесницима; како тада тако и после тога.

По освећењу цркве Пресвете Богородице на реци Тихвинки, сав народ крену на оно место где богоугодни муж Георгије црквењак виде Пресвету Богородицу и чудотворца Николаја. Помоливши се на том месту, они подигоше ту капелу у име светог Николаја Чудотворца; а од борове класе на којој је седела Пречиста Богородица начинише крст и поставише га на капели ради свенародног поклоњења и незаборавног сећања на јављење Пресвете

Богородице са светитељем Николајем. И у тој капели, као и у споменутој цркви Пресвете Богородице, биваху чудеса у славу Божију а на корист вернима.

Седам година након тога нехатом црквењака, а по Божјем попуштењу, ноћу се од неугашене свеће догоди пожар у Тихвинској цркви Богоматере. Сва се црква претвори у пепео, а чудотворна икона Пречисте Богородице, невидљивом силом Божјом изнесена из огња, обрете се где стоји међу смрекама, на пола потркалишта од тог места. У исто време изгоре у пустињи и капела светог Николаја, а онај крст, који беше начињен од кладе на којој је седела Богородица, би такође невидљивом силом изнесен из огња, и обрете се где читав стоји у смречјем шумарку недалеко од капеле.

На месту изгореле цркве би подигнута друга црква од дрвета; такође и у пустињи би начињена на пређашњем месту нова капела. И у новоподигнутој цркви би чесно постављена на своје место чудотворна икона Пречисте Богоматере; тако исто и онај крст заузео своје место у новој капели. Но након пет година црква се опет запали ноћу и изгоре до темеља, а чудотворна икона Пресвете Владичице наше, као неопалјива купина, би нађена у пепелу читава, без икакве повреде од огња. Исто тако у то исто време изгоре и капела у пустињи, не зна се како, а онај крст би нађен у пепелу неповређен. Таквим чудесима сви се дивљаху и прослављаху Бога и Богородицу. Затим се потрудише, те и по трећи пут подигоше цркву од дрвета, само већу и лепшу од оних двеју претходних; исто тако начинише по трећи пут и капелу у пустињи. Ова трећа црква трајала је више од сто година, све до царовања благоверног сверуског великог кнеза Василија Јовановича.[\[15\]](#)

Покренут нарочитом ревношћу и усрђем према Пречистој Дјеви Богородици, и љубављу према чудотворној икони Њеној, Велики кнез Василије нареди да се о његовом трошку подигне на Тихвинки уместо дрвене камена црква. Ускоро би црква готова са папертом. Када мајстори стадоше глачати и белити зидове у паперти, паперта се, по неиспитаном промислу Божјем, сруши, и својим камењем затрпа двадесет радника. Свештенике, радничке надзорнике и сав народ обузе силна туга због затрпаних камењем радника, јер сматраху да су сви погинули под рушевинама. И одмах

се дадоше на раскопавање рушевина. После тродневног рада они раскопаше рушевине, и све раднике нађоше живе и неповређене, сачуване милосрђем Божјим и помоћју Пречисте Богоматере. Овоме преславноме чуду сви се присутни веома обрадоваше и узнесоше благодарност Христу Богу и Његовој Пречистој Матери. Затим изнова приступише радовима и убрзо сазидаше прекрасну паперту. И када цео храм би потпуно довршен и украшен, на његово освећење дође, по жељи великога кнеза, преосвећени Серапион, архиепископ новгородски. Осветивши цркву, он унесе у њу чудотворну икону Пресвете Богородице.

Неко време после освећења цркве Пресвете Богородице дође на Тихвинку сам велики кнез Василије Јованович. Вучен љубављу к Пресветој Богородици, он је желео да види и целива Њену чудотворну икону, и да јој се усрдно помоли, а и да разгледа новоподигнуту цркву. У то време архиепископ Великог Новгорода беше преосвећени Макарије, који потом по вољи Божјој постаде митрополит московски.[16] Он дође заједно са великим кнезом на Тихвинку. Ту они пред чудотворном иконом са сузама сатворише дуге молитве, па се затим вратише: архиепископ у Новгород, а велики кнез у Москву.

По престављењу благочестивог великог кнеза Василија Јовановича на великокнежевски престо московски ступи његов син Јован Васиљевич,[17] који се први круниса за цара. Слично оцу свом, и он имађаше велику веру и усрђе к Пресветој Богородици и к чудотворној икони њеној на Тихвинки. И као некада отац његов, тако и он сам дође тамо на поклоњење. Видевши да црквом на Тихвинки управљају мирски свештеници и ђакони, то се њему не допаде, и он намисли да ту оснује манастир. Пошто се посаветова са митрополитом московским Макаријем, са новгородским архиепископом Пименом, и са кнежевима и бојарима својим, он нареди да се сва околна села и мирски свештеници који беху при цркви преселе на друго место, далеко од цркве, а да се код цркве доведу монаси и да се приступи зидању манастира. И за кратко време на Тихвинки би подигнут о царском трошку диван манастир, сав од камена, и ограђен каменим зидовима; и у њему би заведено општежиће, као и у другим великим обитељима. Први игуман овог

манастира би Кирил. И многи врлински монаси, привлачени чудесима од иконе Пресвете Богородице, стадоше напуштати своја пустињска обиталишта и долазити у Тихвинску обитељ.

Један од првих који тамо дође још док се манастир грађаше, беше инок Аврамије. Он се дотле подвизавао у Сергијевом манастиру на Великим Лукама, удаљеном од Тихвинске обитељи око пет стотина потркалишта.^[18] Овај Аврамије, као што сам причаше, био је дуго времена болестан у своме манастиру, и већ се стао припремати за смрт. А богоугодни наставник његов Мартирије, који је слушао много о чудотворној Тихвинској икони Пречисте Богородице, и о разноврсним исцељењима која она даје болесницима, посаветова Аврамију да се заветује да ће ићи на Тихвинку и помолити се Пречистој Божјој Матери. Болесни Аврамије се одмах заветова да ће ићи тамо и помолити се Богородици; и тог часа се исцели од своје дуге и тешке болести. Вративши се на тај начин од врата смрти, он одмах устаде са болесничког одра потпуно здрав, радујући се и славећи Бога. Обрадова се и наставник његов Мартирије због тако брзог исцељења свога ученика, и дивљаше се овом чуду Пресвете Богоматере. И нареди ученику да без одлагања иде на Тихвинку и испуни своје обећање.

Аврамије одмах крену на пут, и, стигавши у Тихвинску обитељ, он богобојажљиво испуни своје обећање. Са сузама радосницама припадајући к светој икони Богоматере, он је устима и срцем целиваше, и узношаше јој благодарност од све душе. И свима присутнима он исприча о милости којом га обасу Пресвета Богомати. То дође до ушију новгородског архиепископа Пимена, који се у то време налазио на реци Тихвинки надгледајући ударање темеља манастиру, и испуни се духовне радости, и прослави Господа и Његову Пречисту Матер. Аврамију он не допусти да се врати к своме старцу Мартирију, већ му предаде кључеве од цркве, да би он, у знак благодарности за неисказану милост Божје Матере према њему, први долазио у њен храм и последњи одлазио, отварајући га пред почетак богослужења и затварајући га по завршетку богослужења.

Међутим старац Мартирије, по Аврамијевом одласку, стаде жалити што и он сам не пође с учеником својим да се поклони чудотворној икони Пресвете Дјеве. И донесе одлуку да иде на Тихвинку чим се његов ученик врати. Пошто је дуго чекао ученика, старац се забрину због његовог невраћања, и виде у сну овакво виђење: огроман огњени стуб стајаше на оној страни где се налазио Тихвин; на врху стуба бејаше икона Пресвете Богородице, као она Тихвинска, и сијаше као сунце; Мартирија обузе силна жеља да ту икону целива, али се у таквом расположењу он пробуди. И тада га обузе двоструко јача жеља, да на јави види ту свету икону и целива је. И он одмах остави све и хитно крену к Тихвину. Стигавши тамо и угледавши икону Богоматере, он припаде к њој са неизразивом радошћу, лијући силне сузе од радости. Притом он виде и ученика свога потпуно здрава, и не хтеде да се врати у свој манастир, већ и сам остаде у Тихвинској обитељи, да би могао свакодневно гледати чудотворну икону Богоматере.

Но после неког времена Мартирије, по Божјем благоволењу, би пресељен на друго пустињско место, удаљено четрдесет потркалишта од Тихвинске обитељи, над којим једне вечери Аврамије виде крст на небу, састављен од звезда, који обасјаваше сав тај крај. Пресељујући се на то место, блажени старац Мартирије узе са собом копију чудотворне иконе Пресвете Дјеве, и борављаше у тој пустињи у безмолвију, у молитвеном тиховању и богоразмишљању, дан и ноћ служећи Богу. А копију чудотворне иконе Пресвете Богородице он свагда ношаше са собом, куда би год ишао. И догоди му се једном да буде у граду Тверу, у коме по наређењу цара и великог кнеза Јована Васиљевича живљаше тада казански цар Симеон.^[19] У време боравка старца Мартирија у том граду, цару Симеону умре син Јован, који пре тога беше дуго боловао. Старац Мартирије положи на мртваца икону Богоматере коју ношаше са собом, и мртвац тог часа васкрсе. Симеон се веома обрадова и узнесе велику благодарност Господу Богу и Пречистој Богоматери. Потом, у знак благодарности блаженом старцу Мартирију, он сазида у Мартиријевој пустињи цркву од камена у име Пресвете Богородице, и крај ње подиже манастир.

А сада ћемо се опет вратити на Тихвинску обитељ, или боље - на Тихвинску чудотворну икону Пресвете Богородице, да бисмо бар делимично испричали њена чудеса.

Од дана јављања свете иконе на Тихвинки до устројења манастира прошло је сто седамдесет седам година. За то време цркву држаху мирски свештеници, и многа чудеса биваху од чудотворне иконе Пресвете Богородице, и разна се исцељења даваху од ње, али та чудеса нико не записа за поуку каснијим поколењима. Тако смо због простоте ондашњих црквених свештенослужитеља ми лишени велике духовне користи. Но и када манастир би устројен не записиваху се многа чудеса, или из простоте или из нехата. И то мало што је дошло до нас ми и сабирамо, као после жетве преостало класје, или као после бербе винограда случајно необране гроздиће.

Човек неки по имену Теофил, који је четири и по године био слеп, прогледа молећи се пред иконом Пречисте Богоматере. То се збило 1581. године.

Те исте године један дечак, по имену Харалампије, који беше бесомучан, када га приведоше к чудотворној икони Пресвете Дјеве, ослободи се нечистога духа.

Слепац Захарија, који пет година не беше видео светлости, чим га доведоше пред свету икону, прогледа.

Једноме човеку, коме беше име Климент, и живљаше у царском граду Москви, занеможе жена која се зваше Параскева. Читаву годину она лежаше на постељи, целим телом силно патећи од болести. Од страховитих болова она полуде и изгуби вид. Муж употреби сва средства, да би је излечио; али све беше узалуд, и он стаде очајавати за њен живот. Утом он чу да у Тихвину постоји чудотворна икона Пресвете Богородице, која дарује милост и брзо исцељење свима који јој са вером прибегавају. Испуњен надом, он стаде убеђивати жену да да обећање Пречистој Богоматери, да ће ићи на поклоњење Њеној чудотворној икони Тихвинској. Жена даде такво обећање. И чим изговори то обећање, она тог тренутка устаде потпуно здрава са болесничке постеље, као да се пробудила од сна. При томе цело јој тело постаде здраво, само очи њене не добише вид. Тада они обоје одмах пођоше у Тихвин, заједнички испуњујући дато обећање. Стигавши у Тихвинску обитељ Богоматере у прву

суботу Великог Поста, они право с пута уђоше у цркву к светој икони Пречисте, помолише се пред Њом и сатворише молебну пјеније. И када тог истог дана беху на свеноћном недељном бденију, милосрђем Пресвете Богородице жена доби вид. И сви који беху у цркви, видевши то чудо, прославише Бога и Богородицу. А исцељена жена и њен муж велику благодарност узнесоше Господу и Пречистој матери Његовој, па се с радошћу вратише своме дому. То се догодило 1583. године.

У години 1586. о празнику Покрова Пресвете Богородице би доведен у Тихвинску обитељ неки слепац Георгије, и кад се мољаше пред чудотворном иконом Пречисте, он прогледа на десно око. И никим не вођен, он отиде кући својој, славећи Христа Бога и Његову Пречисту Матер што прогледа на једно око.

На неколико дана после тога донесоше у обитељ к чудотворној икони Владичице човека, који се звао Андреј: петнаест година он беше узет, глув и нем. Када пред иконом Пречисте прочиташе молитве за његово исцелење, он се одмах исцели од својих недуга: поврати му се слух, одреша му се језик, и ослободи се узетости, те му цело тело оздрави, и он стаде на ноге као потпуно здрав човек.

Жена нека Мавра, која је живела на реци Усћи, беше седамнаест година потпуно слепа. Приведена к чудотворној икони Пресвете Богоматере, она сасвим прогледа. То је било у 1587. години.

Те исте године 4. марта доведоше у Тихвинску обитељ из Великог Новгорода неког дечка, по имену Георгија. Он беше овладан нечистим духом, који га шест година љуто мучаше. Када га приведоше пред свету икону Богоматере, то мрачни дух, не подносећи светлост благодати која се лила из чудотворне иконе, одмах изиђе из болесног дечка, ишчезнувши као тама пред сунцем, и дечак постаде потпуно здрав.

Нека удовица Јулијана тако се тешко разболе од очију да потпуно изгуби вид, и беше слепа две године. Чувши за многочудотворну Тихвинску икону Пресвете Богородице, и за неисказана исцељења која бивају од ње, Јулијана се запали пламеном вером к Богоматери и даде обећање да ће отпутовати к Њеној икони на поклоњење. И одмах, тог часа Пресвета Владичица јој у кући њеној даде очни вид, и она прогледа. И Јулијана, горећи од жеље да

што пре принесе благодарност Пречистој, одмах крену, никим не вођена, у Тихвинску обитељ Њену. Стигавши тамо, она испуни своје обећање, и исприча свима о чудесној милости коју јој указа Богоматер. То се догодило у 1589. години.

Једновремено са тим неки богаљ Акиндин, коме ноге беху згрчене и две године није могао уопште ходити ногама, пузећи на коленима дође пред многочудотворну икону Владичице наше Богородице, и чим се помоли пред њом, ноге му се одмах исправише, и уставши стаде ходити здрав пред свима, благодарећи Христа Бога и Његову Пречисту Матер.

Те исте године, 10. августа, доведоше у свету обитељ Тихвинску из Великог Новгорода слепог младића Јону. И он доби вид од чудотворне иконе Пресвете Богородице.

Други младић, по имену Максим, у коме беше нечисти дух, би поведен од својих родитеља к чудотворној икони Пречисте; и док још беху на путу младић доби небеску помоћ од Преблагословене Мајке Божије: силом Божјом нечисти дух би изгнан из њега. Стигавши у манастир, они испричаше о том чуду. И сви узнесоше благодарност Богу и Богородици. То се збило у 1591. години, шестог септембра.

Жена, по имену Јелена, која две ипо године беше потпуно слепа, прогледа пред чудотворном иконом Богоматере у дан недељни на Литургији, за време певања: Достојно јест...

У 1593. години на празник Успења Пресвете Богородице, друга слепа жена, Марија, доведена к чудотворној икони Пречисте, прогледа благодаћу њеном.

Такође човек неки, по имену Климент, по занату кујунџија, разболе се од очију и изгуби вид. Молећи се пред чудотворном иконом Пресвете Богородице, он оздрави и прогледа.

Други слепац, по имену Филип, пет година не виде бело видело. Њега доведоше у Тихвинску обитељ у Недељу Православља. Стојећи и молећи се пред чудотворном иконом Пречисте Богородице, он у време свете Литургије, при преношењу Чесних Дарова, прогледа потпуно и стаде све видети јасно. То се десило 1596. године.

Те године дође из царског града Москве неки човек Кирил, слеп на једно око. Молећи се пред иконом Пресвете Богородице, он

прогледа на то око. При томе ево шта он исприча о себи. Разболевши се од тешке главобоље, он од силних болова ослепе на оба ока. Пола године он нити светлости виде, нити му се болови умањише, ма да се његови необично много брињаху око њега. Тада његова супруга виде у сну неко виђење, при чему она чу овакве речи: "Нека муж твој оде у Тихвин к чудотворној икони Пресвете Богородице, и тамо ће бити исцељен. Не буде ли отишао, настрадаће још страшније". Пробудивши се од сна, жена одмах исприча то мужу. И он се одмах стаде усрдно молити к Пречистој Богородици и давати обећање да ће ићи у Тихвин на поклоњење Њеној икони. И тог часа престадоше му болови, и прогледа на оба ока, и би потпуно здрав. Али одлажући с дана на дан испуњење свога обећања, он најзад потпуно заборави на њега, и тако не испуни дато обећање. Због тога после неког времена поново наиђе на њега пређашња болест, и он опет ослепе на оба ока. Тада опоменувши се неиспуњеног обећања и увидевши свој грех, он стаде плакати, ридати и кајати се, и поново се молитвом обрати Пресветој Богородици заветујући се да ће испунити своје раније обећање. И милосрђем Пресвете Владичице он опет доби исцељење, и прогледа, али само на једно око, а друго му остаде слепо. Он онда, не одлажући више испуњење свога обећања, одмах крену у Тихвин, и угледавши тамо једним оком чудотворну икону Пречисте, њему се отвори и друго око.

Деветог децембра те исте 1596. године допутоваше у манастир двадесет и три човека, предвођени својим старешинама, Григоријем и Михаилом. Пошто извршише благодарно молепствије пред чудотворном иконом Пречисте Богородице, они испричаше о себи следеће. Налазили су се далеко на Северном Мору у лову на морске звери, али их морска бура задржа много дана на једном пустом месту. Оставши без хране, они стадоше гладовати, и од дугог неједења њима прећаше смрт. И тако, у очекивању смрти сваки се мољаше Богу за опроштај грехова својих. При томе они се сетише Тихвинске чудотворне иконе Пресвете Богородице, па јој се стадоше усрдно молити. И прве ноћи једноме од њих, када га усред молитве мало ухвати сан, јави се брза Помоћница - Пресвета Дјева Марија, и нареди му да каже свима да се хране неком травом која је расла

тамо, док се време не пролепша, да би се морем вратили својим кућама. Ово виђење он исприча својим друговима. И када они пробаше траву, нађоше да има изврстан укус и да је ситовна као хлеб. И та трава беше њима оно што и Израиљцима мана у пустињи, и они се храњаху њоме двадесет дана, све док не престаде бура.

Након мало времена у Тихвинску обитељ дође жена, по имену Јелена, и исприча о себи следеће. Три године она беше слепа. Али, покренута вером, она нареди да је повезу к Тихвинској икони Богоматере. И када беше на путу, она изненада прогледа, и до манастира дође без ичије помоћи. Ту она и одаде благодарно поклоњење Божјој Матери пред чудотворном иконом њеном.

Тако исто и човек неки, по имену Мамант, допутова из Бјелојезерских крајева и исприча о себи како је дуго време био слеп, но чим даде обећање да ће ићи у Тихвин на поклоњење чудотворној икони Пречисте Владичице, он тог часа потпуно прогледа. То је било у 1597. години.

Те исте године из тих истих крајева дође један други човек, по имену Диомид, и такође исприча о себи како је целе године лежао узет, па сетивши се Тихвинске чудотворне иконе Пресвете Богородице, стаде јој се молити и обећавати да ће отићи и поклонити јој се; и тог часа устаде здрав, и одмах испуни своје обећање.

Те исте године неки Пимен, овладан љутим демоном, би од својих сродника, окован у вериге, поведен ка Тихвинској чудотворној икони Пресвете Владичице. И кад они још беху на половини пута, болесник доби исцељење милосрђем Пречисте: демон изађе из њега, и он потпуно здрав дође у манастир и поклони се брзој исцелитељки својој. То је било 9. децембра.

Један човек, по имену Кодрат, разболевши се од главобоље, ослепе, и не виде сунца годину и по дана. Чувши за Тихвинску чудотворну икону Богоматере, он се с умилењем помоли и даде обећање да ће ићи к њој на поклоњење, и - одмах прогледа. Али одложивши пут за друго време, он потпуно заборави своје обећање, и не оде да принесе благодарност својој Исцелитељки - Пречистој Дјеви Богородици. Но након десет година пошто је прогледао, он

поново ослепе на исти начин као и први пут. Али поред свега тога он се не сети свога обећања док у сну не би опоменут. Јер у сну он виде једног човека који му говораше: "Иди к Пречистој Богородици у Тихвин, и испуни своје обећање. Ако пак не поћеш и обећање не испуниш, нећеш прогледати". Пробудивши се од сна, он се опомену свога обећања и увиде свој грех, па одмах крену у Тихвинску обитељ вођен пратиоцем. Стигавши тамо, он би приведен к чудотворној икони Пречисте. Усрдно се молећи пред њом, он прогледа милосрђем Пресвете Богородице.

Некоме човеку Јовану, који је дуго време тешко боловао и био близу смрти, јави се у сну светитељ Христов Николај и рече му: "Ако хоћеш да будеш жив и здрав, дај обећање Пресветој Богородици да ћеш ићи и поклонити се чудотворној икони Њеној на Тихвинки". - Пробудивши се из сна, Јован се одмах стаде са сузама молити и давати обећање Пречистој Богоматери, да ће ићи и поклонити се Њеној светој икони, - и тог часа устаде потпуно здрав, и отпутова у Тихвинску обитељ, с благодарношћу испуњујући своје обећање. То се збило августа месеца 1599. године.

Те исте године доведена би у Тихвинску обитељ слепа жена, по имену Марија, која десет година не беше видела белог видела. Помоливши се пред чудотворном иконом Пречисте, она прогледа.

Друга жена, по имену Евдокија, из околине језера Оњеге, бесомучна и узета, притом са сувом руком, чим даде обећање да ће отићи к Тихвинској чудотворној икони Пречисте, одмах се исцели у дому свом од бесомучности и узетости: јер дух нечисти побеже из ње, и одузети делови тела оздравише; једино јој рука остаде неисцељена, да она не би заборавила на своје обећање. А када она дође у Тихвинску обитељ, и помоли се Божјој Матери пред Њеном иконом, тада јој и рука постаде здрава. То се збило 1603. године.

Хроми и слепи човек Јован даде обећање да ће ићи на поклоњење чудотворној икони Пречисте, и милосрђем Богоматере доби исцељење у кући својој: очима прогледа и ноге му се исправише. И он одмах отпутова у Тихвинску обитељ, и првог марта 1606. године принесе благодарност Пречистој Исцелитељки својој.

Исто тако и многи други људи, болесни од разних болести, у ово време и у потоња времена, одмах добијаху исцељења чим би

дали обећање да ће ићи на поклоњење Тихвинској чудотворној икони Пресвете Богородице. "Ми знамо, каже Тихвински летописац, да од ове свете иконе никада нису престајала предивна чудеса; она су се изливала из ње, као жива вода из извора, на све који јој са вером приступају. Тако, многи слепци добише вид, бесомучни се ослободише бесова, глуви прочуше, узети оздравише, неми проговорише, болесни у ногама скочише као јелени, болесни од главобоље се исцелише. Чак и по далеким покрајинама разни болесници, чим би се заветовали чудесној икони, убрзо су добијали од ње помоћ. Једном речју, који год се с вером обратио заштити Богоматере, ускоро је добијао потребну помоћ".

За царовања благочестивог цара и великог кнеза Василија Јовановича Шујског[20] настаде, по попуштењу Божјем због грехова наших, велика пометња у Руској земљи, једно од унутарњих међусобица, друго од спољних непријатеља. И проливаше се крв православних хришћана. Царски град Москву заузеше погранични иноверни људи, а Велики Новгород са целом његовом облашћу освојише Варјаги.[21] У то време и обитељ Тихвинска налажаше се под влашћу Варјага, и трпљаше од њих многа угњетавања. Но милошћу Божјом и Његовом свемогућном помоћу, растурена руска војска се сабра, одузе од иновераца царски град Москву, и у њему се зацари благоверни цар и велики кнез Михаил Теодорович.[22] Он посла своју војску и у пределе Великог Новгорода против Варјага, и тамо, код реке Усће, Варјаги бише побеђени и ударише у бекство; царска војска их сустиже на реци Тихвинки, па једне поби, а друге зароби живе.

Чувши за такав пораз, војвода варјажки, који господараше Великим Новгородом и имађаше у њему велику војску варјажку, испуни се страховите јарости и гнева. Желећи да одмазди Русима за тај пораз, он посла своје пукове да мачем и огњем потпуно опустоше и разоре Тихвинску обитељ са свима околним насељима. Дознавши о томе, сви се житељи околних насеља слеглоше са женама и децом у обитељ, ограђену тврдим каменим зидовима. Ту се они заједно са монасима и немногбројним царским војницима затворише, уздајући се не толико у јакоћу зидова, колико у помоћ и заштиту Пресвете Дјеве Богородице, те необориве тврђаве. Када Варјаги

стигоше, они са свих страна опседоше манастир и стадоше страховито ударати на њега. Они пак у манастиру беху у великом страху. Док се једни налажаху на зидовима и бијаху са непријатељима, дотле се други заједно са монасима, сабрани у цркви, са сузама мољаху Богу и Пресветој Богородици пред чудотворном иконом Њеном, вршећи свеноћно бденије и просећи од Пречисте помоћ православним хришћанима. И та помоћ не изостаде. Те ноћи једној жени Марији, која сва уплакана задрема у току бденија, јави се у сну Пречиста Дјева Богородица и рече јој: "Кажи свима што су у манастиру: нека узму икону моју и са њоме прођу по зидовима око манастира, па ће тада угледати милост Божју". - Тргнувши се из сна, жена одмах исприча то виђење свима што беху у цркви. Чувши то, они се испунише радости и наде, па узевши чудотворну икону Пресвете Богородице, они се уз појање црквених песама попеше на манастирске бедеме. И ту, вршећи литију око манастира, они плакаху и вапијаху к Пресветој Богомајци: "Царице Небеска, погледај на невоље слугу Твојих! избави нас од непријатеља који су нас опколили! јави силу Своју! да би сви непријатељи наши сазнали, да си са нама Ти, Заштитница наша". - И тог часа велики страх спопаде Варјаге, и они се пометоше, и сви побегоше од манастира, иако их нико није гонио.

Но после извесног времена Варјаги опет дођоше на манастир са још већом силом, опседоше га, и много дана држаху опсаду тукући га непрестано. За време опсаде у манастиру се налажаше не мало људи обојега пола и разног узраста: при тескоби и заједничком борављењу мушких и женских, нису се сви држали како доликује светињи у којој су се налазили, него су се распаљивали страшћу. Због тога их постиже гнев Божји, и Господ их остави без Своје помоћи. Тада непријатељи, по попуштењу Божјем, стадоше разноврсним довијањима све страшније и страшније додијавати опседнутима. И све који беху у манастиру обузе велики страх; и изнемогавајући од непрекидне борбе, сматраху да им је близу крај. Стога почеше с горким плачем прибегавати к чудотворној икони Пречисте Дјеве и с умилењем вапити: Ти видиш, Богородице Дјево, смирење наше! Не остави, Пречиста, обитељ Своју, коју си Ти сама доласком свете иконе Твоје благоизволела саздати! Смилуј се на

стадо Твоје, Пресвета! Ти видиш, Владичице, љуту навалу непријатеља наших на нас! Стога, не остави нас слуге Твоје, који ниоткуда немамо помоћи, осим Тебе, Владичице!

За време опсаде у манастиру се налазио слуга Соловецког манастира Мартинијан, човек побожан и богобојажљив. Њему се у виђењу јави Пречиста Богородица са светим Николајем, преподобним Варламом Хутинским и Зосимом Соловецким, и рече му: "Моја је помоћ одступила од овог светог места, зато што га многи оскврнавише својим нечистим делима".

Ужаснут, Мартинијан се трже од виђења, и са многим сузама исприча своје виђење старешинама у обитељи. Када то чуше, старешине одмах пронађоше све оскврнитеље и истераше их из манастира; затим и притвор црквени очистише, па стадоше многим сузним молитвама умилоствљавати Бога и Богородицу да их не предаду у руке непријатељима њиховим. И човекољубиви Господ, на заузимање Пречисте Матере Своје, Свој праведни гнев претвори у милосрђе, и од тога дана опсађени стадоше јачати, а непријатељи слабити. Најзад се опсађени посаветоваше и учинише ово: ограђени милошћу Пречисте Дјеве, они изненада изађоше из манастирских зидина и, јурнувши на непријатеље, стадоше се јуначки борити с њима. Божја помоћ им, молитвама Богоматере, сарађиваше, и Господ им даде славну победу над непријатељима. Јер, ма да их не беше много, они многе хиљаде непријатеља победише, и у бекство натераше, а неке живе заробише и у манастир доведоше.

Међутим Варјаги и после тога не оставише свету обитељ на миру. Да би осветили свој срамни пораз, они са огромном војном силом дођоше под манастир и опседоше га. И бесно јуришаху на њега са свих страна. Затим почеше копати тајне подземне прилазе испод манастирске капије и испод зидина. Тада се Пречиста Богородица опет јави у ноћном виђењу гореспоменутом Мартинијану и рече му: "Кажи старешинама да изиђу и отерају свиње од мога дома, јер свуда унаоколо изрише, и већ сам праг капије поткопаше". - У то исто време тако исто јављање и наређење Пречисте би и другоме човеку, који се зваше Григорије. И они обојица, Мартинијан и Григорије, известише о томе све у манастиру.

Те исте ноћи Господ посла Варјагима - непријатељима страшно виђење: они угледаше са оне стране на којој се налази Москва где к манастиру иду многи пукови наоружаних војника, са многим светлим крстоносним барјацима. Мислећи да то царска војска долази у помоћ опсађенима у манастиру, они се уплашише и хтедоше да беже. Али се задржаше, уздајући се у своје поткопе, да ће помоћу њих разрушити капију и зидове.

Међутим опсађеници, чувши од Мартинијана и Григорија за наређење Пресвете Богоматере, окрепише се добром надом, и сатворивши са сузама молитве пред чудотворном иконом Њеном, изађоше из манастира, као и први пут, наоружани и јурнуше на своје непријатеље. Помажући православнима, Господ помете пукове варјажке, и њих спопаде страх и трепет. Пометени и поколебани, они ударише у бекство, бијући један другог у тој изгубљености и престрављености. При томе њих гоњаху не толико малобројни видљиви војници колико безбројни невидљиви ратници. Видећи непријатеље како беже, православни се још више охрабрише и гоњаху их још жешће, секући их као грање, а неке заробљујући живе. Оне пак Варјаге који се налажаху у поткопима, војска што изађе из манастира једне поби а друге затрпа земљом. Када се заврши битка, заробљени Варјага причаху у манастиру, како прошле ноћи видеше огромну војску наоружану где дође у манастир, и како ту исту војску видеше где изађе из манастира и јурну на њих, сатирући их и гонећи их. Слушајући то казивање Варјага, православни са сузама узношаху велику благодарност Богу и Пречистој Божјој Матери. Ова славна победа догоди се у месецу септембру, на сам Крстовдан, 1614. године.

Идуће године варјажки војвода, који је седео у Великом Новгороду, бесан од јада на Тихвинску обитељ, под којом му толико војске изгибе, поново посла врло велику војску, са наређењем: да манастир потпуно разоре до темеља, да чудотворну икону Пресвете Богородице исеку на комаде, и да цркву Њену разметну камен по камен и униште. Када варјажка војна сила крену са таквим наређењем на Тихвин, вест о томе стиже у Тихвинску обитељ. Сви што беху у обитељи веома се уплашише, и хтедоше да узму чудотворну икону Пречисте, па да с њом беже у Москву. Но икона се

не даде покренути са свог места: јер колико год пута свештеници, појући молебне песме, покушаваху да је узму у руке са њеног места, никако то не могоше учинити. Онда они разумеше да Пречиста Дјева Богородица не одобрава њихово бекство из манастира. Стога, положивши сву своју наду на свемоћну помоћ Царице Небеске, затворише се у манастиру и стадоше чекати долазак непријатеља. Но брза Помоћница православних и будна Чуварка Своје обитељи не допусти Варјагима ни да дођу до Њене обитељи, него им препречи пут чудесним виђењем: Она показа Варјагима где велика и страшно наоружана војска иде на њих јурећи; не надајући се да се могу одупрети таквој непобедивој сили, они од силног страха ударише у бекство, при чему један другог гажаху и уништаваху. И од тога времена Варјаги се више не усуђиваху да долазе к Тихвинској Обитељи. Тако Пречиста Дјева неколико пута одбрани обитељ Своју од непријатеља. И не само обитељ Своју избави из њихових руку, него и Велики Новгород са целокупном облашћу његовом Она убрзо ослободи од варјажког ропства и предаде православном цару руском. И молитвама Њеним настаде мир и спокојство за цело руско царство.

Не много година након минулих, гореспоменутих невоља и опасности, када се Тихвинска обитељ са целом Руском земљом наслађивала миром, Богу би угодно, по неисказаном промислу Његовом, да обитељ, коју сачува читавом од Варјага, посети огњем, да би житеље њене уразумио и очистио од сваке нечистоте. Та страшна посета Божја би на чудесан начин предсказана братији манастира. То је било овако. У Тихвину живљаше један убог човек, по имену Никита, који се прављаше луд Бога ради, јуродиви Бога ради. Њему се, не у сну него на јави, јави преподобни Макарије Желтоводски и рече му: "Иди и кажи игуману и братији, да строго чувају уздржање, а нарочито да никакво алкохолно пиће не држе у манастиру, јер пијанство бива узрок свију зала. Осим тога, нека не пуштају у манастир, сем на црквена богослужења, лица, нарочито женскога пола, која могу изазвати саблазан код братије. Још им кажи, да се непрестано моле Богу и Пречистој Богоматери, да би отклонили од манастира казну Божју: пожар". - А Никита, не познавајући светитеља седином украшена, упита га, ко је он.

Светитељ му одговори: „Ја сам Макарије Желтоводски; дошао сам да се поклоним чудотворној икони Пречисте Богородице“. - Рекавши то, он постаде невидљив. Никита онда оде и исприча своје виђење игуману и братији. Али му они не повероваше, него га чак и исмејаше као јуродивог.

После неколико дана, од неке ситнице запали се једна келија, и пламен се од ње брзо рашири на сва здања, те цео манастир стаде горети. Пожар беше тако силан, да се не само дрвена здања претворише у пепео, него и многе камене зграде распадоше се од огња. Тада познаше монаси, да се преподобни Макарије Желтоводски заиста јавио јуродивом Никити и упозорио их преко њега на гнев Божји који им прети пожаром. Покајавши се, они стадоше држати све што им преподобни нареди. И усрдно се мољаху Богу и Пречистој Богоматери, просећи опроштај гресима својим. И милосрђем Царице Небеске обитељ се за кратко време опет изванредно обнови, те и сада стоји читава, цветајући као крин и прослављајући се чудесима која бивају од чудотворне иконе Пресвете Богородице. Јер и сада они који са вером долазе у манастир, добијају оно што ишту и сваковрсни недузи људски примају на чудесан начин исцељења.[\[23\]](#)

Откуда ова чудотворна икона Пресвете Богородице непознатим ваздушним путем би пренесена у Тихвин, о томе нема потпуно јасних података. Али у древним рукописним књигама пише, да је она, по благоволењу Божјем, дошла у Русију из Грчке, из Цариграда, у време царовања грчког цара Јована Палеолога,[\[24\]](#) на 70 година пре заузећа Цариграда од стране Турака (1453. године). То се види из следећег казивања.

У време, када се та чудотворна икона Пресвете Богородице стаде на Тихвину прослављати многим и великим чудесима, догоди се да неки новгородски трговци, људи побожни, буду у Цариграду. Разговарајући са њима, цариградски патријарх се сети чудотворне иконе што је код њих била, па на неки тајанствени начин отишла из Цариграда, и упита их да нису они што чули о тој икони. Они му онда испричаше следеће, и то заклетвом потврдише. Једна чудотворна икона Богоматере, казиваху они, дође по ваздуху на чудесан начин у Велику Русију, - Бог зна откуда, - и јављаше се тамо

по разним местима, у крајевима Великог Новгорода, прелазећи из места у место; најзад се она појави славно на реци Тихвинки, где сатвори дивна и неисказана чудеса; па се и сада налази тамо у цркви.

Чувши ово казивање, и разумевши да је то та икона о којој он распитује, патријарх стаде из дубине душе уздисати и подробније о њој распитивати. Потом и сам исприча, како та иста икона Богоматере једном преславно оде из Цариграда по мору некуда, куда је Божји промисао вођаше, и како се, после извесног времена, поново врати у Цариград, како она чињаше многа чудеса и добра верним људима, и као моћна Помоћница даваше надмоћ и победу над непријатељима. "А сада, говораше патријарх, услед гордости наше, братомржње и других неправда, она сасвим оде од нас и више се неће вратити".

Рекавши све то са великом потресеношћу, патријарх пође заједно са новгородским трговцима у цркву и показа им место и кивот где је стајала та чудотворна икона Пресвете Богородице. То се место налазило, када се уђе у цркву на западна врата, крај деснога стуба; но сада на то место беше постављена друга икона Пречисте Богородице, само мања од оне, и пред овом гораше неугасиво кандило.

Све то чувши и видевши, новгородски се људи веома удивеше и прославише Господа Бога и Његову Пречисту Матер, која Својом чудотворном иконом твори надприродна чудеса по разним земљама. Дуго они разговараху са патријархом о икони: патријарх - о чудесима почињеним Њоме у Грчкој земљи, а они - о чудесима Њеним која задивише Руску земљу. И руски се људи веома обрадоваше, добивши таква обавештења о чудотворној икони Пречисте.

Када они отпутоваше из Цариграда и стигоше у Руску земљу, онда се од њих по целој Русији разнесе то што они чуше у Цариграду од патријарха о чудотворној икони Богоматере. Све што им васељенски патријарх исприча о тој светој икони би записано. Од тога доба сви се уверише, да је Тихвинска чудотворна икона Пречисте Богоматере баш она икона која је тајанствено отишла из Цариграда. Стога, по угледу на место које је ова икона имала у Цариграду, би начињено за њу и у Тихвинској обитељи у цркви

место крај деснога стуба при улазу у цркву кроз западна врата. Она се ту и сада налази, творећи многа и неизрецива чудеса.

А пошто се ова чудотворна икона Пресвете Богородице у Тихвину, од многих назива још и Одигитријом, и Римском или Лидском, то ће умесно бити да овде споменемо, да су у Цариграду постојале две, нарочито прослављене чудесима иконе Пресвете Богородице: једна се од њих звала Одигитрија, а друга - Римљанка или Лидска. Тако дакле, Одигитрија је једна икона, а Римљанка је друга. О овим двама чудотворним иконама ми ћемо овде рећи по нешто, да би то сваки знао о њима.

О ЧУДОТВОРНОЈ ИКОНИ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ, ЗВАНОЈ ЛИДСКА ИЛИ РИМСКА

Свети врховни апостол Петар и свети апостол Јован Богослов, пре но што кренуше, као и остали апостоли, у разне крајеве земље на проповед Еванђеља, они најпре проповедаху Христа по градовима у близини Јерусалима. И када беху у граду Лиди,[\[25\]](#) који потом би прозван Диоспол, они многе људе приведоше Христу Богу, и подигоше тамо цркву у име Пречисте Богоматере. У то време за хришћане беше настало затишје, пошто после убиства првомученика Стефана престаде за неко време гоњење на хришћане. Томе је допринела та околност што цар Тиберије,[\[26\]](#) који беше слушао много о Христу Господу нашем и о Његовим неисказаним чудесима, нареди да хришћане не гоне. О том, за Христову Цркву мирном времену, у Делима Апостолским говори се овако: "Цркве по свој Јудеји и Галилеји и Самарији бејаху на миру, и напредоваху, и хођаху у страху Господњем" (Д. А. 9, 31). Подигавши цркву у Лиди за време тог мира, свети апостоли Петар и Јован отпутоваше у Јерусалим и молише Пречисту Дјеву Богородицу да дође у Лиду да види храм подигнут у Њено име, да га благослови и освети Својим доласком, да би молитве оних који се у њему буду молили биле благопријатне Богу, рођеноме од Ње. На такву молбу светих апостола Пречиста им рече: "С радошћу се вратите у Лиду; тамо ћу и ја бити с вама".

Дошавши поново у Лиду, они угледаше у цркви на једном од камених стубова што су држали грађевину, не руком рађену већ Богом уписану икону Пречисте, која је верно изражавала изглед светог лица Њеног и чесних хаљина Њених које је Она обично носила. Угледавши то, апостоли се поклонише тој чудотворној и нерукописаној икони Пресвете Богородице и узнесе благодарност Богу Логосу (Речи) који се оваплотио од Ње. Потом и сама Владичица дође у Лиду, и, угледавши икону Своју и мноштво људи верујућих у Христа, Она се обрадова духом и даде тој икони Својој благодат и силу чудотворства.

Од тога доба прође много година када на престо грчко-римских царева ступи Јулијан Богоодступник,[\[27\]](#) који подиже жестоко гоњење на Цркву Христову. Знајући да у Лиди постоји чудотворна икона Пречисте, он посла тамо свога сродника, по имену такође Јулијана, са наређењем да помоћу каменосечних справа избрише ту чудотворну икону Мајке Божије. И тада се догоди дивно чудо: уколико се каменоресци труђаху да разним каменосечним справама истружу ту нерукописану икону, утолико боје и црте на чудесан начин све дубље продираху у камени стуб, и икона остајаше нетакнута. Пошто се дуго мучише и ништа не успеше, они беспомоћни отидоше. И шираше се глас о овој икони Пречисте Богородице по свима крајевима света, због превеликих и безбројних чудеса њених, и са свих страна непрестано се стицаху у Лиду мноштво верних ради поклоњења чудотворној икони Пречисте.

Након много и много година отпутова у Палестину ради поклоњења тамошњим светињама блажени Герман, потоњи патријарх цариградски,[\[28\]](#) Пошто се поклони гробу Господњем и осталим светим местима, он оде и у Лиду. Ту се поклони чудотворној икони Пресвете Богородице, и наручи једном иконописцу да му на дасци изради копију ове иконе. Када копија би готова, блажени Герман је однесе у Цариград, и чуваше је као неоцењиво благо, молећи се пред њом сваки дан. Затим у време цара Артемија, прозваног Анастасије,[\[29\]](#) он би, по вољи Божјој, изабран за патријарха цариградског. Но Лав Исавријанац,[\[30\]](#) ступивши после Анастасија на царски престо и показавши се ревностан иконоборац, подиже љуто гоњење на православне и

протера са патријаршијског престола свјатјејшег патријарха Германа, бешчестећи га и злостављајући га. Изгоњен из цркве и патријаршије, свети Герман узео са собом две свете иконе: икону Христа Спаситеља и икону Пресвете Богородице, и то ону копију чудотворне иконе Лидске. Затим, пре него што седе у лађу и отплови у прогонство, он написа посланицу папи римском, свјатјејшем Григорију,^[31] обавештавајући га о своме невином прогонству и о гоњењу православних од стране иконоборачког цара. Написавши ту посланицу, он на дебелој дасци Спаситељеве иконе издуби место и стави тамо запечећену посланицу, пошто претходно означи датум и час кад је написана. Затим, затворивши добро издубљено место, он са сузама целива свету икону Спаситељеву, и при том рече двапут: Наставниче, Наставниче! спасавај Себе и нас!

Рекавши то, он спусти икону у море. И света икона, пловећи морем дан и ноћ, стиже у древни Рим. А те ноћи свјатјејшем папи би откривено Богом о доласку Спаситељеве иконе у Рим. Стога папа, чим сунце грану, узео са собом свој клир, па са свећама и кадионицама кренуше лађом низ Тибар ка мору у сусрет Спаситељевој икони. Када стигоше на ушће Тибра у море, они угледаше икону где усправно иде по води. Пренеражени и у исто време веома обрадовани, они јој се побожно поклонилише. При томе папа Григорије, обраћајући се чесној икони, са сузама говораше: Ако си, Господе, дошао к нама недостојнима, онда Те молимо: као што си преславно ишао по води, тако узиђи и на наше руке, јер ми недостојни не смемо да Те се дотакнемо.

Чим он то изговори, икона се одмах подиже увис, и летећи по ваздуху као птица, спусти се на руке архијереју. А он, са сузама радосницама целивавши је и одавши јој дужно поштовање, праћен клиром са псалмопјенијем понесе је у Рим и пронесе је по целом граду, да би сви могли видети ту божанствену икону. Затим је он постави у великој цркви светог врховног апостола Петра. Ту он извади из иконе патријархову посланицу, потпуно суву и недарнуту водом, прочита је, и дознаде шта злочестиви цар иконоборац почини у Цариграду. Из посланице свјатјејши папа дознаде још и то, да је та Спаситељева икона стигла к њима из Цариграда за један дан и ноћ. И сви величаху непостижну силу Божију. Тугујући због

појаве иконоборачке јереси на Истоку и због прогонства свјатјјшег Германа, папа написа смелу посланицу непобожном цару, изобличавајући његову непобожност. А од Спаситељеве иконе у Риму биваху многа чудеса и исцељења људи од разноврсних болести.

Међутим свјатјјши Герман, видећи да иконоборци не престају са бешчешћењем и изругивањем светих икона, које они пљуваху, ломљаху, у блато бацаху, ногама гажаху, огњем спаљиваху, и осећајући да му се приближује крај, написа из свог заточења другу посланицу првопрестолнику римском, обавестивши га о безаконјима која се чињаху на Истоку. Онда на дасци иконе Пресвете Богородице, копије Лидске, издуби место, и брижљиво сакри у њему своју посланицу, ставивши претходно датум кад је посланица писана. Загрливши икону, и плакавши много, он рече: "Иди, Владичице, иди, и спасавај се бежећи сада не од Ирода у Египат него од звероподобних иконобораца у Рим; тамо ће благочестиви сачувати икону Твоју од гадних руку иконоборачких. Прећи ово велико и пространо море безбедно пловећи, јер носиш на рукама својим Створитеља неба и земље и мора. Путуј и спаси себе у рукама угодника Твог Григорија; а нас, који се злопатимо због чествовања светих икона, упокој у насељима праведних, и помени у небеским дворима Твојим".

Тако говорећи, и сузама квасећи свету икону, свети Герман је с љубављу целива, па је спусти у море. Икона заплочи по мору брже од орловског лета, и стиже у Рим за један дан и ноћ. Те Ноћи папа би извештен Богом о доласку у Рим иконе Небеске Царице. Стога, уставши од сна, он са целокупним клиром крену светој икони Богоматере у сусрет као раније икони Спаситељевој, пловећи реком Тибар, са свећама и кадионицама. Када стигоше на ушће Тибра, они сви угледаше икону Божје Матере где стојећи усправно иде к њима по води. Папа пружи к њој руке своје, и икона се сама подиже и спусти на његове руке. Папа је с великом радошћу прими, поклони јој се и целива је, па се врати у Рим, дивећи се великим чудесним делима Божјим. Затим он отвори на икони удубљење, нађе у њему посланицу свјатјјшег патријарха Германа, прочита је, и дознаде да је икона јуче била спуштена у море. А жаљаше због

светог Германа што тако велики светилник Цркве чами у заточењу, и плака много за њим. Свечесну пак икону Богоматере папа свечано пронесе по целој граду, као раније и икону Спаситељеву, па је онда унесе у цркву светог апостола Петра и постави у олтару. И од тога доба биваху од те свете иконе разна чудеса и исцељења.

После тога прође још неколико година, у току којих у Цариграду беснијаху иконоборачки цареви и патријарси. Но сви они са срамом несташе, и на византијски престо ступи благоверни цар Михаило.^[32] Пошто он беше малолетан, то царевиним управљаше његова благочестива мајка, царица Теодора.^[33] За њихова царовања иконоборска јерес би потпуно искорењена. (О овоме видети под 11. фебруаром, када се слави Св. Теодора).

У то време у Риму она икона Пресвете Богородице, коју свети Герман спусти у море и посла папи у Рим и која се налажаше у олтару цркве светог Петра, стаде се на очиглед свију сама од себе покретати и љуљати. То се понављало много дана, некада у време вечерњег богослужења, некада у време јутарњег, а некада у време Литургије. Због таквог чуда житеље Рима обузе и дивљење и страх, јер сматраху да је то предзнак неког гнева Божјег који иде на њих. У то време римским папом беше свјатјешји Сергије.^[34] И једном, када он саборно вршаше богослужење у цркви светог апостола Петра, стаде се икона Пресвете Богородице силно покретати и њихати. Видећи то, сви се присутни препадоше, па громко вапијаху дуго: Господе, помилуј! - И пошто милост Божја би призивана дуго, икона престаде да се њиха. Али ускоро затим икона се поново стаде покретати, стварајући при томе шум, па се са свога места подиже у ваздух. Тада сви који беху у цркви, повикавши, слегосе се у олтар, и стадоше пружати руке своје ка икони, желећи да је прихвате, да не би пала на земљу и разбила се. Али је нико не могаше дохватити, пошто се она ношаше високо по ваздуху. Лагано, као ходајући кроз цркву, она се креташе ка излазу из цркве, ношена невидљивим анђелским рукама. Свјатјешји папа, са свим клиром и народом, у страху и трепету праћаше икону куда она иђаше. Дошавши на реку Тибар, икона се спусти на воду и заплочи ка мору. Сав народ и папа кренуше обалом реке и, посматрајући одлазак иконе, сузних очију је праћаху. При томе папа, ронећи сузе, говораше: Авај нама, Царице!

Авај нама, Госпођо! Куда одлазиш од нас, Божанствени Кивоте? Као што си некада дошла к нама по води, тако сада тим истим путем одлазиш од нас. Страх и трепет спопада нас због Твог одласка од нас: јер се бојимо да и нас у Риму не постигне гоњење од иконобораца, као што је постигло оне у Цариграду, те си и Ти отишла отуда. Када ће, о свемоћна Владичице, престати јеретичке буре и немири који смућују Цркву Христову?

То и много друго говораше папа ридајући и заједно с народом пратећи чудотворну икону, док се она не сакри од њихових очију, захваћена током брзе морске струје. После тога свјатјejши папа нареди да се ово славно чудо запише у црквеним летописима, да би спомен о њему остао за будућа поколења.

Међутим, света икона Пречисте Богоматере пловећи морем стиже сутрадан у Цариград и пристаде у пристаништу близу царских палата. Благоверни људи који се тамо десише, узеше је и однеше благочестивој царици Теодори. Примивши свету икону и дознавши да је нађена у морском пристаништу, Теодора рече да је то, вероватно, једна од оних икона које иконоборци, везавши их за тешко камење, беху побацали у море: сада пак, пошто су се врпце, којима је икона била привезана, одвезале или иструлеле, икона је испливала на површину. Тако заједно с царицом мишљаху и други.

Ускоро после тога благоверни цар Михаило и свјатјejши патријарх Методије упутише у Рим нарочите изасланике духовног и световног звања са писмима папи, у којима га позиваху у Цариград на сабор ради разматрања и осуде иконоборске јереси. Стигавши у Рим и предавши писма папи, они веома обрадоваше папу и све православне хришћане вешћу да је престала владавина иконоборске јереси. Потом и сами изасланици се испунише радошћу када дознадоше за велика чудеса која су се збила од чудотворних икона Спаситеља и Пресвете Богородице: како оне у дане свјатјejшег папе Григорија, најпре једна па потом друга, допловише морем у Рим, пуштене у море свјатјejшим патријархом Германом, и како недавно икона Пресвете Богородице сама се крену са места на коме беше утврђена и поново отплови из Рима. Записавши сва та чудесна збивања, изасланици означеше дан одласка иконе Пречисте Богородице из Рима. А када се вратише у Цариград, они све то

испричаше цару, матери његовој царици Теодори и патријарху Методију. Они се онда опоменуше иконе, нађене на морском пристаништу, и помислише: Није ли та икона допловила к нама из Рима?

Убрзо затим у Цариград допутоваше нарочити изасланици папини да на сабору буду представници римског епископа. Њима показаше икону Пресвете Богородице, нађену на морској обали, и они одмах познаше у њој ону чудотворну икону која недавно отплови из Рима. И са сузама припадајући к светој икони, они казиваху свима да је то та икона што отиде од њих из Рима. После тога изасланици погледаше у забелешке дан и час њеног одласка из Рима, и видеше да је света икона допловила у Цариград за један дан и ноћ. И сви прославише свемогућу Силу Божју. Тада свјатјејши патријарх Методије са целокупним клиром, у присуству цара и сената, узеше ту свету икону из царских палата и, праћени народом, свечано је пренесоше у Халкопратију,^[35] и чесно је поставише у цркви Пресвете Богородице, радујући се тако чудесном дару Божјем. Од тога времена та чудотворна икона Мајке Божје би прозвана Римском, пошто из Рима доплови у Цариград. И биваху од ње чудеса премнога.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ДИОНИСИЈА, архиепископа суздаљског

Пострижник Кијево-Печерског манастира; затим отшелник, настанио се у пећини недалеко од Нижњег Новгорода, на обали Волге, основао половином четрнаестог века Нижегородски Печерски манастир. Огромним познавањем правила вере и строгим подвижничким животом, свети Дионисије стекао свеопште уважење. Он се много потрудио око искорењивања јереси стригољника. Године 1374. свети Дионисије би рукоположен светим митрополитом Алексијем за епископа Суздаљског; а затим произведен за архиепископа. Касније, изабран за митрополита целе Русије, он при повратку из Цариграда би задржан у Кијеву од стране

кнеза Литовског. Налазећи се у затвору, он провођаше у молитви и срдочној скрушености све време до саме кончине своје, 15. октобра 1385. године. Свете мошти његове почивају у Кијеву у Антонијевим пештерама.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ДАВИДА

Преподобни Давид роди се у месту Ајвали у кидонијској области Мале Азије. Отуда дође у Свету Гору и постаде монах у скиту свете Богопраматере Ане. Затим га оци послаше у град Смирну да од хришћана скупи милостињу ради обнове храмова Преображења и Пресвете Богородице на Светој Гори. Са прикупљеним новцем врати се на Атон и обнови споменуте свете храмове. Но преподобног Давида беше захватила велика жеља да мученички пострада за Господа Христа и зато отиде сам у Магнезију (М. Азија) и пред Турцима на разне начине са смелошћу исповедаше своју веру у Христа. Турци га на то изудараше, разбише му главу и прогнаше га из свога места. Он се тада врати у Свету Гору и о свему исприча своме старцу, но овај му не даде дозволу за мучеништво "због непознатог исхода", како му рече. Преподобни тада отиде у Кареју да пита за савет епископа Панкратија (бившег Христупољског). Епископ му даде благослов и он отиде у Солун. У Солуну дознаде да се ту налази један бивши светогорски монах, који прелашћен беше примио Мухамедову веру, и пожури да га посаветује да се покаје и поврати у истиниту веру хришћанску. Када за то дознаше Турци одмах га ухватише и изведоше пред судију. Судија се уплаши да Давид заиста не обрати споменутог одступника, и зато брзо издаде заповест да се мученик погуби вешањем. Ово и учинише целати турски и ноћу 26. јуна 1813. године обесише овог исповедника и мученика наше свете вере хришћанске. Његов спомен прослављају светогорски оци у скиту Свете Ане, а такође га прославља и митрополија у Солуну.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АНТИОНА

У миру се упокојио.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ТЕРАПОНТА И МАКАРИЈА

У синаксару Цариградске Цркве ова два света мученика спомињу се заједно са светим мученицима Маркијем и Маркијом (о којима видети под 27. јуном).

НАПОМЕНЕ:

1. По некима преподобни Давид је рођен и одрастао у Солуну. Али Јосиф Песмописац, који је најпре монаховао у Солуну и добро знао живот преподобнога, па му и Службу написао, ништа такво не говори.
2. Ово чудо описа Атанасије Париос; штампано са службом 1792., 1817. и 1842. године. Такође и у "Неон Лимонарион".
3. Антиохија - град у Сирији, на реци Оронти.
4. Цар Теодосије II Млађи - царовао од 408. до 450. године.
5. Спомен свете царице Пулхерије празнује се 10. септембра.
6. Влахерна - крај у Цариграду, у западном делу града. У време процвата Византијске империје Влахерна је била чувена на целом Истоку својим светињама; нарочито је Влахерна била позната по Богородичиној цркви, подигнутој Лавом Великим (457-474. год.); у његово време у ту цркву била је положена чесна риза Пресвете Богородице, пренета из Палестине; ту су

још чувани у златном ковчегу омофор Пречисте Богоматере и део Њеног појаса.

7. Цар Ираклије - царовао од 610. до 641. године.
8. Подразумева се Хозрој II, из династије Сосанида; царовао од 590. до 621. године.
9. Овај се манастир налазио на периферији Цариграда.
10. Димитрије III Јованович владао као велики кнез у Москви од 1363. до 1388. године.
11. Митрополитовао руском митрополијом од 1382. до 1389. године, са прекидом од 1385. до 1388. године.
12. Варјашким Морем називало се тада Балтичко Море.
13. Језеро Нево - сада Ладоско Језеро.
14. Тихвинка је притока реке Сјас, која се улива у Ладоско Језеро с југоисточне стране; Тихвин је град у Новгородској губернији.
15. Василије IV Јованович, отац Јована Грозног, кнезовао од 1505-1533. год.
16. Московску митрополитску столицу држао од 1542. до 1564. године.
17. Цар Јован IV Васиљевич, прозван Грозни, први се прогласио за руског цара и узео назив цара; царовао од 1533. до 1584. године.
18. Потркалиште (грчки: μίλιον; црквенословенски: попреште) износи хиљаду корачаја.
19. Подразумева се Симеон Бекбулатович, казански хан, крштени Татарин. Једно време (1574. год.) Грозни га посади на царски престо уместо себе, ма да је, разуме се, Симеон био само цар по имену. Кроз четири године он би прогнан из Москве и дат му на управу Твер и Торжок.
20. Василије Шујски, изабран од стране бојара после збацивања лажног Димитрија I, царовао од 1606. до 1610. године.
21. Варјаги = Швеђани.
22. Михаил Фјодорович Романов, изабран за цара сабором земства из целе Русије, ступио на престо 1613. године и царовао до 1645. године.
23. Тихвинска икона Богоматере је једна од најпознатијих и најпоштованијих икона Њених у Русији. Хиљаде и хиљаде поклоника стичу се сваке године к њој. Руски кнежеви и цареви су давали огромне прилоге Тихвинској обитељи. У обе

престонице, у многим градовима и манастирима, па чак и сеоским парохијским црквама, налазе се копије ове иконе, прослављене такође чудесима. У Тихвинском манастиру врше се годишње двадесет и четири литије по околини са чудотворном иконом.

24. Јован VII Палеолог, царовао од 1379. до 1391. године.
25. Град у Палестини, на северозападу од Јерусалима, на путу за Јафу.
26. Тиберије царовао од 14. до 37. године после Христа.
27. Јулијан Одступник царовао од 361. до 363. године.
28. Свети Герман био патријархом цариградским од 713. до 730. године.
29. Подразумева се император Анастасије II, који је царовао од 713 - 715.
30. Лав III Исавријанац - царовао од 716. до 741. год.
31. Свети Григорије био на папском престолу у Риму од 715. до 731 г.
32. Цар Михаило III ступио на престо 842. године, но почео управљати царвином самостално од 855. године; царовао до 867. године.
33. Супруга цара Теофила (824 - 842. год.); управљала царвином за малолетства сина свог Михаила: од 842. до 855. године.
34. Подразумева се папа Сергије II (од 844. до 847. год.).
35. Халкопратија - крај у Цариграду.

27. ЈУНИ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ САМПСОНА СТРАНОПРИМЦА

Велики Сампсон, чија слава брујаше свуда, роди се у славном граду - древном Риму. Родитељи му беху богати и високородни; пореклом беху од царске крви. Одлично изучивши сву световну науку, Сампсон изучи и лекарску уметност, не од нужде, нити ради

неке зараде, - јер му његовог властитог богатства беше доста и доста -, него да не остане незапослен и да би својим лекарским знањем Бога ради послужио ништима. И исцељиваше Сампсон неизлечиво болесне: јер се лекарској вештини његовој додаде благодат Господња, која исцељује, а која му би дата због врлина његових и због вере његове у Бога. Поред световне учености Сампсон располагаше и разумевањем Светога Писма, јер много читаше свете књиге, и вером и надом подстицаше себе на љубав Христову.

Када се Сампсонови родитељи преставише и њему велика имања оставише, Сампсон не само продужи чинити што треба, него и одмах стаде пролазна и привремена богатства замењивати непролазним и вечним богатствима, следећи еванђелску реч (Мт. 6, 20). Обилно делећи милостињу, он је врло брижљиво збрињавао ниште и гладне, и на тај начин помоћу трулежног стицао себи нетрулежно благо. Тако је он радио у све дане живота свога, јер му милосрђе беше својствено и по рођењу и по васпитању. Желећи да води скроман и прост живот, он мноштво робова својих пусти на слободу, оставивши себи једнога за најнеопходније услуге. И у самој ствари, на што би му било потребно толико слугу, кад је он сам постао истински и искрени слуга Господњи? И тако, одрешивши себе од својих богатстава, којима је био свезан као узама, он беше задовољан једном хаљином и једном узицом којом се опасивао. Желећи да душу своју обогати духовним богатством, он презре свет и све у свету, и, подражавајући Христа, он постаде скитач: јер, оставивши своје сроднике и познанике, он оде из древнога Рима и настани се у једној пустињи, као некада пророк Илија.

Но Бог, желећи да многи имају користи од слуге Његовог Сампсона, доведе Сампсона у нови Рим, тојест у Цариград. Ту, нашавши себи неку кућу, Сампсон се настани у њој, збрињавајући путнике и ниште и служећи им на све могуће начине. При томе свети Сампсон је примао и болеснике, и служио им не само својим лекарским знањем него их је и потпуно збрињавао у погледу хране и постеље. Све то он је чинио са толиком усрдношћу, да је изгледало да му је милосрђе саприродно. Јер као што је сунцу својствено да обасјава, и огњу природно да опаљује, тако и Сампсону као од природе беше својствена љубав и збрињавање ништих, болних и

путника. И Бог, који благосиља љубавна дела милосрђа ближњима чињена Њега ради, и оно што се чини ништима прима као да се чини Њему, удостоји велике чудесне силе труде слуге Свога Сампсона око болесника: јер свети Сампсон чудесно исцељиваше све неизлечиве болеснике које примаше у свој дом. Но дану му од Бога благодат и дар чудотворства свети Сампсон скриваше плаштом лекарске вештине, да се светост његова не би обелоданила. Смирен срцем, он није желео да га људи цене и славе. Али се не могаше сакрити светионик под поклопац и град који на гори стоји: јер свети Сампсон, сијајући светлошћу добрих дела и узивавши на гору савршеног богоугодништва, постаде познат свима. За њега сазнаде и патријарх цариградски, који га призва к себи и рукоположи за презвитера, иако светитељ то није хтео.

Слава врлина светитељевих допре и до царских палата. И то на овај начин: цар Јустинијан^[1] паде у тешку и неизлечиву болест. Позвани бише многи лекари. Прегледавши цара, они по обичају свом стадоше спорити међу собом, и дуго време само речима храбраху цара, а уствари га не могаху излечити нити му болове олакшати. Тада бише позвани најчувенији лекари из целе грчкоримске царевине, али ни један не могаде излечити цара од опаке бољке. Разљутивши се на лекаре, цар нареди да се сви они макну с његових очију, па се сам обрати к Извору свих исцељења и Творцу свеколике твари - Господу Богу: Њему јединоме он повери свој живот, и од Њега стаде са сузама искати помоћ себи. И Бог се не оглуши о цареву усрдну и сузну молитву: јер заспавши на кратко време, цар угледа у виђењу мноштво лекара пред собом, обучених у светле хаљине. И неки лучезарни младић, пришавши к њему, стаде му показивати сваког од тих лекара, говорећи ко је каквог чина и колико му је година; међу њима он показа цару једнога, смерна лица и седих власи, обученог у свештеничке хаљине. Хвалећи њега, светозарни младић говораше цару: "Овај те може, царе, а не неко други, исцелити од твоје смртоносне болести".

Пренувши се од сна, цар се обрадова томе виђењу које му ули наду на оздрављење, и заблагодари Богу. Држећи пак у памети лик виђеног у сну мужа, цар нареди да поново дозову к њему све лекаре. Када они изађоше пред њега, он их дуго посматраше тражећи међу

њима онога кога виде у сну, али га не нађе, те опет паде у тугу и стаде тужити. Но не губећи наду у Бога, он поново нареди да марљивије потраже онаког лекара каквог он у сну виде. При томе, описавши какав изгледа по лицу човек кога у сну виде, цар обећа огромну награду ономе који га пронађе. Онда се многи дадоше у тражење таквога човека, али га не налажаху. Најзад један од царских слугу, који беше и цару познат и светом Сампсону пријатељ, чувши царско казивање о изгледу човека кога у сну виде, сети се да такав изгледа блажени Сампсон који лечи болне, и извести о томе цара. Цар нареди да му са чешћу доведу светитеља.

Када свети Сампсон уђе к цару, цар, чим га угледа, одмах познаде да је то човек кога он виде у сну. И испунивши се радости, цар брзо устаде са свога места, приђе к светоме старцу, загрли га и целива му не само уста него и главу и руке, говорећи при томе: "Оче, ти си заиста онај кога ми Бог показа у сну и обећа да ми преко тебе подари здравље". - Рекавши то, цар га одведе у своју ложницу, и севши поред њега наслађиваше се његовим лицегледањем; при томе он светитељеве руке стављаше на очи своје, и свесрдно их целиваше, и сузама их орошаваше, просећи исцељење од њих.

Видећи тако велико понижавање царско, блажени Сампсон се ожалости и кротко му рече: Немој то чинити, царе! немој тако неизмерно понижавати себе, да ме не би увео у гордост и ти био крив за моју осуду. Јер чиме то превазилазим остале људе ја, убог и грешан, који требам милостиво снисхођење Христово ради исцељења од грехова мојих? Једино превелика вера твоја у Бога и топла нада склониће Христа Цара на милост, и Он ће те исцелити: јер може учинити све што хоће.

Рекавши то, Сампсон руком додирну болесно место на царском телу, као да неке лекове ставља, желећи на тај начин сакрити дани му с неба дар исцељивања. И чим само додирну руком болесно место, цару одмах престадоше болови и он брзо потпуно оздрави.

Оздравевши потпуно, цар се силно радоваше не само због свога исцељења него и због тога што се удостоји видети тако богоугодног човека. Затим, желећи да достојно заблагодари светитељу, он му понуди много злата и сребра. Но светац рече цару: Имао сам ја, о царе, много злата и сребра и других имовина, али сам све то оставио

ради Христа, да бих добио вечна небеска блага. Но ако хоћеш да ми укажеш своју благодарност, онда Бога ради и спасења свога ради учини ово: поред моје куће сагради дом, у коме бих могао према својим моћима неговати болесне и странце, којима навиком служити. Тиме ћеш ти и себи вечну награду од Бога издејствовати, и моју старост утешити.

Чувши овакве речи, цар ту молбу прими као велики дар себи а не као тражење, и нареди да се подигне странопримница и болница, као што преподобни жељаше. Када здање би готово, цар подари томе дому велика имања ради потреба странцима и болесницима који тамо буду збрињавани.

После тога, свети Сампсон проведе још много година у служењу странцима и у неговању болесника. У таквом пословању он достиже дубоку старост, па изнеможе телом и занемоћа мало. А када му се душа разлучиваше од тела, лице му бејаше светло, и он ни најмање не туговаше што умире, као што обично тугују душе оптерећене гресима и житејским бригама, због чега се и плаше смрти. Светитељ је знао ко га позива, од каквих трудова и ка каквом одмору, и какво благовање очекује његову блажену душу, јер је сваки посланик достојан своје плате (ср. Лк. 10, 7). И тако, богоугодна душа светог Сампсона оде у небеске светове, године 530, а тело његово би чесно сахрањено у цркви светог мученика Мокија, из чијег племена беше по телесном рођењу овај велики угодник Божји Сампсон, и чијих духовних врлина он беше наследник.

Као диван угодник Божји, свети Сампсон се прослави великим чудесима, не само за живота него и после смрти. Од посмртних чудеса његових ми ћемо споменути неколико.

Једном се у Цагрираду догоди пожар, који поче од цркве свете Софије.^[2] Пожар беше тако силан, да га нико од људи не могаше угасити. Ватра се брзо шираше, и већ гораху многе раскошне палате и изврсне грађевине, које беху украс града. Неугасиви пламен стиже и до странопримнице преподобног Сампсона. Окруживши је са свих страна, пламен је уопште не могаше додирнути, и она стајаше усред толике ватре као купина неопаллива. Том приликом многи видеше преподобног Сампсона како журно обилази ограду странопримнице и љутито одстрањује од ње пламен пожара; и огањ,

као стидећи се светог лица његовог и повинујући се наређењу његовом, одбијаше се од странопримнице на другу страну. Затим изненада страховито загрме, навукоше се облаци и проли се силна киша која, молитвама светога, угаси сав пожар.

Преподобни Сампсон даваше исцељења од сваковрсних болести и по престављењу свом, као што их је давао за живота свог. Тако, једном знатном човеку Теодориту, царском оруженосцу, догоди се да, када је због нечега журно силазио низ степенице свога дома, повреди своју ногу. Од силних болова он леже у постељу, и три дана нити могаше што окусити, нити заспати, нити што проговорити, и беше безгласан као нем. Но при свим тим боловима својим он се усрдно мољаше угоднику Божјем светом Сампсону, призивајући га у помоћ. По истеку три дана, када се спусти ноћ, Теодорит угледа светог Сампсона где стоји крај његових ногу, и додирујући глежањ повређене ноге говори: "Устани, јер ти више нећеш боловати". - Рекавши то, светац постаде невидљив. Теодорит пак одмах се осети потпуно здравим, и радосно стаде громко благодарити Бога и говорити: "Свети Сампсон је заиста велики угодник Божји;" - Затим, опипавши своју ногу и видевши да је потпуно исцељена, он устаде и стаде ходити. А када свану, он хитно оде на гроб преподобнога и благодарно му се поклони. И причаше свима на који се начин исцели.

Други велможа у Цриграду, по имену Лав, јашући на коњу, пригњечи своју ногу уз камени зид и повреди. Од тога му се отвори рана, и он се тешко разболе; и из дана у дан болест му се све јаче и јаче погоршаваше. Домаћи његови саветоваху му да позове лекара, да му на повређеном месту пусти крв. И када се већ приближавало наступање четвртог дана, у који је лекар имао бити позван, те ноћи би виђење гореспоменутом Теодориту, који пре тога доби исцељење. Виде он три човека где улазе у дом болесног велможе Лава; у једноме од њих он распознаде светог Сампсона, кога виде у време своје болести, а за другу двојицу мишљаше да су бесребреници лекари, Козма и Дамјан. Теодорит их упита: Куда идете? - Они, с љубављу погледавши на њега, одговорише: Идемо к Лаву велможи. - На то им Теодорит рече: Не знате ли, господо моја, да је он тешко болестан, и да ће му сутра доћи лекари да му лече

повређену ногу? - Светитељи одговорише: Нека то не буде, јер ћемо ми поново доћи к њему у петак, и исцелићемо га. - Пренувши се од виђења, Теодорит отрча к болноме Лаву и исприча му што виде и чу. Болник поверова његовим речима и не прими лекаре, него, ослонивши се на Бога, очекиваше петак молећи се. И када дође петак, болесна нога његова доби потпуно исцељење и постаде здрава, као и друга, не требајући никакво лечење. Осетивши се здравим, Лав одмах похита на гроб преподобног Сампсона, и узнесе благодарност њему и онима што се беху јавили с њим.

Многобројним чудесима прослављајући угодника Свог Сампсона, Бог га прослави и тиме што учини да из његовог гроба тече целебно миро, при чему се сваковрсни болесници исцељиваху који се њиме са вером помазиваху. Целебну силу тога мира искуси на себе гореспоменути велможа Лав. Њему се догоди да се поново разболи целим телом, и лежаше као ослабљен, не будући у стању да покрене ни један део свога тела. Но када му цело тело помазаше миром што тече из гроба светог Сампсона, он одмах оздрави. Такође, када се исти велможа једном разболе од очију, исцели се тим истим целебним миром. И велможа Лав, одајући благодарност своје бесплатном лекару - светом Сампсону, узе на себе издржавање његове страннопримнице, која тада већ оскудеваше, и даваше све што је потребно за њено одржавање.

Неће бити на одмет споменути овде и то, да у тој страннопримници беше тада управник неки Енесије, човек лењ и на послу нехатан, који све послове вођаше немарно. Но једне ноћи њему се преподобни Сампсон јави не као у сну него као на јави, и изби га штапом, говорећи му са гневом: "Зашто си немаран на служби својој и не задовољаваш потребе путника и болесника?"

Од тог бијења Енесије се толико разболе, да му се одузе глас и он онеме, и тело му сво помодре од задобијених рана. А када му сутрадан многи стадоше долазити, он им не могаше ништа проговорити, већ само показиваше на помодрело тело своје. Затим, узевши хартију и перо, он написа како га свети Сампсон казни за његов нехат и немар. Дознавши за то, гореспоменути велможа Лав дође у посету болесном Енесију. А када угледа како му је цело тело модро од батина и како не може да говори, Лав се стаде усрдно

молити светоме Сампсону, говорећи: "Свети угодниче Божји; ти знаш моју веру и усрђе к теби, стога испуни молитву моју: исцели Енесија кога си казнио и који на хартији исписа кривицу своју, да би он језиком својим испричао све то, и тако се што више разгласило то чудо у славу имена Божјег". - Док се велможа Лав мољаше тако, Енесију се одреши језик и отворише уста, и он исприча подробно све што му се догодило. И од тога времена он се сасвим поправи.

После тога неки богобојажљиви људи, договорише се међу собом, умолише патријарха да странопримницу преподобног Сампсона освети у цркву. Тако и би урађено. А за збрињавање путника и неговање болесника, бише при тој цркви подигнути дом и болница.

Након доста времена после тога управником странопримнице беше Евстратије, који се такође не стараше о болесницима и путницима, па усто беше и тврдица. Једном, у току много дана он не даде болесницима уља, због чега и би кажњен Богом, те се разболе од очију. Један пријатељ његов, по имену Лав, који служаше у странопримници, рече Евстратију: "Дај потребну количину уља за болеснике и путнике, па ће ти очи оздравити. Ако пак не верујеш мојим речима, ја ћу ти о томе дати своје написмено". Рекавши то, Лав седе и написа Евстратију ово: "Ја, Лав, уздајући се у светог чудотворца Сампсона и утврђујући се несумњивом вером према њему, јамчим ти да ће ти се очи исцелити, ако даш потребну количину уља за ниште и путнике, јер ће ти свети Сампсон измолити од Бога здравље".

Добивши овакво написмено, Евстратије обећа да ће дати потребно уље, и тог дана очи му оздравише. Али, пошто он по нарави беше тврдица, поново престаде давати уље. И гле, једне ноћи њему се јави преподобни Сампсон и са гневом му рече: "Мени ли се ругаш?" - Уплашен овим виђењем, Евстратије чим свану дозвоа свог пријатеља Лава и даде му мноштво уља, молећи га да се помоли за њега светом Сампсону, да му опрости грех његов.

Један саветник царски, по имену Варда, човек знатан, разболе се од болести, зване карбункул, и на грудима му се отворише велике и неизлечиве ране. Дуго он паћаше од те болести. Међутим, кад наступи дан светог мученика Мокија,^[3] лекари који беху поред

болесника и сви домаћи његови одоше у цркву светог мученика на свеноћно бденије; а болесник лежаоше на одру и веома туговаше што не може да иде у цркву на празник и да се поклони чудотворном гробу преподобног Сампсона, који се налазио у тој цркви светог мученика Мокија. Док он тако туговаше, њему се јави један стар човек и рече му: "Устани!" - Болесник му на то одговори: Како могу устати, када сам целим телом изнемогао од тешке болести? - Но старац му поново рече: , Ја ти говорим, устани и иди у цркву светог мученика Мокија, чији је данас празник, и помоли се код гроба светог Сампсона". - Рекавши то, старац постаде невидљив. А болесник, осетивши у себи снагу, стаде се полако подизати са свога одра, и не осећаше болове од својих рана. Када пак одвеза завоје и скиде лекарске фластере са својих рана, он виде да су му ране потпуно оздравиле. Препун радости, велможа се обуче у празнично рухо и оде у цркву. А када га тамо неочекивано угледаше оздравела, сви се удивеше и прославише Бога.

У то време код многих беше обичај да, када се разболи ко, однесу га у болницу светог Сампсона, и тамо је по вери својој добијао исцељење. Тако, када се неком презвитеру Ефедиму разболе од водене болести слуга Георгије, он га упути у болницу светог Сампсона. Провевши тамо неколико дана и не добивши олакшања, Георгије се врати у дом свога господара. Угледавши га, презвитер се стаде љутити на њега због неверја његова, па га поново посла у болницу, наредивши му да измоли себи мира што тече из чудотворчева гроба и да се помаже њиме. Слуга оде, преноћи у болници светог Сампсона, и изјутра се врати здрав. О свом оздрављењу он исприча следеће: Прошлу ноћ ја видех у сну јавившег ми се светог Сампсона, који ми руком својом додирну стомак и рече: "Иди одавде, ти си већ здрав". Ја се пробудих и осетих се здрав.

Од такве болести паћаше жена црквеног служитеља Ирина. Она у саном виђењу виде светог Сампсона, који дође к њој са светим бесребреницима Козмом и Дамјаном, и додирну је. Од тога виђења она доби здравље.

Та и многа друга биваху чудеса и даваху се исцељења, молитвама преподобног Сампсона, због чега сви слављаху Бога,

дивног у Светима Својим, коме и од нас нека је част и слава и поклоњење и благодарење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН СВЕТОГ СЕВИРА ПРЕЗВИТЕРА

У околини града Тудера^[4] између двеју гора у долини, званој Интероклеа, бејаше црква Пресвете Владичице наше Богородице и Приснодјеве Марије. Презвитер при тој цркви беше Севир, човек веома диван по своме богоугодном животу. Један од тамошњих житеља, разболевши се и приближивши се к смрти, посла хитно по презвитера Севира, молећи га да што пре дође к њему, да га исповешћу и покајањем очисти од учињених грехова, и разреши од њих пред одлазак његов из тела. У то време презвитер се налажаше у винограду и обрезиваше лозе. Саслушавши болесникову поруку, он рече доносиоцима поруке: Идите ви напред, а ја ћу вас стићи.

Но потом, видевши да му је мало остало посла у винограду, он одлучи да и то сврши, па да онда крене. Када заврши посао, он крену к болеснику. На путу га среташе неки што су били код болесника, и рекоше му: Зашто си задоцнио, оче? Немој се више трудити, јер онај човек већ умре.

Чувши то, презвитер задрхта од ужаса и стаде горко плакати називајући себе убицом умрлога. Непрестано плачући, он стиже дому у коме лежаше тело умрлога; и са сузама павши на земљу пред одром, он горко ридаше и главом о земљу удараше, окривљујући себе за смрт тога човека. Док он тако ридаше, покојник изненада оживе. Када присутни то видеше, удивилише се веома томе чуду, и обрадоваше се због васкрсења умрлога и од радости плакаху. И распитиваху васкрслога: Где си био? И на који се начин душа твоја поврати у тело? - А он одговори: Неки страшни и веома горди демони, из чијих уста и ноздрва излажаше огањ, узеше ме и поведоше у нека тамна места, пуна страха и ужаса. Но одједном се појави један пресветли младић, који нам иђаше у сусрет са другим светлоносцима, и властно рече онима што ме вођаху: Вратите овога,

пошто презвитер Севир плаче за њим, и ради његових суза Господ му дарује овога.

Чувши то, презвитер Севир устаде са земље неисказано радостан и узнесе благодарност Богу. Затим поучивши васкрслога о покајању, и саслушавши исповест његову, и разрешивши га од грехова, он га причести Божанским Тајнама Тела и Крви Христове... После тога тај васкрсли човек поживе још седам дана, непрестано се молећи Богу, па се осмога дана с радошћу престави.

Тако дакле, ми треба да схватимо, колико Господ љубљаше презвитера Севира, јер не хте да га ожалости, него му брзо услиши молитву и учини по вољи. Из тога се јасно познаје, да и презвитер Севир од све душе љубљаше Бога и целог живота свог служаше Му усрдно. Угодивши Господу до краја, он отиде к Њему и предстаде престолу Божанствене славе са ликовима светих.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АНЕКТА

Овај свети мученик пострада за Господа Христа 298. године у Кесарији Кападокијској, за царовања Диоклецијана, када у Кесарији беше обласним управитељем Урбан. Он би оптужен пред управитељем Урбаном зато што поучаваше хришћане, што их сокољаше да се не боје мука, него да се, истине ради, супроте незнабошцима и да умиру за веру Христову. Када мученика ухватише, најпре га у тамницу бацише, па потом пред обласног управитеља изведоше. Овај га стаде приморавати да принесе жртву идолима. Но светитељ молитвом својом пообара идоле на земљу. Због тога повалише мученика на земљу, и десет војника тукоше га моткама. Затим га обесише о мучилишно дрво, па му бријачем одсекоше прсте на рукама и ногама, и цело му тело гвозденим канџама искидаше. Али анђео Господњи се јави, ослободи га мука и учини здрава. После тога мучитељи му гвозденим сврдлима пробушише глежње, па му на прса ставише ужарен тигањ; потом га бацише у силно усијану пећ. После тога ужареним скарама пекоше му ноге, па га у тамницу вргоше. И опет му дође анђео Господњи,

скиде му окове и учини га здрава. Тада многи незнабошци, видећи мученика здрава, стадоше долазити к њему и крштавати се, и исцељивати се од најразноврснијих болести.

После тога опет обесише светог мученика за ноге о једно право дрво, па му за руке обесише веома тешко камење. Затим га моткама тукоше по стомаку, и бакљама га палише; онда му врело олово у уста сипаше, па усијани гвоздени шлем на главу ставише, и тако у зажарену пећ вргоше. Али божанска благодат Христова сачува га неповређеног у свим тим мукама. То привуче вери Христовој многе незнабошце, који сви бише посечени, и добише венце мучеништва. Тада блаженом мученику одсекоше главу, и из врата његовог место крви изиђе млеко. А догоди се и друго, језиво чудо: мученик, узевши у своје руке свету главу своју, пређе два потркалишта, па тако победоносац узиђе на небо.

ПОВЕСТ ЕПИСКОПА КИРИНСКОГ СИНЕСИЈА О ЗЛАТУ ФИЛОСОФА ЕВАГРИЈА

У дане патријарха александријског Теофила, године 411, философ Синесије постаде епископом Киринским. Дошавши у своју епархију, епископ Синесије нађе тамо свог омиљеног пријатеља и школског друга, философа Евагрија. Но Евагрије беше врло сујеверан и ревностан идолопоклоник. А Синесије, силно желећи да свог пријатеља одврати од идолопоклоничке заблуде и начини хришћанином, веома се око тога труђаше и на томе рађаше, и покушаваше на све могуће начине да га приведе Христовој вери. Али Евагрије не хте ни да чује, нити примаше Синесијеве разлоге. Но и поред свега тога Синесије, ношен великим пријатељством које имађаху међу собом, не престајаше сваки дан убеђивати и подстицати Евагрија да приђе к познању истине. И једнога дана, када Синесије изговори много Евагрију, Евагрије му одговори: Истину рећи, господине епископе, између осталог мени се у хришћанству не допада и то што ви хришћани говорите, да ће настати смак света и да ће при томе сви људи, који год су живели на земљи васкрснути сваки са својим властитим телом, које ће бити

нетрулежно и бесмртно, и да ће тада сваки примити награду по делима својим. А не допада ми се још и то што ви говорите, да ко сиромашу даје - Богу позајмљује, и ко расипа новац на сиромаше - сабира себи благо на небу, и примиће сто пута онолико, и добиће живот вечни. Све ми то изгледа басна, и варка, и изругивање.

На то га блажени Синесије стаде уверавати да је све истина што хришћани говоре и да у њиховом учењу нема ни трунке лажи. И то му показа помоћу многих доказа. И тако га после мало времена убеди, и Евагрије постаде хришћанин. И епископ Синесије крсти њега, и децу његову, и све домаће његове. После свог крштења Евагрије даде епископу Синесију триста литре злата, да их подели сиромасима. При томе му рече: "Узми ово и подели сиромасима, и напиши ми својом руком дужничку обвезницу да ће ми то вратити Исус Христос". - Синесије прими злато, и радо написа задужницу коју му Евагрије потражи, и даде му је.

После дуго времена Евагрије се разболе, и кад беше на самрти предаде деци својој запечаћено епископово написмено, не говорећи никоме шта је у том написмену. При томе он нареди деци својој, да му то написмено ставе у руке кад га буду сахрањивали. Деца тако и поступише. Након три дана после сахране, Евагрије се ноћу јави епископу Синесију и рече му: "Отвори мој гроб и узми твоје својеручно написмено, јер примих дуг и немам више да га тражим од тебе. А знај још и то, да ја својом руком ставих свој потпис на твоје написмено".

Међутим, епископ није знао да је покојни Евагрије сахрањен заједно са његовим својеручним написменом. Стога он изјутра позва к себи Евагријеву децу и упита их, да ли су какву ствар ставили у гроб свога оца. Деца му одговорише да нису ставили ништа сем очеве тела и одећа што је било на њему. На то их епископ упита: Нисте ли никакву хартију сахранили са очевим телом? - Тада се деца сетише и рекоше: Јесмо, владико, јер наш отац, кад беше на самрти, даде нам једну хартију, и нареди нам ово: Када ме будете сахрањивали, ставите ми у руке ту хартију, али да нико не зна.

Када то чу епископ Синесије, њему би јасно виђење које имађаше те ноћи. И онда он узе Евагријеву децу, своје клирике и многе друге хришћане, па одоше на Евагријев гроб. Када отворише

гроб, они нађоше покојника где у руци својој држи епископово написано. Узевши му га из руке, они га отворише и - о чуда! - угледаше испод својеручног епископовог писма друга писмена, својеручно написана Евагријем. Та писмена гласила су овако: "Ја философ Евагрије поздрављам тебе, преосвећеног епископа господина Синесија: радуј се! Од Господа нашег Исуса Христа примих дуг, који је записан у овој задужници твојој, и добих сто пута онолико блага на небу, и живот вечни, као што си ми обећао. Зато славим Бога и благодарим твојој светости, јер си ме привео к светлости".

Чувши то и видевши писмена још свежа, написана властитом руком Евагријевом, усто обавештени и уверени од Евагријеве деце да је при сахрани тела њиховог оца на хартији била само својеручна обавеза епископова, присутни се запрепастише, и сви дуго време викаху: "Господе, помилуј!" и слављаху Бога који чини таква чудеса и свагда даје слугама Својим таква добра.

СПОМЕН СВЕТЕ ЈОАНЕ МИРОНОСИЦЕ

Света Јоана бејаше жена Хузе, дворјанина Иродова (Лк. 8, 1). Када Ирод посече Јована Крститеља, он му баца главу на нечисто место. Јоана узе главу Крститељеву и погребе је чесно на Јелеонској Гори, на имању Иродову. Тек у време Константина Великог та је глава обретена. Света Јоана спомиње се као присутна и при страдању и при васкрсењу Христовом. Упокојила се мирно.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛУКЕ ПУСТИЊАКА

У миру се упокојио.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАРКИЈА И МАРКИЈЕ

Пострадали за Христа мачем посечени. Свети Маркије још млад би приведен кнезу Перинију у граду Иконију у Малој Азији, мучен стругањем и печен на огњу за Христа, престаји се у Њему за Њега мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ПИЕРИЈА

Презвитер Антиохијски; пострадао за Господа спаљен.

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ ОЦА НАШЕГ МАРТИНА

Живео у дванаестом столећу у граду Турову, при манастиру светих кнезова Бориса и Гљеба, и служио код епископа као кувар. У старијим годинама примио монаштво и проводио живот у усамљености и молитвеним подвизима. У болести јавили му се свети кнезови Борис и Гљоб и чудесно га исцелили. После тога блажени поживе још годину дана, па онда мирно отиде ка Господу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СЕРАПИОНА КОЖЕЈЕЗЕРСКОГ

Казански Татарин; још у младости крстио се, и тако силно заволео свету веру да је донео одлуку: оставити свет и примити монаштво. И он одмах приведе у дело своју одлуку: оде на пусто острво Кожејезеро, постаде ученик пустињака Нифонта, и заједно с њим стаде узимати удела у свима подвизима његовог суровог пустињачког живота. А када се почеше стицати туда ревнитељи духовног живота, онда би основан Богојављенски манастир, у коме се преподобни Серапион подвизавао све до своје кончине, 1611. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Грчко-римски цар Јустинијан царовао од 527. до 565. године.
2. Саборна црква у Цариграду; при цару Јустинијану била је изнова президана. По изврсности архитектуре и раскошности израде она спада у најлепше грађевине света.
3. Спомен његов празнује се 11. маја.
4. То се место налазило у средњој Италији, у покрајини Валерија, између двеју гора: Реате и Аметеријума.

28. ЈУНИ

ПРЕНОС ЧЕСНИХ МОШТИЈУ СВЕТИХ МУЧЕНИКА КИРА И ЈОВАНА, бесплатних лекара

Ови свети страдалници, Кир и Јован, пострадаше за Христа тридесет првог јануара,^[1] за царовања Диоклецијанова,^[2] у граду Конопу, удаљеном од великог града Александрије дванаест потркалишта. После њихове мученичке кончине хришћани тајом узеше њихова света тела и чесно их погребеше. Целебне мошти ових светих мученика бише обретенe после дуго времена; управо онда, када правоверни хришћани, победивши идолслужитеље незнабошце, стадоше свуда несметано подизати цркве, нарочито за царовања Теодосија Великог.

Цар Теодосије Велики^[3] победи западног цара Максима^[4] са целокупном његовом војском молитвама преподобних отаца који се подвизаваху у пустињама египатским, јер к овим оцима он беше послао нарочите изасланике иштући себи у помоћ њихове молитве. Од ових светих отаца треба поменути једнога, по имену Сенуфија, који се прославио чудесима и обитавао у Скиту. Односно овог оца цар написа александријском патријарху Теофилу, молећи га да му пошаље у Цариград Сенуфија, да се његовим благословом и молитвама наоружа против непријатеља. Вољан да испуни цареву жељу, патријарх Теофил сам отпутова у Скит к преподобном оцу Сенуфију да га умоли, да иде у Цариград к цару Теодосију. Али Сенуфије ни у ком случају не хте да напусти своју келију. Најзад, када му патријархове дуге и упорне молбе додијаше, он узе своју худу расу и штап, подиже их увис окренут истоку, па подигавши очи своје к небу рече: "Господе Боже сила! смирено Ти се молим, дај овој раси и овом штапу ону силу, коју би Ти по милосрђу Свом дао мени када бих отишао тамо".

Пошто се помоли тако, преподобни Сенуфије предаде патријарху расу и штап, рекавши: "Пошљи ово цару уместо мене и

напиши му, да у време битке обуче на себе расу и узме штап у руке, па на челу своје војске неустрашиво крене против непријатеља; и видеће славу Божију".

Патријарх посла цару расу и штап, и достави му поруку преподобнога. Цар то прими са вером, поступи по речима преподобнога, и однесе сјајну победу над непријатељима. У спомен те победе, а и ради сећања на преподобног Сенуфија, житељи града Александрије извајаше цареву статуу, постављену на високом стубу: Цар је био извајан са монашком расом на себи и са штапом у руци. И сваке године житељи града Александрије свечано прослављаху дан те победе, узносећи благодарност Богу.

Од тога времена, благодарећи све већем и већем ширењу хришћанства, верници стадоше подизати храмове Божје у Алекнадрији и по целом Египту. И када патријарх Теофил узажеле да у Конопу подигне велику цркву у име светих апостола, у то време бише пронађене мошти ових светих чудотвораца Кира и Јована. То се догоди после Теодосијеве смрти, за царовања његовог сина Аркадија. О преносу пак тих моштију пише у житију светог Кирила, патријарха александријског,^[5] следеће:

Близу Конопа бејаше место, звано Манутин. Тамо се налажаше стародревно идолиште - обиталиште демона. То место беше страшно, пошто тамо живљаху многи нечисти дуси. Још и патријарх Теофил, док беше у животу, желео је да то место очисти од демона и да га освети за слављење Бога. Али, заузет другим пословима, он не успе да намеру своју приведе у дело. Свети Кирил пак, наследник Теофилов на александријском престолу, реши се да то учини, па се усрдно мољаше Богу да му подари вишњу помоћ и силу за победу и прогнање нечистих духова из Манутина. И јави се светом Кирилу у виђењу анђео Господњи, налажући му да у Манутин пренесе чесне мошти светих мученика Кира и Јована, да би прогнао демонску силу одатле. Свети Кирил то учини убрзо: пренесе мошти светих у Манутин,^[6] и подиже тамо цркву у име њихово. И нечисти дуси одмах бише прогнани одатле, и то место постаде извор исцељења од моштију мученичких.

Треба овде укратко споменути и нека чудеса ових светих мученика Кира и Јована.

У дане свјатјејшег Евлогија, патријарха александријског,^[7] син градоначелника Јулијана, по имену Амоније, имађаше по врату страшне шкрофуле, које су с дана на дан опасно расле и претиле му смрћу. Позивани су многи искусни лекари, али му ништа не могоше помоћи. Утучени због тога, отац и син се мануше лекара и прибегоше к светим чудотворцима Киру и Јовану; и отац се крај чесних моштију њихових са сузама мољаше да сину његовом подаре исцељење. Свети мученици, јавивши се у виђењу, наредише младићу, који је био горд на богатство и знатност, да пре свега одбаци гордост своју и да, у знак смирења, помете храм њихов, па да затим начине фластер од воска измешаног са хлебом, и тиме обложе болеснику сав врат и гушу. Чим то би урађено, гуке провалише, и Амоније доби исцељење молитвама ових светих бесплатних лекара.

Но после неког времена овај Амоније, заборавивши на савет светих, поново се стаде гордити, те се опет разболе од друге болести, која га снађе као казна за непослушност. Ова болест беше стомачна, и то тако тешка, да му стомак не могоше уопште примати ни храну ни пиће, те што год је у уста метао, све је одмах повраћао. Стога он поново прибеже к познатим лекарима својим, светим страдалцима Киру и Јовану, молећи се са сузама. А они, јавивши му се у виђењу, најпре га прекорише због гордости његове, па му онда наредише: да скине своје скупоцене хаљине и обуче врећу, и да узме крчаге и носи хладну воду болесној сабраћи и ништима ради утољења жеђи њихове. Када све то Амоније уради савесно, светитељи му се поново јавише и наредише да узме уље из њиховог кандила и восак од свећа што горе код њиховог кивота, па да од тога начини фластер и стави на свој стомак. Поступивши тако, Амоније оздрави.

Неки Александријац Теодор, дуго време слеп на оба ока, би доведен у Манутин к цркви и к целебним моштима светих страдалаца; и ту се усрдно мољаше да се исцели од слепила. Светитељи му се јавише у виђењу и наредише му да иде и умије се на извору који бејаше близу њихове цркве. Он оде, уми се, и када убрусом обриса лице, одмах прогледа, и виде на убрусу као неку крљушт која му беше спала с очију. Он се онда с радошћу врати к цркви, показујући свима на убрусу трагове свога слепила.

Други човек, по имену Калос, који, сагласно своме имену, беше и по животу красан,[8] случајно паде с лествице и сломи голеницу своје ноге на неколико места, и имађаше силне болове. Он призиваше многе лекаре, али никакву помоћ не могаде добити од њих. Стога он са чврстом вером прибеже к овим бесплатним лекарима, Киру и Јовану, и помазавши ногу уљем из њиховог кандила, он тог часа доби исцељење.

Неки Исидор из Мајума[9] боловаше од труљења црне цигерице, због чега и крв испљуваше. Пошто се никаквим лековима не могаше излечити, он прибеже к целебним моштима ових светих страдалаца. И ови светитељи му се јавише, и то не у саном виђењу него на јави, и дадоше му да поједе парче лимуна. Примајући лимун из њихових руку, он није знао од кога прима, јер је држао да су они од људи који беху дошли на поклоњење чесним моштима мученичким. Када он поједе дато му парче лимуна, одмах му се стомак узмути и он избљува великог црва који му је нагризао црну цигерицу; а свети бесплатни лекари постадоше невидљиви. Исидор, поставши здрав од тога часа, узнесе благодарност Богу и Божјим угодницима.

Неки Мина, начелник града Филопона,[10] разболе се од страшне грознице; усто доби силан затвор, те не могаше обављати природне потребе. Сви лекови, које лекари даваху болеснику, беху без икаквог дејства, штавише оптерећиваху му стомак. И тако се пађаше тај човек две седмице, трпећи љуте болове, и изгуби сваку наду у лекаре. Но сетивши се светих бесплатних лекара, Кира и Јована, Мина нареди да га на постељи носе у Манутин к целебним моштима њиховим. И кад се он са сузама мољаше крај моштију њихових, и мало задрема и заспа, светитељи му се јавише и дадоше једну смокву да поједе. Пробудивши се из сна, он нађе смокву на постељи поред себе, узео је и поједе, и тог часа би исцељен и постаде здрав.

Други Мина, који као древни Асаил беше лак и брз на ногу као срна у пољу (ср. 2 Цар. 2, 18), тако се тешко разболе у ногама, да уопште није могао ходити него је дуго време лежао у постељи са силно отеченим ногама. Онда он нареди да га у постељи носе к светим чудотворцима Киру и Јовану. И када ноге своје помаза

јелејем из кандила које је горело код њихових светих моштију, он одмах устаде здрав и хођаше добро исцељеним ногама, благодарећи Бога и свете угоднике Његове.

Жена нека по имену Теодора, једном пијући воду, прогута малу жабицу не приметивши то. И та жабица стаде расти у њеном стомаку. Испрва, док беше малена, жабица јој причињаваше мале болове; а када порасте и постаде велика, жаба је стаде тако страшно мучити да она од силних болова немађаше мира ни дању ни ноћу. Она горко јаукаше и по земљи се ваљаше, али јој нико не могаше помоћи нити пронаћи каква је то болест у ње. Многи мишљаху да њу мучи бес. Најзад је доведоше к овим светим исцелитељима, Киру и Јовану. Они јој се јавише ноћу и наредише јој да наштину попије много воде. И када жена уради то, одмах јој се узбурка стомак, и она избљува велику жабу, и постаде здрава. Сви који то видеше, задивљени слављаху Бога и Његове угоднике.

После жене Теодоре к светом Киру и Јовану прибеже неки човек Теодор. Он не знајући беше попио отров, који му беху дали неки покварени људи, и љуто паћаше од тога, а лекари му ништа не могаху помоћи. Када се Теодор са сузама мољаше за своје здравље, њему се у виђењу јавише свети лекари Кир и Јован и наредише да поједе неку животињицу, која се на грчком зове сколопендра, што значи стонога. Пренувши се од виђења, Теодор се прекрсти, јер сматраше да је то било демонско привиђење. И опет се мољаше светом Киру и Јовану, просећи од њих здравља. Следеће ноћи њему се поново јавише свети бесребрници наређујући му оно исто. Али он и овога пута не поверова, пошто је та животињица пуна отрова а не лека. И по трећи пут би Теодору тако исто јављење светих лекара, али он ни тада не послуша њих, држећи то за ђаволски привид. Најзад, четврте ноћи светитељи се јавише Теодору не у сну него на јави; и сажалевајући га због тешке болести, они му рекоше: "Зашто не верујеш нашим речима? Устани рано и иди на наш извор, и поједи што тамо нађеш за јело, па ће те то стварно излечити".

Поверовавши у истинитост овог виђења, Теодор се у свитање упути на извор, и тамо нађе мали краставац на земљи, узне га и стаде га слатко јести. И када последње парче краставца хтеде да метне у уста, он примети да је то задњи део животињице стоноге, јер ту

животињицу он беше скоро целу појео у том краставцу. Уплашивши се силно од тога, он баци на земљу то последње парче, па стаде бљувати, и избљува заједно са краставцем и оном животињицом сав отров који беше у њему. И одмах потпуно оздрави и, вративши се у цркву, он се с благодарношћу поклони чесним моштима својих исцелитеља.

Из Вавилона Египатског дође у Манутин к светим чудотворцима нека жена Марија. Она доведе са собом осмогодишњег сина, коме, по дејству ђавола, би извучен језик из уста, и висижаше читав пед. Језик је био већи од обичног људског језика, и имао неки необичан изглед: био је дебео, црн, смрдљив, гадан и непрестано пуштао црне бале. Тај дечко случајно паде на земљу код гроба светих лекара и удари се језиком о мермер који се тамо налазио; и тог часа језик његов, ослободивши се ђаволског ропства, поврати се на своје место и доби обичну величину; и тако постаде здрав тај дечко.

К моштима светих бесребрника би донесен из Египта неки Евгеније, који је патио од водене болести, сав отечен по целој телу и са стомаком веома надувеним. Њему се свети лекари јавише у виђењу, додирнуше му стомак рукама, и рекоше: "Евгеније! устани и врати се здрав дому свом". - Пренувши се, Евгеније се одмах ослободи болести, јер сав оток спласну пошто истече вода, и тог часа потпуно оздрави.

Споменувши ово неколико, од многобројних, чудеса светих бесребрника Кира и Јована, прославимо Христа Бога нашег, који им даде такву благодат, слављеног вечито са Оцем и Светим Духом. Амин.

**СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
ДОНАГА,
епископа Либије**

Пострадао за господина Христа сагорен у огњу.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПАПИЈА

Овај свети мученик пострада за Христа 301. године, у време цара Диоклецијана и Максимијана. Син родитеља хришћана, човек велике вере и веома побожан, он и другима проповедаше Христову веру. Због тога он би оптужен кнезу. Када га изведоше пред кнеза, овај га стаде наговарати да принесе жртву идолима. Али исповедник Христов не само то одби него и изружи кнеза. То веома разјари кнеза, и он тог часа нареди, те мученика истегоше по земљи на четири стране и дуго га тукоше; затим га положише у огроман ужарени тигањ, пун кипећег уља и оцта. Тада се догоди поражавајуће чудо: сви присутни видеше мученика окруженог ватром и обученог у огањ као у хаљину, и тако остаде у том мучењу читавих седам дана.

Овим чудом свети мученик привуче многе незнабошце к вери Христовој. А када мученика извадише из тигања, они га вукоше голог по гвозденим гребенима. Затим га везаше за бесне коње; и гоњаху коње по кршевитим и непроходним местима, те тако размрскаше светитеља. После тога обесише мученика главачке о једну греду, па му конопцима везаше о врат тежак камен; и он тако висижаше три дана; а кад прођоше три дана, пресекоше конопце, те светитељ тресну о земљу. Након тога засуше му цело тело жеравицом, па га камењем затрпаше. Но Анђео Господњи се јави, извуче мученика испод камења, и учини га здрава. Овим чудом свети мученик привеле вери Христовој целате који га мучаху и много народа. Сви они бише посечени, и примише венце мучеништва. Најпосле и светом мученику би одсечена глава, и тако победоносац узиђе на небо.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ПАВЛА ЛЕКАРА

Преподобни Павле беше родом из града Коринта,^[11] од родитеља хришћана. Васпитан у побожности, он измлада заволе Бога, па се после школовања повуче у један манастир и постаде монах. Он се много труђаше у постничким подвизима и постаде искусан подвижник. Но на њега се окоми демон блуда. И једне ноћи, када преподобни Павле стајаше на молитви, пред њега ступи у видљивом облику демон блуда и рече му: Ако бар једанпут не задовољиш своју телесну похоту, ја ћу жестоко заратити на тебе. - Павле му запрети именом Христовим, и отера га крсним знаком.

После тога демон наговори неку развратну жену, која недавно беше родила дете, те однесе своје дете преподобном Павлу, спусти му га у крило говорећи: "Од тебе зачех и родих ово дете". - Старац с радошћу прими дете. Тада јеретици дођоше к старцу, везаше му руке остраг, па, привезавши му дете о врату, вођаху га по граду исмевајући га. А Павле, ставши усред народа и давши знак руком, рече: Чујте, браћо! да упитамо ово дете, нека нам каже, ко му је отац. - (Детету пак беше само неколико дана од рођења). - И рече Павле детету: Кажи нам, ко ти је отац? - А дете, подеравши своје пелене, показа руком на неког ковача и рече: Овај је мој отац, а не Павле монах.

Чувши то, људи се поклонеше старцу, молећи опроштај од њега. Од тога времена Бог дарова преподобном Павлу дар исцељивања. И Павле полагаше руке своје на болеснике и они оздрављаху.

Поживевши седамдесет и неколико година, преподобни отиде ка Господу,^[12] коме усрдно послужи, и, увршћен међу светитеље, он заједно с њима слави Једног у Тројици Бога, коме и од нас нека је слава вавек. Амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ДВОЈЕ ДЕЧИЦЕ

За своју веру у Господа распета на крсту ова света дечица скончаше.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ УЛКИЈАНА

У миру се преставио.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СЕНУФИЈА ЗАСТАВОНОСЦА

Велики испосник и чудотворац из Мисирске пустиње; савременик патријарха александријског Теофила и цара Теодосија Великог. Назват Заставоносац зато што молитвама својим поможе једанпут цару Теодосију да одржи победу над непријатељском војском. Када га цар позва да дође у Цариград, он одговори да не може доћи, али му посла једну своју худу расу и штап. Пошавши у рат цар обуче расу Сенуфијеву и узе штап. И врати се из рата победоносан. Преподобни Сенуфије спомиње се и 25. марта.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА МАКЕДОНИЈА

Одсекоше му прсте на рукама и ногама, и свети мученик тако сконча за Господа.

СПОМЕН СВЕТИХ СЕДАМДЕСЕТ МУЧЕНИКА

Ових светих седамдесет мученика у Скитопољу пострадаше за веру Христову мачем посечени.

СПОМЕН СВЕТИХ ТРОЈИЦЕ ГАЛАТИЈСКИХ МУЧЕНИКА

Мачем посечени скончаше за Господа.

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ И ПРАВЕДНОГ СЕРГИЈА МАГИСТРА, ктитора Никитијатског манастира Пресв. Богородице

Свети слуга Божји Сергије би родом из села Никитија у Пафлагонији, близу града Амастриде на обали Црног мора. Беше из побожне породице, сродник царева Теодоре и Михаила (842 - 867. г.), и велики ревнитељ васпостављења православног поштовања светих икона. Од цара Михаила и Синклита би послан за војног заповедника на Крит, што једва прихвати, и тамо се мирно упокоји у Господу. Би најпре погребен у манастиру Магистра на Криту, а потом му свете мошти бише пренешене у њиме подигнути манастир Пресвете Богородице у Никомидијском заливу звани Никитијатски.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА СЕРГИЈА И ГЕРМАНА, Валаамских чудотвораца

Ови свети оци ревносно се подвизавали у првој половини четрнаестог столећа и упокојили се око 1353. године. Основали Валаамски манастир на језеру Ладоги (Финска).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАГНА

Преставио се у миру на молитви.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МОЈСИЈА ОТШЕЛНИКА

У миру се упокојио.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КСЕНОФОНТА РОБЕЈСКОГ

Ученик светог Варлама Хутинског и оснивач Тројицког манастира на обали Робејке, на 25 врста од Новгорода; преставио се 1262. године; свете мошти његове почивају у цркви његове обитељи.

НАПОМЕНЕ:

1. Под тим датумом налази се и житије њихово.
2. Владао источном половином Римске царевине од 284. до 305. године.
3. Царовао од 379. до 395. године.
4. Управо, Максим је био претендент на царски престо.
5. Житије светог Кирила под 9. јуном.
6. То је било око 412. године.
7. Патријарховао од 579. до 607. године.

8. Грчка реч калос (=καλος) значи: красан, добар, диван.
9. Мајум - приморски град у Палестини.
10. Град у Египту.
11. Коринт - стародревни град Грчке, на обали Коринтског Залива.
12. Преподобни Павле живео у седмом веку.

29. ЈУНИ

СПОМЕН СВЕТИХ ПРВОВРХОВНИХ АПОСТОЛА ПЕТРА и ПАВЛА

ЖИТИЈЕ, ПОДВИЗИ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СЛАВНОГ И СВЕХВАЛНОГ ВРХОВНОГ АПОСТОЛА ПЕТРА

Свети апостол Петар, који се пре апостолства звао Симон, бејаше родом Јеврејин, син Јонин, из племена Симеонова, брат светог апостола Андреје Првозваног, из малог и незнатног галилејског градића Витсаиде у Палестини. Ожењен ћерком

Аристовула, брата светог апостола Варнаве, он са њом имађаше једног сина и једну кћер. Симон беше човек неписмен, али прстодушан и богобојажљив, држао је заповести Господње и ходио пред Господом без мане у свима делима својим. По занимању он беше рибар; и као човек сиромах, он трудом руку својих зарађиваше храну кући својој, хранећи жену, децу, ташту и старог оца свог Јону.

Брат Симонов Андреја, презирући таштину и вреву овога света, изабра себи безбрачни живот, и отишавши к светом Јовану Крститељу који на Јордану проповедаше покајање, постаде његов ученик. Слушајући сведочанства учитеља свог о Христу - Месији, а нарочито речи његове када прстом својим указа на Господа: "Гле, јагње Божије које узима на себе грех света..." (Јн. 1, 29-36), Андреја остави Јована, и заједно са другим учеником Крститељевим отидоше за Господом Христом, питајући Га: Учитељу, где обитаваш? - Дођите и видите, одговори им Спаситељ. И они отидоше, и видеше где Он живи; и осташе у Њега онај дан (Јн. 1, 37-39).

Сутрадан ујутро Андреја дође к своме брату Симону и рече му: Ми нађосмо Месију, Христа. - И доведе га к Исусу. А Исус погледавши на њ рече: Ти си Симон, син Јонин; ти ћеш се звати Кифа, што значи Петар[1] (Јн. 1, 41-42). - И тог часа свети Петар би рањен љубављу ка Господу, поверовавши да је Он истинити Месија, послат од Бога на спасење света. Али он још не остављаше своју кућу и занимање, зарађујући укућанима својим оно што је потребно, у чему му понекад помагаше и брат његов Андреја због престарелог оца; и то све тако докле обојица не бише позвани од Господа на апостолство.

Једном, после затварања Јована Крститеља у тамницу, Господ Христос идући покрај мора Галилејског[2] виде Петра и Андреју, где међу мреже у море, и рече им: Хајдете за мном, и учинићу вас ловцима људи (Мт. 4, 18-19). А каквим је управо ловцима Господ хтео да их начини, то је Он пре тога био показао чудесним хватањем риба, када је, ушавши у Симонову лађу и наредивши му да баци мреже у море по рибе, Симон Му одговорио: "Учитељу, сву ноћ смо се трудили, и ништа не ухватисмо; али по твојој речи бацићу мрежу". - И бацивши мреже, они ухватише велико мноштво риба, те им се и мреже продреше, што беше праслика духовног риболова

апостолског: јер су апостоли имали да мрежом речи Божје улове многе народе на спасење. Видевши такво чудо, Симон Петар припаде ка коленима Исусовим говорећи: "Изиђи од мене, Господе; ја сам човек грешан". Јер ужас беше спопао њега и све што беху с њим од мноштва риба које ухватише. У одговор Петру који позива Господа да се удаљи од њега, Господ га позива да Му следује, говорећи: Хајде за мном - одсада ћеш ловити људе на живот, као што си досада ловио рибе на смрт (ср. Лк. 5, 1-11).

Од тога часа свети Петар постаде следбеник Христов, као и брат његов Андреја и остали новозвани ученици. И Господ љубљаше Петра због простосрдачности његове. И посети Господ убоги дом његов, и болесну од грознице ташту његову исцели узевши је за руку (Мк. 1, 30). И када ујутру врло рано Господ, уставши, отиде сам у пусто место, онда Петар, не могући издржати ни један час без Господа, остави своју кућу и све укућане, и отрча за Њим, брижљиво тражећи свог љубљеног Учитеља. И нашавши Га рече Му: Сви те траже, Господе (Мк. 1, 30-37).

И од тада се свети Петар не одвајаше од Господа већ неодступно бејаше уз Њега, наслађујући се гледањем лица Његова и речима његовим слађим од меда, и као очевидац посматрајући многа и велика чудеса Његова, која јасно потврђиваху да је Христос - Син Божји, у кога он верује без икакве сумње. А како је веровао срцем за правду, тако је и устима исповедао за спасење. Јер када Господ дође у крајеве Кесарије Филипове, упита ученике Своје: За кога ме људи сматрају? Они Му рекоше: Једни за Јована Крститеља, други за Илију, а неки за Јеремију, или кога од пророка. И опет их упита: А ви шта мислите ко сам ја? Тада одговори Симон Петар: Ти си Христос, Син Бога живога. - Ово Петрово истинито исповедање Господ похвали говорећи: Благо теби, Симоне сине Јонин, јер ти то не открише тело и крв, него Отац мој који је на небесима. А и ја теби кажем: Ти си Петар, и на овоме камену сазидаћу цркву своју, и врата паклена неће је надвладати; и даћу ти кључеве царства небеског; и што свежеш на земљи биће свезано на небесима, и што раздрешиш на земљи биће раздрешено на небесима (Мт. 16, 13-19).

Имајући топлу љубав према Господу, свети Петар је желео да Му се никада не деси никакво зло. Стога када Господ унапред

говораше о Својим страдањима, Петар се успротиви томе, говорећи из незнања: Боже сачувај! то неће бити од тебе, Господе! - Иако ове Петрове речи не беху по вољи Господу, пошто је Он на то и дошао да Својим страдањем искупи род људски од погибли, ипак се кроз њих обелодани усрдна љубав Петрова ка Господу, а и Петрова безазленост, јер, чувши страشان укор од Господа: "Иди од мене, сатано!" Петар се не наљути на Господа свог, нити отиде од Њега, него с љубављу прими прекор, и још са већим усрђем следоваше Му (ср. Мт. 16, 21-23).

Једном многи од ученика Спасових, не могући сместити Спасове речи о светој Тајни Причешћа, говораху за њих: "Ово је тврда беседа! ко је може слушати?" и отидоше натраг, и више не иђаху с Њим. Тада Господ Исус рече дванаесторици: Да нећете и ви отићи? - На то Му Симон Петар одговори: Господе! коме ћемо ићи? Ти имаш речи вечнога, живота. И ми поверовасмо и познасмо да си ти Христос, Син Бога живога (Јн. 6, 53-69).

Имајући такву веру и такво усрђе ка Господу, свети Петар се усуди да иште од Господа да дође к Њему по води. И Господ му дозволи. Тада свети Петар, изишавши из лађе, иђаше по води да дође к Исусу. Али пошто он, пре примања Светога Духа, још не беше савршен у тврдој вери, то, видећи јак ветар, уплаши се и почевши се топити, повика говорећи: "Господе, спаси ме!" И одмах Исус пруживши руку ухвати Петра, и рече му: маловерни, зашто се посумња? (Мт. 14, 22-31). И Господ, који избави светог апостола од топљења, избави га и од маловерја када му рече: Ја се молих за тебе, да вера твоја не осиромаша (Лк. 22, 32).

Заједно са друга два апостола, Јаковом и Јованом, свети апостол Петар се удостоји видети на Тавору откривену им славу преображења Господња и својим ушима чути глас Бога Оца који с неба дође ка Господу Исусу. О томе свети апостол овако пише у својој Посланици: Ми вам објависмо силу и долазак Господа нашега Исуса Христа, не по баснама вешто измишљеним, него смо сами били очевици величине његове. Јер Он прими од Бога Оца част и славу, када од Велељепне Славе дође к Њему такав глас: "Ово је Син мој љубљени, који је по мојој вољи". И овај глас ми чусмо где сиђе с

неба кад бејасмо с њим на гори светој (2 Петр. 1, 16-18; ср. Мт. 17, 1-8; Мк. 9, 2-9; Лк. 9, 28-36).

Када се Господ приближи добровољним страдањима Својим и крсној смрти, тада свети апостол Петар показа своју ревност за Господа не само речју, рекавши: "Господе! с тобом сам готов и у тамницу и на смрт ићи", него и делом, извукавши нож и одсекавши њиме уво првосвештениковом слузи Малху (Лк. 22, 33; Јн. 18, 10).

Премда промисао Божји допусти да апостол Петар падне у трикратно одречење од Господа, ипак он истинским покајањем и горким ридањем устаде и поправи се, и удостоји се први од свих апостола видети Господа Христа по васкрсењу Његовом, као што о томе говори свети еванђелист Лука: Ваистину васкрсе Господ, и јави се Симону (Лк. 24, 34). О томе пише и свети апостол Павле, говорећи: Христос устаде трећи дан по Писму, и јави се Кифи, потом једанаесторици (1 Кор. 15, 4-5). Видевши Господа, свети Петар се испуни радости неисказане, и доби од Њега милостиви опроштај свога греха. Своје раније трикратно одречење од Господа он потпуно изглади трикратним исповедањем своје љубави ка Господу, одговарајући Му на трикратно питање Његово: "Симоне Јонин! љубиш ли Ме?" - "Господе! ти све знаш; ти знаш да те љубим". И постављен би од Господа за пастира словесним овцама и за кључара небеског царства (Јн. 21, 15-17).

По вазнесењу Господа нашег Исуса Христа свети Петар, као врховни међу равним му апостолима, би први учитељ и проповедник, и за један час стече Цркви Христовој до три хиљаде душа (Д. А. 2, 14-41). Поред тога он се показа и као изванредан чудотворац: јер улазећи у храм са светим Јованом на молитву, угледа човека хрома од утробе матере своје, метнутог пред врата храма која се зову Красна. Видевши Петра и Јована, хроми прошаше милостињу од њих. А Петар погледавши на њ с Јованом, рече: "Погледај на нас". И он гледаше у њих мислећи да ће му они што дати. Но Петар рече: "Сребра и злата нема у мене, него што имам то ти дајем: у име Исуса Христа Назарећанина устани и ходи". И узевши га за десну руку, подиже га. И одмах се утврдише његова стопала и глежњи; и он скочивши устаде, и хођаше, и уђе с њима у храм идући и скачући и хвалећи Бога. Због овог чуда и проповеди

светог апостола Петра верова у Христа око пет хиљада људи (Д. А. 3, 1-26; 4, 4).

Житеље Јерусалима, Ананију и Сапфиру, свети Петар умртви речју због светотатства и лагања Светоме Духу (Д. А. 5, 1-10). У Лиди,^[3] нашавши човека по имену Енеја, који већ осам година лежаше узет на одру, свети Петар исцели га речју, рекавши му: "Енеја! исцељује те Исус Христос!" (Д. А. 9, 32-34). У Јопи^[4] он васкрсе умрлу девојку Тавиту (Д. А. 9, 36-42). Но не само руке и речи светог апостола Петра беху чудотворне, него и сама сенка његова даваше исцељења: тако да и по улицама изношаху болеснике, и метаху на постељама и на носилима, да би кад прође Петар барем сенка његова осенила кога од њих (Д. А. 5, 15).

А када цар Ирод подиже руке да мучи цркву верних у Јерусалиму, он, погубивши Јакова брата Јованова мачем, ухвати светог Петра, окова га у железне ланце и баци у тамницу. Но анђео Господњи ноћу му раздреша окове и изведе из тамнице (Д. А. 12, 1-10). Овај врховни апостол први отвори врата вере незнабошцима, крстивши у Кесарији римског капетана Корнилија, пошто је претходно имао виђење у коме виде небо отворено и суд где сиђе с неба, пун четвороножаца и гмизаваца, и чу глас који му наређиваше да све то покоље и поједе, и да не сматра нечистим оно што је Бог очистио. Ово виђење беше знамење обраћања незнабожаца ка Христу (Д. А. 10, 1-48).

Свети апостол Петар изобличи Симона мага, Самарјанина, који је лицемерно примио свето крштење и хтео да за новац купи дар Светога Духа, рекавши магу: Новци твоји с тобом да буду у погибао, што си помислио да се дар Божји може добити за новце. Нема теби удела и исета у овој речи, јер срце твоје није право пред Богом. Покај се дакле за овај грех свој, и моли се Богу да ти опрости помисао срца твог, јер видим да си у горкој жучи и у окову неправде (Д. А. 8, 18-23).

Ова и многа друга дела светог апостола Петра опширно су описана у Еванђељу и у Делима Апостолским, која се стално читају по црквама. Зато нема потребе да се овде излаже из Светога Писма све оно што се односи на светог апостола Петра. То треба да је добро познато свима хришћанима. О даљим пак, мало коме познатим,

благовесничким подвизима и трудима светог апостола Петра свети Симеон Метафраст казује следеће.

Из Јерусалима свети Петар дође у Кесарију Стратонијску.[5] Ту постави епископа од презвитера који су га пратили. Одатле отиде у Сидон,[6] где исцели многе, и постави епископа. Онда оде у Вирит,[7] и тамо постави епископа. Затим отпутова у Вивли; одатле у Трипол Финикијски,[8] где обитаваше код једног паметног човека Марсона, кога и рукоположи за епископа вернима тога града. Из Трипола он оде у Ортосију; затим у Антарду, потом на острво Арадос, па у Валанеју, Понт и Лаодикију.[9] У Лаодикији он исцели многе болеснике, и изагна нечисте духове из људи, и сабра цркву верних, и постави им епископа. Из Лаодикије свети Петар отпутова у сиријски град Антиохију,[10] где се Симон маг скривао од војника, послатих римским царем Клаудијем,[11] да га ухвате. Дознавши за долазак светог апостола Петра, Симон побеже у градове Јудеје. У Антиохији свети Петар исцели многе болнике, и после проповеди о Једноме Богу у Три Лица постави епископе: Маркијана за Сиракузу на Сицилији[12] и Панкратија за Тавроменију.[13] Из Антиохије свети Петар отпутова у Тиану Кападокијску,[14] одатле у Анкиру Галатијску,[15] у којој молитвом васкрсе мртваца, и устроји цркву, многе огласивши и крстивши, и поставивши им епископа. Из Анкире он отиде у Синоп Понтијски,[16] а одатле у Амасију која се налази усред Понтијске земље. Затим отпутова у Гангр Пафлагонски,[17] па у Клавдиопољ Онориадијски, одатле у Никомидију Витинијску,[18] и онда у Никеју.[19] Намеравајући да иде у Јерусалим на празник Пасхе, он из Никеје крену назад, дође у Писинунт, па одатле у Кападокију и Сирију. Посетивши поново Антиохију, он најзад стиже у Јерусалим. За време боравка у Јерусалиму њега посети свети апостол Павле, три године након свог обраћења ка Христу, као што сам каже у Посланици Галатима: После тога на три године изиђох у Јерусалим да видим Петра, и остадох у њега петнаест дана (Гал. 1, 18).

Уредивши тих дана црквене законе, блажени Павле оде на посао на који је био позван, а свети Петар опет посети Антиохију, где постави епископа Еводија. Из Антиохије отпутова у Синад, фригијски град,[20] одатле у Никомидију;[21] у њој постави

епископа Прохора, који и као епископ праћаше светог Јована Богослова. Дошавши из Никомидије у Илион, хелеспонтски град, свети апостол постави ту за епископа Корнилија капетана, па се врати у Јерусалим. Ту се светом Петру јави у виђењу Господ Христос говорећи му: Устани Петре и иди на Запад, јер је потребно да Запад просветиш својом светлошћу, и ја ћу бити с тобом.

У то време Симон маг већ беше ухваћен од стране војника који су га гонили и доведен у Рим, да прими казну за своја дела. Али он тамо својом чаробњачком вештином помрачи умове многих, и тако их обману, да не само не доби казну него га штавише многи стадоше сматрати за бога. Овај претеча Сатане толико занесе својим чаробњаштвом самог ћесара Клаудија, да његова статуа би извајана и постављена између два моста на Тибру са натписом: "Симону, богу светоме". О томе подробно пишу свети Јустин^[22] и свети Иринеј.^[23] А ми, вели свети Симеон Метафраст, вратимо се своје предмету. Велики Петар, обавестивши братију о виђењу Господа, опрости се с њима, па крену у Антиохију, посећујући цркве. У Антиохији он затече светог апостола Павла. Ту он постави епископе: Урвана Тарсу,^[24] Епафродита Левкији Адријатској, Апелија, брата Поликарповог,^[25] Смирни^[26] и Фигела Ефесу. За Фигела кажу да је, скренувши с правога пута, пришао Симону, али се покајао. Из Антиохије Петар дође у Македонију, где такође постави епископе: Олимпа Филибљанима,^[27] Јасона Солуњанима, и Силу Коринћанима, кога нађе поред светог апостола Павла. Поставивши у Патри за епископа Иродиона, свети Петар отплови на Сицилију, и дошавши у Тавроменију задржа се кратко време код Панкратија, врло красноречивог мужа. И ту огласивши и крстивши неког Максима, и поставивши га за епископа, он допутова у Рим.

У Риму свети апостол Петар на трговима и по домовима свакодневно проповедаше Једног Бога Оца свемогућег, и Једног Господа Исуса Христа Сина Божјег, Бога истинитог од Бога истинитог, и Једног Духа Светог, Господа животворног, и многе привуче Христовој вери и избави их светим крштењем од идолопоклоничке заблуде. Видећи све то, Симон маг не хте да ћути и да таји своју злобу против њега, јер сматраше за своју срамоту проповед апостолову, којом се уништаваше слава његова. И

истинитом учењу апостоловом стаде маг отворено сметати својим лажним речима и делима, бестидно усред града противречећи светом Петру. И ствараше Симон маг пред народом неке привиде; и иђаху пред њим и за њим привиђења, за која он говораше народу да су то душе умрлих; и показиваше васкрсле из мртвих где му се клањају као богу; и чињаше да хроми ходе и скачу. Но све то не беше стварно већ привидно, слично митолошком Протеју који је узимао на себе разне облике: некад се јављао са два лица, затим, после кратког времена, претварао се у козу и у змију и у птицу, па се онда уподобљавао огњу; једном речју, узимао је на себе сваковрсне облике, обмањујући будале. Међутим, доста је било да велики апостол Господњи само погледа на чини Симонове, па да сви привиди његови одмах ишчезну.

О борби светог апостола Петра са Симоном врачарем, поред Метафраста, казују следеће Пролог и Велики Минеји - Чети. Када свети Петар допутова у Рим, и дознаде да Симон назива себе Христом и чини пред људима многа чудеса, распали се ревношћу за истинитог Бога и упути се к Симоновој кући. Пред вратима његове куће он затече гомилу људи који му брањаху да уђе унутра. Тада их свети Петар упита: Зашто ми не дате да уђем код варалице врачара? Они му одговорише: Он није врачар већ моћни бог; он постави стражу на вратима својим знајући помисли људске. - Рекавши то, они указиваше апостолу на црнога пса који је лежао пред вратима и додадоше: Овај пас умртвљује све који смишљају неправду Симону. На то свети Петар рече: Ја истину говорим о њему, јер је Симон од демона. - Затим, пришавши к псу, апостол рече псу: Иди и реци Симону: Петар, апостол Христов, хоће да уђе код тебе.

Пас оде и људским говором саопшти Симону оно што му Петар беше наредио. И сви који видеше и чуше пса где људским језиком говори запрепастише се. А Симон посла тог истог пса говорећи му: Нека Петар уђе овамо.

Када свети Петар уђе, Симон стаде у присуству Петра правити чини пред народом. А свети апостол силом Христовом показа већа чудеса. Каква управо чудеса? Од многих тих чудеса једно велико чудо спомиње древни црквени историчар Грк Егезип,[\[28\]](#) који је живео око апостолског доба. Једној високородној удовици у Риму,

која беше царскога рода, умре син у младим годинама, и мајка плакаше за њим неутешно. Они што је тешаху сетише се да су се у Риму појавили људи, Петар и Симон маг, који мртве васкрсавају; и одмах једни позваше к умрломе Петра а други Симона. На младићев погреб беше се слегло много угледних људи и народа. И свети Петар рече Симону магу који се због своје моћи гордо држаше пред целим народом: Код од нас васкрсне овог мртваца, његово се учење има признати као истинито.

Народ с похвалом прихвати Петрову реч. А Симон, уздајући се у своју чаробњачку вештину, рече к народу: Ако ја васкрснем мртваца, хоћете ли убити Петра? - Живога ћемо га спалити на твоје очи! повика народ.

Приступивши к одру умрлога, Симон стаде чинити своје чини, и садејством ђавола који му помагаху учини то да мртвац покрену своју главу. И народ одмах стаде викали да је младић жив, да је васкрсао. А светог Петра хтедоше тог часа да дохвате и одведу да спале. Но апостол даде руком знак, молећи их да се стишају. И кад се народ утиша, он рече: Ако је младић заиста жив, онда нека устане, и нека говори, и нека хода. А док то не видите, знајте насигурно да вас Симон обмањује својим чинима и привидима.

Симон пак дуго хођаше око одра, дозивајући демонску силу, али без икаквог успеха. И посрамивши се, он хтеде да бежи, али га народ задржа. Међутим свети Петар, истински чудотворац, који Тавиту васкрсе и учини многа друга славна чудеса, стојећи подаље, подиже к небу очи и руке, и мољаше се говорећи: Господе Исусе Христе, Ти си нам наредио да Твојим именом васкрсавамо мртве. Стога Те молим: оживи овог младића, да би ови људи познали да си Ти истинити Бог и да нема другог осим Тебе, који живиш и царујеш са Оцем и Светим Духом вавек. Амин.

Помоливши се тако, свети Петар викну к мртвацу: Младићу, устани! васкрсава те и исцељује Господ мој Исус Христос. - И одмах мртвац отвори очи своје, устаде и стаде говорити и ходати.

Ово Егезипово казивање допуњује Маркел Римљанин, који прво беше ученик Симона мага, па потом га свети апостол Петар просвети светом вером и светим крштењем. У својој посланици светим мученицима Нериону и Архилију пишући о овом чуду

Маркел додаје и ово: Васкрсли младић, припавши к ногама Петровим, клицаше: "Ја видех Господа Исуса где наређује анђелима да ме ради молитве твоје врате мојој удовујућеј матери". -Тада сав народ стаде викати: "Један је Бог, и то Бог кога Петар проповеда!" - А Симон маг, ђаволским чинима својим давши својој глави изглед пасје главе, наже бежати; међутим народ га ухвати, и једни хоћаху да га камењем заспу, а други да га сажегу. Но свети Петар им забрани, говорећи: Господ наш и Учитељ није наредио враћати зло за зло; пустите га, нека иде куда хоће; доста је њему стида и поруге, и сазнања да је његово чаробњаштво беспомоћно и немоћно.

Пошто би пуштен, Симон дође к мени, казује Маркел, претпостављајући да ја ништа не знам о том чудесном догађају. Притом Симон железним ланцима веза на капији мога дома огромног пса, и рече ми: Да видим, да ли ће Петар доћи к теби по своме обичају. - И кроз кратко време свети Петар дође код капије, одвеза пса и рече му: Иди и кажи Симону магу: престани да ђаволском силом обмањујеш људе, за које Христос проли Своју Крв.

Пас оде и као човек говорећи каза Симону оно што му апостол нареди. Чувши и видевши то, вели Маркел, ја похитах у сусрет светом Петру и чесно га примих у дом свој, а Симона мага и онога пса истерах напоље. Пас пак, не нападајући никог другог, јурну на самог Симона, зграби га зубима и обори на земљу. Угледавши то са прозора, свети Петар именован Христовим нареди псу да не повреди Симону тело. И пас, не дирајући магово тело, покида му сво одело тако да он остаде потпуно наг. Видећи то, народ викаше на Симона исмевајући га и грдећи га, па га заједно са псом истераше из града. Од такве срамоте и стида Симон се целу годину не појави у Риму, док последник Клаудија Нерон,[\[29\]](#) зли цар, не чу од злих људи похвале о поквареном магу. И пронашавши Симона, Нерон га силно заволе и спријатељи се с њим.

Пролог и Велики Минеји - Чети говоре још и следеће о Симону магу. Симон нареди да му мачем одсеку главу, обећавајући да ће васкрснути у трећи дан; и уместо себе он постави под мач овна, давши му изглед човека; и тако ован би посечен место њега. А свети Петар, отеравши са овна ђаволски привид, обелодани Симонову лаж: и сви видеше да је глава одсечена не Симону него овну.

О коначној пак победи светога Петра над Симоном магом, и о маговој погибији, сви сложено саопштавају следеће. Пошто Симон маг није могао ни у чему победити светог апостола Петра, и пошто није могао више подносити стид свој и срамоту своју, он обећа да ће се узнети на небо. И сабравши све ђаволе који му службаху, Симон са латоровим венцем на глави дође усред града Рима, попе се на једну високу зграду, и стаде са врха те зграде љутито говорити народу: Пошто ви, о Римљани! све до сада остајете при своме безумљу, и оставивши мене следујете Петру, то и ја остављам вас; и више нећу штитити град ваш, него ћу наредити анђелима својим да ме на ваше очи узму на своје руке, и ја ћу се узнети к Оцу своме на небо, одакле ћу велике казне послати на вас, зато што не послушасте речи моје и не веровасте делима мојим.

Рекавши то, маг пљесну рукама и баци се у ваздух; подржаван ђаволима он стаде летети по ваздуху подижући се увис. А људи, веома задивљени, говораху један другоме: "Ово је дело Божије - летети по ваздуху са телом". Велики пак апостол Петар стаде се громко, да сви чују, молити к Богу, говорећи: "Господе Исусе Христе Боже мој! обелодани превару овога мага, да не би саблазнио људе који верују у Тебе!" Па потом узвикну говорећи: "Вама, о ђаволи! наређујем именом Бога мог: не носите га више, него га оставите тамо, где се он сада налази у ваздуху!"

И тог тренутка ђаволи, покуравајући се апостоловом запрећењу, оставише Симона у ваздуху, и бедни маг полете наниже, као некада збачени с неба ђаво, и павши на земљу сав се разби. А присутни народ видевши то, дуго клицаше: Велики је Бог кога Петар проповеда, и заиста нема другог Бога сем Њега! - Пали пак маг, иако се беше страшно разбио, по Божјем промислу беше још жив, да би увидео немоћ и беду ђавола као и своју немоћ и беду, и да би, постиђен, позвао силу свемоћнога Бога. И разбијен он лежаше на земљи, осећајући љуте болове по целој телу, док га сав народ исмеваше. А сутрадан изјутра он у страшним мукама изврже гадну душу своју, предавши је ђаволима у руке, да је однесу у пакао к Сатани, оцу свом. А свети Петар после Симоновог пада из ваздуха стаде на повисоко место и, давши руком знак народу да ућуте, стаде

их учити познању истинитог Бога; и својом дугом беседом он врло многе од њих обрати хришћанској вери.

Цар Нерон, дознавши за тако срамну смрт свога пријатеља, силно се разгневи на светог Петра и хтеде га убити. Али, како казује свети Метафраст, разјарени цар не изврши одмах на светом апостола ту своју злу намеру већ после неколико година. Јер по смрти Симона мага свети Петар не остаде дуго у Риму; обративши многе и просветивши их светим крштењем, утврдивши цркву и поставивши Лина за епископа, он отпутова у Таракину,^[30] где постави за епископа Епафродита (другог, не оног гореспоменутог). Затим оде у Сирмију, град Шпаније, и ту рукоположи за епископа Епенета. Одатле отпутова у афрички град Картагену, где Крискента посвети за епископа. Дошавши у Египат, он у њему постави епископе: седмовратној Тиви Руфа, Александрији - евангелиста Марка. Затим, по открочењу, он би у Јерусалиму ради Успења Пречисте Дјеве Марије Богородице, па се поново врати у Египат. Прешавши Африку он дође у Рим, одатле у Медиолан, па у Фотикин, свуда поставивши епископе и презвитере. Отпутовавши у Британију,^[31] он проживе тамо дуго време, привукавши многе народе к вери Христовој. У Британији светом Петру се јави анђео и рече му: Петре, приближи се време твога одласка из овог живота. Стога ти ваља ићи у Рим; тамо ћеш поднети крсну смрт, и добићеш праведну награду од Христа Господа.

Благодаривши Богу за то, свети Петар се задржа још нешто мало дана у Британији, утврђујући цркве, и постављајући епископе, презвитере и ђаконе. У дванаестој години Неронове владавине он допутова у Рим и постави, као помоћника у црквеној управи, Климента за епископа, ма да се овај отказивао, не желећи такав јарам. Али, усаветован светим апостолом, Климент, као послушан син, преклони главу своју под јарам Христов, и заједно са учитељем својим и осталим свештеним мужевима вуцијаше колесницу речи Божје. И многи у Риму високородни и знатни људи и жене просвећиваху се вером и светим крштењем. У цара пак Нерона беху две жене, изванредне лепотице, које је он волео више од свих осталих наложница својих. Примивши свету веру, оне решише да живе целомудреним животом и не хтедоше се покорити царевим

похотним жељама. А он, најбестиднији и ненасит похотљивац и блудник, разгневи се због тога на сву цркву верних, нарочито на апостола Петра, виновника обраћења тих жена ка Христу и целомудреном животу, (опомену се притом цар и смрти свог љубљеног пријатеља Симона мага), и стаде тражити светог Петра да га убије.

Гореспоменути историчар Егезип пише да када светог Петра тражаху да убију, верни га молише да се сакрије и склони се из Рима ради користи многих. Свети апостол никако не пристајаше на то, желећи боље да пострада и умре за Христа; но верни с плачем мољаху апостола да сачува свој живот, толико потребан светој Цркви, угроженој таласима опасности усред неверника. Привољен сузама васцелог словесног стада свог, свети Петар даде обећање да ће се удаљити из града и сакрити се. И идуће ноћи, опростивши се са свима после саборне молитве, он крену сам из града. И када беше код градске капије он угледа Господа Христа где према њему иде у град, и поклонивши Му се упита Га: "Господе, куда идеш?" - "Идем у Рим, да поново будем распет", одговори му Господ.

Поражен, апостол разумеде да Господ Христос, страдајући у слугама Својим као у правим удима Својим, хоће да и у његовом телу пострада у Риму. Стога се он поврати к вернима, и би од војника ухваћен на смрт. Свети Метафраст каже да свети Петар би ухваћен не сам него са мноштвом верних, међу којима беху: Климент, Иродион, Олимп; њих све мучитељ осуди на посечење мачем, а светог апостола Петра на распеће. Узевши осуђене, војници их изведоше на губилиште; но Климента, као царевог сродника, они поштедеше и пустише на слободу, а Иродиона и Олимпа, који заједно са апостолом Петром беху дошли у Рим, убише мачем, и с њима посекоше и мноштво верних. Свети пак Петар моли своје распинатеље, да га распну главачке, одајући тиме поштовање Господу свом, добровољно распетом на крсту, јер није желео да распећем својим личи на Господа, него да под ногама Његовим преклони главу своју. Тако сконча велики апостол Господњи свети Петар прославивши Бога крсном смрћу: трпећи велике болове од клинаца у рукама и ногама, он предаде своју непорочну душу у руке Божије 29. јуна.[\[32\]](#) Ученик његов, свети Климент, измоливши тело

светог апостола, скиде га са крста, припреми за укоп и, сазвавши верне и епископе, погребе га чесно. Тако исто предадоше чесном погребу и тела пострадалих са њим светих: Иродиона, Олимпа и осталих верних, славећи Христа Бога, слављеног са Оцем и Светим Духом. Амин.

ЖИТИЈЕ, ПОДВИЗИ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СЛАВНОГ И СВЕХВАЛНОГ ВРХОВНОГ АПОСТОЛА ПАВЛА

Свети апостол Павле, који се пре апостолства звао Савле,^[33] беше по рођењу Јеврејин, из племена Венијаминова. Родио се у Тарсу киликијском од знатних родитеља који су најпре живели у Риму, па се затим преселили у Тарс киликијски^[34] са почасним звањем римских грађана, због чега се и Павле назива римским грађанином. Он беше сродник светог првомученика Стефана, и би од родитеља послан у Јерусалим ради изучавања Мојсијевог закона. У Јерусалиму он постаде ученик славног учитеља Гамалила. Његов друг по учењу и пријатељ беше Варнава, који потом постаде апостол Христов. Савле темељно изучи отачки закон, и постаде велики ревнитељ његов, и ступи у партију фарисеја.

У то време у Јерусалиму и у околним градовима и крајевима свети апостоли шираху благовешће Христово. При томе они често вођаху дуге препирке са фарисејима и садужејима и са свима књижевницима и законицима јеврејским, који ненавиђаху и гоњаху проповеднике Христове. Ненавиђаше свете апостоле и Савле, па чак није хтео ни да слуша њихову проповед о Христу; а Варнаву који већ беше апостол Христов он исмеваше, и говораше хуле на Господа Христа. Када пак Јевреји засипаху камењем његовог сродника, светог првомученика Стефана, Савле не само не жаљаше што се невино пролива крв његовог рођака, него и одобраваше убиство и чуваше хаљине Јевреја који убијаху Стефана (Д. А. 7, 58).

После тога, измоливши од првосвештеника и старешина јеврејских пуномоћије, Савле силно кињаше цркву, јер улажаше у куће верних, и вуцијаше људе и жене те предаваше у тамницу. Но не задовољавајући се гоњењем верних у Јерусалиму, а дишући

претњом и смрћу на ученике Господње, Савле пође у Дамаск[35] са посланицом првосвештеника тамошњим зборницама, да и тамо, ако кога нађе од верујућих у Христа, похвата и људе и жене, па свезане доведе у Јерусалим. То би за царевања Тиберија.[36]

Када Савле на путу већ беше близу Дамаска, одједанпут га обасја светлост с неба, и паднувши на земљу он чу глас где му говори: Савле, Савле, зашто ме гониш? - А он запрепашћен упита: Ко си ти, Господе? - А Господ рече: Ја сам Исус, кога ти гониш; тешко ти је противу бодила праћати се. - А он дршћући од страха, упита: Господе, шта хоћеш да чиним? - И Господ му рече: Устани и уђи у град, па ће ти се казати шта ти треба чинити (Д. А. 9, 3-6). А и војници који иђаху са Савлом беху запрепашћени, и стајаху чудећи се, јер чујаху глас који говораше Савлу а никога не виђаху. А Савле устаде са земље, и отвореним очима својим никога не виђаше: јер телесне очи његове ослепише, али духовне очи његове стадоше прогледати. Водиоци његови узеше га за руку и уведоше у Дамаск. Ту он проведе три дана слеп, и не једе, нити пи, него се непрестано мољаше (Д. А. 9, 7-9). У Дамаску пак бејаше свети апостол Ананија;[37] њему се Господ јави у виђењу, и нареди му да потражи Савла који настава у дому неког човека Јуде, да му телесне очи просвети додиром, а душевне - светим крштењем. Ананија одговори: Господе, ја чух од многих за тога човека колика зла почини светима твојим[38] у Јерусалиму; и овде има власт од главара свештеничких да веже све који призивају име твоје. А Господ му рече: Иди без страха, јер ми је он сасуд изабрани да изнесе име моје пред незнабошце и царе и синове Израилеве. А ја ћу му показати колико му ваља пострадавати за име моје (Д. А. 9, 10-16).

По наређењу Господњем свети Ананије оде и, нашавши Савла, метну руке на њега. И тог часа отпаде од очију његових као крљушт, и он одмах прогледа, и уставши крсти се и испуни се Духа Светога који га посвети на апостолску службу, и промењено му би име из Савла у Павла. И одмах стаде проповедати по зборницама Исуса, да је Он Син Божји. И сви који слушаху дивљаху се и говораху: Није ли ово онај што гоњаше у Јерусалиму оне који спомињу име ово, и овде за то дође да такве свезане води главарима свештеничким? - А Савле се већма сиљаше и збуњиваше Јевреје који живе у Дамаску,

доказујући да Исус и јесте Христос, тојест обећани Месија. Најзад се Јевреји испунише гнева на њега и договорише се да га убију. И чуваху капије градске дан и ноћ, да им не би умакао. А ученици Христови, који беху с Ананијом у Дамаску, дознавши за договор Јевреја о убијању Павла, узеше га ноћу, и спустише преко градског зида у котарици (Д. А. 9, 17-25). Изишавши из Дамаска, свети Павле се не упути одмах у Јерусалим, него најпре пође у Арабију, као што сам о томе пише у Посланици Галатима: Не питах тела и крви, нити изиђох у Јерусалим к старијим апостолима од себе, него отидох у Арабију, па се опет вратих у Дамаск. А после тога на три године изиђох у Јерусалим да видим Петра (Гал. 1, 16-18).

Дошавши у Јерусалим, свети Павле покушаваше да се придружи ученицима Господњим, али се они бојаху њега, не верујући да је и он ученик Господњи. А свети апостол Варнава, видевши га и убедивши се да се обратио ка Христу, обрадова се и приведе га апостолима, и Павле им исприча како на путу виде Господа, и шта му Господ рече, и како у Дамаску смело проповедаше име Исусово. Ово испуни великом радошћу свете апостоле, и слављаху Христа Господа. А свети Павле се и у Јерусалиму препираше са Јеврејима и Грцима око имена Господа Исуса. Једном пак, стојећи у цркви и молећи се, он постаде изван себе, и виде Господа који му рече: Похитај те изићи из Јерусалима, јер неће примити сведочанства твога о мени. - А Павле рече Господу: Господе, сами Јевреји знаду да сам ја метао у тамнице и био по зборницама оне који верују у Тебе. И кад се проливаше крв Стефана, сведока твога, и ја стајох и пристајох на смрт његову, и чувах хаљине оних који га убијаху. - И Господ му рече: Иди, јер ћу ја далеко да те пошљем у незнабошце (Д. А. 22, 17-21).

После овог виђења свети Павле, иако је желео да још неколико дана остане у Јерусалиму наслађујући се састанцима и разговорима са апостолима, није могао, јер се Јевреји, с којима се он препирао о Христу, разјарише и искаху да га убију. Дознавши за то, јерусалимски хришћани отпратише Павла у Кесарију,^[39] и одатле га отпремише у Тарс, где он проведе неко време проповедајући реч Божју својим земљацима, док тамо не дође апостол Варнава и одведе

Павла у Антиохију Сиријску, јер је знао да је Павле одређен за апостола незнабошцима.

У Антиохији они целу годину проповедаху Еванђеље и многи народ обратише ка Христу, и назваше их хришћанима (Д. А. 11, 25-26). По истеку године оба света апостола, Варнава и Павле, вратише се у Јерусалим и обавестише свете апостоле шта благодат Божја учини у Антиохији, и тиме веома обрадоваше Цркву Христову у Јерусалиму. Поред тога они донеше обилну милостињу од добровољних дародаваца из Антиохије као помоћ сиромашној и убогој братији у Јудеји, пошто у то време, за царовања Клаудија,[\[40\]](#) беше велика глад, предсказана светим Агавом, једним од седамдесеторице апостола.

Изишав из Јерусалима, Варнава и Павле опет дођоше у Антиохију. Када они провелише ту неко време у посту и молитвама, у служењу божанствене Литургије и у проповедању речи Божје, би угодно Светоме Духу да их пошаље међу незнабошце на проповед. Дух Свети рече старешинама у Антиохијској цркви: "Одвојте ми Варнаву и Савла на дело на које их позвах". Тада постивши и помоливши се Богу метнуше руке на њих, и отпустише их (Д. А. 13, 2-3).

Тако послани од Духа Светога, Варнава и Павле сиђоше у Селевкију,[\[41\]](#) и оданде отпловише на острво Кипар, постојбину апостола Варнаве. Ту, бавећи се у Саламини,[\[42\]](#) они проповедаху реч Божју у зборницама јеврејским. И прошавши цело острво све до Пафа,[\[43\]](#) они у Пафу нађоше некаквог човека врача и лажног пророка, Јеврејина, коме беше име Варисус или Елима (Елима на арапском значи: маг, врач, чаробњак), који се налажаше при тамошњем проконзулу Сергију Павлу, човеку разумном. Овај проконзул дозавши Варнаву и Савла заиска да чује од њих реч Божију, и верова ономе што они говораху. А Елима врачар стаде им се супротити, гледајући да одврати проконзула од вере. Свети Павле, испунивши се Духа Светога, и погледавши на врача, рече: "О, напуњени свакога лукавства и свакога неваљалства, сине ђавољи! непријатељу сваке правде! нећеш ли престати кварити праве путеве Господње? И сад ето руке Господње на те, и бићеш слеп не видећи сунца за неко време". И уједанпут нападе на врача мрак и тама, и

пипајући тражаше вођа. Тада намесник, кад виде шта би, верова, дивећи се науци Господњој (Д. А. 13, 4-12). А верова са њим и многи народ, и множаше се Христова црква.

Отпловивши из Пафа, Павле и његово друштво дођоше у Пергу Памфилијску, оданде у Антиохију Писидијску.[44] Ту они проповедаше Христа, и када већ многе приведоше к вери, онда завидљиви Јевреји подговорише старешине градске, који беху незнабошци, те истераше свете апостоле из града и околине његове. А они отресавши на њих прах са ногу својих дођоше у Иконију.[45] Ту се доста времена задржаше, смело проповедајући реч Божију, и приведоше к вери велико мноштво Јевреја и незнабожаца, не само проповеђу него и знамењима и чудесима која биваху рукама њиховим. Ту они обратише и свету девојку Теклу,[46] и уневестише је Христу. А неверујући Јевреји подговорише незнабошце и њихове поглаваре да противстану апостолима и да их камењем побију. Дознавши за то, апостоли избегоше у градове Ликаонске: Листру и Дерву, и у околину њихову. Проповедајући Еванђеље у Листри, они исцелише неког човека, хромог од рођења, који никада не беше ходио; именов Христовим они га подигоше на ноге, и он одмах скочивши хођаше. А кад народ виде ово чудо, подигоше глас свој говорећи ликаонски: "Богови се начинише као људи, и сиђоше к нама". И називаху Варнаву Зевсом, а Павла Хермесом;[47] и доведоше јунце, и донесоше венце, хотећи да им принесу жртве. А Варнава и Павле раздераше хаљине своје, и скочише међу народ вичући и говорећи: "Људи! шта то чините? И ми смо као и ви смртни људи". И дуго им говорише о једном Богу, који створи небо и земљу и море и све што је у њима, и даје с неба дажд и родне године, и пуни срца људска храном и весељем. И ово говорећи једва оставише народ да им не принесе жртве (Д. А. 14, 1-18).

Док свети апостоли борављаху у Листри и учаху, дођоше из Антиохије и Иконије неки Јевреји, и подговорише народ да одустану од апостола, говорећи да ништа право не говоре, него све лажу. Притом на нешто горе подговорише људе: светог Павла као главног говорника засуше камењем и извукоше изван града мислећи да је мртав. А он уставши, уђе поново у град, па сутрадан изиђе с Варнавом у Дерву. И проповедавши Еванђеље граду томе и

научивши многе вратише се у Листру и Иконију и Антиохију Писидијску, утврђујући душе ученика и молећи их да остану у вери. И рукоположивши им презвитере по свима црквама, и помоливши се Богу с постом, предадоше их Господу у кога вероваше. И прошавши Писидију дођоше у Памфилију. И говоривши реч Господњу у Перги сиђоше у Аталију.[48] И из ње отпловише у Антиохију, одакле спочетка беху послани Духом Светим да проповедају реч Божију незнабошцима. И кад стигоше у Антиохију, они сабраше цркву, и казаше свима све што учини Бог с њима, и колико народа незнабожачког би приведено Христу (Д. А. 14, 19-27).

После неког времена, у Антиохији међу вернима из Јевреја и из незнабожаца настаде распра односно обрезања, једни говораху да је немогуће спасти се без обрезања, а други сматраху да је обрезање тешко за њих. Због тога се појави потреба да свети апостоли Павле и Варнава иду у Јерусалим к апостолима и презвитерима да их питају односно обрезања, и усто да их обавесте да је Бог отворио врата вере незнабошцима. Овој вести о обраћању незнабожаца обрадоваше се веома сва браћа у Јерусалиму.

У Јерусалиму, свети апостоли и презвитери на саборном већању потпуно одбацише старозаветно обрезање као непотребно новој благодати, а заповедише: чувати се од идоложртвене хране, од блуда, и ничим не вређати ближњег (Д. А. 15, 1-29). Са оваквом одлуком они отпремише из Јерусалима Павла и Варнаву, а са њима и Јуду и Силу.

Дошавши у Антиохију, они провели тамо доста времена, па опет кренуше међу незнабошце, раздвојивши се један од другог: Варнава, узевши са собом свог сродника Марка, отплови на Кипар; а Павле, изабравши Силу, оде у Сирију и Киликију, и проходећи тамошње градове, утврђиваше цркве. Дошавши у Дерву и Листру, он обреза у Листри ученика свог Тимотеја, да би одстранио роптање јудејствујућих хришћана.[49] Одатле он отпутова у Фригију и Галатијску покрајину; затим дође у Мисију, и намераваше да иде у Витинију,[50] али му не даде Дух Свети. Јер када се Павле са својим сапутницима налажаше у Троади,[51] он имаде овакво виђење ноћу: неки човек, по изгледу Македонац, стаде пред њим и мољаше га говорити: "Дођи у Македонију и помози нам" (Д. А. 15, 36-16, 9).

По овом виђењу Павле познаде да га Господ позива у Македонију на проповед Еванђеља. И отпловивши из Троаде дође на острво Самотрак, и сутрадан у Неапољ,[\[52\]](#) а оданде у Филибу, најближи град Македоније, насеље римско. У Филиби он научи Христовој вери и крсти неку жену Лидију која беше скерлетопродавачица; она га умоли да са ученицима својим живи у њеној кући. Једном када Павле са ученицима својим иђаше у црквени скуп на молитву, срете га нека служавка која имађаше у себи нечистог духа погађачког и врачајући доношаше велики доходак својим господарима. Идући за Павлом и његовим ученицима она викаше говорећи: "Ови су људи слуге Бога вишњег, који јављају нама пут спасења". И тако чињаше она много дана. А кад се Павлу досади, окрену се к њој и, запретивши духу именом Исуса Христа, изагна га из ње. А кад њезини господари видеше да пропаде нада њиховог дохотка, дохватише Павла и Силу и одведоше их ка кнезовима и војводама, говорећи: Ови су људи Јевреји, и муте по нашем граду, и проповедају обичаје, које нама не ваља примати ни творити, јер смо Римљани.

Војводе, подеравши апостолима хаљине, заповедише да их моткама бију. И пошто их здраво избише, вргоше их у тамницу. А у поноћи, када Павле и Сила беху на молитви, затресе се тамница, отворише се сва тамничка врата и свима спадоше окови. Видевши то, тамничар поверова у Христа, доведе апостоле у свој дом, опра им ране, и крсти се са целим домом својим, и постави им трпезу, па се апостоли опет вратише у тамницу. А кад свану, војводе се покајаше што жестоко казнише невине људе, па послаше пандуре у тамницу с наређењем: да се апостоли пусте на слободу, и да иду куда хоће. А Павле им рече: Избивши нас пред народом без суда, људе Римљане, бацише у тамницу; и сад хоће тајно да нас пусте? Није тако, него сами нека дођу и изведу нас. - Пандури се онда вратише и казаше војводама ове речи Павлове. И уплашише се војводе кад чуше да су сужњи, које они избише, Римљани; и дошавши умолише их да изиђу из тамнице и из града. А они, изишавши из тамнице, дођоше у дом Лидије, код које су раније живели, и утешише тамо скупљену браћу. И опростивши се са њима, они отпутоваше у Амфипољ и Аполонију, па оданде у Солун[\[53\]](#) (Д. А. 16, 10-40).

У Солуну, пошто они многе придобијаху Еванђељем, завидљиви Јевреји, покупивши неке зле људе, нападоше на кућу Јасонову, где апостоли становаху. А кад тамо не нађоше апостоле, дохватише Јасона и неке од браће и повукоше их пред старешине градске, клеветајући их као противнике ћесарева који говоре да има други цар, звани Исус. И једва се Јасон ослободи те напасти (Д. А. 17, 1-9).

А свети апостоли, сакривши се од тих злих људи, ноћу изиђоше из Солуна и одоше у Верију.[54] Али и тамо зловна завист јеврејска не даде мира светоме Павлу. Јер када солунски Јевреји разабраше да Павле у Верији проповеда реч Божију, дођоше и тамо, те подигоше и побунише народ против Павла. И свети апостол би приморан да и одатле отпутује, не зато што се бојао смрти, него на наваљивање браће, да сачува живот свој ради спасења многих. И браћа отправише Павла да иде у приморје. Сапутнике пак своје Силу и Тимотеја свети апостол остави у Верији, да утврде у вери новообраћене, пошто је знао да Јевреји само његову главу траже. Сам пак седе на лађу и отплови у Атину[55] (Д. А. 17, 10-14).

У Атини, гледајући град пун идола, свети Павле се узрујаваше духом, жалећи због погибије толиких душа. И свакодневно се препираше по зборницама са Јеврејима, и по трговима са Грцима и њиховим философима. А неки од философа одведоше га на Ареопаг, место где су поред идолског храма вршена јавна суђења. Одведоше га тамо, једно због тога што су хтели да чују што ново, а друго због тога што су, по мишљењу светог Златоуста, хтели да га предаду суду, мукама и смрти, ако буде говорио нешто што заслужује казну. А свети Павле, који раније беше видео у граду неки жртвеник на коме је писало: "непознатоме богу", тим поводом отпоче своју реч, и стаде им проповедати истинитог Бога, говорећи: "Бога, кога не знајући поштујете, тога вам ја проповедам". И продужи им казивати о Богу - Творцу целог света, и о покајању, и о суду, и о васкрсењу мртвих. А кад чуше о васкрсењу мртвих, једни му се слушаоци ругаху, а други изјавише жељу да им опет говори о томе. - И Павле отиде са тог скупа неосуђен, као потпуно невин. А реч Божја, проповедана њиме, беше не без користи за придобијање душа. Јер неки људи, приставши уза њ, вероваше у Христа; међу

њима беше и Дионисије Ареопагит,[56] и нека знатна жена по имену Дамара, и многи други с њима, и крстише се (Д. А. 17, 16-34).

Отпутовавши из Атине, свети Павле дође у Коринт[57] и настани се тамо код неког Јеврејина коме беше име Акила. Ту к њему дођоше из Македоније Сила и Тимотеј, и заједно проповедаху реч Божју. Акила са женом својом Прискилом беше по занату ћилимар; Павле се научи њиховом занату, и рађаше заједно са њима, трудом руку својих зарађујући храну себи и сапутницима својим, као што о томе говори у Посланици Солуњанима: Нити забадава хлеб једосмо у кога, него у труду и послу, дан и ноћ радећи, да не будемо на терету никоме од вас (2 Сол. 3, 8). И опет: Потреби мојој и оних који беху са мном послужише ове руке моје (Д. А. 20, 34). И сваке суботе свети Павле се препираше са Јеврејима у зборницама, доказујући да Исус и јесте Христос, истинити Месија. Али пошто се Јевреји упорно противљаху и хуљаху, он отресе хаљине своје и рече им: Крв ваша на главе ваше; ја сам чист, од сада идем међу незнабошце (Д. А. 18, 1-6). И када он намераваше да напусти Коринт, ноћу му се јави Господ у виђењу, и рече: "Не бој се, него говори, и да не ућутиш, јер сам ја с тобом, и нико се неће усудити да ти што учини, пошто ја имам велики народ у овоме граду". - И остаде Павле у Коринту годину и шест месеци, учећи речи Божјој Јевреје и Грке. И многи вероваше и крстише се; па и сам старешина зборнице Крисп верова и крсти се са целим домом својим (Д. А. 18, 7-11).

Неки пак од непријатељски расположених Јевреја нападоше једнодушно на Павла и доведоше га на суд код проконзула Галиона, брата философа Сенеке. Али Галион одби да суди Павлу, говорећи: Да је он учинио какву неправду или зло дело, ја бих вас послушао и судио му; али у вашем спору око речи и закона вашег, ја нећу да будем судија. - И изагна их из суднице (Д. А. 18, 12-16).

После тога свети Павле остаде тамо још позадуго, па опростивши се с братијом отплови са сапутницима својим у Сирију, међу којима беху Акила и Прискила. И сви се зауставише у Ефесу.[58] Проповедајући реч Божју у Ефесу, свети апостол Павле чињаше многа чудеса; и не само руке његове беху чудотворне, исцељујући додиром сваку болест, него и убрушчићи његови и чалме, наквашени знојем тела његова, имађаху ту исту чудотворну

силу: јер стављани на болеснике, одмах их исцељиваху, и изгоњаху зле духове из људи. Видећи то, неки од скитајућих Јевреја, заклинача ђавола, дрзнуше се призивати име Господа Исуса над онима у којима беху зли дуси, говорећи: "Заклињемо вас Исусом кога Павле проповеда". Но зли дух одговори: "Исуса знам, и Павла познајем; али ко сте ви?" И скочивши на њих човек у коме беше зли дух надвлада их, и притиште их пода се тако да они једва голи утекоше из руку бесомучника. И ово дознадоше сви у Ефесу, и Јевреји и незнабошци, и страх их спопаде све, и величаху име Господа Исуса, и многи вероваше у Њега. Па чак и многи од оних који се бављаху чинима примише свету веру, и онда сабраше своје чаробњачке књиге и спалише их пред свима; и прорачунаше и нађоше да су вределе педест хиљада динара. Тако силно растијаше и надвлађиваше реч Господња (Д. А. 18, 18-19; 19, 9-20).

Онда свети Павле намисли да иде у Јерусалим, и говораше: Пошто будем тамо, ваља ми и Рим видети (Д. А. 19, 21). Али у то време подиже се у Ефесу не мала буна од златара који прављаху мале сребрне моделе Дијаниног храма. Пошто се утиша буна свети Павле, након трогодишњег боравка свог у Ефесу, отпутова у Македонију. Одатле оде у Троаду, где проведе седам дана. А у први дан недеље, када се верни сабраше да ломе хлеб, тј. на Свету Евхаристију (Литургију, причешће), Павле, пошто намераваше да сутрадан отпутује, протеже беседу своју до поноћи, у соби у којој гораху многе свеће. Међу слушаоцима бејаше једно момче, по имену Евтих; он сеђаше на прозору, и надвладан тврдим сном омаче се и паде доле с трећег спрата, и дигоше га мртва. А свети Павле сишавши паде на њ, и загрливши га рече: "Не грајите, јер је душа његова у њему". И Павле опет изиђе горе, а доведоше и момче живо, и утешише се не мало. И Павле говораше још дуго, све до зоре, па опростивши се са вернима отпутова (Д. А. 19, 23-20, 12).

Дошавши у Милит,^[59] свети Павле посла у Ефес и дозвола к себи презвитере црквене, пошто сам није хтео тамо ићи, да не би задоцнио бити о Педесетници у Јерусалиму. И кад презвитери ефески дођоше к њему, он им одржа поуку и између осталог рече им: "Пазите на себе и на све стадо у коме вас Дух Свети постави владикама да пасете цркву Господа и Бога коју стече крвљу својом".

И предсказа им да ће по доласку његовом ући међу њих тешки вуци који неће штедети стада. А каза им и о намераваном путу свом, говорећи: "Ево ја свезан Духом идем у Јерусалим не знајући шта ће ми се у њему догодити; осим да Дух Свети по свима градовима сведочи, говорећи да ме окови и невоље чекају. Али се ни за шта не бринем, нити марим за свој живот, него да с радошћу свршим течење своје и службу своју коју примих од Господа". И кад им рече: "Сад знам да више нећете видети лица мога", настаде велики плач свију, и грлећи Павла целиваху га, ожалостњени нарочито тиме што им рече да више неће видети лица његова. И отпратише светог апостола у лађу. И он давши свима последњи целив отпутова лађом (Д. А. 20, 17-38).

Прошавши многе градове и крајеве, како на приморјима тако и на острвима, и свуда посетивши и утврдивши верне, свети апостол Павле пристаде у Птолемаиди;^[60] одатле оде у Кесарију Стратонову, и тамо одседе у дому светог апостола Филипа, једнога од седморице ђакона. Ту к светоме Павлу дође пророк, по имену Агав, и узевши појас Павлов свеза своје руке и ноге, и рече: Тако вели Дух Свети: човека којег је овај појас, овако ће га свезати у Јерусалиму Јевреји, и предати га у руке незнабожаца. - Када то чуше браћа, са сузама молише Павла да не иде у Јерусалим. А Павле им одговори на то: Шта чините те плачете и цепате ми срце? Јер ја не само свезан бити хоћу, него сам готов и умрети у Јерусалиму за име Господа Исуса. - И умукоше браћа, рекавши: Нека буде воља Божја! (Д. А. 21, 1-14).

После тога свети апостол Павле отпутова у Јерусалим са ученицима својим, међу којима беше и Трофим Ефешанин, незнабожац обраћен Христу. И с љубављу би примљен свети Павле од светог апостола Јакова, брата Господња, и од васцеле цркве верних. У то време дођоше из Асије^[61] у Јерусалим на празник Педесетнице Јевреји који беху Павлови непријатељи и свуда изазиваху буне против њега. Угледавши Павла у граду, и са њим Трофима Ефешанина, они се пожалише на Павла првосвештеницима јеврејским и књижевницима и старцима, како он разорава закон Мојсијев, забрањује обрезање, и свуда проповеда распетога Исуса. И наоштрише се сви против Павла, желећи да га

ухвате. И када они, ти Јевреји из Асије, угледаше светога Павла о празнику у храму Соломоновом, одмах га оклеветаше, те побунише сав народ, и устремивши се метнуше руке своје на њега, вичући: "Помагајте, људи Израиљци! ово је човек који свуда говори хуле на народ, на закон и на ово место; па још и незнабошце уведе у храм и опогани ово свето место", - јер мишљаху да је Павле и Трофима увео у храм. И сав се град подиже, и навали народ са свију страна, и ухвативши Павла вуцијаху га напоље из храма; и одмах се затворише врата. И хтедоше да убију Павла, али не у храму, да не би оскврнавили свето место (Д. А. 21, 27-30).

У то време стиже вест до војводе војничког стражарског пука да се цео Јерусалим побунио. И он одмах узевши војнике и капетане дотрча храму. Побуњеници видевши војводу и војнике престаше бити Павла. Војвода онда узме Павла и заповеди да га окују у двоје железне вериге, па стаде испитивати ко је и какво је зло учинио. А народ викаше ка војводи, да убије Павла. И кад војвода не могаде од вике народне да разуме у чему је Павлова кривица, он заповеди да Павла одведу у пук.

Мноштво пак народа иђаше за војводом и војницима вичући да Павле буде убијен. А кад дођоше до узвишења што води у тврђаву пука, Павле замоли војводу да му допусти да каже народу неколико речи. И војвода му допусти. И Павле стојећи на степеницама, обрати се народу на јеврејском језику, громко говорећи: "Људи, браћо и оци! чујте сад мој одговор к вама". И стаде им причати о својој пређашњој ревности за закон Мојсијев, и како на путу за Дамаск он би обасјан небеском светлошћу, и како виде Господа који га шаље међу незнабошце. А народ, не хотећи више да га слуша, стаде викати к војводи: "Узми са земље таквога, јер не треба да живи!" - Вичући тако, они збациваху хаљине и, бесни од једа, бацаху прах у небо, и настојаваху да Павле буде убијен.

Војвода заповеди да Павла одведу у тврђаву пука, и да батинама дознаду од њега за какву кривицу тако виче народ на њега. И кад Павла притегоше конопцима, он рече капетану који стајаше поред њега: Зар ви можете бити човека Римљанина, и још без суда? - Чувши то, капетан приступи к војводи и рече: Гледај шта ћеш чинити; јер је овај човек Римљанин. - Тада војвода приђе Павлу и

упита га: Кажи ми, јеси ли ти Римљанин? А он рече: Да. Војвода на то одговори: Ја сам за велике новце име овога грађанства добио. - И одмах пусти Павла из окова (Д. А. 21, 31-22, 29).

Сутрадан војвода заповеди да дођу првосвештеници и сав сабор њихов, и постави пред њима апостола Павла. А Павле погледавши на скупштину рече: Људи браћо! ја са свом добром савешћу живљах пред Богом до данашњега дана. - А првосвештеник Ананија заповеди онима што стајаху код њега да га бију по устима. Тада му Павле рече: Тебе ће Бог бити, зиде окречени! јер хотећи да ми судиш по закону, ти преступаш закон наређујући да ме невиног бију. - И приметивши да је на том сабору један део садудеја а други фарисеја, Павле повика говорећи: Људи браћо! ја сам фарисеј и син фарисејев: за наду и за васкрсење из мртвих доведен сам на суд. - Када он ово рече, настаде распра међу садудејима и фарисејима, и подели се народ. Јер садудеји говоре да нема васкрсења мртвих, ни анђела, ни духова; а фарисеји признају обоје. И постаде велика вика; фарисеји говораху: "Никакво зло не налазимо на овоме човеку"; а садудеји тврђаху супротно. И велика распра се продужаваше. Војвода, побојавши се да Павла не раскину, заповеди војницима да га отму између њих, и да га одведу у пук. А идуће ноћи светоме Павлу јави се Господ и рече му: Не бој се, Павле, јер као што си сведочио за мене у Јерусалиму, тако ти ваља сведочити и у Риму (Д. А. 22, 30-23, 11).

А када освану дан, неки од Јевреја начинише веће и заклеше се говорећи да неће ни јести ни пити док не убију Павла. И беше их више од четрдесет који такву заклетву положише. Дознавши за ово, војвода посла Павла, са великим одредом наоружаних војника, у Кесарију, к Филиксу игемону (Д. А. 23, 12-35).

Сазнавши за ово, првосвештеник Ананија са најстаријим члановима синедриона, отидоше и они у Кесарију, и клеветаху Павла код игемона Филикса, и препираху се с Павлом пред игемоном и тражаху смрт његову. Али ни најмање не успеше, јер се у њему не нађе никаква кривица која заслужује смрт. Ипак игемон, желећи да Јеврејима учини по вољи, остави Павла у сужањству (Д. А. 24, 1-27).

Када минуше две године, место Филикса дође за игемона Фист. Првосвештеници јеврејски молише игемона Фиста да пошаље Павла у Јерусалим. А ово они подмуклице чињаху злоумишљено: хотећи да на путу убију апостола Христова. И кад Фист упита Павла, хоће ли да иде у Јерусалим на суд, Павле одговори: "Ја стојим овде на суду ћесареву, овде треба да ми се суди. Јеврејима ништа скривио нисам, као што и ти најбоље знаш. Ако ли сам скривио, или учинио нешто што заслужује смрт, не марим умрети; ако ли пак ништа нема на мени од онога што ови на мене клевећу, нико ме не може њима предати. Ћесару идем". Тада Фист, поговоривши са саветницима, одговори Павлу: Ћесару рече да хоћеш, ћесару ћеш поћи (Д. А. 25, 1-12).

После неколико дана у Кесарију допутова цар Агрипа^[62] да походи Фиста, и дознавши за Павла он пожелеле да га види. И када Павле, представши цару Агрипи и игемону Фисту, опширно им говори о Христу Господу и о својој вери у Њега, цар Агрипа му рече: Још мало па ћеш ме наговорити да постанем хришћанин. А Павле му на то одговори: Молио бих Бога и за мало и за много да би не само ти него и сви који ме слушају данас били такви као и ја што сам, осим окова ових. - После ових речи, цар, игемон и њихова свита устадоше, и повукавши се разговараху се међу собом говорећи: Овај човек није учинио ништа што заслужује смрт или окове. А Агрипа рече Фисту: Овај човек могаше бити пуштен да не рече да хоће к ћесару. - И тако решише да Павла пошаљу у Рим к ћесару (Д. А. 25, 13-26, 32).

И предадоше Павла и друге неке сужње капетану ћесареве чете, по имену Јулију. Овај, примивши сужње и Павла, уведе их у лађу, и отиснуше се. Пловидба њихова по мору беше не без опасности због супротних ветрова. И када допловише под Крит, и дођоше на место звано Добро Пристаниште, свети Павле, провидећи будућност, саветоваше да ту презиме са лађом. Али капетан послуша већма крманоша и господара од лађе него Павла. Када они испловише на пучину, дуну супротан буран ветар, и настаде силна бура, и паде таква магла, да четрнаест дана они не видеше ни сунца дању ни звезда ноћу, нити знађаху где се налазе, јер их валови ношаху, и они у очајању не једоше свих тих дана и већ очекиваху смрт. На лађи пак

бејаше двеста седамдесет и шест душа. Павле ставши усред њих, тешаше их, говорећи: "Требаше дакле, о људи! послушати мене, и не отискивати се од Крита, и не имати ове муке и штете. И ево сад вас молим да будете добре воље: јер ни један од вас неће пропасти осим лађе. Јер у ову ноћ стаде преда ме анђео Бога којег сам ја и коме служим, говорећи: Не бој се, Павле! ваља ти доћи пред ћесара; и ево ти дарова Бог све који се возе с тобом. Зато, не бојте се, људи; јер верујем Богу да ће тако бити као што би речено". И Павле мољаше све да једу, говорећи: Не бојте се, јер ни једноме од вас длака с главе неће спасти. - И рекавши то, узео хлеб, заблагодари Богу пред свима, и преломивши стаде јести. Тада се сви охрабрише, те и они једоше. А кад се раздани, угледаше земљу, али не познаше која је, и окренуше лађу ка обали. И кад беху близу обале наиђоше на спруд, и лађа се насуче; кљун се зари и остаде непомичан а крма се разбијаше од силе валова. Војници пак договорише се да побију сужње, да који не исплива и не утече. Али капетан, желећи сачувати Павла, забрани њихов договор, и заповеди онима који знаду пливати да први искоче и испливају на обалу. Гледајући на њих, и други стадоше пливати, једни на даскама а једни на чем другом од лађе, те тако сви изиђоше живи на земљу (Д. А. 27, 1-44).

Тада дознадоше да се острво зове Мелит.[63] А житељи тога острва, дивљаци, указаше им не малу љубав, јер наложише огањ због дажда и зиме, да би се покисли загрејали. А Павле, зграбивши гомилу грања, наложи на огањ, и изишавши змија од врућине скочи му на руку. И кад видеше дивљаци змију где виси о руци његовој, говораху један другоме: "Свакако је овај човек убица, када га, спасеног од мора, суд Божји не оставља да живи". А Павле отресавши змију у огањ не би му ништа зло. Они пак очекиваху да он отече или да одједанпут падне мртав. А кад задуго чекаше, и видеше да му ништа зло не би, променише мишљење и говораху да је он бог (Д. А. 28, 1-6).

Поглавар тог острва Публије прими у свој дом спасене од мора и три дана их пријатељски гошћаше. У то време отац његов лежаоше од грознице и од срдоболе. Павле уђе код њега, помоли се Господу, и метнувши руке своје на болесника исцели га. После овог догађаја,

долажаху к светоме Павлу и други који беху болесни на том острву, и исцељиваху се (Д. А. 28 7-9).

Након три месеца сви спасени бродоломци с апостолом отпловише одатле другом лађом, и допловише у Сиракузу,^[64] оданде у Ригију,^[65] затим у Путеоле,^[66] и најзад стигоше у Рим. И када браћа, који живљаху у Риму, дознадоше за Павлов долазак, изиђоше му у сусрет чак до Апијевог трга и Три Крчме.^[67] Угледавши их, Павле се утеши духом и узнесе благодарност Богу. У Риму пак капетан, који беше спровео сужње из Јерусалима, предаде их војводи, а Павлу допусти да живи где год хоће с војником који га чуваше. И остаде Павле у Риму две године, и примаше све који му долажаху, проповедајући царство Божије и слободно учећи о Господу нашем Исусу Христу, и нико му не брањаше (Д. А. 28, 11-31).

Довде о Животу и трудовима Павловим из књиге "Дела Апостолска", написане светим Луком. О осталим пак трудовима и страдањима својим он сам казује у Другој Посланици Коринћанима, када упоређујући себе са другим апостолима пише овако: Више сам се трудио, више сам рана поднео, више пута сам био у тамници, често пута у смртима; од Јевреја примио сам пет пута четрдесет мање један ударац; трипут сам моткама бијен; једном су камење бацали на ме; три пута се лађа са мном разбијала; ноћ и дан провео сам у дубини морској; много пута сам путовао; био сам у опасностима на водама, у опасностима од разбојника, у опасностима од родбине, у опасностима од незнабожаца, у опасностима по градовима, у опасности у пустињи, у опасности на мору, у опасности међу лажном браћом; у труду и послу, у многим неспавању, у гладовању и жеђовању, у многим пошћењу, у зими и голотињи; и брига за све цркве (2 Кор. 11, 23-28).

Као што свети апостол Павле измери ширину и дужину земље хођењем а мора пловљењем, тако и висину небеса познаде на тај начин што би узнесен до трећег неба. Јер Господ, тешећи свога апостола у многонапаћеничким трудовима, које је узимао на себе ради светог имена Његовог, показа му небеска блага, која око не виде, и он чу неисказане речи које човеку није слободно говорити (ср. 2 Кор. 12, 2-4).

Како пак овај свети апостол изврши остале подвиге и делатности живота свог казује црквени историчар Јевсевије Памфил,[\[68\]](#) епископ Кесарије Палестинске. Након две године сужањства у Риму свети Павле би пуштен на слободу као невин, и проповедаше реч Божју то у Риму, то по другим западним земљама. А свети Симеон Метафраст[\[69\]](#) пише, да се свети апостол после римског сужањства трудио још неколико година у благовешћу Христовом: изишавши из Рима, он пропутова Шпанију, Галију и сву Италију, просвећујући незнабошце светлошћу вере и обраћајући их од идолопоклоничке заблуде ка Христу. Када се свети апостол налажаше у Шпанији, једна високородна и богата жена, чувши за апостолову проповед о Христу, жељаше да види самог апостола Павла, и наговори свога мужа Прова да умоли светог апостола да посети њихов дом, да би га с љубављу угостили. И када свети Павле уђе у дом њихов, она погледа у лице његово и виде на челу његовом исписане златним словима ове речи: "Павле Христов апостол". Угледавши то што нико други не могаше видети, жена припаде к ногама апостола са радошћу и страхом, исповедајући да је Христос истинити Бог, и просећи свето крштење. И најпре она прими крштење; а име јој беше Ксантипа; затим и муж њен Пров, и сав дом њихов, и градоначелник Филотеј, и многи други крстише се.

Прошавши све те земље на Западу, и просветивши их светлошћу свете вере, и провидевши страдалнички крај свој, свети апостол Павле се опет врати у Рим. И одатле он писа свом ученику светом Тимотеју, говорећи: Ја се већ жртвујем, и време мога одласка наста. Добар рат ратовах, трку сврших, веру одржах. Даље дакле мени је приправљен венац правде, који ће ми дати Господ у дан онај (2 Тм. 4, 6-8).

Односно времена мученичке кончине светог апостола Павла црквени историчари се не слажу. Никифор Калист[\[70\]](#) у другој књизи своје Црквене Историје, у 36. глави, пише да је свети Павле пострадао једне исте године и у један исти дан са светим апостолом Петром, због Симона мага, зато што је помогао Петру да победи Симона мага. Други пак кажу да је Павле пострадао након годину дана од смрти апостола Петра, и то у исти дан - 29. јуна. А повод томе било је то, што је апостол Павле у својој проповеди Еванђеља

Христова препоручивао девојкама и женама чист целомудрен живот. Уосталом, међу овим казивањима нема великог неслагања: јер се у Житију светога Петра, од Симеона Метафраста, вели да свети Петар пострада не одмах после погибије Симона мага него након неколико година, и то поводом двеју омиљених наложница Неронових, које апостол Петар беше обратио Христу и научио их целомудреном животу. А пошто је и свети Павле у то исто време, када и свети Петар, живео у Риму и околним покрајинама, то је лако могло бити и једно и друго, тојест: свети Павле је помагао светоме Петру противу Симона мага за време свог првог боравка у Риму, и дошавши по други пут у Рим, опет са светим Петром једнодушно служио спасењу људи, упућујући и људе и жене на целомудрени живот у чистоти. На тај начин свети апостоли разјарише незнабожног и развратног цара Нерона, који, осудивши обојицу на смрт, Петра као иностранца казни распећем, а Павла као римског грађанина, кога је немогуће било предати срамној смрти, казни посечењем мачем, и то ако не једне исте године, оно у један исти дан. Када чесна глава Павлова би одсечена, из ране истече крв са млеком. А верни узеше свето тело његово и положише у једном месту са светим Петром.

Тако сконча изабрани сасуд Христов, учитељ народа, васељенски проповедник, очевидац небеских висина и рајских милина, гледање и удивљење анђела и људи, велики подвижник и страдалник, који ране Господа свог на телу свом претрпе, - свети врховни апостол Павле; и би по други пут, сада без тела, узнесен до трећег неба и предстаде Тројичној Светлости, заједно са својим пријатељем и сатрудником светим врховним апостолом Петром, и славе Оца и Сина и Светога Духа, Једнога у Тројици Бога, коме и од нас грешних нека је част, слава, поклоњење и благодарност, сада и увек и кроза све векове. Амин.

БЕСЕДА О СВЕТОМ АПОСТОЛУ ПАВЛУ СВЕТОГ ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА[71]

Шта је човек, и каквог је племенитог рода наша природа, и за какве је добродетељи способно ово биће, показао је боље од свих

људи апостол Павле. Откако је постао апостол, па све до сада, он громким гласом правда Господа пред свима који Га окривљују због оваквог устројства људског бића; потстиче на врлину, затвара уста бестидним хулитељима и показује да између анђела и људи не постоји велико растојање, ако зажелимо да обратимо на себе велику пажњу. Апостол Павле није добио другачију природу (φύσιν), нити је имао другачију душу, нити је живео у неком другом свету, већ је, одгајен на истој земљи и на истом простору и по истим законима и обичајима, превазишао све људе који су постојали откако постоји свет. Где су дакле они што говоре да је врлина тешка а порок лак? Павле им не да за право, говорећи: Наша лака садашња невоља доноси нам вечну и од свега претежнију славу (2 Кор. 4, 17). А када су невоље лаке, онда су то утолико више - унутрашња задовољства.

И није само то код апостола Павла достојно дивљења што од многе ревности није ни осећао напоре које је узимао на себе ради врлине, него што је и врлини био одан не ради награде. Ми и при очигледности награде не подносимо напоре ради врлине, а он ју је и без награде волео и љубио и врло лако савлађивао препреке к њој, не жалећи се ни на немоћ тела, ни на мноштво послова, ни на силовитост природе, нити на ишта друго. Иако је био оптерећен већим бригама него све војсковође и цареви на земљи, он је ипак сваким даном напредовао, и са увећавањем опасности он је стицао нову ревност, што и изражава говорећи: Што је за мном заборављам, а за оним што је преда мном сежем се (Флб. 3, 13). И када је очекивао смрт, он је призивао на учествовање у тој радости, говорећи: Радујте се, и радујте се са мном (Флб. 2, 18). И када га салеташе опасности и увреде и сваковрсне погрде, он је и тада ликовоао, и пишући Коринћанима говорио: Зато уживам у слабостима, у ружењима, у гоњењима (2 Кор. 12, 10). Све то он је називао оружјем правде, показујући да је и из тога извлачио највећу корист, и непријатељи га ни с које стране нису могли ухватити. Са свих страна ударан, врећан, опадан, он се, као вршећи триумфални поход и подижући победничке споменике по целој земљи, тиме китио, и узносио захвалност Богу, говорећи: Хвала Богу који нам свагда даје победу (2 Кор. 2, 14).

За погрдама и увредама ради проповедања Еванђеља он је јурио више него ми за почастима; за смрћу више неголи за животом; за сиромаштвом више неголи за богатством; за напорима више него други за одмором, и не само више него далеко више; за тугом више него други за радошћу; за молитвом за непријатеље више него други за молитвом против непријатеља. Тако је он пребринуо поредак ствари, или, боље речено, ми смо га преобрнули, а он га је сачувао онаквим каквим га је Бог установио. Јер је све првобитно - природно (χατά φύσιν), а потоње је - напротив. Ко је доказ тога? Павле који је, будући човек, више искао оно што је првобитно неголи потоње.

За њега је било страшно и опасно само једно: увредити Бога, и ништа друго. Исто тако, више него ишта друго он је желео: угодити Богу. Не велим да је то више волео него ишта у овом свету, већ више него ишта и у ономе свету. Немој ми говорити о градовима, народима, царевима, војскама, оружју, богатству, сили, власти, јер све то он није сматрао ни за паучину, него замисли оно што је на небесима и тада ћеш сагледати јачину љубави његове према Христу. Опијен овом љубављу, он се није дивио достојанству ни анђела, ни арханђела, нити ичега сличног, јер је у себи имао нешто веће од свега тога: љубав Христову, и са њом је сматрао себе блаженијим од свих, а без ње није желео да буде ни са господствима, ни са поглаварствима, ни са властима. Са овом љубављу он је више желео да буде међу последњима и кажњаванима, него без ње међу највишима и слављенима. За њега је једина казна: лишити се ове љубави. То је за њега пакао, то - мучење, то - врхунац зала; као што је за њега опет настава: стећи ту љубав. То је за њега живот, то - врхунац добара. Све остало што се не односи на ово, он није сматрао ни жалосним ни пријатним, већ је све видљиво презирао као трулу траву.

Владари и народи који су дисали гневом, личили су му на комарце, а смрт, казне и безбројне муке на - дечје играчке, када их је подносио ради Христа. Тада се њима и усхићавао, и дичио се оковима тако како се Нерон није дичио са својом круном на глави. У тамници је живео као на самом небу, а ране и ударце примао је радосније него други награде. Он је волео напоре не мање него

награде, сматрајући саме напоре и трудове као награду, због чега их је и називао благодаћу (χάρις). Погледај: за њега је било награда - ослободити се тела и бити са Христом, а подвиг - остати у телу. Па ипак, он изабира ово друго радије него оно прво, и вели да је то за њега неопходније. Бити одлучен за Христа, за њега је био напор и мука, или боље речено, више и од напора и од муке, а бити са Христом - награда. Па ипак, ради Христа он радије бира оно прво него ово друго. Но, можда ће неко рећи да је њему то пријатно због Христа. То и ја велим, да је њему велику пријатност причињавало оно што нама причињава тугу.

Али, зашто говорим о опасностима и о другим невољама? Он је непрестано туговао, због тога је говорио: Ко ослаби, и ја да не ослабим? Ко се саблазни, и ја да не горим? (2 Кор. 11, 29). Неко ће рећи да и у тузи има пријатности. Многи, на пример, изгубивши децу и имајући слободу да плачу, у томе налазе утеху; спрече ли их у томе, они пате. Тако је и Павле, проливајући сузе дан и ноћ, налазио утеху у њима, јер нико није тако јадиковао због својих недаћа колико је он због туђих. Шта мислиш, како се осећао он када је, видећи Јевреје где се не спасавају, молио да сам буде лишен вишње славе, да би се они спасли? Отуда је очигледно да је њихово неспасавање за њега било далеко теже, јер да није било теже он се не би молио о томе. Он је изабрао да буде лишен небеске славе као нешто лакше и утешније; и не само да је то желео, него је и вапио говорећи: Врло ми је жао и срце ме боли (Рм. 9, 2). Онога дакле, који је такорећи плакао за све који живе у васељени, и за све уопште народе и градове, и за сваког појединца, са чим можемо упоредити, са каквим железом, са каквим дијамантом? Каквом можемо назвати такву душу? Златном или дијамантском? Она је била тврђа од сваког дијаманта, скупоченија од злата и драгог камења. Дијамант је превазилазила својом чврстином, а злато - својом скупоченошћу. Са чим је, дакле, можемо сравнити? Ни са чим од постојећих ствари.

Када би дијамант постао злато и злато дијамант, онда би се добило нешто што би личило на Павлову душу. Али чему је упоређивати са дијамантом и златом? Сав свет стави насупрот њој, и тада ћеш видети да је Павлова душа важнија од њега. Јер када он вели за оне који су се у кожусима и козјим кожама потуцали по

пећинама и рупама земаљским, да их није био достојан свет (Јевр. 11, 37- 38), онда утолико пре ми можемо рећи за њега да је он вредео колико сви они.

Али, ако свет не вреди колико он, ко онда вреди? Можда небо? Не, и оно је мало, јер када је он сам небу и ономе што је на небу претпоставио љубав Господњу, онда ће утолико више Господ, који је толико бољи од Павла колико доброта од порочности, претпоставити Павла мноштву небеса. Господ нас љуби не онако како ми Њега, већ толико више да се то никаквим речима изразити не може. Погледај само чега је Он удостојио Павла још пре будућег васкрсења: узнео га је у рај, уздигао га на треће небо, открио му такве тајне које није слободно говорити никоме од оних који имају људску природу. И сасвим разумљиво, јер је он, још по земљи ходећи, све радио тако да је живео са анђелима; спутан смртним телом, он је показивао анђелску чистоту; подвргнут толиким невољама, он се старао да нимало не буде нижи од виших Сила. Као птица он је летео по васељени, и као бестелесан презирао напоре и опасности, и као онај који је већ достигао небо презирао је све земаљско, и као онај који општи са бестелесним Силама био је непрестано бодар.

Мада су и анђелима често пута били поверавани различни народи, али ниједан од њих није тако уредио поверени му народ као Павле целу васељену. Немој ми говорити да Павле није био њен устројитељ, јер и ја сам то признајем. Јер ако није сам извршио све то, ипак га је и у том случају немогуће лишити похвале за то, пошто је себе учинио достојним такве благодати. Арханђелу Михаилу је био поверен народ јудејски, а Павлу - земља и море, насељени крајеви и ненасељени. Говорим ово не да вређам анђеле (далеко од тога!), него да покажем да човек, будући човек, може бити заједно са њима и стајати упоредо с њима. И зашто то није било поверено анђелима? Зато да ти не би имао никаквог изговора за овај нехат и да се за оправдање свога нерада не би позивао на разлику природе. Међутим, десило се нешто још чудесније. У самој ствари, зар није чудесно и необично да реч, изговорена земљаним језиком, одгони смрт, отпушта грехе, исправља повређену природу и прерађује земљу у небо? Ради тога се дивим сили Божјој, ради тога хвалим ревност Павлову, што је примио такву благодат, што је тако

припремио себе. И вас молим, не да се само дивите, него и да подражавате овај образац врлине, јер ћемо тако моћи постати са њим заједничари истих венаца.

Ако се ти чудиш чујући да, учинивши то исто, добићеш и ти исте награде, онда чуј шта сам Павле каже: Добар рат ратових, трку сврших, веру одржах; сад ме чека венац правде, који ће ми у онај дан дати Господ, праведни судија; али не само мени, него и свима који се радују Његовом доласку (2 Тим. 4, 7 - 8). Видиш ли како он све позива да заједничаре у томе? Пошто дакле пред свима стоји то исто, постарајмо се сви да постанемо достојни обећаних добара; гледајмо не само на величину и превасходност његових дела, него и на силу његове ревности којом је он стекао такву благодат, и на сродност природе, по којој је он имао исто што и ми. На тај начин ће се и оно тешко извршиво - показати за нас лако и згодно и помучивши се за ово кратко време, ми ћемо се удостојити да добијемо непролазни и бесмртни венац, благодаћу и човекољубљем Господа нашега Исуса Христа, коме слава и власт сада и увек, и кроза све векове. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Кифа је сиријска реч и значи камен; тако и грчка реч Петар (πετρος) значи камен.
2. Галилејско Море познато је још под именом Тиверијадског Мора или Генисаретског Језера.
3. Лида - град у Палестини, близу садашње Рамле, некадашње Ариматеје.
4. Јопа - један од најстаријих градова Палестине, на североисточној обали Средоземног Мора између Кесарије и Газе.
5. Кесарија Стратонијска је исто што и Кесарија Палестинска.
6. Сидон - град финикијски на обали Средозменог Мора.

7. Вирит или Берит - финикијски град, у старини чувен као средиште просвете и образованости: данас - Бејрут, важан трговачки центар.
8. Вивлос, Трипол - градови у Финикији.
9. Лаодикија - главни град малоазијске области Фригије.
10. Антиохија - главни град области Сирије, на источној обали Средоземног Мора.
11. Клаудије царовао од 41. до 54. године.
12. Сицилија - велико острво у Средоземном Мору, саставни део Италије.
13. Тавроменија - важан град на источној обали Сицилије.
14. Кападокија - малоазијска област на граници Јерменије и Киликије.
15. Галатија, покрајина у Малој Азији, граничила се са запада Фригијом, са југа Ликаонијом и Кападокијом, са истока Понтом, са севера Витинијом и Пафлагонијом.
16. Понт - североисточна област Мале Азије.
17. Пафлагонија - дивља планинска област у северном делу Мале Азије.
18. Витинија - област у Малој Азији, граничи са севера Мраморним Морем.
19. Никеја - град у Витинији; једно време напредан трговачки град, па чак и резиденција царева; у историји Цркве чувен, што су у њему одржани: Први (325. год.) и Седми Васељенски Сабор (787. год.).
20. Фригија - област Мале Азије; просвећена светим Павлом.
21. Никомидија - град у Витинији.
22. Свети мученик Јустин Философ празнује се 1. јуна.
23. Свети Иринеј Лионски празнује се 23. августа.
24. Гарс - град у малоазијској области Киликији.
25. Свети Поликарп - епископ Смирнски, празнује се 23. фебруара.
26. Смирна - град малоазијски у Лидији, на речици Мелеси.
27. Град Филиба - у Македонији, поред реке Стримоне, недалеко од Јегејског Мора; био један од најзначајнијих градова Македоније, због чега га писац Дела Апостолских назива првим (πρωτη: гл. 16, ст. 12); Цркву у Филибама основао свети

апостол Павле за време другог путовања свог; упутио и нарочиту Посланицу Филибљанима.

28. Егезип је написао дело: Споменице (= Ὑπομνηματα), у пет књига, које није дошло до нас. Податке о његовом животу и спису, врло непотпуне, даје отац црквене историје Евсевије, епископ кесаријски. Он саопштава да је Егезип био хришћанин од Јевреја, да је живео у другом веку, да је путовао у Коринт и Рим, и врло дуго живео тамо, састајући се са многим епископима и разговарајући са њима о догматским питањима. Егезип је умро за царовања Комода (180-192. год.).
29. Нерон царовао од 54. до 68. године.
30. Таракина или Таракон - древно иберијско насеље на источном приморју Шпаније.
31. Под именом Британије првобитно су се разумевала сва острва на северу од Галије између Немачког Мора и Атлантског Океана. Британијом се првенствено називало највеће од тих острва, које су домородци називали Албион.
32. Свети апостол Петар пострада 67. год. после Рождества Христовог у исто време са св. ап. Павлом. Свети Петар би погребен на Ватиканском брежуљку, а свети Павле близу Остијског пута недалеко од Рима. По предању Римске цркве, главе обојице апостола чувају се у Латеранском храму у Риму; тело пак светог Петра почива у Ватиканском храму, а светог Павла у цркви његовог имена на Остијском путу изван града.
33. Савле - јеврејско име, значи: жељени, измољени. Павле је римско име, и значи: мали. По мишљењу светих отаца: Златоуста, Амвросија, Димитрија Ростовског и других, Савлу је при крштењу промењено име у Павле.
34. Тарс - некада велики и многољудни град у малоазијској области Киликији, на реци Кидни. И сада је важан и трговачки град са четрдесет хиљада становника.
35. Дамаск - један од најстаријих градова света. Пре Христовог Рођења потпао под власт Римљана. Веру Христову у Дамаску утврдише ученици Господњи, расејани после убиства светог архиђакона Стефана. Зборнице (= синагоге) Дамаске биле су под влашћу Јерусалимског првосвештеника; у верске ствари Јевреја грађанске се власти нису мешале. Године 1516. Дамаск

је присаједињен Турској царевини. И данас је то велики трговачки град и веома богат, са преко двеста хиљада становника. Налази се у Сирији, на подножју Антиливана; од Јерусалима удаљен преко 200 км.

- 36.Тиберије - цар римски, од 14. до 37. године после Христа. Под њиме био распет Господ Христос.
- 37.Ананија био хришћанин од Јевреја; потом постављен за епископа у Дамаску, и скончао мученички - засут камењем у Елевтеропољу (између Јерусалима и Газе). Спомен његов 1. октобра.
- 38.У прво време светима су се називали хришћани, због свог освећења Христом и због свог чистог и непорочног живота.
- 39.Подразумева се Кесарија Палестинска, подигнута Стратоном у част ћесара Октавија Августа, поред Средоземног Мора, на стотину километара северозападно од Јерусалима; била је седиште римских управитеља Јудеје; Ирод је утврдио и украсио; некада је имала изванредно пристаниште; данас је Кесарија - такође леп град. У Палестини је постојала и друга Кесарија, на подножју горе Ливана, подигнута галилејским четверовласником Филипом у част ћесара Тиберија, и звала се Кесарија Филипова.
- 40.Клаудије ћесар, наследник Калигуле, био на римском престолу од 41. до 54. године.
- 41.Селевкија - невелики приморски град на реци Оронти, код њеног увора у Средоземно море.
- 42.Саламина - приморски град, где су се апостоли искрцали.
- 43.Паф - главни град острва Кипра, седиште проконзула.
- 44.Град у малоазијској области Писидији, римска колонија; ту апостоли Павле и Варнава најпре проповедаше Еванђеље незнабошцима.
- 45.Иконија - на југоистоку од Антиохије Писидијске, у Малој Азији; некада главни град у Ликаонској области.
- 46.Спомен свете Текле празнује се 24. септембра.
- 47.Зевс и Хермес (= Јупитер и Меркурије) - имена незнабожачких богова; Зевс - главни бог, Хермес - његов гласник, понекад и пратилац, покровитељ трговине, посредник између људи и богова.

48. Сада Адалија, приморски град у Памфилији, југоисточно од Перге.
49. Тимотеј је био син Јеврејке која је примила хришћанство и оца незнабошца; и сам беше хришћанин, цењен од браће по вери; са његовим пристанком свети Павле га обреза "Јевреја ради", пошто они нису нипошто хтели слушати реч Божју од необрезаног.
50. Фригија и Галатија - унутрашње области Мале Азије; Мисија и Витинија - северозападне области у њој.
51. Троада - приморски град, одакле је било недалеко пребацити се морем у Европу.
52. Неапољ - приморски град Тракије; сада Кавала.
53. Амфипољ - главни град у једном округу Македоније, југозападно од Филибе; Аполонија - (сада варошица Јерисо) на југозападу од Амфипоља, у северном делу Атонског полуострва; Солун - главни град у другом округу Македоније, поред залива Јегејског Мора, важно трговачко средиште.
54. Верија - Берија, град на југозападу од Солуна.
55. Атина - главни град Грчке, средиште ондашње грчке науке, уметности и трговине. По предању, основан око 1550. године пре Христа.
56. Спомен светог Дионисија Ареопагита празнује се 3. октобра.
57. Коринт - град на западу од Атине, на земљоузу, врло познат у старини по својој развијеној трговини; тада седиште римског управљача.
58. Ефес - приморски трговачки и главни град малоазијске покрајине Јоније; потом био средиште еванђелске делатности светог Јована Богослова; у њему одржан Трећи Васељенски Сабор; сада Ефес - једно турско место звано Ајасалук.
59. Милит - приморски град, јужно од Ефеса, некада веома напредан, сада просто село.
60. Птолемаида - древни приморски град, на југу Финикије.
61. Асија - тако се називале западне покрајине Мале Азије: Мисија, Лидија, Карија, тојест сво западно приморје Средоземног Мора, које је стајало под управом проконзула.
62. Цар Агрипа - син Ирода Агрипе I, последњи цар из фамилије Ирода, владар над неким областима Сирије.

- 63.Мелит - садашња Малта, острво на југу од Сицилије; на Малти данас постоји предање о тамошњем боравку апостола Павла.
- 64.Сиракуза - приморски град на југоисточној обали Сицилије.
- 65.Ригија - сада Рецио, у јужној Италији, на североисточној обали Сицилије.
- 66.Путеоле - сада Пуцоло, приморски град близу Неапоља.
- 67.Апијев трг - мали градић, око 60 км. од Рима; Три Крчме - местаце на 15 км. од Рима.
- 68.Јевсевије Памфил живео од 268 - 340. године; био очевидац многих великих догађаја свога времена.
- 69.Скупљач и састављач житија светих; био секретар цара Константина VII; скончао око 940. године.
- 70.Грчки црквени историчар; нарочито је важна његова "Црквена Историја" у 23 књиге, од којих су до данас дошле првих 18, а од осталих само одломци; скончао 1350. године.
- 71.Беседа 2. (Р. Г. 50, 478-482).

САБОР СВЕТИХ СЛАВНИХ И СВЕХВАЛНИХ ДВАНАЕСТОРИЦЕ АПОСТОЛА

Када сваки од дванаест великих апостола има свој нарочити дан празновања у години, ипак је Црква одредила овај дан као саборни празник свих Светих Апостола укупно, и уз њих Павла. Ово су имена и ово су дани посебног празновања свете Дванаесторице:

Петар - 29. јуна и 16. јануара;
Андреј - 30. новембра;
Јаков Заведејев - 30. априла;
Јован Богослов - 26. септембра и 8. маја;
Филип - 14. новембра;
Вартоломеј - 11. јуна и 25. августа;
Тома - 6. октобра;
Матеј Еванђелист - 16. новембра;
Јаков Алфејев - 9. октобра;
Тадеј (или Јуда Јаковљев) - 19. јуна;
Симон Зилот - 10. маја;
Матија - 9. августа;
Павле - 29. јуна.

Треба још споменути овде, како је који од ових најсветијих и најкориснијих људи у историји света скончао свој земни живот:

Петар - распет главачке; Андреј - распет; Јаков Заведејев - посечен; Јован Богослов - упокојио се чудесно; Филип - распет; Вартоломеј - распет, па одеран и посечен; Тома - избоден са пет копаља; Матеј - огњем сажежен; Јаков Алфејев - распет; Тадеј - распет; Симон Зилот- распет; Матија - каменован, па мртав посечен секиром; Павле - посечен.

У синаксару Цариградске Цркве данас се празнује не само сабор Свете Дванаесторице, него и Свете Седамдесеторице Апостола (који се иначе празнује 4. јануара).

СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА ФИГЕЛА ИЗ СЕДАМДЕСЕТОРИЦЕ

У синаксару Цариградске Цркве, где се под данашњим даном празнује сабор Светих Дванаесторице и Седамдесеторице Апостола, спомиње се и апостол Фигел из Седамдесеторице, који беше епископ у Ефесу.

СПОМЕН СВЕТИХ ХИЉАДУ И ЧЕТРДЕСЕТ МУЧЕНИКА

Спомен њихов наводи се у Јерусалимском Канонарију под 30. јуном, заједно са мученицима: Фоном, Каноном, Симеоном и Исаком.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА ИВЕРСКОГ

Рођен у Иверији или Грузији 1014. године као сродник царева Грузијских. Добио добро класично образовање у детињству, но срце га повукло духовном животу. Подвизавао се код чувеног духовника Георгија у гори Црној. Овај духовник препоручи му, да преведе Свето Писмо на грузински језик. Одбегао у Свету Гору, и наставио подвиг у манастиру Иверу. Постао игуманом Иверским. С помоћу цара Константина Мономаха обновио Ивер и покрио цркву оловом. Тај оловни кров и до данас стоји. Превео на грузински језик Свето Писмо, Пролог и богослужбене књиге. Цар Баграт позове га у Грузију, да учи народ. Царски буде дочекан у својој домовини. Свуда је ходио и поучавао клир и народ. У старости пожели да сконча у Светој Гори, куда и крене, но смрт га стигне у Цариграду, 1067. године. Мошти му пренете у Ивер. Иако је умро 24. маја, Иверци празнују спомен његов тридесетог јуна сматрајући га равноапостолним.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА МИХАИЛА ЂУБРЕТАРА (ВРТАРА)

Овај блажени мученик Христов Михаило роди се у Атини од побожних и веома сиромашних родитеља. Због велике сиротиње својих родитеља он се није могао учити књизи, и тако остаде неписмен. Зарађивао је за живот скупљајући ђубре по градинама и разносећи га на свом магаренцету сељацима у околини Атине и продавајући га. Једнога дана при повратку са села њега на улазу у град сретe капетан са својом четом, заустави га и злонамерно оклевета како је Михаило ишао у шуму и носио барут хајдуцима. Са таквом клеветом он ухвати Михаила, изби га и баци у тамницу. И сваког дана одлажаше он и други Турци у тамницу, и на све могуће начине наговараху Михаила да се потурчи. При томе га застрашиваху и примораваху, и пређаху му да ће га предати на смрт ако се не потурчи.

Сазнавши за то, један побожан хришћанин по имену Георгије, ношен божанском ревношћу, побоја се да се млади и прости младић Михаило, коме беше осамнаест година, не превари и одрекне своје хришћанске вере. Зато кришом оде к њему у тамницу, утеши га и укрепи у вери, и осоколи га на мучеништво, па се онда опрости с њим.

Тридесет дана Турци мучитељи мучише у тамници младог Михаила, трудећи се да га или приволе или принуде да прими њихову веру. Али у томе ни најмање не успеше. Затим га изведоше пред капетана. Капетан му стаде нудити разноврсне дарове, и новац и одело, и имање, само да се потурчи. У противном, он ће га погубити. Но мученик Христов остаде чврст у својој вери, и ништа друго не говораше сем: "Не турчим се". Тада капетан посла Михаила паши да му он суди. Паша му стаде обећавати много више него капетан; али му предочи и страшна мучења на која ће га ставити. Но све то ни најмање не поколеба младог мученика, који у простоти својој не престајаше говорити једно исто: "Не турчим се! не турчим се!" Најзад му паша рече: *Лудо једна, одреци се своје вере*

привремено, да би остао у овом слатком животу, па онда отиди у друго место и држи опет своју веру. - Међутим мученик не пристаде на то ни по коју цену, и непрестано викаше: "Не турчим се! не турчим се!" Паша га онда предаде судији. Судија покуша на разне начине да га придобије и приволи на потурчење. Али ни он ништа не успе, јер ангелоимени Михаило непрекидно понављаше једно те исто: "Не турчим се! не турчим се!" Судија најзад изрече пресуду: да се Михаилу одсече глава.

Слуге узеше сужња Михаила и поведоше на губилиште. А Михаило, без трунке страха, с радошћу хиташе путем ка месту погубљења, и које год хришћане среташе на путу говораше им: "Опростите ми, браћо! и Бог нека вама опрости!" Када стигоше на губилиште, Михаило клече, и приклонивши главу радосно очекиваше смрт као живот. Међутим целат га удари по врату тупом страном мача, еда би мученика уплашио и он се одрекао Христа. Но храбри војник Христов неустрашиво рече целату: "Одруби је за веру!" Целат замахну мачем и засече му мало врат, тек да мученик осети бол, и причека да се мученик предомисли. Али се неустрашиви мученик ни најмање не уплаши, него на сав глас довикну целату по други пут: "Одруби је за веру!" Целат се силно разјари, свом снагом замахну мачем, и одруби чесну главу светом мученику. Тако блажени Михаило доби венац мучеништва у Христу Исусу, коме слава и моћ кроза све векове. Амин.[1]

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА МЕЛИТОНА

Пострадао за Господа мачем посечен.

СПОМЕН БЛАЖЕНОГ ПЕТРА ЦАРЕВИЋА

Пореклом Татарин, и синовац татарског цара Беркаја. Чу речи о спасењу од епископа Ростовског Кирила, и те речи му се прилепише за срце. А када још виде чудесно исцељење сина Беркајевог помоћу молитве епископа Кирила, он остави потајно Златну Орду и добеже у Ростов, где се крсти, и где свом душом и срцем предаде себе подвигу и изучавању вере благочестиве. Једном заноћи на обали језера, и у сну му се јавише апостоли Петар и Павле и наредише му, да сагради цркву у њихово име на самом томе месту; још уз то добије од њих и потребан новац за ту сврху. Петар заиста сагради ту прекрасан храм, у коме се и сам под старост, после смрти своје супруге, замонаши. Мирно сконча у дубокој старости 29. јуна 1290. године, а црква његова постане и остане манастиром, такозваним Петровским.

СПОМЕН СВЕТОГ БЛАГОВЕРНОГ КНЕЗА АНДРЕЈА БОГОЉУБСКОГ

Син великог кнеза Јурија Долгорукова; био први великоруски кнез, са престолом у Владимиру. У том граду подигао велељепну Успенску цркву, и раскошно је украсио. Поред тога: подигао многе манастире, украсио многе цркве, био хранитељ сиротиње, монаха и монахиња. Строги ревнитељ правде, он сам вођаше живот чист, врлински, узоран. Зато што беше веома правдољубив, праведан и правичан, он би издајнички убијен од блиских му људи у селу Богољубову, 30. јуна 1174. године. Његове свете мошти обретене нетљене 1702. године; оне почивају у Владимирској саборној цркви.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПЕТРА из Синопе

Вучен по оштром камењу - пострадао за Господа.

НАПОМЕНЕ:

1. Свети Михаило пострадао у Атини 1770. године.